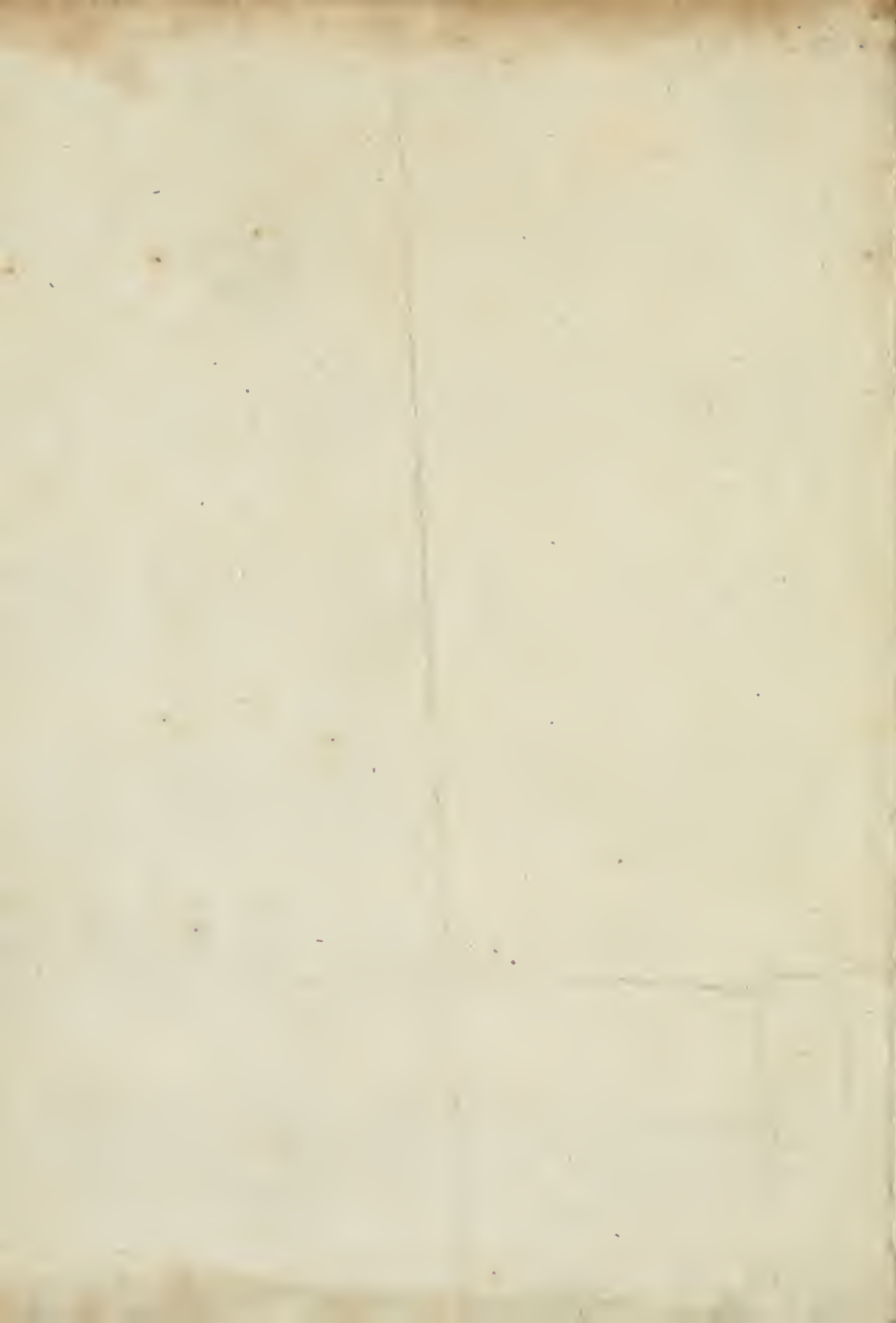

ARS MAGNA LULLI

B
C
D
E
F
G
H
I
K

RIEVS IGNORATIVA

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

Introductorium magne ar-
tis generalis reuerendissimi
doctoris illuminati magistri
Raymundi Lullij ad omnes
scientias vtilissimum.

15 * 8 . 6
☾

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL: 773-936-3000

Introductorium magistri Raymundi Lullij

Incipit introductorium magne artis generalis reuerendissimi doctoris illuminati Magistri Raymundi Lullij ad omnes scientias.

Aoniam omnis scientia est ex vniuersalibus: vtpervniuersalia sciamus ad particularia descendere et de ipis redde-
re rationem propter hoc sequuntur vniuersalia infrascripta:
vtpa: vt intellectus per ipa ad intelligendum in materiis plu-
ribus valeat exaltari: principia artis generalis sunt. ix. et
regule etiam sunt. ix. velut in tabula sequenti apparet.

Principia transcendentia

B Bonitas
L Magnitudo.
D Eternitas.
E Potestas.
S Sapientia.
V Voluntas.
H Virtus.
V Veritas.
H Gloria.

Questiones.

Utrum.
Quid.
De quo.
Quare.
Quantum.
Quale.
Quando.
Ubi.
Quomodo.

Subiecta.

B Deus.
L Angelus.
D Celum.
E Homo.
F ymaginatiua.
S Sensitiua.
H Vegetatiua.
V Elementariua.
H Instrumentariua.

Principia instrumentalia.

Differentia.
Concordantia.
Contrarietas.
Pincipium.
Medium.
Finis.
Maioritas.
Equalitas.
Minoritas.

Regule.

Possibilitas.
Quiditas.
Materialitas.
Formalitas.
Quantitas.
Qualitas.
Temporalitas.
Localitas.
Modalitas et instrumentalitas.

Virtutes.

Iustitia.
Prudentia.
Fortitudo.
Temperantia.
Fides.
Spes.
Charitas.
Patientia.
Pietas.

Introductorium magne artis generalis

Cautia
 Avaritia.
 Gula.
 Luxuria.
 Superbia.
 Accidia.
 Inuidia.
 Ira.
 Mendacium.
 Inconstantia.

Copposita principiorum
 transcendentium.
 Malitia.
 Prauitas.
 Priuatio boni.
 Impotentia.
 Ignorantia.
 Odibilitas.
 Vitium.
 Falstas.
 Pena.

Copposita virtutū.
 Iniustitia.
 Imprudentia.
 Debilitas.
 Distemperantia.
 Infidelitas.
 Desperatio.
 Odium proximi.
 Impatentia.
 Impietas.

Copposita vitiorum.
 Liberalitas.
 Sobrietas.
 Continentia.
 Obedientia.
 Feruor agendi bonum.
 Amor proximi.
 Suauitas.
 Verum testimonium.
 Quies.

Copposita principiorū
 instrumentalium.
 Confusio.
 Discordantia.
 Concordantium mala.
 Scium.
 Vacuum.
 Inquies.
 Winoritas mali.
 Inequalitas.
 Maioritas mali seu culpe.

Copposita oppositorū vitiorū.
 Prodigalitas.
 Infobrietas.
 Incontinentia.
 Inobedientia.
 Male agens corde.
 Odium proximi.
 Rixatio.
 Contradictio mentis.
 Inquies anxietatis.

b **B**onitas est ens ratione cuius bonū agit bonum: et sic bonus est esse et malum non esse.

c **M**agnitudo est ens ratione cuius bonitas siue duratio sunt ambietis extremitatis essendi magister.

d **E**ternitas siue duratio ē ens rōne cui⁹ bonitas magnitudo et durāt.

e **P**otestas est ens ratione cuius bonitas magnitudo et possunt existere et agere.

f **S**apientia est ens ratiōne cuius sapiens intelligit.

g **V**olūtas: est ens ratione cui⁹ bonitas: magnitudo et sunt volubilia.

h **V**irt⁹ ē origonionis bonitas: magnitudinis in vno bono magno et.

i **V**eritas est illud quod est verū de bonitare magnitudine et.

k **V**itia est ipsa delectatio in qua bonitas magnitudo et quiescunt.

Raymundi Lullij.

- D**ifferentia est proprietates ratione cuius bonitas potestas &c. sunt rationes clare & inconfuse.
- C**oncordantia est id rōne cuius bonitas voluntas &c. in vno & in pluribus concordant.
- C**ontrarietas est quorūdam mutua resistentia ppter diuersos fines.
- P**incipium est id qđ se habet ad omnia ratione alicuius proprietatis prioritatis.
- M**edium est ipm subiectum per quod finis influit principio et principium refluit fini sapiens naturā vtriusq̄.
- F**inis est id in quo principium quiescit.
- M**aioritas est imago immensitatis bonitatis magnitudinis.
- E**qualitas est ipm subiectuz in quo finis concordantie bonitatis potestatis &c. quiescit.
- M**inoritas est ens circa nihil.

Species questionum.

B Utrum.	<u>D</u> ubitatio.	S Quātum.	C ontinue.
	<u>A</u> ffirmatio.		D iscrete.
	<u>N</u> egatio.		
L Quid.	<u>E</u> st in se.	Q uale.	P roprie.
	<u>H</u> abet in se.		A ppropriate.
	<u>E</u> st in alio.		
	<u>H</u> abet in alio.	Q uādo. sigt litteras	E
			D
			Ik
D De quo.	<u>P</u> rimitiue.	I Ubi. sigt litteras	E
	<u>M</u> aterialiter.		D
	<u>P</u> ossessiuē.		Ik
E Quare.	<u>F</u> ormaliter.		
	<u>F</u> inaliter.		

- Ik** Quid.
- 1 Est pars.
 - 2 Pars est in parte.
 - 3 Partes sunt in toto & conuerso.

Totum transmittit extra se.
suā similitudinē & suarū partiū.

Et

- Cū** quo.
- 1 Est pars.
 - 2 Pars est in parte.
 - 3 Partes sunt in toto & conuerso.
- Totum transmittit extra se suam similitudinē & suarū partiū.

Introductorium magne artis generalis

Species principiorum instantialium.

Differentia. (sensuale et sensibile.
Concordantia. Inter. (sensuale et intellectuale.
Contrarietas. (intellectuale et intellectuale.

Principium. (Causa.
(Quantitas.
(Tempus.

Medium. (Coniunctionis.
(Mensurationis.
(Extremitatum.

Finis. (Perfectionis.
(Terminationis.
(Privationis.

Maioritas. (Substantiam et substantiam.
Equalitas. Inter. (Substantiam et accidens.
Minoritas. (Accidens et accidens.

¶ Sensuale dicitur illud ens quod sentit vel potest sentiri per sensus scz videndo/audiendo. item sicut lapis et arbor et quilibet res.

¶ Intellectuale est illud ens quod est spirituale natura: sicut deus/angelus/anima rationalis etc.

¶ Causa est principium per cuius operationem sequitur causatus quod est eius effectus.

¶ Effectus dicitur illud causatum quod deductum est in esse per operationem cause.

¶ Causa efficiens est illud agens quod efficit seu producit effectus: sicut deus qui mundum creavit etc.

¶ Causa materialis est illa ex qua res est secundarie: sicut corpus in homine/ferrum in cultello.

¶ Causa formalis est illa per quam res principaliter existit et per illam in suo esse conservatur/sicut anima rationalis in homine: et vegetativa in arbore etc.

¶ Causa finalis est illa propter quam res principaliter fit seu effecta est: sicut deus qui est causa finalis cuiuslibet creature et habitare domus etc.

¶ Substantia est id quod existit per se et in se: sicut deus/angelus/homine etc.

¶ Accidens est id quod non existit per se nec in se: sicut albedo/sanitas/virtus/vitium/scientia. et sunt novem genera accidentium: scz quantitatis/et qualitatis etc.

¶ Quantitas est accidens per quod entia sunt quantificata finita et terminata etc.

Raymundi Lullij.

Qualitas est accidēs p quod entia sunt qualia seu determinata sicut qualitas grammatica.

Relatio est illud accidēs p quod vnū ens respicit aliud de necessitate: vt re'atio magistri ad discipulū: patris ad filium.

Actio ē opatio agēt sup passum vt dñs sup vasallū martell' fr clauū.

Passio est operatio patientis sub agentis/vt calefacti sub calefaciēte.

Habitus est accidēs de quo subiectum induitur. vt albedo in albo / scientia in sciente.

Situs est debita z ordinata positio partū in toto z conuerso vt rectum in parietib' z tignū in domo.

Tēpus ē accidēs in quo entia nomē principiant: vt tempus mundi.

Locus ē accidēs p qđ entia collocant z continentur qđ i in alijs / vt loc' quē hz qlibet substātia corporea.

Mediū diuictiōis ē illud qđ diuersa coniungit ad vnū sic clau' duos postes.

Mediū mēsuratiōis ē illud p qđ equalitavel inqualia mēsurant vt p punctū circuli alie partes circuli zc.

Mediū extremitatū est illud qđ existit inter extrema: vt paries inter tectum z fundamentum.

Finis pfectiōis dī ille in q res pfectit siue illud ppter qđ res facta ē finaliter: sicut de' qui est perfectio hoīs z homo suarū partium.

Finis terminationis dicitur terminus rei: vt termin' regni cāptrc.

Finis puationis dī nō esse in q res deuenit siue nō esse in quo suus esse definit naturalr moralitervl artificialr vt mors pctm disruptio zc.

De nouē subiectis generalib'.

Nouē subiecta gñalia añdicta debēt tractari cū quatuor cōditionib': scilicet cū diffinitōe dñia cōcordātia, z maiouitate. Cū diffinitōe vi

delz vt quodlibet subiectū habeat suam propriā diffinitionē cum qua cognoscat z differat a quocūq; alio. Cū differētia videlz qđ differentia qđ est inter vnū subiectū z aliud cōseruetur Cū maiouitate v'z scđm qđ vnū subiectū est altr' et nobili' qđ aliud triuantur sibi altiora et nobiliora pncipia et diffinitiones regule z species earum insequendo z conseruando diffinitionem differentia in concordantiam et maiouitatem: vt predictum est.

In entibus irrationabilibus sensu alibus loco sapientie ponitur inunctus loco voluntatis appentus z pro gl' a delectatio / loco memoie recolitus.

De primo subiecto qđ est deus.

Deus est illud ens in quo bonitas / magnitudo / eternitas zc. sue dignitates sūt vnū idē nūero. et deus est illud ens qđ habet in se oē complementū z nūilo indiget extra se. Deus est bonitas / magnitudo eternitas zc. sue dignitates absq; cōtrarietate maioritate z minoritate.

De deo potest homo tractare p decem quēstiones generales qrendo seu iuestigādo / vtrū deus / quid deus / de quo de' zc. sequēdo quatuor conditiones pdictas affirmādo in deo oēm pfectionē z negādo seu remouēdo omnem defectum.

De angelis.

Angelus est substātia intellectualis creata deo filio: natura z simplicitate qđ alia creatura. in angelo est essētiālis z naturalis bonitas magnitudo duratio zc. excēpta p'icrate. Et pōt tractari p decē quēstiones qrendo vtrū angel' / quid angelus zc. sequēdo quatuor conditiones iam dictas.

Introductorium magne artis generalis

De celo.

Quod est illud corpus quod habet magis extensam magnitudinem quam aliud corpus.

Celum habet essentialem bonitatem magnitudinem/instinctum/appetitum/delectamentum et absque contrarietate. Et potest tractari per decem questiones querendo. Vtrum celum et sequendo quattuor conditiones antedictas.

De homine.

Homo est substantia sensualis et intellectualis vel est animal hominificans vel cui proprie competit hominificare: homo habet naturalem et essentialem bonitatem et magnitudinem et dupliciter scilicet sensualem et intellectualem: quia est compositus ex anima rationali et corpore. Et est anima rationalis forma intellectualis informans ipsum corpus hominis dantes sibi humanum esse et conservans illud in humana specie. Et habet essentialiter tres potentias. scilicet memoriam/intellectum et voluntatem: cum quibus agit quicquid agit. Et hominis corpus constitutum est ex elementatiua vegetatiua/sensitiua/imaginatiua/motum ad suas operationes per formam predictam. Et potest tractari per decem questiones inuestigando de homine per vtrum quid/de quo et sequendo conditiones iam dictas.

De imaginatiua.

Imaginatiua est potentia siue pars animalis per quam ipsum animal imaginatur illa que fuerunt sibi corporalibus sensibus presentata. et habet essentialem et naturalem bonitatem/magnitudinem/instinctum/appetitum/delectationem et absque essentiali contrarietate. Et habet tres po-

tentias sibi coessentialis scilicet instinctiuam appetitiuam et recolitiuam. Et potest cognosci querendo de ipsa per vtrum: quid: de quo et sequendo quattuor conditiones supradictas.

De sensitiua.

Sensitiua est potentia cum qua animal sentit sensibilia scilicet visibilia audibilia et cetera. Et habet essentialem et naturalem bonitatem magnitudinem et cetera. et potest cognosci querendo de ipsa per vtrum. quid: de quo et cetera. Et habet sex sensus particulares scilicet visum: auditum: gustum: tactum: odorem et affatum: in quibus ipsa diuersificatur et sibi sua principia essentialia et particularia debent cum quattuor conditionibus tractari.

De vegetatiua.

Vegetatiua est potentia per quam fit naturaliter transmutatio de vna substantia in aliam sicut de planta in plantam et de cibo in carne et cetera. Et habet essentialiter naturalem bonitatem magnitudinem: instinctum appetitum delectationem et cetera. siue essentiali quietate. habet etiam quattuor potentias cum quibus naturaliter operatur scilicet appetitiuam per quam appetit attrahere ad subiectum: per retentiuam retinet per digestiuam digerit retentiuum. per expulsiuam expellit hoc quod subiecto non competit. Et potest tractari de ipsa cum decem questionibus scilicet vtrum: quid. et cetera. sequendo quattuor conditiones predictas

De elementatiua.

Elementatiua est ens naturale seu potentia in elementatis: per quam elementa intrant compositionem et existunt ut agant in ipsis elementatis quod de ipsis componunt. Elementa sunt quattuor scilicet ignis: aer: aqua: terra. Ignis calidus et siccus

Raymundi lullij.

leuis lucidus. Aer humidus calidus
leuis dyaphanus. Aqua poderosa
frigida humida alba. Terra sicca et
frigida poderosa nigra. Elementa
tria habet bonitate magnitudines
et cum contrarietate ratione elementorum que
sunt tria per suas qualitates pro-
prias et appropriatas. Potest luesti-
gari per decem questiones generales scilicet
vtrum: quid: de quo. et sic de quolibet
elementum quorum quodlibet habet
sua propria essentialis ac naturalis bo-
nitatem magnitudinem et cetera. Et potest tra-
ctari cum decem questionibus generalibus
sequendo questionum predictarum.

De instrumentatiua.

Instrumentatiua est potentia siue
habitus per quas fiunt opera non
naturalia sicut artificialia et homini. et
pertinet tres species scilicet moralitates/
artes liberales et scientias alias: et
artes mechanicas. In instrumentatiua
est bonitas magnitudo et cetera. suo
modo in generali: et quilibet suarum spe-
cierum habet bonitatem magnitudinem
et cetera. differentem ab alia secundum que sunt diffe-
rentes inter se. De instrumentatiua ge-
nerali et specialiter tractat artifista ge-
neralis cum decem questionibus. et hoc
idem de speciebus: que in ipsa et sub ipsa
continentur: et etiam de quolibet conten-
to sub quolibet regulando semper qua-
tuor conditiones generales supradic-
tas que sunt differentia: differentia:
concordantia et maioritas.

De virtutibus.

Iustitia est virtus per quam iustus
reddit unicuique quod suum est: scilicet
deus sibi ipsi et proximo suo.

Prudencia est virtus per quam prudenter
agit eligendo eundem et providendo.
Eligendo scilicet bonum et citius magis

bonum et eundem malum et citius magis
malum: providendo scilicet circa possibili-
lia et impossibilia: vicia et iutilia et cetera.
Fortitudo est virtus cuius qua homo
fortis fortificat suam animam contra
vicia: ut virtutes valeat adipisci.

Temperantia est virtus per quam
temperatus suam animam et actus tempe-
rat inter duas extremitates trias
in qua itate scilicet maius parum parum.

Fides est virtus cum qua homo cre-
dit id esse verum quod non sentit neque
inrelligit et cum qua ascendere po-
test ad intelligendum supra suas vires
naturales cum respectu totius hominis.

Spes est virtus per quam speras sperat a
deo auxiliu/venia ac premiu/ultra gliaz.

Charitas est virtus cum qua vo-
luntas ascendit ad diligendum deum
et proximum suum supra posse suum natura-
le. Et sic. Charitas est virtus per quam
charitativus diligit deum supra omnia: seipsum
proximum equalem in deo et propter deum.

Patientia est virtus cum qua homo suffert
passionem in pace et absque cordis.

Patientia est habitus cum quo pa-
tiens vincit et non vincitur.

Pietas est virtus cum qua voluntas
mouet se ad habendum dolorem de
languoribus proximi sui.

Pietas est habitus cum quo proxi-
molet de dolore proximi sui.

Diffinitiones victoriarum.

Avaritia est vitium deusans bo-
na a fine propter quem creata sunt.

Avaritia est vitium cum quo bona a
suo fine deuiantur qui est seruire ho-
mini iuste prudenter et cetera.

Gula est vitium quod sepius priuat
abstinentiam et temperantiam quam aliquod vi-
tium aliud: ideo est peccatum per quod homi-
nes plus moriuntur quam per aliud peccatum.

Gula est vitium per quod gulosus
de se priuat abstinentiam et tempe-

Introductorium magne artis generalis.

rantia per minus comedere et bibe-
re et imoderatum appetitum ipsorum.

Luxuria est vitium per quod ho-
moyitur suis potens indebite con-
tra congruitatem continentie.

Luxuria est vitium cum quo luxurio-
sus deuiat carnaliter copulam ab ordi-
ne et finali intentione propter quod sunt.

Superbia est vitium cum quo homines
appetunt honores quibus non conueniunt.

Accidia est habitus cum quo ac-
cidiosus pigritiam habet in facien-
do bonum et curando malum et ha-
bet placitum de malo aliorum: et tri-
stittiam de eorum prosperitate.

Inuidia est vitium per quod inu-
dus iniuste desiderat bona alterius
et habet placitum de malo aliorum
et tristittiam de eorum prosperitate.

Ira est vitium per quod volun-
tas sine deliberatione odit bonum
et diligit malum.

Ira est vitium cum quo iratus li-
gat suam libertatem et deliberatio-
nem contra refrenatam voluntatem re-
gulatam sub patientia et propter hoc
desiderat malum et odit bonum.

Mendacium est vitium cum quo
mendat false et vitiose quod habet
in mente profert ore.

Inconstantia est vitium cum quo
inconstans multiplex variabilis est.

Sequuntur centum forme.

Entitas.
Essentia.
Vnitas.
Pluralitas.
Abstractum.
Concretum.
Natura.
Genus.
Species.
Dispositio.
Proportio.

Intentio.
Instans.
Intensitas.
Extensitas.
Continuitas.
Contiguitas.
Hyle siue chaos.
Indiuiduitas.
Simplicitas.
Compositio.
Forma.
Materia.
Corpus.
Rectitudines.
Punctus.
Linea.
Spera.
Ratio.
Vacuum.
Vniuersale.
Particulare.
Proprietas.
Translatio.
Alteratio.
Generatio.
Angulus
Figura.
Triangulus.
Quadrangulus.
Circulus.
Superficies.
Instinctus.
Appetitus.
Motus.
Corruptio.
Privatio.
Infinitas.
Comprehensio.
Capacitas.
Existentia.
Potentia.
Obiectum.
Actus.
Immobilitas.
Successio.
Attractio.

Raymundi Lullij.

Receptio.

Significatio.

Veritas.

Monstruitas.

Color.

Ambra.

Necessitas.

Contingens.

Fortuna.

Occasio.

Diffinitio.

Questio.

Obstinatio.

Opinio.

Suppositio.

Demonstratio.

Punctus transcendens.

Idea.

Predestinatio.

Predicatio.

Liberitas.

Creatio.

Misericordia.

Crimina.

Scientia.

Scientia.

Ars mechanica.

Ars liberalis.

Ars moralis.

Ars generalis.

Theologia.

Philosophia.

Astrologia.

Geometria.

Musica.

Rhetorica.

Logica.

Grammatica.

Medicina.

Moralitas.

Ius.

Militia.

Pollitica.

Entitas est illud per quod ens est ens et producit sine agit ens ita sicut bonitas est id per quod bonum est bonum. et agit bonum

Essentia est illud per quod est esse sicut per humanitatem est homo et per entitatem est ens.

Unitas est ens per quod unum est unum et agit seu producit unum.

Pluralitas est rerum aggregatio aliquo modo diuersarum.

Abstractum est essentia rerum sicut albedo albi.

Concretum est ens in quo sustentatur abstractum quod est sua essentia.

Natura est principium per quod entia naturalia producantur naturaliter. est duplex natura scilicet naturalis: ut deus: et natura naturata: ut creatura: ideo de natura tractandum est differenter secundum quod diuersificatur per diuersa subiecta.

Genus est ens quod predicatur de pluribus differentibus specie sicut lapis qui predicatur de marmore / rubillo / saphiro / et animal de homine / boue / leone: et c.

Species est quae predicatur de pluribus differentibus numero sicut homo de petro et c.

Dispositio est priuatio alicuius rei ratione cuius ipsa res disponitur ad aliquem finem: sicut disponere materiam naturalē vel artificialē ad formam

Proportio est ordo graduum ad unam rem sicut elementa.

Intentio est actus per quem entia se habent ad operandum ratione alicuius finis naturalis / artificialis vel rationalis. et est duplex scilicet prima et secunda. prima respicit finem.

Instant est principium et terminus temporalis.

Intensitas est propinquius simpliciter quam compositum ut ignis simplex.

Ex tensitas per contrarium ut ignis intrans elementa.

Diffinitiones centum formarum.

Introductorium magne artis generalis

- C**ongruitas est actus iunctiois reru in extremitatibus: sicut ossa et caro in corpore.
- C**ontinuitas est mixtio partium quaru quedam sunt in alijs sicut elementa in elementato.
- C**haos siue yle est corpus primum existens principium omniu reru generalium et corruptibile. Et est corpus ex vniuersali forma et prima materia constitutum.
- C**Individuum est ens quod predicatur de vno termino sicut petrus de seipso et distat plus a genere quam species.
- C**simplicitas est ens per quod entia sunt simplicia ideo quod non sunt constituta de pluribus essentijs: vt deus quod est ens simplex et superemum in simplicitate. eo quod est vna sola essentia quod est ipsamet sua bonitas: magnitudo etc. Pura simplicitas in creaturis aliquid dicitur simplex in quo est vnum per suum numerum vel per respectum alterius sicut angelus: anima: ignis: simplex.
- C**ompositio est aggregatio plurium essentialium in aliquo esse proposito: ex multis sicut homo qui est compositus ex corpore et anima rationali et sicut elementatum de quattuor elementis et suba creata de materia et forma.
- C**Forma est principium essentialis per quam maxime consistit actio.
- C**Materia est principium essentialis cui proprie competit passio et ratione ipsius substantia composita est passiva.
- C**orpus est substantia habens longitudinem et latitudinem et profunditatem: sicut lapis: arbor etc.
- C**Sex sunt rectitudines corporum scilicet sursum/deorsum/antem/retro/dextrorsum/sinistrorsum.
- C**Punctum est minima pars corporis.
- C**Linea est quedam longitudo extracta composita ex pluribus punctis continuis cuius extremitates sunt duo puncta.
- C**Spera est locus proprius quem appetit quodlibet elementum: vt ignis sursum/terra deorsum. Celestis spera dicitur circulus in quo sunt sita signa et planete.
- C**Ratio est lumen intellectus ad cognoscendum rerum realitates.
- C**vacuum est illud obiectum in quo non consideratur aliqua entitas. Plenum conuerso.
- C**uniuersale est illud ens quod in se continet multa particularia. Particulare e contra.
- C**Proprietas est ens cum quo agens specificiter agit: sicut anima: planta.
- C**Traslatio est actus naturaliter in traslato denudata forma antiqua et induta forma noua.
- C**Alteratio est mutatio de vna qualitate in aliam remanente sub eadem: sicut vinum in acetum/sanitas in egritudine/virtus in vitium.
- C**Generatio est naturalis operatio: per quam hoc quod est in potentia naturaliter existit in actu causando nouam formam.
- C**Angulus est pars figure in quo termini linearum participant acute vel recte.
- C**Figura est accidentis constitutum ex situ linearum et habitu superficie seu colorum.
- C**Figure generales sunt tres scilicet triangularis/quadrangularis/et circularis.
- C**Triangularis est figura que habet tres angulos acutos tribus lineis rectis.
- C**Quadrangularis est figura quattuor habens angulos rectos siue obliquos quattuor lineis contentos.
- C**Circulus est figura vnica linea circulari contenta.
- C**Superficies est superior corporis extremitas in qua apparet ipsius color.
- C**Instinctus est principium per quod entia naturalia regulantur ad suas operationes naturales secundum speciem suam et naturam: sicut ignis/animal. et est similitudo intellectus.

Kaymundi Lullij.

Appetitus est principium per quod entia naturalia appetunt hoc quod eis comeditur secundum suam naturam: ut ignis: a se de re: homo bibere comedere: et est similitudo voluntatis.

Morus est principium per quod entia motiva mouent mobilia ad aliquem finem. et est duplex scilicet naturalis et artificialis seu violentus morus. Natura les sunt sex scilicet generatio/ corruptio/ augmentatio/ diminutio/ alteratio/ et loci mutatio.

Corruptio est opus naturale per quod id quod est in actu est in priuationem corrumpendo formam antiquam scilicet illam per quam corruptum erat in suo actuali esse.

Priuatione est medium inter generationem et corruptionem per quod transit eum cum non est. hec tria principia generalia sunt in tribus quibus sustentatur cursus nature in generalibus et corruptibilibus scilicet in elementis vegetabilibus et animalibus.

Infinitas est ens absque termino et mensura. Et est triplex scilicet magnitudine durationis et numero. Infinitas magnitudinis est in mensuris. Infinitas duratiōis est eternitas. Infinitas numeri est quo ad numerantem quod non attingit terminum numeri huiusmodi res numerata habeat finitum numerum.

Cōprehensio est similitudo finitatis et apprehensio sicut gustus qui cum gustat apprehendit mare salsum.

Capacitas est forma per quam capax potest comprehendere et attingere entia comprehensibilia per ipsum.

Existentia est essentia entis quod existit. Agentia esse agendi: scilicet agere est actus existens: sicut calefacere calidum: bene facere bonum.

Potentia est id quod cum suo actu se habet ad obiectum: sicut visus cum videre/ auditus cum audire. et sunt in homine decem potentie naturales: scilicet auditus/ visus/ gustus/ tactus/ odoratus/ affatus/ imaginatio/ memoria/ intellectus et vo-

luntas quibus sequenter correspondetur decem modis obiectorum. Alio modo sumitur potentia per se quod nondum est: scilicet potest esse: ut scientia in intellectu. fructus in arboribus.

Obiectum est illud ens quod est apprehensum per potentiam sicut sapor per gustum.

Actus est opus potentie cum quo obiectum assumitur a potentia ut videre visus: sicut actus est duplex. primo quod ens est in esse. secundo pro agere ipsius.

Immobilitas est proprietatis entis immobilis que nullum habet appetitum ad se mouendum sicut deus qui est ens immobile cum sit ens eternum et infinitum in se habens suam perfectionem eternam et infinite.

Successio est commutatio de vno in alium per motum.

Atractio est actus potentie que attrahere appetit aliquid secundum suam naturam et proprietatem attrahentis et attracti: ut magnes ferrum. tiriaica venenum.

Receptio attractionis sequitur relative.

Significatio est reuelatio secretorum. cum signo demonstratorum.

Nouitas est ens per quod subiectum habitu a se nouis habitibus vel noua quantitate.

Deuolutio est deuiatio motus nature a principio ad finem per superabundantiam aut magnam indigentiam: ut sextus digitus vel quattuor tris. et in de dicitur monstrum.

Color est habitus per figuram contentam et sunt quattuor colores generalis: scilicet lucidus: dyaphanitas: albedo: nigredo.

Ambra est habitus priuatiui luminis vel luminis: et est habitus aeris per oppositum terre denigratus.

Necessitas est illud ens quod aliter esse non potest. Necessari est quod nullo modo cuitari potest.

Contingens est veniens absque necessitate: et est duplex. scilicet simplex et

Introductorium magne artis generalis

necessarium. Contingens simplex est quod nullomodo necessitas est: sicut esse fabrum. Contingens necessarium est alicuius duorum contradictorium futura necessitas: ut petrum saluari vel damnari.

Fortuna est accidens inuentus sine intentione fortunati.

Casus est ens quod intentione habet ad ea que accideri possunt: ut homines ponens lignum in ignem: ut comburatur est occasio combustionis: medicus sanitatis.

Diffinitio est certa et expressa rei et suarum proprietatum manifestatio.

Questio est ignorantia petitio per quam potentia anime extantur in suis actibus requiescant et sit decem modis in questionali: scilicet per verbum: quid de quo: quare: quantum: qualem: quibus: ubi: quomodo: cum quo.

Obstinatio est nimia actio memorie et voluntatis circa obiectum per quam intellectus stat firmiter per falsam affirmationem contrariam negationem sicut devotio et amore.

Opinio est suppositio seu creditas alicuius rei cum dubitatione.

Suppositio est quedam confusio constituta de possibilitate affirmationis et sue proprie negationis: ut veritas inuestigando possit inueniri.

Demonstratio est manifestatio ignota per notum aut minus notum per magis notum. Et fit tripliciter scilicet per quid siue per causam: per quia siue per effectum et per equiparentiam. primo sicut sol est igitur dies est. secundo dies est: igitur sol est. tertio sicut diuina bonitas est infinita et eterna igitur diuina potestas homo est: quia dei bonitas et hominis sunt euales. Vel demonstratio est necessaria seu consequens apprehensio alicuius particularis positionis vel priuationis proueniens ex necessaria vel conuenienti positione seu ex impossibili priuatione diffinitionum et proprietatum

uniuersalium principiorum et distinctionum et regularum artium generalium. **P**redicatio est ars cum qua predicator informat populum ad habendos bonos mores et euitandum malos. **P**unctus transcendens est instrumentum humani intellectus cuius quo attingit suum obiectum iuxta naturas potentiarum inferiorum et attingit superius obiectum superiorum suam naturam.

Ael punctus transcendens est altitudo seu difficultas realitatis obiecti implicans in potentia contradictione eo quod ipsa potentia de natura sui cum penitus attingere non potest. **I**deam in deo est ens suum obiectum eternaliter per diuinam sapientiam de rebus producendis in tempore: et hec ydea in deo est ipsemet deus. ydea in tempore est similitudo eterne ydee et talis ydea siue similitudo in creatura est creata.

Predestinatio in diuina sapientia est actus qui intelligit potest et eternaliter electos cum iustitia ad saluationem: et hec predestinatio in deo est ydea que est deus. Predestinatio est actus diuine sapientie que intelligit reprobandos cum iustitia ad damnationem est in deo ydea deus.

Libertatis est proprietatis intellectualis data rationali creature ut libere bonum diligat et malum vitet. Libertas arbitrii est id in anima rationali per quod libere se mouet ad bonum vel malum diligendo vel odiedo / accipiendo vel dimittendo. Et est duplex scilicet speculatum quod deliberatum faciet vel non: practicum quantum ad electionem factam est.

Creatio in eternitate est ydea: et quod eternaliter per diuinam sapientiam est scita et per diuinam voluntatem est amata que creatio in eternitate est ydea que est deus. Creatio in tempore est productio entis de nihilo. et hec creatura.

Mia est pars corporis et partem: et mia in eternitate est ydea que est deus: sed in predestinato vel misericordiato est creatura.

Raymundi Lullij.

Certa est electio persone sup sua me-
rita dādo bona illis q̄ nō meruerūt.

CSciētia ē p̄a ⁊ necessaria cogni-
tio de reb⁹ habita p̄ verū itelligere.

CSciētia ḡnialis est q̄dā vltis habi-
tus stans applicabilis rōne cur⁹ oīa
scibilia ceteraz sciētiarū sunt ad sciē-
dū in potētia ip̄i⁹ intellect⁹ hūanus
ymaginat q̄ tripliciter facit sciētiā
in vna sc̄y in b̄ mūdo. p̄mo p̄ naturā
sensus et ymaginatiōis. sc̄do p̄ suaz
naturā supra suaz ymaginationem

CTertio supra suam naturā in na-
tura ⁊ perfectione supremi ⁊ sic ra-
tio hūani intellect⁹ est triplex sc̄dm
triplicē modū itelligēdi supradictū.

CArs est ordinatio ⁊ statutum co-
gnoscendi finē de quo vult hoc ha-
bere notitiaz. ⁊ habet duas species
sc̄z artem mechanicā ⁊ liberalem.

CArs mechanica est modus lucra-
rius manualis ad prebendū subie-
ctum vite corporalis.

CArs liberalis est quidaz modus
sciēdi per quez intellectus attingit
ad eloquēdū q̄ritates rez ⁊ sunt se-
ptem: sc̄z grāmatica/logica/rhetori-
ca/musica/geometria/artifimatica/
astrologia.

CArs moralis est modus ordinā-
di potētias apprehēdēdi p̄ multitu-
dinē suoz actionū ⁊ notificationez.

CArs generalis est vnūuerfale sta-
tuz oibus scientiis per sua primiti-
ua ⁊ ḡnalia principia in q̄bus vnita-
tes illarū p̄ntate relucet. Itēz ars
generalis est quoddā dei donum vt
sit hūano i-
lectui generale instru-
mētū necessario ad cognoscēdū ve-
ritates entū in quib⁹ quiescat vt ab
opinionib⁹ ⁊ errorib⁹ perverū intel-
ligere sit remotus.

CTheologia est sciētia hūanū in-
tellectū ⁊ volūtātē preparans ad co-
gnoscēdū ⁊ diligēdū dñm deū n̄m.

CPhia ē sciētia p̄ quā intellect⁹ il-

luminat ad cognoscēdū primā cām
p̄ cui⁹ effectū opa secreta p̄hoz na-
turalia vel moralia cognoscimus.

CAstrologia ē scia ad cognoscēdū
p̄tutes ⁊ mor⁹ q̄s celū h̄z in inferiori-
bus corpib⁹ elemētatis fm naturā
corpoz supioz. s. signoz ⁊ planetaz.

CGeometria ē ars p̄ quā h̄f doctri-
na ad mēsurādū lineas/āgulos/ ⁊ fi-
guras ⁊ rez corpaliū lōgitudines ⁊
amplitudines p̄funditates.

CArifimatica est ars inuēta ad nu-
merandū multas vnitates.

CMusica ē ars ad ordinādū plu-
res voces p̄cordātes in vno cantu.

CRhetorica est ars ordinandi ver-
ba pulchre ⁊ ornate.

CLogica est ars docēs discernere
verum a falso.

CGrāmatica est ars docēs loq̄: p̄-
nūciare ⁊ scribere cōgrue ⁊ recte.

CMedicia ē sciētia sanitarē docēs
p̄seruare aut lapsa reducere fm pos-
sibilitatē nature in coepe senfato.

CMoralitas ē h̄it⁹ extra naturaz p̄
quā q̄s disposit⁹ ē ad agēdū bonum
vel malū p̄ virtutes aut vitia.

CIus ē tribuere vnicuiq̄s q̄d suū ē.

CMilitia ē habit⁹ cū q̄ miles iuuat
p̄ncipē suū vt possit subst. nē iustitiā

CPolitica ē n̄s cū q̄ burgēses p̄-
curāt vt litatē pul licā ciuitatis.

CPredicatio ē ars cū q̄ p̄dicator i-
format pplm ad h̄ndos bonos mo-
res ⁊ euitādum malos.

CSequūtur pp̄tia p̄cipia cuiuslibet
scie fm pp̄riū subiectū ⁊ finē.

CEt primo de theologia.

Deus ē subiectū i theologia: ⁊
d̄: subm eo q̄ oīa q̄ tractat ip̄a
theologia dirigūt ad dādū notitiā
de d̄o. Finis theologie ē deū coḡsce-
re ⁊ amare/hōiare laudare ⁊ sibi fui-
re ⁊ cū ip̄a theologia vt h̄rutib⁹ p̄vi-
tia ad p̄petuā b̄ritudinē p̄sequēdā.

Introductoriiu magne artis generalis

principia theologie sunt essentia diuina: vita: dignitates: actus: forma: relatio: ordinatio actio. articuli precepta expositio: prima intentio: secunda intentio.

De philosophia.

Delectatio sciendi est subiectum in philosophia: finis cognoscere causam primam et secreta. effectum principiorum sunt prima causa/motus intellectus generata orbis forma vis materia prima natura elementa simplicia appetitus potentia habitus actus mixtio digestio compositio alteratio.

De diuisione philosophie.

Philosophia diuiditur in tres partes que naturalis/alia moralis/alia sermocinalis. naturalis est scientia habitata de rebus naturalibus cuius tres sunt partes scilicet metaphysica/physica/et mathematica.

Metaphysica est scientia de rebus spiritualibus transcendentibus. cuius tres sunt considerationes scilicet diuina/angelica: et rationalis anima.

Physica est scientia de rebus naturalibus inferioribus in elementis et elementatis.

Mathematica est scientia de rebus naturalibus consideratis in quantitate cuius quattuor sunt partes scilicet geometria/astrologia/musica/arismetica. geometria considerat de quantitate immobili in corpore: astrologia de quantitate mobili in corpore celesti.

Arismetica de numero absolute. Musica de numero relato ad sonum.

Moralis philosophia est scientia de rebus moralibus cuius tres sunt partes monastica: economica: et politica.

Monastica est scientia de regimine vniuersali in se. economica de regimine vniuersali ad plures. politica de regimine plurimum ad plures.

Sermocinalis philosophia est scientia consideranda de sermone/cuius tres sunt partes scilicet grammatica logica et rhetorica. Grammatica de sermone congruo: logica de sermone vero: rhetorica de sermone ornato.

De iure.

Iustitia est subiectum in iure/finis iustitia inter gentes/sit. pax et concordia et vult cum iudicia et honestate deo seruiatur. Principia sunt deum diligere: honeste viuere: vnicuique quod suum est reddere. Deum diligere est principium ad videntium virtutibus et vitia euadendum. vnicuique quod suum est reddere est principium ad satisfaciendum ipsi deo de se: sibi de se: primo suo de se.

Nel principia iuris sunt hec/forma/materia/tus generale/comune/speciale/naturale/positiuum/canonicum/ciuile/consuetudinale/theoricum/practicum/militare/comparatiuum/antiquum nouum.

De medicina.

Sanitas est subiectum in medicina. finis vult corpus sensatum possit habere suas operationes que sibi conueniunt. principia sunt tria scilicet res naturales/non naturales/extra naturam. Res naturales sunt septem scilicet alimentum: complexiones: humores: membra: virtus: operationes: species et quattuor annexa predictis sunt: etas: color: figura: distantia inter masculum et feminum. Non naturales sunt decem scilicet cibibus: aer/potus: sonus: vigilia: exercitium: actio: repletio: inanitio: accidentia anime. res extra naturam sunt tres scilicet morbus: causa: accidens.

De geometria.

Quantitas continua immobilis est subiectum in geometria. finis cognoscere longitudines amplitudines

Raymundi Lullij.

z pfūditates rerū corpaliū. p̄ncipiā sunt. x. scz punc̄⁹/linea/angul⁹/figura/quāritas/centrū/capacitas longitudo/amplitudo/pfunditas.

De astronomia.

Quantitas p̄tinua mobilis: seu inſuētia celestis est subiectum in astronomia: finis cognoscere virtutes z mot⁹ quos celū h̄z in inferioribus effectiue. p̄ncipia sunt signa planete. Signa sunt. xij. aries/thaurus/gemini/cancer/leo/uirgo/libra/ſcorp̄io/sagittari⁹/capricorn⁹/aq̄rius/piscis. Planete sunt. vij. scz saturnus/Jupiter/mars/sol/venus/mercurius/luna.

De arithmetica.

Numer⁹ absolute est subiectus: in arithmetica. finis numerando multas vnitates ſūmare et ip̄as facili⁹ numero retinere. p̄ncipia sunt paritas ip̄aritas. numeri sunt tres scz articul⁹: digitus: cōpositus. Species nūeri sunt. x. nūeratio: additio: subtractio: mediatio: duplicatio: multiplicatio: diuifio: progressio: radicū extractio: quadrata: z radicū abstractio cubita.

De musica.

Ucū concordantia seu melodia est subiectus in musica. finis p̄cordādo diuersas voces producere delectationē in cantu. p̄ncipia sūt decē scz altitudo: infinitas mediocritas: longitudo: breuitas: grossitudo: gracilitas: subtilitas: portio: accentus vocaliū z p̄sonātiū

De grammatica.

Congruitas z rectitudo loquēdi est subiectū in grāmatica. finis p̄grue z recte loqui. p̄nūciare et

scribere. p̄ncipia sūt littera: syllaba: oratio: dictio: vlt̄ octo partes orōnis aut cōcordātia sustātui z a die c̄t̄ui: suppositi z apposit̄i. relatiui et antecedētis z modi significandi.

De logica.

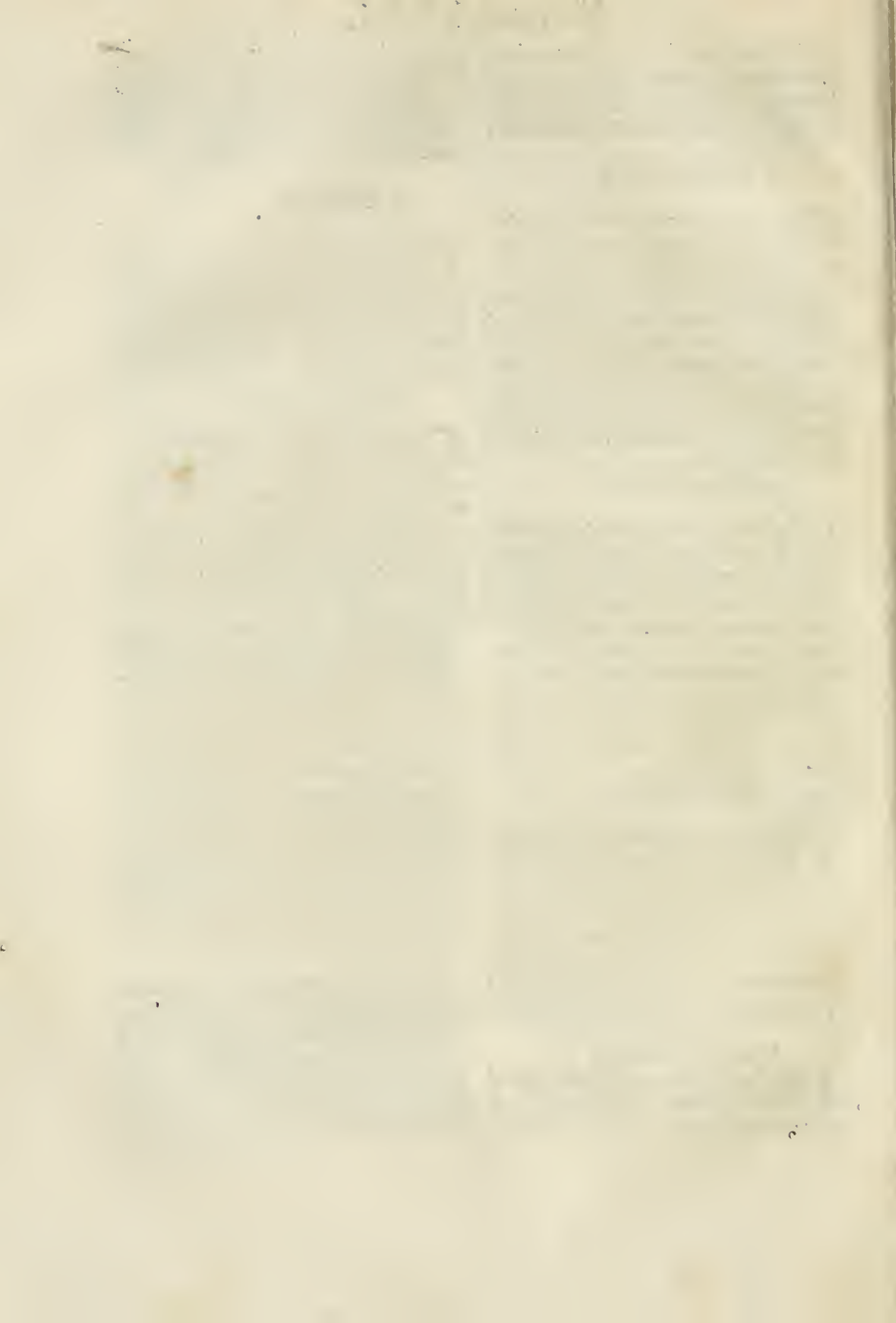
Argumenta seu argumentatiua ratio significatio est subiectū in logica: finis etenim arguēdoverū z falsū possint iueniri z vnū ab altero discerni. p̄ncipia sunt terminus p̄positio.

De rhetorica.

Ordo z pulchritudo verborū ē subiectū in rhetorica. finis per verba ordinata ac pulchra mouere voluntatē audientis ad aliquē finē desideratus. p̄ncipia sunt forma materia: finis. partes sunt q̄nqz scz inuētiō: dispositio: loquutiō: memoria: z pronuntiatio.

Cum generalis scientia habeat p̄ncipia et questiones ac regulas generales ad oēs artes z scientias z ad quodlibet particulare cōtētū in ip̄is z vnitatē artis siue scientie reuelent̄ in arte ḡnali sequēdo processum ip̄ius sicut p̄ticulare in suo vniuersali inquirēdo bonitatē magnitudinē zc. z inquirēdo de ip̄o p̄ vtrū/quid de quo zc. z ideo ip̄a ars ḡnalis ē speculū hūano intellectui i quo relucēt z apparēt oim scibilibus veritates. Finis sciētie speculative est veritas/p̄actice vero opus.

Explicit introductorium magne artis generalis reuerendissimi doctoris illuminati magistri Raymūdi Lullij ad omnes sciētias vtilissimū quod nuperrime in lucem prodijt. Anno dñi millesimo. cccc. xv. die 30. xxvij. mensis Aprilis.

Luminati sacre pagi-

ne p[ro]fessoris amplissimi magistri
Raymundi Lull. **ars magna ge-**
neralis et vltima: quarūcunq[ue] ar-
tium ⁊ scientiarum ipsius Lull. affecutrix et
clauigera: ⁊ ad eas aditum facilioꝛē p[ro]bēs:
antehac nusq[ue] **arti impressorie enūcius cō-**
mendata: ⁊ per magistrum Bernardum la
Uinbeta **artis illius fidelissimū interpretē**
eliminata. Una cum **figuris** suo situ decenter
intextis. ⁊ totius operis **enucleatius.** Incer-
tis p[re]terea cuilibet **parti/capitulo et rubri-**
ce titulis et annotationibus: adiecto indice
alphabetico siue repertorio: **sententias ele-**
ctiores cōplectente: ad folia remissiuo.

Cum gratia et priuilegio.

Laurentii Theobaldi Cenomani super do-
xis huius artis A Raymundo Lullio nullius
lingue nullius ve artis diuinitus experte ex-
cogitate: ad lectorem epigrammatum.

Hic quid messis habet lector decocte libellus:

Sit tenuis quæquæ rarus a chatis honos.

Explicat hic: claris que non nudauit athenis

Doctorum (exemplar pallados omne) chorus.

Quod necq nostræ/vetus melius necq nouerat etas:

Cœlitus ætherea Lullius arte dedit.

Quicquid Aristoteles: quicquid famosa pependit

Græcia: rex cressus/soꝛ bona quicquid habet.

Ingenio superos facili penetrauit ad axes:

Et virtute mera grande peregit opus.

Icarus ima suis freta si temerarius alis

Rasisset: gelidas tunc cecidisset aquas.

Et quia sydereas optauit cernere sedes:

Sole sequestrata precipitatur ope.

Lullius ex mediis contorsit ad ima volatus

Excelsisq: virum non tamen equor habet.

Inter librorum cumulos decocte (trophœa

Nam tenet) hoc sapias elige lector opus.

De opere concathenatum Carmen.

Mystica tangit opus/sed opus quod mystica tangit

Grande reponit onus/sed onus quod grande reponit:

Balnea lata petit: vel opus quod mystica tangit.

αυτ. προς χαριλ.

μηριλα τας τυπεις αυθις πολυελια μουσας:

ουκ ενσπειρει απλους χαριλος αμφισοφορ

Index Alphabeticus.

Artis magne generalis et vltime
Raymudi Lull. doctoris famosissimi
Index Alphabeticus.

Accidens quid sit vi

de. fo. 81

Accidētis q̄stiones. fo. 116

Accidia p̄ principia. fo. 74

Accidita per regulas. fo. 74

Accidie q̄stiones p̄ rlas et p̄ncipia. fo. 12

Actus intrinseci diuinarū rationū. fo. 47

Actus quid sit. fo. 87

Actio quid sit. fo. 81

Actionis q̄stiones fo. 116

Agentia et existētia qd̄ significēt. fo. 87

Alterationis q̄stiones. fo. 119

Amphibologia quid sit. fo. 27

Angelus p̄ D. deductus. fo. 55

Angelus p̄ E. deductus. 55

Angelus p̄ F. deductus. fo. 55

Antecedētis et cōsequētis q̄stiones. fo. 120

Applicatio per diffinitiones. fo. 78

Applicatio ad regulas. fo. 78

Applicatio per euacuationē. 3. figure. fo. 79

Applicatio p̄ multiplicationē. 4. figure. fo. 79

Applicatio mixtiōis p̄ncipiorū et r̄larū. fo. 79

Applicatio nomen subiectorum. fo. 79

Applicatio quid sit. fo. 77

Applicatio p̄ implicitū et explicitū. fo. 77

Applicatio per abstractū et cōcretū. fo. 77

Applicatio per primā figurā. fo. 77

Applicatio per sc̄dam figurā. fo. 77

Applicatio ad tertiā figurā. fo. 77

Applicatio ad quartā figurā. fo. 76

Applicatio per tabulam. fo. 78

Applicatio ad centum formas. fo. 79

Applicatiōis prime figure q̄stiones. fo. 114

Applicatiōis sc̄de figure q̄stiones. fo. 114

Applicatiōis ad cētū formas q̄stiones. fo. 114

Applicatiōis. 3. et 4. figure q̄stiones. fo. 114

Appetitū nature quid sit. fo. 82

Appetitū naturalis q̄stiones. fo. 116

Apprehensio et cōprehensio qd̄ sint. fo. 87

Arithmetica quid sit. fo. 89

Arithmetice q̄stiones. fo. 121

Astronomia quid sit. fo. 89

Astronomie q̄stiones. fo. 121

Attractio quid sit.

Attractionis q̄stiones.

Auaria per principia deducta.

Auaria per regulas deducta.

Auariae q̄stiones per regulas.

De littera B.

Bonitatis q̄stiones.

Bonitas per regulas deducta.

De littera L.

Lamera B. c. d. b.

Lamera a. b. c. t. b.

Lamera b. c. t. c.

Lamera b. c. t. d.

Lamera b. d. t. b.

Lamera b. d. t. c.

Lamera b. d. t. d.

Lamera b. t. b. c.

Lamera b. t. b. d.

Lamera b. t. c. d.

Lamera c. d. t. b.

Lamera c. f.

Lamera c. g.

Lamera c. h.

Lamera c. i.

Lamera c. l.

Lamera d. e.

Lamera d. f.

Lamera d. g.

Lamera d. h.

Lamera d. i.

Lamera d. l.

Lamera e. f.

Lamera e. g.

Lamera e. h.

Lamera e. i.

Lamera e. l.

Lamera f. g.

Lamera f. h.

Lamera f. i.

Lamera f. l.

Lamera g. h.

Lamera g. i.

Lamera g. l.

Lamera h. i.

Lamera h. l.

Lamera i. l.

Lamera b. h.

Lamera b. i.

fo. 82

fo. 117

fo. 72

eadem

fo. 111

fo. 115

fo. 37

fo. 17

fo. 17

fo. 17

fo. 17

fo. 18

fo. 18

fo. 18

fo. 18

fo. 18

fo. 18

fo. 23

fo. 23

fo. 23

fo. 23

fo. 23

fo. 23

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 26

fo. 26

fo. 22

fo. 22

Index

Camera b.l.	fo.22	Deus per regulā L. deductus.	fo.51
Camera c.d.	fo.22	Deus per regulam D. deductus	fo.52
Camera c.e.	fo.22	Deus per regulam E. deductus.	fo.52
Camera b.d.	fo.21	Deus per regulam F. deductus.	fo.52
Camera b.e.	fo.21	Deus per maioritatem discursus.	fo.50
Camera b.f.	fo.21	Deus per equalitatem discursus.	fo.50
Camera b.g.	fo.21	Deus per minoritatem discursus.	fo.50
Camera b.c.	fo.30	Deus per principia deductus.	fo.48
Camera c.d.t.c.	fo.39	Deus per bonitatem deductus.	fo.48
Camera c.d.r.d.	fo.29	Deus per magnitudinem discursus.	fo.48
Camera c.t.b.c.	fo.29	Deus discursus per eternitatem.	fo.48
Camera c.t.b.d.	fo.29	Deus per potestatem deductus.	fo.48
Camera c.t.c.d.	fo.29	Deus per sapientiam deductus.	fo.48
Camera d.t.b.c.	fo.29	Deus per voluntatem deductus.	fo.48
Camera d.t.b.d.	fo.29	De? p regulā istrumētālitat; discursus.	f.53
Camera d.t.c.d.	fo.29	Deus per regulā S. deductus.	fo.52
Camera t.b.c.d.	fo.29	Deus per regulam H. deductus.	fo.52
Capacitas z incapacitas quid sint.	fo.87	Deus per regulam J. discursus.	fo.53
Capacitatis z incapacitatis q̄stiones.	f.120	De? p regulā modalitatis discursus.	fo.53
Charitas per principia deducta	fo.70	Deus per virtutem deductus.	fo.49
Charitas per regulas deducta	fo.70	Deus per veritatem deductus.	fo.49
Charitat; q̄stiones p̄ p̄ncipia z r̄las.	fo.109	Deus per gloriam deductus.	fo.49
Celum per regulas deductum	fo.51	Deus per differentiam deductus.	fo.49
Celum per principia deductū	fo.55	Deus per concordantiā deductus.	fo.49
Celum per regulam L. deductum	fo.57	Deus per contrarietatem deductus.	fo.50
Cognitio fallaciarum.	fo.27	Deus per principium deductus.	fo.50
Coloris z colorat; q̄stiones.	fo.118	Deus per medium discursus.	fo.50
Compositio quid sit.	fo.80	Deus per finem discursus.	fo.50
Compositionis questiones.	fo.116	Differentia per regulas deducta.	fo.42
Cōprehensio z apprehensio quid sint.	fo.87	Differentia per principia deducta.	fo.33
Cōprehensiois z apprehensiois q̄stiones.	f.120	Diffusionis questiones.	fo.117
Conscientia quid sit.	fo.94	Digestionis questiones.	fo.117
Conscientie questiones.	fo.122	Dispositionis z dispositi questiones.	fo.119
Concordantia per principia deducta.	fo.34	Doctrina quid sit.	fo.123
Concordantia per regulas deducta.	fo.42	Duratio deducta per principia.	fo.31
Consilii z consulti questiones.	fo.119	De littera E.	
Contrarietas per regulas deducta.	fo.43	Elementatiua per regulas deduc-	follo.64
Contrarietas per principia deducta.	fo.34	ta	
Corruptio z generatio quid sint.	fo.87	Elementatiue questiones per re-	
Corporis questiones.	fo.118	gulas z p̄ncipia discurse.	f.106
Circuli questiones.	fo.118	Entis in potentia questiones.	fo.117
De littera D.		Entitas quid sit.	fo.79
 Exceptionis et decepti questio-	fo.120	Elenchi fallacia	fo.28
nes.		Equalitas per principia deducta.	fo.36
Declarationis et declarati que-	fo.119	Equalitas per regulas deducta.	fo.45
stiones.		Essentia quid est.	fo.79
Derivationis questiones.	fo.118	Essentie questiones.	fo.115
Deus per regulā B. discursus.	fo.50	Eternitas per regulas deducta..	fo.38

Alphabeticus.

Existentia et agentia quid sint. fo.87
Existentie et agentie questiones. fo.120
Expulsionis questiones. fo.117
 De littera F.

Fallacia scdm plures interrogat-
 tiones. fo.29
Fallacia contradictionis. fo.29
Fallacia equiuocationis. fo.27
Fallacia compositionis. fo.27
Fallacia diuisionis. fo.28
Fallacia accentus. fo.28
Fallacia ex re dictionis. fo.28
Fallacia extra dictionem. fo.28
Fallacia accidentis. fo.28
Fallacia scdm quid et simpliciter. fo.28
Fallacia scdm ignorantiam elenchi. fo.28
Fallacia petitionis principij. fo.28
Fallacia consequentis. fo.29
Fallacia scdm no causam vt causa. fo.29
Fallaciarum cognitio. fo.27
Falsitas per principia deducta. fo.76
Falsitas per regulas deducta. fo.76
Falsitatis p principia z reglas qstioes. fo.113
Fantasmatis questiones. fo.117
Figure questiones. fo.11
Finis per regulas deductus. fo.44
Finis per principia deductus. fo.35
Fides p principia deducta. fo.68
Fides per regulas deducta. fo. ibide3
Fidei qstioes p principia z regulas. fo.109
Fortitudo per principia deducta. fo.67
Fortitudo per regulas deducta. fo.67
Fortitudis qstioes p principia z reglas. f.108
Fortune z fortunati qstiones. fo.119
Forma quid est. fo.80
Forme questiones. fo.116

De littera G.
Grammatica quid sit. fo.90
Grammatice qstiones. fo.121
Genus quid sit. fo.80
Generis qstioes. fo.115
Geometria quid sit. fo.88
Geometrie questiones. fo.121
Generatio z corruptio qd sint. fo.87
Generationis/corruptionis et priuationis
 questiones. fo.120
Gloria per regulas deducta. fo.41
Gloria per principia deducta. fo.33

Gula p principia deducta. fo.72
Gula per regulas deducta. fo. eodem
Gule questiones per regulas. fo.111
Gratie et gratiati qstioes. fo.119

De littera H.
Habitus questiones. fo.116
Habitus quid sit. fo.81
Habitatio quid sit. fo.123
Homo p regulas deductus. fo.58
Ho cu minoritate patsete ei piculo. fo.71
Honor qd sit z d honorate z honorato. f.87
Honoris et honorati qstiones. fo.120

De littera I.
Idee questiones. fo.117
Indiuiduitas quid sit. fo.80
Indiuiduitatis qstioes. fo.115
Infinitas diuinaru ronũ. fo.47
Infinitas actuz diuinarum ra-
 tionum. fo.47

Infinitaris questiones. fo.119
Imaginatio quid sit. fo.59
Imaginatio p regulas deducta. fo.59
Immobilitas quid sit. fo.82.
Iusticie qstioes p principia z regulas. fo.107
Inuidia p principia deducta. fo.75
Inuidia per regulas deducta. fo.75
Inuidia qstiones per principia. fo.112
Inconstantia p principia deducta. fo.76
Inconstantia p regulas deducta. fo.76
Inconstatie qstioes p principia z reglas. f.114
Ira per principia. fo.75
Ira per regulas deducta. fo.75
Ire questiones p principia z regulas. fo.113
Inuetio qd sit: z de inuetio. fo.87
Inuetio mediorum. fo.26
Inuetionis z inueti qstiones. fo.120
Instructus quid sit. fo.82
Instructus nature questiones. fo.116
Inuestigatio diuinaru dignitatu. fo.46
Ius quid sit. fo.92
Iuris questiones. fo.122
Iusticia per principia deducta. fo.65
Iusticia per regulas deducta. fo.66

De littera L.
Locus quid sit. fo.82
Loci questiones. fo.116
Logica quid sit. fo.90
Logice questiones. fo.121

Index.

Linee questiones. fo. 118
 Luxuria per principia deducta. fo. 73
 Luxuria per regulas deducta. fo. 73
 Luxurie questiones per regulas. fo. 112
 De littera M.

Magnitudo p reglas deducta. f. 37
Magnitudo deducta per principi-
 pia. fo. 30
Maioritas dducta p principia. f. 35
Maioritas per regulas deducta. fo. 45
Maioritas per principia deducta. fo. 36
Minoritas per regulas deducta. fo. 46
Materia quid est. fo. 81
Materie questiones. fo. 116
Mercantia quid sit. fo. 93
Mercature questiones. fo. 122
Medicina quid sit. fo. 92
Medicine questiones. fo. 122
Mediū deductū p principia. fo. 35
Mediū per regulas deductum. fo. 44
Memoriam per regulas deducta. fo. 12
Militia quid sit. fo. 93
Militie questiones. fo. 122
Misericordie questiones. fo. 119
Mitio principiorum et regularum. fo. 30
Modus probandi. fo. 27
Modus dicendi. fo. 29
Monstruolaris questiones. fo. 118
Moralitas quid sit. fo. 91
Moralitas questiones. fo. 121
Morus quid sit. fo. 82
Morus immobilitatis questiones. fo. 116
Mūd⁹ an sit etern⁹ z d eternitate mūdī. f. 17
Multiplicatio quarte figure. fo. 26
Multiplicatio plurium rationum. fo. 26
Mulica quid sit. fo. 89
Mulice questiones. fo. 11

De littera N.

Natura quid sit. fo. 80
Nature questiones. fo. 115
Navigatio quid sit. fo. 93
Navigatiois questiones. fo. 122
Necessitatis z necessitati questiones. fo. 119
Nonum suuictū quod est de instrumentalitate quid est: z quot species habet. fo. 65
Nouitatis questiones. fo. 117
Nouē subiectoū questiones. fo. 103

De littera O.

Olectū quid sit. fo. 87
Oratio quid sit. fo. 95
Oracionis questiones. fo. 123
Ordiatōis z ordiatī questiones. f. 119
 De littera P.

Patentia p principia deducta. fo. 71
Patientie questiones per principia et regulas. fo. 110
Passio quid sit. fo. 81
Passionis questiones. fo. 116
Plenitudinis questiones. fo. 117
Predicatio quid sit. fo. 94
Predicatiois questiones. fo. 123
Predestinationis questiones. fo. 119
Perfectionis et pei fecti questiones. fo. 119
Per explicitū z implicitū questiones. fo. 114
Per abstractū z cōcretū questiones. fo. 114
Pietas p principia deducta. fo. 71
Pietas per regulas deducta. fo. eodē
Pietat⁹ questiones p principia z regulas. fo. 110
Philosophia quid sit. fo. 88
Philosophie questiones. fo. 121
Pincipiū per principia deductū. fo. 34
Pincipium per regulas deductum. fo. 42
Pincipia per regulas deducta. fo. 37
Politica quid sit. fo. 91
Politice questiones. fo. 121
Proprietas quid sit. fo. 801
Proprietatis questiones. fo. 115
Potestas per regulas deducta. fo. 39
Potentia quid sit. fo. 87
Potentie obiecti z actus questiones. fo. 120
Pudentia per principia deducta. fo. 66
Pudentia per regulas deducta. fo. 66
Prudētie questiones p principia z regulas. f. 107
Pulchritudinis questiones. fo. 117
Puncteitat⁹ questiones. fo. 118
Pluralitas quid sit. fo. 79
Pluralitatis questiones. fo. 115

De littera Q.

Qualitas quid sit. fo. 81
Qualitatis questiones. fo. 116
Quantitas quid sit. fo. 81
Quantitatis questiones. fo. 116
Questio octaua de loco p 3. signata. fo. 7
Questiones de angelo p regulas. fo. 103
Questiones de deo p regulas facte. fo. 103
Questiones de hoīe per regulas. fo. 104

Alphabeticus.

uestiones prime colūne B. L. D. T. f. 97	fo. 97
uestiones sc̄de colūne c. d. e. t.	fo. 98
uestiones tertie colūne d. e. f. t.	fo. 98
uestiones quarte colūne e. f. g. t.	fo. 99
uestiones quinte figure f. g. h. t.	fo. 100
uestiones sexte colūne g. h. i. t.	fo. 100
uestiones septime colūne h. i. l. t.	fo. 101
uestiones euocatiōis tertie figure.	fo. 102
uestiones imaginatiue p regulas 7 princ̄	
pia discurs̄e.	fo. 105
uestiōes sensus p regulas discurs̄i.	fo. 105
uestiōes quarte figure.	fo. 102
uestiōes mixtionis principiorum 7 regu-	
larum.	fo. 102
uestio de angelo.	fo. 103
uestio de quare que sit.	fo. 6
uestio de celo per p̄ncipia.	fo. 104
uestio de celo per regulas facta.	fo. 104

De littera B.

B receptio quid sit.	fo. 82
Regimē p̄ncipis qd sit.	fo. 92
Regiminis q̄stiōes.	fo. 122
Receptiōis q̄stiones.	fo. 117
Regula g.	fo. 7
Regula h.	fo. 7
Regula h. de instrumētālitate	fo. 8
Regula modalitatis signata p li.	fo. 7
Regula b.	fo. 5
Regula c.	fo. 6
Regula d.	fo. 6
Regula f.	fo. 6
Regule huius artis decem.	fo. 5
Relatio quid sit.	fo. 81
Relationis q̄stiones.	fo. 116
Rhetorica quid sit.	fo. 89
Rhetorice q̄stiones.	fo. 121

De littera S.

S apientia p regulas deducta.	fo. 39
Sapientia deducta p p̄ncipia.	fo. 31
Sensitiua per regulas deducta.	fo. 61
Sensitiua per p̄ncipia deducta	fo. 61
Significatiōis que r̄ides.	fo. 117
Similitudo quid sit 7 de assimilato	fo. 87
Similitudinis 7 similitari q̄stiones.	fo. 120
Simplicitas quid sit.	fo. 80
Simplicitatis q̄stiones	fo. 116
Situs quid sit	fo. 82
Subiecta quartū qd est de homine p princ̄	

pia discursum.	fo. 57
Subiectum octauum de elementatiua per	
p̄ncipia deductum.	fo. 53
Subiectū p̄mū qd ē d̄ d̄ or quō d̄uidat. t. 46	
Subiectū secundum de angelo per princ̄	
pia deducto.	fo. 54
Substantia quid sit.	fo. 81
Substantie q̄stiones	fo. 116
Superbia per p̄ncipia deducta.	fo. 73
Superbia per regulas deducta	fo. 73
Superbie q̄stiones p regulas	fo. 112
Superbie q̄stiones per p̄ncipia	fo. 112
Spes per regulas deducta	fo. 70
Spei q̄stiones p p̄ncipia et regulas.	fo. 109
Species quid sit	fo. 80.
Speciei q̄stiones	fo. 115
Speculi q̄stiones	fo. 118

De littera T.

T ranssubstantiatiōis 7 transsub-	
stantiatiōis q̄stiones	fo. 119
Temperantia p p̄ncipia dedu	
cta.	fo. 67
Temperantia per regulas dedu	
cta.	fo. 67
Temperantē q̄stiones p p̄ncipia 7 reglas.	fo. 108
Tempus quid sit.	fo. 82
Temporis q̄stiones.	fo. 116
Theologia quid sit.	fo. 88
Theologie q̄stiones	fo. 120
Trianguli q̄stiones.	fo. 118

De littera U.

U ergetatiua per regulas deducta.	
folio.	63
Uergetatiue q̄stiones per regu	
las 7 p̄ncipia.	fo. 111
Uergetatiua per p̄ncipia dedu	
cta.	fo. 62
Uergetatiua p regulas deducta.	fo. 62
Uirtus p regulas deducta.	fo. 40
Uirtus deducta p p̄ncipia.	fo. 32
Uirtutum 7 uitiōrum q̄stiones.	fo. 107
Ueritas per regulas deducta.	fo. 41
Uoluntas p regulas deducta.	fo. 40
Uoluntas deducta p p̄ncipia.	fo. 32
Umbre q̄stiones.	fo. 118
Unitas quid sit.	fo. 79

Ars ista magna: generalis & vltima: Icepta fuit a Beato Raymundo: Lugduni super Rhodanū: mēse nouembris. Anno domini. M. cccv. Et finita ab ipso in ciuitate Pisana in monasterio sancti Dominici ad laudem et honozē dei: mense martij. Anno domini. M. cccvij. incarnationis domini nostri iesu christi: & sit ei commendata et beate virgini Marie matri eius **A M E N.**

**AD BEATVM RAYMVNDVM
LVLL. ORATIVNCVLA.**

Ad te martyriū palmam remunde gerentem

Confugio: dentes in te confringe caninos:

Et tua mortali patefacta scientia cuncto

Defluat in totum vere fons limpidus orbem

Doctrinē: pateat: latuit nimis abdita mundo.

C Inscriptio artis magne a Beato Raymundo Lull. edita.

Deus cum tua summa perfectione: incipit ars generalis vltima.

Illuminati doctoris magistri Raymundi Lull. Ars magna generalis et vltima.

dicendum. Amplius quidē hec scientia generalis potest nuncipari: quæ questiones generales habet ad omnes alias questiones/quecūq; sint/applicabiles. Omnes em̄ in istis implicantur/et sunt he/sez. Utrum sit. Quid est. De quo est. Quare est. Quātu est. Quale est. Quādo est. Ubi est. Quomodo est. Et cū quo est. Et sunt decem: vt apparet numerati. Item ars ista est generalis ratione mirtonis principiorū et regularitū quā habet: vt inferre patebit. Nam sicut positio i cōmuni sumpta/ est generalis ad oēs propositiones: sic suo modo ista principia cōposita/ in cōmuni sumpta: sunt generalia ad oia principia particularia cōposita. Sed vt dubiū remoueat: dico q̄ omnia alia principia sunt particularia respectu istorum principiorum huius artis: sicut bonitas magna/ q̄ est cōposita: est eōis q̄des ad bonitatē Petri et Sullelmi/ et equi/ et sic de alijs.

Quare et scientia generalis vocetur.

Nota huius.

Diuisio huius artis

Uonia multas artes fecimus generales ipsas volumus clarus explanare per istam quā vocamus vltimam/ quia de cetero nō proponimus aliam facere/ ipsam quidem ex alijs compilamus: et aliqua noua explicite addimus. Quoniam intellectus humanus est longe magis in opinione q̄ in scientia constitutus: quæ quilibet scientia habet sua principia propria/ et diuersa a principijs aliarū scientiarū: idcirco requirit et appetit intellectus q̄ sit vna scientia generalis ad oēs scientias/ et hoc cū suis principijs generalib⁹/ in quib⁹ principia aliarū scientiarum particularium sunt implicita et contenta sicut particulare in vniuersali. Et ratio huius est/ vt cum ipsis principijs alia principia subalternata sint/ et ordinata/ et etiā regularitatem intellectus in ipsis scientijs quiescat per verū intelligere/ et ab opinionibus erroneis sit remotus ac plongetur.

Per hanc quidē scientiā: possunt alie scientie per facile acquiri. Principia enim particularia in generalibus huius artis relucet et apparent: dū tamē principia particularia applicantur principijs huius artis: sicut pars applicat suo toti. Principia huius artis: sunt hec. Bonitas. Magnitudo. Eternitas siue duratio. Potestas. Sapientia. Volūtas. Virtus. Veritas. Gloria. Differentia. Concordātia. Contrarietas. Principiū. Medium. Sumus. Maioritas. Equalitas/ et minoritas. Et dicunt generalia: quia omnes bonitates aliarū scientiarum ad vnā bonitatē generalem sunt applicabiles. Eandem dico de omnibus magnitudinibus: ad vnā magnitudinem generalem. Et sic de cōsimilibus alijs: suo modo

Diuisio huius artis in xij. partes: scilicet Alphabetum. Figuras. Diffinitiones. Regulas. Tabulam. Euacuationē tertie figure. Multiplicationem quarte figure. Mixtionem. Nōnem subiecta Applicationem. Questionem. Habituationem. Et modum docendi.

Prima pars principalis de Alphabeto.

Alphabetus huius artis: est istud. B: significat bonitatem. Differentiā. Utrum. Deum. Iusticiā. Et auariciā. C: significat Magnitudinē. Concordantiā. Quid. Angelū. Pudentiā. Et gulā. D: significat eternitatē siue durationem. Contrarietatem. De quo. Celi. Fortitudinem. Et luxuriam. E: significat potestatem. Principiū. Quare. Homine. Tēperantiā. Et supbiā. F: significat sapientiam. Medium. Quādam. Imaginationē. Fidē. Et acidam. G: significat volūtatē. Finem. Quale. Sensitiuū. Spem. Et inuidiam. H: significat virtutem. Maioritatē. Quādo. Vegetatiuū. Charitatē. Et irā. I: significat veritatē. Equalitatem. Ubi. Elementariū. Patiā. Et mēdicinā.

Prima pars principalis huius operis. Expositio alphabeti

Intellectus humane magis constituitur in opinione q̄ in scientia.

Hec scientia dicitur vltima.

Principia vniuersalia generalia.

Per hanc scientiam alie scientie acquiruntur

Hec prima pars generalis huius artis est prima generalis ad omnes alias questiones. Item generalis ratio mixtionis principiorum et regularium.

Secunda pars

Nota.

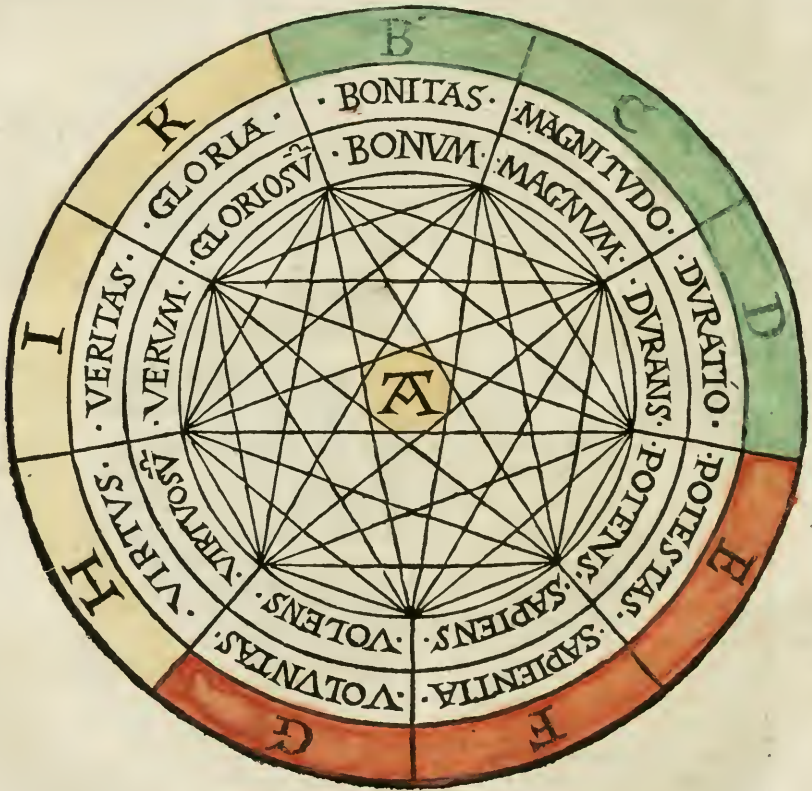
Et significat gloriā. & diuinitatē. Quo modo & cū quo. Instrumētatiuā. Pietatē. Et inconstantiā. Hoc s̄o alpha- betū: cor: detenus oportet scire: q; si non: aruista minime poterit vti ista arte siue ipsam practicāre. Et est positū hoc al-

phabetū in hac arte: vt p̄ ipsum signifi- centur principia: & questiones huius ar- tis: & ea que in ipsis cōtinentur: & ad p̄po- situm adducatur id de quo queritur: vt intellectus sit verus: & certus: et non dubitatus.

Quare b̄

Sc̄da pars principalis huius operis: que est de figuris: & p̄mo de prima figura per A: significata.

PRIMA FIGVRA

Quattuor figure.

De prima figura / q̄ est circularis.

Figure sunt

quattuor: vt patet in p̄senti pagina. Prima figura est designata per A: et est circularis / diuisa in nouem camera. In prima quidem camera: consistit B: in secunda C: et sic de alijs. Et dicitur circularis: quia subiectus mutatur in predicatum et conuerso: vt cum dicitur: bonitas magna / magnitudo bona. magnitudo eterna: Eternitas magna. De bonus: bonus deus et sic de alijs: suo modo. Per talem circulationem quidem poterit artista cognoscere ea que conuertuntur / et ea que non conuertuntur: sicut deus est bonus / et huiusmodi: que possunt conuertuntur: neque bonitas et angelus: neque sua bonitas et magnitudo: et sic de alijs ter-

minis. In ista figura: implicant oia / sicut quando dicitur: deus est bonus / magnus / eternus / et ita de reliquis. Angelus est bonus / magnus / durabilis: et reliqua. Quarta non est bona / sed mala: et sic de alijs suo modo. In figura ista: cognoscuntur proprie passionis / et appropriate existentes inter subiectum et predicatum. Proprie / sicut deus est bonus / magnus / et huiusmodi. Et angelus qui habet innatam bonitatem / magnitudinem et similia. Appropriate / sicut angelus malus qui habet malitiam appropriatam: et hoc moraliter. Et sic de igne: qui habet bonam et magnam siccitatem per terras. Et homo moraliter: bonam et magnam prudentiam / iustitiam / et sic de ceteris. Figuram quidem istam debet artista huius artis habuare et imaginari: et ad positum applicare / sicut ea que diximus de ipsa. vt intellectus per ipsam veritates attingere possit: et hoc vere et realiter. Finit expositio prime figure.

Passiones proprie.

Passiones appropriate.

Notabile per artistam huius artis.

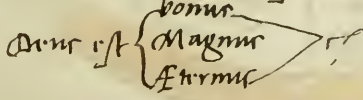
Circularis prime figure ad quod potest.

Sequitur secunda figura per T: significata.

Per primam Circulum cognoscimus ea que conuertuntur ut

Deus est bonus non autem Deus et Angelus
bonitas et Deus et magnus bonitas et Angelus
magna sua bonitas et Magnitudo et

In hac figura oia implicantur ut

sed Avaritia non est bona sed Mala et

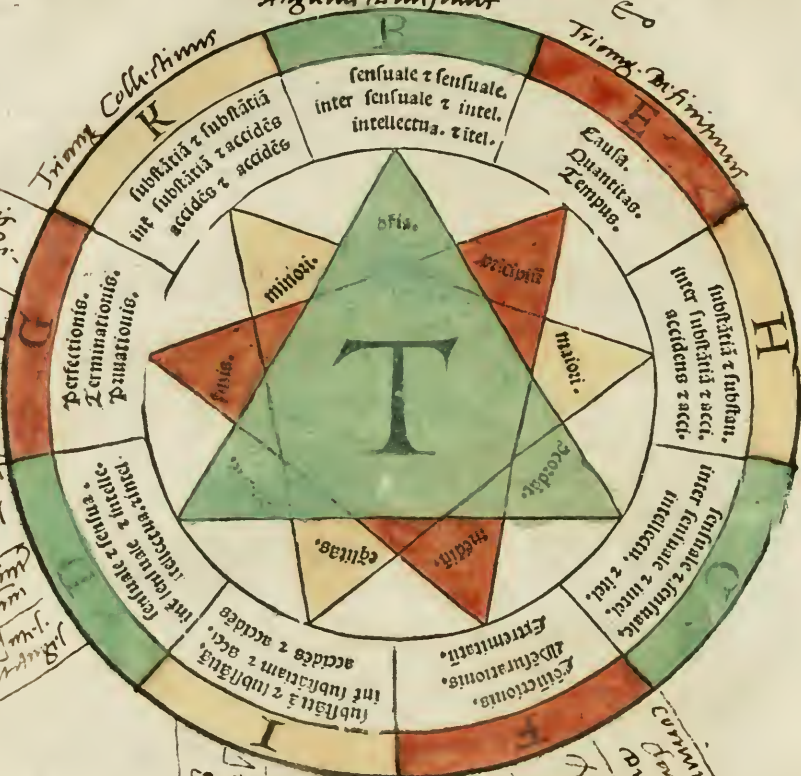
In hac figura cognoscimus propriam passionem et appropriate existens

Proprie ut Deus bonus magnus et Angelus habet Innatam bonitatem Magnitudinem
Appropriate, ut Angelus malus et habet malitiam appropriate et hoc moraliter.
ignis bona et magna siccitatem a terra
et homo bona et magna prudentiam

Causa primorum (substantia) in Anteriori
(in minor) (Tempus) Principia antiqua ut non psychomata
Finali

Secunda pars.

Triangulus SECUNDA FIGURA Angulus dimissus

Terminationis
in terminis Bi-
gum Campi
Eminationis
in Otior

Consilium
Orn g r h
in h Consilium
om nam

Sensa, si sensu
differ. inter
um et alud
compar

Sensu, si sensu
compar
inter sensu
inter sensu
inter sensu

Inter sensu
inter sensu
inter sensu
inter sensu

Inter sensu
inter sensu
inter sensu
inter sensu

Inter sensu
inter sensu
inter sensu
inter sensu

Scda figura triangu-
laris.

Secunda figura: est de tri-
 angulis: scz de differenti-
 a: concordantia z contrarietate:
 vt apparet in ipsa. ¶ **Supra**
 angulum differentie: scribū
 tur sensuale z sensuale z intel-
 lectuale: intellectuale z intellectuale. Et
 sic de angulis cōcordātie z contrarieta-
 tis: ad significandam differētia que est
 inter sensuale z sensuale: sicut inter vñū
 corpus z aliud. Et inter sensuale z intel-
 lectuale: sicut inter corpus z animam:
 z inter intellectuale z intellectuale: sicut
 inter deū z angelū. Et sic de concordantia
 z contrarietate. ¶ **Spa angulū** pñ-
 cipij scripta sunt: causa / qñtitas z tēpus.
 Per causam: principia substantialia si-
 gnificant: que sunt principia efficiens/
 formale / materiale / finale. Per quātitā
 tem z tempus: significatur principia ac-
 cidentalia / sicut sunt nouem predicamē-
 ta. ¶ **Supra angulū** mediū scripta sunt:
 coniunctio / mēsuratio z extremitas / ad
 significandū tres spēs mediū: veluti me-
 diū iunctiois / mēsuratiois z extremita-
 tis. Mediū iunctiois: est sicut clau⁹ q
 duos postes iungit. Mediū mēsuratio-
 nis: est sicut centrū quod equaliter exi-
 stit in medio circuli. Mediū extremita-
 tis: est sicut linea in medio duoz puncto-
 rum. ¶ **Supra angulū** finis scripta sunt:
 terminatio / priuationiois z cause fina-
 lis: ad denotandū q sunt tres species fi-
 nis. Est em finis terminatiois: sicut ter-
 minus regni vel campi. Itē est finis pri-
 uationiois: sicut mors que finit vitam. Et
 est finis causalis: sicut deus qui est finis
 z causa omniū rerum. ¶ **Supra angulū**
 maioritatis: z sic de angulis equalitatis
 z minoritatis scripta sunt: inter substā-
 tiā z substantiā: ad significanduz q vna
 substantia est maior alia: sicut substātia
 hominis q maior est in bonitate vel vir-
 tute qz lapidis substantia. ¶ **Tres** inter
 substantiā z accidens: ad significandū q
 substantia est maior accidēte: veluti sub-
 stātia hominis que maior est qz sua quā-
 titas z similia. ¶ **Et** inter accidēs et ac-
 cidens: ad denotandū q vñuz accidēs
 est maior alio / sicut intelligere qz senti-
 re. Et sic suo modo dici pōt de minoritate
 cū relatiue se habeat. ¶ **Et** inter substā-
 tiā z substantiā est equalitas / sicut ho-
 mo z lapis qui equales sunt in genere
 substantie. Et inter accidens z accidens
 est equalitas / sicut intelligere z amare:
 que equalis sunt in genere accidentis: z
 inter substantiam z accidens est equali-
 tas: sicut quantitas z subiectuz suū que

sunt equalis per extensionem z superfi-
 ciam. ¶ **Angulus** viridis qui est de diffe-
 rentia / concordantia z contrarietate: est
 generalis ad oia. Nam quicquid est: vel
 est in differentia / aut concordantia / vel cō-
 trarietate. In ipso autem triangulo qz
 quid est: uniplicatum est. Differentia tā-
 men est generalior qz cōcordantia z tra-
 rietas. Plures enim res possunt esse dif-
 ferentes qz concordantes z contrariā-
 tes. Sicut Petrus z Martinus qui dif-
 ferunt: z specie conueniūt / s/z morib⁹ cō-
 trarij sunt: vnus em iustus: alius qz in-
 iustus. z sic de alijs suo modo. ¶ **Diffe-**
 rentia nō causa est pluralitatis: s/z cōcor-
 dantia vnitatis. Quonia sicut differen-
 tia distinguit inter vnū z aliū: sic concor-
 dantia componit plures res in vnū. Cō-
 trarietas autē corrumpit z dissoluit. Et
 ideo sicut triangulus viridis consistit in
 subiecto naturaliter: sic intellectus mor-
 taliter est discursiue: distinguendo / cō-
 cordando / descendendo z ascendendo / p
 tres species differētie / concordantie z cō-
 trarietatis que supradictę sunt. Et ideo
 intellectus cum differentia simpliciter
 est generalis obiecti. Et sic de concordā-
 tia z contrarietate. sed quando contra-
 hit se per scalam in tribus speciebus cō-
 stitutum / nō est omnino generalis / neqz
 omnino specialis. Sicut quando dicit:
 differentia est inter sensuale z sensuale:
 z reliqua: s/z quando descendit ad indi-
 dua moraliter est omnino particularis.
 ¶ **Triangulus** rubeus: qui est de princi-
 pio / medio z fine: est generalis ad omnia:
 quia omnia continet in se: cuz quicquid sit
 vel est in principio / medio / vel fine. Et ex-
 tra istos tres terminos: nullū ens eē po-
 test. Principiū nō: est ens cui omnia alia
 entia sunt / subalternata. Principiū tamē
 vniuersale: absqz natura aut moralita-
 te nequaquē esse pōt: in se habens princi-
 piantē / principiatum z principiare. Nam
 sicut natura caliditatis nō potest esse si-
 ne calefactiue / calefactibilis z calefacere.
 Sic natura principij absqz natura triuz
 predictorū minime esse potest. Et sic ar-
 tista debet cognoscere hec tria in princi-
 pio vniuersali: eo quod de sua essentia
 sunt causaliter p ppias passiones sub-
 iecti. occasionaliter hō nō nam moralis-
 ter acquisite sunt. Causalitatem quidem pñ-
 cipia dicunt necessitate. occasionalia autē
 contra contingentia z p bene esse. ¶ **Et** sic
 artista debet ascendere z descendere ab
 vniuersali ad particulare z e conuerso.
 ¶ **Medium** autem est sic vniuersale sicut
 principij. Sicut enim agens cū prin-

Angulus
viridis.

Implicatum

Differentia in
sa pluralitatis
Concordantia
vniuers

moraliter Dis-
cursus

in sensu. Et sensu
hō nō. aut
moraliter qz am

Triangulus
rubeus.

Principio alia
entia subalternata
p natura / Intelligit
gratum p
moralitatem
moralitatem

1. Cause
occasionaliter
1. quantitates
1. temporales

Medium

- a. principium, aut dicitur.
- 1. agentis perfectione et actum
- b. Calefactiue. b. b. aut.
- 1. apertum obiectum et actum
- c. Causalia, ut talia non existunt in se. subiectum
est calefactiue, existunt autem in subiecto
occasionaliter ut sunt accidentia.

Primi

Altrelij

finis

Tres species
finis.

Maxi-
tar

cipio principiat. Sic euz medio mediāt.
 Et etiam per mediuz: coniungit entia di-
 stincta ad vnum composituz siue mixtū.
 Sed per medium mensurationis: men-
 surat actus sicut intellectus/ suum in-
 telligere existens in medio intelligen-
 tis & intelligibilis: et vltus/ suum vide-
 re: generans suum generare / & iudex
 suum in dicare: & sic de similibus alijs.
 ¶ Per medium quidem exire mitatum:
 sunt essentie et continuatōes/ sicut boni-
 tas que est essentia simplex existens
 medium inter magnitudinem & dura-
 tionem/ habens in se bonificare/ existēs
 in medio bonificantis et bonificabilis/
 que se coniungunt in bonificare: & om-
 nes tres sunt vna bonitas in diuisa: mo-
 raliter vero nequaq̄. Sic quidem tres
 species medijs: sunt scala per quam intel-
 lectus descendit & ascendit inuestigādo
 media entium. Et simili modo sequitur
 de fine/ cum quo efficiens quietat entia
 in termino vltimo. Sed in termino pri-
 uatiuo minime/ eō q̄ penatiuus est: &
 in termino terminatiuo/ vnum ens qui-
 dem est disparatum ab alio: vna quies
 ab alia. Talis quidem inuestigatio est
 multum vtilis & lucida intellectui ad at-
 tingendum entia rerum. ¶ Per triangu-
 lum croceum intelligitur vna maioritas
 vniuersalis cui omnes alie maioritates
 sunt subalternate. cum ipsa enim maio-

ritate/agens sic maiorificat sicut cū prin-
 cipio principiat. Et hoc ides est de equa-
 litate/ etiaz minoritate suo modo. ¶ Si-
 cut bonitates & reliqua substantialia in
 maioritate posita sunt / sic bonitates et
 cetera accidentalialia in genus minorita-
 tis reducta sunt. Et in bonitate quidem
 substantiali innata bonificans/ bonifica-
 tum et bonificare sunt equalia per essen-
 tiā. Et sic de intellectu & volūtate/ ignei-
 tate et similibus suo modo potest dici.
 Et sic de equalitate accidentium causa-
 lium & moralium. per ipsas quides tres
 species predictas intellectus ascendet &
 descendet/ vt vitates rex attingere possit/
 quo ad genus maioritatis/ equalitatis
 et minoritatis/ et etiam quo ad genus
 substantialiter accidentaliale. ¶ Et iste ascē-
 sus et descensus est valde artificialis ad
 acquirendum scientias.
 ¶ Dixim⁹ de sc̄da figura q̄ instrumen-
 tum est intellectus cum quo agit in pri-
 ma figura/ quoniam per differentiaz di-
 stinguit inter bonitatem et magnitudi-
 nem: et huiusmodi: & cum cōcordantia cō-
 cordat. Et sic de alijs suo modo. Itē di-
 stinguit cum differentia in essentia boni-
 tatis: per bonificatē/ bonificatum & boni-
 ficare. Et cū cōcordantia quidē concordat
 q̄ sint idem p̄ essentiam naturaliter: mo-
 raliter vero nō: qm̄ differentia nō inata
 s̄ acquisita ē eo q̄ occasiōe sūt p̄ncipia.

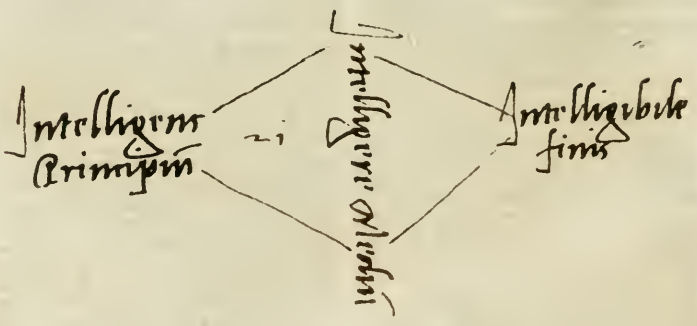
Mensurat
 Inm̄ Intelliger. i.
 Actum. b. h. i. o. b.
 v. h. g. m. i. a.
 g. m. h. r.
 Ex m. m. i. t. a.

finis

Epitogus

Triangu-
lus croce⁹.

De tertia figura ex prima et sc̄da composita.

BC	CD	DE	EF	FG	GH	HI	IK
BD	CE	DF	EG	FH	GI	HK	
BE	CF	DG	EH	FI	GK		
BF	CG	DH	EI	FK			
BG	CH	DI	EK				
BH	CI	DK					
BI	CK						
BK							

Expositio
tertie figu-
re pervigi-
ti sex ca-
meras di-
uise.

Fertia figura est cōposita ex
p̄ma z sc̄da / q̄ hz in se trige-
ta sex cameras vt in ip̄a ap-
paret. In qualibet camera:
sunt due lre. i prima. b. c. In
sc̄da. b. d. z sic de alijs. Et v̄t
cōposita ex duab⁹ figuris: qz sūb b. valet
b. qd̄ ē in p̄ia figura / z. b. qd̄ ē in sc̄da
Et sic de. c. qd̄ valet. c. qd̄ ē i p̄ia z. c. qd̄ ē
in sc̄da. z sic de alijs. ¶ Intētio q̄re hec fi-
gura i hac arte ē posita: ē ad significādū /
vt cū vno p̄ncipio / hō applicetv̄t associet
aliud p̄ncipiuz / sicut ad. b. applicat. c. d.
vsqz ad. k. vt cum. c. d. noticia habeat de
b. sc̄dm illā noticiā de q̄cūqz de. b. q̄rat / z
sicut dicim⁹ de. b. ita intelligendū est de. c.
sicut respicere. c. cū. b. z postmodū cū. d.
z sic desceps vsqz ad camerā de. c. k. Et
sic de alijs cameris p̄ ordinem vsqz ad ca-

merā. de. i. k. Et hoc ad placitū sc̄cūdm
qz hō multiplicare voluerit rationes ad
eādē cōclusionē. Et hoc respiciēdo / signi-
ficata camerarū applicādo ad p̄positū.

¶ **H**ec figurā docet descēdere de vniuer-
sali ad particulare / gradatim quattuor
modis. p̄rio: sic dicēdo p̄ cameraz de. b. c.
Bonitas: hz magnā differentiā z p̄cordā-
tiā. sc̄do: qn̄ intellect⁹ cōsiderat angulos
differentie / descēdit: ab vniuersali ad par-
ticulare / intelligēdo differentiā p̄cordātiā
eē inter sensuale z sensuale: vt dictū ē in
sc̄da figura. Tertio descēdit pl⁹ qn̄ p̄side-
rat qz d̄ria z p̄cordātiā bone sunt in igne
z aere p̄ p̄cordātiā i caliditate. Quarto
mō descēdit intelligēdo qz bonā differen-
tia z p̄cordātiā sunt inter dōificatū z c. q̄
sūt d̄ eēntia dōitat. Et sicut dixim⁹ d̄. b.
c. ita dici p̄t de alijs cameris hui⁹ figure.

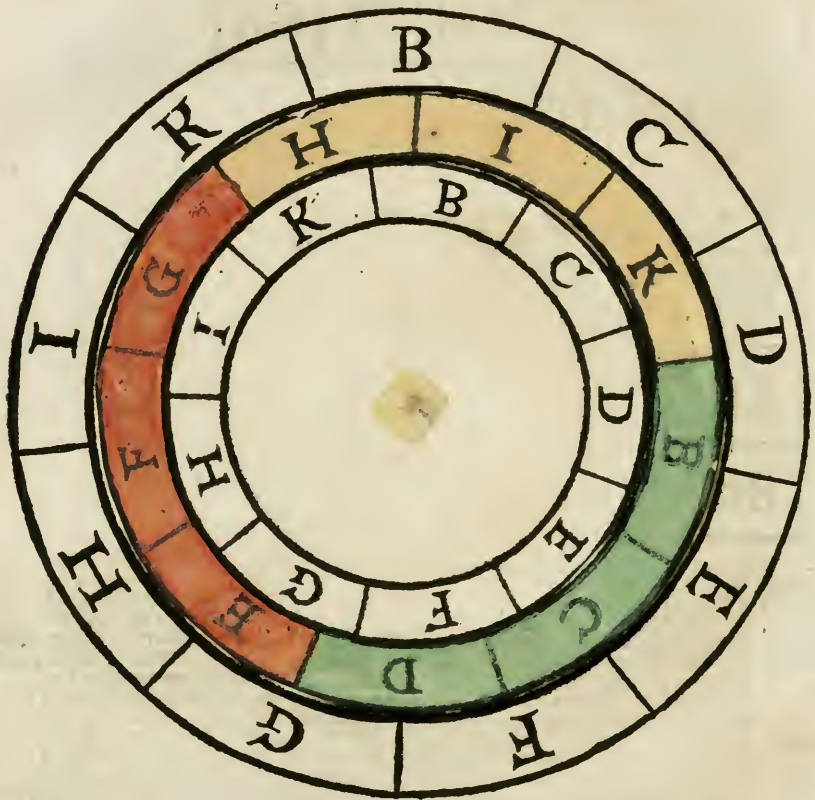
Secunda pars.

Prima figura Raymundi est solus Dei
 secunda Instrumentum primum et Tertium

Tertia Gratuarum

Quarta multiplicatio
 Entium

QVARTA FIGVRA.

Definitio plu-
 ris modis fit
 in rebus ad
 duos, et quibus
 fit quatuor spm

Primus modus
 fit per

Secundus modus in Regula. c. dicitur

Efficit, Duo Compositi Grati Soluere
 Potentia i Ent p q materia fit pars passiois
 Materia est Ent de qua agit ager
 Sima in quo primum pum qum/oz

De quarta figura tres circulos habent te.

Quarta figura tres habet circulos vt in ipsa apparet/et comprehendit prima figura: secunda z tertia: z in ipsa colligitur illa principia ex quibus tabula est coposita. Qm camera de b.c.d. facit colunā in tabula de b.c.d. coposita. Et camera de b.c.e. facit colunā copositam de b.c.e. ¶ Intitio quare hec figura e posita in hac arte: est vt ex ipsa fiat tabula p ordines/z q homo multas rationes z multas conclusiones sciat inuenire/predicta rationibus ad vnam/conclusionem applicatis respiciendo significata litterarum/z applicando ad propositum/tali modo/q nō sequat inconueniens nec q impossibile ē pdicta significata. ¶ Circulus mediocrius: docet inuenire mediū conclusionis sicut. c. z sic de alijs qd ē mediū p qd. b. z. d. participant magnitudine. Et sic d. existes iter. b. z. e. qd nō pmitit participare bonitati z potestate p dicitur: idcirco mediū cōcordantiū siue copulatiū causat conclusionē affirmatiuā: z contrariatiū siue disiuctiuū negatiuam. ¶ Finis scde parti pncipalis hui⁹ opis.

Quare h figura est in hac arte posita.

Circulus mediocrius ad qd prodest.

Differētia
Cōcordantiā
Contrarietas
Principium
Medium
Finis
Medioritas
Equabilitas
Minoritas
Nota de pncipio.

Inclutā
Substantia
Diffinitio pluribus
si potest.

De diffinitionibus: z est tertia pars principalis.

Tertia pars principalis hui⁹ opis: quae est de diffinitionibus.

Sta tertia pars: est de diffinitionibus pncipioz: vt est diffinitio bonitatis/q ē hec. Bonitas: est ens rōne cui⁹ bonū agit bonum. Et magnitudo: est ens rōne cui⁹ duratio z reliqua/sunt magna. Et istud vocabulū z reliqua: significat alia pncipia/nō tñ simplr/sicut dicitur/in deo est bonitas/magnitudo zc. nō intelligit/q i deo sint maiortas/minortas/neg dicitur. ¶ Duratio: est id rōne cui⁹ durat bonitas/magnitudo zc. ¶ potestas: est id rōne cui⁹ bonitas/magnitudo z hōmō: possunt existere z agere. ¶ Sapiētia: est pprietas rōne cui⁹ sapiēs intelligit. ¶ Voluntas: est id p qd bonitas/magnitudo z sūta/ sunt deicide rabilia/z p quā suppositū bonū/magnitudo zc. est volēs. ¶ Virtus: est origo vniūsi/bonitatis/magnitudinis/z hui⁹ gnis similitū. ¶ Veritas: est id qd est verū de bonitate/magnitudine z sibus. ¶ Gloria: est

ipsa delectatio in q bonitas/magnitudo z alia quiescit. ¶ Diffinitio: est id p qd bonitas/magnitudo z sūta/sunt rōne clare z incōfusa: z etiā bonificas/bonificabile z bonificare sunt incōfusa. ¶ Concordantia: est id rōne cui⁹ bonitas z magnitudo z reliqua in vno z plurib⁹ concordant. ¶ Contrarietas: ē quorūdam mutua resistētia p p dīuersos fines. ¶ Principiū: est id qd se habet ad oia rōne alicui⁹ pncipio. ¶ Mediu: est subiectū p qd finis influit pncipio/z pncipiu refuit fini sapiēs naturā vtriusq. ¶ Finis: est id in q pncipiū desit. ¶ Pncipio: est imago imēsitatis/magnitudinis/eternitatis z reliquoz. ¶ Equitas: est subiectū i q finis concordat/bonitatis/magnitudinis z ceteroz desit. ¶ Minoritas: est ens circa nihil. ¶ Principioz rōne/aliq sunt substantia/alia/accidentalīa. Contrarietas in: semp est accidēs. Sz pncipia q sūt substantia/ia/indigēt diffinitionib⁹ substantialib⁹. Et q sunt accidentalīa/accidentalibus: sicut bonitati q est substantialis/cōpetit bonificāre. Et bonitati accidentalīa cōpetit etiā diffinitio accidentalīa cui⁹ quā agēs bonificat bonificabilia accidentalīa. ¶ Sciēdiū hō q diffinitio plurib⁹ modis fieri pot: z oēs ad duos modos reducūt. Et qlibet mod⁹ hz qtuoz spēs. Primus mod⁹ est: qn sit p efficiētē/potētā/matiā z finē p efficiētē sicut cū dicitur: deo cōpetit creare z saluare. Per potētā hō vt cū dicitur: potētā est ens p qd materia pncipia passionē hz. Per matēriā aut cū dicitur: materia est ens de q agēs agit. Per finē qd est diffinitio sicut ita dicitur. ¶ Scdus mod⁹: est vt in regula. c. dicem⁹. Ad istos qdē duos modos: diffinitiones antedictae applicari pnt/sicut forma q diffinit per actū sū: vt cū dicitur: elementaria est ens cui pprie appetit elementāre: z vegetatiue vegetare: sensitue sentire: imaginatiue imaginari: z rōnatiue rōnari. Et sic de bonitate cui pprie cōpetit bonificāre/z magnitudinē magnificāre: et sic de alijs. Et hō idē dicit pnt de efficiētē. Sicut hōi/cui pprie cōpetit hominificāre/leōni leonare/igni calefacere: z sic de alijs. Et talis modus diffinitōis: est valde facilis z vtilis. Diffinitioes hō q sūt per regulā de. c. sunt valde faciles/vtilēs z clares. Si in diffinitio q cū suo diffinito conuertit: sicut bonitas/est ens cui pprie cōpetit bonificāre. Et est ens qd pprie hz in se z innatē bonificāre/bonificāre z bonificāre. Itē est ens in subiecto cū q bonificas bonificat subiectū. Ampli⁹ bonitas: est ens habēs actionē in subiecto. Et

bonitas
Angri
durat
Pm
Sapm
romm
vist
vrit
gloria

Diffinitio pluribus
si potest.
Effinitio
Potētia
Materia
finis
Diffinitio p r
Regula. c.
1. agri nō Aptitudi
nim et Athm.

Est rōn subiecto cū q bonificat bonificat subiectum
Itē bonitas est ens hnt Athm in subiecto

Quarta pars.

Quarta pars principalis que est de regulis.

Regule sunt

decē: scz vtrū qd: et reliq: vt i alphabeto iā signatū ē. Ite regie: sūt decē qz nes gñales p qō qō esse oē qñtū: r quō id de q: qñtū ponit i ipsis est lucefactuz r coloratū r etiā significatū intellectui sz essentia r naturā regule: sicut ptz in grāmatica. Itāz sicut oia vocabula declinabilia nosalia includunt in quōz declinationibz: r pñt declinari p ipsas. Sic suo modo oēs alie qñtiones pter istas hu' artīs (q fieri pñt) includunt in ipsis decē: r ad ipsas qdē reducunt: r etiāz p ipsas regulant rōne gñalitatīs quā habēt. Et sicut he qñtiones sūt gñales: sic r specīes eāzū. sicut em bonitas olino est gñalis cū suis gñalibz: bonificatio: bonificabili: r bonificare: sine qb' non pot esse olino generalis: sic de qñtionibz decē huius artis q cū specīb' generales sūt.

Quarte pars huius opus que est de regulis: bica.

De regula B.

Regula de B: est vtrūz r est de possibilitate vtrū hoc de quo qñt sit: vel nō sit: r talis possibilitas causat fides siue credulitatē siue suppositionē: qz supponit q vtrāq: pars sit possibilis: videlz affirmatiua r negatiua. Itāz qdē regula de b: hz tres spēs: q sunt dubitatio: affirmatio: r negatio. Per prima spēcē qz supponere q sit aut nō: vt intellect' nō sit obstinar' aligat' r iuefigatuz vt trāfire possit ad attingēdā affirmatiuā vel negatiuā esse verā. Et b' cū tali cōditiōne vt semp cōcedat hoc qd magis recolibile est: itel ligibile: r amabile: in pñtōe esse verū adiuuādo se cū pncipiis r eoz diffinitio nibz: cū alijs regulis: vt si qñt vtrum sit intellect'. Et videt q sic qm magi recolibile est intelligibile de amabile: ipsuz esse: qz nō esse. Et hoc sim pōictā in uestigatōe pncipioz. Qu' b' q hoc qd ē magis recolibile r amabile est: eligēdū: intelligēdū est: q eligat cū maiori intelligibilitate r non cū minori. Qu' qñ affirmatiua aut negatiua eligat cum minori

Quo. i. de regula B.

Itāz regula tres hz bet spēs.

sicut dixim' de bonitate: sic de alijs pncipijs dici pot. Per predictos duos modos artifer qdē oia diffinire pot. Scz vtra artē: est ali' modus pfulus: pñtus: scz qñ diffinitioes futad placatu siue p cōtingentiā: nō pideratuz diffinitioibz p pñtis: r appropriatis inter subiectuz r predicatū existentibz: sicut qñ dē: dē est ens infinitū r eternū: r hō est atal rōnale. Et iterū est atal: cui soli cōpēt eqtare: scribere: r sic de alijs suo mō. ¶ Amplius aut diffinitioes sūt p cōpōsitiōne videlz qñ vñū pncipiū diffinit cū alio: vt cū dē bonitas magna: est ens rōne cuius bon' / magn' agit bonū / magnū. r si addat eternitas: hoc est q: bonitas magna est eterna. diffinit qdē ipā bonitas sic: bonitas magna r eterna: est ens rōne cui' bon' / magnū / r etern': agit bonū / magnū / r eterna. Per talē modū pot artīsta facere demonstratiōes p pñtitiua r vera pncipia: r etiā necessaria: r q alio modo nō se pñt hē. ¶ Alter' sicut dē: bonitas est ens: rōne cuius bon' agit bonū: sic dicit pot de magnitudine: magnitudo: est ens rōne cuius magn' agit magnū: r eternitas: pducit eternū. Et sic de alijs. ¶ Ampli' ad explanandū diffinitioes pncipioz: pot artīsta explanare r declarare cū natura eoz: qm bonitas nō haberet naturā sine innato bonificāte / bonificat' r bonificare. Neqz magnitudo atqz magnificāte / magnificat' r magnificare: neqz eternitas sine eternitate / eternatōe / r eternare: r sic de alijs. Et si naturā pncipia nō haberēt bonitas qdē nō esset ens rōne cui' bon' agit bonū naturaliter. Neqz duratio eēt ens ratiōe cui' bonitas / magnitudo r reliqua durāt. Et ideo destruccia diffinitioibz: pncipia qdē nulla essent: neqz etiā totū vniuersum esset qd falsuz est: eo q de vniuerso experientiam habem' q est. Itē p hoc pncipiū sapientia: intelligēdū est: q de intellectu intelligit: r in oīo ente pter substantiā rōnale: p sapiam instinctuz: r p vltatē: appetit' intelligitur. ¶ Ampli' aliqz forte habēs dēitē caninā r linguā serpētinā: pncipia nostra r eoz diffinitioes spnet et calūniabiz. ars aut vult q vñū pncipiū adiuuet aliat' sicut si dicerēt. posito q magnitudo sit ens rōne cui' bonitas est magna: r q: oēs bonitates sunt magne equalit: gādū est p pncipiū maioritatis r minoritatis r p triteritas: que qdē nō pmittūt q oēs bonitates sint magne equaliter.

¶ Finis tertie part: pncipalis hui' opus.

Definitio ad Platōm et p rōm mgnitudo

Definitio p rōm Compositio mgnitudo

De Regule de gny Nomen sūt vna in sūt p rōm b m m. bonificatio bely. an.

Sapientia est Intellectus rōnalis Substantia est vñū m. Contrā Insensibilis emulato: res humana. Prudentia artis.

Contra obtrectationem huius sēntentię

Dubitatio Regula b. hz tres spēs: Affirmatio Negatio

Recolibile. Imelligibile. Amabile

recolibitate z amabilitate subiecti: ta-
lis qd̄ electio nō ē de gñe phie siue scie:
sed poti⁹ de gñe fidei z credulitatis. Qñ
aut̄ effectio cuz maioritate intelligibilis
ēq̄pollētis maior̄ recolibilitati z ama-
bilitati/generat̄ qd̄ vera sciaz necessa-
ria/in qua intellect⁹ vere quiescit: qz ve-
re attingit obiectum. Et in isto passu cō-
sistit tota virtus huius regule.

esse vera/ qd̄ est impossibile. ¶ Tertia
spēs: est qñ qñt. Quid est res in alio: Et
rñdēdū est/ qz est fm̄ gen⁹ q̄litas: sicut
intellect⁹ q̄ ē acti⁹/ p̄ suū intellectuū qñ
attingit obiectū/ z ē passiuus qñ recipit
spēs. Et est magn⁹: qñ h3 magnū et diffi-
cile obiectū. z est ver⁹/ qñ vere intelligit.
z falsus: qñ falsc. Et ē ligat⁹ z necessitat⁹
p̄ memoriā/ qñ credit: in libertate aut z
in dete ē/ qñ veracit̄ intelligit. ¶ Quar-
ta spēs: est qñ qñt qd̄ h3 res i alio/ sicut
qñ d3 qd̄ h3 intellect⁹ in obiecto: Et ē rñ-
dēdū qz h3 actionē z passionē vt i tertia
specie significatū est: z h3 actionē in grā:
manca/ logica/ z geometria: z passionē i
sciētijis positiuā/ z h3 bonitates/ z mora-
les virtutes/ z culpā p̄ p̄ctm̄: sic d̄ alijs
q̄litasib⁹. ¶ Dixim⁹ de r̄ta c. z suis spe-
cieb⁹. Et sicut explicauim⁹/ p̄ intellectuū
sic suo mō explicari pōt i subiect⁹: cor-
porēis: sicut i igne cui p̄prie cōpetit igni
re substātiat⁹/ z calefacere accidētali/
igne habētē ignificatiū/ ignificabile/ z
ignificare. Et i lāpade z i pipe ē ignēs
ipō hñte i elemētatis actionē. Et sicut ve-
getatiua i corpe vegetato/ z sensitiua in
corpe sensato: z imaginatiua i corpe ima-
ginato: in celestiali nō nō ē sic. Stella ei
nō p̄ducit stellā aliā/ nec q̄gel⁹ aliū an-
gelū: eo qz carēt gnatione substātiā/ cū
sint subē incorruptibiles z indiuisibiles
De deo ei intelligit alio mō h3 diffinitio-
nē/ z naturā diuine bonitat⁹ atqz emittat.

Quarta species.

Deregula E.

Regula de Cōtē de q̄dditate:
eo qz est subiectū z fons dif-
finitioū entiu/ sicut. S. i. dif-
finitioib⁹ p̄ncipioz figu-
ratū est. T̄p̄ia qd̄ē regla h3
q̄tuoz spēs. Prima spēs est
de diffinitioē/ z diffinitio qd̄ cū ipsa diffi-
nitiōe p̄uertit/ vt cū dicitur intellect⁹ est esse
sue essentia. T̄terz z est illud eē cui p̄prie
cōpetit intelligere/ z sic de alijs suo
modo. ¶ Scda spēs: est qñ qñt de eo qd̄
h3 in se essentialit̄ z naturalit̄/ sine q̄ ipa
res nō pot̄ esse/ sicut cū dicitur intellect⁹ qd̄
h3 i se essentialit̄ z naturalit̄/ sine q̄ nō
pōt̄ esse: Et rñdēdū est/ qz h3 innatē intel-
lectuū/ intelligibile/ z intelligere. Et iō
intellect⁹ p̄ intellectuū: est agēs z intel-
ligēs/ z cū suo p̄prio z innato intelligibi-
li est intellect⁹ possibilis in q̄ intelligit i-
telligibile pegrinū qd̄ nō sunt de sua es-
sentia: z suū intelligere est act⁹ innatus z
intrinsec⁹. Et oēs tres sunt vn⁹ intellectu⁹
z vnā essentia indiuisa: z in ipō quidem
intelligere intrinsec⁹ ipsi intellectu⁹ carathe-
rizat̄ intelligere pegrinū. Sicut carathe-
rizat̄ intelligibile pegrinū/ in intelli-
gibili intrinsec⁹. Et hoc qd̄ē necessariū est:
vt passio cū passioē: z act⁹ cū actu si-
bijs p̄p̄is adinuicēz correspondēt z deceter
se habeāt. Hoc in dico qñ intellectus est
practic⁹: qñ aut̄ theoret⁹ nequaqz. Sed
ipse intellect⁹: est id qd̄ est simplr/ sicut
totū qd̄ ē p̄ suas p̄tes sibi coessentialia.
¶ Per hoc qd̄ē qd̄ dicitur est de intellectu
intelligit p̄ quē/ modū intellectu⁹ est vñs z
particularis: vñs qd̄ē est inq̄stū pōt̄ intel-
ligere hoc vel illud. Et sic de nō intelli-
bili/ cū q̄ est vñs ad recipiēdū b̄ intelligi-
bile vt illud successiue. Et sic de actu in-
trinsec⁹: scz intelligere qz actib⁹ pegrini-
mū successiue. Qd̄ aut̄ verū sit qd̄ dicitur
est de intellectu/ satis qd̄ē est pbabile p̄
diffinitioēs p̄ncipioz z regulā de b. Nā
si nō est verū intellectu⁹ qd̄ē nō haberet
imaginatiuā bonitatē/ nec durationem
zē. nec etiā haberet naturā cū q̄ sit vñs
z particularis: nec etiā reglā de b. oino

Qd. 2. de regula C. qz h3 quatuor spēs.
p̄p̄ia species.
Scda species.

Deregula D.

Terria qd̄ē est d̄ materialita-
te/ z h3 tres spēs. Prima est
de q̄ res est: sicut cū qñt de
q̄ ē intellectu⁹ absolute: Et rñ-
dēdū est/ qz intellectu⁹ ē de se-
ipso: b̄ ē qz nō ē fact⁹ de aliq̄
sz est creatus inq̄stū ē z nō fuit. ¶ Scda
spēs est qñ qñt de q̄ est aliqd̄ factū huius
p̄stutū: sicut q̄rere de q̄ est intellectu⁹: Et
rñdēdū est qz ipse est de suis p̄ncipijs co-
essentialib⁹. I. d̄ suo intellectuū/ intelligibi-
li/ z intelligere. Et sic de hoie q̄ p̄stutū ē
de suo corpe z sua aia. Et clar⁹ qd̄ ē de fer-
ro/ z sic de s̄lib⁹. ¶ Tertia spēs ē: qñ qñt
tur de aliq̄ cui⁹ est: sicut q̄rere cui⁹ ē intel-
lect⁹ z cui⁹ ē regnū: Et rñdēdū est qz intel-
lect⁹ est hois: z regnū est reg⁹. Per hanc
aut̄ regulā qñt d̄ q̄ res. ¶ Dicitur ē d̄ re-
gula. d. z applicata ē ad intellectuū/ sic p̄t
applicari alijs subiectis suo modo: vt p̄z
de totoniuerso qd̄ ē de seipso p̄ p̄mā spe-
cie/ z nō de aliq̄ alio p̄ncipio p̄iacente.
Et p̄ scda z spēc̄ est dōm qd̄ ē de forma
z materia substātiā z vñ p̄stutū. Et

Qd. 3. de regula D. qz tres species h3. Prima species. Scda species.

Tertia species.

Arguta. c. 1. A. spiritus
De diffinitioē in diffinitio
qd̄ h̄t m̄si. Est. et n̄m̄r
qd̄ f̄r̄m̄ alio
qd̄ h̄t m̄r in alio
Arguta. d. h̄t m̄r spiritus
1. qd̄ q̄w res r̄t
2. qd̄ q̄ est aliquid factū sum. q̄m̄m̄
3. Cuius r̄t

Quarta pars

quā forma descendūt forme pticulares.
 Ex qua materia materie pticulares.
 Ipsum quidē vniuersum ē de: eo q̄ sua
 creaturā ē. Et hoc qd̄ intelligi p̄t de bo
 nitate vniuersali z substāiali z magni
 tudine z c. quidē quo ad suū genus pu
 nitua sunt. Per secūdāz specie hui⁹ re
 gule: bonitas quidēz est de bonificatio/
 bonificabili z bonificare: z magnitudo s̄
 magnificatio/magnificabili z magnifi
 care/vniuersalib⁹: z sic s̄ ceteris suo mō
 ex eo q̄ ptes ei⁹ sunt. Et hoc idē dici p̄t
 de oib⁹ bonitatib⁹ pticularib⁹/magnitu
 dinibus z sic de ceteris. Que bonitates
 descendūt a bonitate supradicta: z magni
 tudines a magnitudine aucta. z sic de
 alijs. sicut de elementis z elementaris suo
 mō. Sic tñ nō est deinde de hōie p̄ pecu
 dam specie/cōpositi⁹: nāq̄ est ex aīa z cō
 corp⁹ q̄ differunt genere z natura/ sicut
 potestas substātia z incorporea. z sic de
 substātia z accidētē: sicut q̄stitas nō ē de
 essentia substātie s̄ est habit⁹ eius rōne
 cui⁹ est q̄ta. Et sic de q̄litate ratiōe cui⁹
 est q̄lis. Et sic de alijs accidētibus. Verū
 tamē substātia z accidēs cōponunt in cor
 pore: sine qua cōpositiōe nō p̄t eē corp⁹
 Per tertiā vero specie huius regule: ac
 cidētia sunt substātie/ p̄ seipsa qdē nō exi
 stunt sed p̄ substātia. Rō hui⁹ est: q̄vni
 z idē accidens nō est ex hoc z illo. Suba
 vero sic cū sit ex hac materia z ex illa for
 ma cōstituta/rōne cuius est p̄ se existēs.
 z accidēs est similitudo z figura z instru
 mentū ei⁹. ¶ Amplius accidēs sicut q̄st
 itas: est de seipsa quo ad primā specie cū
 qua est p̄mitiua (in q̄tū est generalis)
 oēs alie q̄stitates sunt ex ipsa descendūt
 de ipsa. Ipsa vero est indiuisa in q̄tū est
 primitiua: sed est diuisa in plurib⁹ quali
 tatib⁹ pticularibus/ sicut qualitas gna
 lis est diuisa in pluribus qualitativ⁹ pt
 ularibus. Nec vero diuisio est p̄ accidēs
 videlicet per diuisionē substātiāle: que
 quidē diuidit p̄ fractionez z ḡnationem
 spēs/ differētiā z numeruz. ¶ Alterius
 sunt alia accidentia ex q̄bus sunt sc̄re: qd̄
 apparet in logica q̄ est de secūdīs inten
 tionibus iūctis p̄mis. Et sic de accidenti
 bus mechanicis: sicut figura arche q̄ est
 figura ligni. Et figura turris: ex lapidis
 figura. Et sic de alijs suo mō. ¶ Per hāc
 regulā inquirat artista in arte istā p̄mi
 nitutes z simplicitates p̄ primā specie.
 Per secūdās aut cōpositiōne. Per tertiāz
 vero dominationē z possessionē. Ipsa q̄
 dē regula est generalis ad omnia ¶ Di
 uinus de regula. d. et hoc quod verum
 est per se patet: et per omnes diffinitio:

nes principiorū z per regulas. b. c. Sā:
 tia quidem est probabile: quoniam si bo
 nitas substātiālis z sic de intellectu z hu
 iusmodi nō esset per secūdāz specie hui⁹
 regule/ careret quidē ipsa specie/ z sic nō
 haberet ex quo esset/ vnde sequeretur q̄
 non esset per se existēs/ sed esset sicut ac
 cidēs qd̄ careret secūdā specie. d. Nec ēt
 ipsa bonitas esset ratio substāntialiter/
 necq̄ bonus produceret bonū substātiāle
 ter de essentia bonitatē: z sic bonitas ali
 qua nō esset substātia sed accidēs. Et sic
 diffinitio magnitudinis/ duratiōis z ce
 terorū esset destructa. z sic s̄ alijs. ¶ Am
 plius quidēz qz oīa essent accidentia: qd̄
 est impossibile z contra regulā. b. c. Et si
 isto passu dāc doctrina per quē modū ar
 tista huius artis probet vna veritate cū
 alia/ applicando diffinitioes principiorū
 z regulas. b. c. qd̄ ad hoc dicitur est de d.

Quarta questio q̄ est de q̄re.

Quarta questio est de quare
 que duas habet species: vna
 est p̄ existentiaz/ alia vero ē
 per agentiaz: sicut p̄ existen
 tiāz q̄re: quare est intel
 lect⁹: respondendū est secundū existen
 tiā intellect⁹/ est p̄pter hoc: qz est de suo
 p̄prio intellectu/ intelligibili z itellige
 re: sicut totū qd̄ existit hoc qd̄ est p̄ suas
 ptes coessentialēs de quib⁹ est. Et intel
 lect⁹ per agentiaz intelligat/ z ad hinc
 se moueat/ qui finis est q̄ intelligat deū
 z aliorū entium veritates. Et vt hō habi
 tū scientie habeat p̄ hāc regulā: querit
 quare sunt res: Quod intellectus sit p̄
 quare formale vt supradictum est/ verū
 videtur esse per diffinitionez bonitatis/
 magnitudinis z reliquorum: et per regu
 lam. b. c. et per secundam speciem regu
 le. c. sine quibus intellectus non haberet
 naturam existendi necq̄ agendi. ¶ Altē
 rius sicut dictum est de intellectu: ita
 dici potest de substātia que est per suas
 causas et per suas occasiones. Per suas
 causas sicut per formam/ materiam effi
 cientem et finalem. Per occasiōē sicut
 per diffinitionem/ habituationem et cō
 tingentiam. Et sic de alijs accidentib⁹.
 per ipsum quare vero sunt genera z spe
 cies z indiuidua z artes liberales z mer
 chancie et virtutes et vitia.

De regula. 5.

Existentiā in q̄r. In illi. In
 Agnam

Quarta quare
 ut dicitur spirit

Homo
 ut dicitur q̄ aliqd
 fontem

3. ut dicitur q̄t

Accidens
 Quamvis

Accidens ex
 q̄bus sunt

1 spirit

2 corp⁹

3 dominat

4 possi.

Qd. 5. de. 5.

Quinta questio qru de qua-
 titate que duas habet ipe-
 cies: scilicet simplice m z co-
 positam sicut querit quan-
 tus est intellectus? Et respō-
 dendū est fm simplicitatez sue essentie:
 q intellectus est tantus qstus est cō sue
 essentie. fm cōpositionē aut respondē-
 dū est: q est tantus quantum est p sua ex-
 stentiā z agētiā / sive p suum ppiūm
 intellectuū intelligibile z intelligere
 de quibus est. Per hanc aut queruntur
 mensurationes tantum z numerus co-
 rā. Qd aut sit verū qd dictū est de intel-
 lectu: satis videt esse probabile per diffi-
 nitionē bonitatis / magnitudinis z reli-
 quoz: z p scōm specie regulē. c. d. Quo-
 niā bonitas in qz est essentia z forma
 simplex / habet quātūte continuā z di-
 sparatā ab alijs essentijs rāde sui ge-
 neris z nature: s; in qstū est tantoz p-
 ducat bonū / habet naturā discretā p bo-
 nificans bonificabile z bonificare. Et ab
 ista quidem influnt quantitates pere-
 grine z discrete per cōpositionē quā ha-
 bet in subiecto indiuaduo in quoz boni-
 tas habet quantitatem cōtinuā z discre-
 tam. z sicut dictū est de bonitate: ita dici
 potest de alijs formis superioribus que
 causant qtitates continuas z discretas
 inferiores. Sicut in lapide qui est habi-
 tuatus de vna cōtinuā quantitate ipo
 habente discretas quantitates ratione
 essentiarum elemētōrum ex quibus est
 compositus. Et sic de planta p elemēta-
 riā z vegetatiuā. z de homine p elemē-
 tatiā z vegetatiuā / sensitiuā / imaginati-
 uam z ratiocinatiuā ex quibz compositus
 est. Et sic de turre vel nauī per artificū
 cōstituta. Nō tñ tantū primum sicut sub-
 iectū naturatū: sed magis discrete q
 subiectū naturatū. rōne pūi integraliū.

De sexta regula. G.

Qd. 6. de. 5.

Sexta qntio qru de qualitate
 que duas hz species: scz pro-
 priā z appropriatā. Sicut
 qru p piaz specie. Qualis
 est intellectus? Et rñdendū
 est: q intellectus est talis / qualis est sua
 ppiā intellectiuitas / z sua intelligibili-
 tas z suū ppiū intelligere. Et si qruar
 p scōm specie. Rñdēdū est q intellectus
 est talis / qualis est suū habitus / sive qua-
 lit est sua intelligibilitas appropriata p
 actionē postā in sua ppiā intelligibili-
 tate p quā attingit alia entia intelligen-

bilis. Et hoc idē est / si qruat. Qualis est
 ignis p suā ppiā qualitatē que est sua
 caliditas: Et respondēdū est q est calidus
 / calefaciens z per suā siccitatē que
 est qualitas sibi appropriata per terrā
 desiccabilis. Sed est in aere desiccatus
 per siccitatē. Et sic de alijs per hanc
 regulam querit de qualitate ppiā z ap-
 propriata. Proprie qualitates sunt cau-
 se superiores: z appropriate sunt infe-
 riores: sicut caliditas ignis que est su-
 perior: qntas / z sua siccitas inferior. Et
 sic de bonitate naturali que ē superior:
 moralis aut inferior. Per hanc quidē re-
 gulā inquirunt artista cā q sunt superiora
 z inferiora inter subiectū z p dicitūz.
 Qualitates ppiē dico q sūt ppiē pas-
 siones / z appropriate qualitates. Simul-
 ter sunt appropriate passiones.

Compr
 proprii sūt sup-
 rior
 appropriate sūt
 inferior

De septima regula. H.

Qd. 7. de. 10.

Septima regula querit de
 tpe: z tot habet species /
 quot habet scōa regula et
 tertia z nonaz decima. Et
 hoc facimus: quia essentia
 tēponis est valde difficilis
 ad intelligendum. Et primo applicabi-
 mus regulam. h. ad regulā. c. p primam
 speciem regulē. c. Sicut quando querit
 intellectus qn est: Et rñdendū est: q tūc
 est / qn suum esse est. Et p scōm specie
 respondēdū est: q est tūc qn habet suas
 partes sibi essentielles. ¶ Itē respondēdū
 est p specie tertiā / quādo intellectus est
 in alio: z tunc est in alio quando agit in
 ipso / sicut intellectus practicus in subiecto.
 ¶ Quarta species est: qn querit / quādo
 habet intellectus aliqd in alio: Ad quod
 respondēdū est: q tūc qn intelligit si-
 militudinem. illius. et sicut diximus de
 intellectu p regulā. c. ¶ Per primā vero
 speciem regulē. d. respondēdū est: q ips
 est essentia pmitiua / co q nō est de alia
 essentia producta / nec genita / sicut pri-
 ma materia q nō est de alia materia de-
 ducta / z sicut prima forma nō est de alia
 forma. Et sic tps in qstū primitiuū est: est
 prima forma ex q causantur sue forme par-
 ticulares sicut dies / z horēz reliqua.
 ¶ Per secundā speciem regulē. d. mediā
 te modū cōtinēte in se mouere / mouens
 z motum suū mobile: est de tēporificati
 uo / tēporificabili z tēporificaret: tamē nō
 dico q ips z morus sint idē per essentiaz /
 s; sunt duo habitus ex quibus subiectum
 est habituatū z passionatū. ¶ Per tertiā

Essentia
 tps diffi-
 cilis ad in-
 telligēdū
 h. ad. c.

Propria
 Appropriata

Qualitas
 duas hz
 spm

h. ad. d.
 Ergo nō est
 arg. ut aliqd sit
 cinnu r

Regla mo
dalis.

Species
scda instru-
mental.

specie regule. d. dicitur qd tempus est sub-
ditu agenti in agibili qd agere: eo qd sub-
stantia de ipso induit se naturaliter siue
mortaliter. ¶ Per regulam modalem intelli-
gendu est qd tempus consistit in mouete/ mo-
uere/ z mobili/ siue motu: z hoc habitua-
liter/ sicut pars in parte substantialiter.
Et similitudo temporis consistit/ sicut figura p-
preteriti/ prefens/ z futuri: sicut in ha-
bitu caliditatis sunt figura/ calefaciens/ ca-
lefactibilis/ calefacere. Et in motu: mo-
uere/ mouens/ mobile/ siue motu. ¶ Per
speciem secundam instrumentalem. R. Tempus est
instrumentu substantie cum motu/ ut sub-
stantia possit agere: in subiecto autem sit
agibilis/ z sua agibilitas est figura per
tempus/ z per motu. Et in illo passu apparet
per que modu intellectus attingit vere et
realiter essentia temporis. Et qd hoc sit veru
probabile quid est per diffinitioes princi-
piorum/ z per regulam. b. c. d. e. f. g. Veritatem
oportet qd intellectus valde aliter/ z clar-
sit/ z etiam a confusione/ z dubitatione re-
motus/ ratione preparationis materie
z subiective z obiective.

z huiusmodi. ¶ Item locus cognoscitur per pri-
mam speciem regule. d. quoniam scilicet intellectus
est primitiuus ipso non habere aliquid pre-
iacens ex quo sit veritatem materialiter:
sic locus est primitiuus in quantum est genera-
lis/ ipso existente vna parte vniuersi. ¶ Item
hoc quo ad primam speciem non est sensibilis
neque in generalibus/ sed intelligibilis tantum.
Veritatem per secundam speciem regule. d. sua
figura visibilis z imaginabilis est/ non di-
co finem essentia. Per tertiam speciem regule
d. locus est collocatus possidentis locu: si-
cut calefactu possidet caliditate ipso ha-
bituato caliditate. ¶ Per has tres spe-
cies attingit essentia loci/ per intelligere
tantum. ¶ Ita qd locus particularis in subiecto
substantato: est diffusus/ z derivatus a lo-
co vniuersali in subiecto vniuersali sub-
stantatus. Qui quidem locus vniuersalis
collocat omnia collocata. Sicut omnia calida
sunt calida per vniuersalem caliditatem. Et
sic omnia mota sunt mota per modum vniuersa-
lem. ¶ Per regulam de modalitate lo-
cus cognoscitur. ¶ Item per hoc qd pars est
in parte/ sicut ignis in aere z eaduero/
ut patet in elementato. z forma in materia
z eaduero. Et omnes partes sunt in toto/ z
eaduero: z totu extra se transmittit suam
similitudinem/ siue suam figuram: sicut vnus
locus in alio per accidentem/ z omnia loca parti-
cularia sunt in loco vniuersali. Et figura
loci apparet in continente/ per eadem z o-
portet. ¶ Alteri locus cognoscitur cum secunda spe-
cie regule. R. Locus est instrumentu
substantie/ cui qd instrumentu collocat parte
in parte. Sicut habitus est in habitu
videlicet/ bonus in bonitate z albus in albe-
dine/ z magnus in magnitudine/ z huius-
modi. Et figura huius instrumenti appa-
ret per sensum z imaginationem in collocata
te farina in aqua/ z aqua in farina/ z hu-
iusmodi. ¶ Diximus de loco per discursum
quem fecimus de ipso/ mediante regula
c. d. R. notitia z cognitionem habemus de
eoz/ hoc attestant diffinitiones princi-
piorum z regula. b. c. d. e. f. g. h.

De octava questione que est
de loco: signata per 3.

Qd. 8. q. 8
de locis
signata
per 3. de-
ce species
habet.

Octava questio querit de loco:
sicut quereret vbi est intel-
lectus? Et ista regula siue
questio/ quoniam habet spe-
cies: sunt de secunda/ tertia/
nona z decima regula. Et
primo de prima specie regule. c. sicut intel-
lectus qd est in vbi/ quo essentiali z natu-
rali: scilicet in suo esse siue essentia: sicut ho-
mo qd est homo in sua humanitate z suo
esse. Et etiam intellectus est in seipso sicut
secunda specie: sicut sue partes in suo toto.
Per tertiam speciem est intellectus in aia siue
in hodie/ siue in loco in quo est homo.
Per quartam speciem est intellectus in illa
virtute per quam habet sciendum/ z etiam
est in illo subiecto in quo habet actu practi-
cu. Et sic de consimilibus. ¶ Per hanc regu-
lam querit vbi sunt res in loco/ z vbi sunt
res sine loco simpliciter: sicut intellectus
qui est in loco finem tertiam speciem z quartam/
non est in loco sicut prima z secundam. ¶ Quoniam
deduximus intellectus per locu: ideo aliquan-
do cognouimus locu mediante regula. c.
videlicet qd locus: est ens cui proprie competit
locare ipso habente collocatum/ colloca-
bile z collocare. Et est habitus in subiecto
collocato in qd subiecto huius esse: sicut
caliditas est in igne/ z actio est in agente/

Loci diffi-
nitor quod
cognoscit.

De regula modalitatis: si-
gnata per 1k.

Quona questio est de modo/ scilicet
quomodo sunt res? Et ha-
bet quatuor species. ¶ Prima
questio est/ sicut querere
quomodo res est in se: sicut
intellectus est ens per se/
quoniam intellectus huius modum essendi per se
est remotus ab omni alia essentia. ¶ Se-
cunda species est: quoniam queritur quomodo

Qd. 9. de
regulatio-
nalitatis/
per 4. si-
gnificata.

Secunda
species.

XV. Spr
m
Drimit
hm si
quod est in alio
quod hz in alio
ubi sunt res in
loco, ubi sunt
loco simpliciter

Quomodo res in se
quomodo est in alio
quomodo in partibus suis
quomodo transmittit suam
similitudinem Ex m s

est intellectus in alio /z id aliud in ipso? Et est respondendū q intellectus habet modū essendi in voluntate :z volūtas in ipso in quantum cum ipso et memoria/ anima rationalis cōstitui potest. ¶ Tertia species est: quando queritur quomodo intellectus est in paribus suis /z sue partes in ipso. Et respondendū est / q intellectus est in paribus suis /z sue partes in ipso per istam naturam per quam potest esse ex suo proprio intellectu intelligibili z intelligere /z p quē modum isti tres possunt esse partes ei⁹.

¶ Quarta species est: quando queritur quomodo intellectus trāsmittit suam similitudinē extra se? Et est respondendū / q intellectus trāsmittit se extra se suā similitudinē p habitū scientie: intelligendo plures res quas intelligibiles facit in suo proprio intelligibili. ¶ Per hanc regulam queritur de modis secundum quos quedā res habēt modū essendi per se ipsas: z vna in alia vt supra dictū est. ¶ Alterius intelligēdū est: q differentia cāusarū differentias. z sic est modalis ad distinguēdū res. Et concordantia cōcordat plures res in vno cōposito. Et sicut est modalis coniungēdo. Et sic sequitur modus p quē pars est in parte totū in partibus suis. Sicut in denario in quo aurū est in argēto: z argētū in auro / quolibet remanēt in sua essentia et suo esse. Talis modalitas est ens generale sub quā sunt oēs modalitates particulares: z subiectū ē similitudo ei⁹. Sicut figura q̄ est similitudo substantie: z color colorati z huiusmodi. Et modalitas moralis: est similitudo naturalis modalitatis. ¶ Et q hoc qd̄ dictū est de modalitate sic verū: probabile videtur esse ratione diffinitionū principiorū. Et per istas regulas scilicet. b. c. d. e. f. g. h. i. Et hoc patet arte huius artis bene intuenti.

Tertia species.

Quarta species.

Tertia species.

Quarta species.

Diuisio instrumentorum
Substantiā
Amichialis
v m m s s a h

Particulari

Intrinsicam
Extrinsicam

De regula IK: que est de instrumentalitate.

Decima regula est de instrumentalitate: hoc est quere cū quo res sunt /sive cum quo agunt? Et hz quattuor species similes illis q̄ sunt de regula modalitatis. ¶ Prima species est: sicut querere cū quo intellect⁹ est pars anime? Et respondendū est / q intellect⁹ est pars anime: cum differentia / concordantia: z potestate: z sic de ceteris principijs excepta contrarietate. ¶ Secunda

species est: cū quo intellect⁹ alia a se intelligit? Et respondendū est / q intelligit intelligit acquirēdo: z intelligēdo vna species cū alia: z ponēdo ipsas in proprio intelligibili: sicut oculus qui in speculo suam similitudinē attingit. ¶ Tertia species est: q̄ querit cū quo intellect⁹ est vna particularis? Et respondendū est / q est vna in q̄tū habet vna potentia actiua / intellectiua / formalem cū qua plures res attingit in vno intelligibili vti quod est essentia ipsius intellectus / cum quo z in quo. f. intelligibilis / plures species sunt intelligibiles / sicut in vno speculo plures ymagines sunt visibiles. Et est particularis quando descendit particularis scilicet intelligendo aliquam partem specificatam quam acquirunt: z in memoria pseruauit. ¶ Quarta spēs est: q̄ querit cū quo intellect⁹ extra se suā trāsmittit similitudinē? Et respondendū est / q cū proprio intelligibili / intelligibili / intelligere cū quib⁹ facit species esse intellectas: z p memoria recolibiles /z p voluntate eligibiles ad amādū vel odiandū. ¶ Per hanc regulā q̄rit de instrumentalitate rerū spūaliū sive corporaliū. ¶ Alterius instrumentū aliud est substantiale: sicut matheus z femella qui habēt instrumentū substantiale cū quo generāt genitū. Aliud est accidentale sicut ignis qui cū sua caliditate calefacit calefactibile. Et sicut homo q̄ cū iusticia facit se iustus. Aliud est vniuersale: sicut intellect⁹ q̄ cū suo intelligibili facit intelligibile pegrinū hoc z illud. Et sicut mascul⁹ q̄ cum vna z eadē virga generat plures filios: z ignis cū sua caliditate calefacit plura calefactibilia. Et sicut faber q̄ cū vno z eodē martello facit plures clauos. Instrumentū vniuersale sunt istud z illud z reliqua. cū qd̄ do significat q̄struē domū. Et sicut due propositiones cū qd̄ fit pclusio. Et sic d̄ alijs suo mō. Aliud ē intrinsicū instrumentū: sicut intelligibile quod est de essentia intellectus. Aliud ē extrinsicū qd̄ est pegrinū cū quo docēs generat scientias. Et sicut martellus cui⁹ quo faber fabricat clauū. Quod si verum quod diximus de instrumentalitate: omnes diffinitiones huius artis principiorū z omnes regule attestantur et probant. Et similiter quod de decē regulis dictum est: que regule sunt vasa ad omnia intellectuabilia z propositionabiles intellectui humano.

Decima qd̄ de instrumentalitate. Prima species.

Secunda species.

Finis quarte partis.

Tabula.

b c d t	b c e t	b c f t	b c g t	b c h t	B c i t	B c k t
b c t b	b c t b	b c t b	b c t b	b c t b	b c t b	b c t b
b c t c	b c t c	b c t c	b c t c	b c t c	b c t c	b c t c
b c t d	b c t e	b c t f	b c t g	b c t h	b c t i	b c t k
b d d t b	b e t b	b f t b	b g t b	b h t b	b e t b	b k t b
b d d t c	b e t c	b f t c	b g t c	b h t c	b i t c	b k t c
b d t b c	b e t e	b f t e	b g t e	b h t e	b i t e	b k t e
b f b c	b f t b e	b f t b c	b f t b g	b f b c	b f b c	b f b c
b f t c d	b f t c e	b f t c f	b f t c g	b f t c h	b f t c i	b f t c k
b t c d d	b t c e	b t c f	b t c g	b t c h	b t c i	b t c k
c d d t b	c e t b	c f t b	c g t b	c h t b	c i t b	c k t b
c d d t c	c e t c	c f t c	c g t c	c h t c	c i t c	c k t c
c d d t d	c e t e	c f t d	c g t d	c h t d	c i t d	c k t d
c t b c	c f t b e	c t b c	c t b g	c t b c	c t b c	c t b c
c t b d	c f t b e	c t b d	c t b g	c t b d	c t b d	c t b d
c t c d	c f t c e	c t c f	c t c g	c t c h	c t c i	c t c k
d t b c	e f b e	f t b c	g t b g	h t b c	i t b c	k t b c
d t c d	e f t c e	f t c f	g t c g	h t c h	i t c i	k t c k
t b c d	f b c e	t b c f	t b c g	t b c h	t b c i	t b c k

Tabula.

bdct
bdtb
bdtd
bdte
berb
bete
btbd
btbe
btdc
bctc
octe
oetd
otbe
otde
etbe
etde
tbde

bdft
bdtb
bdtd
bdtt
bftb
bftd
bftt
btbd
btbt
bttd
dftb
dftd
dftt
dtbd
dtbf
dttd
ftbf
ftdf
tbdf

bdgt
bdtb
bdtd
bdtt
bgtd
bgtd
bgtd
bgtg
btbd
btbg
btbd
dgtg
dgtd
dgtd
dtdg
dtdg
gtbg
gtbg
tbdd

bdbt
bdtb
bdtd
bdtt
bbtd
bbtd
bbtd
bhtb
btdb
btdb
dhtt
dhtt
dtbd
dtbd
dtbd
btbb
btbb
tbdd

bdit
bdtb
bdtd
bdtt
bitb
bitd
biti
btbd
btbi
btdi
ditt
ditt
ditt
dtbd
dtbi
dttd
itbi
itbi
tbdi

bdkd
bdtb
bdtd
bdtt
bkrd
bkrd
bkrd
btbd
btbk
btdk
dktd
dktd
dktd
dtkd
dtkd
ktdk
ktdk
kbdk

best
betb
bete
betf
bftb
bftc
bftf
btbe
btbf
btef
effb
effe
effe
etbf
etbf
etbf
fitef
fitef
fitef

e

Quinta pars.

be g f
ber b
bet e
bet g
b g t e
b g t g
b t b e
b t b g
b t e g
e g t e
e g t e
e t b e
e t b g
e t e g
g t b e
g t b g
t b e g

Beh t
bet b
bet e
bet b
b h t b
b h t e
b h t b
b t b e
b t b h
b t c b
e h t b
e h t e
e h t b
e t b e
e t c b
e t b e
h t b e
h t b h
t b e h

Bei t
bet b
bet e
bet i
b i t e
b i t e
b i t i
b t b e
b t b i
b t e i
e i b b
c i t e
c i t e
e t b e
e t b i
e t e i
i t b e
i t b i
t b e i

Be k t
bet b
bet e
bet k
b k t b
b k t e
b k t k
b t b e
b t b k
b t e k
e k t b
e k t e
e k t k
e t b e
e t b k
e t e k
k t b e
k t e k
k t e k
t b e k

Bf g t
b f t b
b f t f
b f t g
b g t b
b g t f
b g t g
b t b f
b t b g
b t f g
f g t b
f g t f
f g t g
f f b f
f t b g
f t f g
g t b g
g t f g
t b f g

Bf h t
b f t b
b f t f
b f t b
b h t b
b h t f
b h t b
b t b f
b t b h
b t f b
b t b h
b t f b
t b f b

Bf i t
b f t b
b f t f
b f t i
b i t b
b i t f
b i t i
b i t i
b e f i
b e f i
f i b f
f i t f
f i t i
f i t i
f t b f
f t b i
i t b f
i t f i
t b f i

b f k t
b f f t b
b f f t f
b f f t k
b k r t b
b k r t f
b k r t k
b t b f
b t b k
b t f f k
f k t t b
f k t k f
f t b f
f t b k
f t f k
k t b k
k t f k
t b f k

b g h t
b g t b
b g t g
b g t t b
b h t b
b h t g
b h t k
b t b b
b t b g
b t b k
g t g b
g t b b
g t b g
g h t b
g h t g
g t b k
h t b b
h t b g
h t g b
t b g b

b g i t
b g t b
b g t g
b g t t i
b i t b
b i t g
b i t k
b t b i
b t b g
b t b k
g i t b
g i t g
g t b i
g t b g
i t b i
i t b g
t b g i

b g k t
b g t b
b g t g
b g t k
b k r t b
b k r t g
b k r t k
b t b g
b t b k
b t g k
g k r t b
g k r t g
g t b g
g t b k
g t b k
k t b k
k t g k
t b g k

b i t
b h t b
b h t i
b i t b
b i t g
b i t k
b t b i
b t b b
b t b g
b t b k
b i t i
b i t b
b i t b
b t b i
b t b b
i t b i
i t b i
t b b i

b b k t
b h t b
b h t k
b k r t b
b k r t g
b k r t k
b t b b
b t b k
b t b k
b t g k
b t b k
b k r t b
b k r t b
b k r t k
h t b k
h t b k
k t b k
k t b k
t b b k

b i k t
b i r t b
b i t i
b i t k
b k r t i
b k r t b
b k r t k
b t b i
b t b k
b t b k
i k r t b
i k r t i
i k r t k
i t b i
i t b k
i t b k
k t b i
k t b k
k t i b
t b i k

De tabula.

cegt
cefc
cefe
cets
cgte
cgtg
ctcg
ctcc
egtc
egte
etcc
etes
gtcc
gteg
fceg

ceht
cefc
cefe
cefb
cbtc
cbte
cbtb
ctce
ctcb
cteb
ebtc
ebte
etcc
etcb
htcc
htcb
bteb
tceb

ceit
cetc
cete
ceti
cite
citi
ctce
ctci
ctei
eite
eiti
etcc
etci
itec
itei
tcci

cekt
cefc
cefe
cetk
chte
chte
ctce
ctck
ctek
chte
ekte
ekte
etcc
etek
kttc
ktek
tcek

cfgt
cfcc
cfce
cftg
cgtc
cgtf
cgtg
ctcf
ctcg
ctfg
ctfg
fgtc
fgte
fgtg
ftcc
ftcg
ftfg
gtcc
gtcg
gtfg
tccg

cfbt
cfcc
cfce
cftb
cbtc
cbte
cbtb
ctcf
ctcb
ctfb
fbtc
fbte
fbtb
ftcc
ftcb
ftfb
bttc
bttb
btcc
bttb
tccb

cfid
cfcc
cfce
cfti
citt
citi
ctcf
ctci
ctfi
ctfi
ctfi
ctfi
ctfi
ctfi
ctfi
ctfi
ctfi
ctfi
ctfi

ddefi
deder
deter
deterf
dfer
dferf
dferf
dferf
dferf
dferf
dferf
dferf
dferf

degt
deder
deter
deterg
dger
dger
dger
dger
dger
dger
dger
dger
dger

debt
deder
deter
deterb
dbr
dbr
dbr
dbr
dbr
dbr
dbr
dbr
dbr

deit
deder
deter
deteri
diter
diter
diter
diter
diter
diter
diter
diter
diter

dekt
deder
deter
deterk
dkrt
dkrt
dkrt
dkrt
dkrt
dkrt
dkrt
dkrt
dkrt

dfgt
dfird
dfirf
dfirg
dfgr
dfgr
dfgr
dfgr
dfgr
dfgr
dfgr
dfgr
dfgr

dfbt
dfird
dfirf
dfirb
dbtr
dbtr
dbtr
dbtr
dbtr
dbtr
dbtr
dbtr
dbtr

Quinta pars.

ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ppp ppp ppp ppp ppp ppp
ffiffi ppp ppp ppp ppp ppp ppp

ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd

ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd

ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd

ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd

ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd

ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd
ffiffi ddd ddd ddd ddd ddd ddd

De tabula Rubrica.

Abula ista

composita est ex lxxxvij. columnis ut dictum est. Et est subiectum siue instrumentum in quo inuestigatur solutiones questionum: recipiendo ad propositum affirmando vel negando/ concordando principia & regulas & euitando eorum contrarietate. Significat aut t. in tabula: q littere que sunt ante ipm/ principia sunt de prima figura: & littere que sunt post ipm/ sunt de secunda. sicut in camera b.c.t.b. in qua b. precedes t. dicit bonitatem: et c. magnitudinem. Et b. post t. dicit differentiam: et sic de alijs. Inuestigatio autem que fit in tabula/ est in alteriori gradu significationis veritatum qm illa que fit in figuris. Tabula ho quarte figure deriuata est voluendo circulu scdm 2 ternu: vt in ipsa tabula apparet vsq ad lxxxvij. columnas. In qua reuoluntione consistit ligamen columnarum b.c.d. que couerit se cum columna b.c.f. Et sic successiue de columna in columnam: vsq ad vltimam que est h.i. k. vt in tabula apparet. Et sic in qualibet columna sunt oes columnae impliciteratione cuius implicationis quelibet columna est coadiuuatiua alteri. Ad qualibet solutione vnius questionis possunt applicari oes significationes omnium questionum abstractarum & manudectarum ad ipsam questionem. Et in isto passu apparet magna generalitas istius tabule huius artis. Amplius in qualibet coluna sunt viginti questiones per ordinem superficialiter. Et de hoc dabimus exemplum in prima coluna q est b.c.d. predicando primo de bonitate/ deinde de magnitudine/ postmodum de eternitate: et hoc sic. Prima est: vtru bonitas sit in tantum magna q sit eterna? Secunda vtrum sit aliqua bonitas in tantum magna q contineat in se res differentes et sibi coessentialis? Tertia vtrum bonitas sit in tantum magna q contineat in se res concordantes & sibi coessentialis? Quarta vtrum bonitas commens in se res contrarias sit magna? Quinta vtrum bonitas eterna sit differentis? Sexta vtrum bonitas eterna sit con-

cordans? Septima vtru bonitas eterna habeat in se contrarietatem? Octaua vtrum bonitas contineat in se differentiam et concordantiam? Nona vtru bonitas contineat in se differentiam et contrarietatem? Decima vtrum bonitas contineat in se concordantiam et contrarietate? Undecima quid est magna differentia eternitatis? Duodecima quid magna et eterna concordantia? Decimatercia quid est magna et eterna contrarietas? Decimaquarta quid est magna differentia & concordantia? Decimaquinta quid est magna differentia et contrarietas? Decimasexta quid est magna concordantia et contrarietas? Decimaseptima differentia concordantia eternitatis de quo est? Decimaoctaua differentia eternitatis de quo est? Decimanona concordantia & contrarietatis & eternitatis de quo est? Vigesima differentia concordantie & contrarietatis de quo est? Item xx. qones per columnas b.c.d. & litteras in se. xx. cameras. Prima camera est b.c.d. scda b.c.t.b. & sic vsq ad xx. q est t.b.c.d. & qualibet camera abstractarum vna & questionem vt supra ptz. Et sicut fecimus xx. questiones in prima coluna/ ita fieri possunt alie. xx. in scda: et alie. xx. in tertia: & sic per ordinem vsq ad columnam vltimam que est h.i. k. Per has questiones & solutiones eleuati in tantu gradu vniuersalitatatis ipse intellectus: q innumerabilis & inestimabilis reddit. Et hoc rone generalitatis predicati & subiecti. Et in isto passu ptz p que modis ad ista est valde generalis & vtilis. Ad danda doctrina & modu soluendi qstiones voluimus antedictas qstiones soluere: applicando significationes litterarum ad presitu tali modo/ q diffinitiones pulchrior & species regularum no destruant. Et primo: ad primam rindendu est cu bz/ vtru bonitas in tantu sit magna/ q sit eterna? dico q sic. Et hoc quidem est manifestu p diffinitiones bonitatis/ magnitudinis & eternitatis. Nam si bonitas est ens ratione autus bonus agit bonu/ magnitudine magnificat bonitatem & eternitatem/ et diffinitio eternitatis facit durare bonitates & magnitudinem: necessarium est vt actus bonitatis sit infinitus & eternus/ & per consequens essentia bonitatis. Et sic concludit q bonitas est magna & eterna. Nam sine magnitudine & eternitate no posset habere a tu infinitu eternu/ videlicet bonificare: & hoc e affirmabile p regula b. & p scdm specie

Lxxxvij
Columnis

T.

b c t b.

vnde Immanuel.
25

in qualibet
columna xx
questionum

- 1. b c d t.
- 2. b c t b
- 3. b c t a
- 4. b c t d.
- 5. b d t b
- 6. b d t c

b c t t
Ad primam
questionem

regule c. z. d. **C**ulterius per primā speciem regule d. affirmatio: est tenenda: eo qd eternitas est essentia primitiua ultra qd non est aliud preiacē / z sua primitiuitas ē bona z magna: et sic sequitur de necessitate qd sit aliquis bonitas magna z eterna. ¶ **C**ulterius per tertiam speciem regule d. significatum est qd nō est aliq contrarietas qd habeat dominium i eternitate sed potius e conuerso: quod dominium haberet si eternitas non haberet primitiuam z magnā bonitatez: ergo bonitas tantum est magnāq est eterna. ¶ **A**d secundam quado dicitur vtruz sit aliqua bonitas tantum magna qd sit differēs? **S**olutio. dico qd sic. hoc quidē est manifestū p diffinitiones eorum. Si enim bonitas est ens rōne cuius bonus agit bonū: z magnitudo est ens ratione cuius bonitas z differentia sunt magne/ necessariū quidez est qd in bonitate sint res differentes sibi coessentialia: videlicet bonificans/ bonificatum z bonificatio. **N**ā hoc est de rōne bonitatis/ magnitudinis z differentie: qd in essentia bonitatis sint res distincte realiter z simpliciter. Et qd ipsa bōitas indiusa sit essentialiter z magna z incōsusa. ¶ **I**te questio est tenēda affirmatiua p regulāz b. vt per se patet etiam per regulā c. per primā enim speciem ipsa bonitas cū suis concretis diffinitur z conuertitur essentialiter z concretive. Et per secundā speciem differentia ponit cum magnitudine: qd bonitas habeat in se bonificans/ bonificare z bonificatū/ que quidē nō haberet naturā absqz distinctione: neqz bonitas posset esse ratio bono/ qd de se ipsa produceret bonū. Et sic ipsa bonitas eēt vacua natura magnitudinis: differētia tamen deficiente. ¶ **A**mplius ad idē magnitudoz differentia sunt in bonitate naturaliter: vt patet per tertiam speciem regule c. Et etiā bonitas est in ipsis naturaliter. Et p quartā speciem magnitudo z differentia habēt actus suos in bonitate z similiter bonitas in ipsis/ rōne quarte speciei regule c. ¶ **A**d tertiam questione quado queritur/ vtrū tantum bonitas sit magna/ qd contineat in se res cōcordātes z sibi coessentialia? **A**d quod respondendū est qd sic vt patet per diffinitiones eorum: quonia si bonitas nō cōinet res cōcordātes z sibi coessentialia sive naturales: iam bonitas magna non distaret a cōtrarietate/ neqz esset magna sine tali cōcordantia quod est impossibile: quā impossibilitatē necessitant diffinitiones bonitatis/ magnitudinis/ eternitatisqz.

Culterius ad hoc idem consentit affirmatio prima species regule c. qd ponit cōuersionē diffinitendo bonitatis z suas res cōcordātes: videlicet bonificans/ bonificatū z bonificare: et cōcordatē/ cōcordatū z concordare: xū quibus cōuertitur supra: ma bonitas z concordantia cū suprema magnitudine. ¶ **A**mplius per secundāz speciem ostendit: qd bonitas habet in se res bonas/ cōcordātes sine quibus bonitas magna non posset esse. Et etiam tertia species regule c. ponit: qd magnitudo z concordantia sunt in bonitate cum actibus suis: videlicet cū magnificare cōcordare. Et bōitas cū ipsis cū bono agere. Et quarta species dicit: qd quilibet ratio habet in alia actū suū z essentiā suā. Et in isto passu apparet altitudo intellectus qui vere z realiter hoc attigit: ad quā altitudinem non posset ascendere nisi deo adiuuante. ¶ **A**d quartāz questionem quando queritur vtrū bonitas continens res in se contrarias z sibi coessentialia sit magna? Respondendum ē qd non: quia caret concordantia que quidem est plus absolute qd contrarietas. Ratio huius est qd cōcordātia cum bonitate ponit esse generādo. Et contrarietas cum malicia ponit priuationem bonitatis corrūpendo: z hoc voluit diffinitio bonitatis/ magnitudinis z contrarietatis: qd sit verū quod diximus/ regula quidem b. hoc requirit: et etiam prima species regule c. Quoniam si bonitas magna contineret in se res contrarias/ magnum malum quidem esset sibi: z cōuertentur in ipsam bonitatem magnitudo z paruitas: quod est impossibile. Et etiam per secundam speciem regule c. qd ponit in bonitate bonificans/ bonificatū z bonificare cum magnitudine: ergo de hac questione negatiua est tenēda. ¶ **I**te tertia species dicit qd contrarietas nō posset esse in subiecto bono cum magnitudine. Et idem est iudicium de quarta specie qd dicit qd contrarietas non posset habere actum suū in magna bonitate. ¶ **A**d quartam questionem cum dicitur vtrum bonitas eterna sit differēs? Respondendum est qd sic: quoniam nisi bonitas eterna esset differēs non posset ab eterno agere bonum eternū: ex eo qd differentia non gubernaret agentem in suo numero actiuo: neqz agibile in numero passiuo. Et illud idem dico de agere/ z differentia deficiente causaret confusio eorum: z eternitas non haberet naturā eternādi/ neqz bonitas bonificādi: et sic omnes iste diffinitiones essent de-

c + b
Ad secundam questionem.

b c + d.

c + c
Ad tertiam questionem.

b d + b
Ad quartam questionem.

Quinta pars.

struere quod est impossibile. ¶ Amplius ad idem regula b. confertur affirmatiue adiunãdo se cū diffinitionibus prefatis. Item per primam speciem regule d. affirmabile quidem est. Nam ipsa regula dicit q̄ bonitas eterna tantu3 est primitiua per agere: sicut per existere: priuata enim differentia inter agentem ⁊ agibile priuatur quidã agere ⁊ p̄ consequens agentia. Et generatur ociositas ⁊ priuatio nature bonitatis eterne quod est impossibile. Adhuc secunda species regule d. videtur hoc idem affirmare: nã absq̄ differentia bonificans/bonificabilis ⁊ bonificare nõ haberet ex quo esset: neq̄ eternitas posset ipsam gubernare quod sibi esset malum contra bonum eternaliter quod est impossibile. ¶ Adhuc per tertiam speciem regule d. manifestum est q̄ si de questione negatiua est tenenda/requeretur q̄ aliquod ens esset eternu3 habens eternam maliciam: que impeditet q̄ eterna ratio bonitatis nõ eẽt ratio bono eterno/quod produceret bonum eternum carens differentia: quod est falsum ⁊ etiam impossibile ⁊ contra regulam b. ergo etc. ¶ Ad sextam vtrum bonitas eterna sit concordans? Respondendum est affirmatiue per eorund̄ diffinitiones: eo q̄ eternitas dicit q̄ bonitas ⁊ concordantia durant. Et concordantia dicit: q̄ bonitas ⁊ eternitas in vno ⁊ in pluribus concordant: et bonitas eterna est ratio ab eterno concordanter: q̄ bonus producit bonum. Hoc autem non posset esse nisi bonitas eterna esset cõcordans per bonificantem/eternantem ⁊ cõcordantes: ⁊ bonificatam/eternatam et concordatam: ⁊ per bonificare/eternare ⁊ concordare. ¶ Amplius quod diximus factu3 probabile est: et etiam per regulam c. affirmatio est tenenda: nam bonitas eẽ illa forma que proprie continet in se differentiam ⁊ concordantiam ⁊ bonificantem ⁊ bonificatam ⁊ bonificare bene habitatos de differentia/concordantia / cū quo habitu differens ⁊ concordans sunt agentes: differentibile ⁊ concordabile sunt patientes: et per quartam speciem habent differentiare et concordare: ⁊ bonitas bonificare. ¶ Ad septimam quando queritur vtrum bonitas eterna habeat in se contrarietatem? Respondendum est q̄ sic. posito q̄ mundus sit eternus: quod patet per diffinitionem contrarietatis: quoniam ab eterno ⁊ in eterno mundus est bonus ⁊ malus: per eternam bonitatem ⁊ eternam malitiam/generationem/corruptionem ⁊ priuationem.

Et bonitas eterna non posset esse bona ratio/q̄ producat bonum eternum sine contrarietate ⁊ malicia. Et eternitas est causa: quare bonus ⁊ malus durant ab eterno: et hoc regula b. non potest consentire: neq̄ prima species regule d. Nã ab eterno essent priuatiua bonum ⁊ malum concordando. Et per secundam speciem totum vniuersum esset compositu3 ex bono ⁊ malo: et prima causa scilicet deus/esset necessitatus ad causandũ mundum ab eterno tantum cum malicia q̄: tum cum bonitate: quod est impossibile ratione huius impossibilitatis de hac questione negatiua est tenenda: et in isto passu apparet q̄ impossibile est: q̄ in uno sit ab eterno. ¶ Ad octauam cum queritur vtrum bonitas contineat in se differentiam ⁊ concordantiam? Respondendum est q̄ sic. Quod patet per eorund̄ diffinitiones. Si enim bonitas non haberet res differentes ⁊ concordantes: non posset esse ratio bono/quod produceret bonum/et concordantia non posset esse absq̄ differentia rerum. Et priuata differentia esset confusio ⁊ occultatio inter bonificantem/bonificatum et inter concordantem et concordatum. Immo dico q̄ esset implicata contradictio que eẽ impossibilis. ¶ Item prima species regule c. dicit: q̄ eternitas est ens cuius proprie competit eternare. hec autem proprietates esse non potest sine concordantia eternantis/eternati et eternare: que cõcordantia est naturalis necessaria/vt per secundam speciem eiusdem regule significatum est. Et per tertiam speciem videndum est q̄ eternans in eternabili est agens: et eternatum siue eternabile patiens ⁊ eternans habet actum scilicet eternare: vt per quartam speciem regule c. significatum est. ¶ Ad nonam questionem quando queritur vtrum bonitas contineat in se differentiam et contrarietatem? Respondendum est q̄ sic in aliquibus subiectis: sicut in elementato in quo elementa differunt ⁊ contrariantur: sicut ignis et aqua per calidum et frigidum / et sicut aer et terra per humidum et siccum. Et hoc bonum est: quia absq̄ tali contrarietate elementatum esse non posset. ¶ Ultra regula b. ad hoc quod diximus confertur. Item per primam speciem regule d. negatiua de questione est tenenda: hoc est q̄ in essentia bonitatis sunt bonificans / bonificatum et bonificare nõ possunt contrariare: quia si sic/per secundam speciem eiusdem regule boni

b d r c

Ad.vi. q̄: stionem.

b t b c
Ad.viii. q̄
stionem.

b d r d

Ad.vij. q̄: stionem.

b t b d
Ad.ix. q̄
stionem.

t c d
Ad deci-
mā q̄stio-
nem.

tās quidem non haberet ex quo esset. Et per tertiam speciem subdita eiusdem esset malicie: neq; etiam haberet naturam quod est impossibile. ¶ Ad decimam quando queritur ytrum bonitas contineat in se concordantiam et contrarietatem? Respondendum est qd sic in aliquo subiecto quod est habituatum bonitate: sicut elementatum quod est bonum per bonitatem / in quo elementato aer et ignis concordant per caliditatem / et aer et aqua per humiditatem / et aqua et terra per frigiditatem / et terra et ignis per siccitatem. Et ignis et aer perficium et humidum sunt contrarij: aer et aqua per frigiditatem et caliditatem sunt contrarij / et aqua et terra per humiditatem et siccitatem sunt contrarij / et terra et ignis in motu per leuitatem et pondrositatem. Et qd diximus manifestū est per diffinitiones concordantie et bonitatis atq; contrarietatis. Quonia elementans nō posset esse ratio in subiecto qd produceret bonum elementatum: et etiā diffinitiones concordantie et contrarietatis essent distincte. ¶ Amplius regula b. ad idem consentit affirmando: et etiam prima species regule c. Elementatū namq; est subiectū bonum in quo concordantia et contrarietas aliquo conuenientis et contrarietate habent / sicut ignis et aer qui in elemento concordant per caliditatem et siccitatem / sed per humiditatem contrariantur: et sic circulariter vt supra dictū est. ¶ Altero per secundā specie regule c. affirmat: us est tenenda: sicut elementatū qd cōtinet in se innatā concordantiā et contrarietatem / vt supra dictū est. Et per tertius eiusdem regule speciem est in aere concordans: et aer in igne concordabilis quo ad genus caliditatis: sed quo ad genus humiditatis et siccitatis contrariantur: eo qd ignis ratione siccitatis est contrarius aeri / et aer igni p humiditatem. ¶ Adhuc p quartā specie ptz qd quodlibet elementum habet actionem passionem in alio circulariter: ratione cuius elementa sunt remissa et contracta / vt ad mixtionem et cōpositionem venire possint / existente elementato bonitate habituato: et etiam de concordantia et contrarietate. ¶ Ad vndecimā quando queritur / quid est magna differentia eternitatis? Respondendum est / qd est forma necessitans eternitatem / eternatum et eternare in eternitate: vt magnitudo sit ens rōne cuius differentia et eternitas sint magne. Et eternitas sit ens ratione cuius magni-

tudo et differentia durēt. Et differentia est ens ratione cuius vnus sit eternans et alius eternatus? et aliud eternare. ¶ Uterius qd sit verum quod diximus: regula quidem b. hoc testatur. Et etiam prima et secunda species regule c. Et similiter tertia species regule c. vt eternans sit in eternitate / magnitudine et differentia: agens et producens productum ipso habente in eternitate / magnitudine et differentia naturam. et hoc ratione quartæ speciei. ¶ Item prima species regule c. hoc idem cōcedit. vt magnitudo primitiue et eterne habeat eternantem / eternatum et eternare. Et secunda species regule b. hoc idē ponit. vt eternitas habeat ex quo sit. Et ad hoc tertia species eiusdem regule concordat. ¶ Ad duodecimam quādo queritur quid est magna et eterna concordantia? Et est dicendum qd est forma necessitans in eternitate et magnitudine concordantiam inter eternantem / eternatum et eternare. Et hoc per primam speciem regule c. et d. satis est videndum. Et etiam per secundā speciem c. et d. Et sic de tertia specie regule c. vt eternans sit in magnitudine et eternitate et concordantia / magnificans et eternans. Per quartam speciem regule c. vt habeat naturam eternandi eternatum / magnificandi magnificatum / concordandi concordatum. Et ad hoc tertia species regule b. concordat. ¶ Amplius eorum diffinitiones hoc idē approbant et testantur: quoniam magnitudo absq; concordantia eternantis et eternati et eternare / non posset esse ens ratione cuius eternitas et magnitudo essent magne. Neq; etiam eternitas haberet naturam cum qua durare posset: atq; sine ipsis concordantiam habere. Neq; sine cōcordantia distare a contrarietate. ¶ Ad decimā tertiam quando queritur / quid est magna et eterna contrarietas? Respondendum est / qd est eternitas mundi: posito tamen qd mundus sit eternus. Et hoc patet per eorum diffinitiones et per regulas eorumdem. Quoniam diffinitio contrarietatis ponit qd eternitas dei et eternitas mundi: magnum habent controuersiam ipsis existentibus primitiuis per primam speciem regule c. et d. Quoniam eternitas dei non est singularis: et priuata sua singularitate: magnitudo quidem non est ens ratione cuius eternitas sit magna. Et est ens ratione cuius contrarietas magna est magna inter eternitatem dei et eternitatem mundi / eo quia

d
c d t c.
Ad duode-
cimam q̄-
stionem.

c d t d
Ad deci-
mā q̄stio-
nem

d t b
Ad vnde-
cimā que-
stionem

Quinta pars.

eternitas mundi ponit eternum malum non quietatum: et eternitas dei eternum bonum quietatum: et eternitas dei ponit eternum malum esse durabile: et eternitas mundi ponit bonum esse durabile: quo ad diffinitionem eternitatis: secunda species regule d. ponit q. eternum bonum et eternum malum sunt coniuncta in composito. Et diffinitio quidem magnitudinis ponit magnam coniunctionem: tertia species regule d. ponit subiectionem ab utraque parte. Et secunda species regule c. contrarietas et contrarietas. Et eternitas quidem est deuians in eternitate dei: et eternitate mundi ipsa habet in utraque d. in p. duendo eternum prius in quietatu: qd est impossibile: ratione cuius impossibilitatis mundus non potest esse eternus. ¶ Ad xiii. cum dicitur quid est magna differentia: et concordantia: dicendum est qd in essentia magnitudinis est magnificans/distinguens et concordans unam personam eandem numero: et qd magnificatus et differentiat: et concordatus sit alia persona: et magnificare/differentiare et concordare alia persona: et qd omnes iste tres persone sint idem per essentiam/naturam/magnitudinem/differentiam et concordantiam: et hoc videndum est per eorum diffinitiones. Et per primam et secundam speciem regule c. et d. per tertiam c. et magnitudinem/differentiam et concordantiam sunt in actu agentes et concordantes: et a vacuitate et ociositate dispartate: et per quartam speciem c. vna habet actum in alia sine quibus actibus diffinitionis eorundem non essent vere: qd est impossibile vt regula b. testatur. ¶ Ad xv. queritur / quid est magna differentia et contrarietas? Respondendum est qd est illa causa causans vnum contrarium in alio: sicut in elemento in quo ignis et aqua sunt mixta: similiter aer et terra: et inter bonum naturale innatum et malum morale: videlicet peccatum et hmoi. Et per diffinitiones magnitudinis differentie contrarietatis. Et differentia qd declarat et distinguit ipsa contraria. Et contrarietas in subiecto priuat concordantiam: et generat contrarios appetitus et fines. Et per regulam b. significatum est: per primam et secundam speciem regule c. et d. et per tertiam speciem regule c. Similiter est factum planum qd vnum contrarium est agens et patiens in alio. Et per quartam speciem regule c. habet vnum in alio actionem: per tertiam hmo speciem regule d. subiectionem. Et in hoc passu figurantur magne pene infernales. Per quartam

speciem c. vna habet actum in alia/sine quibus actibus diffinitiones eorum non essent vere: qd est impossibile/vt regula b. testatur. ¶ Ad xvj. questionem cum queritur: quid est magna concordantia et contrarietas? Dicendum est qd est illud ens quod ponit in eodem subiecto res concordantes et contrariantes/generando et corumpendo in elemento: sicut ignis et terra qui habent concordantiam per generationem cum aere/ipsa existente calido et sicco/et recipiente siccitatem a terra: et dante caliditatem aeri: per tertiam speciem regule d. ipse quidem est existens dominans siccitati et humiditati in quibus ponit magnam contrarietatem corumpendo. Et sicut diximus de igne: ita potest dici de alijs elementis: im qualitates eorum: et sic videndum est per primam et secundam species regule c. d. et per diffinitiones magnitudinis et concordantie et contrarietatis: et per quem modum elementa intrant mixtum et componunt elementatum. Et per tertiam speciem regule c. et d. vnum elementum est in alio agens et patiens. Et per quartam speciem regule c. vnum elementum habet actionem et passionem in alio: et etiam motum/generando et corumpendo. ¶ Ad xvij. questionem quando queritur differentia concordantie eternitatis de quo est? Respondendum est qd est de natura et relatione. Differentia enim ponit res distinctas et relatas naturaliter per distinctum/distinctum et distinguere in eterna concordantiam: que quidem sui suam diffinitionem ponit concordantem concordatum et concordare: et vnam essentiam et naturam: in qua eternitas ponit eternitatem/eternatum et eternare/ratione sue diffinitionis: et hoc est manifestum per regulam b. et per primam et secundam speciem regule c. et d. Et tertia species regule c. ponit actionem et passionem sine materia. Et quarta species eiusdem regule actus eternos naturales. Et ad hoc tertia species regule d. non potest contradicere: eo quia est dispartata a primitiuis actibus differentibus et concordantibus. ¶ Ad xvij. questionem quando queritur/differentia eternitatis et contrarietatis de quo est? Dicendum est qd est de deo et mundo/posito qd mundus sit eternus. Et hoc patet per eorum diffinitiones. Eternitas enim ponit innatum bonum/eternum bonum/et malum morale: et differentia distinguit ipsa. Et contrarietas ponit eternos fines

c t c d
Ad. xvj. q.
stionem.

c t b c

Ad. xiii. questionem.

d t b c
Ad. xvij. questionem

c t b d

Ad. xv. q.
stionem.

d t b d
Ad. xvij. questionem

z contrarios absq; quiete. Et hoc per regulam b. clarus est. Et per primam speciem regule c. z d. dicendum est esse differentias contrarias: z secundam species eandem regulari: ipsa tamen talis compositio impossibilis est. Et tertia species regule c. dicitur q; mundus est infinitus per infinitam bonitatem innata: sed sua moralis bonitas/malicia/sunt simul duratio eterna. Et mundus h3 infinitatem p eternitate innata: z oes alie sue partes innate/sunt finite: eo q; celum est corpus finituz: per quantitatem/habitum z situm. Et tertia species regule d. dicit primitivas dominationes z subiectiones primarias, qd est impossibilissimum. ¶ Ad decimanonam questionem qn queritur: concordantia contrarietatis z eternitatis de quo est? Responddendum est q; est de duabus eternitatib: scz de eternitate dei z eternitate mundi/posito qm mundus sit eternus: q; quidē concordant z discordant in duracione infinita. Deus nāq; habet substantiam infinitam z mundus finitā: z eternitas dei simpliciter est bona: z eternitas mundi bona z mala moraliter. Et diffinitio concordantie destruit. Et diffinitio contrarietatis est eterna z necessitata. Et diffinitio eternitatis est destructa/eo q; nō pcedit duracione magnitudinis/bonitatis/virtutis/ad duracione magnitudinis/malicie z vitioz. Et hoc p primam regulam videndum est. ¶ Et sic p3 q; concordantia est primitiva bonitate et malicia: vt p3 p primam speciem regule c. z d. z secundam speciem c. z d. Et est composita ex contrariis primitivis eternaliter extra suū genus. Et sic est in suis contrariis concordantia habēs nomen p contradictionem implicatā/vñ est eterna concordantia z eterna contrarietas p tertiā specie regule d. z subdita z nō subdita, qd est impossibilis. ¶ Ad vigesimā questionē qn querit: differentia/concordantia z contrarietas de quo sunt? Responddendum est q; sunt de seipsis/eo quia sunt genera generalissima: vt patet p diffinitiones eoz. Et hoc regula b. testatur: z pma z scda species regule c. z d. tamen nō dico q; contrarietas cadat/sive sit in specie secundae regule c. vel d. eo q; est accidens: z accidēs nō habet materiam ex qua sit simpliciter. Nam si haberet, iam esset substantia composita ex forma z materia: qd est impossibile. Et hoc patet per tertiam speciem regule d.

¶ Diximus de prima columna/z dedimus doctrinam de ipsa/per quem modum questiones extrahuntur ab ipsa: z

solutiones eorum per diffinitiones z regulas. Et sicut fecimus de ipsa/ita potest fieri de alijs columnis suo modo. Et questiones quas fecimus de ipsa sunt generales: z possunt applicari ad questiones particulares/decidendo p scdas regulas viridis: p quas intellexit est dicitur suus/faciendo scientias differentes. Et de hoc damus exemplum in eadem columna ad soluendum questiones per viginti rationes differentes ratione dicaruz camerarum a quibus extrahuntur.

Utrum mundus sit eternus.

olutio huius questionis patet p primam columnam tabule: z potest fieri per alias columnas/eo q; columnae sunt colligatae. Et primo per primam cameram colūne: z deinde per secundam. z sic per ordinem vsq; ad cameram ultimam/multiplicando viginti rationes ad eandem questionē/tenēdo de questione negatiuam per diffinitiones z regulas in ipsa columna implicatas. ¶ Doctrina huius artis est q; accipiant termini explicatiui sunt in questione: sicut quando dicitur utrum mundus sit eternus. In ista questione est eternitas que est terminus explicatus cum sit in prima figura. Et per eternitatem requiritur d. z per d. acquiruntur termini per ipsum d. significati. Et scals que est in angulo d. videlicet contrarietas que est inter sensuale z sensuale: et inter sensuale et intellectuale: z inter intellectuale z intellectuale. ¶ Item per vtrū acquiritur b. z per b. acquiruntur ea que sub eo existunt: vt patet in Alphabeo. Et quoniam volumus applicare in questione c. ipso implicato in questione/acquirunt quicquid c. continet. ¶ Et sic datur doctrina ad applicandum primam columnam: ad soluendum questionē antedictam. ad inueniendum terminos explicatos z implicatos/applicando ipsos ad propositum: videlicet ad solutionem questionis cum tali modo q; diffinitiones principiorum z regule remaneant illese: adiuvando se cum speciebus aliarum regularum: ad dandum doctrinam quomodo homo potest se iunare cū alijs. Et primo per primam cameram sic.

De doctrina huius artis.

De prima camera B. L. D.

Quinta pars.

Q^o. 1. de
camera
B. C. D.

Quando queritur utrum mundus sit eternus: & dicimus per b. c. d. q. n^o. Quoniam si esset eternus/sua ratio esset ab eterno producens eternum bonum: & magnitudo magnificaret illam illam rationem bonam ab eterno: & in eterno/vt patet per suam diffinitionem: & eternitas ab eterno: & in eterno/ipsam productionem durare faceret: sic nullum malum esset in mundo/eo q^o bonum & malum sunt contraria: sed malum est in mundo: vt patet per experientiam. Concluditur ergo quod mundus n^o est eternus. ¶ Alteri^o regula b. ponit q^o de questione negatiua est tenenda sui diffinitiones supradictas: & s^u p^o proponimus dicere per regulam c. d. dicendo sic: si mundus est eternus/sua eternitas est causans tantum durationem malicie quantum durationem boni. quod patet per primam speciem regule c. & per primam speciem regule d. malum tantum primitiuum quantum bonum. Nullus enim dies est primitiuus neq^{ue} vltimus. Et per secundam speciem regule c. & d. mundus quidem est compositus de bono & malo ab eterno & in eterno. Et per tertiam speciem regule c. mundus est in eternitate infinitus: & in bonitate & malicia finitus. Et per quartam speciem regule c. habet quietem in generabilibus & corruptibilibus: in generabilibus ratione boni: & in corruptibilibus ratione mali. Et per secundam speciem regule d. diuina eternitas & sua bonitas necessitant malum: & quietem: causando eternitatem mundi. & cuius omnia ista sunt impossibilia/patet q^o de questione negatiua tenenda est.

De camera B. C. I. B.

Q^o. 2. de
camera
B. C. T.
B.

¶ Mundus est eternus/sunt due eternitates differentes: scilicet eternitas dei & eternitas mundi. Et sic differentia que est inter sensuale & sensuale/inter sensuale & intellectuale/inter intellectuale ponit quidem tres eternitates generales differentes. Et bonitas ponit ipsas bonas: & magnitudo magnas: sed hoc est falsum & impossibile: eo quia differentia ponit ipsas malas s^u quid: & sic deficit magnitudo bonitatis. & per consequens bonitas magnitudinis ponit confusionem: quod est impossi-

bile. Concluditur ergo q^o de questione negatiua est tenenda.

De camera B. C. I. C.

¶ Mundus est eternus/concordantia innata que est de essentia mundi inter sensuale & sensuale & c. & eterna: & sic sunt tres concordantie & tres eternitates subalternate generalis cum magnitudine bonitatis & eternitatis: & cu^m durati^one eterna magnitudinis & bonitatis: q^o falsum est & impossibile/eo q^o sunt tres contrarietates subalternate & eis opposite cu^m magnitudine malicie & eternitatis. ¶ Alteri^o p^o regula b. & p^o b. q^o de diffinitionibus diximus/negatio est tenenda: & hoc idem patet per primam speciem regule c. & d. quoniam concordantia generalissima per suam scalam ponit q^o eternitas dei & eternitas mundi: in vno bono cum magnitudine concordant/ q^o falsum est: q^o contrarietas magna & eterna hoc impedit. ¶ T^o ad idem secunda species regule c. & d. ponit q^o si mundus est eternus/ q^o concordantia bona/magna & eterna ambit totam essentiam mundi disparatam ab omni contrarietate/quod falsum est. ¶ Alterius per tertiam speciem regule c. posito q^o mundus sit eternus/est essentia mundi eterna cum magnitudine eternitatis/quod falsum est: cum in mundo sit corruptio & culpa/que sunt effectus magnitudinis & contrarietatis et malicie. ¶ Ad idem per quartam speciem regule c. concordantia habet magnam bonitatem et eternitatem in subiecto in quo est/ q^o falsum est: cum subiectum sit habitatum de magna malicia & eternitate per contrarietatem. ¶ Ad idem per tertiam speciem regule d. significatio est q^o mundus sit eternus: et est tantum subditus malicie quantum bonitati: quod non est dicendum: vt manifestum est per diuinam eternitatem/que prima causa est cum magna concordantia bonitatis/duarationis & c.

Q^o. 3. de
camera
B. C. T.
C.

De camera B. C. I. D.

¶ Mundus est eternus/sequitur q^o est bona & magna concordantia eterna inter sensuale & sensuale & c. quod est impossibile. Quoniam concordantia fines n^o possunt esse boni cu^m ma-

Q^o. 4. de
camera
B. C. T.
D.

gnitudine eterna. qz si sit bonitas/est
z ratio quod produceret bonum et ma-
lum. Et magnitudo magnificaret bonū
z malum inimite cum eterna contrarie-
tate. z eternitas faceret durare illā con-
trarietatem magnam/bonam z malā.
quod est impossibile. ¶ Regula b. dicit
q mundus non est eternus per hoc qd
dicunt est de diffinitioibus. Et prima
species regule c. d. ponit primitiua con-
trarietates bonas/magnas z eternas. z
secunde species c. z d. ponunt composi-
tionem bonitatis z malicie/magnitudi-
nis z paritatis/eternitatis/z tempo-
ris z contrarietatis/atqz concordantie/
quod est impossibile. ¶ Ad idem: tercia
species regule c. ponit qz contrarietas est
bona z magna in eternitate/z per conse-
ques bonitas z malicia sunt bone z ma-
gne in eternitate/quod est impossibile.
¶ Ad idem per quartam speciem regu-
le c. z. enā tercia species regule d. habet
dominiuz in eternitate: z bonitas z ma-
gnitudo habent possessiones eternas in
per eterna contrarietate/quod est im-
possibile. Concluditur ergo p predicta q
mundus non est eternus.

De camera B. D. T. B.

Qd. 5. de
camera
B. D. T.
B.

Osito q mundus sit eter-
nus/differētia quidem q
est inter sensuale z sensua-
le zc. ponit q sūt tres eter-
nitates bone et eterne/in
quib⁹ bonitas est ratio p-
ducens bonum inconfusum z eternum/
qd falsum z inopinabile est. Differētia
quidem existens inter sensuale z intelle-
ctuale: scilicet in forte z platone/nō fuit
pducta ab eterno z in eter. o: eo qz non
est. Et simili modo potest dici de virtutis
corruptis/elementatis z vegetatis. Sz
posito q mundus non sit eternus. Dif-
ferētia que fuit inter sensuale z intelle-
ctuale: sic de alijs hominibus defun-
ctis: potest quidem reduci in eternitatē
per resurrectionē cū habitu bono z eui-
terno a deo per meritum dato. ¶ Item
regula b. hoc idē affirmat/z prima spe-
cies regule c. nam deus est ens remane-
rans in eternū. Adhuc prima species re-
gule d. dicit q eternitas dei simpliciter
est primitiua p eternitatē differētiē ab
omni tpe. Et bonitas quidem ponit ta-
lem differētiā bonā. ¶ Scda species
3o regule c. ponit q in eternitatē mū-
di non est innatū eternare: quia si esset/

multiplicaret extensivē infinitū eterna-
tum/qd est impossibile. ¶ Ad idē: secun-
da species d. ponit q si mundus esset eter-
nus/qd est cū differētia/ipsa tñ eterni-
tate continente in se eternantē/eterna-
tum z eternare: ex quib⁹ eternitas mū-
di est/quod est impossibile. ¶ Ad idē po-
test dici per secūdam speciem regule c. et
tertiam d. q differētia in eternitate det
z mundi est bona. qd falsuz est/ eo quia
submittit eternitatē dei inqz aufert
ab ipsa singularitatē eternas. ¶ Alteri⁹
quarta species regule c. ponit q si mun-
dus est eternus/qz habet nimia de simi-
litudine cum deo per infinitaz duratio-
nē: qd est malū eternum z cōfusuz zc.

De camera B. D. T. C.

Osito q mundus sit eter-
nus/eternitas dei z eterni-
tas mūdi bene quidē cōcor-
dant/quod est impossibile.
cū eternitas mūdi in se cō-
tineat eternā maliciā per corruptionē
z peccatū: z hoc apparet satis per regu-
lam b. cū diffinitioe bonitatis/eternita-
tis z cōcordantie. ¶ Alteri⁹ prima spēs
regule c. ponit q si mūndus est eternus
sequit q sua eternitas est ens vltra qd
non est aliud preiacens p durationem/
qd est z eternitatē dei: vt ptz p tertiam
speciem regule d. que quidem ponit subie-
ctionē que nō potest pducere in nō esse
hoc qd est sibi simile in duratione. Et b
etiā affirmat p primā speciem regule d. q
qdē dicit q mūndus semp fuit/est z erit.
¶ Item secūde species regule c. z d. hoc
ponunt. nā subdicitia mūdi est de eter-
nitate/eternabili z eternare. Et sic impos-
sibile est ipsum reducere in nō esse. ¶ Ad
idez. tercia species regule c. ponit q bo-
nitas z eternitas sunt subdite in eterna
contrarietate. Et quarta species. eiusdē
regule dicit qz habet passionē cum mali-
cia. ergo zc.

Qd. 6. de
camera
B. D. T.
C.

De camera B. D. T. D.

Mundus est eternus/sua
prietas innata est bona et
eterna: qd falsuz est. Contra-
rietas em eterna est z boni-
tate eternā cū malicia z ecō-
uerso. ¶ Un sequit q eternitas mūdi est
subiectū ex cōtrarijs innatis cōposuuz.
Et hoc ptz p primā z scdam specie regu-
le d. z p primā specie regule c. qz substā-
tia est cōposita ex primitiuis cōtrarijs et

Qd. 7. de
camera
B. D. T.
D.

Quinta pars.

eternis. Et per secundā speciem regule c. mundus habet eternaliter innatos/contrariantē/ contrariatū z cōtrariare. Et per quartam speciem regule c. bonitas eterna habet actionē in eterna malicia z conuerso: qd est valde impossibile: cū regula b. minime ad hoc consentire possit. ¶ Cōcludit ergo q impossibile est q mundus sit ab eterno.

De camera B. I. B. L.

Qd. 8. de camera B. T. B. C.

S mundus nō est eternus/ bonitas z differentia existētes inter sensuale z intellectuale zc. possunt habere cōcordantiam in euo eterno. Sed si est ab eterno/ nequaqs: cū nūqs fuerit primus homo neq vltimus erit. Et sic mundus est subiectum confusum in quo bonitas moralis nō haberet concordantiam ab eterno: neq cōcordantia in ipso haberet concordantia ab eterno: neq concordantia in ipso haberet suaz distinctionē: quod patet per eternam corruptionem/ puationē z culpam/ qd est contra primam regulam. Et per primam speciem regule c. mundus est subiectum in quo bonitas nō habet concordantiam neq quietem. Et per primā speciem regule d. bonitas/ differentia/ cōcordantia sunt primitiue forme z innate a perfectione separater mundus est confusus per secundam speciem regule d. Et per secundā speciem regule c. habet innatos/ confusiuum/ confusibile z confundere. Per tertiā nō speciem regule d. est aliquid ens dominās quod ponit mundū confusum. Adhuc per tertiam speciem regule c. prima causa mundi est mala/ ipsa quidem habente in mundo dominium. Et hoc ratione quarte speciei regule c. quod est impossibile: ergo cōcluditur q mundus nō est eternus.

De camera B. I. B. D.

Qd. 9. de camera B. T. B. D.

S mundus est eternus/ contrarietas sua est innata z eterna z substantata in bonitate z malicia/ contra claram differentia: z hoc per eternā z vniuersale scalaz existēte inter sensuale z sensuale zc. Tale quidē scalā contrarietas nequaqs sustinere posset. ¶ Alterius prima regulā p̄sentit oimode z affirmat q de questione negatiua est tenenda. Ad idēz prima species regule c.

ponit q si mundus est eternus: q contrarietas est impediens omne bonū diuersum per sensuale z sensuale zc. Et bonitas quidē eterna est ens perficiens scalam existentem inter sensuale z sensuale zc. Et differentia existens inter sensuale z sensuale/ est ens distinguens inter bonum z malum. Et iterum per secundam speciem regule d. mundus est compositus ex primitiuis contrarietatib/ bonis z differentibus. Qd quidē est falsum z manifestū p primaz speciem regule d. Per secundam nō speciem regule c. z tertiam speciem eiusdē regule: z tertiaz speciem regule d. patet q mundus est subditus suis partibus innatis. Adhuc per tertiam speciem regule c. est in suis partibus innatis corruptibilis/ ipso habente/ ratione quarte speciei habitū eternum. Et cum omnia sint impossibilia: ergo zc.

De camera B. I. L. D.

S mundus est eternus/ sua bonitas/ qdē eterna z innata est per scalam de sensuali z sensuali zc. ipsa scala existente habituada de eterna concordantia atqz contrarietate: qd est impossibile/ ex eo qd est contra diffinitiones predictarū rationum. ¶ Alterius regula b. idēz testat negatiue. Adhuc prima species regule c. dicit q mundus est substantia composita ex contrarijs eternis ipso existente corruptibili/ cū sit eternus: quod est valde impossibile et dissonum rationi. Item prima species regule d. ponit quidem primitiuam corruptionem/ ratione primitiue contrarietatis existētia inter bonitatem z maliciam. Cōcordantia autem primitiue ponit oppositum/ z sede species regule c. z d. ponunt q mundus est commixtus ex contrarijs/ vno posito in alio. ¶ Ampli⁹ tertia species regule c. dicit q mundus est corruptibilis in sua contrarietate/ et incorruptibilis in sua concordantia/ z bonus in sua bonitate/ et malus in sua malicia. ¶ Alterius regula d. ponit q mundus est subditus sue imperfectiōi p aliquod ens existens extra suam essentiam. Et etiā est a deo intantum separatus/ q deus bonus nō est: sed est deus malus: qd est impossibilissimum: quare zc.

Qd. 10. de camera B. T. C. D.

De camera L. D. I. B.

Qd. 11. de camera C. D. T.

Ostio qd mundus sit eternus queritur quid est differentia magna sue eternitatis per scala de sensuali z sensuali zc. Et respondendum est qd est ista essentia que ponit eternitatem distinctam inter sensuale z sensuale per eternantem/eternatum z eternare: qd est impossibile. quia illa generabilia sunt incorruptibilia/qd est contra eorum diffinitioes. Regula etiã b. de predicti testatur negative. Adhuc prima species regule c. ponit z consentit qd diffinitio antedicta est falsa z impossibilis. ¶ Ampli? prima species regule d. affirmat pmitinas esse corruptiones z incorruptiones. p magnitudinem/magnas: z p eternitatem/eternas. z p differentiaz/differentes siue claras. ¶ Itẽ se cũde species c. z d. ponunt mūdũ esse cõpositũ ex ipsis. ¶ Adhuc tertia species regule c. dicit qd mūdus est in celo incorruptibilis z in elementatis corruptibilis/mūdo habẽt naturã incorruptibile ratione quartæ speciẽ regule c. z est incorruptibilis eternaliter cũ magna differentia/qd est p traditio/z etiam contra tertiã speciẽ regule d. ergo zc.

De camera L. D. T. L.

Qd. 12. de camera C. D. T.

Mūdus est eternus: qrit qd est magna concordantia eternitatis sue: Et rñden dũ est p diffinitiones magnitudinis/p concordantie et eternitatis. p scõam speciẽ regule c. qd est ens habẽs in se innaos eternantem/eternatum z eternare. ¶ Adhuc p scõam speciẽ regule c. z p primam z scõam speciẽ regule d. qd sit de ipsis ab omni p trarietate remotas. z qd habeat p magnitudinẽ sic extẽsitatez sicut hz per eternitatẽ infinitã durationẽ fm quartã speciẽ regule c. z p tertiã qd sit in magnitudine infinita sicut in eternitate a tertiã speciẽ regule d. sepata: qd ẽ falsuz: vt piz p scala de sensuali z sensuali zc.

De camera L. D. T. D.

Qd. 13. de camera C. D. T.

Oncesso qd mundus sit eternus: qrit qd ẽ magna cõtrarietas magnitudinis z eternitatis: Et respondendum est p primam speciẽ regule c. qd est infinita resistentia inter diuinam magnitudinem z eternitatem. Et

ad hoc testatur prima species regule d. nam diuina eternitas causat infinitam durationem sibi similem: et magnitudo causat magnitudinem celi finitam sibi dissimilem. z per tertiã speciẽ regule d. magnitudo dei est impedita in suo effectu agẽdo: eternitas fo nequaquã. vñ sequitur p accidens magna z eterna cõtrarietas inter diuinam eternitatem z magnitudinem per secundam speciẽ regule c. z d. vnde sequitur qd magnitudo dei est in sua eternitate p trarians z ecõuerso. Et etiam videt qd diuina eternitas habeat altius posse z vigorez/ã magnitudo sua: quod est falsum z impossibile: et hoc probatur per regulam b. et diffinitiones: magnitudinis/bonitatis z eternitatis. ergo zc.

De camera L. T. B. E.

Qd. 14. de camera C. T. B. C.

Atto qd mundus sit eternus: queritur quid sit magnitudo sue differentie z concordantie: Et respondendum est per primam speciẽ regule c. d. qd sunt primitiue essentie z eterne ab omni contrarietate separate. z per secundã speciẽ regule c. d. est compositus ex ipsis absqz cõtrarietate: quod est impossibile/vt appareat per scala de sensuali z sensuali zc. Que quidem scala/est propria passio mundi cum tertiã speciẽ regule d. que ponit qd mundus sit subditus corruptioni ratione p trarietatis habentis in mundo magnam z eternam actionem. ¶ Hec autẽ regula b. z diffinitiones predictorũ principiorum sustinere. nõ possent. ergo zc.

De camera L. T. B. D.

Qd. 15. de camera C. T. B. D.

Mundus est eternus: que ritur quid est magna cõtrarietas sue differentie: Et est respondendum per primam speciẽ regule c. d. qd est illa scala enstis ẽ iter sensuale z sensuale zc. habituata simpliciter de contrarietate composita per secundam speciẽ regule c. d. Solutio qua differentia coessentialis mundi est subdita. et p tertiam speciẽ regule c. d. contrarietas est actiua in differentia. et per quartam speciẽ/contrarietas habet actus eter nos simpliciter: qd est impossibile/vt est manifestum per scalam sensuali z sensuali zc. z etiam per regulam b. z diffi: D iij

Quinta pars.

nitiones dictorum principiorum ergo etc.

De camera C. L. L. D.

Qd. 16. de camera C. T. C. D.

Osito q̄ mundus sit eternus querit̄ qd̄ est magna distantia existens inter suam magnam concordantiam et triam etc. Et r̄ndendū est per primā speciem regule c. d. q̄ est illa forma que causat contradictiones: qd̄ apparet per scalam eternam existentem inter sensuale et sensuale etc. eo q̄ coniungit se in eternitate que est simplex principium/in quo sunt composita per scdam specie regule c. d. Et vnū quidem principium est subditum alteri/per tertiam specie regule d. et secunda et tertia species regule c. ponit magnam distantiam et eternam: cum concordantia et contrarietas sint opposite in subiecto/vna habente in alia contrariam naturā p̄ quartam speciem regule c. Et q̄ eternitas mundi ponit sibi coessentialem contradictionem/que quidez contradictio minime pot̄ esse. Concluditur ergo q̄ mundus non est eternus.

De camera D. L. B. L.

Qd. 17. de camera D. T. B. C.

Atq̄ q̄ mundus sit eternus: q̄ rit̄ de quo est sua eternitas: R̄ndendū est per primā speciem c. d. q̄ est de primitiuis infinitis et finitis differētibus/cōcordantibus in scala sensuales et sensuales etc. sustentatis. Eternitas quidez quo ad suuz genus/est infinita duratio dicit̄ atq̄ cōcordantie que sunt in scala quo ad genus earū: et sunt finite in extensitate/et tate atq̄ habitu et situ: et in eternitate sunt eterne. vñ sequit̄ p̄ scdam specie regule c. d. q̄ mundus est cōpositus ex partibus infinitis et finitis/eternitate habente dominationes p̄ quartā specie regule c. et p̄ oēs alias partes inatas que finite sunt. ¶ Adhuc habet subuigationes per tertiam specie regule d. qd̄ est falsum et impossibile/et ena cōprobatur per regulas b. et per diffinitiones antedictorum principiorum. ergo etc.

De camera D. L. B. D.

Qd. 18. de camera D. T. B. D.

¶ Mundus est eternus: queritur de quo sunt sue contrarietates et differentie innate et sibi coessentialis q̄ sunt proprie passionis eius in scala

sensualis et sensualis etc. sustentatis. Et respondendū est p̄ primā speciem regule c. d. q̄ sunt de primitiuis et eternis differētibus/et contrarietatibus que componuntur per secundam speciem regule c. d. ipsis habentibus dominationem et subuigationem p̄ quartā speciem c. et p̄ tertiam specie d. vna ratione siue principio existente in alio subiecto eterno/sicut vñ punctus naturalis in alio puncto ex quibus linea est continua et cōposita: qd̄ est falsum et impossibile. et etiam est manifestū per regulam b. et per diffinitiones principiorum ergo etc.

De camera D. L. L. D.

Osito q̄ mundus sit eternus: queritur de quo sunt sue naturales et sibi coessentialis concordantie et contrarietates per scalam de sensuali et sensualis etc. designate: et similiter queritur de quo sunt sue morales concordantie et contrarietates. Et respondendū est per primā speciem regule d. q̄ sunt de seipsis: et per primam speciem regule c. eternitas est ens ex contrariis compositus: qd̄ p̄t̄ per secundā speciem regule c. d. ipsa habente in seipsa concordantiam/contrariantem et eternantem: et concordantibus/contrariatis et eternatis: concordare/contrariare et eternare: quod quide est ponere oppositū in obiecto. Et mundus est in partibus suis corruptibilibus et incorruptibilibus/vt est manifestū per tertiam specie regule c. ipsa habente p̄ quartā specie eiusdē regule infinitas in numero reuolutiones/multiplicando infinituz numerum et eternū/mundo existente in infinito/quiete et labore/qd̄ est falsū et impossibile: et hoc probatur per regulā b. et diffinitiones eternitatis et concordantie et contrarietatis. Concluditur ergo satis manifeste q̄ mundus nō est eternus.

De camera L. B. L. D.

¶ Mundus est eternus: queritur vtrum sue differentie et contrarietates sint eterne. Et respondendū est q̄ sic/vt patet in secunda figura per triangulū viridem. ¶ Nam priuata vniuersali differentis/cōcordantia atq̄ cōtrarietate/mundus quidez nō haberet ex quo esset. Et sic patet per secundā spe-

Qd. 20. de camera T. B. C. D.

ciem regule d. z c. q. mundus est ex partibus primitiuis ad aliquem finem eter num ordinans per differentiam z cōcor dantiam z nō ex partibus primitiuis or dinatis ad aliquem finem eternum p dif ferentiam z contrarietatem. Et sic diui na eternitas est causa mundi z nō cau sa. Et per secundam speciem regule c. d. mundus est compositus z nō compositus ipso habente per quartam speciem par tes innatas z nō innatas. Et per tertiaz speciem regule c. est in fine z nō in fine. Et per tertiam speciem regule d. mundus est subditus deo z nō subditus/ nec cessitatus z nō necessitatus/ z a contun gentia remotus z cū contingentis con iunctus: z sic est z non est. ¶ Et cū omnia ista sint contradictoria/ falsa et impossi bilita: quod patet per regulam z diffin itiones antedictorum principiorum. De monstratum est ergo satis euidenter q mundus non est eternus. ¶ Probauimus mundum esse nouum/ per quam proba tionem est necessarium deū esse/ cū mū dus nō possit seipsum causare atqz dedu cere de nō esse in esse: quia si sic/ā esset anteqz esset/ qd est contradictio. ¶ Inue nimus ergo deum esse cum sua gratia z benedictione ex qua inuentione gaudea mus valde/ ex co q habebimus eē post mortem ratione sue magne bonitatis et iusticie z charitatis.

Tertia figura est diuisa in tri ginta sex cameras vt in ipsa patet: et in qualibet came ra sunt implicite duodecim ppositio nes z viginiquat uor questiones et solutiōes earū. ¶ Et vocamus euacuare/ quando extrahim⁹ ppositiones/ z que stiones/ z solutiones earuz: z de impli catione ad explicationem ipsam deduci mus doctrinam/ dando artificialiter et practica z huius artis. Sicut em̄ h solue mus questioes cū principioz diffinitio nibus z speciebus regularum/ sic potest artista huius artis cūz ipso questionees soluere peregrinas/ supposito tñ q arti sta sciat quid dicitur per nomen.

Rubrica ferte parat. 79

Euacuare quid est.

De camera B.C. 102

Camera ista primo facie mus ppositiones mutan do subiectum in predicatu: deinde faciemus questioes/ z sicut exemplificabim⁹ de duodecim ppositionibus camere b.c. ita potest exemplificari de alijs cameris cō tentis in ista tertia figura. Et postmo dum solutiōes faciemus p bādo p tres ppositiones in qualibet camera. Et si cut de illis exēplū dabimus/ ita pōt dari de alijs ppositionibus cōtēntis in eisde cameris. ¶ De primo igitur dicendū est sic. ¶ Unde sciendum est q in tertia figu ra intellect⁹ euacuat cameras/ eo quia abstrahit ab ipsis tantū quantum pōt recipiēdo a qualibet camera ea que lit tere significant/ z applicet illa significa ta ad ppositum. Et sic ipse intellect⁹ facit se applicatiuū/ inuestigatiuū z in uentiuum. Et de hoc dabim⁹ exēpluz de vna camera p̄tinetē duodecim ppositio nes supradictas. Et sicut sequitur de illa/ ita sequet de alijs. Et hoc sic. ¶ De ca mera b.c. intellectus haurit duodecim ppositiones biccōdo sic. Bonitas est ma gna/ bonitas est differens/ bonitas est cōcor dāns. Magnitudo est bona/ magni tudo est differens/ magnitudo est cōcor dāns. Differentia est bona/ differentia est magna/ differentia est concordans. Cōcordātia est bona/ cōcordātia est ma gna/ cōcordātia ē differēs. ¶ Factis istis tñ. ppositiōib⁹ mutādo subiectū in p̄di catū z ecōuerso/ hec camera est euacua:

Prima ca mera que est B.C.

Duostrim 8 ppositioes in 3. 18.

Correlatum.

Cōclusio.

Generale subiectum hui⁹ artis.

¶ Data est ḡ doctrina practice istius artis/ videlicet per quem modum intel lectus descendit ad particularia multi plicando viginti rationes ad vnā z ean dem conclusionem/ miscendo principia z species regularū/ cum quibus mixtio nibus z inuentionibus fiunt solutiones questionum. Et hoc exemplificatum est per primam colūnam: z similiter exē plicari potest per secundam z tertiaz zc. per ordinem. ¶ Et in isto passu appa ret. per quez modum intellectus habet generale subiectum: scilicet tabulam hu ius artis ad inueniendū media de qua cūqz materia sint/ posito q sciatur qd dicitur per nomen/ de quibus z cū qui bus scilicet medijs sit cōclusio que quide medijs sunt subiectum huius artis.

¶ Finis qñte ptis pncipalis hui⁹ opis.

Sexta pars principa lis De euacuatione ter tie figure.

Sexta pars.

Enam ali q
2y media

2xiii qm
numi

Enam ali pr
2y Spr ngn
li. b. ex
2y .c.

Probationis

ta ista propositioib⁹. Deinde euacuet
 eaz duodecim medijs/ eo q^o consistit iter
 subiectu⁹ & predicatu⁹ cum quibus conue
 niunt genere aut specie. Et cu⁹ illis me
 dijs intellectus faciet se disputatum⁹ &
 determinatum. Et ista media supradi
 cta extrahuntur a duodecim propositio
 nibus supradictis: vt cu⁹ dicitur omne id
 q^o magnificat a magnitudine/ e magnu:
 sed bonitas est id quod magnificatur a
 magnitudine: ergo bonitas est esse ma
 gnuz. et sic de alijs. ¶ Facta ista euacua
 tione/ intellectus euacuet ipsam came
 ram viginti quattuor questionibus: co
 quia in qualibet propositione sunt due
 questione implicite. Et hoc sic. Bonitas
 est magna. Utrum bonitas sit magna?
 Quid est bonitas magna? Bonitas est
 differens. Utrum bonitas sit differens?
 Quid est bonitas differens? Bonitas e
 concordans. Utrum bonitas sit concor
 dans? Quid est bonitas concordans? Ma
 gnitudo est bona. Utrum magnitudo sit
 bona? Quid est magnitudo bona? Ma
 gnitudo est differens. Utrum magnitu
 do sit differens? Quid est magnitudo dif
 ferens? Magnitudo est concordans. Utru
 magnitudo sit concordans? Quid est ma
 gnitudo concordans? Differentia est bo
 na. Utrum differentia sit bona? Quid e
 differentia bona? Differentia est magna.
 Utrum differentia sit magna? Quid est
 differentia magna? Differentia est concor
 dans. Utrum differentia sit concordans?
 Quid est differentia concordans? Con
 cordantia est bona. Utrum concordantia sit
 bona? Quid est concordantia bona? Con
 cordantia est magna. Utrum concordan
 tia sit magna? Quid est concordantia ma
 gna? Concordantia est differens. Utrum
 concordantia sit differens? Quid est co
 cordantia differens. ¶ Facta ista euacua
 tione questionu⁹/ deinde intellectus euac
 uet cameram cum definitionibus bo
 nitatis et magnitudinis/ & cum tribus
 speciebus/ differentiez concordantie: vt
 patet in scda figura. ¶ Deinceps euac
 uet cameram cum tribus speciebus re
 gule b. & cu⁹ quattuor speciebus/ i regule c.
 & expedita ista euacuatione intellectus
 postmodum soluat questiones pdictas
 in illa euacuatione/ sequendo pdictioes
 camere/ affirmado aut negando. Et sic
 intellectus expellit a camera dubitatio
 nes/ et consistit in illa quietate/ & etiā
 cognoscit se valde generalem & artificia
 rum/ et de magna scientia habituatus.
 ¶ Modo autem solutiones faciem⁹ pro
 bando per tres propositiones/ vt sequa

mur ordine prelibatū. Et hoc sic. Boni
 tas est magna. Utrum bonitas sit magna?
 Et respondendum est q^o sic. Quia d^o pa
 tet per definitionem magnitudinis/ et
 per primā speciem regule c. que dicit q^o
 magnitudo est ens ratione cuius boni
 tas est magna. Et per secundam specie
 regule c. visum est q^o bonitas magna e
 eo q^o habet coessentialia bonificatiuū/
 bonificabile et bonificare / cum quibus
 habet magnā naturam & quietes: vt pa
 tet per quartā specie regule c. & per ter
 tiā specie eiusdē regule est in differētia
 & concordantia cū definitionibus earū/
 distinguendo & concordando: & hoc intra
 suum genus et suā essentiam ex quibus
 outur moraliter bonitas magna. Pro
 batū est ergo q^o bonitas est magna. Et
 ad hoc quidē restatur regula b. ¶ Que
 ritur quid est bonitas magna? Et re
 spondendum est per primam speciem re
 gule c. q^o bonitas magna/ est illa essen
 tia que per secundā specie regule c. con
 tinet in seipsa distinctos & concordātes/
 bonificantem/ bonificatum & bonifica
 re: qui quidem sunt de sua essentia & na
 tura/ cum quibus habet per quartā spe
 ciem proprias actioes/ passiones & act^o:
 cum quibus per tertiaz specie sit mota
 moraliter: tunc quomodo est magna ra
 tio bono/ q^o producat de seipsa magnuz
 bonuz. ¶ Absq^o omnibus istis/ bonitas
 non potest esse intēse & naturaliter ma
 gna. neq^o etiā esse de genere substatie.
 ¶ Queritur vtruz bonitas sit differens?
 Et respondendū est q^o sic: vt patet in agu
 lo secunde figure: et etiam per differen
 tiam bonitatis. Bonitas enim non effec
 ratio bono/ q^o p^oduceret bonuz: nisi esset
 differentia/ siue nisi haberet naturā dif
 ferentie: neq^o etiam differentia posset
 causare omnes naturales cum proprijs
 & naturalibus passioibus. Et hoc pro
 bat regula b. et etiam c. Et hoc per pri
 mam speciem. quoniā nisi bonitas esset
 differens / iam non posset fieri de ipsa
 ista diffinitio / bonitas est ens cui pro
 pue competit bonificare. Et per secun
 dam speciem/ bonitas est relatiua natu
 rali ter. Et per tertiam/ bonitas est ha
 bitus: vnus inter istud sensuale & illud
 sensuale: et alius habit⁹ inter istud sen
 suale & illud intellectuale. ¶ Queritur p
 quartam speciem eiusdem regule/ boni
 tas habet vnam naturā in isto lapide:
 et aliam in illa planta &c. ¶ Querit⁹ q^o
 est bonitas differens: et respondenduz
 est per primā specie q^o bonitas est illa
 ratio cum qua bonificans distinguit a

bonitas
magna

quid est
bonitas
magna

utrum bo
nitas sit
differens

quid est
bonitas
differens

seipso bonificatum z bonificare. Adhuc per secundā/bonitas differens est illud ena quod habet in se essentialia z naturalia relationes/ tota essentia bonitatis existente in quolibet relato cum simplicitate. Alterius per tertiaz specie/bonitas differens est in pluribus habitib⁹ specie differētib⁹ diffusiva. Una nāqz est in auro: alia vero i rubisio zc. Ad idē per quartam specie/bonitas differēs habet vnum habitum in vno subiecto: alium in alio/ vt per regulam b. c. probatum est. ¶ Bonitas est concordans. Utrum bonitas sit concordans: Et respondendū est qz sic/ per primam/ speciem. Nisi enim esset concordans/ iam nō esset ratio bono qz produceret bonum in sua specie. Et per secundam specie/ nisi bonitas esset concordans/ sui quidez relatiui carerent concordantia: quā i esset sibi malum: z essent contra suam naturam z suum genus. Ad idem per tertiam specie/ ratione concordantie bonitatis/ est bonitas iter sensuale z sensuale/ habitus bonus concordatiuus/ diffusiuus. Ad idem per quartam specie/ bonitas cum sua concordantia habet naturam diffusiuaz inter sensuale et sensuale zc. Et hoc per diffinitionem bonitatis z concordantie/ et per regulam b. demonstratus est. ¶ Queritur quid est bonitas concordans: Et respondendum est per primam speciem regule c. qz bonitas concordans est illa essentia in qua concordat proprie bonificans/ bonificatum z bonificare. Et hoc probabile est per secundā speciem. Ad idem per tertiam/ bonitas concordans est illa forma qua vnus hō z alius homo sunt idēz specie. Ad idēz per quartam speciem/ bonitas concordans est illa natura cum qua vnus homo bonus habet concordantiam bonaz cum alio naturaliter siue moraliter.

cunda species d. Si enim bonitas esset de bonificatio/ bonificabili z bonificare: impossibile quidem esset qz habet naturam durandi per se. Et per tertiaz speciem regule d. bonitas quidem ē durabilis quo ad se substantialiter/ z etiam durans accidētia bona influxa ab ipsa: z hoc naturaliter z moraliter. ¶ Queritur bonitas durans/ de quo est? Et respondendum est per primam specie/ qz est de seipso/ eo qz habet primitiuos relatiuos ex quibus est: quod patet per secundam speciem d. Ad idem: bonitas ē subdita suo toti in quo est. Et hoc probatum est per regulaz b. ¶ Bonitas est differens. De ista autēz camera iam superius dictum est in camera b. c. ¶ Bonitas durans de quo est? Et respondendum est per speciem regule d. vt supra significatum est. ¶ Bonitas est contraria. Utrum bonitas sit contrarietas? Et respondendum est qz sic/ vt patet per scalam de sensuali et sensualiz. Et ad hoc testantur diffinitiones bonitatis/ differentie et contrarietatis: et per regulaz b. ¶ Ad idem: bonitas contrarietas de quo est? Et respondendum est qz est de pluribus habitib⁹ bonis: sicut de caliditate/ frigiditate/ humiditate et siccitate/ ponderositate et leuitate/ generatione et corruptione: et huiusmodi. Et hoc per primā speciem regule vni est. Per secundam vero speciem regule d. bonitas contrarietatis est per accidens/ sicut in elemento in quo elementa contrariantur per contrarias qualitates. Per tertiam vero speciem regule vni est qz contrarietas que est accidens/ est subdita bonitati substantiali sicut instrumentū cause efficienti.

Utrum bonitas sit durans

Bonitas durans de quo est

Bonitas differens

Bonitas contrarietas de quo est

De camera B. E.

De camera B. D.

Bonitas est durans. Utrum bonitas sit durans? Et respondendum est qz sic/ per diffinitionem durationis: z hoc idem per suam diffinitionem/ et per angulos b. c. designatos in secunda figura. Et hoc probat regula b. et similiter regula d. per oēs suas diffinitiones: sicut per primam/ per quā est primitiuus: vt auz dicitur: bonitas hz res relataz sibi coessentialia cum quibus in sua natura durat/ hoc probat se

Bonitas est potens. Utrum bonitas sit potens? Et respondendum est per diffinitiones bonitatis atqz potentatis qz sic/ eo quia potestas est ens ratione cuius bonitas potest existere z agere. Et nisi bonitas esset potens/ iam non posset esse ratio qz bonus produceret bonū. Et etiam regula b. affirmat qz bonitas potens est. ¶ Bonitas quare est potens? Et respondendum est per primam specie/ regule e. eo quia ē de coessentialibus bonificatio/ bonificabili/ et bonificare. Et sic bonitas vt agens z potēs

Tertia camera de B. E.

Bonitas quare potens

Utrum bonitas sit concordans

Utrum bonitas sit concordans

Secunda camera B. D.

bonificat bonificabilia peregrina in suo bonificabili intrinseco: que quidem bonificabilia peregrina non sunt de genere neq; natura bonificabilis intrinsece ipsius bonitatis. Per secundā vero species bonitas est potens vt alie essentie ex ipsa sint habituate. et hoc per regulam b. vltimū est. ¶ Bonitas est differēs ad hoc iam responsum est in camera b. c. ¶ Bonitas est p̄ncipians: vtrum bonitas sit p̄ncipians? Respondendum ē q̄ sic per suas diffinitiones: eo quia ē ratio bono qd̄ producat bonum. et hoc probat diffinitio p̄ncipiū z differentie per scalam de sensuali z sensuali zc. in quibus bonitas est p̄ncipiū generale a quibus descendit bona differentia existens inter istam plantam et illam. Et sic de bono p̄ncipio causali z accidentali. et hoc affirmat regula b. z p̄ia species regule c. ex eo q̄ bonitas est p̄ suis bonificatus, bonificabilez bonificare. et p̄ secundā specie bonitas est: vt alia p̄ncipia sint sub ipsa bona habentia bonos habitus per ipsam bonitatem.

est q̄ t̄antum quāntū ipsa est diffusa p̄ cameras tertie figure ratioe mixtionis p̄ncipiozū habituatorum de bonitate. ¶ Bonitas quāntuz est mediabilis: Et respondendum est q̄ tantum quāntū medium ipsam intrare potest quo ad diffinitione mediū bonitatis/sapientie z differentie: vt probatum est per regulas b. Et per primā z secundā specie regule f. ed quā bonitas quo ad suā essentia h̄z continuā quātitatē: et quo ad suas relationes habet quātitates discretas a differentia causatas.

bonitas
quāntū
mediabilis
h̄z p̄

De camera B. G.

Bonitas est amabilis. Vtrum bonitas sit amabilis: Et respondendum est q̄ sic: vt patet per diffinitionem bonitatis z finis z regulam b. et scalā sensuali z sensuali zc. ¶ Vtrum bonitas sit differentiabilis? Et respondendum ē vt supra dictum est. ¶ Bonitas est finibilis. Vtrum bonitas sit finibilis? Respondendum est q̄ sic. Nā si nō esset finibilis iam non esset rō bono qd̄ pduceret bonum neq; per differentiam esset ratio clara habens rationes naturales z intrinsecas z morales extrinsecas: et sui termini essent malicia z p̄iuatio qd̄ est falsum z impossibile. et hoc affirmat regula b. cum diffinitione bonitatis/differentie atq; finis. et similiter scala de sensuali z sensuali zc. ¶ Qualis bonitas est amabilis et differentiabilis z finibilis? Et respondendum est q̄ bonitas substantialis est amabilis per suas p̄prias passionē innatas et relatas z per differentiam declaratas/et per finē quietatas: Et est alia bonitas moralis siue accidentalis/ sicut bonitas voluntatis/magnitudinis zc. et similiter bonitas iusticie/sapientie zc. ¶ Qualis differentia bonitatis est amabilis? Et respondendum est q̄ est illa que ponit in bonitate intrinsecas relationes et passionē. Et extra ponit relationes morales. et hoc per scalam sensuali z sensuali probatum est. ¶ Qualis finis est amabilis? et respondendum est q̄ ē summus finis qui est prima causa z p̄prios finis bonitatis naturalis et etiam moralis. Et sic ē sine differentie sine qua scala sensuali z sensuali zc. vniuersum quideē esse non potest: z esset p̄iuatio/disparatio/ratioe cuius p̄iuationis mundus quidem non haberet esse. Nam ad destructio-

vtrum bonitas sit amabilis camera B. G.

vtrum bonitas sit differentiabilis finibilis

De camera B. F.

Bonitas est scibilis. Vtrum bonitas sit scibilis? Et respondendum est q̄ sic: quod patet per regulam b. z per scalas differentie existentis inter sensuale z sensuale zc. et etiam p̄ tres species mediū deductas in essentia bonitatis/cum quibus intellectus cognoscit discretas ratioes naturales ex quibus bonitas h̄z continuā p̄tate. et diffinitio mediū hoc probat. ¶ Vtrum bonitas sit differēs? Et respondendum est q̄ sic: vt probatum est in camera b. c. ¶ Bonitas est mediabilis. Vtrum bonitas sit mediabilis? Et respondendum est q̄ sic: qm̄ differentia declarat q̄ in bonitate ē bonificare medium existens inter bonificante z bonificabile. Aliter enim bonitas non posset esse ratio bono quod pduceret bonum neq; haberet motū naturale. neq; etiam relationes reales. Et hoc est satis probabile p̄ regulas b. ¶ Bonitas quāntū est scibilis? Et respondendum est q̄ tantum quāntū medium naturale siue morale intrare pōt ipsam bonitatem per scalam existentem inter sensuale z sensuale cum diffinitione bonitatis/differentie/sapientie z mediū. z hoc testatur regula b. ¶ Bonitas quāntū est differentiabilis? Et respondendum

qualis bonitas sit amabilis differentiabilis finibilis

vtrum bonitas sit p̄ncipians

in libro

vtrum bonitas sit scibilis camera B. F.

vtrum bonitas sit differēs

vtrum bonitas mediabilis

bonitas quāntū scibilis

bonitas quāntū differentiabilis

bonificans bonificari media bonificabilis

nem partiu sequitur destructio totius. Et hoc per regulam b. significatus est/ et etiam per regulam g.

Onitas est vera. Utrū bonitas sit vera? Et respondēdū est p regulā b. q sic: et si militer p diffinitionē bonitatis/virtutis/differētie et cō

Septima camera d B.3. vtrū bonitas vira

6 De camera B. B.

Onitas est virtuosa. Utruz bonitas sit virtuosa? Et respondēdū est q sic: qd patet per diffinitionē bonitatis/virtutis et maiori tatis. et per scalā differētie existentis inter sensuale et sensuale etc. Et similiter per scalam maioritatis existentis inter substantiam et substantiam etc. et hoc per secūdā regulā b. affirmabile est. ¶ Utrum bonitas sit differens? Et respondēdū est sicut prius. ¶ Bonitas est maior. Utruz bonitas sit maior? Et respondēdū est q sic: nam bonitas magis bona est per substantiā q̄ per accidens. et per relationes substantiales minores q̄ accidentales. et bonitas maior est in vno subiecto q̄ in alio sicut i scala sensus et sensus. et i sca la maioritatis existentis inter substantiam et substantiā etc. ¶ Bonitas quomodo est virtuosa? Et respondēdū est q̄ virtuositas tunc quando suum esse est/ sed moraliter est virtuosa tunc quando est habitata habitu iusticie et prudentie etc. et hoc per diffinitiones bonitatis/virtutis/maioritatis/differētie: et per regulam b. demonstratum est. ¶ Bonitas quando est differentialis? Respondēdū est tunc quādo est suum esse. et hoc per differentiam que ponit reales relationes sine quib⁹ non potest habere naturam. et etiam tunc est differentialis quando est moralis. Unus namq̄ habitus est per iusticiā: alius vero p prudentiam etc. et per diffinitiones antedictorum principiorum probatū ē. ¶ Bonitas quando est maior? Et respondēdū est q̄ tunc quando substantialiter et non moraliter. Adhuc est maior tunc quando est habitata de virtute moraliter existentis in practica/ q̄ quando non est in practica. Uterius est maior quando agit cum charitate q̄ quando cū iusticia. et sic illud idem iudicium est de agere substantialiter et de agere accidentaliter. Et hoc per regulam b. probabile quidem est.

ant bibe arr

vtrū bonitas sit equalis

ant tm arr

vbi vira

8 De camera B. K.

Onitas est gloriosa. Utruz bonitas sit gloriosa? Et respondēdū est q sic. et hoc pbat regule b. K. et diffinitiones bonitatis/glorie/differētie et minoritatis: vt patet in scala de sensuali et sensuali etc. et in scala d substantiali et substantiali etc. Gloria igitur est ipsi bonitati q̄ habeat distinctā contenta/bonaz gloriosa/q̄ sint de suo genere et natura/cum quibus quiescat/ et sit disparata p fusiōe et minoritatis. ¶ Utrū voluntas sit differens? et rādēdū ē q̄ sic: sicut super⁹ est pbatū. ¶ Bonitas minor: Utrum bonitas sit minor? et respō

vtrū bonitas o tana gloriosa camera d B.K.

vtrū bonitas sit minor

De camera B. J.

vtrū bonitas virtuosita Septa camera de B. 12.

nomo virtuosita

quado

videndus est qd sicut patet in scala sensua
li z sensuali zc. z in scala substantiali et
substantiali zc. Bonitas quide est minor
in lapide qm in plata. z in planta est mi
nor qm in uiuato. z in colore minor qm in vi
dere. z in videre minor qm in intelligere
z sic de alijs. Et hoc per regulam b. R.
affirmabile est. ¶ Bonitas gloriosa quo
modo est? Et respondendum est qd boni
tas gloriosa habet modum per differen
tiam que ponit qd ipsa sit vna essentia
substantialis ab omnibus alijs distin
cta: z qd habeat res diferentes substan
tiales que sint de suo genere z natura/
cu quibus habeat naturam intrinsecam z
in quiete positam. Et si quidem gloriosum
est ei ipsa existente in gloria: z gloria in
ipsa bonitate. z habet modum morales
in causando habitus morales distinctos/
bonos et gloriosos. Et ad hoc testantur
regule b. R. ¶ Bonitas cum quo differ
retur est? Respondendum est qd differet
est per seipsam z cu differentia que ponit
qd ipsa essentia sit distincta ab omnibus
alijs essentia que no sunt de sua specie
z natura. Et est aliu modus cu quo bo
nitas est differens: videlicet cum suis re
latiuis sibi coessentialibus z substantia
libus cum quibus causat bonitates acci
dentales. Et hoc significatum est in sca
la sensuali z sensuali zc. z in scala sub
stantiali z substantiali zc.

quomodo

Cum quo

Magnitudo
ethymologica
quid est
Nonna ca
mera que
est C. D.

Magnitudo est eterna. Ma
gnitudo eterna qd est? Re
spondendum est per diffini
tiones magnitudinis/eter
nitatis: concordantie z p
rietatis: dicendo sic. Magni
ficatio eterna est ens habens in se p
primam z secundam speciem regule c. d. concre
ta magna/infinita z eterna/atq; p
tinita. Et per tertiam speciem regule c. d.
dicta concreta sunt existentia cum infi
nita magnitudine concordantie z eti
as contrarietate/atq; ab omni subiectione
separata z quolibet concreto existente in
alio concreto. ¶ Tota quide essentia eter
nitatis existit in quolibet predictoꝝ con
cretorum. z similiter totis esse concordan
tie z quodlibet in alio suum numerum
distinctum habet ab alto/tribus concre
tis existentibus pro vna essentia z non
pro pluribus. ¶ Magna concordantia
quid est? Magna concordantia est illa essen
tia que stat per secundam speciem regu

le c. d. z per tertiam speciem regule c. est
in alio tota essentia concordantie z quod
libet concretu concordantie est tota essen
tia concordantie. Et etiā est domina om
nium aliarum concordantiarum accidē
tialium siue peregrinaru. ¶ Magna cō
trarietas quid est? Respondendum est qd
est illa forma que causat corruptioes in
elevatione z causat habitus p
uationis: videlicet iniuriam/luxuriam zc. ¶ Que
ritur/magnitudo eterna/magnitudo cō
cordans et magnitudo contrarietas de
quod sunt? Et respondendum est per hoc
quod dictum est superius: vt patet bene
intuenti. ¶ Et hoc facimꝝ isto modo cau
sa alleviationis: z vt tedium non gene
retur in intellectu addiscentis/propter
replicationem.

de q

Decamera L. E. Magna pns

Magna potestas qd est? Re
spondendum est qd est ens
in quo magnitudo z pote
stas conuertuntur. Et hoc
per primam speciem regu
le c. significatur est. Et per
secundam speciem regule c. e. magna po
testas est eo quia habet concreta forma
lia et sibi coessentialia: scilicet magnifi
cantem/possificantem/magnificatum/
possificantem z magnificare z possifica
re. Et hoc per secundam speciem regule
c significatum est: et etiam per primam
e. Per tertiam vero speciem regule c. est
in alijs essentia ad hoc vt per ipsa pos
sint existere z agere. per quartam au
tem habet actiones z passiones agendi
et patiendi in subiecto appropriato.
¶ Adhuc per secundam speciem regule
e. magna potestas est vt omnia alia a se
sint possibilita magnificare: et hoc pbatur
per diffinitionem magnitudinis z pote
statis. ¶ Magnitudo est concordantia qd
est magna concordantia: Respondendum
est per hoc quod dictum est in camera c.
d. Magnitudo est magnum principiu.
Quid est magnum principiu? Ad qd
dicendum est qd est ens in quo magni
tudo z principium conuertuntur absq;
omni materia z accidente: et hoc per se
cundam speciem regule c. z per primam
e. significatum est. Sed magnificans pn
cipians est vt sit significatum princi
piatum: z qd ab vtroq; procedat magni
ficare/principiare cum diffinitione ma
gnitudinis/potestatis / concordantie et
principij. ¶ Magna potestas/magna

Decima
camera q
est C. E.

mt
tm
nr

Magna
concord
quid

mt
tm
nr

quid est

quare concordantia & magnū principū quare sunt? Et respondū est q̄ sunt per hoc qd̄ significatū est per species regule c. e. & per diffinitiones antedictorum principiorum.

11 Decamera L. 5.

Undecima camera que est de C. 5.

Magnitudo intellectus est. Quid est magnus intellectus? Respondendum est q̄ est ens in quo magnitudo & intellectus conuertuntur. Et hoc per primā speciē regule significatum est.

Adhuc magnitudo intellectus est q̄ habeat concreta sibi coessentialia & relativa scilicet intelligentem/intelligibile & intelligere/cū quibus h̄z naturam discretiuā & q̄ sua essentia sit continua & indiuisibilis. Et hoc p̄ scd̄am speciē regule c. significatū est. ¶ Alterū magnitudo intellectus est: vt in sua essentia sint oīa intelligibilia & hoc p̄ tertiaz speciē regule c. significatum est vt ipse intellectus magnifice sit practicus. Adhuc per quartā speciē intellectus est: vt habeat relationē generalem ad oīa sicut intellectus qui intelligit hoc & illud: & q̄ habeat intelligibile in quo intelligat hoc & illud: & cū ipsis sit practicus et particularis & successiuus & p̄ scalaz de sensuali & sensuali & c. & per scalam mediū coniunctionis & c.

¶ Magnitudo concordans quid est? Respondendum est per hoc qd̄ dictū est in camera c. d. ¶ Magnitudo est mediana. Quid est magnū medium? Ad qd̄ respondendū est per scalam mediū & per scalam concordantie: et per primā & secundā speciē regule c. f. Sine istis nōq̄ medium magnūz minime posset esse: & etiā absq̄ tali medio/magnitudo esset vacua & ociosa: & si militer sine tali magnitudine/medium nō posset esse magnum. Et qd̄ verum sit quod antedictum est probatum quidē est per diffinitiones principiorum & species regularum & etiā per scalas supradictas/in quibus intellectus est successiuus ascendendo & descendēdo/scientias acquirendo & habitando. ¶ Queritur. Magnitudo intellectus quāta est? & quāta est sua concordantia? Sic de suo medio: Et est dicendū q̄ tātus est/quātus significatus est. Per hoc autē qd̄ dictum est de sua magnitudine & concordantia et medio in paragraphis positis in camera c. f. dimitimur homini bene speculanti antedicta & sciētiā artē istaz. Et hoc facimus causa breuiloquij.

am bñ ar'

Mag. oruel quid

8 inam

12 De camera L. 5.

Magna voluntas. Duodecima camera que est de C. 5.

Magna voluntas quid est? & per primā speciē regule c. respondēdum est: q̄ est ens in quo oīa magna sunt amabilia: & per scd̄ā speciē regule c. & per primā g. h̄z magnū amantem/amatū & amare formaliter: in quo amato/est actiuus formaliter cū amare. & per quartā speciē habet omniā amabilia in se. & per secundā speciē g. causat habitus amabiles appropriatos de genere qualitatis. Et pb̄b̄ile satis est per diffinitionem magnitudinis/voluntatis / concordantie atq̄ finis: & per scalas c. g. an scd̄a figura positas. ¶ Magna concordantia quid est? et respondendum est per hoc qd̄ super dictum est de ipsa. ¶ Magna finis qd̄ est? et respondendū est per primā speciē regule c. q̄ magnus finis est illud ens quod in essentia magnitudinis habet suas proprias rclationes: videlz quietatem/quietatū & quietare in quo quietato proprio & intrinseco/omniā quidez quietabilia peregrina siue appropria-ta sunt quietata: & hoc per primā & secundā speciē regule c. significatū est: & etiā per diffinitiones principiorum camere c. g. ¶ Qualis voluntas est magna & qualis concordantia & quatis finis? Ad istam questionem respondēdū est p̄ hoc qd̄ supradictum est. Solutiones enī in hoc qd̄ dictū est supra/sunt implicite & artificialiter p̄nt explicari ad p̄positū.

am tm ar'

Magna Concordantia qd

am tm ar'

quantitas

13 De camera L. 5.

Decima = virtuosissima camera que est de C. 5.

Magna virtus est virtuosissima. Quae virtus? & respondendū est q̄ est ens distinctū magnifice a corruptiōe & peccato: & hoc p̄ primā speciē regule c. significatum est. Adhuc per scd̄ā speciē. ¶ Magna virtus est illa que habet in se virtuosos/magnificantes/magnificatū & magnificare naturaliter et substantialiter rebus extra ipsū & in ipso existentibus. ¶ Per tertiam autē speciē/virtus magna est illa que est causa magnarū virtutum in tempore positarū. ¶ Amplius per quartā speciē/virtus magna est illa que habet dominūz supra alias virtutes quemō sunt de suo genere & natura. ¶ Magna concordantia quid est? Respondendum est sicut in

am tm ar'

Sexta pars

perius dictum est. ¶ Magnitudo est maior magnitudo: maior quid est? Respondendum est qd est illa substantia que distat magis a paritate et minoritate et accidente. Adhuc per secundam speciem regule c. est ens habens in se maiores/magnificatem/magnificatum et magnificare. Amplius per tertiam speciem est in alijs essentijs maior dominus in quibus per quartam speciem habet quicquid vult. Et hoc quod dictum est per cameram c. h. probabile quid est factio. ¶ Magnitudo virtuosa quando est? Et sic de magnitudine concordantie et maiortatis? Respondendum est qd est anteq̄ tempus et mor̄ sunt: et hoc per omnes species regule c. h. probabile est.

hoc idem intelligendum est per species regule i. suo modo.

15 De camera C. K.

Magna gloria/queritur quid est? Respondendum est qd est illa substantia que magis distat a prauitate et pena: rest ens habens in se per secundam speciem regule c. gloriofos/magnificatem/magnificatum et magnificare. Per tertiam speciem est causa in omnibus substantijs et accidentibus peregrinis. Et per quartam speciem habet magnam gloriam in magno gloriato: et eouertio. Et sic de magnificare et gloriari. Et hoc per regulas c. k. Et definitiones principiorum camere c. k. affirmabile est. ¶ Magna concordantia quid est? Respondendum est sicut prius. Sed si queratur: magna concordantia glorie quid est? Respondendum est p omnes quatuor species regule c. qd ipsa est hoc quod per ipsas significatum est. Et ad hoc testantur definitiones magnitudinis concordantie atq̄ glorie. ¶ Magna minoritas qd est? Respondendum est qd est accidens magis circa non ens q̄ substantia. Item est ens non habens relatiua sibi coessentialia per secundam speciem regule c. Sed per accidens sunt alij magnitudines substantiales: vt patet i scala sensualiz sensuali et sibi coniuncta scala de substantia et substantia et c. Et hoc probatum est per regulas c. k. aper definitionem minoritatis. ¶ Magna gloria quomodo est? Et sic de magna concordantia? Respondendum est p tertiam speciem regule c. ipsis relationibus existentibus vna in alia magnificando/glorificando et concordando ab omni minoritate segregatis. ¶ Magna gloria cum qd est. Et sic de magna concordantia? Respondendum est qd est cum magnificare/glorificare et concordante/magnificato/glorificato concordato/magnificare/glorificari et concordare: zetiã cu puerfioe idẽtatis essentie/substantie et nature/ipsis tribus relatiuis p secundam speciem regule c. et quolibet p se distincto ab alio per suum numerum. ¶ Adhuc est magna gloria/et sic de magna concordantia cum scala sensuali et sensuali et c. et similiter cum scala substantiali et substantiali et c. Sed ista non est in tato magna sicut prima. eo quia prima causa est. alia vero secunda.

Decima quinta camera de C. K.

ans
mm
arc

14 De camera C. J.

Magnitudo est vera magnitudo vera quid est? Respondendum est qd est illa substantia que magis distat a fallitate et ab accidente ipsa habente per secundam speciem regule c. veros/magnificatum/magnificabile/magnificare/extra locum et i loco existentem infinite/sine contradictione. ¶ Adhuc per tertiam speciem est causa causans magnitudines veras in loco existentes et no falsas/ tam substantiales q̄ accidentales. ¶ Amplius per quartam speciem habet in omni subiecto nouo magnas et veras actiones. Et hoc per definitiones principiorum camere c. i. vt per regulas pbatiui est. ¶ Magna concordantia quid est? Respondendum est sicut prius: sed si queratur quid sit concordantia maior? Respondendum est qd est substantia maior habens in se substantiales et maiores relationes ab omnibus accidentibus remotas. ¶ Magna equalitas est. Quid est magna equalitas? Respondendum est qd est substantia habens in se sua relatiua ab omni maiortate et minoritate segregata. Adhuc per secundam speciem est ea omnium maiortatum et minoratum relatarum/ ipsa existente in loco/non collocata et extra locum infinita. Adhuc per quartam speciem habet in loco quicquid vult. Et hoc probabile est p regulam et per definitiones principiorum camere c. i. ¶ Magna virtus/magna concordantia/magna equalitas vbi sunt? Respondendum est qd sunt in scriptis per secundam speciem regule c. Et per tertiam sunt in alijs subiectis causatis ab ipsis. Et sic de prima et quarta specie suo modo. Et

Vera qd est

Decima quarta camera de C. J.

mm
bui
arc

M
Equalitas quid

vbi sunt

16 De camera D. E.

M.
minoritas quid

imoch

cu qd
ans
tum
arc

de quo
Decima:
pta ca-
mera que
est D. E.

Uratio potens per primam
speciem regule d. de q est? Re-
spondendus est: q est de se
ipsa/ cuius sit primitiua quo-
ad sua essentia et potestate:
q dat ei posse vt possit exi-
stere et agere. Et per istam speciem regu-
le d. queritur/ duratio potens de quib?
est? Respondendum est: q est de suis rela-
tiuis et de relationis potestatis. Et p ter-
tia speciem euide regule queritur: du-
ratio potens cuius est? Dicendum est q
est substantialis/ duratiois et potestatis
cum sit habitus cum quo duratio et po-
testas substantialis pnt durare. Duratio
contrarietatis de quo est? Respon-
dendum est q est de primitiuis qualita-
tibus et veritatibus et ytijs que durant/
eo quia possunt durare. Duratio prin-
cipiorum de quo est? dicendum/ q est de
primitiuis durationibus/ et primitiuis
principijs duratione coicante sua essen-
tiam principio/ et principio comunicate
sua essentiam duratiōis. Potestas are-
durat: respondēdu est q durat ex eo q
est de potente/ durante et durabili et pos-
sibili durare/ et posse in subiecto compo-
sito in quo sunt. Contrarietas potesta-
tis quare durat: dicendū est ex eo q est
de pparijs relatiuis habituius/ et de du-
ratione et potestate in subiecto compo-
sito in q sunt. Principia potestatis qua-
re durat: Dicendum est q durant ra-
tione relatiuorum substantialium habi-
tuatorum de gne duratiōis et potestatis.

quare

D.
vbi
Decima:
eptima
camera q
est D. f.

uata

Uratio scibilis de quo est?
Et respondēdum est q est
de duratio intellectiuo/
durabili et intelligibili/ du-
rare et intelligere. Duratio
contrarietatis de quo
est? et dicendum est q est de durare/ co-
iungere et mensurare/ ratione continue
durationis. Duratio quanta est? re-
spondendus est q est tanta quanta est
sua essentia/ et sunt sua concreta. Duratio
trietatis quanta est? Respondēdu ē
q est tāta quāte sunt trietas sine mo-
ralitatis in subiecto in quo sunt. Duratio
medij quanta est? dicendū est q est
tanta quanta sunt durare et mediare exi-
stentia inter durationē mediantem du-
rabile et mediabile.

18 Decamera D. G.

Decima: ⁸ volūta
octaua ca-
mera/ que
est D. D.

Uratio amabilis de quo est?
Respondendum est q est de spe-
cieb? peregrinis in durabi-
li et amabili deductis et ipis
quo est? Et est rñdendū sicut prius. Duratio
fina de quo est? et rñdendū ē q est
de quietante/ siue quietare/ et durare et
ltra que nō extendit appetitus. Duratio
voluntatis qualis est? respondēdu
est q est talis qis est p correlatiua sub-
stantialia: que quidē sunt de genere du-
rationis voluntatis ex quib? oum ē pro-
prie passionis. appropiate nō passioēs
sunt ille de quib? subiectū est habitus-
tum et assitutum. Contrarie duratioes
quales sunt? et est dicendū q sunt tales
quales durant in subiecto ppariando.
Durabiles fines quales sunt? et est rñ-
dendū q sunt tales qualis appetit? per
ipsas est habituar? in tantum q extra
ipsas nō appetit habere que tem.

quare

19 Decamera D. H.

Uratio virtuosa de quo est?
Et respondēdum est q est
de seipsa et de virtute sub-
stantialiter aut accidentaliter. Duratio
trietatis de quo est? Et est dicendū sicut prius.
Duratio maioritatis de quo est? Et
rñdendū est q est de maior durare/ du-
rabili et durare: et maioritate/ maiorifi-
cabili et maiorificare. Duratio virtuo-
sa qñ est? et dicendū est q est tunc qñ est
in speciebus d. et h. realiter. Duratio cō-
trarietatis qñ est? Et est respondendus
q est tūc qñ sunt generatio et corruptio
siue cōtrarie qualitates/ siue contrarij
mores in subiecto in quo sunt. Duratio
maioritatis qñ est? Respondendū est
q est tunc quādo potentie siue substan-
tie habent actus.

Decima: Virtus
nona ca-
mera/ que
est D. H.

De quo / bñ
bñ am an
quando am

20 Decamera D. I.

Uratio est vera. querit? du-
ratio vera de quo est? et est
respondēdum p primā spe-
ciez d. q est de seipsa/ eo q
duratio est principij primi-
tiui. et veritas sñr q ad suū gen? p istam
spēm d. est de suis correlatiuis. Duratio
trietatis de q est? et est dicendū q est
sicut prius. Duratio equalitatis de q
est? et est dicendū q est de durante/ coe-
quāte et durabili/ coeqibili et durare coeq

Uigesima
camera/ q
est D. I.

am
bñ
an

vbi

re. Duratio veritatis vbi est? Et est respondendum qd est in omnibus speciebus i. Duratio contrarietatis vbi est? Et est dicendum qd est in subiecto in quo sunt contrarie qualitates habentes contrarios actus. Et est in disputatione in qua sunt disputationes. Duratio equa litatis vbi est? Et est respondendum est qd est in correlatiuis per secundam speciem z d. significatis. Et est in modalitate z instrumentalitate.

hoc vt alia principia possint existere et agere. Queritur quare est mediabilis? et respondendum est vt suum; posse sit in medio potentis z positi/ cum quo posse sint coniuncti. Sapientia est potens: qtu est potens? Ad quod dicendum est qd est tantum potens quantum potestas est comunicat z se diffundit in ipsa. Principium qtu est: et respondendum e qd est tantum quantum medium intrat. Queritur: medium qtu est? Dicitur e qd est tantum qtu sunt sue species in subiecto in quo sunt.

quanti

21 De camera D.K.

Uicesima prima camera de

Duratio gloria de quo est? Duratio gloria de quo est? Duratio gloria de quo est?

Ratio est gloriabilis. Duratio glorie de quo est? Et respondendum e qd est de duracione durabili z durare/ et gloriante/ gloriabili et gloriari. Duratio contrarietatis de quo est? Dicendum sicut prius dictu est. Duratio minoritatis de quo est? Et est respondendum qd de duracione/ minorificante/ durabili/ minorificabili z durare z minorificare. Duratio glorie quomodo est? Et dicitur e qd e per modum per quem duratioz gloria agunt in durabili z gloriabili z ipsa intrante actiuis. et durabile z gloriabile habent modum passiuum sub duracione z gloria. Durare z gloriari hnt modu neutrale processum ab actiuis z passiuis. Duratio contrarietatis quomodo est? Et respondendum e qd est per modum quez habent qualitates vna existente in alia. Duratio minoritatis quomodo est? et respondendum est qd est per modum duracionis/ diuisionis z corruptionis. Duratio glorie cum quo est? Dicendum e qd est cu relatiuis duracionis z glorie. Duratio contrarietatis cum quo est? et dicitur e qd e cum partibus contrariantibus suas similitudines influentibus. Duratio minoritatis cum quo est? et est dicendum qd cum relatiuis diuisione in subiecto de corruptione habituato.

quo modo

4

Cum qd

Potestas

22 De camera E.S.

Uicesima secunda camera de f.

Potestas est febilis. Quare potestas est febilis? Respondendum est ex eo quia intellectus habet sua correlatiua/ et potestas similiter: et ita vno principio comunicate alteri sua essentiam z natura/ inde sequitur qd potestas est febilis. Queritur quare potestas est principium? et dicendum e qd

quare

23 De camera E.S.

Potestas est amabilis. Quare est amabilis? Dicendum est ex eo qd causat qd voluntas sit potens in existendo et agendo. Potestas quare est principium? et respondendum e sicut prius. Potestas quare queicit? et respondendum est ex eo quia quo ad suu genus potest existere z agere. Potestas qualis est? Dicendum est qd vna est propria sicut sua possibilitas/ alia est appropriata sicut sua amabilitas. Principium quale est? Respondendum est qd e vnum principiu quale/ substantialiter/ aliud vero accidentaliter. et substantiale habituatus est de accidentali. Finis qualis est? Respondendum est qd vnus finis est perfectiuis/ alius terminatiu/ et alius priuatiuis: vt patet in scala secunde figure.

Uicesima tertia camera de E.S.

glis

24 De camera E.B.

Potestas est virtuosa. Quare est virtuosa? Dicendum est ex eo qd in virtute est assituata/ z ex virtute habituata. Potestas est maior. Quare est maior? Dicendum est ex eo quia habet maiora relata z in maiori fide deicit. Potestas quare est in tempore? dicendum e quia in tempore z cuius tempore fuit creata z in tempore est suus actus. Potestas quando est? Dicendum est qd est tunc quando est causa vt alia principia possint existere et agere. Principium quando est? Dicendum est qd est tunc quando sua primitiuitas est/ et quando habet sua correlatiua zc. Maioritas quando est? Dicitur e qd est tunc quando potentie habent maiores actus sine effectus.

Uicesima quarta camera de E.B.

quando

igesima
inta ca
ra q est
3.

25 De camera E. J.

Potestas est vera. Quare est vera? dicendum est quia de veritate r suis speciebus est habituada. Potestas quomodo et quare est principium? dicendum est sicut prius.

Potestas quare habet equalitatem? Respondendum est quod habet equalitatem cum in suis correlatiuis sit situata. Potestas ubi est? dicendum est quod est in suis correlatiuis r in veritate ex qua est habituada. Principium ubi est? respondendum est quod est in suis correlatiuis r est in potestate cum per ipsam possit existere r agere. Et est in veritate eo quia in veritate est habituada. Et est in equalitate cum sua correlatiua sint equalia. Equalitas ubi est? dicendum est quod est in suis correlatiuis intrinsicis potestatis/principij r veritatis.

state sine qua esse non potest. Minoritas cum quo est? dicendum est quod est cum diuisione r corruptione r inanitione.

27 De camera F. G.

Spetia est amabilis. Quare quantum est amabilis? Respondendum est quod tantum est amabilis quantum voluntas est scibilis eo quod equalitas correlatiua habet. Medius est amabile. Quare quantum est amabile? Dicitur est quod tantum est amabile quantum in voluntate est amare per coniungere r mesurare. Finis quantum est scibilis? Respondendum est quod tantum est scibilis quantum scietis in fine est que scibilis. Queritur qualis scibilitas est propria passio intellectus? Dicitur est quod illa per quam intellectus habet intrinsicam passionem in qua sunt genite intelligibilitates siue species peregrine ipsa passio in genere intelligibilitatis per secundam speciem. Quale est medium proprium? Respondendum est quod est mediabile in quo sunt mediabilitates peregrine siue appropriate. Queritur qualis est proprius finis intellectus? Dicitur est quod res intellecta in propria intelligibilitate quietata.

igesima Septima
ca: 2
mera que
est f. 6.
quantum

vbj

26 De camera E. K.

Potestas est gloriosa. Quare quare est gloriosa? Respondendum est ex eo quia habet sua correlatiua substantialia in quibus gloria est impressa r habituada.

Potestas quare est principium? Respondendum est sicut prius. Potestas quare est minor? et dicendum est ex eo quia in minoritate sunt sua correlatiua assituata r ex ipsa habituata ratione cuius causat diuisiones r minus quod est de genere minoritatis sicut maius quod est de genere maioritatis. Potestas quomodo est? respondendum est quod est per modum modalitatis quando de modalitate est habituada. Principium quomodo est? Respondendum est quod est per modum quem habet in suis correlatiuis ex quibus est ipso habente modum cum sit habituatum de potestate cum qua potest principiare. Et sic de gloria cum qua habet modum gloriam quando in suo intrinseco principiabili/principiat entia peregrina que non sunt de suo genere. Minoritas quomodo est? Respondendum est quod suus modus est participare cum diuisione/inanitione/corruptione et annullatione. Potestas cum quo est gloriosa? Dicitur est quod est gloriosa cum gloria sicut gloria est potens cum potestate. Principium cum quo est? Dicitur est quod est cum suis correlatiuis r cum pote-

28 De camera F. H.

Intellectus est virtuosus. Quare quantum est virtuosus? Dicitur est quod est tantum quantum est de virtute habituatius. Medius intellectus quantum est virtuosus? Dicitur est quod est tantum quantum sua scala medij est habituada. Maioritas intellectus quanta est? respondendum est quod est tanta quantum intellectus transit in attingendo obiecta cum maior intelligere. Intellectus quoniam est virtuosus? Respondendum est quod est tunc quoniam de virtute naturali r morali est habituatius. Virtus quoniam est mediata? Respondendum est quod tunc est quoniam virtus intrat medij ratione cuius introitus/virtus consistit in medio. Maioritas quoniam est intellecta? Dicitur est quod est tunc quoniam intellectus attingit essentiam r actum virtutis.

igesima
octaua ca:
mera que
est f. 7.

quando

De camera F. J.

Intellectus est verus. Quare quantum est verus? Dicitur est quod quantum existit inter intellectum r intelligere. Equalitas intellectus quanta est?

igesima
nona ca:
mera que
est f. 3.

igesima
ca:
era que
t. R.

quare

170

ubj

Et est rñdendū q̄ est tanta quanta sua correlatiua ex quib⁹ est. ¶ Veritas intellect⁹ vbi est: dicēdū est/ q̄ est in suis correlatiuis/ eo q̄ de veritate habituata ⁊ situata sunt. ¶ Equalitas intellect⁹ vbi est: dicēdū est/ q̄ ē i suis correlatiuis extra que equalitas sua esse nō potest.

ritē: dicēdū est/ q̄ est tūc qñ diligit maiorem virtutē. ¶ Volūtas qñ habet maiore quietē: dicēdū est/ q̄ est tūc qñ diligit maiorem amatū cum maiori amare. ¶ Volūtas qñ est maior: dicēdū est/ q̄ ē qñ hz maius amare in fine ⁊ in virtute.

30 De camera S. K.

Trigēsimā camera/ que est S. K.

In tellect⁹ est gloriofus. q̄rit q̄tū est gloriofus: dicēdū ē/ q̄ est tantū q̄tū sua correlatiua de gloria sunt habituatā ⁊ in gloria q̄erata. ¶ Mediu intellect⁹ quātū est gloriofus: dicēdū est q̄ tantū q̄tū menūrat gloriā in intelligēdo. ¶ Minoritas intellect⁹ quātā ē: dicēdū ē/ q̄ est tāta q̄tū intellect⁹ de ipsa habituat⁹ est. ¶ Intellect⁹ quō intelligit: dicēdū ē/ q̄ ē p modū sentitiue ⁊ imaginatiue cū quib⁹ est coniunct⁹: quē modū hz imponēdo species peregrinas in suo pprio intelligibili. ¶ Intellect⁹ quō mēurat suū intelligere: et respondēdū est q̄ mēsurat ip̄um habēdo modū agēdi ⁊ patiēdi/ in attingēdo obiecta. ¶ Intellect⁹ quō hz minus intelligere: et rñdendū est/ q̄ est p modū credēdi/ eo q̄ credere nō est de suo genere. ¶ Item hz minus intelligere qñ de minori modalitate est habituat⁹. ¶ Intellect⁹ cū quo intelligit: dicēdū ē/ q̄ cū intelligere ⁊ quā species bus sensitiue ⁊ imaginatiue/ ipsius specie⁹ impressio in suo pprio intelligibili. ¶ Intellect⁹ cui⁹ quo iungit species sensitiue ⁊ imaginatiue: dicēdū est/ q̄ est cū suo intelligere. ¶ Intellect⁹ cū quo hz min⁹ intelligere: dicēdū est/ q̄ est cū ppinq̄ate ⁊ vicinitate ignorantie/ cū cōsistatē intellectus voluntatis ⁊ memorie.

q̄ modo

Cam q̄

glu

Trigēsimā prima camera/ q̄ est. S. H.

Voluntas est virtuosa. q̄rit quis voluntas est virtuosa: dicēdū est/ q̄ est illa q̄ a peccatis est separata ⁊ ex virtutib⁹ ē habituatā. ¶ Voluntas in quali fine quiescit: dicēdū est/ q̄ in summo fine p lectam specie⁹ g. Et in suo pprio fine p primā specie⁹ tñ cū appropriatio fine q̄ est sibi instrumentū. ¶ Qualis voluntas est maior: Rñdendū est/ q̄ est illa q̄ habet maius amare/ ⁊ maiore amantem/ ⁊ maius amabile/ ⁊ etiā q̄ hz maiore habitū virtutis/ donitatis ⁊c. ¶ Voluntas qñ habet maiore vir-

quando

32 De camera S. J.

Verū qualis voluntas est vera. Et respondēdū est/ q̄ est illa q̄ hz sua correlatiua vera ⁊ verū bonitate/ magnitudine ⁊c. ¶ Volūtas in qua li fine desit: dicēdū ē/ q̄ i fine pfecto ⁊ vero. ¶ Equitas voluntatis: quō ē: dicēdū ē/ q̄ est talis quā sunt sua correlatiua assuetata et habituatā. ¶ Veritas vbi ē amabilis: dicēdū est/ q̄ est in amabilitate/ q̄ est ppria passio voluntatis. ¶ Volūtas vbi est equalis: dicēdū est/ q̄ cū in suis correlatiuis ⁊ in correlatiuis equalitatis. ¶ Volūtas vbi quiescit: dicēdū ē/ q̄ est in suo fine/ ⁊ in fine voluntatis.

Trigēsimā camera/ que est S. J.

ubj

33 De camera S. K.

Voluntas est gloriosa. Que est qualis voluntas est gloriosa: dicēdū est/ q̄ est illa q̄ habet correlatiua ex gloria habituatā. ¶ Fines voluntatis qualis est: dicēdū est/ q̄ suus finis est bonus. ¶ Minoritas voluntatis qualis est: dicēdū est/ q̄ est talis quale est min⁹ velle habituatū de minori veritate ⁊ gloria. ¶ Voluntas quō est vera: ⁊ rñdendū est/ q̄ est p modū quē hz in diligēdo veritatē. ¶ Voluntas quō quiescit in fine: dicēdū est/ q̄ est per modū quē hz in diligēdo verū ⁊ gloriosum fine⁹. ¶ Volūtas quō se plongat a minoritate: dicēdū est/ q̄ p modū obiectandi amatū/ maiore verū ⁊ gloriosum. ¶ Volūtas cū quo est gloriosa: et rñdendū est/ q̄ est cū suis correlatiuis ex gloria habituat⁹. ¶ Volūtas cū quo quiescit: Et est rñdendū q̄ cū volente ⁊ volibilis: secōz i suo velle ponit volubilitates peregrinas i suo pprio volibili. ¶ Volūtas cū q̄ est i minoritate: dicēdū est/ q̄ cū minori velle ⁊ cū minori bonitate ⁊c.

Trigēsimā camera/ que est S. K.

q̄ mo

31 De camera S. H.

34 De camera H. J.

Virtus est vera. Querit quādo est vera: ⁊ dicēdū est/ q̄ est tūc quādo causat veras virtutes. ¶ Virtus quando est maior: ⁊ est dicēdū: q̄

Trigēsimā camera/ que est H. J.

8
7ⁿ
vbj

tūc est quādo causat maiores virtutes.
¶ Virtus quando est equalis? dicēdum est/ q̄ tunc est quādo causat virtuosum intelligere/ recolare z amare. ¶ Virtus vbi est vera? Respondēdū est/ q̄ in veritate extra quā nō potest esse vera. ¶ Virtus vbi est maior? dicēdum est/ q̄ est in substantia q̄ in accidente. ¶ Virtus vbi est equalis? dicēdū est/ q̄ est in suis correlatiuis substantialibus q̄ de equitate sunt habitata.

35 De camera D. K.

Trigesima quinta camera q̄ est D. K.

Virtus est gloriofa. Querit quādo est gloriofa? dicēdum est/ q̄ est tunc quādo in suis correlatiuis gloria est impressa. ¶ Gloria quādo est maior? dicēdum est q̄ est tunc quando habet maius gloria. ¶ Virtus quando est equalis? dicēdū est/ q̄ est tunc quando causat equaliter intelligere/ recolare z amare. ¶ Gloria quomodo est virtuosaf? Respondēdum est/ q̄ est per modum quē habet induendo sua correlatiua de virtute. ¶ Gloria quomodo est maior? dicēdū est/ q̄ est per modū quem habet in causando maiorem actum. ¶ Gloria quomodo est minor? dicēdum est/ q̄ est per modū quem habet in causando minorem actū. ¶ Virtus cum quo est gloriofa? et est respondēdum/ q̄ est cum gloria ex qua ē habitata. ¶ Maioritas cum quo est gloriofa? Respondēdū est/ q̄ cum maiori actu glorie. ¶ Minoritas cum quo est gloriofa? dicēdū est/ q̄ est cum minori actu sibi appropriato/ ex gloria habitato.

79°

36 De camera J. K.

Trigesima sexta camera/ q̄ est J. K.

Virtus est gloriofa. Querit vbi est gloriofa? Et est rñdēdū q̄ est i suis correlatiuis i gloria collocatis siue assituatis. ¶ Veritas vbi est equalis? Rñdēdū est q̄ in suis correlatiuis substantialib⁹ extra que minime pōt hēre equalitatez. ¶ Veritas vbi est minor? Rñdēdū est/ q̄ est in minori habitu z actu. ¶ Veritas quō est gloriofa? et est rñdēdū q̄ per modū quēz in causando verū z gloriosum actū. ¶ Veritas quō ē equalis? Respondēdū est/ q̄ est p̄ modū quē habet in suis correlatiuis substantialib⁹ equalib⁹. ¶ Volūtas quō est minor? Respondēdū est/ q̄ est p̄ modū quem habet in causando minorem

79°

actum. ¶ Veritas cū quo est gloriofa? dicēdum est/ q̄ est cū quiete quam habet in gloria z i suis correlatiuis. ¶ Veritas cum quo ē equalis? et est respondēdū q̄ cū equalitate suoz correlatiuorum et suozum habituū. ¶ Veritas cū quo ē minor? dicēdum est/ q̄ est cum accidente sicut est maior cum substantia.

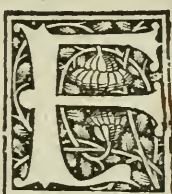
¶ Diximus de euacuatione tertie figure/ z sicut euacuauimus ipsam cū propositionibus z questionibus in ipsa notatis: sic pōt artista huius artis euacuare cameras p̄ oēs p̄positiones z qōnes ipsi catas in camera de quib⁹ nō sum locutus rōne phisicā/ quā curare volum⁹. Nā/ quelibet camera hz. xij. p̄positiones z. xij. questiones. ¶ Alterius diximus q̄ quelibet camera est generalis ad qōnes particulares: videlz ad questionem factam de deo/ de angelo zc. ¶ Alterius dicimus q̄ qui bene: erret doctrinā quā dēdū in ista tertia figura/ p̄ totā q̄dez artē generaliter ferret p̄acticare.

Cōclusio.

¶ Finis sextę partē p̄ncipalis hui⁹ op̄is.

Septima pars p̄ncipalis De multiplicatione quarte figure.

79. 102.

Figurā quidē istam quinqs modis tractabim⁹. P̄mo multiplicādo plures ratios ad eandē cōclusionē. ¶ Secō ad inueniendū plura media cuz quibus sunt cōclusiones syllogizādo. ¶ Tertio modo tractabim⁹ de p̄positionib⁹ maioribus z minorib⁹. Quart⁹ modus est de cognitiōe fallacia rū. ¶ Quint⁹ modus ē quō p̄ istā sciam facilliter addiscam⁹ alie scie z veriori modo. Et prius de p̄mo modo dicēdū est.

Septime partis p̄ncipalis Rubrica. Multiplicatio ratio rmm. Nichil.

De multiplicatione plurium rationum.

Tabula dat̄ exēplū de colūna b. c. d. p̄ quē modū d. an. r. rōnes ad eandē cōclusionem. quando q̄rit vtrum mādus sit eternus. Similiter in ista quarta figura in camera facta de b. c. d. z in camera b. c. e. vsq̄ ad camera b. c. k. ¶ Alterius

De multiplicatione plurium rationum.

Et ū

Septima pars

cameris factis: salz b. c. e. z b. c. f. vsqz ad cameram b. i. r. possunt igit fieri vigin ti ratios in qualibet camera. Et sic tot vicibus voluendo circulos vsqz quo sint octuagintaquattuor colūne in tabula.

¶ Sz de ista materia in tabula quarte figure dictū est. ¶ Alter^o fit multiplicatio de camera i camerā sicut de camera c. d. e. z camera c. d. f. z camera d. e. f. z camera d. e. g. sic se hñt sicut camera c. d. e. z sic de alijs suo mō vsqz ad camerā h. i. R. Et sic de multiplicatiōibus p reuolucionis circulozum. Et ista multiplicatio est: quia vnum principium est habitua- tū z multiplicatū cū alio principio z cu3 pprijs passionibz z appropriatis. ¶ Uter^o est quarta multiplicatio. Quarta est figura continet in se tertiam figuram sicut camera b. c. d. continet in tertia figura cameram b. c. z camerā c. d. similiter camera c. d. e. cōtinet in tertia figura camera c. d. z cameraz d. e. z sic de alijs suo modo in istis quattuor modis consi- stit multiplicatio.

De inuentione mediorum.

A camera b. c. d. Et sic de alijs suo modo cōsistit c. in circulo mediocri: eo qz existit inter b. z d. Et qz c. con iungitur cum b. z cum d. p aliquas positiones: scilicet habituationes z situationes existentes inter subiectū z predicatum. Et cū ar- rēta vult medium/ semp inuestiget in me- dio circuli. Nam sicut animali competit stare mēsuratiue z iunctiue inter sub- stantiam z hominē quāto concluditur qz homo est substantia: sic littera que est in medio circuli/ debet stare inter litte- ram existentem in superiori circulo z litte- rā que est in inferiori circulo/ sicut qñ arguit sic. Omne c. est b. z omne d. est c. ergo omne d. est b. ¶ Et sicut necessariū est per aliquas coniecturas z passiones q animal sit substantia z homo sit animal: sic artista huius artis debet conie- cturare per ea que b. z c. significant videlicet sua principia subalternata. sicut b. que sonat siue significat Bonitatem/ Differentiam z vtrum. Et c. significat Magnitudinem/ Concordantiā et quid Et. d. significat Durationem Contra- rietatem z de quo. Et in isto sonare siue significare/ cōsistunt diffinitiones prin- cipiozum z species regularum cum qui- bus artista debet coniecturare medium

cum littera superiori z cum littera infe- riori suo modo. ¶ Et in isto passu intelle- ctus facit scientiam de vniuersali affir- matua/ z vniuersali negatiua/ z parti- culari affirmatiua/ z particulari negati- ua: et de instantijs z demonstratione z manuuctione: z etiā de possibili z im- possibili. ¶ De istis quinqz modis habi- tuat se intellectus. z hoc isto modo: qñ dicitur: omne c. est d. z omne b. est c. con- cedatur distinguendo. Sicut magnitu- do que est bona per bonitatem/ z boni- tas magna per magnitudinem. Et boni- tas que habet magna correlatiua p se- cundam speciem c. significat/ z magni- tudo que habet bona correlatiua p bo- nitatem per secundam speciem c. signifi- cata. z sic de magnitudine et duratione suo modo. ¶ Uterius quando dicit. omne c. est b. z omne d. est c. dicitur vniuersa- lia affirmatiua z vniuersalia negatiua: z hoc ratione differentie in b. subalter- nata. z in d. cōtrarietas est subalterna: et sicut qñ dicitur. nullus lapis est ani- mal/ omnis homo est animal/ ergo nul- lus homo est lapis. Ratio enim hui^o est/ lapis em̄ non habet sensu zc. ¶ Omne animal est substantia/ quidam homo est animal/ ergo quidam homo est substan- tia. et sic: omne c. est b. quoddam d. est c. ergo quoddam d. est b. Ratio huius est/ quia contrarietas que est subalterna in d. non potest esse concordatiua q est sub- alternata in c. neqz magna malicia pos- set esse magna bonitas. quia si sic/ esset quidem ponere oppositū in obiecto: qd est impossibile z contra correlatiua seculi de speciei regule c. Et cum dicitur nul- lum animal est lapis/ quidam homo est animal/ ergo quidam homo nō est lapis. Sicut qñ dicitur: nullum c. est b. quod- dam d. est c. ergo quoddam d. non est b. et ratio huius est suo modo/ fm hoc qd dictū est in tertio syllogismo/ in quo cō- cluditur particularis affirmatiua.

¶ Per hoc quod dictum est in quattuor modis syllogizandi cognoscit intellect^o instantias necessarias/ negādo qz omne c. non est d. nec omne d. est c. Et etiam co- gnoscit possibilitates z impossibilitates Sicut bonitas creata que nō potest esse magnitudo creata ratione differentie/ que ponit qz quodlibet principium sit p se: sed ponit possibile qz bonitas de ma- gnitudine sit habitua. ¶ Uterius co- gnoscit demonstrationes per primā spe- ciem regule g. z manuuctione p scdam speciem regule g. z hoc figuratum est in omnibus cameris tertie figure in quib^o

De inuen- tione me- diorum.

b c m d m m

b c c d

Definitione Principioz vnde sumunt

ov. c. r. b.	ov. c. c. f. b.	nullū. c. c. f. b.
ov. d. c. c.	quōda d. r. c.	
	quōda d. r. b.	quōda d. r. c.
		quōdam d. nō r. b.

quid
 appar
 quia

modus
 pbandi
 pr

Major
 or at r. sba
 p quid

8.
 p qperantia

Per quia

Minor
 per quid

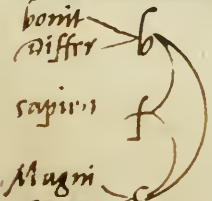
28
 per qperantia

Robatio est gen^o: r sue spe
 cies sunt per demonstra
 tionem propter quid/ r p
 demonstrationem equipa
 rantie: r per qz dicitur: p
 istum syllogismu3 pponi
 mus dare exemplū. ¶ Omne animal est
 substantia: omnis homo est animal: ergo
 omnis homo est substantia. Et primo p
 babimus maiorē: deinde minorē. ¶ Et
 primo per demonstrationem ppter quid
 animal est constitutum ex sensuali r sensu
 li/ eo qz est elementatum/ vegetatum r
 sensati r imaginatum. ¶ Et sic sequitur
 qz sit substantia/ eo qz de partib⁹ substā
 tiālibus est rōpositū. Et qz substātia est
 superius/ r animal inferius: atal quidē
 habet causas superiores: videlicet for
 nam r materiam ex quibus est constitu
 tum: r sue partes sunt inferiores/ eo qz
 sunt causate a forma et a materia que
 sunt pncipia generalia. ¶ Et sic vere cō
 cluditur ppter quid/ q animal est sub
 stantia. ¶ Per demonstrationē equiparātie
 pbat sic. Generalis forma et generalis
 materia equaliter sunt cause pmtiue.
 Et hoc p3 per primā specię regule d. r qz
 animal est causatus ex sua ppria forma
 r materia discursiva per elementatū/ r
 vegetatiuam rē. sunt equalia principia
 ipsius animalis ratione cuius sequitur
 qz animal sit substantia constituta ex sua
 ppria forma r materia/ q equaliter de
 scendunt ab equalibus principijs gene
 ralissimis. s. a prima forma r a pma ma
 teria: r hoc p3 per scđam specię regule
 d. r per primā c. r per regulam b. ¶ Per
 demonstratiōē qz pbat sic. animal est: r
 quia est/ sue quide3 cause sunt: videlicet
 forma r materia ex quibus est/ sine qui
 bus esse nō potest. r qz forma r materia
 constituunt substantiam/ vere sequitur
 qz animal est substantia. ¶ Modō inten
 dimus pbare minorē per casde3 tres
 species. Et primo propter quid/ quando
 embrio est constitutus in matrice/ ex ele
 mentatis/ vegetatis rē. r ipso linea
 to: r membris humanis constituto: r quā
 do sia rationalis q est substantia in ipsius
 embriōne/ est introducta. tunc de seipsa
 r partibus suis inferioribus constituit
 hominem: r sic animal quod est embrio/
 transmutatur in hominem per speciem
 humanam in qua est positus cum omni
 bus suis partibus coessentialibus. ¶ Et
 sic sequitur qz anima est causa quare ho
 mo est substantia: hoc p primā speciez
 regule c. clarum est. ¶ Per equiparan
 tiām probō sic. Anima rationalis habet

est g. ¶ Ulterius inuenit medium ptra
 dendo/ videlicet qn principij qd est omni
 no generale/ ptrahit ad principij quod
 nō est oīno generale neqz oīno speciale/
 sicut differentia q est pncipiū genera
 lissimū sicut oīno gñale/ p3 hīc ad differen
 tias que est inter sensuale et sensuale/ q
 non sunt generalis sine neqz specialissim
 e. Et qn contrahuntur ad specialissim
 as sine oīno speciales sicut ad istud
 animal vel ad istam plantā aut ad istuz
 lapidem indiuiduo ex ipsis differentiis
 constituto/ substantiatiter r etiā accidē
 taliter p propriam quātitatē/ qualitatē
 rē. etiā ipō indiuiduo in ppria specie po
 sito: tunc ipē differentie sunt mediū in
 ter principium generalissimū r specia
 lissimū. Et sicut dicitur est de differen
 tiis: ita potest dici de bonitate rē. Boni
 tas est principium omnino genera
 le sine generalissimū. r quando contra
 hitur ad magnitudinē/ neqz rē. tunc non est
 principium generalissimū neqz specialis
 simū. Sed quādo ptrahitur bonitas
 magna ad istud concretum de ipsa boni
 tate magna constitutum quo ad suaz
 formam r suā materiā/ r etiā quo ad
 suam quātitatē r qualitatē rē. quod sit
 in propria specie positum/ vt sub ipsa sit
 indiuiduatum: tunc bonitas magna q non
 est generalissima neqz specialissima/ est
 medium existens inter abstractū r con
 cretum sapiens naturā extrinsecuz/ per
 quam naturam potest artista inuenire
 medium/ existēs naturaliter inter pro
 positionē maiorem r minorem: r per ta
 le medium sunt demonstratiōes ex pri
 mis r veris necessariis principijs cū qui
 bus nulla instantia inuenitur. ¶ Ulteri⁹
 inuenit mediū per ptopiam literā r
 per ptopiuz circuli. videlicet per f. que
 significat medium r per circulum me
 diocrem sicut ponere f. sub b. r super c.
 que est inferius/ cōsiderando qz per b. ha
 bet bonitatē r differentia/ r per c. magni
 tudinem r concordantiam. Et sic consti
 tunt inter b. r c. ratione cuius c. transit
 ad b. per medium/ sicut quando dicitur
 omne f. est b. r omne c. est f. ergo omne c.
 est b. s3 hoc quo ad genus mediū tñ. Et
 sicut dicitur in camera b. f. c. ita potest
 a in camera c. f. d. r in camera d. f. e. rē.
 ¶ Per hoc qd dicitur est de medio/ pot ar
 tista habere materiā valde generalē ad
 inueniendū plura media. Et hoc claruz
 est cum diffinitionibus principioz r euz
 speciebus regularum.

De modo probandi.

Septima pars.

partes coessentialiales equales videlicet intellectum/voluntatem et memoriam: et per consequens embrio que equaliter est constituta ex elementatiua/vegetatiua et c. et quia sua principia sunt substantialia/ equaliter est totus homo per sua principia substantialia coniuncta aie rationali cu corpore hoiis. Et hoc per regulas b.c. d.e. claru est q homo est animal. **¶ Per** demonstratione q pbat sic. fontes est qz aial est sine quo fontes esse no potest. **¶** b. aia est minor per tres species supradictas p quaz duas species videlz ppter quid: et p equiparantia fiunt conclusiones possunt: no aut per quaz: cu in p. us se habeat causa qz effectus. **¶ Alterius** sic: d. dedimus exp. u. de hoiie qz sit substansia p aial/ sic pot dici de bruto/ de plants et de lapide. **¶ Et sic** intellet? facit scietiam pbado maiorz et minorz p artem istam/ cu qua intelletus est disposit? ad oes conclusiones/ vt ptz p b qd dictu est.

per quia

cendo ad impossibile: ratione cui? cognitiois cognoscat intellet? q? logic? coraz naturali hanc no pot? /z maxime per artem istam reduco ad impossibile/ sicut sydus/ qd est ens in quo est impossibile q? sit de gne? natura latrabilitatis. **¶ Alterius** p camera d. f. e. sic de alijs/ cognoscat in q peccat paralogismus. Quoniam iste canis qd est de elementatiua/ vegetatiua et sensitiua/ p secunda specie regule d. pot latrare: sed sydus si non habet talia principia correatiua/ non pot latrare: quia no est constitutus de istis principijs. Et hoc patet per secundam speciem regule d. et per prima c. et etiaz per scalam medij.

De cognitione fallaciaru.

Fallacia quo cognoscunt.

Fueritas medij est genus fallaciaruz: qz f. significat mediu. f. que in medio circulo est instrumentu ad inueniendu et ad cognoscendu fallacias/ ponendo et voluendo sub litteris q sunt in superiori circulo/ ponendo sup lras q sunt in inferiori/ coponendo cameras: sicut ponere f. sub b. sup c. respiciendo quod se habet b. c. in fallacijs cum f. et eouerio. **postmodu** b. sub f. et c. multiplicando reuolutiones/ tuc apparebit variatio medij in quo peccat. **Et de hoc** dabimus exempli in fallacijs.

De fallacia equiuocationis.

Fallacia equiuocationis qd est.

Quiuocatio est vni? et cuius de nois diuersa significatio que puenit ex eo q? vnu no men plura diuersa significat. **Et fit vnus** paralogismus sic. Omnis canis est latrabilis/ celeste sydus est canis: ergo celeste sydus est latrabile. **Et assignam** ista camera b. f. c. **Per b. intelligim** q? differentiaz inter corpus aiatu et corpus inanimatum. **Per f. intelligim** q? corp? aiatu et inanimatu no coniungunt rone eiusde species. **Per c. intelligimus** q? corpus aiatuz habet correlatiua sensibilia/ et inanimatu no habet sensibilia correlatiua. et sic aristista cognoscat p que modu peccat redu-

De amphibologia.

Amphibologia est deceptio pueniens ex eo q? vna oratio penit eade plura significat: et format sic paralogismus. **Quod est** Aristoteles/ sic/ possidet ab Aristotele.

Amphibologia qd est

sz iste liber est Aristotelis/ qz possidet ab Aristotele. **¶ Ad ista fallacia assignam** ista camera d. f. h. **Per d. cognoscimus** q? sua terna spes significat q? iste liber no est possessus ab Aristotele/ cu no sit possessus nisi p hoiem pinctu cu elementatiua/ vegetatiua/ sensitiua/ imaginatiua/ et ratiocinatiua: vt ptz p scdm specie regule d. **Sed f. significat** mediu mensurationis/ coniunctionis/ et continuationis in subiecto i quo est. **h. ko significat** q? liber qui in isto nunc est/ no est possessus ab Aristotele/ eo q? mortuus est. **Et hoc** idem pot cognosci per camera b. f. g. et c. Quonia b. ponit differentia inter homine mortu? et viu? **Et f. ponit** coniunctione inter sensuale et intellectuale in mortuo homine no g. qd ponit appropriationem/ videlicet: q? Aristoteles fecit talez librum sicut istum/ sed proprie no possideatur ab Aristotele/ eo q? mortuus est.

d. f. h

b. f. g

De fallacia copositionis.

Fallacia copositionis est deceptio pueniens ex potentia multiplicata alicui? orationis/ cuius dictiones diuersimode possunt coponi adinuicem. **Et format** sic paralogismus. **Quodcumqz** est possibile esse album/ possibile est q? ipsum sit album: sed nigrum possibile est esse album: ergo possibile est q? nigrum sit album. **Et assigna**

Fallacia copositionis qd est

Aguinocatio
vni no me
chiusa sunt
fuerim

f e. mus istam cameraz d.f.e. Per d.intelligimus contrarietate. Per f.intelligimus q album z nigrum no consistunt coniugendo mediu extremuatur in colore. Per e.intelligimus q possibile est hoc qd est fm sua principia ex quibus est: vt patet per speciem primam regule e. C. Cocluditur ergo q impossibile est q album sit nigrum. Per camera g.f.h.zc.cognoscitur deceptio. Per g.significatu est q ha bituatus de albedine pprie/habituatur no pot ee de nigredine. per f.cognoscit q albedo z nigredo non se coniungunt/ nec se mesurant/ neqz etiā constitunt mediu extrematum continuuz: quia si sic/ esset dare obiectuz in opposito. Per h.cognoscimus q habituatus de albedi ne in isto nunciat iste pannus albus/ possibile est q sit habituatur in alio nūc futuro de nigredine.

populus est arbor: s; aliqua gens est populus: ergo aliqua gens est arbor. Ad istam deceptione applicam camera b. f.c. Per b.intelligimus differentia inter vnu accentum z aliu accentu. Per f.con iunctionem z mensuratione. z per c.con cordant ad vnum significatu fm vocem. Populus cu prima syllaba longa signifi cat arborum: z cum breui gēte. Per camera z b.f.h.zc.cognoscitur deceptio. Nam contrarietas est inter syllaba longam z breuem. Per f.intelligitur q non coniunguntur nec mesurantur sic in voce quando intelligit de arborē/ sicut de gēte. Per h.intelliguntur modi accen tuandi q non pducit simile significatu cum mixtione syllabarum.

b f c
b f k

f h

De fallacia diuisionis.

fallacia diuisionis uid est?

Allacia diuisionis/est deceptio pueniens ex potenciali multiplicatare alicui orationis/ aut orationes adinuicem possunt diuidi. Et format sic paralogismus. Omne animal est rationale/ aut irrationale: s; non omne animal est rationale/ ergo omne animal est irrationale. Ad ista deceptio nem/ istaz camera applicam c.f.g. Per c.cognoscimus q quando vna dictio est in vno subiecto/ cum concordantia corre latiuoz subiecti/ per secundā z tertiam speciem regule c. sequitur vnu significatu. Sed qn ponit in ptuario sine relatiuis subiecti/ variat diuidendo significatu: vt patet per scalam b.c. in scda figura. Per f.cognoscim q entia rationale. f. z irrationale/ no sunt coniuncta: neqz mesurant se in eade specie per mediu cotinuuz. Per g.cognoscim q entia rationali. ppriu est rursilitas/ no autē irrationali. Per camera c.f.i.zc.cognoscit deceptio. Per c.f.vt s. dictu est. Per i.cognoscimus q veritas no ponit in vero/ q diuersa sint idem: neqz equalitas ponit q sint equales in specie: neqz in eodez loco ad inuicem.

Allacia figure dictionis/ est deceptio pueniens ex eo q aliqua dictio similis est alteri dictioni. Et format sic paralogismus. Quicqd heri vidisti/ hodie vides: s; heri vidisti album/ ergo hodie vides album. Ad istu paralogismum applicamus cameram b.f.g. Per b.intelligim differentiaz inter qd z quale. Per f. q non se coniungunt/ neqz se mesurant ad idem obiectum in vno/ postqz diuersa sunt. Per g.intelligim q prope quid requirit suum significatu/ z quale similiter: sed in appropria tione in qua principium no quietit/ consistit deceptio. Per cameram d.f.h.cognoscitur deceptio. Per d.cognoscitur contrarij fines/ eo quia quicquid mutatur in quale. Et p.f.cognoscit priuatio continuitatis inter nūc preteritū/ z nūc presens. per h.cognoscitur/ z per quartā speciem regule c. z per primā d. vna z significacionem habet per quid/ z aliaz per quale: eo quia quid/ dicit substantia/ quale no accidens.

Fallacia figure dictionis qd est.
b f g
d f h

f b

f i

De fallacia extra dictionem.

Fallacia accentus qd est?

De fallacia accentus.

Allacia accēt/ est deceptio pueniens ex eo q aliqua dictio diuersimode pronunciat diuersa significat. Et format sic paralogismus. Qis

Allacie extra dictionem in hoc differunt a fallacijs in dictione/ primum motiuuz est sine causa apparente ex parte vocis. In fallacijs autem extra dictionem ex parte rei.

De fallacia extra dictione z

De fallacia accidentis.

E iij

De fallacia accidit.

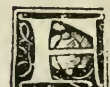

Allacia accidentis est deceptio pueniens ex eo qd ali- quid simpliciter inest utiqz eo- rum que aliquo modo p acci- dens vnu sunt . Et forma- lit paralogism^o . Cognosco

I coruscus sed coruscus est veniens: ergo cognosco veniens. ¶ Ad ista deceptione camera b. f. c. intelligim^o . Per b. intelligim^o dif- ferentia inter sensibile et insensibile. nam vnus est coruscus et alius est veniens. Per f. cognoscat qd veniens et coruscus no sunt in medio pntino extrimitatu. Per c. intelligim^o qd coruscus pot est tota sedes et alius ho- lit veniens. ¶ Simpliciter per camera g. f. h. cognoscitur deceptio . Per g. intelligim^o qd coruscus habet suu propriu numerum et alius ho veniens: similiter qd nome est et appropriatu cum deceptioe. Per f. co- gnoscitur qd coruscus no est conuictus cu- aliquo ho veniente in vna et eadem me- sura. Per h. cognoscat qd coruscus sedes non est in illo tempore qn est veniens.

De fallacia secunduz quid et simpliciter.

De fallacia secunduz quid et simpliciter.

Allacia secunduz quid et sim- pliciter est deceptio proue- niens ex eo qd dictu secundum quid sumimus ac si esset di- ctum simpliciter . Et forma- tur sic paralogismus . Omnis homo cui inest albedo est albus: fortis est albus: quo ad dentes: ergo fortis est albus . ¶ Ad ista deceptionem applicam^o camera- ra c. f. i. Per quarta specie regule c. intel- ligim^o qd ethyops hz albedine in denti- bus et in oculis et in vnguibus: et in cor- pore nigredine. Per f. intelligimus qd il- la albedo non est conuinata per totu cor- pus. Per i. intelligimus qd est albus in vno loco et niger in alio. ¶ Amplius p came- ra g. f. r. Per g. intelligim^o qd proprie est albus in dentib^{us}: et appropriate qn con- clud: f. false qd est albus. Per f. cognoscat qd ethyops est iubiectum in quo sunt plu- res quantitates discrete. Sicut quanti- tas datus: quantitas pedis / dente existen- te habituato de albedine et pede de nig- redine. Per r. intelligim^o qd ethyops est coloratus tantum albedine in dente / et nigredine in corpore.

De fallacia secunduz igno- rantiam elenchi.

Allacia secunduz ignorantiam elenchi est deceptio pueniens ex eo qd no obseruant ea q sunt necessaria ad diffini- tionem elenchi. pncipue ex par- te dictionis. ¶ Est aut elench^o syllogismi^o

dictionis qd qns est vnu syllogism^o . qns duo. Vnu quide est / qn syllogismus celu- dit contradictione alicui^{us} ppositiois p^{ri}- dactis: sicut si datur aliquo animal qd e ur- corruptibile et procedatur sic. Omne co- positum ex contrariis est corruptibile. om- ne animal est hui^{us}: ergo animal est cor- ruptibile. Hec est contradictoria conclusio p^{ri}- uis ppositiois datur. Quom^o est syllogis- mi constituit elenchus. Quom^o ex duob^{us} syllogismis p^{ri}- dictione eluditur: sicut in predicto syllogismo contraponat ali^o talis syllogismus . Nullu beatu est cor- ruptibile: aliq^{is} aial est beatu / ergo ali- qd aial no est corruptibile. ¶ De rone igit elenchi est syllogismus et contra- dictio. Quicquid ergo est contra diffinitio- nem syllogismi et contradictionis / etia est contra elenchi diffinitionem . Et formatur sic paralogismus. duo sunt duplum ad vnum: duo non sunt duplu ad tria: ergo duo sunt duplu et non duplu. Non valet qm omisio huius qd est esse idem non est contradictoria: hoc per secunda specie regule c. denuciatu est. ¶ Ad ista deceptio- ne applicamus b. f. c. Per b. intelligimus qd duo differunt ab vno et eonuerlo. Per f. intelligimus qd plus sunt duo q vnus in quantitate discrete. per c. intelligimus qd duo concordant in parti numero / et tres in impari numero concordant. ¶ Amplius p camera d. f. e. Per d. intelligimus qd nu- merus par / videlicet duo: est p^{ri}- mitus ex duabus vnitatibus secudu secunda spe- ciem regule d. Vnu est principiu nume- ri secudu pima specie regule d. Per f. cognoscimus qd duo et vnu non sunt me- surati equaliter in numero per p^{ri}- mas speciem regule e. quia duo sunt duplu / et vnus non est duplum.

De fallacia petitiōis pncipij.

Allacia principij est deceptio pueniens ex eo qd ide sumit ad pbationem sui- ipsius sub aliquo vocabu- lo. Et formatur sic paralo- gismus: animal rationale cur- rit: ergo hoc currit. ¶ Ad istam deceptio- nem applicamus cameraz e. f. h. Per e. intelligimus qd principiu no probatur i- maiori p^{ri}- positione / sed supponit tibi. Per f. intelligimus qd maior p^{ri}- positio

De fallacia secunduz ignorantiam elenchi. Elenchus quid sit.

b c f

d r f

De fallacia petitiōis pncipij.

e f h

b f c

g f h

c f i

g f k

z minor non sunt coniuncte / eo qd maior ppositio est positua. Et minor quidem indiget pbarione maioris. Per h. intelligimus qd animal rationale non omni tempore currit. ¶ Item per camerā g. f. i. cognoscitur deceptio. Nam per g. cognoscimus qd vero syllogismo competit qd ppositio maior sit probata. Per f. intelligimus qd maior ppositio minor cu probatioe sunt coniuncte z inensurate. Per i. cognoscimus qd non sunt equaliter in conclusione.

fi

De fallacia consequentis.

De fallacia consequentis.

Allacia consequētis est deceptio pueniens ex eo qd consequens existimatur omni no idē antecēdē esse. z format sic paralogismus. Si p̄tinuē animalē: fz tu es animal: ergo tu es asinus. nō valet. ¶ Nō em consequētia primo posita cōuertitur.

fd

fe

¶ Ad istā deceptiōē applicamus camerā b. f. d. Per b. intelligimus asinū z animal rōnale differētes. p̄cie / eo qd differētia q̄ ē iter sensuale z insuale / nō ē illa q̄ ē iter sensuale z intellectuāle. Per f. intelligimus qd sensuale z intellectuāle coniunguntur in hōie z non in asino. Per d. intelligimus qd in hōie coniūguntur sensuale z intellectuāle / in cōstituēdo ipsum hōiē: in asino vero nō. Per camerā d. f. e. Per d. intelligimus qd suppositus quod est de sensuali z sensuali / non coniungitur cum supposito de sensuali z intellectuāli. Per f. intelligimus qd homo et asinus non intrant sub vno medio continuo extremitatum. Per e. intelligimus qd homo est vt intelligat: et asinus vero non.

De fallacia secundum non causam vt causa.

De fallacia secundum non causam vt ca.

Allacia secundū nō cām / vt causa: est qd inter p̄missas i quibus sequitur conclusio / ponitur aliqua p̄positio q̄ nihil ad cōclusionēz operat z sic nō est cā. Causa aut̄ hic dicit qd est causa inferendo secundū qd p̄mississe dicuntur esse causē cōclusionis. Et forma est sic paralogismus: vt anima et vita sunt idem. Et mors et vita sunt contraria. Generatio z corruptio sunt contraria: sed mors est corruptio: ergo vita est generatio: et viuere est generari / qd est impossibile. ¶ Ad istā deceptiōē

applicamus b. f. c. Per b. intelligimus differētiā inter anūā z vitā q̄ vita ē superius vt patet in vniuers per animaz vegetatiuā z sensitiuā continuatā: p̄ animā ratiocinatā continuatā de sensuali et intellectuāli intelligimus differētiā. Per f. intelligimus vitam anime rationalis nō continuatā vt biuū. Per c. intelligimus qd in anima rationali / vitā est magnitudo cōtinuata de intellectu / solūtate z memoria. ¶ In vniuers vero in plantis nequaq̄. ¶ In plus cognoscimus deceptiōē per camerā d. f. e. Per d. cognoscimus qd vita in plantis liuē in vniuers est de correlatiuis corrupti bilibus: in aia vero rōnali minue: cum non sit ex cōtrariis. Per e. cognoscimus qd causa z non causa non coniunguntur in supposito. Per e. cognoscitur qd avari ut quiescendo in fine scilicet in deo: mors autem non.

bfc

dfe

De fallacia secundum plures interrogaciones.

Allacia secundū plures interrogaciones est deceptio pueniens ex eo qd ad interrogacionē que est plures / dat̄ vna r̄sposio: ex eo qd de vno modo interrogādi p̄ponitur. z format sic paralogismus: Putas ne vt homo z asinus sint animal rationale. Et sic dicitur sic. p̄cedatur h. c. h. d. z asinus nō sunt animal rōnale: ergo homo non est animal rationale. ¶ Ad istā deceptiōē applicabimus istam camerā b. f. c. Per b. intelligimus qd differētia existens inter sensuale z insuale / differunt a differētia existente inter sensuale z intellectuāle: ratione cuius homo z asinus nō possunt esse idem. Per f. intelligimus qd homo z asinus non sunt sub vno medio continuo extremitatum. Per c. intelligimus qd hō z asinus nō cōcordat in eadē specie neqz in eodem numero. ¶ Itē p̄ camerā d. f. g. cognoscitur deceptio. Per d. intelligimus qd homo est cōstitutus de tribus animabus: scilicet de anima vegetatiua / sensitiua z ratiocinatua. Asinus vero non: sed de vegetatiua z sensitiua tantum. Per f. intelligimus qd homo potest habere scientiam in habitu: asinus vero non. Per g. intelligimus qd r̄sibilitas est propria passio hominis: z etiam intelligibiltas est ei substantialis: asino autem ista nō competunt.

De fallacia secundum plures interrogaciones.

bfc

dfe

De fallacia contradictionis.

De fallacia contra dictionem.

Allaciā cōtradictionis est deceptio: est dependens ab octo ppositionibus su pradictis que euidenter cōcludit cōtradictionez quā composuimus in logica no

ua per modū artis generalis inuenta. Et formatur sic paralogismus. Nullus lapis est visibilis: quidā lapis est visibilis: ergo quidā lapis est visibilis & non visibilis. Ad ista paralogismū applicamus istā cōtā b. f. c. per b. intelligimus q̄ est differētia inter lapidē visibilem & inuisibilem: ex eo quia lapis inuisibilis non est visibilis per se: vt non sit habitatus de habitu sensitiuo. Lapis autē visibilis fit per accidēs: ex eo q̄ visus se habituat de colore ipsius & situ. Per f. intelligimus q̄ qñ lapis est inuisibilis: non est coniunctus cum specie visibilitatis: sed qñ est visibilis sic. Per c. intelligimus q̄ visus non est agens in lapide inuisibili per quartā speciem euidentē regule: nec h̄z passionē sub potētia visiva. Sed de lapide visibili torū cōtrariū potest dici. Amplius per camerā g. f. h. cognoscitur deceptio. Per g. cognoscimus q̄ visibilitas non est propria passio hominis: sed per accidēs visus appropiat et visibilitatē: eo q̄ color / figura / situs / sunt sua obiecta. Per f. intelligimus q̄ lapis nō est cū sensitua. Per h. intelligim⁹ q̄ lapis aliqñ est visibilis: & aliqñ nō est visibilis. Dixim⁹ de fallacijs applicatis regulis vt cognoscat deceptions fallaciarū. Et p̄ hoc qd̄ diximus cognoscat intellect⁹ q̄ logicus cum fallacijs nō est ausus stare corā natura h̄i / posito q̄ itā sit sicut tu legicus dicit hoc quidē impossibile & illud & cetera se querentur in natura rerum: vt patet in natura diffinitionum principiorum et regularum. Et in isto passu cognoscat in tellectus q̄ in d̄sp̄tatione aliquis logicus cum alio logico non quiescat in fine: eo quia non descendunt ad veritatē rei: sed tantum stant ad nomen et ad similitudines rerum per diffinitionem contrarietatis. Sed si logicus disputat cum naturali / cito inquitur veritas rei & in fine cito quiescit. Quia logicus experientias minime negare potest: quas attingunt cum sensitua / imaginaria et ratiocinata: vt supra dixim⁹ est.

b f c.

g f h

De nihilo nihil fit

Et quartā figuram verius q̄s per alias datur modus quē alie scientie possunt facilius & breuiter acquiri: sicut theologica / philosophia &c. Et hoc inueniendo me-

De modo docendi.

diaz non existēs generalissimū. nec specialissimū. Hanc huius est: q̄ ista factia habet principia generalissima: & etiā regulas generalissimas. Altergo scientie habet subalternata principia: & sic mediū carū est imperfectū sine ista sciētia. Et sic cū difficultate homines addiscūt lōgo tēpore. Et qñ dubitat nō habet principia generalissima ad que recurrit artificialiter: sicut facit artista hui⁹ artis. Alterius docentur alie sciētie par te ista / ponēdo camerā in qua fit f. p̄ medio in auctoritatibus aliarū scientiarū exponēdo auctoritates in camera / secūdo illū modū p̄ que f. posset intrare ipas auctoritates / exponēdo & reducēdo ipas ad syllogismū secūdo illā doctrinā q̄ iaz sup. r. dicta est. Et de hoc dabim⁹ exemplū. Sic legitur in theologia: deus ē purus actus. Ista auctoritas est p̄babilis per istas duas cameras: videlicet b. f. c. et per camerā d. f. c. Et hoc iusto modo p̄ b. habebimus bonitatem & differētiam. Per c. q̄ bonitas est magna ratio habens in se correlatiua magna & bona & distincta. Per d. eterna et primitiua. Per e. sunt quietata ratione finis: & per secundam speciem regule d. et per primā & sunt necessaria. et per f. sunt coniuncta & mensurata bene / infinite eterne ab omni accidēte separata. Et sic facta ista expositione visus & clarū est: q̄ d̄o purus act⁹ est in existēdo & agēdo. Alterius legitur in philosophia q̄ de nihilo nihil fit. Ad exponēdū & explanandū istā auctoritatē assignamus camerā d. f. c. Per d. exponimus q̄ nihil nō est principium: quia si sic / nihil iā aliquid esset. Sic per d. q̄ nihil non ē materia ad aliquid. Iā si de ipso posset fieri aliquid / iā esset aliquid hoc. Idem intelligit de tertia specie d. Si em̄ esset nihil subditū alicui / aliquid quidē esset. f. etiā sonat siue significat q̄ de nihilo non fiat aliquid. Necq̄ nihil medium habere potē: si haberet mediū / iā esset aliquid. Per e. intelligit q̄ nihil nō pot̄ esse causa materialis / formalis / efficiens & finalis: atq̄ de nulla potestate potest esse habitatu: quia si esset in opposito / iaz sequeretur q̄ esset aliqd. Et sic explanata est & exposita predicta auctoritas per antedictā camerā. Non tamē dico q̄ modus sit etern⁹:

Summum & dicitur purus actus

d f c

De modo docendi.

Ista Scientia habet principia generalissima et regulas. Alij omnes scientie hnt principia subalternata. Et sic medium eaz est inspectum.

17
vna et ens conuertuntur
veritas et vnum
fc
f8

immo est nouus et inceptus: vt pbatum est superius: sed illa auctoritas que dicitur qd mundus creatus est ex nihilo/ exponitur per dicta camera. **W.** quide ponitur qd deus est primum per eternitate/ potestate et uelle/entitate. Et per tertia specie d. non est subditu suu posse: et sic potest intelligere qd pducere qd mundus qd non erat actu/ nec in potentia in nihilo. Sequitur ergo quide mundus actu per creatione deo mensurata sua infinitam potestate/ intellegentiate/ pmituitate etc. **¶** Alterius legis qd ens et vnu pueritur: et veritas et vnu: et bonu et veru: et huius auctoritates iste possunt exponi per camera b. f. c. et sic de alijs camera sicut de camera b. f. g. Quonia p b. habem differentias sicut iter sensuale et sensuale. Quonia in lapide vnu est ens: et in planta aliud est ens: et in sensato aliud etc. et sic de vno et vero/ et bono et vero. **¶** Iste bonitates/ vnitates et veritates no conuertuntur: qd si sic destructa esset differentia: et per consequens medium. Et sic de concordantia/ quod est impossibile. Nam vna mensuratio est in lapide: et vnu modu continentur: vna quantitas in lapide/ alia in planta etc. Et sic quo ad litteras/ auctoritates stare non possunt: eo qd camera non potest intrare auctoritates secundum expositione litterarum/ sed intrare cum sensu allegorice: et hoc cum regula g. **¶** Quonia correlatiua quo ad vnitatem/ non sunt proprie quo ad entitatem atq; ad bonitatem et veritatem: sed appropriatae sic/ eo quia quodlibet principiu se comunicat alteri. Et sic remanent principia differentiabilia et concordabilia et mediabilia et raudes qles: et quodlibet principium habet sua quietem propriam per suam propriam essentiam et actum: et nullum inconueniens sequitur. Et ad hoc regula b. consentit cum omnibus alijs regulis. **¶** Secundum quod de theologia et philosophia dedimus exemplum/ exponendor declarando cum camera: ita potest fieri de alijs scientijs: videlicet de medicina/ iure et moralibus etc. **¶** Quonia si auctoritas continet in se veritatem camere quarte figure/ possunt ipsas intrare auctoritatem cum suis diffinitionibus et speciebus/ affirmando vel negando. Et sic non impossibile est qd auctoritas sit vera. Nulla enim auctoritas constituta ex primis veris et necessarijs principijs contradicit rationi. Et ista regula est infallibilis et necessaria. **¶** Finis septime partus principalis.

Octaua pars principalis De mixtione principiorum et regularum.

79. 102

Ars ista in

duas pres diuiditur: videlicet in mixtione principiorum deducto vno de duobus alio. **¶** Sed octaua pars est de principijs deductio p regulas. **¶** In pte ista datur doctrina quomodo

Octaua p Rubrica
ca.
Mixtio principiorum
De principijs
datur y signi.

vnu principiu/ cognoscatur p alta principia deducto ipsum p ipsa principia et p oes species regularas. Ideo qm e dubiu super aliq principio/ recurrat ad ista pte. ubi qd de poteri inuenire veritate de ipso cum predictis principijs/ et de speciebus regularas: sicut si qrat vtru aliq bonitas sit ens substantialis. **¶** Iteru vtru aliq bonitas moralis sit habitus et ens reale. Et tunc rēpōis recurrat ad capitulu bonitatis deducte p alta principia et p regulas: et teneat id qd magis videbit rationale p regulam b. mixtus alijs regulis et diffinitionibus principiorum. **¶** Et ista mixtio est centrū et subiectū huius ar-
tis. **¶** Utrū in tertia figura facta e mixtio regularum principioru. Sed in pte ista declarabim p ordine/ vno principio deducto p oia principia et p oes regulas p deductiones primarias: vt intellectus sit discursiuus singulariter per quodlibet principium. Et primo de prima parte dicemus.

Centru
subiectu
huius ar-
tis.

De bonitate p principia deducta.

bonitas p se est ratio bono qd agat bonu sine pducatur: et qd est magna p magnitudine/ est ratio duplicata bono qd pducatur magnu bonum. **¶** Bonitas p duratione durabilis: et sic e ratio bono qd pducatur bonu durabile. Et qd est magna p magnitudine: vt dictu e: est ratio triplicata: vt bonu agat bonu magnu et durabile. **¶** Bonitas per potestate potest existere et agere: et sic bonitas p hoc quod p se habet et per hoc quod habet a magnitudine: et per hoc quod habet a duratione: est ratio quadruplicata bono qd pducatur agat bonu/ magnu/ durabile et potes: et sic de alijs principijs cum quibus principium multipliciter miseri tenedo modu que ddm.

De bonitate p principia deducta.
Mag.
Durat
Ptes

Regulage neralis.

Autoritatis an
m. v. v. v.

*Exclusio
a bonis
Contrarietas
in bonitas*

Tamē excludimus cōtrarietatem z mi-
noritatem cum quibus non pōt habere
multitudinem. Et q̄ euitamus polipri-
tatem/volumus exemplificare q̄ sit q̄n-
uplicata z sextuplicata zc. sed exempli-
ficabimus z ostendemus quomodo est p̄
omnia principia combinata. ¶ Bonitas
per sapientiam est subtilis. Et sic est rā-
tio bono scientificē q̄ agat bonū scitum
aut scientificū. ¶ Bonitas per voluntatem
est amabilis/ergo est ratio bono p̄
amorē q̄ agat bonū amabile siue ama-
tum. ¶ Per virtutē bonitas est virtuosa
Et sic est ratio bono virtuoso q̄ agat bo-
num virtuosum. ¶ Bonitas per veritatem
est vera. z sic bene z vere est ratio bono
q̄ agat bonum verū. ¶ Bonitas per glo-
riam est gloriosa: et sic est ratio bono q̄
agat bonum gloriozum. ¶ Bonitas per
differentiam est clara z non confusa. Et
sic bene distinet et clare est ratio bono
q̄ agat bonum clare a seipso distinctū.
¶ Bonitas p̄ concordantiā est p̄cordabi-
lis/z sic bene z concorditer est ratio bo-
no q̄ agat cōcorditer bonū p̄cordatum.
¶ Bonitas est p̄ maliciā q̄ est sui con-
trarium. Et sic concordantia est p̄ con-
trarietatem/ eo q̄ sunt p̄traria. z sic boni-
tas bene z concorditer est contra mali-
ciam z contrarietatem. ¶ Bonitas per p̄n-
cipiū habet rationēz p̄ncipiū. z sic est rō
bono bene/z principiat q̄ p̄ducit bo-
nū p̄ncipiatiū. ¶ Bonitas h̄z rationem
mediū per mediū. z sic bene z mediāter
est ratio bono q̄ cum medio agat bonū.
¶ Bonitas p̄ finem habet rationē finis.
et sic bene z finaliter siue p̄fecte est ra-
tio bono q̄ agat bonū p̄fectū z d̄ctatus.
¶ Bonitas per maioriātem habet rōnē
maioriātis/z sic bene maioriāte est ra-
tio bono q̄ agat bonūz maioriātum.
¶ Bonitas per equalitatem est de ra-
tione equalitatis. z ideo bene z equali-
ter est ratio bono q̄ producat bonūz ex
pluribus rebz equalificatum. ¶ Boni-
tas q̄ minor est habet rationē minoritatis
per minoritatem. z ideo est ratio bene
z minorificē bono minoz q̄ agat bo-
num minorificatum/z hoc dicitur respe-
ctiue siue comparatiue. ¶ Dicitur est de
bonitate deducta linealiter per omnia
principia. Et quia generaliter de ipa lo-
cuti sumus/ potest artista in linea boni-
tatis multa ad placitum inuenire.

Magnitudo est bona p̄ boni-
tate/z bonitas est magna
per magnitudinem. Et sic
ex istis sequitur concretū
uod est magnum bonum.
¶ Magnitudo est durans
per duracionem/z duratio est magna p̄
magnitudinem: z ex istis sequitur con-
cretum magnum z durans. ¶ Magnitudo
do per p̄aestatem potest existere z age-
re/z potestas per magnitudinēz est ma-
gna. z sic magnitudo cum potestate est
ratio/quare est magnum concretum h̄z
bene magnam potestatem existēdi z age-
di. ¶ Magnitudo est subtilis per sapien-
tiam/z sapientia per magnitudinēz est
magna: z ista duo causant concretū ma-
gnū z scientificum habens magnū scire.
¶ Magnitudo est amabilis per volūta-
tem/z voluntas est magna per magni-
tudinem: z sic causant magnum cōcretū
amatum / in quo substantiatiōnē habet.
¶ Magnitudo per virtutem est virtuo-
sa/z virtus per magnitudinem est ma-
gna: z ex istis causatur magnum cōcretū
z virtuosum/in quo habent substanti-
atiōnē: z ipsum concretūz est esse/z ipse
sunt essentie. Et in isto passu apparet
quomodo plures essentie cōponūt vniū
esse cā seipso. ¶ Magnitudo per verita-
tem est vera/z veritas per magnitudi-
nem est magna: z ex ipis sequitur ma-
gnū concretum verum/in quo substā-
tationem habent. ¶ Magnitudo p̄ glo-
riam est glorioza/z per magnitudinem
gloria est magna. Et ex ipis sequit̄ sub-
iectum/in quo magnificatiōnem et dele-
ctationem habent. ¶ Magnitudo p̄ dif-
ferentiam est distincta/ratione cuius di-
stinctionis in essentia magnitudinis di-
stinguuntur/magnificans/magnificabi-
le z magnificare. z differentia est p̄ ma-
gnitudinem magna/z ideo in eodē sub-
iecto participant per magnificare z di-
stinguere. ¶ Magnitudo per concordantiam
est concordatā/z concordantia per
magnitudinē magnificatā: z ideo in eodē
dē subiecto participant per magnificare
z concordare. ¶ Magnitudo est contra-
riabilis p̄ p̄trarietatem/ n̄ p̄tū est p̄ trā-
smutationē: s̄z naturaliter nō est p̄tra se.
Et p̄ueras p̄ magnitudinē magna est: si
cut ignis z aq̄ q̄ p̄ magnitudinē habet p̄-
rietatē magnā/ calefaciēdo z trifecaciē-
do. ¶ Magnitudo p̄ naturā p̄ncipiū h̄z i
se principia sibi cōsistentia. s̄ magnifica-
tiū/magnificabilēz magnificare. z p̄n-
cipiū p̄ magnitudinē est magnificatū/ ha-
bēdo sic naturā/iter magnū p̄ncipiatiū

Deductio
magnitū
dinio; per
principia.
p̄ dura
p̄tra
sup.
vol.
virt
verit
glo
dif
p̄ans
b̄b̄
p̄are
Conver
Cont
Prim
p̄im
b̄b̄
p̄ri

De magnitudine deducta per principia.

*p̄ sap. subtilis
p̄ vol. amabi.
p̄ virt virtuos.
p̄ verit. vera
p̄ glo. gloriosa
p̄ dif. clara
p̄ concord. cōcord.
p̄tra malitia
p̄ p̄ncipiū
p̄ mediū
p̄ finē
p̄ maiorit
p̄ equalitatem
p̄ minoritatis
p̄ comparatiū*

principiabile et principiare. Magnitudo per medium habet rationem mediā di. et medium per magnitudinem habet rationem magnificandū / supposito tamen q̄ sunt in eodem subiecto. Magnitudo est causa quare finis est magnus et finis est causa quare magnitudo est in quiete / et hoc in eodem subiecto. Magnitudo per maioritatem est maior et maiortas est magna per magnitudinē: et hoc est necesse vt in subiecto quodlibet habeat actum suum: scilicet magnitudo magnificare / et maiortas / maiortificare. Magnitudo per rationes equalitatis habet in se res coequaliter / vide licet magnificatiū / magnificabile / magnificare quoequaliter sunt de magnitudine: et equalitas ratione magnitudinis in se habet res magnas sibi coessentialiales. f. magnum / equalificatiū / equalificabile et equalificare. Magnitudo quo ad maius / est disparata a minoritate: quoniam cuius ipsa non posset esse hoc quod est. ratio huius est / q̄ paruitas et minoritas conuertuntur: scilicet quo ad subiectum in quo sunt: sicut peccatū qd non est aliquid: et sic de accidente quod non potest per se existere.

Mrd
finis
Maio
q̄bit
im
bil
arr
Mino.
De dura-
ione sdu
ta p̄ prin
cipia.
Mag
Pras
Sap.
vol.
virt

durationē. De rōne duratiōis ē dura re. De rōne veritatis ē verificare: et veritas durat p̄ durationē: et duratio per veritatem est vera. Gloria durat p̄ rationē duratiōis: et duratio est gloriosa p̄ rōne glorie. et iō duratio distat a pena p̄ gloriā: et gloria distat a puauatione p̄ durationē. Duratio est clara et incōfusa p̄ differētā: et differentia durat p̄ durationē: et sic duratio p̄ differentia habet durationē / durabile et durare differēt et distincte. et differētia h̄z p̄ durationē duratiū / durabile et durare pmanēt et duranter. Per rōne concordatiōe duratio habet in se res concordātes: et p̄ rationē duratiōis concordātes h̄z in se res durantes et pmanētes. Duratio contradicit suo cōtrario et destruit q̄tū pot: et cōtrarietas destruit q̄tū pot durationē. et ratio huius est / q̄ cōtrarietas cōcordat cui non esse: duratio pot esse. Duratio p̄ principū h̄z rationē principū: vt omnia q̄ durat / sub ratiōe duratiōis durat. Et iō principū per rationē durationis durat. Duratio rōne mediū h̄z mediū scilicet durare existēs in medio duratiōis et durabilis. Et mediū rōne durationis durat in subiecto in quo est. Duratio rōne finis est pfecta et quietā: et finis durat p̄ rationem duratiōis in subiecto in quo est. Duratio rōne maiortatis est maiortificata in aliquo subiecto: et maiortas per rōnem duratiōis est substantiā duratē in subiecto. Duratio rōne equalitatis h̄z rōne coequādi. nā habet inter duratiū / durabile et durare sibi coessentialia. Et equalitas rōne durationis durat in subiecto in quo est. Duratio in subiecto in quo est rōne minoritatis est circa nihil: et minoritas ratione durationis durat et valet circa esse.

veritas
Glor.
Dist
} tim
} bil
} arr
Comor.
Contra
Prin
Mrd
finis
Maio
equal.
} tim
} bil
} arr
Minori

De duratione deducta per principia.

Duratio est bonā per bonitatem / et bonitas durat per ipsam. Et ideo duratio recte causat durationē: bonitas vero indirecte: hoc est per accidēs. et est ratio bono q̄ agat bonum durans. Duratio ē causa quare magnitudo durat / et ē magna per magnitudinem: et ideo in subiecto in quo sunt / participant per durare et magnificare: supposito tñ q̄ nō sit aliud quod p̄iacens quod impediāt actus eorū. Duratio est causa quare potestas durat: et potestas est causa quare duratio pot existere et agere. et sic in subiecto in quo sunt / participāt p̄ durare et posse. Sapientia durat p̄ duratiōis rōnem: et duratio ē scibilis p̄ sapientiam. et sic in subiecto in quo sunt / participant p̄ durare et scire. Duratio ē amabilis p̄ voluntatē: et voluntas ē durabilis p̄ durationē. et iō in subiecto in quo sunt / cōueniūt p̄ durare et amare. Duratio est virtuosā p̄ virtutē: et virtus est durabilis p̄ durationē. et iō in subiecto in quo sunt / duratio distat a vitio p̄ virtutē: et virtus a puauōe p̄

De potestate deducta per principia.

Potestas est bona per bonitatem. Et bonitas p̄ potestatem pot existere et agere. et iō inuicē i subiecto i quo sunt scōz naturā quā habet / mouet se subiectū ad agendū et existendū cū ipsis bene et potēter. Potestas est magna p̄ magnitudinē: et magnitudo pot existere et agere secūdū potestatem. Et iō in subiecto in quo sunt / quod deficit vni: supplet alteri secūdū rationē suā. Sed quādoq̄ est aliquid p̄iacens quod impedit hoc quod est principū de alia ra-

De potestate dūcta per p̄ncipia.
Mag

Durat
sap
vol
virt
verit
gloria
Def
Concor.
Contra.
Prim
Med.
Influit a fin
n'fln. a Prim
fimm

tionem. ¶ Potestas est durabilis per du-
rationem. Et duratio potest existere et agere
per potestatem: et si duratio est eternitas/
existere et agere sunt necessaria/co quia
in eternitate nulla est nouitas. ¶ Pote-
stas per sapientiam est scibilis. Et sapien-
tia per potestatem potest existere et agere: et
si conuertuntur/ existere et intelligere et
agere sunt de necessitate quoniam non possunt
aliter se habere. sed hoc de deo intelli-
gitur tantummodo. ¶ Potestas per volun-
tatem est amabilis et voluntas per potestatem
potest existere et agere: et si conuertuntur/
subiectum in quo sunt/ potest de necessi-
tate existere et agere et amare. ¶ Pote-
stas per virtutem est virtuosa: et virtus per
potestatem potest existere et agere: et sic sub-
iectum in quo sunt/ potest et virtuosae
potest esse existendo et agendo. ¶ Pote-
stas per veritatem est vera: et veritas per
potestatem potest existere et agere. Et si
in subiecto in quo sunt/ non conuertuntur:
priuatio conuersionis ponit quod subiec-
tum in quo sunt/ potest esse mendax et
ociosum. ¶ Potestas per gloriam est dele-
ctabilis: et similiter gloria per potesta-
tem potest existere et agere. Et si in sub-
iecto in quo sunt/ conuertuntur: necessa-
rio potestas distat a pena: et gloria ab im-
potentia. ¶ Potestas per differentiam
est ratio inconsufa et clara: et differentia
per potestatem potest existere et agere. Et si
in subiecto in quo sunt/ conuertuntur:
sequitur de necessitate quod subiectum sit
actu in posse et in distinguere bene ab
ipso. ¶ Potestas per concordantiam est con-
cordabilis: et concordantia per potesta-
tem potest existere et agere. Et si non con-
uertuntur/ priuatio conuersionis ponit
impossibile esse in subiecto posse et con-
cordare. ¶ Potestas per contrarietatem
non potest esse contra se: nec contrarie-
tas per potestatem potest esse impotens.
Et quod non conuertuntur/ priuatio quier-
sionis ponit quod potestas aliqua est a con-
trarietate disparata. ¶ Potestas per
principium habet naturam principiantem: et
principium per potestatem habet natu-
ram possibendam: et si conuertuntur/ potest
principiare sunt disparata a contingen-
tia et nouitate. ¶ Potestas per medium
habet naturam mediandam: et per istam na-
turam potest existere in medio potentia et
posse. Et medium per potestatem potest
existere et agere: et ideo medium ponit influen-
tias a fine et refluencias a principio/ et
naturam eorum sapere. ¶ Potestas per finem
est quiescibilis: et finis per potestatem po-
test existere et agere. Et si conuertuntur/

impossibile est quietem non esse in sub-
iecto in quo sunt. ¶ Potestas per maio-
ritatem habet naturam maiorandi: et ma-
iortas per potestatem habet naturam possi-
ficandi. Et quod non conuertuntur/ priuatio
conuersionis facit ipsas esse limitatas in
subiecto in quo sunt. Et in ipso passu
apparet quomodo entia cretabilia cre-
scunt vsque ad terminum determinatum
a natura: et in senectute ad corruptiones
inclinationes habent. ¶ Potestas per equa-
litatem habet naturam coequandi inter
potentem/ possum et posse. Et equalitas
per potestatem habet naturam possibendam: et
si conuertuntur/ impossibile est posse/ et
coequare aliter se posse habere. ¶ Pote-
stas per minoritatem est circa non esse:
et minoritas per potestatem est circa esse.
et ideo potestas et minoritas non conuertuntur.
Et si conuertuntur/ esse et non esse
essent quertibilia: quod est impossibile.

Mino
I
Mino

De sapientia deducta per principia.

apientia est bona per boni-
tatem/ et bonitas per sapie-
ntiam est scibilis. Et si conuertuntur
in subiecto in quo sunt:
sunt et rationes bene agendi et
bene intelligendi: aliter non possunt se
habere. ¶ Sapientia per magnitudinem
est magna: et magnitudo per sapientiam
est scibilis. Et si conuertuntur/ subiec-
tum in quo sunt/ consistit per finire et intel-
ligere/ et aliter non possunt se habere.
¶ Sapientia per durationem est durabilis: et
duratio per sapientiam est scibilis: et si
illa duratio est eternitas/ et ideo eterna
re in subiecto in quo sunt/ sunt de necessi-
tate: et oppositum eorum est impossibile. ¶ Sa-
pientia est potens per potestatem/ et potestas
est scibilis per sapientiam: et si quertuntur/ tunc est
de posse quod est de intelligere et in ipsis mag-
gis et minus est impossibile. ¶ Sapientia
est amabilis per voluntatem. et voluntas est
sapientem per sapientiam: et si conuertuntur
tunc est in subiecto de amare quod est de intelligere. ¶ Sa-
pientia est virtuosa per virtutem: et virtus
per sapientiam. Et si non conuertuntur
in subiecto in quo sunt/ est ignorantia possi-
bilis et eius virtus. ¶ Sapientia per veritatem
est vera: et veritas per sapientiam est scibi-
lis. Et si non quertuntur/ veritas est credibi-
lis: et intelligere potest esse mediacium. ¶ Sa-
pientia per gloriam est delectabilis: et gloria
per sapientiam est scibilis: et quod non conuertuntur/
scire potest esse cum passione: et delectatio cum
ignorantia. ¶ Sapientia per differentiam est cla-
ra/ et ratione curat/ et intelligibile

De sapie-
tia dedu-
cta per
cipia.
Mag
Dur
Sap
vol
virt
verit
glor.
Def

mm
bih
avr

intelligere inter se distincta: sine autem
 distinctione esset confusa. Et differentia
 p sapientia e intelligibilis: q in fine differē
 tiatuo/differētiabili z differētiare/mon
 esset intelligibilis. ¶ Sapientia p concordā
 tia hz i se res concordates. Intellectuum/in
 telligibilez intelligere q concordant in una
 essentia que e ex ipsis. Et concordant in
 existendo plura/eo qz vnu nō est aliud.
 Et ipsa concordantia per sapientia e in
 telligibilis. ¶ Per contrarietate ignoran
 tia est inimica sapientie/eo qz impedit
 et intelligere: sed sapientia q cū concor
 dantia cōuertitur/non timet contrarieta
 te/eo qz ei nō pot intelligere impedire.
 ¶ Sapientia p principia e principia intel
 ligēdi. Et principia p sapientia est intel
 ligibile. Et si conuertunt in subiecto in
 quo sunt/unt de necessitate: z non pos
 sunt aliter se habere. ¶ Intelligere per
 natura mediū cōstitit in medio intelligē
 tis z intellectū. Et mediū est intelligibi
 le p sapientia: sapientia per fine est quiesci
 bilis: et fine per sapientia e scibilis. Et
 in subiecto in quo sunt si nō conuertunt
 tur/pōt esse intelligere sine qete z qes
 sine intelligere. ¶ Sapientia rōne maio
 ritatis pōt in se recipere maius intelli
 gere: sed qz cū maiortate non cōuertit/
 nō pōt infinite maiorare: i3 finite ytra
 qd finitū nō pōt se excedere. ¶ Sapientia
 rōne equalitatis hz in se rōnes essentia
 les equalis: videlicet innatū/intellecti
 uū/intelligibile z intelligere: et qua
 litas per sapientia est intelligibilis/que
 intelligibilis est deducta per equūū/
 equabile z equare obiectiue. ¶ Sapientia
 siue intellectus cū minoritate nō cō
 uertitur: qm si cōuertere/semper habe
 ret num? intelligere: z magis cōpeteret
 et ignorare qz intelligere/qd e impossibile.

De voluntate deducta per principia.

¶ Voluntas per bonitates est
 bona. Et bonitas per volū
 tate e amabilis: z si cōuerte
 rent/subiectū in quo essent
 semp esset dñ agēs z amās
 z in cōtrariū nō posset se ha
 bere. ¶ Voluntas per magnitudinē e ma
 gna: z magnitudo per volūtate e amabi
 lis: et iō amabilis volūtatis e magna:
 z amabilitas etiā magnitudinis est ma
 gna. Et si conuertent/essent amantia
 z amabilitas i infinito de magnifi
 cabili/magnificatiuo z magnificare/et
 amare. ¶ Voluntas p duratiōe est dura

bilis. Et duratio p volūtate est amabi
 lis: z si duratio q e eternitas z volūtas
 cōuertent/de necessitate eternare et
 amare essent ab eterno z i eternū. ¶ Vo
 lūtas p potestate pōt existere z agere.
 Et potestas per volūtatem est amabi
 lis. Et in subiecto in quo nō conuertunt
 tur/volūtas potest esse impotens/ pote
 stas non dilecta. ¶ Voluntas per sapien
 tiam est scibilis: z sapientia per volūta
 tem est amabilis. Et si hoc est cum ma
 gnitudine et eternitate/sequitur q in
 telligere z amare sunt de necessitate.
 ¶ Voluntas per virtutem est virtuosa/
 et virtus per volūtatem est amabilis
 sed si non conuertuntur/virtus potest
 esse odibilis et volūtas virtuosa. ¶ Vo
 lūtas per veritatem est vera. Sed vbi
 volūtas et veritas non conuertuntur/
 veritas potest esse odibilis z volūtas
 falsa. ¶ Voluntas per gloriam est dele
 ctabilis: et sic gloria per volūtatem est
 amabilis: et sic volūtas per gloria dē
 stat a pena: et gloria per volūtate dē
 stat ab odio. ¶ Voluntas per differētia
 continet in se distinctionem inter aman
 tem/amabile z amare: z sunt in ipsa cla
 re z non confuse. Et differentia per vo
 lūtatem est amabilis. ¶ Voluntas per
 concordantiam habet in se res concor
 dantes: videlicet amantem/amabile et
 amare: z concordantia per volūtatem
 est amabilis. Et qz est amabilis cū bo
 nitate/magnitudine/duratiōe/ pote
 state zc. sunt in ipsa amabilia/ concordā
 z concordabile z concordare. ¶ Voluntas
 cum contrarietate odit vitium z pecca
 tum: et si volūtas et contrarietas con
 uertentur/nunqz volūtas cum con
 cordantia posset diligere virtutes. ¶ Vo
 lūtas per principium est principiu dē
 ligēdi. Ratio hui? est: quia omnia ama
 bila sunt amabilia per rationem volū
 tatis. Un sequitur q principiu quo ad
 rationē volūtatis est amabile. z in isto
 passu apparet quō vnu ens causat aliqd
 ex se vt ab ipso aliqua virtutatz accipe
 possit. ¶ Voluntas rōne mediū hz i se me
 diū: videlicet amare: z mediū rōne volū
 tatis est amabile. ¶ Voluntas rōne finis
 est pfecta qete cū videt se hēre in ipsa qe
 te bonā/magnā z durātē/z potētē ama
 re/ sine q finis nō pōt sibi sufficere. ¶ Vo
 lūtas cum maiortate e in maiori actu
 amādū: vt maiore actu hēre possit/maio
 ritas e amabilis. ¶ Volūtas quo ad rati
 onē equalitatis hz naturā cōequandū
 per amantem/amabilem z amare. Et
 equalitas per volūtatem e amabilis.

Com
 Comr
 Prim
 Nrd
 imir
 Nam
 gln
 Nino
 De volun
 ate dedu
 ca p prin
 cipia.
 May
 Dmrat

Plas
 sapientia
 virtut
 gloria
 Dif
 am
 bsh
 Larv
 Comor
 Contra
 Prim
 Mediu
 finis
 Maio
 glnar
 am
 bsh
 arv

Mino

Voluntas cum minoritate est circa nihil et cum nihilo est extra vacuitates/ociositatem. et si voluntas et minoritas couerterentur/non esse esset magis desiderabile quod esse/quod est impossibile.

ze. ¶ Contrarietas est contra virtutem. cu' privatioe sui habitus et cu' privatione habitus voluntatis/magnitudinis etc. Virtus per prioritate est primitiua/ eo quia quicquid est primitiuus/ est p prioritatem primitiuum: et quicquid est virtuosum/ p virtute est virtuosum. et id pncipium est virtuosum per virtute. ¶ Virtus per medium est mediabilis: et medium per virtutem est virtuosus. ¶ Virtus per fines est perfecta et in quiete. et sic iusti cum virtute tendunt ad quiete. ¶ Virtus per maioritatem habet naturam maiorem: et maiortas per virtutez habet essentiam virtuosam. ¶ Virtus p equalitatem habet naturam coequantiditiam cum providentia etc. Et sic de intelligere et amare / que quocumque equaliter sunt virtuosus. ¶ Virtus ratio: ne minoritatis quidam est minor / sicut quandoq; est maior. Et sic quando est minor/ conuenit cum non esse/ sicut quando est maior conuenit cum esse.

Primo
Mediu
finit
Mino
equal
Mino

De virtute deducta per principia,

De virtute deducta per principia.

Virtus est bona per bonitatem: et bonitas est virtuosus per virtutem. et sic virtus mediante bonitate est ratio bono quod agat bonum/ et per se quod agere sit virtuosus. ¶ Virtus per magnitudinem est magna: et magnitudo est virtuosus per virtutem. quod non esset si non haberet virtuositatem/ virtuosibile et virtuosificare que essent de sua essentia et idem cu' ipsa. ¶ Virtus durat per durationem. et si est idem numero cum duratione/ semper durat in sua essentia/ virtuosificans/ virtuosibile et virtuosificare. ¶ Virtus est potens per potestatem: et sic potest contra vitium et peccatum. sed non potest quando homo non vult agere de potestate. et ratio huius est/ quia vitiosus et ociosus est. ¶ Virtus est scibilis per sapientiam: et sapientia habet scire/ virtuosum per virtutem/ supposito tamen quod transeat actus voluntatis qui causat amantem. ¶ Et in isto passu apparet quomodo una virtus est coadiuuata a altera. ¶ Virtus est amabilis per voluntatem: et voluntas est virtuosus per virtutem: et sic conueniunt per amare et virtuosificare. ¶ Virtus est vera per veritatem et veritas virtuosus per virtutem. et si in subiecto in quo sunt essent idem: nunquam esset in illo falsificare aut peccare. ¶ Virtus est delectabilis per gloriam: et illa delectatio est per virtutem virtuosus. ¶ Et in isto passu apparet quomodo virtuosus in delectando appetit gloriam. ¶ Virtus per differentiam est clara non confusa/ eo quia differentia ponit distinctionem inter virtuositatem/ virtuosibile et virtuosificare: et sunt idem per essentiam. et hoc potest differentia habere virtutem ad hoc faciendum. ¶ Virtus per concordantiam habet in se res essentielles/ concordantes et quibus est una essentia. et virtus ponit concordantiam sit virtuosus ad hoc faciendum. ¶ Virtus est contra suum contrarium. scilicet vitium et peccatum: et est contra ipsum cum bonitate / magnitudine

May
am
buh
ave
Durat
Pfar
saph
volunt
virt
gloria

De veritate deducta per principia,

Veritas per bonitatem est bona: et bonitas per veritatem est vera. et si conuertitur/ sunt idem semper bonus et verus. Sed quando in aliquo subiecto non conuertuntur/ aliquis optat habere bonum falso modo/ et non vere neque virtuosus: et in isto passu apparet quomodo bonitas et veritas non conuertuntur. ¶ Veritas est magna per magnitudinem: et magna non esset nisi haberet verificantem/ verificabilem/ verificare essentialiter in se. ¶ Veritas per durationem durat/ eo quia durat in ipsa verificans/ verificabile et verificare. Similiter et quidam moraliter agendo intra / cum hoc quod est extra sicut in sensato humidum radicale cum nutrimento/ veritas per potestatem est potens: et si est idem cum potestate/ nulla falsitas contra ipsam potest. ¶ Veritas est scibilis per sapientiam. Et sapientia optat veritatem ut vere se habere possit ad scitum. ¶ Veritas est amabilis per voluntatem ut voluntas vere possit habere suum amatum. ¶ Veritas per virtutem est virtuosus: et virtus per veritatem est vera: et ideo participant per verificare contra falsificare et peccare. ¶ Veritas per gloriam est delectabilis: et gloria per veritatem est vera.

De veritate deducta per principia.
Mag
am
buh
ave
Durat
Pfar
Sap
volunt
virtus
gloria

Differentia
am
buh
ave
Comord
Contrarut

Et sic iusti vere et gloriose tendunt ad gloriam sempiternam. ¶ **Veritas per differentiam** est clara et a confusione disparata. Et differentia ponit q̄ in veritate unus sit verificans/alius verificatus/et alius verificare/et veritas ponit hoc in vero. ¶ **Veritas per concordantiam** habet in se res concordantes concordantes scilicet verificatum/verificabilem et verificare: que concordant in essentia: et concordat q̄ sint plura: et veritas ponit q̄ concordantia habeat vere qd̄ habet. ¶ **Veritas est contra falsitatem:** et contra ipsam cum suo verificatum/verificabilem et verificare: et ideo est ab ipsa simpliciter disparata. ¶ **Veritas per principium** habet naturam principii: sicut principium per naturam veritatis habet naturam verificandi. et ideo veritas est principium: quia quicquid est verum sub ratione veritatis est verum. ¶ **Veritas per medium** habet verificare in medio verificans et verificabilis: et veritas ponit hoc in vero. ¶ **Veritas per finem** est in quiete: et finis per veritatem est verus: et in subiecto in quo sunt idem/veritas nunquam est cum labore: neque finis in errore. ¶ **Una veritas est maior** altera: et una maiestas verior: et alia. et hoc est quia non concurrentur. ¶ **Veritas ratione equalitatis** habet in se equaliter verificantem/verificabilem et verificare: et equalitas per veritatem habet vere hoc qd̄ habet. ¶ **Una veritas est minor** altera: et illa que minor est/participat cum non esse: eo quia minus habet de esse: et veritas ponit hoc in vero: et minoritas etiam hoc ponit in suo genere.

De gloria deducta per principia

Loria per bonitatem est bona. Et sic ratione bonitatis quas habet est bono ratio: quod agit bonum et per se: quod illud agere sit gloriosum. ¶ **Gloria per magnitudinem** est magna: et magna non est sine proprio gloriantem/gloriabiliter gloriare: et si sua magnitudo est infinita in suo gloriari/est infinitum. ¶ **Gloria per durationem** durat: et si est eternum/suum durare est per eternare in quo non potest esse innovatio. Gloria per potestatem est potes agendo et existendo: et si est idem cum potestate/impossibile est ipsam esse in defectu et ociositate. ¶ **Gloria per sapien-**

tiam est scibilis: et sapientia per gloriam est delectabilis: et sic conveniunt per delectare et scire. ¶ **Gloria per voluntatem** est amabilis et voluntas per gloriam delectabilis: et sic voluntas delectatio appetit amari: et si in subiecto in quo sunt voluntas et gloria non sunt idem: voluntas quandoque habet tristitiam/eo quod non habet amari. ¶ **Gloria per virtutem** est virtuosus: et virtus per gloriam est gloriosa: et sic homo virtuosus delectatio acquirit virtutes. ¶ **Gloria per veritatem** est vera: et veritas per gloriam est gloriosa: et sic homo verus in sua veritate et gloria est in delectatione et quiete. ¶ **Gloria cum differentia** est clara a confusione disparata. Quoniam differentia ponit q̄ unus sit gloriosus/alius gloriosus: et sic de gloriari: et gloria in hoc ponit per delectationem. ¶ **Gloria per concordantiam** habet res concordantes: uno et in pluribus. scilicet gloriatur/gloriabile et gloriari. ¶ **Gloria cum gloriare** distat a pena sui contrarii sine quo non posset perfecte distare. ¶ **Gloria per principium** habet rationes principii. et in subiecto in quo sunt idem gloriatus et principium/de seipso principium gloriatur et virtus: et similiter gloriatur et principium gloriari et principium gloriare: et amando: et appareat et diuinus. ¶ **Gloria per medium** est influxiva et refluxiva: et medium per gloriam est in delectatione et glorificatione. ¶ **Gloria per finem** est in quiete: et finis per gloriam in glorificatione. Et ideo glorians sine gloriato et gloriari non potest esse in quiete. ¶ **Gloria quanto maior** est: tanto magis in delectatione est: et maiestas quanto maior est: tanto magis imago delectationis est. ¶ **Gloria sine equalitate** sibi essentiali non potest esse in quiete: eo quia deficit in habendo equaliter gloriantem/gloriabile et gloriari. ¶ **Gloria cum minoritate** est circa penam et non esse: eo quod cum maiestate distat a pena et non esse.

De differentia deducta per principia.

Differentia est bona per bonitatem: et bonitas est distincta per differentiam. Et ideo differentia et bonitas sunt rationes subiecto in quo sunt: et bene et distate agit siue producat bonum distinctum. ¶ **Differentia est magna** per magnitudinem: eo quod causat distinctionem inter genus: et genus inter genus: et species inter speciem: et individuum inter individuum: et indivi-

voluntas
virtus
veritas
gloria

Differentia
Comor.
Contra.
Primum

Medium
finis

Mais
gloria
Minoritas

De differentia deducta per principia.

Magna

Octava pars

duum iter individuum z sui actus. Et sic differentia est ita magna q in se p̄inet oia: magnitudo vero per differentiam est distincta/ eo quia ponit eā in suo proprio numero sine genere: et in ipsa ponit distinctionem inter magnificatum / magnificabile et magnificare q de essentia sunt et natura magnitudinis. ¶ Differentia per durationem durat z duratio per differentiam habet in se res distinctas que sunt de sua essentia. s. durans/durabile et durare. Et differentia per durationem durat: distinctio que est eternitate cōvertitur ab eterno in eternum durat distinguendo inter eternitatem/eternabile z eternare: z hoc significatum est per beatissimam trinitatem. ¶ Differentia est potentia innata absolute: z est potens per potestatem: eo quia causa in potestate distinctionem inter potentem/postitum z posse. Et potestas potest hoc cum differentia. ¶ Differentia est scibilis z per sapientiam. z sapientia per naturam differentie potest intelligere distinctionem inter intellectuū/intelligibile et intelligere/vt sunt intelligibilia: quoniam sine differentia non possent esse obiectabilia sine intelligibilia. ¶ Differentia per voluntatem ē considerabilis: vt voluntas possit in se habere naturam amandi: et existere clara ratio inter amantem/amabilem z amare/sine qua distinctione esset ratio cōfusa z impotens ad amandū. ¶ Differentia per veritatem est virtuosa: z virtus per differentiam habet in se res distinctas in quibus habet agentiam z essentiam: et virtus per differentiam est disparata a vitio. immo sine ipsa omnia essent idem numero. ¶ Differentia per veritatem ē vera/z veritas per differentiam res vera ponit/sicut verum est distinctionem esse inter verificantem/verificabilem et verificare: inter intelligentem/intelligibilem et intelligere. ¶ Differentia p gloriam est delectabilis: et gloria per differentiam potest habere delectationes p gloriantem/gloriabilem: z gloriam: que sine distinctione in gloria non possent ēē. ¶ Differentia per concordantiam habet in se res concordantes quas in se recipit distinguendo inter concordantes/cōcordabilem et concordare. Et hoc facit differentia cum suo differentiativo/differentiabili et differentiari: z insimul differentia z concordantia in subiecto in q sunt/ponunt ipsam subiectum vnum in cōmuni: quod habet in se plures res cōcordantes z differentes/ ex quibus est cō

stitutum sicut vna substantia/vnum hō zc. ¶ Differentia et contrarietas innata differunt. Et hoc qz quādoqz differentia concordat cum concordantia innata distinguendo/concordando z generando. Et quādoqz differentia cū contrarietate agit contra concordantiam distinguendo/contrariando et concordando/z hoc vt corruptio vnius sit generatio alterius/ z conuerso. Et hoc similit. modo fit in moralibus/vt significabimus. ¶ Differentia per principium habet rationes prioritatis/vt sit principium generale ad omnes differentias: z hoc cum suo proprio differentiativo/differentiabili z differentiari: sine quibus non posset esse in ista altitudine/ neqz rationem principii habere. ¶ Differentia per medium habet naturam medijs: et in se habet medium scilicet differre/ eum quo distinguitur vnu ab alio/ scilicet ipsum differre/ et ipsum existit inter differentiativum et differentiabile. ¶ Differentia per finem est in quiete: z sua quies est distinguere inter vnum et aliud vt habeat subiecta in quibus sit/ z agentias habere possit. ¶ Differentia ratione maioritatis est maior in vno subiecto q̄ in alio. Quoniam in essentis substantiabus maior est q̄ in accidentalibus. Unde differentia maiorem actionem habet distinguendo bonitatem substantialem a magnitudine accidentali/ et maiorem actionem habet in distinguendo in eadem essentia plures res constituentes ipsam essentiam/ q̄ in distinguendo essentiam ab essentia: vt significatum est in intellectu in quo differunt per differentiam/intellectivum/intelligibile et intelligere: que innate et equaliter sunt partes intellectus. Verumtamen inter essentiam et essentiam magis ponit se extēsiue. ¶ Differentia per equalitatem habet in se res equalitas: sicut equalitas per differentiam habet in se res distinctas. Et ideo in subiecto in quo sunt/se communicant per differre et coequare. ¶ Differentia per minoritatem est minor/ in per maioritatem est maior: et quia minoritas est paruum subiectum siue paruum quid/ differentia non potest intrare ipsam cum sua magnitudine: nec potest multum differre per ipsam: z secūndum quod paruum intrat/ paruum distinguit.

De concordantia deducta per principia.

Contra
Primo
Cor
Mediū
fines
Minor
Cor
equal
Minor

Correl. Durat
Cor
Ptas
sap.
Cor
volunt
veritas
virtus
Cor
gloria

Concord

Cor

eductio
cordatīe
r. princi
Aug
Dias
ap.
ofnt
or
vrrt
Glor.
Dif
Dont

Concordantia est bona per bonitatem/z bonitas est cōcordata per concordantiaz: z sic in subiecto in q̄ sunt participat bonificatio et concordando. ¶ Concordantia per magnitudinem est magna: z magna nō esset si careret concordantiu/cōcordabili z concordare: que sunt de sua essentia: immo contrarietas esset magis magna que hoc impediret/ immo concordantia est magis magna q̄ contrarietas: eo qz impedit ei q̄ nō sit ei q̄ nō sit punctū substantiale: vt in arte maiori probatū est. ¶ Concordantia est durabilis per duratōnem/ durans in ipsa concordantiu/ concordabilis z concordare: ex quibus est. ¶ Concordantia p̄ potestatez pōt existere z agere/z potestas per concordantia habet res concordantes: z ideo in quāto concordantia z potestas in subiecto in quo sunt/ se cōiungunt/ in tanto a contrarietate se prolongant. ¶ Concordantia est subtilis per sapientia siue intellectū: z quādo intellectū ipsam obiectat intelligendo suam essentiam/ z suū essentiale concordatium/ concordabile z cōcordare/ magis ipsam obiectat z attingit q̄ obiectādo ipsaz p̄ essentia tantūmodo/ z cōcordantia magis intellectū se cōicat concordando. ¶ Concordantia p̄ voluntate est amabilis: eo qz concordantia ponit in voluntate actū suū: vt amās/ amabile z amare/ conueniant in idēitate essentia. ¶ Concordantia concordat virtutem cū virtute in subiecto in quo sunt: z hoc facit in sua essentia/ z in essentia virtutis/ qm̄ extra non posset hoc facere: eo quia suus actus nō haberet subiectū/ in quo esset sustentatus. ¶ Concordantia per veritatem est vera: z veritas p̄ concordantiam est cōcordata: z ideo in subiecto in quo sunt per concordare z verifficare distant a contrarietate et falsitate. ¶ Concordantia per gloriam est delectabilis: z ideo vna ratio appetit alia. ¶ Concordantia non potest esse sine differentia: differentia q̄ pōt esse sine ipsa/ fm̄ q̄ cōuenit cum contrarietate. et in isto passu apparet q̄ differentia est principia magis generale q̄ concordantia. ¶ Concordantia z contrarietas sunt opposita: eo quia hoc q̄ concordantia constituit/ contrarietas destruit/ z e conuerso: s; concordantia est altius principū q̄ contrarietas: eo quia conuenit cum esse concordando: contrarietas s̄o cum nō esse in contrariando. ¶ Concordantia per rationē

principij est generalis ad omnia/ concordabilia: eo quia principium ponit/ q̄ cōcordantia habet vñū principū actiū/ z aliud passiuū/ z aliud neutrale: cum quibus continet in se omnes cōcordantias inferiores cōtētas sub ipsa. ¶ Concordantia per mediū est inf luxius z f luxius. per concordatium/ concordabile/ z e conuerso: z concordare est mediū inter ista. ¶ Concordantia quiescit p̄ cōcordare/ concordatium z concordabile: extra que nō posset quiescere/ neq; finis sine cōcordantia posset esse quies. ¶ Concordantia quādoq; est maior/ quādoq; minor. Ratio huius est: qz in aliquo subiecto maiores res concordat q̄ in alio/ sicut in homine magis q̄ in rosa/ z in rosa q̄ in lapide. ¶ Concordantia cū equalitate cōuenit/ vt habeat in se equaliter concordatium/ concordabile z cōcordare/ sibi coessentialia/ sine quibus equalitas nō posset esse subiectū/ in quo finis concordantie quiesceret posset. ¶ Aliqua concordantia est minor/ alia: z est minor/ eo quia cum magnitudine z maiori tate minoritatez intrare non potest. Et ideo concordantia cum minoritate est circa nihil: hoc est/ circa contrarietatem que sua est opposita.

Principium
Mediū
Finis
Majoritas
Equalitas
Minor

De contrarietate deducta per principia.

Contrarietas quādoq; est bona per bonitatem/ quādoq; mala per maliciā. Per bonitatem: sicut homo qui cum virtute contradicit vitio: z sicut contrarietas elementorū sine qua nō esset generatio. Mala per maliciam: sicut homo iniustus qui cum vitio contradicit virtuti: z sicut infirmitas que est contra sanitatem/ z mors contra vitam. ¶ Contrarietas est magna per magnitudinem/ quoniam magna contrarietas est inter deum z peccatorem/ z inter aquam z ignem/ z inter bonum z malū/ z inter verum z falsum: et huiusmodi. ¶ Contrarietas durat p̄ duratōnem/ nō autē p̄ seipsam: eo qz est accidēs q̄ se nō est existens: s; durat p̄ accidēs cū sit habitus priuatiū inclinandus esse ad nō esse z durat: qz entia sunt s̄ia/ sicut iustus z iniustus/ visus et cecitas/ intelligere et ignorare/ calefacere z refrigerare/ leticia z tristitia: z sic de alijs. ¶ Contrarietas per potestatez potest existere z agere/ quoniam vna contrarietas ē innata/

Deductio
Contrarietas p̄ prin
cipia.
Mag
Durat
Prin

Moralibus

Octava pars.

et alia moralis innata sicut per caliditatem et frigiditatem. **Moralis** sicut possibile est peccare tamen contrarietas in peccando per se non habet contrarietatis rationem: sed est habitus acquisitus per hominem cum quo homo peccat. **Contrarietas** est scilicet ratione sapientie obiective: non quod contrarietas causet scire in imo est contra scire per ignorantiam. **Contrarietas** elementorum et contrarietas per quam virtus est contra vitium. **Contrarietas** non desiderabilis: sicut contrarietas elementorum et contrarietas per quam virtus est contra vitium. **Contrarietas** inter vitium et virtutem se possit et comunicat ut homo per ipsam sit contra vitium aut homo si vult per vitium sit contra virtutem: non quod ipsa cogat hominem ad agendum de ipsa: eo quod habet liberum arbitrium ad agendum cum ipsa bene aut male. **Aliqua** contrarietas est vera alia falsa. **Vera** sicut iusticia contra iniusticia. **falsa** sicut iniuria que vere est habitus contra habitum iusticie. **Aliqua** contrarietas est per delectationem alia per tristitiam. Per delectationem: sicut homo qui in committendo vitium per virtutem gaudet. Per tristitiam: sicut qui habet dolorem de commissis. **Contrarietas** habet tres modos differentes ut in capitulo suo dictum est in prima parte prime distinctionis. **Contrarietas** cum suis modis est contra concordantiam et e converso: ut in capitulo concordantie et in capitulo contrarietatis apparet in prima parte prime distinctionis. **Contrarietas** ratione principij naturaliter est innata: ut omnes contrarietates naturales contineat in sexta modo contrarietas moralis est habitus acquisitus per homines: ut supra dictum est. **Contrarietas** est medicinalis et hoc duobus modis: scilicet naturaliter et moraliter. **Naturaliter** sicut calefacere quod contradicit frigefacere et e converso. **Moraliter** sicut bene agere hoc est quod unus homo qui bene agit et alius qui male agit per contrarietatis quodammodo contrariantur. **Contrarietas** nunquam se est in quiete: quod si esset sua quies esset perfecta et sic contrarietas cum perfectione conveniret cum non esse: et cum non esse quod est impossibile. **Contrarietatum** una est maior alia minor. **Maior** sicut vitium contra virtutem. **Minor** sicut calefacere contra frigefacere. **Contrarietas** uno modo convenit equalitate alio modo non sicut patet in quattuor elementis. **Absolute** non convenit cum equali

tate: sicut in virtute et peccato que nullam convenientiam habet. **Contrarietas** semper vincit cum minoritate ratione sui generis. **Ratio** huius est: quod inclinatur esse ad non esse. **Et ideo** qui magis pugnat pugnat per ipsam est magis victor et in periculo et tribulatione positus et a patientia prolongatus. **Et a tali contrarietate** velit nos omnipotens deus liberare.

Alm

De principio per principia deducto.

Principium est bonum per bonitatem et bonitas per rationem principij acquirunt nomen principij. **Quoniam** quod est bonificabile et bonificatum est per rationem bonitatis. **Et ideo** principiare bonum est bonum. **Et bonitas** est ratio principij bono quod agit bonum. **Et si bonus non bonum agit**: agit malum eo quod est contra suam rationem et contra rationem boni principij. **Principium** est magnum per magnitudinem. **Quoniam** quicquid est principiabile sine principiatu est sub ratione principij. **Et quod tot et tanta** sunt magna principiabilia et principiatu ergo principij est magnum. **tamen non est magnum** si non principiat magnum postquam principiare potest magnum. **Et si magnitudo** et principij conveniunt in subiecto in quo sunt: necesse est quod in ipso subiecto sint infinitum et principiare. **Et in isto passu** apparet quod de necessitate in esse dei est producere per infinitum et principiare. **Principij** est durable per durationem: et si duratio est eternitas et principij est idem cum eternitate/necessarium est quod sint principiare et eternare in subiecto in quo principium et eternitas sunt idem. **Principium** est potens per potestatem: et si potestas et principij sunt idem/sequitur quod absolute et sine aliquo impedimento principij potest tantum principiare/quantum est sua essentia et quantum est essentia potestatis. **Principium** est scibile per sapientiam: et si sapientia est infinita et eterna et est idem cum principio cum ipso principio est scibile infinitum et eternare et scire: et hoc de necessitate. **Principij** per voluntatem est amabile: et sic est idem cum magnitudine et eternitate et cum voluntate in ipso principio est amabile/incipiare/magnificare/eternare et amare: et aliter non potest se habere. **Principij** per virtutem est virtuosum: et per principia

Deductio principij principia.

Mng

Durat

Ptas

Sapient

volunt

virt

Sapient

volunt

virtus

veritas

Differentis

Concord

Princip

Mediu

Moraliter

finis

Maior

Equalitas

prum virtus est principalis: et si in subie-
cto in quo sunt principiare et virtusifica-
re sunt impedita/principium et virtus non
sunt idem. ¶ Principium per veritatem
est verum: et si est idem cum veritate/ et eter-
nitas cum veritate/ necessarium est quod in
ipso principio sint principiare/verifica-
re et eternare. ¶ Per gloriam principium
est gloriabile et delectabile: et si conuer-
teatur cum gloria/gloriari et principiare
de necessitate conuertitur. ¶ Principium
per differentiam est clarum et inconfu-
sum: et si principium est intellectus prin-
cipiare et intelligere conuertuntur: et dif-
ferentia ponit quod unus sit intelligēs/alius
intelligibilis. unus principias/alius prin-
cipialis. Alioquin principium et intelle-
ctus non possent distare a confusione.
¶ Principium per cōcordantiā habet nā-
turam cōcordandi/quā non possit habe-
re sine cōcordantiā: et principiatuum/
principiabile et principiare/que essent de es-
sentiā principij. ¶ Contrarietas est con-
tra principium/quando impedit et actum
scilicet principiare: sed in subiecto in quo prin-
cipium est idem cum potestate: contrarie-
tas non potest impedire principio prin-
cipiare. Quoniam non habet cum quo habere
posse/quod est de genere potestatis. ¶ Prin-
cipium per mediū vadit ad finē/sine quo
mediū/ad finem non possit ire: et quando
mediū impeditur/deficit potestas prin-
cipij et finis: et dolet appetitus/et sequit
tristitia et labor: sed quā supuenit bonitas/
magnitudo/duratio/multiplicatur pote-
stas/et destruit impedimentum. ¶ Prin-
cipium quiescit per finē/et non quiescere possit
per finē sine principio: sed quā principias
in principiato quod est de sua essentiā per
principiare/quod est accidēs/credit quietē
inuenire non potest: et in isto passu apparet
quod solus deus est principium et quies.
¶ Principium unum est maius/et aliud
minus. Maius quando est in actu de po-
tentia non deducto/in qua nullum prin-
cipium potest esse maius quā principium
in actu existens. Quoniam principium quod
est in potentia/est circa nihil/respectu
hinc quod est in actu. ¶ Et in isto passu ap-
paret quod deus qui est maius principium
quod esse potest/habet actum in seipso: vi-
delicet principiantē/principiatū et prin-
cipiare: ut apparet in diuino. Nullū prin-
cipium sine natura equalitatis in se de-
scere potest. Ratio huius est: quia pen-
dit in se equalitatem habere per principia-
tem/principiabilem et principiare: sed de-
quiescit in se: ergo et. ¶ Deus est prin-
cipium/et est principium summum et perfe-

ctum. unde sequitur quod hoc per quod de-
magis distat a minoritate principij/ sit in
ipso: de necessitate ergo in deo est prin-
cipiare/principians et principiatius/ siue
principiatius. ergo et.

De medio deducto p prin-
cipia.

Edium est bonum per boni-
tatem: quia principium non pos-
set venire ad finē sine me-
dio/ neque finis posset esse quod
ergo bonitas per bonifica-
re quod est mediū/est ratio
bono quod agat bonum. ¶ Medium per ma-
gnitudinem est magnū: et quia est magna
distantia in ter principium et finem/ opor-
tet mediū esse magnū: tamē multū ma-
gnū non est/ nisi sit de essentiā principij et
finis. ¶ Medium durat per durationem
et influentiā finis et reflexiua principij:
et si mediū et duratio conuertuntur et
sunt/ eternitas ab eterno durat/ influen-
tia et reflexiua/mediare et eternare.
¶ Medium per potestatem potest exis-
tere et agere: et potestas ratione mediū ha-
bet posse. ¶ Medium est scibile sine principio in fi-
ne. ¶ Medium est amabile per volunta-
tem/ sine quo non possit habere amare/
neque amans amatum/ neque principium in
fine quiesceret. Et si mediū et volun-
tas conuertuntur/mediare et amare cō-
uertuntur. Medium per virtutem est vir-
tuosum/ et virtus per mediū transit de
principio ad finem: et virtus consistit in
medio suis ipsius. Medium per veritatem
est verū: et veritas ratione mediū habet
in se verificare/quod est mediū suum.
¶ Medium sine gloria non potest habere
gloriam/ neque glorians in gloria delecta-
tionem habere. ¶ Medium per diffe-
rentiam est clarum et inconfusum: sicut in
essentiā intellectus intelligere: eo quod
est intelligēs et alius intelligibilis: et in-
telligere est actus eorum: sed si non esset
differentia inter intelligentem et intelli-
gibilem/mediū esset confusum et non
clarum: sine concordia intelligētis et in-
telligibilis/intelligere non posset esse me-
diū: quia non haberet cum quo. ¶ Me-
diū quandoque est impeditum per con-
trarietates: ratio huius est: quia deficit in-
fluentiā finis et reflexiua principij in sub-
iecto in quo sunt: eo quia subiectum est
imperfectum: sed quando perficitur/ cō-
trarietas est a subiecto remota/ et mediū

Mim.

Deductio
medij per
principia.

May

Durat

Pot

Sap.

volunt

virtut

virt

Gloria

Different

Comord

Contrarietas

31.

ff ij

Intrahitur in actum vobis.

Octava pars

*Mediu
Princip*

finis

Maio

Aghar

Minor

perfectur. ¶ **Medium** est de rōne principij sine quo non posset esse: et quando non est perfectū/non est de rōne finis. et quando p̄ficur/est de rōne finis. ¶ **Medium** in fine quiescit: q̄ per ipsuz principij transit ad finem: et in transitu principij ad finē transit medium / eo q̄ sine medio transire non potest. Et in isto passu apparet per quō modū elementa et alia miscibilia intrant mixturam. ¶ **Medium** vnum est maius/alud min⁹. **Ma**ius/sicut mediū substantiale qd̄ est de substantiali principio et fine/cum quib⁹ est vna substantia/vna essentia/vna natura. **Minus** quidē est mediū accidentale: sicut currere/comedere etc. que nō sunt de essentia currentis et curribilis/comedentis et comestibilis. ¶ **Medium** per equalitatem equaliter consistit inter principium et finem: et hoc perfecte quando est de essentia eorū et formaliter ab omni materia disparatū. **Quonia** cum materia non posset esse in medio/eo q̄ forma plus dicit q̄ materia: et secundum modū loquendi et p̄positionē/dicitur q̄ actus equaliter ab ipsis est causatus. ¶ **Nullū** medium existens inter materia et formā distat a minoritate. **Hō** hūm⁹ est: q̄ materia dicit min⁹ et forma mai⁹: et iō sequitur q̄ mediū existēs inter formam et formatum disparatōs distat omnimode et simpliciter a minoritate.

De fine p̄ principia deducto.

*De fine p̄
principia
deductio.*

Finis est bonus per bonitatem/ut quies sit bona et bonitas quiescat: et sic bonitas quiescendo est ratio bono q̄ agat bonum: sed quādo bonus non agit bonum/bonitas atq̄ bonus non quiescunt/eo q̄ bonus contra finem bonitatis existit ociosus. ¶ **Finis** per magnitudinem est magn⁹/ut essentia in ipso sine cum magnitudine quiescant. ¶ **Finis** vero nō est multū magn⁹: si quiescens/quiescibilis et quiescere nō sunt de sua eēntia. ¶ **Finis** p̄ durationē durat: et si cōvertitur cū durationē/per se quiescit. Et si appetit finem peregrinū cū quo quiescat/non est summ⁹ finis. ¶ **Finis** per potestatem pōt existere et agere: et potestas per finem quiescere: et si conuertuntur/tantuz pōt quiescere per agere: sicut p̄ existere. Sicut in deitate in quā tantum quiescit in agendo sicut in existendo/et sic de alijs. ¶ **Finis** per sapientiam est intelligibilis: et est ita intelligibilis q̄tā per quiescere/sicut

p̄ existere: et si non est summ⁹ finis/ sed inferior/ habens appetitū ad superiorē. ¶ Et in isto passu apparet q̄ omnia entia creata appetunt summū finem aut debet appetere. ¶ **Finis** est amabilis per voluntatem: et est magnus/maius est appetibilis: et est bonus/dū est appetibilis: et quōlibet est magna/magnaliter debet ipsum amare et desiderare: et si non facit hoc de sua magnitudine/est ociosus: et iniuriā facit finuratione cuius ē in labore sine quiete. ¶ **Finis** est virtuosus per virtutē: et sic cū virtute ē q̄s. ¶ **Finis** cū virtute ē labor: et sic vere accipit q̄s/ et iō vere labor et tristitia. ¶ **Finis** ultra gloriā nō pōt esse quies neq̄ gloriā extra finem est in delectatione. ¶ **Finis** cū differentia est ens inconfusum. Et hoc est q̄ habet naturā perfectiōis/perfectibilis et p̄ficere/que sine de sua essentia/sine quibus esset confusus: et etiā cōt finis alterius/ et non sui ipsius/qd̄ est impossibile. ¶ **Finis** per concordantiam h̄z res cōcordantes: et cōcordantia per finē res quiescentes. ¶ **Finis** cum contrarietate nō potest esse q̄s. Ratio huius est/quia finis et cōcordantia sunt amice: et contrarietas et concordantia inimice. ¶ **Finis** est illud in quo principium quiescit: et quando conuertitur/finis cum principio est principians: et q̄ nō cōvertuntur/possibile est q̄ principium in ipso non quiescat. ¶ **Finis** sine medio non potest esse subiectum principij vt in ipso quiescat: quoniam finis et principij sine medio sunt disparata. ¶ **In** fine maiori est maior quies: et maior quies est q̄n quiescens/quiescibilis et quiescere sunt idem per essentiam. ¶ **Finis** sine equalitate quiescentis/quiescibilis et quiescere: nō pōt esse subiectum in quo cōcordantia quiescat: quonia deficit equalitate/deficit quies. ¶ **Nullus** finis cum minoritate est quies: quia minoritas est circa nihil: et nihil procurat laborem et tristitiam inquantuz est habitus priuatius perfectionis.

volun

virt

virt

gloria

diff

o

com

cont

prim

ard

Maio

aght

Mino

De maioriata deducta per principia.

Maioritas bona est ratio bono q̄ agat maius bonum: et talis bonitas est substantia: huius/eo q̄ substantia maior ē accidente. Et ideo quando magis bona producit quo ad rationem bonitatis et maioritatis/ substantia vel maius bonum substantialiter p̄ducit/et

*De maio
ritate de
ducta per
principia*

Magnitudo

Durat

Ptas

Sapientia

ipsum productū ponit in specie substā-
tiali bonitatis et maioritatis. ¶ **Maiori-**
tas est magna et aliqua magnitudo est
maior: unde sequitur q̄ ipsa est substā-
tia: q̄ si nō est maior: necq̄ substātia pos-
set esse magis magna q̄ accidēs. ¶ **Mai-**
oritas durat per durationem: et durā-
tio maior est p̄ substātia: q̄ si nō accidēs
duraret per se et non per substātia: et
magis per minoritatem posset esse maior
q̄ p̄ maioritatem: quod est impossibile.
¶ **Maioritas** per potestatem potest eri-
sere et agere: et potestas per maioritatem
potest esse maior: vñ sequit̄ q̄ maioritas
et potestas possunt esse partes substātia-
les in supposito in q̄ sunt. ¶ **Maioritas**
est scibilis per sapientiam: et sic est obie-
ctum substātiale. Et si non maioritas
non est scibilis per se sed per accidēs/
quod est impossibile: maioritas est ama-
bilis per voluntatem: et voluntas per
maioritatem potest habere maius obie-
ctum. ¶ **Maioritas** est imago immensita-
tis virtutis: unde sequitur q̄ aliqua
maioritas sit subiecta: q̄ si nō nō posset
ēē imago immensitatis virtutis: eo quia
accidēs non posset ad hoc sufficere cū
dicat minoritatem: et substātia maiorita-
tem. ¶ **Maioritas** est vera per veritatem:
et veritas maior: per veritatem: unde se-
quitur q̄ aliqua veritas est substātia-
lis: quia si non: iam non posset ēē maior
q̄ accidēs: necq̄ maioritas posset ēē ve-
ra per veritatem substātialem. ¶ **Mai-**
oritas est delectabilis per gloriā: et glo-
ria per maioritatem habet maiorem de-
lectationem: ergo oportet dare de neces-
sitate aliquā maioritatem substātialem:
vt sit maior gloria per substātia q̄ per
accidēs. ¶ **Maioritas** est inconfusa p̄
differentias q̄ distinguit inter maiori-
tatem substātialem et accidentalem: sine q̄
distinctiōe maioritas esset confusa. ¶ **Mai-**
oritas sine concordantia non posset ēē
imago immensitatis virtutis: magnitu-
dinis et c. que concordantia ponit q̄ aliq̄
maioritas sit subiectum existēdo et agē-
do. ¶ **Maioritas** vincit minores contra-
rietatem cum maiori concordantia: ma-
ioritas vero cum maiori contrarietate
non posset vincere maiorem concordan-
tiam. Ratio huius est: quia maioritas ē
de suo genere. ¶ Et isto passu apparet
per quem modum peccant peccatores et
habent culpam: eo q̄ virtutes sunt ma-
iores positive: et vitia minora p̄uatiue.
¶ **Maioritas** per rationem principij est
principium: et principij per maioritatem
habet rationes substātiales: q̄ si non: nō

posset esse maius ad hoc q̄ principium
sit tantū maius q̄ non potest plus/opor-
tet q̄ habeat in se partes coessentialia-
er quibuslibet: quia si non posset ēē mai-
or potentialiter et non actualiter: et maior
maioritas posset esse in potentia q̄ in
actu: quod est impossibile. ¶ **Maioritas**
sine medio sibi coessentiali: aliter ma-
iorificare non posset esse in suo genere:
necq̄ medium sine maiortate posset esse
ens substātiale. ¶ **Maioritas** causat
maiorē quietem: vñdē sequitur q̄ ali-
quis finis sit substātiale: aliter maio-
ritatis simpliciter: q̄ q̄s / nō sit res-
pectu minoritatis: s; respectu ēē maiortas
tis. Rō hui⁹ ē vt q̄s sit separa a subptia
et iudicia et hōi. ¶ **Maioritas** sine cōi-
tate non posset esse imago immensita-
tis/bonitatis/magnitudinis et cetera.
eo quia non haberet cum quo habet er-
go res equalis sibi coessentialis: scilicet
maiorificans/majorificabile et maiorifi-
care. ¶ **Maioritas** et minoritas opponū-
tur in subiecto in quo sunt respectue: si-
cut substātia et accidēs: tamen nō na-
turaliter: eo quia substātia et accidēs
conueniunt in constituendo vnum ter-
minum sicut corpus: et ideo maioritas
per se conuenit cum esse: et minoritas
cum non esse. Tamen aliqua maioritas
conuenit cum non ēē: eo quia causat pec-
catum sine corruptionem.

De equalitate per principia
deducta.

Qualitas bona est ratio
bono q̄ equaliter agit bo-
num. Et ista diffinitio est
fons a quo dicitur iusticia
naturalis et moralis.
¶ **Equalitas** est magna p̄
magnitudinem: et magnitudo ratione
equalitatis habet res equalis sibi co-
essentialis in se: **qualitas vero nō pos-**
set esse magna per magnitudinem sine
natura coequalitatis per coequalitatem /
coequalitatem et coequare sibi coessen-
tiales et naturalis. ¶ **Equalitas** durat
per durationem: eo quia durabilis de
durabili si scilicet coequalitatis: eo quia fa-
cit durare coequalitatem et coequare. Et
si equalitas et eternitas essent idem
in inferioribus in eterno: et ab eter-
no / durarent in ipsis coequare / eter-
nare sine corruptione vnius et gene-
ratione alterius: quod est impossi-

Mordin

finis

equalitas

Minoritas

*De equa-
litate per
principia
deducta.*

Magna

Duratio

Mag
Durat
Pras
Sap
John
virt
virt
Glo
differt
error
virt
rimy

Octaua pars.

bile. Et sic patet qd mundus sit nouus/ eo quia in ipso equalitas et eternitas no co uertuntur. ¶ **Equa. est potentia** per potestatem/ potestas per equalitatem habet in se res coequales sibi et coessentiales. Et sic in subiecto in quo sunt causant co equare et posse. Et si essent idem in inferioribus/ essent coequare et posse de necessitate in tanto qd euacuarent omnes inequalities de mundo: z omnia essent equalia/ z eque potentia/ qd e impossibile: z in isto passu apparet quomodo vna impossibilitas adducit aliam. ¶ **Equa. est scibilis** per sapientiam/ et qz sapientia est magna p magnitudinem: z similiter equalitas/ sequitur ergo de necessitate qd equalitas sit actu per coessentiales/ coequabile/ coequabile z coequare. Et si equalitas est idem qd intellectus/ sequitur qd in ipso passu semper coequare z intelligere. ¶ **Equa. est amabilis** per voluntatem: ratio huius est vt voluntas possit ea habere per amantem/ amabile z amare. Et quia voluntas et equalitas sunt magne per magnitudinem/ potentes per potestatem/ quiescentes per fines/ sunt actu de necessitate. ¶ **Equa. est virtuosa** per virtutem: z virtus per equalitatem habet in se res equales. Et io in isto passu apparet qd virtutes sunt coequabiles: z qd illa coequatio est virtuosa. ¶ **Equa. p veritatem** est vera: quia non possit recipere habitum veritatis sine sua natura oportet qd imprimat in veritate suum habitum z suam naturam: vt veritas p rationem equalitatis habeat in se res coequales z coessentiales. ¶ **Equa. p gloriam** est delectabilis/ et gloria per equalitatem coequabilis. et ideo in gloria glorians delectatur in coequando sibi gloriati z gloriabile. ¶ **Equa. per differentiam** est ratio inconsula/ ostensua z clara. Ratio huius est: quia differentia ponit qd vnus sit coequus/ alius coequabilis/ alius coequare: sed remota differentia ab equalitate est equalitas euacuata a claritate/ z esset tenebris obumbrata: z repleta. ¶ **Equa. per concordantiam** habet res concordantes: z concordantia per equalitatem res coequantes. Et si conuertuntur/ semper sunt permanentes per coequare z concordare. Et contrarietas z equalitas non possunt cum ipsis principiari. ¶ **Equalitas z contrarietas** non sunt amice/ eo quia equalitas z concordantia sunt amice: et in isto passu apparet qd iniusticia oriuntur de equalitate z concordantia z iniuria de contrarietate z inequalitytate. ¶ **Equa. est principiu per rationem principii**: et principium ra-

tionem equalitatis habet in se res equales sibi coessentialia. Et si conuertuntur semper sunt permanentes per principiari et coequare. ¶ **Equalitas per mediu** habet mediatiuam naturam/ et mediu per equalitatem coequaturam: et sic conueniunt inter se per coequare z mediatari. ¶ **Equa. est subiectum** in quo finis concordantie quiescit: et in ipsa quiesce est maioritas/ vt quies non sit sine maioritate equalitatis disparata simpliciter a minoritate que non est de genere quiescis. ¶ **Equa. per maioritatem** e maior z equalitas quo ad suas essentialia z naturam/ requirit res equales sibi coessentialia/ vt omnimode sit disparata a minoritate sua inimica. ¶ **Et in isto passu** apparet quomodo maioritas extra animam e ens reale z naturale. ¶ **Equa. z minoritas** sunt inimice. Ratio huius est: quia vbi est equalitas/ vt quies non sit sine maioritas: eo quia si esset/ destrueret equalitatem. verumtamen in istum a iq equalitas est minor alta cum minoritate/ habet aliquam conuenientiam per quam conuenit cum non esse.

De minoritate per principia deducta.

Minoritas per bonitatem non est circa nihil/ eo qd bonitas semper est circa aliquid sed bonitas non minoritate est circa nihil. et ideo qd bonus non attingit bonum/ est ociosus: de bonitate bonitas est minor z circa nihil: sed hoc est per accidens. ¶ **Minoritas non est de ratione magnitudinis** respectu maioritatis que e suuz contrarium: tamen est magna in istum est substantia: z est substantia vt entia substantialia specialiter differant per maiortatem z minoritatem. ¶ **Minoritas durat** per durationem in suo genere/ quod esset impossibile si esset de eternitate q non est de genere minoritatis. Et in isto passu apparet qd mundus non est eternus. Quia si sic/ esset d genere eternitatis: que eternitas esset minor/ qz eternitas dei: sicut bonitas mundi que est minor qz bonitas dei. ¶ **Minoritas per potestatem** potest esse hoc qd est: sed non vltra hoc quod est. Et sic de sua agentiali z minoritas ratione sapientie est subtilis: z sapientia ratione minoritatis est minor: minor dico/ quando est in potest-

De minoritate per principia deducta.

Mag

Durat

Pms

Sap

Pms

Sapientia

voluntatem

virtutes

veritas

gloria

diff.

concordantiam

contra

Principiu

Mrd

fims

Movio

Mim

tia aut ociosa: eo quia esse in potentia & ociositas / cum minoritate conveniunt. Actus vero & agentia cum maiori-
robuit **M**inoritas per voluntatem est amabilis non ut voluntas dirigat minoritatem in se sed ut diligat in aliquo obiecto minoritatem ut possit diligere mai-
virt **M**inoritas per virtutem est virtuosus: quoniam virtus restaurat hoc quod subiecti minoritatis habet per parvam quantitate / sicut granum sinapis habet magnam virtutem per gustum & acutis / & multiplicat multa grana. **M**inoritas per veritatem est vera: pro huius est quod veritas vere ponit quod ipsa sit circa non esse: & minoritas minorando ponit quod una veritas sit minor: alia. **G**loria per minoritatem est minor: et sic gloria per minoritatem non est quies / sed gloria ratione sue abundantie multiplicat suam delectationem in subiecto in quo est minoritas / nisi minoritas hoc impediret & impedit: quia in se magna delectatione habere non potest. **M**inoritas per differentiam est ratio inconfusa: sed secundum genus / sua charitas parva est. **M**inoritas participat cum concordantia / ut ex pluribus concordantibus sit constituta. Sed illa concordantia parva est / eo quia minoritatem non potest intrare ad magnitudinem. **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
scribit **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
glo **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
diff. **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
com **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
mt **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
domm **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
Adm **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
lini **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
Novo **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-
gna **M**inoritas cum contrarietate est contra maiori-

Secunda pars octave partis principalis in qua principia deducta sunt per regulas.

Licet principia discursiva sint in terna figura per carceras: hic vero discursus erit continuus per regulas / ut intellectus per rectam lineam de quo libet per regulas noticiam habeat.

Uterius in parte ista in medium partem quodlibet principii esse generale: ut cognoscatur quod ars ista generalis per predicta principia probata est generalis / et similiter propter hoc / ut violetas modo re artem istam non possint predictis principijs resistere.

De bonitate per regulas deducta.

Maximum bonitas sit principium generale: Et respondendum est quod sic / ut patet per regulam b. per seculas secundum de figure in qua omnia bona comprehendunt. Que quidem scale sunt generales & bone per bonitatem: quoniam bonitatem non possent habere deficientem bonitate generali. **P**er primam speciem regulae curritur / quid est bonitas generalis? Et respondendum est quod est ens continet in se omnes bonitates spirituales in subiectis spiritualibus sustentatas. **P**er secundam speciem regulae curritur / quid est bonitas in se sibi coessentialis? Et respondendum est quod est per se relata & sibi coessentialia et quibus est / & sine quibus esse non possent principia generalia. hoc probabile est per primam speciem regulae c. & per secundam d. **P**er tertiam speciem curritur / quid est bonitas in alio? Ad quod respondendum est quod est habitus in subiecto qui est habitus tuatus de bonitate actualis sue passiva quod per actum est bene agens per passivum est bene patiens. **P**er quartam speciem queritur / quid est in alio? Et respondendum est quod est existentia in subiecto sine qua non possit esse: & in ipso actione & passione ratione sue nature in secunda specie significare. **Q**ueritur

Secda po octave partis.

Distinctus finis per Committas Iuris finis

Per principia Contra emulatores res huius artis.

utrum bo.

De bonitate per regulas deducta.

quid est in se

in se

quid in alio

in alio

Octava pars.

1. D. de q.
Primitivum

2. Materialium

3. Rosivum

E. gnare

Exyrtia

Agencia

F. gnati

Concretum

Dyform

G. gnate

Proprium

Appropriati

H. gnato

per primā speciē regule. d. bonitas de q̄ est: respondendū est q̄ est de seipsa: vt sit generalis z habeat p se naturā suā designatā in sc̄ba ip̄cie regule c. z in prima z sc̄ba d. et per sc̄bam speciē/bonitas cōtracta de quo est: z respondendū est q̄ est de seipsa/inq̄stū est substantia innata: vt per secundam speciē regule c. z per primam regulāz e. significatū est/alter enim p se nō habet et existentiam naturalem/qd̄ est impossibile. ¶ Ampli⁹ bonitas existens habet naturalis siue moralis est significatiua de bonitate substantiali/educta z diffusa: sicut similitudo de simulato. ¶ Adhuc per terciām speciē d. bonitas cuius est: z respondendū est q̄ est subiecti in q̄ est: sicut habitū habituatū/z quantitas quanti: z huiusmodi. ¶ Per primā speciē regule e. q̄ritur: bonitas quare est: z respondendum est q̄ est per seipsam: vt per secundā speciē c. z per primā visus est. ¶ Alterius per secundā ip̄ciem regule c. queritur bonitas quare est: Respondendū est q̄ bonitas est vt principia alia sint bona p ipsam: priuata em̄ bonitate/nūllū quidē principium esset bonū/sicut priuata caliditate nullū ens esset calefactū. ¶ Per primam speciē regule f. queritur: bonitas quāta est: z respondendum est q̄ est tanta q̄tus est habitus eius: in subiecto aut̄ est pars eius. ¶ Per sc̄bam speciē queritur bonitas quāta est: Et respondendum est q̄ est tanta q̄ta sunt sua cōcreta correlatiua z sibi coessentialia vt iam probatum est in sc̄dā specie regule c. ¶ Per primam speciē regule g. queritur: bonitas qualis est: Et respondendū est q̄ est propria passio subiecti substantialis siue accidentalis in quo est/z cum pp̄ta passione predicatum est deductū: sc̄e quo subiectū esse nō pōt/sicut animal de homine. ¶ Adhuc per secundam speciē querit̄: bonitas qualis est. Et dicendū est q̄ est talis qualis est habit⁹ bonus in subiecto de ipso habituatū: sicut dulcedo mellis que bona ē/z iusticia iusti. ¶ Per omnes ip̄cies regule h. queritur: bonitas quando est: z respondendū est q̄ est tunc temporis quando ipsum bonum est/tēpore existente in motu bono z continuo successiue/per scalam secunde figure/in hac quidem respōsione sunt implicite oēs regule h. in tpe habituate. Sed applicationes dimittim⁹ homini bene inuentū habituatū de ista arte. z hoc facimus causa breuiloquij. Et in isto passu intellectus est valde oneratus. Verūtm̄ tomagis est onerat⁹/tan-

tomagis altus z generalis est. ¶ Queritur per omnes ip̄cies regule i. bonitas vbi est: z respondendū est/sicut prius de tempore dicit̄ est/videlicet est in seipsa: vt per secundā speciē c. manifestū est. z per primā z secundam regulam d. e. et per principia p̄me figure q̄ de bonitate habituatā z situatā sunt. ¶ Per primā regulā k. querit̄: bonitas quomodo est: z respondendū est q̄ bonitas est pars subiecti in quo est: vt patet per scalam differentie: z per secundam speciē regule c. z per primā g. ¶ Alterius per sc̄bam speciē regule k. querit̄: quō est bonitas in alio principio: z respondendū est p sc̄bam speciē regule c. Et hoc patet in p̄ma parte mixtionis principior. Et in p̄ma scala tertie figure p camerā b. c. z p camerā b. k. ¶ Ampli⁹ q̄rit̄ p terciāz speciē k. quō bonitas est in toto/z totū est in ipsa: Et est dicendū est q̄ est in toto/sicut habitus in habituatū: vt p scalam supradictam significatū est. ¶ Per quartā speciē k. artur quō bonitas transmittit suam similitudinem extra: z respondendū est p modum quē habet in sc̄bam specie regule c. in quā bonificāō in suo bonificabili generat bonitates peregrinas siue accidentales de ipsa habituatū: sicut dulcedo ē in melle que bona est: z iusticia est in iusto. ¶ Querit̄ per oēs ip̄cies regule k. bonitas cū quo est: ad qd̄ r̄ndēdū est q̄ est cum seipsa z cum alijs principijs/acetiā cum suis correlatiuis sine quibus esse nō posset: vt patet in sc̄ba specie regule c. cum quibus generat et imprimit bonitates peregrinas: z est cum prima z sc̄dā specie regule d. Et similiter cū scala tertie figure determinata p b. c. et per b. k. in qua scala diffundit se/dando eis suas similitudines.

De magnitudine per regulas deducta.

Verum magnitudo sit principium generale: z respondendum est q̄ sic/vt patet i scala tertie figure terminata per camerā b. c. z c. d. vsq̄ ad cameram c. k. Quomā nisi magnitudo esset principij generale: z bonitas/differentia/concordātia zc. nō haberēt de quo essent magnē vt per regulam b. pbatur est. ¶ Per primam speciē regule c. queritur: quid ē magnitudo: Et respondendū est q̄ est lud principij cui pp̄ue cōpetit magnitudo

I ubi
p̄ q̄ m
st pars
p̄as in
p̄art
pars i
tulo et
r̄onert
q̄no h̄m
mittit
iua sim
k̄a q̄
b. ubi
Deductio
magnitudinis per
regulas.
c. q̄ d
est m̄ sim

nt m si

n abio

m abio

de q

mt

u h m

u h m

E g r e

x i h

z m t

F g n a

u

o m t u

o m t u

care / siue cū quo magnū causat magnificare. Et hoc per regulam b. visum est. ¶ Per secundā speciem queritur / magnitudo quid habet in se? et respondendum est qd in rebus corporalibus habet magnificantem / magnificatum z magnificare ei coessentialia / cum quibus causat extensitates substantialia in subiecto ex quibus causantur q̄ritates / cū quibus mensurat se ipsa z alia principia in subiecto corporali in quo est. In spūali vero magno / causat accūs magnos: videlicet magnū intelligere / recolere z amare ex magnitudine spūali habitatos / ipsa magnitudine existente in spiritu: li principio. Et hoc idem est de magno spūali bonificare / curare / iudicare etc. vt per regulam b. probatur. ¶ Ad hoc per tertiam speciem magnitudo qd est in alio? Et est dicendum qd est forma formā magnum formatum z magnūz materiatum: vt per primam speciem d. significatus est. ¶ Amplius per quartā speciem queritur / magnitudo quid hz in alio? Respondendum est qd habet magnā actionem z passionem in subiecto magno in quo est / cum quibus est naturalis. Et hoc per primā regulā d. significatum est. ¶ Per primā speciem regule d. queritur / magnitudo de quo est? Respondendum est qd est de seipsa / vt sit primitiua in actu magnificandi: si non magnificaret / non haberet de quo esset: nec p̄ cōsequens magnificatum quod esset / qd ē impossibile: hoc autē patet per regulā b. ¶ Per secundā speciem queritur / magnitudo de quo est? Et respondendum est qd est de suis correlatiuis naturalibus in secūda specie c. significatus. ¶ Alterius per tertiam speciem queritur / cur? est? Et respondendum est qd est subiecti in quo est: quia subiectū cū ipsa agit in seipso naturaliter siue moraliter. Et hoc per regulam b. significatus est. ¶ Per primā speciem regule e. queritur / magnitudo quare est? Et respondendum ē p̄ secundā speciem regule c. eo qd est de magnificāte / magnificabili z magnificare / ratione cuius magnitudo habet naturā existendi hoc qd est. ¶ Per secundam speciem queritur / magnitudo quare est? Et respondendum ē / ad hoc vt alia principia per ipsa z sint magna. Et hoc significatus est in figura per omnes alias cameras in quib? c. ē. ¶ Per primāz speciem regule f queritur / magnitudo q̄ta est? Et respondendum est qd q̄ta est q̄ta sua essentia in subiecto cōtinua ē p̄ scalam tertie figure designata p̄ b. c. z c. d. vsqz ad camerā c. k. ¶ Per secundā speciem q̄-

ritur / magnitudo q̄ta est? Et respondendum ē qd est tanta q̄ta capere pōt de suis correlatiuis per secundā speciem c. significatus. Et sic de habitu? magnitudinis ab ip̄a infinis in prima z secūda figura substantiatō z affluatō z numeratō. ¶ Per primā speciem regule g. queritur / magnitudo qualis ē? Et respondendum est qd talis est q̄tis ē per primā speciem regule c. z p̄ primā z secundā d. e. f. Et ad hoc testatur regula b. ¶ Ad hoc per secundam speciem queritur / magnitudo q̄tis est? Et respondendum est qd est talis q̄tis sunt sui habitus diffusi et discursi in tertua figura p̄ scalā b. c. z c. d. vsqz ad c. k. ¶ Per primam speciem h. queritur / magnitudo q̄tis est? Et respondendum est qd est tūc quando suū subiectū est in quo est substantiata et cōiuncta. Et probabile est p̄ scalāz tertie figure p̄ b. c. z c. d. vsqz ad c. k. constitutā: in q̄ scala sunt implicite oēs quindecim species regule b. cū magnitudo motā cōstitit in repote / z tēpus in ipsa: sed hoc explicare / esset valde plūrum: hz spectat ad artū sc̄iētie artē istā. ¶ Per oēs species regule i. queritur / magnitudo vbi est? Et respondendum est qd ipsa est cū oibus speciebus i. in camera tertie figure designatis. Et p̄ artē applicabile ē ad p̄positū hōi inueniri / sc̄iētiaz artē istā. ¶ Queritur p̄ speciem pume regule k. magnitudo quo ē? Et respondendum est qd est p̄ illū modū quē hz in regulā c. d. z e. z f. g. h. z i. vt in scala tertie figure significatus est. ¶ Per secundā regulā k. queritur / p̄ oēs species cū quo est? Et respondendum est qd ipsa ē cū suis correlatiuis i secūda specie c. significatis. Et est cum prima z secūda specie regule d. e. f. g. h. i. et cū p̄ma modalī / sine quib? ipsa nō pōt esse hoc qd ē. ¶ Uterius est cū alijs principijs / sine quib? nō posset esse hoc qd ē: nec haberet naturā quā hz in seip̄a z in alio. Et hoc qd dictū est p̄ seipsum est notum z etiā p̄ b. cōprobatum est. ¶ Dictū est de magnitudine p̄ regulas disc̄iētia / ratione cui? ostensum est per quē modum intellectus humanus hz subiectū valde generale ad auerendum multas z magnas operationes per magnitudinē causatas z deductas i subiectū in quo sunt. Et ideo cū ita sit / quid mirū si per illāz artē generalē intellectus humanus ē valde generalis ad causandū sc̄iētias magnas z multas z facilius inuentas?

G quali
Propr

Appropriat

quādo

vbi

q̄ modo
cu quo
p̄ in part

De eternitate per regulas deducta.

Octava pars

Uirna
De eternitate p regulas deducta.

Veritur/vtrū sit eternitas?
Et responde q sic: qz si nō mund⁹ seipfuz picipisset/
z nouū se fecisset/ z esset an
teqz effer: sic sequeret cō-
tradictio qd est impossibilia. Et hoc p regulā b. pbatur est. ¶ Per primā speciez
regule c. querit/ quid est eternitas? Re-
spondendū est q est ens qd cū sua infi-
nita bonitate/ magnitudine/ potestater
virtute conuertitur. Et hoc per primāz
speciez z secundā d. e. f. pbabile ē. ¶ Per
secundā speciez qritur / eternitas qd hz
in se? Et respondendū ē q hz ista core
latua substantia z primitiua: vt per
primā speciez z secundā regle d. e. pbatur
est. ¶ Per tertā speciez querit / qd eter-
nitas est in alio? Respondendū est q est
ens ante tēpus existens: z hoc per suam
diffinitioē supradictā. z per primā spe-
cie regule d. pbabile est. ¶ Et per quar-
tā speciez qritur/ eternitas qd hz in alio?
Et respondendū ē q hz potestate ānihil-
landi dicitur ē/ eo quia sua potestas in-
finita est. ¶ Per primā speciez regule d. q
ritur/ eternitas de quo est? Et responde-
dū est q est de seipfā/ eo q primitiua et
singularis est: z hoc patet per regulā b.
¶ Et per secundā speciez qritur / eternitas
de quo est? Et respondendū ē q ē de eter-
nitate/ eternabili z eternare/ sine quib⁹
nō posset esse hoc qd ē: et sine ipfio va-
ca qd ē z ociofa effer: et etiā sū esse i-
nō ēē posset cōtingere: et hoc per secun-
dā speciez regule c. z p primā d. z e. mani-
festū est. ¶ Adhuc per tertā speciez qri-
tur/ eternitas cui⁹ est? Et respondendū
est q est nullius: qz cns infinitū sub ali-
quo alio existere minime pot. ¶ Per pri-
mā speciez regule c. qritur/ eternitas qre
est? Respondendū ē q est de infinitis p-
mitiuis z substantiālib⁹ / z sibi coessentiali-
bus. s. de eternate/ eternabili z eternare/
sine quib⁹ nō posset ēē hoc qd ē: neqz per
se existere posset: et hoc per oēs speciez
regule c. z b. satis euidenter probabile
est. ¶ Per scōz speciez querit/ eternitas
qre est? Respondendū ē vt: sua bonitas/
magnitudo / potestas sint primitiua et
ante oia inchoatiua. Et hoc per regulā
b. manifestū est: z per primā speciez d. si-
militer. ¶ Per primā speciez regule f. qri-
tur/ eternitas quāta est? et est responde-
dū q ē tāta quanta extra tēpus existere
pōt/ alioquin nō ēēt infinite primitiua
atqz cōtinua z singularis sine tēpore. et
hoc per regulā b. z per primā speciem
c. pbabile est. ¶ Per secundā queritur/
eternitas quāta est discreta? et responde

dum ē q ē tantā quāta ostēsa est p secū-
dam speciez regule c. d. e. ¶ Per primā
speciez regule g. querit/ eternitas qualis
est? Ad qd dicendū est q est talis qua-
les sunt sua diffinitio z significatio de-
ducte per secundā speciez regule c. z per
omnes speciez d. e. f. ¶ Per secundā spe-
ciem queritur/ eternitas qualis est? Et
est respondendū q est causa noui tem-
poris/ sic extra tempus z motum existēs
z precedens/ sicut est sua substantia ex-
tra quantitātē mundi intēsa z extēsa.
Et hoc p oēs speciez regle c. d. e. f. z etiā
p regulā b. affirmabile ē. ¶ Per oēs spe-
cies regule h. qrit/ eternitas qn est/ siue
qn fuit/ z quando erit? Ad qd dicendū
est per speciem regule c. d. h. videlicet
q fuit anteqz tempus fuisset: vt precede-
ret ad tempus quo ad suam duratiōē
eternā: sicut sua magnitudo infinita p-
cedit quantitatem mundi finitā. ¶ Alia-
rius eternitas est nunc in quo fuit ab
eterno/ z in quo nunc erit in eterno: et
hoc sine motu z successiōe: z in tali nunc
tempus existere minime potest: nunqz
etiā pōt ēē de genere eternitatis. ¶ Ue-
teritas. eternitas erit tūc qn tempus nō
erit in subiecto eterno. Ratio hui⁹ est/
vt immobilitas eternitatis sic mensu-
ret et comprehendat mobilitatem mun-
di: sicut in substantia dei immensa et
infinita quantitate noui finitam: z
ad hoc testantur omnes regule cuz spe-
ciebus earum. ¶ Per regulam i. querit-
tur/ vbi est eternitas? et respondendū
est: per regulas c. d. R. et per alias regu-
las/ videlicet q ipsa est ita extra celum
cum sua immensa infinitate: sicut cum
sua infinitate z immobilitate extra tem-
pus z motum: et sicut est cum sua boni-
tate infinita extra bonitate finitam.
Verumtamen diuina eternitas est in
mundo z in omnibus partibus eius/ nō
q sit collocata/ eo quia infinita z indi-
uisibilis est: vt patet per secundam spe-
ciem regule c. d. et etiam per regulam
b. probatum est. ¶ Per regulam de mo-
dalitate queritur / eternitas quomo-
do est? Et respondendū est q modus
designatus est in secundā specie regu-
le c. d. e. sine quibus eternitas non ha-
beret modū existēdi atqz agēdi i sua na-
tura: z hōd qd oēs regule asserē. ¶ Per
regulā de instrumentalitate qritur / eter-
nitas cum quo est? Et respondendū
est q est cum suis coessentialibus re-
latiuis in regula c. d. e. designatis. Et
sic cum sua infinita singulari bonitate/
magnitudine / potestate z / sicut cum

ig h
Propri
Ayro
8
gn

Est in sū

hē in sū

est in alio

hē in alio

Primitiua

Material

Positiua

Equarior

Existētia

Agentia

Quantū

Continuū

Discretū

una singulari duratiōe. Ratio huius est/ cuz quicqd sit/sit cōprehensum p hoc q ipsa est. Nam ens infinitū simpliciter cōprehendit finitus. Et ad hoc oēs regule testant z sentiant. ¶ Dicitū est de eter- nitate discursa p reglarōne cui ipaz artificialiter inuenim⁹ z cognoscim⁹ ad- iuuante sua gratia: ipsam quidē eterni- tatem deum vocamus. Cui sit laus z ho- nor in eternum.

De potestate per regulas deducta.

Ueritur vtrū sit aliqua po- testas infinita? Et respōde- dū est q sic. z hoc prestatur est per capitulū de eternita- te. Nam si non esset aliqua potestas infinita, naz eternitas q est infi- nita nō haberet cū q potest esse infinita: z hoc p regulā b. pbatur est. ¶ Itē p tertiā specie regule d. nisi eū esset potestas in finita/sequē q potestas finitū impedi- ret ipsaz esse. vñ sequeretur q potestas esset habit⁹ primati⁹ subdit⁹ habitui in finito z positio qd ē iposibile. ¶ Que- rit⁹ p primā specie regule c. infinita po- testas qd est? Et respōdēdū est q ē ens cui pprie cōpetit infinitū posse. Et istud per primā specie regule d. visum est. Et etiā regula b. ad hoc testat. ¶ Per secu- dam specie qrit⁹ potestas infinita quid hz in se? Et dicēdū est q hz naturales z essentialis relatiōes cū qd⁹ pōt eē b. qd est. Et hoc p regulā b. z p sedaz z tertiā regulā d. e. demonstrabile est. ¶ Per ter- tiā specie querit. Quid ē ptās i alio? Et dicēdū est q est ens causans actiones z passiones in subiecto/rōne cui⁹ subiectū pōt habere actiōes z passiones: z hoc per regulā b. affirmabile est. ¶ Per quartā specie querit qd habet potestas in alio? Et dicēdū est q hz actiōes sicut causa in effectu hz passiones in subiecto in quo ē/ ipsa potestas existēte habitata de bo- nitate/ z magnitudine zc. Et hoc p rlas b. visum est. ¶ Per primā specie regule d. qrit⁹ / ptās de quo dicēdū ē q est de seipsa/ eo qz principū gnale est. Et hoc p regulā b. pbabile ē. ¶ Per secundam specie qrit⁹ ptās de quo est? Dicēdū ē q est de possiticate/ possiticabili z possitica- re. Et hoc p secūdā specie c. e. pbabile ē. ¶ Adhuc per tertiā specie qritur/ pote- stas cui⁹ est? Ad qd respōndēdū est q est subiecti in quo est: qd qdē cū sua po- testate agit in patiente. et hoc per se pa-

tet. ¶ Per primā specie regule e. qrit⁹/ potestas quare ē? Dicēdū est q ē ex eo qz ē de possiticate/ possiticabili z possitica- re: sed accidētaliter ē habit⁹ in subie- cto in quo ē: sicut albedo q est eo q suoz subiectū albū est. ¶ Amplius p secundā specie querit⁹ ptās qre est? Dicēdū est vt alia principia p ipsaz possint habere existentia z actiua. ¶ Per primā spe- ciem regule f. qritur/ potestas qta est? Dicēdū est q est tāta qtu inirare po- test suā naturā: z hoc per secūdā specie c. manifestū est: vt ex ipsis sit vna conti- nua existentia. z ad hoc regula: b. z ptās z secūda specie regule d. testant. ¶ Ad- huc p secūdā specie qrit⁹ / potestas qta est? Dicēdū est q est tāta qta sunt sua cōcreta relata p secūdā specie regule c. z per primā g. z per regulā b. visum est. ¶ Per primā specie regule g. qrit⁹ / po- testas qualis ē? Dicēdū est q est talis qualis est. pp: ia passio subiecti: sicut in- finitas z eternitas dei sine quibus de⁹ non posset esse hoc qd est. ¶ Itē per se- cūda specie querit⁹ / potestas qualis ē? Dicēdū ē q est talis qualis est habit⁹ in subiecto sicut bonitas/ magnitudo/ q possunt esse hoc qd sunt per potestates. et iudex pōt esse p potestatem. et hoc per regulā b. manifestū est. ¶ Queritur per oēs species regule h. ptās qn est? Et dicēdū ē p primā specie regule q ē tūc qn sua diffinitio ē. et per secundā eiusdem est tūc qn habet correlatiua sibi cōessen- tialia. ¶ Adhuc per tertiaz est tūc qn in subiecto habitus est. ¶ Amplius per quartā eiusdem est tūc qn hz actiones z passiones in subiecto. ¶ Et per primā specie regule d. est tūc quando temp⁹ potest esse per potestatem et per motū/ et motus in tempore. ¶ Adhuc per se- cūda d. est tūc quando est de suis cor- relatiuis. ¶ Amplius per tertiā d. ē tūc qn est instrumentūz subiecti in quo est. ¶ Et per primā specie regule modalis ē tūc quādo per seipsam hz modum. z p secundam specie ē tūc qn est habitus i subiecto. ¶ Et per tertiā specie ē tūc qn vnum correlatiuum ē in alioz oēs sunt i vna essentia z essentia in ipsis. ¶ Et per quartā specie est tūc qn alia principia de ipsa sunt habitata: z de similitudinibus ipsius potestatis. ¶ Per regulā in- strumentalitatis/ adhuc potestas est tūc quādo est cum suis correlatiuis. ¶ Et p secūdam specie est tūc quando vnu pā- cipium cum alio est. ¶ Et per tertiam ē tūc qn plures essentie possunt eē i vno cōu: z vna in alia z cōe in ipsis. ¶ Adhuc

E gnari vs
Existenti
Agnari
F gnata
Propriu *
Disorta
G gnali
Propriu
Appropriati
quando
c
D
1
2
3
K
K

vtrū
1: pote
sic p re
as de-
cta.
ad.
in se
in se
in alio
alio
q
im
at
f

per quartā est tūc qñ causat suas simili-
tudines in subiecto trāsfectū cū suis coef-
fentialib⁹ relatiuis intrīsecis. Et sic ostē-
ditur est quō potestas existit in tpe/z tē-
pus z motus in ipsa. Et in isto discursu
intellectus est valde aggrauatus; tamē
exaltatus est. Et hōc est regulē pbāt: sine
quib⁹ intellect⁹ nō posset esse ita altus.
¶ Per omnes spēs regulē i. quī: potestas
vbi est? dicēdū est q̄ est in vbi p illā mo-
dū p quē supra de tpe dictū est. Nam est
in suā diffinitione/z est in suis correlati-
uis; in quib⁹ omne possibile est possibile/
z extra ipsos nullum ens est possibile in
ipsis/qd nullū impossibile existere pōt.
¶ Iterū est in subiecto in quo est habit⁹: z
in subiecto in quo habet actōes z passio-
nes. Et est in loco primitiuo: z est in eis
de quib⁹ est/z est in subiecto cui⁹ est. Et
est in modalitate in qua hz modū existē-
di z agēdi/z suas similitudines gene-
randi. Et est in subiecto quō quidē cū ipsa
potestas agit z patitur. Et hoc per oēs
species pdictas demonstratū est/z p̄ regu-
lam b. pbabile est. ¶ Per regulā moda-
litiaria querit: potestas quō est? r̄ r̄nden-
dū est/q̄ modus potestatis est fm q̄ hz
modū essēdi z agēdi in subiecto in quo
est/z subiectū in ipsa/habēdo p potesta-
tem actione z passione. Et hoc p lineā
cōtinuā z hōc p regulā regularū est substē-
tatiū. Sed hoc declarare esset plūrimū:
tamen ipsa declaratio possibilis et facilis
est/tenēdo modū huius artis. ¶ Querit
potestas cū quo est p regulā instrumen-
talitatis: z dicēdū est/q̄ est cū suis coef-
fentialib⁹ relatiuis/z est cū oibus specie-
bus regularū/sine quib⁹ ipsa esse nō po-
test: neq; ipse sine potestate. ¶ Et hoc sa-
tio est declarabile habituatis de ista ar-
te. ¶ Et hęc de potestate sufficiant.

De sapientia p regulas deducta.

Queritur vtrū aliqua sapien-
tia sit habitus? z dicendum
est q̄ sic. Nam si nō esset ali-
qua sapiētia habit⁹/iamā in-
tellectus nō haberet cū quo
obiectaret vitates reales z necessarias:
z sic esset nudus z impotens/qd est im-
possibile. z hoc p regulas b. pbabile est.
¶ Per primam speciem regulē c. querit:
sapientia existēs habitus quid est? z est
respondendū q̄ est instrumentum cū
quo proprie z bene intellectus agit: ex q̄
na bene est habituatus: sicut ignis de ca-

litate/z cappa⁹ de cappa/z iustus de
iusticia. ¶ Per secundā speciem querit:
quid habet in se sapientia coessentiali-
ter? z respondendū est/q̄ ipsa habet
sua correlatiua sine quibus esse non po-
test. ¶ Per tertiam speciem queritur: qd
est in alio? est dicendum q̄ est habitus
existens in alio. ¶ Per quartam speciem
queritur: sapientia quid habet in alio?
et est dicendū/q̄ sapientia existens sub-
stantia habet habitum in subiecto; cum
quo subiecto bene intelligit. ¶ Per pri-
mam speciem regulē d. queritur: sapien-
tia de quo est? dicēdū est/q̄ est de seipsa
vt principium primitiuū z generale sit
ad omnia subiecta. ¶ Per secundā que-
ritur: de quibus est? z dicendū est/q̄ est
de suis relatiuis essentialibus: illa que
est substātia/z que est accidens: sine ha-
bitus nō habet de quibus sit: cum sit for-
ma simplex. Et hoc per regulas b. z per
secundam speciem c. z per quartam R.
manifestum est. ¶ Adhuc per tertā spe-
ciem queritur: cuius est sapiētia? ad qd
dicendum est/q̄ est subiectū in quo est: si-
cut cappa cappati: et hinc. ¶ Per pri-
mam speciem regulē e. queritur: sapien-
tia quare est? z est dicendum/q̄ sapien-
tia existens in subiecto/est ex eo: q̄ est
de intellectu/itelligibili z intelligere:
z si est accidens/est ex eo: quā intellect⁹
est de ipsa habituatus: sicut logic⁹ de lo-
gica: z huiusmodi. ¶ Simplicius per secu-
dam queritur: quare sapientia est? z re-
spondendū est/q̄ vt sapiens bene z pru-
denter habeat scientiam. z hoc per regu-
lam b. probatum est. ¶ Per primam spe-
ciem regulē f. queritur: sapientia quāta
est? et est respōdendū/q̄ est tanta quā-
tus est habit⁹ existens in subiecto in quo
est. ¶ Adhuc per secundum speciem que-
ritur: sapientia quanta est? Et est respō-
dendū/q̄ tanta/ quanta sua concreta
sunt ex ipsa sapia habituata/sicut sunt
calefactiuum/calefactibile z calefacere:
que quidem existunt habituata de cali-
ditate. ¶ Per primam speciem regulē g.
queritur: sapientia qualis est? z dicēdū ē/q̄
est talis qualia sunt sua concreta relati-
ua innata z ipsū habituata: z p secun-
dam speciem c. signata. ¶ Simplicius p se-
cundam speciem queritur: qualis est sa-
pientia? dicendum est/q̄ est talis qua-
lia potest habituare sua concreta relati-
ua: sicut bene/magnifice zc. vt per re-
gulam b. manifestum est: z etiā per ter-
tiam speciem regulē c. z per quartā spe-
ciem regulē R. ¶ Per omnes species re-
gulē h. querit: sapientia quā est? z dicēdū ē

vbi
c
D
E
quomo
D
cum quo
8
vbi
c
quid
est in se

hf r/r
in alio
in ali
Dg
Prim
Not
Pos
Egr
Ex
Ag
Fam
Com
Dfsm
Ggh
Prop
Appro
quinto
c D R

q̄ est in illo nunc in quo est/verūtamē
in vno est in potentia et in alio in actu:
aut in vno nunc in theoretica: et in alio in
practica/ secundum quod subiectū in tem
pore et in motu est habitūarium. Et per
regulam c. d. R. probabile est. ¶ Per
omnes species regule i. queritur / sapientia
ubi est: Et respondendum est p̄
omnes suas species q̄ est in subiecto: sicut
bonitas in bone: et caliditas in igne:
et iustitia in iusto/ et huiusmodi: et ad
hoc testatur regula b. ¶ Per regulam
modalitatis queritur / sapientia quomodo
est: Et est dicendum q̄ est per modū
differentie et proprietatis. Differentia
enim abstrahit habitum ab omnibus alijs
habitibus. et ponit proprietates q̄ sit p̄
habitus intellectus: vt per secundā speciem
regule e. quodlibet relaxatum sit
habitūarium in alio: et omnia sua relati
ua adiuuicim sint habitūata in vno habi
tu: et hoc per regulam b. patet: et per
omnes species regule R. ¶ Per omnes
species regule R. queritur / sapientia cū
quo est: Dicendum est q̄ est cum suis fun
damentis correlatiuis/ vt ex ipsa sint ha
bitūata. Et est cum actu bonitatis/ eo q̄
bene ē. Et est cum actu veritatis/ quia ve
ra est: et est cum actu potestatis: possibi
lis enim ē. Et est cum actu voluntatis/ cū
sit desiderabilis. Et est cum actu virtu
tis. nam virtuosā ē. et est cum actu glorie/
delectabilis quidez est.

paruo et hoc moraliter. Et per regulam
b. probatum ē. ¶ Per tertiam speciem q̄
ritur / voluntas quid est in alio? Et re
spondendum ē q̄ ē in subiecto in quo ē
potentia habitūata de virtutibus / aut
de virtutibus per suū velle/ aut nolle. ¶ Per
quartam speciem queritur / quid habet
in alio? Ad quod respondendum ē q̄ ha
bet actiones et passionis obiectando.
¶ Per primam speciem regule d. querit
ur / voluntas de quo est? Et responde
nduz est q̄ ē de seipso: alioquin si esset de
aliquo principio sibi preiacente/ ita nō
esset primitiua ad volendum nolendū:
et etiam esset nuda de secunda specie e.
quod est impossibile. ¶ Per secundam
speciem queritur / voluntas de quo est?
Et respondendum est q̄ est de suis con
substantialibus relatiuis per secundā
speciem c. de signatis: alioquin non ha
beret per se existentiam/ eo q̄ esset acci
dens. ¶ Per tertiam speciem queritur /
voluntas cuius ē? Et respondendū ē q̄
est hominis: cum ipse moueat ipsam li
bere ad actum suū/ scilicet ad velle aut
nolle. ¶ Per primam speciem regule e.
queritur / voluntas quare est? Et respo
ndendum est/ eo q̄ de suis correlatiuis
naturalibus cōstituta ē. Moraliter autē
est: qz in subiecto in quo ē/ de suo habitū
habitūata ē. sicut cappar de sua cappa
habitūatus ē. ¶ Per secundā speciem q̄
ritur / voluntas quare ē? Respondenduz ē
vt entia sint amabilia siue amata: absq̄
enim ipsa nō possent esse oblectata quo
ad genus voluntatis. Et sic quies esset
vacuata de bonitate/ magnitudine/ qd ē
impossibile: et hoc per regulam b. patet.
¶ Per primā speciem regule f. queritur /
voluntas q̄ta ē? Et respondendum ē q̄
est tāta q̄ta ē sua essentia ab omnibus
alijs differens. ¶ Per secundam speciem
queritur q̄ta est? Et respondendum ē
q̄ ē tanta q̄ta ē ex suis essentialibus re
latiuis ex quibus ē per secundam speciem
regule c. d. e. designatis. et hoc per
regulam b. probatum est. ¶ Per primā
speciem regule g. queritur / voluntas quā
lis est proprie? Et respondendum est q̄
est propria passio substantialis in subie
cto in quo ē: sicut homo qui non potest
esse ab q̄ voluntate sua. ¶ Per secun
dam speciem queritur / voluntas quā
lis est appropriate? Et respondendum
est q̄ est bona per habitum bonum:
aut mala per habitum malum / cum
quod voluntas se induit ad velle bene aut
male. Et hoc per regulam b. patet.
¶ Per omnes species regule h. querit/

in alio
in alio
De quo
Primitiua
Moralis
Propri.
E quam
Existencia
Agentia
E quam
Contin
Primitiua
G qualis
Propri.
Appropriate

167
g m
ng
ut n
De voluntate per regulas deducta.
ad
in se
in se

De voluntate per regulas deducta.

Queritur / utrum voluntas sit
immortalis: Et respondendum
est q̄ sic/ quo ad suam
essentiam: quia non est con
stituta de relatiuis con
trarijs compositis: vt patet per secundam
speciem regule c. d. e. Verūtamē
mortalis ē/ quando ē habitūata de peccato:
eo quia de secūda specie e. deuiaa ē: et
ad hoc testatur regula b. ¶ Per primā
speciem regule c. queritur / voluntas qd
est: Et est respondendum q̄ est ens cui cō
petit velle et nolle: vt per secundā speciem
regule e. posset esse in quiete. ¶ Per se
cundam speciem querit / voluntas quid
habet in se naturate? Et respondenduz ē
q̄ habet amantem/ amātū et amare con
suetudines ex sua relatione: et hoc substantia
liter/ cum quibus se habitūat de bono
habitu/ aut de malo: et de magno/ aut d

Octaua pars

voluntas quando est? Et respondendum est qd est tunc subiectiue z obiectiue qn ipsa e deducta p oēs species e.d.k. Istō aut nō oportet declarari nā satis est manifestum intellectui bene speculanti et habituato de arte ista. Et hoc per regulā b.e.f.g. pbatur est. ¶ Per omnes species regule i. queritur voluntas vbi est? Et respondendum ē per omnes ipsius regule species qd est in subiecto in quo est subiectiue z obiectiue. Et hoc satis clare patet bene intuenti regulas e.f.g.h. ¶ Per omnes species regule modalitatis queritur quomodo voluntas est subiectiue z obiectiue? Et respondendum ē qd est per illum modū per quem discursus est per omnes alias regulas z species earum clare visum est: hoc autem narra re valde politum esse: dicitur dimittitur artis huius artis. ¶ Per omnes species instrumentalitatis queritur voluntas cum quo est? Et hanc responsiones dimittimus lectori huius artis: quā responsonem potest habere per capitulum sapientie in ultimo paragrafo. ¶ Sed hic queritur voluntas cum quo obiectat obiectum? Et respondendum est qd cum sua libertate: que quidem est sibi habitus innatus. Adhuc obiectat cū suis relatiuis: eo qd volens conuincitur cum sensitiuo z imaginatiuo extrahit z deductit species peregrinas de sensibilibus z imaginabilibus: in suo proprio libit ipsas impunitur z ipsi ipseis generantur z oriuntur volubiles per concupiscentiam: z odibiles per iram. z hoc est in intrinseco velle a quo oritur velle aut nolle peregrinum per accidens. Et in isto passu apparet qd nolle non est de essentia voluntatis: ex eo quia cum irascibilitate causatur est. Que quidē irascibilitas est oppositum volubilitati. Et in isto passu intellectus est valde altus.

De virtute per regulas deducta.

Queritur vtrius virtus sit habitus communis principiorum: vt ipsa principia habeant actus virtuosos? Et respondendum est qd sic vbi patet per secundam speciem regule e. que quidem non potest esse subiectum quietis principiorum nisi virtus esset habitus principiorum communis. Et hoc per regulam b. probabile est. ¶ Per primam z speciem regule c. queritur virtus quid est?

Et respondendum est qd est habitus cū quo principia habent habitus virtuosos: z hoc per regulam b. significatum est. ¶ Per secundā specie queritur voluntas quid habet in se consensualiter? Et respondendum est qd hz sua correlatiua ex quibus est z cum quibus est fons ad cauandam actus virtuosos. ¶ Per tertiam specie queritur virtus quid est alio? Et respondendum ē qd est habitus in subiecto: vt subiectu habeat actū virtuosum: sicut ignis qd ē caliditate vt habeat actū calefaciendi. ¶ Per quā specie queritur quid habet in alio? Et respondendum est qd habet actum in subiecto de virtute accidentali habituato. ¶ Per primā species regule d. queritur virtus quid est? Dicitur est qd est de se ipsa: alioquin non esset principium generale: qd est impossibile. ¶ Per secundā specie queritur virtus de quo est? Respondendum est qd virtus substantialis est ex suis correlatiuis substantialibus per secundā specie c. significatio. aliter enim non posset habere fundamentum per se existens: neq; euan naturā: quod est impossibile. ¶ Per tertiam specie queritur virtus cuius est? Et respondendum est qd virtus existens habitus est virtus substantialis que est substantia. Et hoc per regulas b. probatum est. ¶ Per primam speciem regule e. queritur virtus quare est? Et respondendum est qd ex eo quia ex suis relatiuis substantialibus est constituta. Virtus autem accidentalis est ens accidentale: quia per virtutem substantialem causatur est. Adhuc per secundam speciem queritur virtus quare est? Respondendum est vt alia principia cum ipso sine quiescere possint virtuose. Et hoc per regulas b. manifestū est. ¶ Per primam specie regule f. queritur quia est virtuosus? Et respondendum est qd virtus naturalis est tanta quanta est sua extensitas per totum inuicem. Adhuc per secundam specie queritur virtus quare est? Et respondendum est qd est tanta quanta sunt sua correlatiua diuersimode existentia in subiectis differentibus specie. Et istud per regulā b. significatum est: et etiā per primā species regule d. z per secundam species c. ¶ Per primam speciem regule g. queritur virtus qualis est? Et respondendum est qd virtus est propria passio in subiecto. ¶ Per secundam specie queritur virtus qualis est? Et respondendum est qd virtus accidentalis est ens appropriatū cū quo subiectum est habituatum. Sic iustus

vbi c d k

quomodo

Cum quo

utrum

De virtute per regulas deducta.

quid est in se

h i s r

r m al

h i m al

D d g

Primi

noti

Pos s r

E g r r

Ex i p

A g r m

F g n n

Cont

Dis s r

C g l r

R v y

Appro

de iusticia / z virtus visiva de abstractio
ne specierum colorum / z tactus de specie
bus caloris frigiditatis / z huiusmodi: et
sic de potentia superioribus suo modo
et hoc per regulam b. significatum est: et
per primam speciem d. z per secundam. ¶ Per
omnes species regule h. querit / virtus
quando est: Et respondendum est qd est tunc
quando in suis speciebus substantata z
discursiva est. Et hoc dimittitur generali
ariste huius artis. ¶ Per omnes species
regule i. queritur / virtus ubi est: Et est
dicendum qd est in omnibus suis specie
bus: z est per totum universum / z in ver
bis / z in herbis / z in lapidibus / z in oib
subiectis de ipsa habituatio / z in omni
bus actibus p virtutes causatis. Sz vir
tus maxime consistit in ca prima q cum
ipsa puerit. ¶ Per regulam modalem p. h.
designata querit / virtus quomodo est: Et est
dicendum qd est p modum que hz virtus sub
stantialis habituatio de de virtute accide
tali cu q transit ad habendum actus p egri
nos influendo suas similitudines subiecti
no / obiective / reflexive similitudines ob
iectorum z sua propria passione in q ipsas
similitudines impunit z catheterizat: vt
sint virtuose. Et in isto passu intellectus
est valde alius / oneratus z etia fatigatus /
vt per regulam b. manifestum est. ¶ Per regu
lam instrumentalitatis querit / virtus cui
quo est: Et est respondendum qd est cu suis
correlatiuis: z vna virtus est cu alia: sicut
patet in linea recta constituta de virtute
elementaria / vegetativa / sensitiva / ima
ginativa z intellectiva: i q linea / vna vir
tus attrahit species cu aliat sit partici
pativa cu alia. Et hoc per regulam i. z p secu
dam speciem regule e. z p regulam b. pbatis e.

tas quid hz in se essentialiter z natura
liter: Et respondendum est qd hz sua corre
lativa sine quibus esse non pot: in quibus et
cu quibus oia sunt veritabilia: z extra
sua essentialia nulli casu pot esse verus: vt
per primam speciem d. visum est. ¶ Amplius
p tertiam speciem querit / veritas qd habet
i alio: Et respondendum est qd hz habitum cui
quo verificat subiecti in quo est. ¶ Per
primam speciem regule d. querit / veritas de
quo est: Et respondendum est qd est de seipso:
vt falsitas que est suus contrarium / non
sit ei preiacens: z vt in sua essentia que
scere possit: et hoc per secundam speciem regu
le c. visum est. ¶ Per secundam speciem
querit / de quibus est: Et est dicendum qd
est de suis correlatiuis: alioquin non est
fundamentum sui habitus cu quo transit
ad verificandum alia principia. ¶ Per ter
tiam speciem querit / veritas existens haberi
cuius est: Et respondendum est qd est sui
fundamenti substantialis in quo substan
tata est: et hoc per regulam b. patet. ¶ Per
primam speciem regule e. querit / veritas
quare est: Ad qd respondendum est qd
eo qd est ex suis correlatiuis substantia
libus. ¶ Per secundam speciem querit / veritas
quare est: Et respondendum est vt
alia principia per ipsam veritate sint ve
rificabilia. ¶ Per primam speciem regule f.
querit / veritas quanta est: Et respondendum
est qd est tanta quanta alia principia per
ipsam veritate sunt verificata. ¶ Per se
cundam speciem querit / veritas quanta est: Ad
qd respondendum est qd est tanta quantum de
suo proprio habitu est habituata cu quo
causat actus peregrinos. Et hoc per re
gulam b. patefactum est. ¶ Per primam spe
ciem regule g. querit / veritas qualis est:
Et respondendum est qd veritas propria est
propria habitus subiecti in quo est cu
quo verificat alia principia. ¶ Amplius
p secundam speciem querit / veritas quomodo est: Et
respondendum est qd est habitus / appropriatus
cu quo intellectus vere intelligit et attingit ipsa
principia realia: que dicitur
sunt vere intelligibilia / recolubilia z ama
bilia z vere sunt: et sic de sensibilibus et
imaginabilibus: et sic de moralibus: et ad
hoc regula b. testatur. ¶ Per omnes spe
cies regule h. queritur / veritas quando
est: Et respondendum est qd est tunc quan
do tempus est in ipsis speciebus substan
tatum z discursum: cuius ratio est. Nam
sine ipsa veritate / tempus quidem species
ei vere nequaquam esse possent. ¶ Per om
nes species regule i. querit / veritas ubi est:
Et respondendum est qd est extra falsita
tem: et est per omnes species ipsius i.

in alio
de quo
primam
Natural
Posit.
E quam
Exist
Agm
E quantu
Comm
Disintu
G qualr
Propin
Appropin

gndo
dk

ubi
dk

mo

ing

uvm

et verita
p regu
dedu:
z.

ad
ti su
fm si

quando
CDK

ubi
CDK

que quide[m] species ab eis veritate minime esse possent. Alteri^o est in o[mn]ibus elementatis/vegetatis/sensatis/imaginatis. Et in o[mn]ibus q[ui] p[er] a[ct]us sunt obiectata & sic de angelo. In deo quide[m] est infinita & eterna veritas p[er] exister[e] & agere. et h[oc] p[er] regulã b. manifestum est. ¶ Per o[mn]es species moderatius querit[ur] veritas quod est? & respondend[um] est? q[uod] est p[er] illu[m] modu[m] que[m] habet differentia/coördinãtia & alia p[ri]ncipia: q[ui] differentia ponit in creatis q[uod] veritas sit vnu[m] p[ri]ncipiũ/bonitas aliõ[m] magnitudo aliud? & sic de ceteris. & q[uod] in essentia veritas vnu[m] sit verificãdo/alius verificat[i]o/et alius verificare. Et q[uod] vna sit veritas substantialis & alia habitualis: p[ro]p[ri]etas aut[em] ponit q[uod] veritas substantialis habeat p[ro]p[ri]u[m] habitũ: videlicet veritatẽ accidentãle[m] c[ui] qua ponit alia essentia in vero. Et ad hoc est coadunãtia & coördinãtia v[er]itas multiplicet suas similitudines: & hoc p[er] regulã b. visus est. ¶ Per o[mn]es species instrumentalitatis q[ui] tur: veritas c[ui] quo est? & respondend[um] est? q[uod] est cum suis correlatiuis. Et veritas que est habitus/est c[ui] suo fundam[en]to q[uod] est veritas substantialis. Et veritas que est moralis/est c[ui] bonitate & virtute. Nam c[ui] malicia & vitij esse nõ potest/c[ui] sint habitus p[ri]uatiui c[ui] quibus falsitas est/in qua falsitate nulla similitudo veritatis exister[e] p[ot]est: q[uod] si sic iam esset composita ex contrarijs/& implicaret & tradicionẽ: q[uod] est impossibile.

De gloria per regulas deducta.

Er regulã b. querit[ur] vtrũ gloria sit p[ri]ncipium generale & reale? & r[ati]õdẽdũ e[st] q[uod] sic: quia si non/vniuersum esset euacuatum in secunda specie regule e. & omnia p[ri]ncipia essent sine delectat[i]o[n]e & quiete: q[uod] est impossibile. ¶ Per primam speciem regule e. querit[ur] gloria quid est? & respondend[um] est? q[uod] est essentia vltra quã nulla delectatio esse potest. ¶ Per secundam speciem querit[ur] gloria quid habet in se coessentialiter & naturaliter? et respondend[um] est q[uod] habet sua correlatiua scilicet gloriãtiam/gloriabilem & gloriãri. cum quibus & in quibus omnia sunt gloriabilia atq[ue] delectabilia. & hoc p[er] primam speciem d. significatum est. ¶ Per tertiam speciem querit[ur] gloria q[uod] est in alio: ad quod respondend[um] est q[uod] gloria

existens habitus/est instrumentalit[er] in gloria substantiali: c[ui] qua gloria substantialis ponit alia p[ri]ncipia in appetitu delectationis & quietis. ¶ Per quartam speciem querit[ur] gloria quid habet in alio? Et respondend[um] est? q[uod] habet in subiecto in quo est/actio[n]es & passion[es] & delectando & quietãdo. Et in isto passu apparet per quem modum se delectat in agendo forma/& in patiendo materia. Et hoc patet per masculum et femellam/& per secundam speciem regule c. ¶ Per primam speciem regule d. querit[ur] gloria de quo est? & respondend[um] est q[uod] est de seipsa: vt sit p[ri]ncipium primitiuum/in quo sunt delectabilia/alioum appetit[us] & delectatio essent extra essentiam glorie: quod est impossibile. Et hoc per regulã b. manifestum est. ¶ Adhuc per secundam speciem querit[ur] gloria de quo est? & est respondend[um] q[uod] est de suis correlatiuis/aliõq[ue] gloria existens habitus nõ haberet in quo esset substantia. ¶ Adhuc per tertiam speciem querit[ur] gloria cuius est? respondend[um] est? q[uod] gloria existens/habitus est glorie existẽtis substantialiter. ¶ Per primam speciem regule e. querit[ur] gloria quare est? Respondend[um] est? q[uod] gloria est de suis correlatiuis constituta. ¶ Adhuc per secundam speciem querit[ur] gloria quare est? respondend[um] est? q[uod] gloria existens habitus cum gloria substantiali/ponit alia p[ri]ncipia in delectatione & quiete. ¶ Per primam speciem regule f. querit[ur] gloria quanta est? & respondend[um] est? q[uod] est tanta q[ua]nta est in suo esse/sicut abstractum in suo co[n]creto. ¶ Amplius p[er] secundam speciem querit[ur] gloria quanta est? & respondend[um] est? q[uod] est tanta quãta sunt sua correlatiua & su[us] habit[us] c[ui] quo multiplicat sp[eci]es quietatas/sicut intellect[us] c[ui] suo habitu ponit species intellectas. Et in isto passu apparet quomodo vnu[m] p[ri]ncipiũ se adiuvat c[ui] alio ad multiplicandũ species. ¶ Per primam speciem regule g. querit[ur] gloria qualis est? p[ro]p[ri]e? & respondend[um] est? q[uod] p[ro]p[ri]e gloria est. p[ro]p[ri]a passio subiecti i quo est. ¶ Et adhuc p[er] secundam speciem querit[ur] gloria qualis est? ad q[uod] dicend[um] e[st] q[uod] gloria appropriata est talis/qualis de ipsa p[ri]ncipia sunt habituata et quietata. ¶ Per o[mn]es species h. querit[ur] gloria q[uod] est? & r[ati]õdẽdũ e[st] q[uod] est tunc/q[ui] t[em]pus est discursiuum per o[mn]es sp[eci]es h. de vno n[un]c in aliud successit[er] sicut gloriãtis qui in vno n[un]c se delectat in vna specie/& in alio n[un]c in alia: & hoc in suo intrinseco gloriabili/in multiplicando gloriãri peregrinum/c[ui] quo

quomodo

om qu

utrum

Deductio glorie per regulas.

quid est in si in si

est in alio

in m n

Prim

Non

Por

Egr

Exist

Agm

Fqm

Com

Dist

Ggle

prop

Appro

qn

c d r

ponit suū gloriari innatū in practica: et hoc p oēs species h. pbabile est. ¶ Per oēs species regule i. qritur/gtia vbi est. Ad qd respondēdū est q est in suis corre latius 7 in seipsa/primitiua em ē: 7 in suo habitu ex quo habituada est: 7 i mo do/qz modalis ē: 7 est in instrumentalitate cū sit instrumentū: 7 est in bonitate/qz bo na est: et in magnitudine/nā magna ē: 7 est in oibus subiectis cū quibus appeti tur/7 quies est. Et hoc per regulam b. pbatū est. ¶ Per regulā modalitatis qritur/gloria quō est: Et respondendū ē q est p illū modū q est suā correlatiua sunt/vno existēte in alio: et p quem glo rias in suo gloriabili intrinseco bh 7 ma gne 7c. ponit alia principia in quiete de lectando 7 dādo eis suas similitudines. Et hoc per secundā specie regule c. signi ficatum est. ¶ Per regulā instrumenta litatis queritur/gloria cum quo est: Et respondendū est q: est cum correlatiuis 7 gloria que est substantialis/est cū suo habitu cum quo habituat alia principia: est cū bōitate innata/eo qz naturaliter bona est: 7 in bonitate morali/quō bon⁹ se delectat in agēdo bonuz cum iusticia et prudentia 7c.

De differentia per regulas deducta.

Trum differentia sit prin cipiu generaler reale: Et dicim⁹ q sic vt per regulā b. patet: qz si nō mundus nō esset de suis partibus naturaliter q sunt primitiue naturaliter p differentia 7 cōcordan tes/per cōcordātia: 7 contrariantes/per primitiua cōtrarietate: que non possent esse sine primitiua differentia/ sine q mū dus esset euacuatus primitiuis/ concordantijs 7 cōtrarietatibus: 7 etiā in scā specie regle e. 7 appetitu naturali 7 de te: 7 oia quidez vellent esse idē numero. 7 sic mundus non esset hoc qd est. ¶ Cō cluditur ergo de qstione affirmatiua est tenenda. ¶ Per primā species regule c. queritur differentia qd est: Respondēdū ē q ē cā plurimū entiu p actū suū. f. differre. Et hoc p regulā b. pbatū ē. et p scalā differentie posita in secunda figura siue in tertia de camera b. c. vsqz ad cam erā b. R. in qb⁹ differentia est discursa 7 diffusa causando plura. ¶ Per secundā specie qritur/quid hz in se naturaliter et essentialiter: Et respondendū est q hz

sua correlatiua. f. differentem/differentiā 7 differente/sine quibus nō pōt esse/cū quibus cōtinet in se oēs suas species differentes inter se. ¶ Adhuc per ter tiā specie querit/qd hz differentia tatio? Et dicendum est q est ens habēs in suo essentiali differentiabili differentias pere grinās cū quibus causat pluralitatem de de ipsa differentia habituali. ¶ Adhuc p quartā specie qritur/differentia qd hz in alio: Et dicendū est q hz pluralitatem sic de seipsa habituada/sicut carbōca de caliditate sunt habituat 7 hoc p regulā b. monstratū est. ¶ Per primā specie d. querit/de quo est differentia primitiua: Et ē respondēdū q est de seipsa q: si nō/ oia appeterēt esse vnū 7 idē numero: qd est impossibile. Nā ego nō appeto te ec/ neqz lapidē 7c. neqz cōduco. ¶ Ampli⁹ per secundam speciem queritur/Diffe rentia de quibus est: Et est respondēdū q est de differente/differentiabil et differentiare: qui quidem sunt ei⁹ cō substantiales/cuz quibus facit differre omnia cum suo proprio habitu que sine ipsa non essent per se existētia: neqz haberent fundamentum: neqz possent differre substantia et accidens. ¶ Per tertiam speciem queritur/differentia cū? est: Et dicimus q differentia existēs ha bitus est differentie substantialis: 7 om nia per regulā b. sunt pbabilia. ¶ Per primam speciem regule e. queritur/Dif ferentia quare est formaliter? Et respo dendū qz ex eo quia est de suis coessen tialibus relatiuis. ¶ Adhuc per secundam speciem queritur/differentia qua re est finaliter? Et est respondendū vt sint plura que sine ipsa esse non possunt. Et puuato mundo/differentia p re dicta/ipse quidez esset euacuatus 7 an nullatus: eo quia non esset neqz finē haberet. ¶ Per primam speciem f. querit/differentia qta est: Et est dicendū q sunt due differentie generalissime: qua rum vna substantialis est causans diffe rentias substantialiter differentes sub stantialiter/eo q differentia se diffundit in ipsius ratione mixtionis. ¶ Est et alia differentia habitualis cum q differētia substantialis facit differre pncipia adinuicē. ¶ Adhuc p scām specie qta est differentia: Ad quod est dicendū q est tanta qz tūctitas se expricit in suis cor relatiuis: sicut enim differentia habi tuat quantitatem continendo in suo ge nere / sic quantitas mensurat differen tiam / continendo ipsam in suo gene re. Et hoc per regulam b. videri po

vbi
ak

gmo

mg

vtrū

De differētia p regulas deducta.

st m f

tm f

ist in alio

hr m alio

De quo Primitiua

Materialiter

Posit

E quare

Exist, formal

Agent, formal

E quantum

Continua

Distinta

qualit G
Propri
Appropri.

test. ¶ Per primā speciem regule g. q̄r-
tur: differentia qualis est? respondē-
dū est q. differentia p̄ria est pars min-
di sine qua esse nō potest. ¶ Ampli⁹ per
scđam speciem q̄r tur: differentia qualis est
appropriata? dicimus q. est passio m̄-
di appropriata cū qua v̄ria substantialis
habituat alia principia q̄ nō sunt de suo
genere. ⁊ hoc p̄ regulā b. manifestū est.
¶ Per oīa species regule h. querit: diffe-
rentia q̄n est? est dicendū q. differentia
sunt tūc q̄n inūduis fuit creatus ⁊ in-
ceptus: eo qz primitiua est. ⁊ n̄a sicut m̄-
dius fuit creatus cū partib⁹ suis. t̄pe d̄
loco ⁊ motu ⁊c. Sic fuit cū sua differentia
creat⁹: vt iam dictū est. ¶ Alterius diffe-
rentia nunc est? ⁊c. erit in alio nūc in eter-
no sine q̄b⁹ ipsa esse nō p̄t. ¶ Et hec suf-
ficiant de differentia q̄tū ad tēpus: qz p̄
regulā b. patet ⁊ p̄ oēs species regule h.
¶ Per oēs species regule i. querit: diffe-
rentia vbi est? et est dicendū q. in oib⁹
istis specieb⁹: ⁊ hoc clarū est p̄ se. ¶ Ulte-
rius differentia est in loco: eo qz loc⁹ dif-
fert a quātitate ⁊c. Et differentia est
in loco: eo qz differentia sine ipso nō pos-
set esse. p̄ria passio m̄di. ¶ Per regu-
lā modalitatis querit: differentia quō est?
⁊ respondendū est q. est per illū modūz
quē habet in suis correlatiuis ⁊ etiā per
illum modū quē habet in habituādo de
seipsa alia principia. Nā sicut homo ha-
bet modū scribendi mouēdo manū ⁊ cū
manu mouēdo pēnā ⁊ cū pēna mouen-
do in incaustum ⁊ cū motu incausti mouē-
do ⁊ figurādo litteras. Sic differentia
hūz modū p̄ modū differentia dō vnū ab
alio substantiāliter. Et hoc p̄ oēs species
regularū demonstrabile est. ¶ Per regu-
lā instrumentālitatis querit: v̄ria cū quō
est? ⁊ est respondēdū q. est cū suis relati-
uis cū suo habitu cum quo habituat alia
principia diuersificādo. ⁊ etiā cū boni-
tate ⁊ magnitudine ⁊c. ⁊ cū motu ⁊ q̄titate
⁊ qualitate ⁊c. ⁊ sine istis principijs dif-
ferentia esse nō p̄t. ⁊ cū ipsa differentia
p̄ncipia sunt hōc q̄b⁹ sunt. q̄n priuata
differentia p̄ncipia quidem non essent
hōc quod sunt.

sita ipsa existēte vna sub rōne vnitatis.
⁊ existēte multiplici sub rōne pluralita-
tis ⁊ hoc rōne concordantie substantia-
lis. Nam si cōcordantia nō esset substan-
tialis siue substantiā / tota quidē es-
sentia forme ⁊ tota essentia materie nō ef-
sent concordantes ad p̄stitūdū tertium
substantiale. ⁊ sic ipm̄ tertium substantiale
esset euacuatio toti⁹ mixtionis ⁊ cōposi-
tionis / q̄b⁹ est impossibile. Concludit g. q.
concordātia est pars substantialis in sub-
iecto i q̄ est. ⁊ hoc p̄ regulā b. p̄r. ¶ Per
primā speciem regule c. q̄r: cōcordātia q̄d
est? ⁊ r̄ndendū est q. est illa essentia cui
pp̄rie cōpetit cōcordare ⁊ extra quā ef-
sentia nullū ens est ⁊ cōcordatū sine cōcor-
dabile. ¶ Adhuc p̄ scđam speciem q̄r: q̄d
h̄z essentialiter ⁊ naturaliter in se ⁊ est
dicendū q. h̄z sua correlatiua / sc̄z cōcor-
dantē / concordatū ⁊ cōcordare. ¶ Adhuc
p̄ tertiam speciem querit: q̄d est in alio? ⁊
r̄ndendū est q. est in p̄rietate cōcor-
dās: sicut ignis in aqua calefaciēs / cū sit
sui⁹ p̄riū: ⁊ est in differentia distincta: ⁊ est
in suis correlatiuis simplr̄ sustentata: ⁊
etiā in p̄ietate: ⁊ i regulā d. materialit
⁊ in regulā e. formaliter. Et in regulā f.
quātitatine. ⁊ in regulā g. q̄titate. ⁊ in
regulā h. p̄aliter. ⁊ i regulā i. localiter.
⁊ in regulā k. modaliter ⁊ instrumentā-
liter. ¶ Et p̄ quartā speciem q̄r: q̄d h̄z in
alio? ⁊ r̄ndendū est q. h̄z in suis correla-
tiuis existentiā ⁊ concordātia ⁊ natura: ⁊
in regulā d. materialiter: ⁊ sic de aliq̄ suo
modo: vt supradictū est in tertia specie.
⁊ hoc p̄ regulā b. demonstrabile ē. ¶ Per
primā speciem regule d. querit cōcordātia
de quo est? ⁊ est r̄ndēdū q. est de seipsa
eo qz primitiua est / alioq̄n eēt de aliquo
ente sibi p̄iacēte / q̄b⁹ nō esset de suo gene-
re ⁊ natura q̄d est impossibile. ¶ Ampli⁹ p̄
scđam speciem querit: cōcordātia de quib⁹
est? ⁊ est dicendū q. est de suis correlati-
uis: vt est ipsis substantiāliter existere pos-
sit. ¶ Et p̄ tertiam speciem q̄r: concordātia
cuius est? ⁊ est r̄ndēdū q. cōcordātia
existēs habir⁹ est cōcordātie substantialis / si
cut cappa cappati ⁊ hm̄oi. ⁊ hoc p̄ regu-
lā b. demonstrabile est. ¶ Per primā spe-
ciem regule e. q̄r: cōcordātia q̄re est forma
liter? ⁊ est dicēdū q. ē p̄ sua correlatiua:
⁊ in isto passu enucleat⁹ q. substantia ē. p̄-
pter q̄d substantiāliter. ⁊ tē q̄r: q̄re est con-
cordātia ⁊ dicēdū est q. cōcordātia q̄ est
habir⁹ est eo q. cōcordātia substantialis
habituat se de habitu ipso / sicut cappa
de cappa: ⁊ in isto passu cognoscit intelle-
ctus / pp̄r q̄d / q̄d ē ⁊ qz q̄d ē: ⁊ de b̄ scđam
facit. ¶ Ampli⁹ p̄ scđam speciem q̄r: con-

quādo
c d k

vbi

quo mō

quō

vtrum

Deductio
cōcordan-
tie p̄ regu-
las.

Er regulā b. querit: v̄trū con-
cordantia sit substantialis? et
r̄ndendū est q. sic vt substan-
tia ex partibus suis substan-
tialibus esse possit tota cōpo-

Cqd
tm̄ se

htm̄

im̄ al

ht̄i al

Dct̄
Prim

Mnt

Rus

Egn
Jurr.

fim̄l.

cordantia quare est finaliter? et respondendum est ut alia principia in ipsa concordantia quiescere possent. et hoc per regulam b. ostenditur. **¶** Per primam speciem regule scilicet quiritur: concordantia quanta est? et est dicendum quod est quanta duobus modis. Primo modo est tanta quanta est sua substantia. Secundo autem modo est tanta quanta est suus habitus: sicut cappatus quod est totus est suus substantia est. Iterum est tantus habitus cappatus est. **¶** Alterius per secundam speciem quiritur: quanta est hoc scire? et respondendum est: quod est tanta quanta sunt sua correlativa: et hoc per regulam b. manifestum est. **¶** Per primam speciem regule scilicet quiritur: concordantia qualis est? et dicitur quod est talis qualis est propria passio subiecti in quo est. Et in isto passu cognoscitur intellectus magni et necessarii ligamen existens inter subiectum et predicatum. **¶** Amplius per secundam speciem quiritur: qualis est appropriata? et est dicitur quod est talis qualis est per suam bonitatem/magnitudinem etc. Et hoc per se clarum et manifestum est. **¶** Per omnes species regule h. quiritur: concordantia quanta est? et est respondendum quod est tunc quanta discursus est per omnes species regule h. et sic concordantia est in ipso tempore: sicut tempus est in ipsa concordantia substantiarum et discursus huius concordando. Et hoc per se patet articulo huiusmodi bene intuenti. **¶** Per omnes species regule l. quiritur: concordantia ubi est? et est respondendum quod est in omnibus speciebus: id est ubi ubi diffinibilis est: et est in suis correlativis: et est ubi ubi contradicitur contrarietati: et est ubi ubi suum actum habet. Adhuc est ubi ubi primitiva est: et est ubi ubi constituta est. Amplius est ubi ubi est subiectum modalis et instrumentalis. **¶** Per regulam modalitatis queritur: concordantia per quem modum est? et est dicitur quod est per illum modum per quem discursus est in subiectis in quibus est: videlicet in omnibus speciebus: sicut crystallus ponitur supra subiectum viride/ recipit inde colorem viriditatis: et supra rubeum/ colorem rubeum: sic concordantia posita in bonitate recipit unum modum/ et in magnitudine alium modum etc. Et similiter dici potest de speciebus regularum: et hoc per se planius est. **¶** Per regulam instrumentalitatis queritur: concordantia cum quo est? et respondendum est: quod est cum suis correlativis ex quibus est: et est cum omnibus speciebus regularum: et est cum bonitate bona/ et cum magnitudine magna etc. Et hoc ostensibile est. **¶** Dicitur est de concordantia/ et secundum hoc quod de ipsa dicitur est/ homo cum concordantia predicare potest contrarietati/ que vitium est: et hoc regula est valde generalis et moralis contra peccata,

De contrarietate per regulas deducta.

Querit per regulam b. Utrum contrarietas sit principii substantialis? et respondendum est quod non: sed ponitur accidentaliter: ut in principio capiti concordantie dicitur: et non si esset substantialis/ impediret concordantiam/ quod non esset priora et distinctio forme et materie ipsius substantialis: et si esset specie e. nullum principium capere possit: quod est impossibile. **¶** Per secundam speciem regule b. patet. **¶** Per primam speciem regule c. queritur: contrarietas quanta est? ad quod respondendum est: quod est illa essentialis extra quam nullum ens priore potest. **¶** Per secundam speciem quiritur: contrarietas quanta est? et respondendum est: quod est in se essentialis: et respondendum est: quod est in se essentialis: et respondendum est: quod est in se essentialis. **¶** Per tertiam speciem quiritur: contrarietas quanta est? et respondendum est: quod est in concordantia sua/ et impediendo et concordantia contrarietas: sicut concordantia in veritate est concordantia impediendo contrarietati suam contrariare. **¶** Per quartam speciem quiritur: quanta est in alio? et est respondendum quod est in natura contrarietatis/ sicut concordantia huiusmodi naturam generatam. Et hoc per regulam b. patet. **¶** Per primam speciem regule d. queritur: contrarietas de quo est? et est dicendum quod est de seipso: eo quod primitiva est: nisi enim primitiva esset/ esset quidem derivativa de concordantia sibi preiacente: quod est impossibile. **¶** Per secundam speciem quiritur: contrarietas de quibus est? et est respondendum quod est de obiectis et obvia ratione qualitatibus: sicut sunt caliditas/ frigiditas/ siccitas et humiditas/ leuitas et ponderositas/ luciditas et tenebrositas/ sanitas et infirmitas/ mors et vita/ iustitia et iniuria/ affirmatio et negatio/ generatio et corruptio/ et huiusmodi. **¶** Per tertiam speciem quiritur: cuius est contrarietas? et est respondendum quod est subiecti in quo est. Et hoc per regulam b. manifestum est. **¶** Per primam speciem regule c. queritur: contrarietas quare est? et dicitur quod est ex eo: quod subiectum de ipsa habituatum est/ sicut caliditas est: quod subiectum calidum est/ et sic de ipsa habituatum est: et surditas est: quod homo alius surdus est: et iuria est: quod iniuriosus alius est/ et huiusmodi. **¶** Per primam speciem regule f. queritur: contrarietas quanta est? et dicitur quod est tanta quanta est subiecti de ipsa habituatum est. **¶** Amplius per secundam speciem quiritur: contrarietas quanta est? et est dicendum quod est tanta quanta est subiecti de ipsa habituata sunt discretive: sicut ignis/

F. quat
min.
ifm
G. q. d.
im
Appri
qn
dk
vbj
dk
gmo
mg

E. v. n.
Deductio
contrarietatis
per regulas.
c. q. d.
ut m. se
h. m. si
est m. abo
h. m. alio
D. di. quo
Primit
Natural
Pos. 13
E. quare
formal
finalis
F. quanta
Continuum
Discretum

ignitū z ignire sunt de ipsa habituata: hoc p regulā b. videndū est. ¶ Per primā speciem regule g. queritur: contrarietas qualis est? Et respondendū qd est ppria passio subiecti: sicut contrarietas mūdū q̄ innata est. ¶ Per scđam speciez querit: Metas q̄s est appropriate. Dicedū ē qd est appropriate passio in subiecto in quo est: sicut peccator q̄ de pctō se habituata cōtra virtutē: s̄ sic surditas/et tristicia z hmōi. z hoc p regulā b. manifestū est. ¶ Per oēs species regle h. q̄rit: cōtrarietas q̄s est? z est dicendū qd est tūc q̄s subiectū de ipsa habituata: m est. Ampli est tūc q̄s eius subiectū est practici modaliter z instrumentaliter. z hoc per se visum est. ¶ Per oēs species regule i. q̄rit: contrarietas vbi est? z est dicendū qd est in specieb^o vbi hz actū suū sicut in elenctato in generatiōe corruptior. z ē inter velle z nolle: z est inter bonū z malū: z est in oibus habitib^o p̄uatiuis. z hoc p se patet. ¶ Per regulā modalez querit: contrarietas quo est? z est rñdendū qd cōtrarietas hz modū imponēdo vnuz cōtrariū in alio: vt de subiecto in quo ē expellat cōcordātiā: z habeat modū p̄uatiuū p̄uatiū p̄cordare cum p̄rariare z hz modū ipediendū in fine. z hz modū multiplicandū p̄seuerādo: z hmōi. et hoc per se est pbabile. ¶ Per regulā instrumentalitatis querit: cōtrarietas cum quo est? z est dicendū qd est cōtrarietas mixta in subiecto in quo sunt: z est cum habitib^o p̄uatiuis. Na sicut p̄cordātia est cā essendi cū suis correlatiuis substantiālib^o/ sic p̄rarietas ē cā nō essendi cū suis correlatiuis accidentālib^o: z sicut cōcordātia cū generatiōe p̄ducit esse. sic z contrarietas cum deuatiōe finis causat nō esse z huiusmodi.

De principio p regulas deducto.

Et regulā b. dicitur: virtū sit p̄ncipale substantiale: z rñdendū est qd sic. qz si nō / substantia nō esset de genere p̄ncipiū: hz esset accidēs p̄uatiui: z sic substantia nō esset p se existēs: s̄ p accidēs: qd est cōtra species regule d. z e. z regulam b. ergo zc. ¶ Per primā speciem regule c. q̄rit: qd est p̄ncipiū? z est dicendū qd est ens extra qd nullū ens pōt p̄ncipiare. ¶ Per secundā speciez q̄rit: quid hz essentialiter in se. z est respondendū qd habet sua cor

relatiua substantialiā in quibus omnia p̄ncipia peregrina sunt p̄ncipiabilia. ¶ Adhuc p tertiā speciez querit: qd est in alio? z rñdendū est qd p̄ncipiū qd est agēs est in p̄ncipiabili agēs: z p̄ncipiabile est in p̄ncipiantē patiens: z ambo sunt cōiuncta in p̄ncipiare. Et p̄ncipiū qd est habit^o est in p̄ncipio substantiāli habituato de ipso: z in p̄ncipiabili est motus. ¶ Item: p quartā speciez querit: quid hz in alio? z respondendū est qd p̄ncipiū existens formaliter hz actionem in materia: z materia ab ipso passione: z ab agēte mobilitate: z in fine quicquid hoc p regulā b. manifestū est. ¶ Per primā speciem regule d. querit: p̄ncipiū de quo est? z est dicendū qd est de seipso: vt possit esse primitiuū: vbi ipsum nō esset generale p̄ncipiū. ¶ Per scđam speciez querit: de quib^o est? z est dicendū qd est de efficiente forma: materia z fine. p̄ncipiū s̄o accidentale ē de similitudine substantialiter: z inuicē cōponūt p̄ncipiūz corporale per quāritatem/ quātū: z per qualitatem/ qualē: z hmōi. ¶ Ampli per tertiā speciez querit: cuius est? rñdendū est qd p̄ncipiū existēs habit^o est p̄ncipiū existentia substantialiter: sicut cappa cappan. Et oia ista sunt necessaria: vt p regulam b. videndū est. ¶ Per primā speciem regule e. querit: p̄ncipiū quare est? z est dicendū qd duplr. Primo mō: ex eo est qz de p̄ncipiāte p̄ncipiabili z p̄ncipiare cōstitutū ē. Secundo mō: est p̄ncipiū accidentale: qd de ipso p̄ncipiū substantiale habituatuū est. Et in isto passu facit intel lect^o sciam: z etiā cognoscit dēmostratio nes ppter qd z qua q̄ oriunt. ¶ Adhuc p scđam speciez q̄rit: quare est finaliter? z dicendū ē vt alia p̄ncipia sint subalter nata sū: ipso qd ē generalissimū. z b de se planū est. ¶ Per primā speciem regule f. q̄rit: p̄ncipiū quātū est? z est rñdendūz qd est tātu/ quātā ē sua essentia: vt p mediū extremitatū manifestuz ē. ¶ Adhuc p scđam speciez q̄rit: q̄rit ē? z rñdendū ē qd est tātu/ q̄ta sūt sua correlatiua/ p differētiā d̄ria: et p quāritatem p̄cordātia. z sūt idē p essentia. z hoc p regulā b. p̄batū ē. z de hoc experētiā habem^o de hole in q̄ elementatiua ē vnū p̄ncipiū/ vegetatiua aliud/ sensitua aliud/ imaginatiua aliud/ z rōcinatiua aliud. z oēs q̄ras sub q̄nario numero sunt vn^o hā. ¶ Per primā speciem regule g. q̄rit: p̄ncipiū q̄le est? z est dicendū qd p̄ncipiū p̄p̄iū ē generalissimū qd in uestigim^o: appropriate aut est p̄ncipiū peregrinū acquirimū z subalternatuz: vt per secundam speciem regule g. s̄ signat fi-

G qualis Propriū

Appropriū

quādo

quo mō vbi

Cum qd

b vtrum

Deductio principij p regulas.

c quid est in se h̄t in se

tm n

h̄t m alio

Deo

Prim

Mixt

passi

Egr

for

finn

Fgr

Conti

missi

Ggh

ppp

Appro

gr
dk
ubi
qmo
mg
uhr
de me
o per re
ulas de
ucto,
quid
m se

caus est. ¶ Per oēs species regule h. q. r. tur / principiu quado est. Et respondendū ē q. est tūc q. n. fuerit sua correlatiua cū quibus generalissimū est: et tunc q. n. principia subalternata fuerint: sicut q. s. u. t. a. s. / q. u. a. s. zc. p. d. i. c. a. m. e. t. a. zc. etiam est tunc / q. n. cursus est sub quo sunt mouēs / mobilez mouere habitata: z sunt trā: euntes de vno nunc in aliud successiue p. vnu locū: et de vno nūc in aliud / nunc p. aliū locū generando motū cū cursu conuersum: et hoc planū est per omnes species regule h. ¶ Per omnes species regule i. queritur / ubi est principium: et respondendum est q. ē in suis correlatiuis ex eo quia in ipsis est: et in oib. principijs subalternatis: sicut causa est in effectu suo: z est in motu / eo q. de ip. o. habituati est: z est in situ q. in ip. o. assuetū est: z hoc modaliter / instrumentaliter: z hoc per regulā b. p. b. a. b. i. l. e. ¶ Per regulam modalitatis queritur / principiu quomō est: et respondendum ē q. ē principium causale per modum correlatiuū ex quibus ē et principiu habitata le est per modum quem h. z principium causale / in habituādo alia principia p. s. r. i. n. a. c. i. o. cū quo habitu proprio / vt sunt principia / multiplicādo in ipsis suis similitudines: et hoc per seivum ē. ¶ Per omnes species regule instrumentalitatis queritur / principium cuius quo est: et respondendum ē q. ē cū z suis correlatiuis ex quibus ē. et ē cum sua natura sine q. esse non potest: et principia que sunt generalia / sunt cum principio generalissimo substantiali in quo sunt assuetata: et per secundā specie regule c. manifestū ē.

De medio p regulas deducto.

Trū in substantia mudi. Sit dare vnu mediū generalissimū: et respondendū ē q. sic alioquin nō essent media subalternata: z sic mūdas esset euacuāt. de medio cōtinuatio / mēsuratio: z cōiunctio: nec cōcordātia haberet esse: neq. principiu haberet subiectū per q. transitret ad finē in quo dēseret: z sic nō esset motus: z multa alia inconueniētia sequeretur / q. d. est impossibile vt per regulā b. patet. ¶ Per p. m. a. facie regule c. q. r. i. t. u. r. / q. d. est mediū: z est dicendū q. ē subiectū in quo principiu z finis adinueniēti obuiat: z se inuicē cōiungūt: vt principiu in fine quiescere possit: z mediū generalissimū ē causa omnium mediorū corporaliū,

¶ Per secundā specie querit / mediū quid h. z in se essentialiter: et est dicendum q. h. z sua correlatiua. s. i. u. g. e. r. e. z extremi tate cū extremitate applicare z cōtinuare: vt in angulo f. in secundā figura signi ficatū ē. ¶ Per tertiā specie querit / mediū quid est in alio: et respondendū ē q. est iunctio i formā z materia / vt i igne ignire: et ē i calore calefacere: z in planta vegetare / z in sensu sentire: z i imagi natiua imaginari: z i ratiocinativa rōci nari / z in motu mouere / z in generatio ne generare: z h. m. d. ¶ Per quartā specie querit / quid h. z in alio: Et respondendū ē q. h. z habitū ex quo est habitatus: z cū quo actus secundario / causat / q. n. sunt de suo genere: h. e. o. i. a. per regulā c. manifesta sunt. ¶ Per primā speciem regule d. querit / mediū de quo est p. m. i. t. u. e. z respondendū ē q. de seip. o. ē / vt sit principiu generale p. s. e. ¶ Per secundā specie querit / de quibus est: et respondendū ē q. ē de essentiā forme z materie in q. ē: z est de motu z huiusmodi. ¶ Amplius per tertiā specie querit / mediū cuius est: Et respondendū ē q. ē totū / subiectū in quo est: et hoc per se patet z per regulā b. probatū ē. ¶ Per primā speciem regule e. querit / mediū q. d. e. o. m. n. i. t. e. r. ad q. d. d. i. c. i. m. q. est de suis correlatiuis cōstitutū: vt per secundā species regule c. manifestū ē. ¶ Ad h. c. per secundā specie queritur / mediū quare ē finaliter: Et d. i. c. i. m. vt subiecta plena z cōtinua sint. et vt predicamēta possint habere act. secū darios / sicut substantia substantare / r. e. s. z titas q. s. t. i. f. i. c. a. r. e. z sic agens agere: z mouens mouere: z sic de ceteris suo modo / sicut lineas lineare zc. sine quib. actib. potentie non possent esse in d. e. t. e. z b. p. s. e. z per regulā b. clarū ē. ¶ Per primā specie regule f. querit / quātū est mediū: z est dicendū q. est tantum quātum cōtinuatiuum est in subiecto in quo est: sicut coniungere in coniunctione: z generare in generatione: z currere in cursu: z cōponere in cōpōsitione: in tertio modo cut h. d. qui est tertiu mediū constitutum ex anima z corpore: z huiusmodi. ¶ Per secundā vero species querit / mediū q. s. t. u. est: et respondendū est q. est tāū q. s. t. a. est pars totū mediū: sicut i elementato / ignire / a. e. r. i. f. i. c. a. r. e. / a. q. u. e. m. i. f. i. c. a. r. e. z t. e. r. r. e. f. i. c. a. r. e. ex q. b. ē vnu cōe elementare: z sic de alijs suo mō. et hoc clarū est. ¶ Per primā specie regule g. querit / mediū quale est: Respondendū est q. est tale q. s. p. p. r. i. a. passio subiecti i quo ē: sicut i igne / ignire: z in cursu currere: et huiusmodi.

hr m si
i m alio
hr m alio
D ch quo
Animi
Alat.
Posit
E quan
formal
finali
F quantū
Continū
Distinctū
G qualr
Propriu
S iij

Appro priat

¶ Amplius p secundā specie quirit / mediū qle ē? Et respondēdū est qd ē clausū pium gēs duos postes in mediū appropriatū: et sicut calcifer e in aq calida: z hndō: z hoc p se patet. ¶ **Per oīa** species regule h. qrit / mediū qn est? Et respondēdū ē q tūc ē qn sua subiecta sūt / sicut piggere / mē urare / cōtinuare / z moderare z arri ficare: et hoc per regulam b. visum est. ¶ **¶ Per oīs** species regle i. qrit / mediūz vbi est? Et respondēdū ē q ē in oib⁹ subie ctis i quib⁹ ē sicut hō qd est i aīa z corpe: vt ignire i igne: z mouere in motu: z mo dare i mō: z instrumētare in instrumēto: et hndō. hoc quidē manifestū ē bñ intue ti istā arē. ¶ **¶ Per regulā** modalitātis q ritur / mediū quo est? Et respondēdū est q est p modū quē forma hz in agēdo: et materia in patiēdo: z ignis in calefaciēdo: z plāta in vegetādo: z sensus in sentiēdo: z imaginatio in imaginādo: z ratio cōtinuata in ratio cōtinuādo. Et ista media modalia sunt partes cū quib⁹ agēs hz modum modaliter z medialiter / siue moraliter. Et hoc p se visum est. ¶ **¶ Per oīs** species instrumentalitatis qrit / me diū cū quo est? Et respondēdū ē qd ē cum suis correlatiuis: z est cū extremitatib⁹ in quarū medio existit: generare cum generāte z generabili. Et bonificare cū bonificante: z bonificabili / z huiusmodi. Et currere cū currēte z curribili. Et hoc per se / z per regulā b. clarum est.

quando c d k

vbi c d k

quo mō

in quo

De fine per regulas deducto.

¶ Uerit p regulā b. vtrum sit finis vltim⁹? Et respondēdū ē qd sic: alioquin mediūz esset determinatū a parte principij / z non a pte finis. Et sic esset motus z pcellus a pte post / infinitū z nunq⁹ principij attingeret si nē atq⁹ quietē: qd est impossibile / z contra pūmā specie regule d. z secundam e. ¶ **¶ Per pūmā** specie regule c. qrit / finis quid ē? Et respondēdū est qd ē principium extra qd nulla quies est. ¶ **¶ Adhuc** p. se cundā specie qrit / qd hz essentialiter in se? Et respondēdū est qd hz sua: correlatiua. s. quietatē / quietatū z detare / i qd⁹ oīa alta principia quiescunt. ¶ **¶ Per tertiam** specie querit / quid ē est in alio? Et respondēdū ē qd est in bonitate bonus / i magnitudine magn⁹ / in differētia differens ab omnibus alijs principijs: et in concordātia cōcordās cū oibus alijs principijs / excepta cōtrarietate. ¶ **¶ Per quar tā** specie querit / qd hz in alio? Et respō dendū est qd hz in bonitate habituz bo-

num / z etiā assituatiōē aliozū principio rum / z in differētia hz actū differētiē ab oibus actibus aliozū principiozū: z hoc p per se patet p regulā b. ¶ **¶ Per pūmā** specie regule d. qrit / finis de quo est? Et respondēdū est qd ē de seipso: qd si non / principij non haberet in quo quiescere posset: z natura sua esset euacuata a mo tu z appetitu / qd est impossibile. ¶ **¶ Adhuc** p secundā specie qritur / finis de quo est? Et dicendū est qd est de suis correla tiuis / vt in secunda specie regule c. dictū est. ¶ **¶ Amplius per tertiam** specie querit / finis cuius est? Et respondēdū est qd si finis creatus est finis increati: z etiāz est subiecti in quo est: vt ex ipso sit habitua tus: vt cappatus qui habituatū est de cappa: z hoc regula b. manifestat: z docla rat. ¶ **¶ Per pūmā** specie regule c. queri tur / finis quare est? Et respondēdū ē qd est ex eo qd ex suis correlatiuis consti tutus est. Et ista resposio est ppter qd. Sz secundū qz / est dicendū qd est ex eo: qd suū subiectū habituatū est de ipsa / sicut est cappat⁹ qd de calpa habituatū est. z in isto passu cognoscit / intellect⁹ qd de monstratio ppter quid / est pōitō demō stratione qz. ¶ **¶ Per secundā** specie queri tur / finis quare est? Et respondēdū ē: vt oīa alta principia in ipso fine quiescere possint. ¶ **¶ Per pūmā** specie regule f. qrit / finis qritus est? Et respondēdū ē qd est tantus qritū suū subiectū de ipso ha bituatū est. ¶ **¶ Amplius per secundā** spe cie querit / finis qritus est? Et respondēdū est qd ē tā⁹ qta sunt sua correlatiua de qritate habituatā: s. in de fine creato di cimus: nō aut de increato: cū sit infinit⁹ / ratione cuius sua correlatiua quāritatē habere nō possint. ¶ **¶ Adhuc** ē finis pri uationis a quo oriūtur oēs habitūs pri uatiui. Sicut sunt surditas / malicia et iniuria / z huiusmodi. ¶ **¶ Itē** est alius finis terminationis cū quo finis vltimus est differēs ab oib⁹ alijs principijs: sicut a bonitate / magnitudine: creat: z sic de alijs principijs suo mō: alioquin omnia principia essent idē numero: z mundus esset euacuatus de fine terminationis: et per cōsequens de natura motus z ap pectus / quod est impossibile. ¶ **¶ Per pū mā** specie regule g. querit / finis quālis est. Et respondēdū est qd ē talis qualis p propriā passiōē subiecti potest esse. Si cut voluntas qd est talis / qis per amabi litatē pōt esse: que est: pnia passio ipsi⁹ voluntatis z possibilitatis / potestatis z huiusmodi. ¶ **¶ Per secundā** specie queri tur / finis qualis est appropriat⁹: Et re-

De h⁹ Prim

Ant

Boff

Egr form

fina

Fgnal

Cont

Appro

fmr

Prma

Term

Ggnal

prop

Appro

6 vtrum

De fine p reglas de ducto.

C quid ist m fi hnt m se ist ali

hnt m alio

spondedū est q̄ est talis qualis p̄t esse per appropriatā passionē sicut volūtas est qualis appropriatē per odibilitatē / intellectus per ignorantiam: / sicut potestas est q̄is p̄ impossibilitatē: cū impossibilitas nō creat a natura ipsius potestatis: sic de alijs suo modo. Et sicut surditas homini / iusticia / iuria / h̄mōi. Et hoc p̄ regulā b. manifestū est. ¶ Per oēs species regule h. querit / finis q̄n̄? Et respondendū est q̄ ē tunc q̄n̄ est in omnibus speciebus suarū regularū in quibus absq̄ tēpore nequaq̄ esse p̄t: sicut ip̄m tēpus non p̄t esse sine ip̄so fine. Et hoc regulā b. significat intellectū b̄n̄ intelligenti. ¶ Per oēs species regule i. q̄rit / finis vbi ē? Et respondendū est q̄ ē in omnibus speciebus sicut in sua primitiuitate / suis correlatiuis: et est habitus peruersus in priuatione / in iniuria: / et habitus rectus in termino iusticia: / hoc patet subtiliter inuestiganti. ¶ Per omnes species modalitatis queritur / finis quomodo est? Et respondendū est q̄ ē p̄ modū differētiē que ponit q̄ sua correlatiua sunt differētia ab oibus alijs principijs / relatiuis illorū. Et est per modū cōcordatiē que cōcordat sine cum oibus alijs principijs / excepta tamē p̄trarietate. ¶ Terū est per modum mediū / eo quia mediat ipsum finem per oia alia principia: et est p̄ modū appetitus que appetit in ip̄so fine quiescere: / sic de ceteris suo modo. ¶ Per oēs species instrumentalitatis querit / finis cū quo est? Et respondendū est q̄ est cū suis correlatiuis / cū oibus speciebus suarū regularū sine quibus esse nō p̄t: et est cū bonitate bonus: sicut cappar? ē bon? cū bona cappa. Et cum appetitu est appetibilis et huiusmodi.

De maioriatae per regulas deducta.

Querit vtrum maioritas sit principij primitiuū quo ad suū gen? Et respondendū est q̄ sic / per primā regulā b. q̄ si nō / est p̄ accidentē non p̄ se: sic substantia existens primitiua / maior accidente / nō est p̄ se existens / sed per accidēs: q̄ est impossibile. ¶ Per secundā specie regule c. querit / maioritas quid est? Et respondendū est q̄ est ens p̄ existens extra quod impossibile est maiorificare. ¶ Per secundam speciem querit / maioritas quid h̄z in te

essentialiter / naturaliter? Et respondendū est q̄ h̄z sua correlatiua ex quib? est. ¶ Per tertiam specie querit / quid est in alio? Et respondendū est q̄ est habitus sub quo maioriates subalternae sunt assituatae. Sicut maioriates bonitatis substantialis / accidentalis. ¶ Terū est ens distinctus ab omnib? alijs principijs in subiecto in quo est / sine qua distinctione oia principia essent idē numero / extra equalitate / minoritate / relationē: q̄ est impossibile: cū mūdus non possit esse euacuat? supradictis. ¶ Per quartā specie querit / maioritas qd h̄z in alio? Et respondendū est q̄ h̄z suū actū. / maiorificare cū quo oriē generare / crescere / mouere / h̄mōi. ¶ Per primā specie regule d. querit / maioritas de quo est? Et respondendū est q̄ est de seip̄a: quia si nō / alio esset de eq̄litate aut minoritate: q̄ de genere relationis est. ¶ Per secundā specie querit / de quib? h̄z? Respondendū est q̄ ē de suis correlatiuis. / maiorificante / maiorificabili / maiorificare: in quibus sua essentia est substantiata / fundata. ¶ Per tertiam specie querit / cuius est? Respondendū est q̄ est subiecti in quo est: eo q̄ ex ip̄sa habituatū est. Et oia ista sunt clara / manifesta. ¶ Per primā specie regule e. querit / maioritas q̄re est? Et dicendū est q̄ est ex eo q̄ ea sunt sua cōcreta relata naturalit? / essentialiter. ¶ Ampli? per secundā specie querit / maioritas q̄re est? Et respondendū ē: v̄t alia principia sint subalternata de suo genere / cū ip̄so sint q̄tata. ¶ Per primam specie regule f. querit / maioritas q̄ta est? Et dicendū est q̄ est tāta q̄ta est contentiā in subiecto in quo est. ¶ Adhuc p̄ secundā specie querit / q̄ta est? Et dicendū est q̄ est tāta q̄ta sunt maioritates subalternae subsistentes ei. / hoc p̄ regulā b. significabile est. ¶ Per primā specie regule g. querit / maioritas q̄is est? Respondendū est q̄ est talis q̄is potest esse per propriā passionē existētē in subiecto in quo est. ¶ Terum per secundam specie eiusdem regule queritur / qualis est? et est dicendū q̄ ē talis qualis p̄t esse p̄ appropriatam existentiaz in subiecto in quo est: sicut aliquis homo ē maior in quantitate / et aliorū intēse per albedinē / magis iustus per iusticiā q̄ aliter homo. ¶ Per omnes species regule h. queritur / maioritas q̄n̄? et respondendū est q̄ ē tunc quando ē: realiter in omnibus suis speciebus suarū regularū in quibus ē assituata. et hoc bene intueti v̄suz ē. ¶ Per omnes species regule i.

in alio

in alio

De quo Primit Material

Rursus

Et quare Exist Argm

F quantum Commu

Disim

Quantale Ruyin

Appropin

q̄n c d k

v̄suz c d k

q̄n d k

v̄suz d k

q̄mō

cūg

v̄m

e maiorate per alas de cta.

q̄d f m s c m s c

Octava pars.

queritur/māioritas vbi est? Et est dicēdū q̄ est in maiorū subiecto /habitu /loco z huiusmodi: et hoc per oēs species regule i. clarū est. ¶ Per regulā modalitatis querit /maioritas quid est? Et respondendū est q̄ est p̄ modū differētie q̄ causat sua correlatiua q̄ sunt maiorā differēdo. ¶ Itē est per modū cōcordādo que causat q̄ sint maiorā cōcordādo. Et est p̄ modū regule q̄ ratione maiorū ap̄ propriationū z h̄mōi: istia tñ maioritatis bus existentib⁹ sub maioritate que ē genus ad istas maioritates supradictas: sicut p̄cularis albedines sunt sub vniuersali albedine z hoc p̄ se patet. ¶ Per oēs species instrumentalitatis q̄rit /maioritas cū quo est? Et dicēdū ē q̄ est cum suis correlatiuis z cū suo maiorī habitu cū quo sunt habituate maioritates subalternate /sive maiores actus in quibus relucet /sive similitudines.

De equalitate per regulas deducta.

Verū /ytrū sit dare aliquā equalitatē que sit p̄cipiū generalissimū? Et respōdēdū est q̄ sic vt patet p̄ equalitates subalternatas z indiuiduatas plantarū /q̄ idē sunt specie: et similiter est manifestū in fructibus q̄ sunt equaliter indiuiduati: z hoc per regulā b. vltimū est. ¶ Per primā speciem regule c. querit /equalitas quid est? Et dicēdū est q̄ ē ens cui pp̄ue competit coquare. ¶ Amplius p̄ secundā speciem querit /quid h̄z in se essentialiter? Et respondendū est q̄ sua correlatiua innata ex quib⁹ est cōstituta: videlicet ex coequitate /coequabili z coequre. ¶ Adhuc p̄ tertiam q̄ritur /qd ē in alio: et est dicēdū q̄ est actus z passiuus q̄ equaliter est cōstituta ex forma z materia. ¶ Item per quartā speciem querit /quid h̄z in alio? Et est dicēdū q̄ h̄z suos habitus cū quib⁹ indiuidua sunt equaliter habitata: sicut in pomario poma sunt equaliter eiusdem speciei: et sic de elementalib⁹ sensibilibus /z imaginabilib⁹ /z rationalibus /z mechanicis /z artibus liberalibus: z etiā de moralib⁹. ¶ Per primā speciem regule d. querit /equalitas de quo est? Et respondendū est q̄ ē de seip̄sa: alioquin equalitates subalternate non haberent genus sine quo esse nō possunt. ¶ Ampli⁹ p̄ secundā speciem querit /equalitas de quibus est? et est dicēdū q̄ ē de suis correlatiuis

essentialibus /sine quib⁹ minime potest esse hoc qd est: z ip̄is deficientibus deficient equalitates peregrine. ¶ Adhuc per tertiam speciem querit /equalitas cū quib⁹ est? Et dicēdū ē q̄ equalitas actuū ē equalitātū potentiarū: sicut equalitas intelligendi /recolendi /volēdi est equalitas intellectus /memorie z voluntatis: et sic de sensibilibus. z hoc p̄ se patet. ¶ Per primā speciem regule e. queritur /equalitas q̄re est? Et respondendū ē q̄ est ex eo q̄ est ex suis equalibus relatiuis substantialib⁹ z veris z necessarijs cū quib⁹ demonstratio propter quid est: z etiā demonstratio per quare parentia. ¶ Item per secundā speciem queritur /equalitas quare est? et est respōdēdū q̄ ē i. sia vt deus ab ip̄a equaliter sit intellect⁹ /recoltus z amatus: et in sensibilibus est vt equaliter obiecta sint sensibilia z huiusmodi. ¶ Per primā speciem regule f. queritur /equalitas quāta est? Et dicendū est q̄ equalitas cōtinua est tāta quanta est subiectata i suis subiectis. ¶ Adhuc per secundā speciem queritur /q̄ta est? Et respondendū ē q̄ ē tāta q̄ta est in suis correlatiuis z impari numero peregrinoz hoc per se clarū est. ¶ Per primā speciem regule g. queritur /equalitas q̄lis ē propter? et dicēdū ē q̄ est talis qualis potest esse p̄ propriā passionē subiecti in quo ē. Sicut equalitas substantie /forme z materie. Et sicut sunt equalitates innate entium sensuualium zc. ¶ Itē p̄ secundā speciem querit /q̄lis ē appropriata? et est dicēdū q̄ est talis q̄lis potest ē p̄ appropriatas passiones subiectoꝝ peregrinoꝝ in quibus est: sicut duo logici in logica: et duo iudices in iusticia: z duo cappati in cappis: z huiusmodi. ¶ Per oēs species regule h. querit /equalitas q̄n est? z respondendū est q̄ est tūc q̄n vere est i speciebus h. sicut in suis concretis zc. z sicut in cursu qui equaliter consistit inter curcentē z curribile: z tēpus presens inter p̄teritū z futurum: et sic de alijs suo modo. ¶ Per oēs species regule i. queritur /equalitas vbi est? et respondendū est q̄ est in semetip̄sa: eo q̄ in suis correlatiuis est: et in subiecto in quo est equaliter deducta p̄ actionem z passionem: et est in bonitate /magnitudine zc. in quibus equaliter est vt principia sint equalia. Et est in differentia vt sua correlatiua sint equaliter differentia: et est i cōcordādo vt sua correlatiua similitur sint equaliter cōcordāria: et est in modalitate vt modaliter sit: et est in instrumentalitate vt instrumentaliter sit: z totum

quo modo

in quo

de vnum

De equalitate per regulas deducta.

quid est in se

est in alio

de quo primit. Material

Res.

Egnat

Exist

Agm

F. Equat. Cont

Dis. In

G. q. h

Prop

Appro

q. n. c. d. k

v. b. c. d. k

q mo hoc per b. manifestus est. ¶ Per regulam modalitatis quæ est: cõlitas quod est? et dicitur quod est p. modum quæ hz in suis correlativeis: et est per modum iusticie ponderis et mensuræ/et proportionis in subiecto in quo est: hoc naturaliter et artificialiter. Et hoc per se falsum clarum est. ¶ Per omnes species instrumentalitatis queritur: equalitas cum quo est: et respondendum est q. est cum suis correlatiuis: et est cum differentia cum quæ agens distinguit: et est q. concordantia cum quæ agens equaliter concordat: et est cum proprietate propria cuius quæ causat habitus: prius et huiusmodi: et patet in elementari vegetatiuis et c. et p. regulam b. significabile est.

De minoritate per regulas deducta.

Verum, utrum minoritas aliter sit substantia et aliter sit accidens? Respondendum est q. sic: q. si non destrueretur relatio substantialis existens in ter maiore et minoritate, et etiam omnia principia essent equalia: et etiam relatio realis maiore et minoritatis non essent inter substantiam et accidens, quod est impossibile. Et hoc regula b. probat. ¶ Per primam speciem regule c. queritur: minoritas quid est? Et dicimus q. est ens cui proprie concipitur minorificari, et a maiore se prolongare. ¶ Et per secundam speciem queritur: quid hz in se? et dicendum est q. hz sua correlatiua innata in quibus et cuius quibus omnia alia principia sunt minorificabilia: diuidendo et amhilando subiectum in quod est. ¶ Per tertiam speciem queritur: quid est in alio? Et dicendum est q. est ens cõsummationem ut circa nihil esse possit. ¶ Per quartam speciem queritur: quid hz in alio? et respondendum est q. habet minoritatem essentialis minus esse: et minoris naturam/quantitatem/qualitatem et c. et hoc per se clarum est. ¶ Per primam speciem regule d. queritur: minoritas de quo est: et respondendum est q. est de seipsa ut sit principium generale/sine quo minoritates subalterne esse non possent de genere minoritatis. ¶ Per secundam speciem queritur: minoritas substantialis de quo est? Et dicendum est q. est de suis correlatiuis/sine quibus naturam atq. existentiam habere non possent. Minoritas vero accidentalis est de seipsa/magnum habebat esse: cum quo minoritates substantiales sunt habituales: et minoritates potentiarum sunt de suo genere. ¶ Per tertiam speciem quæ-

tur/minoritas cuius est? Et dicendum est q. est agentis in quantum de ipsa et eius ipsa causat minoritates. Et omnia per se patent et etiam per regulas b. ¶ Per primam speciem regule c. queritur: minoritas quare est? Et est dicendum q. est ex eo quia de correlatiuis ratione quorum est principium quantum ad suum genus. ¶ Adhuc per secundam speciem queritur: quare est? et dicendum est ut sint entia minora de suo genere/sine quibus non possent esse motus/diuisio/generatio/corruptio et priuatio. et hoc per se satis apprehensibile est. ¶ Per primam speciem regule f. queritur: minoritas quanta est: et respondendum est q. est tanta quanta est extra genus maiore et equalitatis. ¶ Amplius per secundam speciem queritur: minoritas quanta est: et dicendum est q. est tanta quanta sunt sua correlatiua: et sue minoritates subalterne et sua indiuidua que sunt de suo genere. ¶ Per primam speciem regule g. queritur: minoritas qualis est? et respondendum est q. est talis qualis potest esse per propriam passionem subiecti in quo est: sicut vna substantia est minor alia per suam propriam passionem sine qua non potest esse. ¶ Item per secundam speciem queritur: qualis est: et est dicendum q. est talis quale est minus predicamentum ubi appropriatur sicut minor quantitas/qualitas et c. ¶ Per omnes species regule h. queritur: minoritas quando est? et respondendum est q. est tunc quando realiter est substantata per omnes species regule h. quæ sunt de suo genere et etiam est tunc quando est in practica per minorificare et totum hoc patet bene inueniunt. ¶ Per omnes species regule i. queritur: minoritas ubi est? Et dicendum est q. est in seipsa cuius sit in suis correlatiuis cum quibus est et est in subiecto composito minoris substantiæ et accidentis: sicut aliquis cappa? quod est in minori cappa: et aq. in minori caliditate/et equus in minori cursu/et huiusmodi/et homo in minori modo/et artifex in minori officio. ¶ Per regulam modalitatis queritur: minoritas quod est? et est dicendum q. est per modum que habet in suis correlatiuis ut sit minor in essendo et agendo quod aliquid aliud principium sicut aliquis homo in metallibus quod hz modum existendi in minori virtute/faciendo paruum bonum: et equus in currendo habet aliquotiens paruum currere. Et hoc per se clarum est. ¶ Per regulam instrumentalitatis queritur: minoritas

q mo
m quo
u m
De minoritate per regulas deducta.
q m d
m s i
m a l u
m d
d h q
p r i m u
l a t u
o r i

E quum exist
A g r m
F quantum
Contm
Dis m
G quali
R u p r m
Appw
quand
c d k
vbi
c d k
di quo
cum quo

cum quo est. Et est respondendum q^d est cum oibus alijs que sunt de suo genere ad inuicem in subiecto in quo est cū minori bus essentis & cum minoribus actibus potētiarū: videlicet cū minore currere/ calefacere & huiusmodi. ¶ **¶** **D**iximus de principijs per regulas deductis: & p^r hōc q^d de ipsa dictū est: datur doctrina cu^j qua potest hō alia principia implicita & peregrina deducere. & per talē modus & doctrinā est intellectus valde generalis ad inveniendum plura media ad inue stigandum vcras conclusiones.

Nonā pars principa lis De nouem subiectis superi⁹ in alphabeto no minatis.

¶ **¶** **N**onāz in nouē subiectis om ne q^d est/ implica tur: & extra ea nū hil est. ¶ **¶** **I**dicirco vo lumus ponere ipa in hac arte: vt cu^j ipsi ars sit gene ralis: eo q^d sunt ge neralia ad oīa: & ideo discurrēdo p^r dicta subiecta per principia huius artis & regulas de ipsis quidem subiectis non tiam habere poterimus: et si aliq^d du- biū alicuius subiecti oriatur/ applicetur ad suū subiectū/ vt inferius exp^rificabi mus/ secū dū q^d tractatū applicatiōis significatur. ¶ **¶** **E**t primo de primo subie cto q^d ē de deo dicemus p. b. significato.

De primo subiecto q^d ē deus.

¶ **¶** **S**tud subiectū diuiditur in duas partes principales. ¶ **¶** **P**riā pars est de discursu dei per principia. ¶ **¶** **S**cōda pars est de discursu dei per regulas. ¶ **¶** **P**rīma autē istarū partiū in quinq^z ptes diuidit. ¶ **¶** **P**rīma pars ē de inuestigatiōe diuinarū digni tarū siue rationū: ¶ **¶** **S**cōda pars ē de earū actibus intrinsicis & cōsubstātib⁹. ¶ **¶** **T**ertīa est de infinitate dignitatum. ¶ **¶** **Q**uartā est de infinitate actū earū. ¶ **¶** **Q**uinā ē de discursu dei p^r principia. ¶ **¶** **A**d huc secūda pars diuiditur in decē regulas: vt appar et in ipsis: & primo de p^rima parte videndum est.

De inuestigatiōe diuinarū Dignitatum.

¶ **¶** **R**imo suppono/ deū esse/ q^d probabimus in scōa pte p^rici pali pōtēte diuisione. ¶ **¶** **D**e^o est: & suū esse est bonū: suum vero esse nō postet esse bonū absq^z bonitate/ sicut coloratū q^d nō pōt esse coloratū absq^z colore. ¶ **¶** **E**rgo sua bonitas/ postq^z suū esse ē bonum: & hoc necēssarie. ¶ **¶** **D**eus est: & suū esse ē magnū. ¶ **¶** **N**ā si nō esset magnū: nō eēt dign⁹ q^d eēt de^o: vñ scq^rur q^d magnitudo diuina est es reale. ¶ **¶** **D**e^o est: & suū eē ē eternāl: nāz aliq^z si eēt icēptū/ iā nō eēt dign⁹ q^d eēt de^o: & q^d eternitas sine q^d ens/ eter- nū eē non pōt. ¶ **¶** **D**eus ē: & postq^z eē esse potest: ergo potest as ē sine qua de^o esse nō pōt. ¶ **¶** **D**e^o ē: & ipsemet sent seipsum. ¶ **¶** **A**līter eē suū eē nō esset dignū q^d eēt de^o. ¶ **¶** **E**st ergo diuina sapitētia/ sine q^d deus non posset scire seipsum. ¶ **¶** **D**e^o ē: & ipse amat seipsum: alias enim non esset dignus q^d seipsum. ¶ **¶** **E**st ergo diuinus amor: sine quo deus non posset amare seipsum. ¶ **¶** **D**eus ē: & suū esse virtuosum est: alioquin esset vitiosus de^o: & sic non esset di gnus esse deus. ¶ **¶** **E**st ergo diuina virt⁹ sine q^d de^o nō pōt eē virtuosus. ¶ **¶** **D**e^o ē: & suū eē est vcrū: q^d nō/ saluz esset: & per cōsequē nō esset dign⁹ vt esset de^o. ¶ **¶** **E**st ergo diuina veritas sine q^d de^o nō pōt esse ver⁹. ¶ **¶** **D**eus ē: & suū eē glorioz: q^d si nō/ iā nō eēt dignū q^d eēt de^o. ¶ **¶** **E**st ergo diuina glia sine q^d de^o nō pōt esse glo riosus. ¶ **¶** **P**robabimus diuinas dignita tes esse realiter sine q^d de^o eē nō posset idcirco numerabiles sunt/ q^dlibet exis te in suo p^rio numero. ¶ **¶** **R**ō huius ē: nāz nisi quelibet existeret in suo p^rio nū mero/ iā deus nō esset. ¶ **¶** **E**t i⁹ vt deus sit/ oportet esse in eo plures rōnes siue di gnitates reales. ¶ **¶** **V**erū tamē q^d ad essen tiā nō differūt. ¶ **¶** **N**ā oēs sunt vna & eadez essentia diuina: vel vna est alia essentia: liter vel em bōitas esset magna per ac cidēs. & eōuerio. Et sic de alijs pōt dici. ¶ **¶** **E**t in isto passu cognoscit intellectus humanus/ q^d deus inquantū cōsiderat vnitatem siue essentīe/ nō cōsiderat plures rationes: sed in q^ru^z considerat/ q^d nō pōt esse sine pluribus rōnibus nume rat ipsas realiter: sicut hō qui in q^ru^z nō cōsiderat eēvñ/ nō cōsiderat plura. Sed in q^ru^z cōsiderat q^d nō pōt eē sine pluribus/ intellegit & cognoscit in se esse plura. ¶ **¶** **I**nquisiuimus diuinas dignita tes: & inuenim⁹ ipsas deo cōessentialēs

Per nomen subiecta omni a uel est implicatio

Nonā pa principal de nouem subiectis superi⁹ in alphab⁹ = to nomia = tis.

B deus

107

De p^rio subiecto q^d est de^o.

Inuestigatio diuinarū dignitatu actibus intrinsicis
 Infinitas dignitatu
 Infinitas actū
 Dism sur & p^rincipia
 Dism sur & n⁹gul. s^o.

Subiecta di
 De Dio dicitur

De inue stigatiōe diuinarū dignitatu
 Moq
 Dum
 R⁹ f⁹
 Sap
 volun
 virt
 vrit
 glor

z sub stitiales ab eterno z in eterno. si
 mvero quare ipse sunt cōsistit in seipso
 nō aut extra eas. Nā aliter essent p acci
 dēs: z similiter deus/qd est impossibile.
 ¶ Et hoc est contra quosdā sarracenos
 credētes habere alia z subtilē noticiam
 de deo. qui dicit q deus est vnus: z non
 habet dignitates quo ad se sed hz eas:
 vt cum ipse agat in creaturis: videlicet
 est bonus vt agat bonā creaturā: z ē ma
 gnus vt creet magnā creaturā: et ē eter
 nus vt creatura sit durabilis zc. ¶ Unde
 patet manifeste q in verbis siue dī
 ctis suis implicat contradictionez qm
 si sic esset sicut ipsi dicunt: iam sicut de^o
 est infinitus quo ad suas ratiōes/ creat
 ret quidē creaturas infinitas z eternas
 qd non facit/ necq vt ipsimet dicit. Quid
 enim dicunt esse nouū z quantū siue
 limitatum. ¶ Amplius implicat con
 tradictionē/ dicendo deū esse causāz pri
 mā: qz non esset causa prima si sue ratio
 nes essent propter mundū: z sic de^o esset
 cum suis dignitatibus vt mundus esset:
 quod est valde absurdum dicere.

posse/sapiētia sine scire/volūtas sine vel
 le/et virtus sine vt iustificare/ z veritas
 sine verificare/ et gloria sine gloria =
 ri/ z deus non esset dignus vt esset de
 us cum habitibus priuatiuis z sibi co
 essentialibus: qd est impossibile. ¶ Ma
 gna ergo diuine dignitates actus intrin
 secos z sibi coessentialēz reales. ¶ Amplius
 cognoscat. Omnis bonitas perfecta
 habet actū: et sic de diuina magnitudi
 dine z eternitate zc. potest dici: ergo zc.
 ¶ Alterius nulla bonitas est perfecta
 absq actu: z sic de diuina magnitudine
 z eternitate potest dici: ergo zc. ¶ Con
 cluditur ergo affirmando z negando q
 diuine dignitates habet actus intrinse
 cos et coessentialēz.

*Nulla dignitas
 perfecta absq actu
 in*

**De infinitate diuinarūz ra
 tionum.**

Quia bonitas est rō bono
 q pducit bonū: z iā proba
 tū est q ipsa hz actū. videli
 cet bonificare. Et iō si ma
 gnitudo est ens rōne cuius
 bonitas est magna/ est quidem bonitas
 rō bono q producat magnū bonū. Et qz
 eternitas est rō per quā bonitas z ma
 gnitudo durat: est ergo bonitas rō q p
 ducat magnū bonū z eternūz. Sed bo
 nitas nō posset esse talis rō/ nisi ipsa: eēt
 infinita z immensa: ergo est bonitas in
 finita necessario. ¶ Diuina magnitudo
 est/ vt probatum est: z hz actum/ simili
 ter. s. magnificare: z qz eternitas ē ens
 ratione cuius magnitudo durat: z pote
 stas est id rōne cuius magnitudo potest
 existere z agere. ¶ Est ergo subiectum
 infinitum z immensum p qd magnifica
 re posset se diffundere ab eterno i eter
 no: z tale subiectum vocamus magnitu
 dinem infinitā. ¶ Eternitas est mensu
 ra simul z semel existens nō habens ali
 quid a parte ante/ necq a parte post: et
 suum subiectūz/ est eternum ab eterno:
 z sic eternitas est infinita ratio: z hoc q
 dem bonum z magnum est/ z per pote
 statē potest esse. ¶ Eternitas est vt pro
 batū est: z hz actum/ scilicet eternare: z
 quā eternitas pōt existere z agere infi
 te: ergo sequit de necessitate q potestas
 infinita ē: sine qua potestate eternitas
 non posset habere actūz/ necq essentiam
 infinitā. ¶ Sapiētia dei siue intellect^{us}
 est/ vt iā pbatum est/ superius: eterni
 tas est rōne cuius durat: z per potesta
 tem potest existere et agere: z magna

*De infini
 tate diui
 narum ra
 tionum.*

Bonitas

88

**De actibus intrinsecis di
 uinarum rationum.**

Scitur q frustra est poten
 tia q nō reducitur ad actum.
 ¶ Adhuc dī q potentia co
 gnoscitur per actus: z act^o
 cognoscitur p obiecta: z sic
 significatū est q diuine di
 gnitates habent actus sine qbus digni
 tates dei essent frustra in infinitate et
 eternitate: z deus non cognosceret suas
 dignitates/ necq obiectaret seipsum. Unde
 sequeret q de^o nō esset deus p suas
 dignitates/ qd falsum est: vt supra pro
 batum est. ¶ Alterius si diuina bonitas
 non haberet actū: z sic de alijs/ iam non
 haberet naturā/ et esset otiosa z vacua:
 z non se haberet ad aliquē finē/ qd est
 impossibile z cōtra regulam e. z etiā cō
 tra secundā speciem regulę c. ergo zc. habent
 ergo diuine dignitates actus intri
 secos z coessentialēz z naturales. ¶ Al
 teri^o si dignitates non haberent coessentialēz
 quolibet quidē esset habitus priuatiuis.
 Nam sicut cecitas est habitus
 priuatiuis: eo qz non hz actum. s. vide
 re: sic diuina bonitas esset habitus pri
 uatiuis/ si non haberet actum intrin
 secum sibi coessentialē. s. bonificare/ z si
 militer magnitudo sine magnificare: et
 eternitas sine eternare/ z potestas sine

Magnit

Aeternitas

Potestas

Sapiētia

*actibus
 intrinsecis
 uinarum
 rationum.*

*frustra ē potentia quę
 non reducitur ad actū
 Potentia cognoscit z actū
 actus q obiecta*

do est per quas se potest diffundere im-
 mense: z per bonitatem infinitas intel-
 lectus bona est: z p voluntate e amabilia
 ppter qb infinitas intellectus necessitata
 est q aliter no pot se habere. ¶ **Divina**
 voluntas est: z similiter ius accus: vt ia
 superius pbatu est: z si ipsa est infinita
 in eterno: z ab eterno/intelligibilis qui-
 dem est infinite: sed si est finita/est intel-
 lecta: z no est intelligibilis infinite/nec
 per consequens diuinus intellectus e ama-
 bilis z amatus ab eterno z in eternu: z sic
 diffinitiones bonitatis: z magnitudinis
 z c. deficiunt: qd est impossibile. ¶ Est ergo
 pbatu q diuina voluntas est infinita.
 ¶ **Diuina virtus** est: z sui actus sunt: vt su-
 pra pbatu est: z no si ipsa est infinita/be-
 ne quide: si aut no/virtusa quide est per
 aliqd virtui impedita ipsam q no sit in-
 finita. Et p consequens oes alie rones que
 pmutat ea finitari/ipsis tñ existētibz
 infinitis: z qz finitu no pot tātū se exten-
 dere siue diffundere/ qz infinitu: mani-
 feste igit apparet q alie dignitates par-
 tim sunt virtose/ z partim no: qd est val-
 de impossibile. ¶ Est ergo diuina virtus in-
 finita. ¶ **Diuina veritas** est: z suis actus
 sunt: vt supra pbatu est: z cu veru sit q
 bonitas/magnitudo z c. sunt rones infi-
 nite realiter: necessariu est ergo q veritas
 sit infinita: alioquin infinitas predi-
 cataru rationu no esset vera: qz no habe-
 ret cu quo. ¶ **Diuina gloria** est: z suis actus
 sunt: vt supra pbatu est: sed essentia
 ipsius glorie aut est infinita/aut finita/
 aut pum finita z pum infinita: s si ab-
 solute est infinita: bn quidez/ eo qz non
 sequit aliqd incoueniens quo ad se/ nec q
 ad alias dignitates: si aut est partim fi-
 nita z partim infinita/ maximu quidem
 incoueniens sequit. Na oes alie dignita-
 tes non haberet subiectu glorie z que-
 ritus infinitum: z sic finitas glorie esset ha-
 bitus pnuantius per que alie dignita-
 tes haberent pena: qd est valde impossi-
 bile. ¶ Sequitur ergo necessario q diu-
 na gloria est infinita.

voluntas

virtus

veritas

gloria

tate amata: per virtute virtuosas: p verit-
 tate vera: z per gloria est glorioza. ¶ Se-
 quitur ergo de necessitate q actus boni-
 tatis. s. bonificare/ sit infinitus quo ad in-
 finitatem bonitatis: z etiā quo ad infinita-
 tem omniu aliaru dignitatu siue rationu.
 ¶ Magnitudo dei est infinita: z hz actus:
 vt supra probatu est. Et ideo suis actus
 scilicet magnificare/ aut est infinitus/ aut est
 finitus. Si infinitus/ bene quidem: sed si
 no/ similis est arbori in q clementariu
 magis est excelsa qz vegetatiua/ eo qz in
 extremitatibus arboris aliquoties sunt
 rami sicut in quibus vegetatiua no est/
 sed elementariu tantu: z sic competu ma-
 gnitudini in finite actus finitus: no aut
 infinitus: qd est malu cotra bonu: z par-
 tum cotra magnu: z per consequens ma-
 gnificare z eternare non possent se con-
 uertere: et oes aliq actus diuinaru ratio-
 num deficeret actu magnitudinis: z si-
 militer actus magnitudinis eis/ rone cu-
 ius essent parui. ¶ Qu se queret qz infini-
 tas essentie deficeret in finitate sibi actus/
 prolongado se: ab actu infinito: qd e con-
 tra sua natura: z magis quiesceret i par-
 uo actu qz in magno: qd est diffonu ra-
 tionu: z contra infinitare/ bonificare/ qd
 superius probauim. ¶ Concludit ergo
 q magnificare diuinus est infinitus.
 ¶ Eternare est: vt supra pbatu est: et si
 inlitter infinitas z eternitas. Hinc aut
 eternitatis. s. eternare / aut est infinitus/
 aut est finitus. Si est infinitus/ bn quide:
 nullu enim incoueniens sequit: sed si est
 finitus/ magnu sequitur inconueniens:
 qz eternare esset terminatus per tepus:
 z per consequens eternitas esset subiectus
 temporis ab eterno z in eterno: qd e val-
 de impossibile: z contra infinitate diu-
 naru dignitatu ia superius probatam.
 ¶ Concluditur ergo q eternare est infi-
 nitus actus. ¶ Possificare est actus po-
 testatis: vt superius probatu est: sed pos-
 sificare/ aut est actus infinitus/ aut fini-
 tus. Si est infinitus/ bene quide: qz sicut
 possificare finitius se couenit cu potesta-
 te finita: sic z multo/ melius possificare
 infinitus se couenit cu potestate infini-
 ta supra pbatu: z possificare creatus eo
 petit infinite potestati: z sic potestas q
 ad delu/ z etiā quo ad creatura/ bene
 rat/ z erit a sua natura. ¶ Adhuc bonifi-
 care/ magnificare z eternare/ no possent
 esse actus infiniti: eo quia nemo dat qd
 non habet: propter qd sequitur contra-
 dictio/ eo qz bonificare/ magnificare/ et
 eternare qui sunt actus infiniti/ vt pro-
 batu est: non possent esse infiniti: z qua

Mag

Athm

Ptas

De infinitate actuum di-
 uinarum rationum.

De infini-
 tate actus
 um diuina-
 ru rōnu.

Diuina bonitas est ratio bo-
 no vt pducatur bonuz. Et qz
 magnitudo est ratio quare
 bonitas e magna: adhuc p
 eternitate est eterna: p po-
 testatem pot existere z age-
 re: per intellectu est intellecta: per volu-

bonitas

ontradiccio stare non potest. ¶ Concluditur ergo qd possificare diuinus est infinitus. ¶ Intelligere diuinu/aut est finitum aut infinitu: si finitū bene quide: si vero est finitū/sequitur magnū inco-nemens: uidelicet essentia intellectus q infinita est/non est intellecta: z sic i parte est subiectum ignozantie/que est habitus priuatiuus per que infinitas predicarū rationū ignozatur/qd est mali contra bonum/parū contra magnum. ¶ Concluditur ergo qd intelligere diuinū: si finitus actus. ¶ Amare siue uelle diuinū/aut est infinitū/aut finitū: si infinitū bene quide. Sed si est finitū/tam infinitas diuinarum rationū z actuum earum non esset infinite amabilis neq amata. Et sic infinitas intellectus: z sui actus nō essent infinite amabiles. Et sic de infinitate bonitatis etc. potest dici: qd est impossibile. ¶ Concludit ergo qd diuinum amare est infinitū. ¶ Actus diuine virtutis/aut est infinitus/aut finitus in essentia z numero virtutis. Si infinitus/bene quide: si autē est finitus/sequitur qd est infinitus in essentia z numero aliarū dignitatu: eo qz virtuose sunt infinite: z non in suo pprio numero: quod est valde impossibile. ¶ Actus diuine veritatis/aut est infinitus/aut finitus. si infinitus/bene quide. si autē est finitus/sequitur qd est infinitas in essentia z numero aliarū dignitatu: eo qz verifice sunt infinite: et nō in suo proprio numero/qd est impossibile. ¶ Actus diuine glorie aut est finitus/aut infinitus in essentia z numero. si est infinitus/bene quide. si est finitus/sequit qd est infinitas in essentia aliarū dignitatu: eo qz verifice sunt infinite: et non in suo proprio numero/qd est valde absurdum et impossibile. Nullus enim actus est maior in alio q̄ in seipso.

scap.

obit

vt

trit

loria

De deo p bonitate deducto. 107

Deus est on: z ipse est suamet bonitas: vñ sequitur qd sua bonitas est ei rō q̄ pducatur bonus necessariū. Ratio huius est: quia bonitas et deus conuertuntur in vnitae nature: et hoc patet per distinctiones bonitatis/sicut in plāta in qua vegetatiua est ei rō q̄ pducatur vegetatiuū necessariū: plāta tamē habēte suas cōditiones ad vegetandū. Sicut deus hz suas ad pducendū bonificatū intrinsecū: ergo pducatur deo bonificatū intrinsecū: et hoc cū suo bonificare infinito p totā suā bonitate infinitā. ¶ **D**e deo cognoscit se bonū in pducēdo bonificatū: considerat qd bonū quide est pducere bonū creatū vt intelligatur/amerur z recolat/ z laudet p ipsūz sua bonificatio intrinsecā: vt deo bonificet illas potentias q̄ ab ipsiſ bñ obiectatur. Et propter hoc creatur potētiam intellectiua/volitiua z recoliuiua/ in angelo z in anima rationali. Et p cōsequens omnes suas cōditiones pūntes eis/vt perfecte deo possint frui: bonū meritū acquirere. Et in isto passu cognoscit intellectus humanus primā intentionē suam quā deus habuit ad creatū bonas creaturas.

Modus extrinſi-
vnt

De deo per magnitudines discusso.

Deus est magnus: z ipse est sua magnitudo infinita cū qua hz magnitudo est infinitū sine quo non posset habere magnitudinem infinitam. Neq etiā eius actus infinitū. Et qz magnitudo est id ratioe cuius bonitas z eternitas sunt magne. Ideo iste dignitates cū suis actib⁹ cōcurrunt ad producendū magnificatū infinitum/ z sit bonificatus/eternus etc. z adhuc vt quibet dignitas habeat suū actū infinitū in magnificato infinito. ¶ **D**eus deus se cognoscit sic magnū z etiā infinitū/existēdo z agēdo: z p consequens se cognoscit bene cōditionatū z dispositū ad producendū creatū magnū: z hoc intantū qd produceret recipit infinitūz si creatū esset capax ad recipiendū magnitudinē infinitā: sicut ignis q̄ si haberet copiam lignoz/magnificaret z multiplicaret suā flāmā ylag ad sperā lune: z sic deo

De deo p magnitudinem discusso.
Modus extrinſicur

Modus

De deo p principia deducto.

In isto capitulo discurrem⁹ deum per principia duob⁹ modis. ¶ **P**rimus erit intrinsecus: z quo ad suā naturā. ¶ **S**ecūdu⁹ vero erit extrinsecus z voluntuosius quo ad seipsum et ga creaturas. Et in quolibet capitulo p istos duos modos discurremus: z iō per illū modū (deo in adinuāte) intellectus humanus de essentia dei/et de sua intrinseca operatione: z etiā de modo quem habet erga creaturas/noticiam habere poterit: z hoc sic.

e deo p incipia deducto.

creavit magnum creatum: sicut celum/ angelum/ animam rationalem: & simili ter alias creaturas que de magnitudi ne sunt habituate. ¶ *Et in isto passu co gnoscit intellectus humanus unum ma gnum ens creatum quod est maius q̄ omnes creature/ quod non audeo denū ciare siue demonstrare. Naz hec ars ge neralis est: vt iaz supius alibi dictū est.*

De deo discursio per eterni tatem.

Intrin sicut modus

De deo di scursio per eternitatem

Eus est eternus: & ipse est sua eternitas. Et sic deus necessitat se ad producēdū eternitatem sine quo eterni tas non esset infinita/ neq̄ haberet actum infinitum. Et ad hoc cō currunt omnes dignitates cum actibus suis/ vt eternatus sit infinite bonificat⁹: & magnificatus &c. Et vt ipse dignitates cum suis actibus in eterno infinito sint acti. ¶ *Et de ista sublimi productione/ valde miratur intellectus humanus.* ¶ *Et dum sic deus se considerat eternā do & intelligendo se dispositum & ordi natum ad producēdū mundū ab eter no & in eterno/ respectu sui ipsius: s; nō potest ipsum creare ab eterno/ ratione defectus mundi a parte ante. Nam fini tus est sicut celum quod non est ab eter no: sicut non est infinitum inmensiue. Nam corpus suum habitatum est de quāritate/ superficie & figura & motu: vrumtamen potest esse in euo eterno/ vt angelus & homo cognoscant/ diligāt/ & recolant & laudent diuinam productio nem suam.*

Extrin sicut modus

De deo per potestates deducto.

Intrin sicut modus

De deo p potestate deducto.

Eus est potēs: & ipse ē sua met potestas. Et sic de⁹ est necessitatus ad producēdum infinitum possificatū: vt sua potestas possit eē infi nita/ & habere actū infinitum. Et q̄ per potestatem infinitam di uina bonitas/ magnitudo &c. possunt exi stere & agere infinite: ideo omnes alie dignitates cum suis actibus concurrūt infinite ad producēdum possificat⁹/ vt possificatus sit bonificatus/ magnifi catus &c. ¶ *Et deus dum sic cognoscit se potentem existēdo & agēdo/ cognoscit*

Extrin sicut modus

se dispositum & ordinatus ad producen dum potestatem creatā non infinitam neq̄ eternam. **D**eus enim cognoscit se intrinsec: cū potestate absoiura & ordi nata: sed extrinsec cum potestate ordi nata tantum: eo quia deus non producit de sua natura creaturas: sed effecti ue producit eas. Sicut homo verus qui depingit hominem in pariete/ qui non est de sua natura. ¶ *Et sic intellect⁹ humanus cognoscit qua intentione deus creauit potentias creatas: videlicet vt creature cū ipsa deum possent intellige re/ amare/ & recollere/ & laudare: & sic co gnoscit intellectus humanus q̄ possifi catus infinitus & intrinsecus/ est causa omnium possificabilium finitorum & extrinsecorum.*

De deo per sapientiam deducto.

Eus est sapiens siue intel lectus: ipse est ipsamet sa pientia: & ipsa sapientia est id ratiōe cuius sapiens in telligit se necessitatum ad producēdum intellectum in infinitate ipsius sapientie cū infinito intelligere p totā essentia infinitā ipsius intellect⁹ sicut ignis qui cū suo appetitu naturati necessitat se ad producēdū ignem siue ignire per sua essentia. Et ideo omnes alie rationes concurrūt ad producēdū intellectū infinitū/ vt in ipsa pductione quolibet dignitas habeat actū infinitū/ & hoc naturaliter. ¶ *Dum deus sic se co gnoscit q̄ dign⁹ & iustus est/ sic intelle crus creat⁹ q̄ cognoscit ad honorifice sum mium intellectū infinitū. & sic creauit in tel lectū angelorū & hominū.* ¶ *Sed mi ratur human⁹ intellect⁹ postq̄ creat⁹ est ad intelligēdū summū intellectus/ q̄ est cā quare ignozat ab ipso intellectu creato: sed postmodū cognoscit q̄ pecca tū est causa/ que quidez deuat angelos malos & hoies peccatores a fine q̄re sūt.*

De deo sapientia deducto

Extrin sicut modus

De deo p voluntatē deducto.

Eus est volens: & ipse est suamet voluntas: ideo intelligit se necessitatum ad producēdum voluntā siue ama tum infinitum cum suouel le infinito per totam essen tiam infinitam ipsius voluntatis. Et sic producit secundum q̄ se intelligit et

De deo volunta deducto

vult. Et q: oēs cū alie dignitates cū suis actib⁹ sunt per voluntate diligibiles: idcirco ipse dignitates cum suis actib⁹ concurrūt ad pducendū volūtū infinitū: vt quilibet dignitas possit habere actum infinitū in vultū infinito/boificato/magnificato etc. Sic deus se cognoscens et amans/trāsit ad creandū voluntatem/ vt cū ipsa bene et magnifice et durabiliter etc. suus volūt⁹ sit intellectus/ amar⁹ et recolat⁹ et laudat⁹ sup oīa. Et q: propter hoc/volūtus infinitus diligat volūtates, creata iterno remunerādo eā/dādo ei gliaz. ¶ Et in isto passu cognoscit itellectus iusticia dei vñ oritur. Cū licet de⁹ cognoscit se dispositū ordinatū ad creā dū: sic cognoscit se ad iustificandū et remunerandū: et hoc idem cognoscit de diuina misericordia/cū qua cognoscit se dispositū ad parcēdū secundū q: peccator: conscientia h⁹ de peccato suo / pmit tendo satisfactionem secundū suū posse.

De deo per virtutē deducto.

Deus est virtuosus: et ipse est sua virt⁹ / et actus q: sunt ei essentialēs et naturales et idcirco sicut amat se necessitatū ad producendū amatū infinitū: sic diligit et cognoscit se necessitatū ad cognoscendū et producendū virtuosum infinitū: et ad hoc concurrūt oēs dignitates cū suis actib⁹: vt per virtutē infinitā sint virtuose et infinite: et aliter nō possunt se habere/de⁹ sic amās et cognoscēs se intrinsece inclināt se/ et trāsit ad amādū et cognoscendū se esse ordinatum et dispositū ad creandū virtutes naturales: vt sunt figure et signa virtutis infinite et eterne etc. cū quibus virtutib⁹ creatis cognoscatur/ amet et recolat/ et laudetur virtus infinita et eterna etc.

¶ Adhuc transit ad creandū virtutes morales/ de quibus loquimur infra in nouo subiecto/ eo q: sunt via paradisi. et vt deus cū ipsis remuneraret hoies de sua gloriā virtuosā: et dū sic intellectus considerat/ miratur quare hoies in hac vita nō sunt magis virtuosī moraliter q: vitiosi: postq: virtutes eorūz habent originē a virtute suprema: vitia aut non. Sed deinde cognoscit q: hoc est / q: homines habent liberū arbitriū ad agendū bonū aut malū. Sed plus se inclināt ad potentiam sensitivā: et plus amant ipsam/ q: ratiocinatiū. ¶ Ampli⁹ querit intellectus diuinus quare hoc permittit fieri: cum ipse sit virtuosus et non

vitiosus: et sit spiritualis et non sensualis Deinde cognoscit intellect⁹ q: ratio huius est/ vt iusticia dei habeat subiectum in quo agere possit. Verū tamen sciendū est q: liberū arbitriū se habet ad duas partes diuersas: videlicet ad partē bonā creatā cū qua agit bonū: et ad partē malā increatā cū qua agit malū et peccatū que est pars increata/ et ex parte nihilū increatū per accidēs. homo enim intētus est deductus de nihilo/ habet inclinationem ad nihilū: qd est contra esse: vñ manifestatur q: liberum arbitriū/ partim conuenit cum esse/ et partim cum nō eē/ siue cū nihilo: quod idem est: et hoc equaliter. ¶ Sed adhuc querit/ intellectus postq: de⁹ scit q: homo peccabit/ quare ipsūz creauit. Et hoc cognoscit/ propter hoc/ q: bonum liberum arbitriū ei creauit/ cum quo potest se remouere a peccato: et ipsūz odire si voluerit: si autem non creasset hominem/ inuirtuerit de⁹ sue iusticie: quia non haberet subiectū in quo agere posset.

De deo per veritatē deducto.

Deus est ver⁹: et ipse est suā veritatē: sic vere diligit et cognoscit se necessitatū ad producendū verificatū infinitū/ et totā essentia infinitā: et ex ipsa ipsūz pducit vt suā verificatū infinitū sufficientiam possit hēre ab eterno et in eterno: vt alie dignitates actus veros infinitos habere possint per ipsum verificatum: sic deus amans et cognoscens se necessitatum ad producendū verū infinitū: inde diligit et cognoscit q: verum quidem est creare veritatē creatā naturālē/ et etiā moralē: vt per ipsas verificatum infinitum intelligatur/ ametur et recolat/ et etiā laudetur. ¶ Sed hic miratur intellect⁹ q: deo vnde oritur mediāctū. Et postmodum cognoscit q: a nihilo oritur: de quo homo creatur: sicut lapis cadens qui suā grauitate cedit ad cētū qd appetit.

De deo p gloriā deducto.

Deus est gloriofus: et ipse est sua gloriā: et sic diligit et cognoscit se ad producendū infinitū gloriā: et de infinitā gloriā pductū. ¶ De deo de alia essentia pductū non pot. Oēs em alie essentie sunt finite et non

extrin⁹ modus

de deo p virtutē deducto. extrin⁹ modus

extrin⁹ modus

si homo prout ad damnatum curat cū curat

De deo p intrin⁹ veritates deducto. modus

Extrin⁹ intrin⁹ modus

Mendacium

De deo p gloriā deducto. extrin⁹ modus

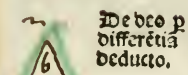
Extrin⁹ modus

liberum Arbitrium

ne neg: etiā de nihilo p̄duci p̄t. Nā aliter esset finitū & nouū: q̄d est impossibile. Et ad hoc gloriācatū infinitū p̄currūt oēs alie dignitates euz sua actib⁹: vt in ipso gloriācatō infinito possit h̄c actus gloriōsus. ¶ Dū deus sic diligit & cognoscit se ne cessitātū ad p̄ducendū gloriācatū infinitū intrinsecū: deinde cognoscit & diligit q̄ gloriōsum esse creare gloriācatum extra se in euo eterno positum / a q̄ summus gloriācatū & infinit⁹ intelligitur / amē / recolat et laudet gloriācatō infinito / dando ei gloriā. ¶ Sed in isto passu intellectus p̄siderat: & mirat quare deus nō disposuit sic oēs hoies vt ip̄s intelligerent & recolerent gloriā ab ip̄o recipiendo. Sed recordatur capitulum iusticie in quō tractātur de libero arbitrio. Nam si hoies nō possent peccare iam nō possent multū amare / multū em̄ deum ille diligit q̄ ab amare suo se retinere potest. Et si nō esset pena / iam gloriā nō eēt benē cognita. Nā vniquodq; contrarium magis cognoscit p̄ reliquū.

De deo per differentiā deducto. 103

Intrin. mod

Intrin. Intrin.

are om̄ tum

an dif. fuit in deo. multar Essentias

Recordatus est intellectus humanus scalā differentie in secunda figura positā: & negat q̄ differentia q̄ est in deo / nō est inter sensuale & sensuale: necq; inter sensuale & intellectuale: s; est inter intellectuale & intellectuale esse existens / idē essentialiter. Et hoc manifestat q̄d de principis prime figure dī. Ab̄q; em̄ differentia siue distinctiōe diuine dignitates / siue rationes nō possent habere act⁹ infinitos. Et hoc manifeste apparet in bonitate. Nā bonificare ip̄s / bonitatis ab̄q; dīa bonificans & bonificati nequaq; ēē possent. Agere q̄d sine distinctiōe agētis agibile esse nō p̄t: sic q̄d nec bonificare ab̄q; p̄dicis. ¶ Dicat aut̄ q̄rit intellectus vtrū p̄dicta differentia ponat in deo multas essentias: & p̄siderat & cognoscit q̄ nō: sicut nō sunt in ip̄o multe bonitates. Ratio huius est: qz bonificans q̄ est tota ipsa bonitas / p̄ducit de seip̄o totum bonificatū / infinitū & eternū: & bonificare & eternare a totis ip̄s ambobus est p̄ductū. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ differentia est clara & inconflusa in ipsa bonitate infinita: eo q̄ ponit q̄ bonificatus / sit vnus distinct⁹ a bonificato & bonificare, et bonificare sit al-

ter distinctus a bonificatē & bonificare. & similiter q̄ bonificare sit alter distinctus ab ip̄is duobus supradictis: quolibet istorū existente in suo numero. Ipsa tamen existentibus idem p̄ essentiam / alioquin differentia esset cōflusa in ip̄is: & per consequens deficeret eternitas / et sic nō conseruaret numerū suū vniciūq; trium predictorū: q̄d est impossibile. Et adhuc deficeret intellectus diuin⁹: igno-raret quidē qualis esset bonificans / & qualis esset bonificatus: & qualis esset bonificare. Et sic iste due dignitates deficerent: & per p̄sequēs oēs alie cū suis actibus: & sic essent act⁹ primitiui / q̄d est impossibile. ¶ Veritatem de p̄dicta differentia sciēdum est tānc q̄ ipsa nō est supra p̄dictas dignitates / necq; etiā supra p̄dicta correlatiua: s; bonificans / bonificatus & bonificare: s; eadez ratio essentialiter & equaliter est cum eis distinguendo: sicut bonitas in bonificatō / magnitudo in magnificatō &c. ¶ Dum deus cognoscit in se eē p̄dictam differentia / cū qua sue rōnes sunt clare & actus infinitos habere possunt / cognoscit q̄ bonum quidē est creare differentias cū quibus multe creature possent esse a quib⁹ possit intelligi amari & recoli & etiā colaudari. Et in isto passu cognoscit intellectus que est causa multitudinis & eruz differentium genere / specie atq; numero. ¶ Adhuc querit intellectus: vtrūq; inter deū & creaturam sit differentia realis aut intentionalis facta ab anima? & cognoscit q̄ per differentia quam deus habet in se naturalem & coessentialē: de / & per illam quam creature habēt naturalem & coessentialē / deus et creature realiter differunt. ¶ Ab̄q; em̄ talib⁹ differentis realis realiter non different: s; p̄ differentiam intentionalem: tantū factam ab anima / q̄d est valde ip̄osibile. Unde ergo patet q̄ per reales differentias differunt / nō autem per intentionales.

Extrin Actus

De deo per concordantiam deducto.

Deus est concordans / & ipse est sua cōcordantia / in qua sue dignitates in vno & pluribus concordant: sicut in a bonitas bonificando: & sua magnitudo magnificando: & sua eternitas eternando &c. Concordat quidē in identitate essentie / que est vna natura & vna deitas / & cōcordant in plu-

De deo p concordantia deducto.

Intrin mod

ribus: q̄ sunt plures rōnes / bōificatur magnificatur / ceterificatur ⁊c. Sunt alter numer⁹ / bōificare / magnificare / eternare ⁊c. Sunt alter numer⁹ / bōificatus / magnificatus ⁊c. Et oēs istres sunt relatiui referentes vnum ens abso lutum. s. deus. ¶ **Dū** deus sic se confide rat ratione diffinitiois cōcordat̄ / creat vñ indū rōne sue vnitatis: ⁊ creat plu ra diuersa rōne sue pluralitatis: videlicet multa significata: vt patet i scala cō cordantie ex quibus est vnus mundus constitutus: ⁊ creat vnam substantiam constitutam ex materia ⁊ forma: ⁊ creat vñ hoīem constitutū ex āia ⁊ corpore: ⁊ eorum conjunctionem: ⁊ creat vnum in tellectum ex suis correlatiuis: sicut vñ sylogism⁹ fit ex duabus ppositionib⁹ ⁊ vna conclusiōe: et sic de cōsimilib⁹ alijs. Et hoc facit vt reluceat ⁊ appareat. sua concordantia. Et adhuc vt ipse laudetur et ei seruiatur.

habēs aliqd̄ p̄ciens sibi: sicut suus cor essentialis bōificare / q̄ nō est in natura sue bonitatis p̄cipians: sed tm̄ p̄ncipiatus est a p̄cipiante ⁊ p̄cipiato: sicut amare p̄cipiat⁹ est ab amante ⁊ amato. ¶ **Dū** deus cōsiderat q̄ est tale p̄ncipiū perfectū trāsit ad creandū mundū de nihilo tali mō vt vñ indiuidū generet aliud indiuidū / sicut vñ hō aliū hominē c̄vna plāta aliā plantā sibi simīle. Et hoc cū p̄cipiare substā tialit̄ naturalit̄. ¶ **Adhuc** creat aliud p̄cipium: sicut intelligens qui causat intel lectū obiectiue. Et intelligens ⁊ intel lectus causant intelligere accidentaliter: vt intellectus scientias possit acquirere: et sic de voluntate potest dici vt de ha bitu amoris induatur.

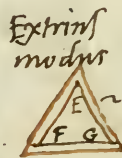
*Extrin⁹
modus*

De deo p̄ mediū discursio.

M deo est mediū / sicut i sua bonitate bōificare ⁊ in sua magnitudine magnificare ⁊c. Et ipse est suū mediū eo q̄ infinitū est cū quo de⁹ mē mensurat se in tāto q̄ sit infinit⁹ p̄ suis intrinsecū agere sicut per suū existere / i quo mediar̄ / se coniungunt medians ⁊ mediat⁹ vt sint vnum medium continū ⁊ absolutū. ¶ **Dū** deus sic se cogno scit eē medium / deinde trāsit ad causas ab ipso creatas: vt patet in diffinitione mediū / ⁊ etiā in scala mediū in scōba figura posita: sicut agere quod est medium existēs inter agētē ⁊ agibile: sicut ama re inter amātē ⁊ amabile siue amatur.

*De deo p̄
medium
discursio.
Intrin⁹
modus*

*Extrin⁹
modus*

De deo p̄ cōtrarietate deducto.

Sus est cōtrariās: sed nō est cōtrarietas / s̄riās q̄dez est. ¶ **Ad** peccatorē dat penitentiā effectiue: tñ causat cō trarietates: vt manifestat̄ in scala cōtrarietatis. ¶ **De** quidē non est cōtrarietas. ip̄a nāq̄ p̄ cordātia in h̄nita est habēs actū infinitū ⁊ eternum. Sed in isto passu dubitat̄ intellect⁹ / cui⁹ deus sit infinitū cōcordātia: quare ergo p̄mittit cōtrarietate esse? Et huic respō detur q̄ s̄rietas existit inter deū ⁊ hoīem nec peccatorē: vt iusticia dei possit ex trahere suū actū in peccatore: nam sicut speculū ē dispositū ad recipiendū oēs fi guras et impressas: sic deus est disposit⁹ ad cruciandū peccatores. ¶ **Amplius** nisi deus in mundo crearet p̄trarietas nā turales: nā mundus nō esset talis qualis est. ¶ **Adhuc** dubitat̄ hic intellectus cū in diuina voluntate sit velle infinitum: quare igitur de⁹ habet nolle? Et vt hoc intelligat / adiuvat se cum exemplo su perius dato. Nam sicut speculū recipit similitudine albedinis ⁊ nigredinis: sic deus diligit hominem virtuosum volen do: odit autem peccatores nolendo.

De deo per finē discursio.

Sus est suus finis / ⁊ nō ē finis p̄uatiu⁹ / s̄ in ip̄o fine sunt multi termini / sicut in sua bonitate in q̄ bōificat⁹ ē vñ f̄min⁹ bōificat⁹ alter termin⁹ ⁊ bōificare alter termin⁹: ⁊ oēs isti tres quiescunt in vna bonitate. ¶ **Dū** de⁹ sic se cognoscit / rōne finis trāsit ad creandū multos fines in mūdo / sicut habitū bōitatis q̄ est vñ fi nis moralit̄er / de quo bōificas se habi tuat p̄ducēdo bōificatū q̄ est alter fi nis. Et sic de bōificare suo mō. Et oēs isti tres termini q̄ est̄nt i ip̄a bōitate q̄ ē eorū finis: s̄ qñ p̄uati⁹ hō trāsit ad pec catū q̄dē habit⁹ bōitatis etiā sui termi ni. Et p̄ cōsequens hō deniat a suo fine rōne cuius tendit ad laborē euiternum.

*De deo p̄
finem di
scursio.
Intrin⁹
modus*

*Extrin⁹
modus*

De deo p̄ p̄ncipiū deducto.

Sus est p̄ncipiās: ⁊ etiā ē suū p̄ncipiū: sicut i sua bo nitate in qua deus est p̄ncipiās p̄ncipiatus. s. bōifi catū. Et est p̄ncipiās non

*quomodo cōtrarietas
in deo*

*Intrin⁹
modus*

*De deo p̄
cōtrarietate
deducto.*

*Intrin⁹
modus*

*Intrin⁹
modus
De deo p̄
p̄ncipiū
deducto.*

De deo per maioritatem di-
scursio.

Intrm. Mod.

De deo p
maiorita-
te discursio.

Mundus est maior mundo et etiam omnibus contentis in eo: nam sue rationes sunt infinite et habent actus infinitos. Et ob hoc sicut est maior quam mundus cum sua bonitate et magnitudine: sic est antequam mundus cum sua maiortate. Adhuc sicut deus cum sua substantia est maior mundo cum sua maiortate: sic quidem deus cum sua eternitate est maior mundo/ ipso existente cum sua nouitate. Tertium sicut substantia diuina est maior quam accidens: sic substantia diuina est antequam accidens mundi. Et in isto passu cognoscit intellexit quod impossibile est quod mundus sit ab eterno. Dum deus cognoscit sic suam maiortatem/transit ad creandum maiortates/cum quibus cognoscit et diligat sua maiortas quod significat in scala scbe figure.

Deo non est minoritas: quod ipse est maioritas infinita et eterna. Nam alius unum oppositum esset aliud oppositum/ quod est impossibile. Et ob hoc deo competit maiorificare: non autem minorificare. Sed quod mundus absque minoritatibus minime esse potest: idcirco deus disposuit se ad creandum minoritatem in mundo: ut per minoritates finitas/ sua maiortas infinita cognoscat. unum enim oppositum magis cognoscit per reliquum: unum intellectus cognoscit quod deus est maior: absolute/ratione eternitatis: mundus autem minor/ratione minoritatis siue nouitatis. Deo sic se cognoscens disposuit ad creandum maiortatem in agis quam minoritates. Ideo creat minoritates propter maiortates/sicut corpus hominis propter animam rationalem. Et omnia corporalia ad corpus hominis et folia et flores ad fructum: et sic de aliis secundariis intentionibus ad primas intentiones. Inue stigauimus deus per principia explicata antedicta: ut de ipso noticiam habere possemus: et sicut dedimus exemplum per principia explicata predicta/sic potest dari per principia implicata/tenendo modum quem tenuimus.

Extrm mod

De deo per equalitatem di-
scursio.

Intrm. Mod

De deo p
equalitatem
discursio.

Deo est equalitas: ut in sua coessentiali bonitate appareat etc. Nam cum bonificans habet duas actiones substantialiter: eo quod bonificat/bonificatum et bonificare. Bonificat quidem habet unam passionem a bonificante: et habet unam actionem: quod bonificat bonificare: qui quidem bonificare/habet duas passiones prelibatas. Et cum diuina bonitas sit infinita/et habeat actum infinitum: ut superius iam probatum est. Ideo ipsa diuina equalitas est infinita/ab omni accidente separata. Nam in subiecto infinito nullum accidens existere potest. Deus sic considerans suam equalitatem infinitam/transit ad creandum equalitatem finitam substantialem/et etiam equalitatem accidentalem. Creat quidem equalitatem substantialem ut per similitudinem infinitam equalitas cognoscatur. Item creat equalitatem accidentalem: ut per dissimilitudinem infinita equalitas cognoscatur: unum namque oppositum cognoscatur per reliquum.

ANT. 2.
ARTHO

Extrm mod.

De deo per regulam b. deo
ducto.

Intrm

Ueritur utrum deus sit: ad probandum deum esse/volumus tenere modum artis: videlicet misere principia et regulas ad inuestigandum et probandum deum esse/faciendo de eternitate subiecti: applicando ipsum aliis principijs: et primo per bonitatem. Eternitas est. Si non esset/mundus quidem seipsus principiaffer. Et sic est antequam esset/quod est impossibile: nullum enim ens seipsum principiare potest/est eternitas et per se suum preteritum videlicet ens eternum/nulla quod de essentia absque suo concreto esse potest: et conuerso. Ipsa infinita duratio est: et suam infinitas bonam est. unum sequitur quod bonitas est ratio eterno quod agat bonum ab eterno: et in eterno per infinitam et bonam duratiorem. Illud quidem ens infinite bonum/cui bonitas est ratio ut agat bonum infinite et eterne: et tale ens vocamus deum: ergo per predicta quod deus est hoc intellexit humanus tenendo modum artis generalis negare non potest. Eternitas est. ut supra iam probatum est: et est magna per magnitudinem in te.

De deo
regulaz
discursio.

bonit

Mag

De deo per minoritatem de-
ducto.

Intrm } Prima
 } Secunda

Commut

Comparatus

Primum

Medium

Finis

Maiores

Aequalitas

to immēsiue ⁊ infinite: sicut sua magni-
tudo est infinita duratiue siue eternati-
ue. Et tale ens eternū ⁊ existens subiectū
predicte eternitati ⁊ magnitudini voca-
mus deū existentē necessariū ⁊ rōne p̄di-
ctorū/nā ens infinitū ⁊ eternū est neces-
sariū: qđ aliter nō pōt se habere. (Eter-
nitas est vt superi^o p̄batū est) ⁊ potest
est/potestas infinita est/sine qua infini-
ta esse nō pōr: ipsa quide potestas est rō
eternitati qđ potest existere ⁊ agere infi-
nite: ⁊ tale subiectū p̄dicte eternitati vo-
camus deū. (Eternitas est ⁊ suū eē infi-
nitū ⁊ intelligibile est: vñ sequitur qđ ali-
quod ens eternū est viuū siue h̄z vitā/si-
ne qua nō posset eē intelligibile eternū:
⁊ tale ens infinitū ⁊ eternū vocam^o deū.
(Eternitas est ⁊ et est infinita duratio:
ipsa quide amabilis est: vñ sequit qđ ens
eternū h̄z vitā sine qua nō pōt esse ama-
tū ab eterno ⁊ in eterno/ ⁊ tale ens ama-
tū ⁊ eternū vocam^o deū. (Eternitas est
infinita ⁊ sic est virtuosa: nā absqz virtu-
te infinita minime pōt eē virtuosa. vñ se-
quit qđ sua virt^o est infinita: vt virtū non
sit ei p̄ciācēs: vñ sequit qđ sua eternitas
habet actū. s. eternare/ in quo actu omnia
principia prime figure habet actus eter-
nos: sicut bonitas ⁊ bonificare/ eternitas
eternare ⁊ potestas possificare ⁊c. alio-
quin ipsa virtus virtuosa esset ⁊ inuirtuosa:
qđ est impossibile ⁊ tale ens eternū ⁊ vir-
tuosum vocam^o deū. (Eternitas est ⁊ et
qđ est infinita/ ideo est ens infinitū ⁊ glo-
riosum: est ergo infinita gloria/ sine qua
ens eternū infinitū ⁊ glorioz minime eē
pōr: in quo ente gloriari ⁊ eternare sunt
infinitē/ sine quib^o ens eternū ⁊ haberet
eternā penā: qđ est falsum ⁊ impossibile ⁊
tale ens in qđ sunt eternare ⁊ gloriari vo-
camus deū. (Eternitas est ⁊ in ipsa sue
coessentialia rōnes sunt clare ⁊ nō cōfu-
se: videlz suū cōcretū qđ est eternū ⁊ est
p bonitatē bonū ⁊ magnū p magnitudi-
nē ⁊ potēs p potestatē ⁊c. nō qđ sint diffe-
rētes rōnes existēdo: s̄ agendo: videlz in
ipso eterno ente sua bonitas ⁊ magnitu-
do sunt idē p essentiali: vt eternitas nō sit
bona ⁊ magna p accidēs: s̄ p se/ ratione
quidē actiōis sunt clare: eo qđ eternitas
est ratio eterno qđ agit bonū ⁊ magnū
do qđ agit magnū ⁊c. ⁊ ratiōe eternitati-
tis est qđ sit eternatus p̄duct^o: vñ sequit
necessariū qđ in essentiali eternitatis sit
eternans bonus: ⁊ magn^o p̄ducēs/ distin-
ctus ab eternato bono ⁊ magno: ⁊ qđ ipi
sint distincti ab eternare/ bonificare et
magnificare p essentialē relationem exi-
stētē vñ essentiali: alioqñ rōnes essent

cōfuse. ⁊ tale ens eternū ⁊ absolutū voca-
mus deus. (Eternitas est ⁊ p p̄ns ens
eternum est: ⁊ in ipso ente eterno sue co-
essentialia rōnes in vno ⁊ in plurib^o cō-
cordant/ videlz qđ sicut eternitas est infi-
nita duratio/ qđ sua bonitas sit infinita
bonificatio: ⁊ sua magnitudo infinita ma-
gnificatio: ⁊ sua potestas infinita possifi-
catio: ⁊ suus intellect^o infinita intellectio:
⁊ sua volūtas infinita volūto ⁊c. ⁊ qđ oēs
sint vnū ens bonū/ magnū ⁊c. qđ quide
ens habeat p bonitatē bonificare infini-
tū/ per magnitudinē magnificare infini-
tū ⁊c. ⁊ tale ens appellam^o deū. (Eter-
nitas est ⁊ per p̄ns ens eternū est: qđ
ipsa eternitas est infinita ⁊c. sequitur qđ
ens eternū est infinitū: qđ ipsum ens est
bonū. Nullū quide ens finitū pōt ꝓtra-
dicere enti eterno ⁊ infinito/ qñ agat bo-
nū eternū ⁊ magnū ⁊c. neqz em̄ ipm̄ ens
eternū nō posset ꝓ se aliter habere post-
qđ sue coessentialia virtutes rōnes sunt
infinitē ⁊ habēt act^o infinitos. ⁊ tale ens
appellamus deū. (Eternitas est ⁊ ip̄s
est: s̄ eternitas est infinita duratio: ip̄s
h̄o nō pōt eē infinita duratio: rō hui^o est
qđ tēpus sine motione eē nō pōt: eterni-
tas aut absqz motionē eē: vñ sequit qđ eter-
nitas est primū ⁊ vltimū principū p̄cia
cens tēpori absolute: ⁊ tale ens eternum
existēs primū ⁊ vltimū principū dicim^o
eē deum. (Eternitas est: ⁊ qđ est infini-
ta essentia absolute idē sequit qđ in ipsa
est eternare qđ est medium inter eterna-
tem ⁊ eternatū/ sine qđ eternitas esset infi-
nita/ quo ad existere ⁊ finita qđ ad agere
rōne cui^o sua infinita absolute destructa
esset: qđ est impossibile ⁊ talis eternitas
in qđ est coessentialia eternare/ dicim^o qđ
est de^o. (Eternitas est ⁊ qđ est infinita
existēdo s̄r ⁊ agendo: vt suū finis sit
equalis sue existentie/ videlz qđ sicut est
infinita quo ad existētā/ qđ sic se habeat
ad infinita agentia/ p eternatē/ eterna-
tū ⁊ eternare: ⁊ talem eternitatē qđ se ha-
bet ad vltimū finē/ dicim^o eē deū. (Eter-
nitas est ⁊ ipsa est maior duratio que eē
potest/ cū maiori bonitate que eē potē: et
cum maiori magnitudine qđ eē potē: quib^o
minozitas ꝓtradidere nō pōt qñ sint infi-
nite rōnes existēdo ⁊ agēdo. ⁊ talis ma-
ior duratio est deus. (Eternitas est ⁊ et
per consequens ens eternū est. In quo
ente eterno sue coessentialia bonitas/ ma-
gnitudo ⁊c. eternitati sunt euales: vt
sua bonitas/ magnitudo ⁊c. sic sit infini-
ta quo ad bonificationem/ sicut eterni-
tas quo ad durationem: ⁊ tale ens eter-
nū dicim^o esse deū. (Eternitas est ⁊ et qđ

p̄ns
ap.
iol.
virt
glo
if

Minoritas infinita duratio distat quidem infinite a minoritate que est finita : et per consequens a finito quod est minus eternitate. Et sic de minor agentia et existentia potest dici quecumque sint. ¶ Probauimus deum esse secundum potestatem per omnia principia veritatem. ¶ pari potest per omnia principia sylogizando nullum ens infinitum esse absque infinita potestate: eternitas est infinita: ergo etc. et tale ens non est celum / nec aliquid contentum sub eo: idcirco tale ens diuini esse debet. Et soluta est questio qua queritur: verum deus sit: quia ipsum probauimus esse cum principijs et regula b. de sua quidem existentia et de sua intrinseca agentia / notitia haberi. potest / sua gratia mediante: hoc autem dico cum apprehensione: non tamen cum comprehensione: deus namque infinitus est / sed nostre intellectus finitus.

sylogismus

Quid

De deo per regulam c. deducto.

De deo per regulam c. deducto.

Et prima specie regule c. queritur / quid est deus? Ut de deo clariores notitiam habeamus / per eius diffinitiones ipsum diffinire volumus. In quibus conuertuntur subiectum et predicatum: eo quod vnum non potest esse sine reliquo / ratione naturalis coniunctiois quam habet subiectum et predicatum: sicut querere / quid est substantia: Et respondendum est quod est ens per se subsistens: et querere / quid est ens per se subsistens: Est dicendum quod est substantia. ¶ **Deus est ens in quo sue rationes conuertuntur est deus.** ¶ **Deus est ens in quo diuine rationes habent actus infinitos: sicut bonitas infinita habet bonificare infinitum / et magnitudo magnificare infinitum etc.** ¶ **Ens autem in quo est bonitas habet actum infinitum etc. est deus.** ¶ **Deus est ens cuius coessentialis bonitas est ratio quod agat bonum infinitum et eternum: ens quidem cuius coessentialis bonitas est ratio quod agat bonum infinitum et eternum / est deus.** ¶ **Deus est ens quod sine infinitis rationibus esse non potest / est deus.** ¶ **Deus est ens bonificans qui sine infinitis bonificatio / bonificare non potest esse infinitum aut bonificati esse / et bonificare qui habet bonificante esse non potest / est deus.** ¶ **Deus est substantia ab omni accidente denudata: substantia quidem ab omni accidente denudata est**

Diffinitio Deij.

Bonitas

Mag.

Attrinit

Plas

deus. ¶ **Deus est ens absolutum non ab aliquo dependens. ens absolutum non ab aliquo dependens / est deus.** ¶ **Deus est ens quod extra se non indiget aliquo: ens quod extra se non indiget aliquo / est deus.** ¶ **Deus est ens quod aliter se non potest habere / est deus.** ¶ **Deus est ens quod tantum se habet ad suum finem quantum ipse est ens aut quod tamen se habet ad suum finem quantum ipse est / est deus.** ¶ **Deus est ens quod tamen potest ex seipso / quantum ipse est. Ens autem quod tantum potest de seipso et in seipso quantum ipse est / est deus.** ¶ **Deus est ens supra quod nulla maiestas / ens supra quod nulla maiestas est / est deus.** ¶ **Deus est ens quantum se cognoscit agentem quantum ipse est. Ens quantum se cognoscit agentem quantum ipse est / est deus.** ¶ **Deus est ens cui impossibile est non esse. Ens cui impossibile est non esse / est deus.** ¶ **Diffinitio deum per viginti rationes in quibus necessarium subiectum et predicatum conuertuntur: patet per regulam b.** ¶ **Et per tales diffinitiones necessarias intellectus quidem humanus est multum clarificatus ad cognoscendum diuini nam essentiam / et suos actus intrinsecos / et naturales.** ¶ **De deo autem possunt fieri descriptiones per accidentia sic. Deus est creator / et gubernator / et prima causa / et primus motor / et saluator / et huiusmodi.** ¶ **Per tales autem descriptiones / intellectus non est multum clarificatus / sicut per diffinitiones substantiales supradictas.** ¶ **Per secundam speciem regule c. queritur / quid habet deus in seipso / coessentialiter et naturaliter: huic respondendum est quod habet coessentialia et naturalia et substantialia relatiua. Sicut per suam bonitatem habet bonificatio / bonificatum / bonificare. Et per suam magnitudinem magnificantem / magnificatum / magnificare. Et per suam eternitatem / eternate / eternare etc. ¶ **Sine istis quidem correlatiuis predicte rationes fieri non possent de deo: nec etiam de essentia eius nostre intellectus possent habere notitiam. Nam sine ipsius rationes siue dignitates dei essent vacue et occidite / et imperfecite: et quilibet effectus habitus priuatiuus. Et per consequens deus indigeret esse digno / postquam ipse indigeret rationibus perfectis: quia sine tali habere intrinseco / natura relatiouis effectus destruetur: etiam natura predictarum rationum: quod est impossibile. ¶ **Per tertiam speciem regule c. queritur / quid est deus in alio: Ad quod dicendum est quod est in effectu suo causa prima / primus motor / dominator / et gubernator / agens in effectu suo ad placitum.******

hr m sc

hr m

lum / r absolutus sine aliqua resistentia sui effectus. ¶ Et in se quidem deus habet dominu & potestate ad placitum sicut cā absolute in effectu suo. hz etiam in creaturis eius vltimū / eo qz creator et gubernator est. hōne. cur? deus est dīspōsitus ad iudicandū peccatores secundū opera eorū. Nā creant creaturas ad sui seruitiū / qd est vltimus finis creature.

unctione. Et sic de syllogismo potest dici qd suum medium coniunctiuum est cū superiori suo r inferiori. ¶ Quertur de? est per hoc / quia sue rationes infinite conuertuntur secundum indeterminate essentie. Omnes enim sunt vna essentia diuina singularis: et adhuc quia omnes sue dignitates habent actus infinitos: et in sua diffinitione subiectum r predicatum conuertuntur essentialiter: vt superius dictum est. Et in isto passu cognoscit intellectus qd deus immutabilis est: et qd suum esse aliter se non potest habere. ¶ Per secundam speciem regulę c. que ritur / deus quare est? Et respondendū est qd est propter suum finem abolutū / finis enim infinitus et eternus non potest esse propter finem finitū. ¶ Adhuc manifestatur: videlicet qd deus sit propter finem abolutū: r non propter aliū. Quilibet enim correlatiuis suarum dignitatum est propter aliu correlatiuū: qz quilibet est vt alter sit: alioqn nullus posset habere infinitam bonitatem / magnitudinem &c. ¶ Alterius deus est: vt sua agētia esse possit / r conuertio. ¶ Amplius in deo sue coessentialibus rationes sunt: vt ipse quidem cum ipsis possit habere actus intrinsecos et infinitos: vt sua agentia intantum infinita sit sicut sua existentia. Et in isto passu cognoscit intellectus errorem illorum in quo sunt dicentes qd deus habeat rationes vt agat finite cum ipsis extrinsece / sicut efficias in subiecto alieno r per accidens. Talis quidem error est euident. Deus enim abiqz coessentialibus naturalibus rationibus habentibus actus intrinsecos et infinitos non esset summum ens r infinitum: quia non esset summus bon? / magnus / eternus per se / sed per aliud: immo homo / aut rosa / aut leo se haberet i plus respectu finis qd deus / eo quia habent proprios fines naturales ad quos se habēt vt esse possint hoc quod sunt. Et sic patet qd pdict? error manifestat.

De deo p regulā d. deducto.

De deo p regulā d. deducto.

Prima

Er primā speciez regule d. queritur / deus de quo est? Et respondendū est qd est d seipo. Sic em habes rōnes infinitas habentes actus infinitos / nō pot esse de aliquo p̄iacente alio. Sed ipse quidē est p̄iacēs omnibus alijs entibus ab eo per essentiam distinctis: vt diuina bonitas que est p̄mitiua omni alijs bonitat. Sicut ens infinitum qd est p̄mitiū enti finito. Et sic pot dici de diuina magnitudine r eternitate &c. Et in isto passu cognoscit intellectus humanus qd deus est actus purus. ¶ Per secundā speciem regulę d. queritur / deus de quo est? Et hinc respondendum est qd est de suis correlatiuis / ante dictis: sicut diuina bonitas que est de? que est de suis bonificante / bonificator bonificare: et oēs isti tres sunt de ipsa bonitate: sicut cōcretū qd ē de sua essentia: r sicut homo de sua humanitate / r leo de sua leonitate &c. Et in isto passu cognoscit intellectus nos qd in deo nulla malicia / paruitas r nouitas esse potest. ¶ Per tertiam regulam d. querit / deus cuius est? Et hinc respondendum est qd non est alicui subditus: nā infinitus et eternus est: verum tamen in paradiso ē subiectum omnibus sanctis ab eo recipientibus gloriam obiectam.

Quarta

Quinta

De deo per regulā e. deducto.

De deo p regulā e. deducto. Prima

Er primam speciem regulę e. queritur / deus quare est? Et ē respondendum qd est formaliter per sua correlatiua ex quibus est. Et per consequens p suas coessentialis rationes: et quia in ipso subiectum et predicatum conuertuntur: vt superius probatum est in sua diffinitione. Sicut substantia que ē per hoc quia est de sua materia / r forma / r coniunctione. Et homo de suo corpore et anima r con-

De deo per regulā f. deducto.

quarta

Queritur / deus quāto est? Ad quod respondendū est qd quāto dicitur de duob? modis: videlicet realiter r nūmeraliter. Realis quāto est: sicut quāto est corpus nūmeralis autem sicut qd computatur vñ / duoz. Realis quidē quāto significat

De deo p regulā r. deducto.

Realis Corporalis Con-

quarta

Numerus, numerus

12245 Distincta

Quantitate continuas: n[on] generalis aut discreta. **D**eus quidē non h[ab]et quantitatem realem: qu[ia] non h[ab]et corpus/ ens quidē corporeum quantitatem h[ab]et: sed ipse de[us] h[ab]et continuam essentiam et bonitatem etc. In subiecto enim infinito q[ui]ntitas nequaquam existere potest sicut in eternitate tempus et motus non possunt habere esse. **Q**uantitas numerabilis in deo esse potest ratione suorum correlatiuorum: sicut in diuina bonitate in qua bonificans cognoscit se esse vni[us] distinctus: et cognoscit bonificatum alteru[m] distinctus ab eo. Et inuicē bonificans et bonificatus cognoscit bonificare esse alterum distinctu[m] ab ip[s]o: et sic sequitur in ip[s]is q[ui]ntitas numerabilis: videlicet vni[us]/duo/ tres/ et in ip[s]o passu intellectus dubitaturum ip[s]a correlatiua aut plura sufficiunt in diuina bonitate. Sed recordatus est de diuina vnit[ate] et singularitate per quas deus est: vni[us] et singularis: sicut p[ro] suam bonitatem bonus: et sua[m] magnitudinem magnus etc. **Q**uapropter sufficit vnus singularis bonificans: et non bonificatus: et vnus singularis bonificatus et bonificans et alter vnus singularis bonificare et non bonificans. **S**i autem esset ibi quartus numerus etc. n[on] esset ibi destructio vnitatis et singularitatis. **Q**uartus quidē numerus aut esset bonificans non bonificatus/ aut bonificatus et bonificans/ aut bonificare et non bonificans: et sic esset superfluitas ibi que esset mala contra naturam vnitatis infinite: et vitiosa contra magnam et eternam virtutem diuine bonitatis et etiam ageret contra gloriam diuine bonitatis et esset habitus malus et priuatiuus: sicut furditas/ ignorantia/ aut priuatiuus: quod est impossibile. **Q**uiertius considerat intellectus q[ui]ntitatem numericam que est principiu[m] numerum: et secundam vnitatem oritur ab ip[s]a: et tertiavnitatem oritur ab ip[s]is: sicut conclusio a duabus propositionibus: et sic sequitur numerus perfectus: eo q[uod] omnis numerus in ip[s]is concluditur: videlicet par et impar. duo quidē sunt numerus par: tres autē impar. Unde patet manifeste q[uod] quarta vnitatis est superflua: et etiam quinta etc. **Q**uia ita sunt habitus par et impar: et etiam q[uod] quarta vnitatis distincta est a sc[on]dum vnitatem que est in medio inter primam vnitatem et tertiam: sicut in modo prime figure in quo mediū est subiectu[m] in quo coniunguntur predicata maioris propositionis/ et subiectu[m] minoris propositionis: et subiectu[m] et predicatu[m] in conclusione conueniant in natura: vt patet per istu[m] syllogismu[m]. **O**mnis animal est substantia: ois homo est stia: ergo ois h[om]o est substantia. **I**nde

igitur cognoscit intellectus q[uod] in diuina bonitate sufficit numerus ternus: et q[uod] maior neq[ue] minor numerus non est necessarius. Verū tamen in speciebus sunt plura individua quā tres. Sicut vnus/ duo/ tres et quattuor homines in specie humana: et illa oportet numerari p[er] plures vnitates siue n[um]eros: vt p[er] se patet.

G De deo per regulam g. deducto.

Er primam speciem regule g. queritur / de q[ui]s est: et hui[us] debet responderi q[uod] deus est talis quales sunt sue proprietates siue rationes: et earu[m] actus confubstantiales: sicut per suam bonitatem: q[uod] per ipsam est bonus: et per magnitudinem magnus est: et per eternitatem eternus: et sic de alijs. **A**d huc quoniam bonitas est ratio bono q[uod] p[ro]ducit bonu[m]: et p[er] magnitudinem magna: et p[er] eternitatem eterna: et ipsa bonitas: ergo bonitas est ratio deo q[uod] sit qualis p[ro]prie in producendo bonu[m] in finitū et eternū: sicut caliditas: et multo melius est ratio igni q[uod] per ipsam sit qualis in calefaciendo calefactu[m] bonu[m] / magnum et durabile. **E**t hoc significatur in correlatiuis qui sunt per secundam speciem regule c. **A**b[is]q[ue] enim talibus quantitatibus p[ro]prie et confubstantialibus deus non possit habere esse p[ro]prium/ neq[ue] per se esse/ neq[ue] per consequens haberet actus intrinsecos et infinitos et eternos. **A**d huc neq[ue] appropriate possit aliqd extra se in alio subiecto: n[on] esse q[ui]le appropriatū oportet q[uod] causentur a qua: i p[ro]prio: sicut aer et aqua qui calefacti sunt p[ro]prie caliditatem ignis. **P**er secundam speciem regule g. queritur / deus qualis est: Et est dicendū q[uod] deus est qualis per descriptionem: q[uod] est creator et gubernator et saluator et h[om]o: sicut deus q[ui] se disponit ad esse iustus et misericordis/ piū et benignū tāq[ua]m efficiens eā in effectu suo distincto ab eo per essentiam et naturam.

De deo p[er] regulā h. deducto.

Queritur v[er]ū deus sit in tempore? Ad hoc respondet q[uod] regulā h. n[on] p[ro]prie: sed per accidens. **N**ā ens ete[rum] n[on] habet actus eternū: n[on] pot[est] esse i tempore.

De deo regulā g. deducto.

Proprio

h[ab]et s[er]u

Approp

De deo regulā h. deducto. c. d. k

Ratio

Numeral

Continuata

quartus numerus

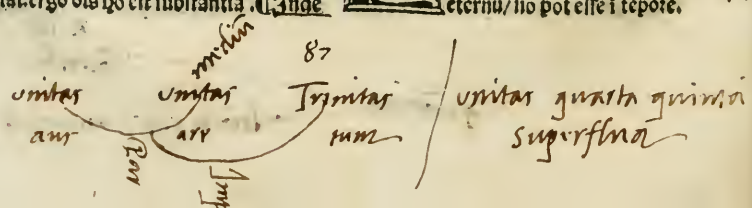
quartus numerus

Par impar

Numerus

Par impar

Substantiu[m] medium in p[ro]posit

Sicut infinitum ens qd in q̄sitate non potest esse: et sicut numerus senarius in numero quinario: neq; essentia mala in essentia bōa: neq; videre i accidēte: neq; audire in videre: neq; intelligere i igno rare zc. Et oīa ista sunt manifesta p regulā c.d.k. homini subtiliter intueūi cui dimittimus declarari propter vitandaz̄ prolixitatem.

De deo per regulam i. discursio.

tas voluit: z̄ sua potestas possificauit: et sua bonitas illū bonificauit. Nā bonum fuit creare mūdū: z̄ hoc fuit in instanti/ sine successione suarū rationū. Et hunc eūdē modū h̄z deus in faciendo miracu la/ z̄ in iudicādo/ z̄ parcendo/ z̄ gratias dando/ z̄ huiusmodi: quia vult obiectiue agere: z̄ scit ipsum agere: z̄ sua potestas possificat illum: et sua veritas facit illū verum. Et ad tale agere subiectum cau satum est obediens. Ens enim finitus/ enti infinito resistere non potest.

De deo per regulam instru mentalitatis discursio.

De deo p regulā in strumēta litatis di scursio.

De deo p regulā i. discursio. et k

Queritur /vtrum deus sit in loco? Et respondendū est q̄ deus proprie non est in loco: sed per accidēs. nā sicut eternitas non potest esse i tempore: neq; bonitas i ma licia: neq; intellectus intelligens vere in ignorantia: sic quidem deus ratione sue infinitatis z̄ immēsitatis non potest col locari in aliquo loco. Infinitus enim et imēsitatus sunt id per quod deus com prehendit z̄ pertransit omnem locum. ¶ Unde patet manifeste q̄ ipse est i om ni loco/ z̄ extra omnem locum imēsitatē/ z̄ infinite ab omni quantitate et super ficie denudatus existit. Et hoc probant regule b.c.d.k.

Queritur /cum quo deus est exi stens z̄ agens? Et respondendū est q̄ est existēs cū suis correlatiuis coessentialibus rōibus/ sine quibus nō pōt esse hoc quod ē/ neq; est summum ens/ sicut homo sine aīa/ z̄ corpore/ z̄ capite. Nam si deus esset sum mus absq; sua bonitate/ iā nō haberet naturā cum qua esset disparatus a ma licia: z̄ sic iam non esset summus: sed po tius esset infimus/ quod est impossibile. Et si esset summus absq; imēsitate/ iā nō haberet cū q̄ distaret a quātitate. Et si nō esset eternus nō posset segregari a tpe. Et si nō esset per se potens/ iam non esset per se: z̄ sic de alijs. Et quē per se/ vt sup̄ probatur: ergo patet q̄ ē existens cū suis coessentialibus rationibus sine quibus nō esset summus. ¶ Adhuc deus agit intrinsece cū suis rationibus: vt apparet in suis correlatiuis per secū dam specie regule c.d. designatis. ¶ Iterū agit cū p̄dictis rationibus z̄ relatiuis extrinsece effectiue/ nō aut naturaliter. Nā ipse inclinat se moraliter ad suum effectū: sicut iust^o ad iudicandū cū iusti cia: z̄ logie^o ad syllogismū cū ratiōe: z̄ hu iusmodi. ¶ Diximus de deo per regulā k. deducto: et per ea que dixim^o de ipō explicite/ potest artista dicere de deo p principia implicata reducta ad princi pia explicata: sicut nos fecimus. ¶ De primo subiecto largo modo tractauim^o: quia sua materia est valde diffusa. De alijs autem subiectis nō ita loquemur: quia eorum materia nō est tantum dif fusa. Et quoniam noticia potest haberi de ipsis subiectis per hoc quod de pri mo subiecto diximus: et hoc quidem significatum est in patria. Nam sanz̄ et i obiectando deum/ oīa cognoscunt.

De deo per regulam modalitatis discursio.

quomō

De deo p regulam modalitatis discursio.

Queritur /k. querit/ quo modo deus est/ z̄ quomodo agit? Ad primū sic respō dendum q̄ deus habet modum essendi hoc qd est per illum modum quem habet sue coessentialēs z̄ naturales ratiōēs: z̄ hoc figuratur in capitulo loci in quo q̄ritur/ vbi deus sit/ z̄ quō deus producit in suis correlatiuis: vt sup̄ adicitū ē. ¶ Ad huc manifeste apparet scienti hāc artez̄ q̄ deus h̄z modū in agēdo in suis relatiuis: sicut sua bonitas que in q̄tū est ratio bono q̄ agit bonū/ z̄ magnitudo q̄ agit magnū/ z̄ eternitas/ z̄ ratio ei q̄ sit eterna: ergo bōitas est ratio bono q̄ p̄ ducat bonū/ magnū z̄ eternū zc. Et hoc intrinsece/ videlicet in suamet essentiaz̄ natura sine aliquo accidente. ¶ Ampli^o deus h̄z modū extrinsece rōne cōuēsiō nis suarum dignitatum. Nā quādo de^o creauit mundū/ intellectus ipsius intel lectus ipsius intellexit eum: z̄ sua volun

c
h̄t m̄ si
m̄ uerba

De secundo subiecto scilicet de angelo: et primo per principia deducto. 103.

Deductio angeli p principia.

bonitas

Omnitas angeli est ei ratio q agat bonū/inq̄tuz talis ratio est magna/est ei rōvt agat magnū bonū. et inq̄tuz est durabilis/est ei ratio vt agat bonū durabile et c. **Ne**

rūtāmē nō dico q angelus pducatur sine generet aliū angelū: q: si sic/iaz euacua ret se ratione sue infinitatis/nouitate/indivisiuitatis/quoas hz a lōitudine et latitudine remotas. Illud qdē qd angelus hz in se/ est bonū intelligere/amare et recolare principia naturalia. **¶** Adhuc angel' cū alio hz bona verba. S; mirat' intellectus cur nō habeant linguas angel' et organa et h'mōr: quō b locutio pōt esse. Quomōs recordat' q locutio eorum nihil aliud est q̄ bonū intelligere/amare et recolare adinuicē: nam per corā bonitātē torū hoc est bonū. **¶** Magnitudo angeli est ratio q bonitas et duratio illi' sint magne. vñ seq̄tur q bonitas sit magna per suos correlatiuos sine quib' nō esset magna. **¶** Sed hic mirat' intellect' quid bonitas et angelus/pōt q̄ ipse nō pducit sine nō generat aliū angelū doct' recordat' actū aliorū principiorū bonificatorū in suo ppro bonificabili: sicut intellect' q ppro in suo intelligibili alia principia intelligibilia siue intellecta facit. **¶** Duratio angeli est ratio qua ipse durat: et ita durat sua principia et act' in instanti sine successione eorū. **¶** Sed miratur intellectus q est causa sue sustentationis cū nō recipiat nutrimentū ab extra atq̄ augmentū quomōs recordat' est angelicam naturā: que quidē nō est cōposita ex contrarijs. Et si sol qui est ens corporeum durat sine nutrimento/et multo magis angelus q est spiritus a superbie denudatus. **¶** Potestas angeli est ei ratio q possit existere et agere. **¶** S; miratur intellect' cur ipse nō habeat organa/que sint sua instrumenta agēdi: et tunc temporis recordat' correlatiuos sue potestatis cum quibus agit/quasi p modū instrumentorū possificandō. nam sicut caliditas que est accidens est instrumentū cū quo ignis potest agere calefaciendō/ sic et multipotens angelus per correlatiuos sue potestatis potest existere et agere. ipsi cū correlatiui substantiales sunt q. **¶** Et in isto passu cognoscit intellect'

q̄ principia consubstantialia Angelorū sunt eis quasi per modū instrumentorū. **¶** Et in isto passu cognoscit intellectus q est ratio quare angel' est in altiori gradu q̄ entia inferioria. **¶** Intellectus angeli est ei ratio qua ipse intelligit cū suis correlatiuis: nam cū suo intellectu est intelligens/videlicet est actuū intelligēdo in suo intelligibili i quo alia entia intelligit. Quid mirum si hoc facit: ignis nāq̄ qui nō habet tam altam virtutē sicut angelus/in suo ignibili alia elementa calefacit. **¶** Adhuc quidē miratur intellectus per quē modum intellect' angeli/cum non faciat species per sensum neq̄ per imaginationem/quo intelligit ipsas. **¶** Sed recordat' est intellectum angelicū/ q est quasi per modum instrumenti ad intelligēdi: s; sit angelo consubstantialis/sicut et alia principia sunt ei consubstantialia/sicut voluntas hōis ad volēdi: et multo magis eo q: nō pōt vel le sine organo corporeali: angelus autē qui altior creatura est. q̄ homo/pōt intelligere sine organo ei coniuncto. **¶** Angel' virtusua voluntate tanq̄ instrumento/ q̄ uis vere nō sit instrumentū/voluntas q̄ dē naturalis est angelo ad volēduz: vt cum ipsa voluntate agat diligibilitatez et signatam per ordinē sup̄nēti. **¶** Sed mirat' intellect' que est causa quare voluntas angeli potest diligere illa que nō sunt in sensu neq̄ in imaginatione: s; recordatur suā ruditatē et grossitē qua habet: eo q: cū sensu et imaginatione est conuinctus: voluntas autē angeli sic: et multo magis se potest habere ad obiectū ab ipso sensu et imaginatione/sicut plāta ad appetitū sine sensu et imaginatione. **¶** Angelus habet virtutē cū qua naturaliter agit in suis principijs/inq̄tum p ipsam virtutes sunt virtuosā/ et habent act' virtuosos/ et per bonitatem bonos/ et p magnitudinem magnos et c. **¶** S; miratur intellectus p quem modū angelus acq̄rit virtutes accidentales/ vñ quo recordatur angelum habere virtuosos habitus/obiectando obiecta per virtuosum intelligere et amare: et cū per iussum et prudentem et charitatuū agere ipse adiuuantibus nō sit peccator: et malos angelos/nobis denūciationes faciēdo a sup̄mo principio/ et nostras orationes ad ipsuz reportandō/ et p nobis rogādo. **¶** Angelus per suam virtutē est verus intelligens/amans et recolens: sicut homo/ et multo melius qui p suam animam vere intelligit/diligit et recolat: et per suā imaginationē vere imaginatur: et per

scilicet

volūt

virtus

virtū

Cur nō habent linguas Angly Magnit

Duratio

Potestas

sunt sensum vere sentit. ¶ In isto passu miratur intellectus quare angelus uere intelligit hominem colorat / iustum et iniustum: cum non habeat oculos: quousque recedat quedam rusticus / qui mirabat se rex habet diuitias et honores / postquam ipse rusticus pauper erat sine honore. ¶ In angelo sua gloria est ei quasi instrumentum cum quo est gloriosus: sed sua uoluntas est ei quasi instrumentum cum quo diligit se: et sua bonitas est qua est bonus. ¶ Sed hic miratur intellectus querendo que est causa quare angelus est gloriosus: postquam non habet delectationem per sensum et imaginationem / donec recordatur hominem habentem maiorem delectationem / et gloriam / obiectando suum obiectum / intelligendo / amando et recolendo / et obiectando: etiam inferiora sentiendo et imaginando. ¶ In angelo sua differentia consentialis est ei ratio quod sit ex pluribus principijs differentibus numero. ¶ Sed miratur intellectus que causa est illius differentie: cum in angelo sua differentia non differant per colores / sapores / figuras / et huiusmodi: donec recordatus est quod sonus non est obiectiuis / nec color auditus. ¶ In angelo sua concordantia est. que ad sua principia (quod sunt multa) conueniunt in una substantia bona per bonitatem: et magna per magnitudinem etc. ¶ Sed miratur de hoc intellectus quousque recordat elementatum in quo multa elementa conueniunt in uno composito / per ignem ignitum et calefactum / per aerem sacrificatum et humefactum / per aquam aqueificatum et frige factum / et per terram terrificatum et desiccatum. ¶ Angelus non est ex contrarijs compositus: magis sic est extra elementa per naturam: sicut est extra punctos / numeros / figuras / et huiusmodi. ¶ Sed miratur intellectus cum angeli boni et mali non sint ex contrarijs compositi: quare est causa quare ipsi sunt admodum contrarij: donec recordatur quod bonus angelus est habitatus de fine primo: angelus uero malus euacuatus est illo. Et in isto passu cognoscit intellectus quod illa contrarietas est ualde admirabilis in euo sempiterno. ¶ Angelus per suum principium est efficiens effectus: et sua forma est de suis tuis constituta: uidelicet de suo essentiali bonificatio / magnificatio etc. Et sua materia est constituta de suo bonificabili / magnificabili etc. sine qua non esset perceptibilis suis finis naturalis: ut sit hoc quod est sine alia essentia sibi coniecta. Sed est vnus alius

finis supremus: uidelicet deus benedictus in quo quiescit intelligendo / amando / recolendo suum intelligere / amare / recolere / bonificando / magnificando etc. ¶ Sed miratur intellectus per quem modum angelus habet naturam / cum sua essentia non sit diuisibilis / nec alterabilis: sed recordatur solem esse indiuisibilem et inalterabilem / eo quia a motu et a successione est remotus. ¶ Angelus est medium siue subiectum in quo suis finis insunt suis principijs et principia refluunt sicut quolibet principio mensurante seipsum cum alio tantum quantum ipsum est: ut ex eis sit una substantia composita. ¶ Sed miratur intellectus cum angelus non habeat quantitatem cum lineis / per quem modum habere potest mensurationes ac si posset esse compositus ex pluribus principijs / donec recordatur quantitatem spiritualem extra lineam et punctos substantiam in subiecto: sine qua vnus angelus non posset habere maiorem essentiam et actum quam alius: nec etiam vnus angelus posset recipere a deo maiorem gloriam quam alius. ¶ Finis angelis consistit duobus modis: uidelicet naturaliter / supernaturaliter. Naturalis est sicut bonus magnus finis etc. et naturaliter habet bonos et magnos actus etc. Supernaturalis finis est ille qui est ex parte sui obiecti supremi / quod summe est intelligibile / amabile et honorabile. Et quia deus per angelum intelligitur / amatur et recollitur: non autem per angelum bonus et magnus fit etc. sunt in essentia angeli intellectus / et uoluntas / et memoria in alio fine / quam alia principia. ¶ Sed miratur intellectus de ista maiestate et minoritate existentibus in eo: cum in sua essentia omnia sua principia sint equalia: donec recordatur illud quod dictum est de suo obiecto superius. ¶ Maioritas quam habet angelus quoad suam speciem est maior quam maioritas hominis quo ad suam speciem. Et ideo sicut adamas attrahit ferrum per speciem: sic angelus per maioritatem sue speciei / habet scientiam de inferioribus ab eis organo: et etiam potestatem in ipsis sine organo. ¶ Sed miratur intellectus per quem modum hoc esse potest: donec recordatur quod ille modus est ei difficilis ad cognoscendum: non autem angelo ad agendum: angelus namque maiorem maioritatem habet quoad suam speciem / quam homo quo ad suam. ¶ In angelo est equalitas intellectus

660

offe.

omior

intra

prim

trcha
unt
nit

Medm

finis
Naturalis
supernaturalis

Maioritas

Equalitas

Intellectus
Sunt in Essentia
Amicitia
Voluntas
Miseria

memorie et voluntatis: vt ipse equaliter possit obiectare deū/intelligendo/amādo et recolendo. **Ratio huius** est: quod equaliter est intelligibilis/amabilis et recolibilis: et hoc quidem bonū est et magnū et. alis suū oppositū esset magnū malum potestatis/et eternitatis et. quod est impossibile. ¶ **Sed miratur intellectus** quod est cū quare rationes angelorum non sunt equalis in agendo intellectū voluntati et memorie: sed recordatus est solutionem huius questiōis superius facte. ¶ **In angelo est minoritas innata** eo quod creatus/finitus et nouus est. Nam deus creauit ipsum: et nihil: quod non est aliud. Et de illa minoritate angelus malus est habituatus ad agendum peccatum/inclinando se libere ad agendum peccata. ¶ **Sed miratur intellectus** que est causa/quare inclinatur se ad peccādū/ quousque recordatur quod angelus malus sic volēdo inclinatur se ad peccatum: sicut angelus bonus ad virtutē/diligēdo illas.

Minoritas

De angelo per regulā b. deducto.

rum

De angelo per regulam b. deducto.

De regulā b. queritur/vtrū angelus sit siue angelus sint? Et videtur per ipsam regulam b. quod sic: vt patet in mixtione principiorū. Sed in hac parte intendimus hoc explicare et probare per mixtionem principiorum/ isto modo resumendo aliquā que dicta sunt in capitulo bonitatis. ¶ **In principio capituli de bonitate dicitur** in prima parte secunde partis principalis distinctionis/ quod bonitas per se est ratio bono quod agat bonum siue producat: et quis est magnus per magnitudinem: est ratio duplicata bono quod producat magnū bonū: et hoc scit diuina sapientia que bona et magna est. Et quod diuina voluntas equiparatur diuine bonitati: et sapientia in magnitudine vult quod sint angeli: et si vult/ ergo sunt angeli. ¶ **Dicitur in capitulo sapientie/capitulo preallegato/ quod bonitas per sapientiam est scibilis et.** Et ideo diuina bonitas est scibilis: et sicut est scibilis/ et est amabilis/ est scibilis/ et amabilis cū magnitudine sue scibilitatis/ et amabilitatis: ergo est scibilis/ et amabilis suus actus: per consequens suus effectus: quia amabile est. Ergo angelus qui est magnus effectus/ magnus bonus/ magnus/ qui esse possit in creatura: et si non est effectus diuine bonitatis/ est scibilis/ et ma-

30

31

iori magnitudine possibilitatis scilicet et potentia. Et diuina voluntas non vult quod veniat in actum: quod est impossibile/ et contra amabilitatem effectus diuine bonitatis. ¶ **Dicitur in capitulo voluntatis: capitulo dicto/ quod bonitas per uoluntatem est amabilis et.** Si angelus est/ totum inuierum est perfectum: et quia in vniuerso nos habemus corpus inanimatum non coniunctum/ sicut lapis: et habemus corpus animatum coniunctū/ sicut planta/ leo/ homo et. Et ideo debemus habere spiritum non coniunctum qui est superior: et magis similis deo: et hoc scit diuina sapientia. Et si spiritum non coniunctum non habemus: scilicet angelum diuina voluntas impedit ipsum esse: eo quia non vult ipsum esse contra diuine actioni diuine bonitatis in hoc quod est superius: et non in hoc quod est inferius: quod est impossibile: et contra diuine sapientie scibilitatem: ergo probatum est per causas superiores quod angeli sunt. ¶ **Probaumus angelos esse per tres rationes supra dictas: et quia est tamus prolixitates/ sufficiat quod dictū est.** ¶ **Et in isto passu ostēditur quod mixtio principiorum est materia/ et subiectum in quo artista potest multa ad placitum inuenire et ad propositum applicare.**

32

De angelo per regulam c. deducto.

quid

De primam speciem regule c. queritur/ quid est angelus? Et respondendum est per istā primam speciem/ quod angelus est illa creatura que magis similis est deo: eo quia est spiritus non coniunctus: et agit de inferioribus sine organo corporali et huiusmodi. ¶ **Per secundam speciem queritur/ quid habet angelus in se sibi coessentiali et naturale?** Et respondendum est quod habet suas partes innatas ex quibus est constitutus: sicut sunt sua innata bonitas et magnitudo et. excepta contrarietate que non est sibi qualitas innata: et quia habet suam bonitatem innatam cum natura bonificantis/ bonificabilis et bonificare: et sic de magnitudine et alijs/ habet suas innatas actiones et passionēs: et cum suis accidentibus agit intus et extra/ et in suis passionibus innatis recipit intra quod venit ab exteriora: sicut cū sua intelligibilitate recipit

De angelo per regulam c. deducto.

est in se

in se

in alio intelligibilibus peregrinas. ¶ Per tertiam speciem querit / quid est angelus in alio? Et respondendum est qd est agens et patiens: agens sicut in inferioribus in quibus agit intelligendo et diligendo et c. Et sua potestas perficit hoc qd sua uoluntas uult: et hoc qd suus intellectus intelligit: et de sua memoria recolat. Et hoc si ne successione fantasmate: adiunãte tamen diuina bonitate / magnitudine et c. Et per presentiam dei recipiendo ab ipso inhiuentias causarum patiendo: et ista passio est sibi salua et pfectio: angelus uero malignus recipit ab extra passioes: quando non potest peccata impetrare. Et habet passioes: qd deus abest ei per gratiam: et euacuatus est a suo fine. ¶ Per quartam speciem queritur / quid h3 angelus? ¶ Talio? Et respondendum e qd habet in inferioribus potestatem: eo qd agit sine tactu / sine visu / auditu et imaginatione: et ista potestatem h3 per pntiam dei sic in qua est: sicut aia coniuncta que h3 potestatem in potentis inferioribus / eo quia cu ipso conuicta est. Habet ad huc angelos bonos gloriam in deo: et malus angelus pena: sed hoc esset longum enumerare.

de omnib⁹ supradictis trib⁹ sit sua substantia composita / et unita / et substantialiter ab oi materia corpali disparta. ¶ Per tertiam speciem queritur / angelus cum est? Et est respondendum qd est dei cum benedictione / et gloria / et glorificatione: sed angelus malus est dei cum contradictione / pena et dolore.

Posit

De angelo per regulas e. de ducto.

quanti

Et prima species regule e. queritur / que est angelus? Et respondendum e qd est ex suis principijs naturalib⁹ constitutus: ut supra dixim⁹ in secunda specie regule d. quonia suu principium cu alio coponitur / oportet dari ens in coi de necessitate compositu. Sicut dicitur qd iuncta anima cu corpore / sequitur homo de necessitate. Et posita elementaria cu vegetatiua / sequit^r elementum vegetatiuum de necessitate. ¶ Per secundam speciem queritur / quare est angelus? Et respondendum e respectu finis qd angelus est: ut deum intelligat / diligat / et recolat / et ei honores faciat / et implet uniuersum: quia si non esset angelus in parte / esset uacuu uniuersum: ut superius probatum est.

De angelo per regulam e. de ducto.

forma

final

De angelo per d. deducto.

e angelo per d. deducto.

Primo

Ant

Et prima specie regule d. queritur / de quo angelus est? Et respondendum e qd e de seipso: qd non est derivatus de aliquo alio. Ratio huius est: ut sua inata bonitas / magnitudo et c. sint ei principia inata primitiua / et dissimilia / et incorruptibilia: ut sua essentia possit esse permanentis incorruptibilis: tamen dicimus qd a deo est creatus. ¶ Per secundam speciem querit / de quo est angelus? Et respondendum est qd est de suis principijs innatis: sicut de sua uera bonitate / magnitudine et c. et quia quodlibet inest ei tripliciter: sicut bonitas per bonificatum / bonificabile et bonificare: et magnitudo per magnificatum / magnificabile et magnificare et c. Et quia ista principia differunt essentialiter: angelus est compositus de sua bonitate / magnitudine et c. Et de omnibus suis tuis est in ipso constituta una forma in communi cum qua est actiuus et de omnibus suis bilibus: uidelicet bonificabili et magnificabili et c. est constituta una materia cu qua passiuus est: et de omnibus suis. s. bonificare / magnificare et c. est constitutus unus actus in communi cum quo causat actus extrinsecos: ut

De angelo per regulam f. deducto.

quantum

Et regulam f. queritur. Angelus quantum est? Respondendum est qd est tantus quantum esse e sue essentie: quod esse habet quantitatem continuam in quantum est una substantia. Et habet quantitates discretas: eo quia ex pluribus principijs est compositus: et qd hoc sit uerum / significatum est in secunda specie regule d. ubi queritur / de quo angelus est. ¶ Per regulas g. queritur / qualis est angelus? Respondendum est qd angelus est duobus modis / qualis uidelicet per qualitates innatas et proprias. Et per qualitates appropriatas non sibi naturales. Vocamus autem propriam suam naturalem et substantialem bonitatem / magnitudinem et c. ex quibus est constitutus. Et uocamus appropriatas suam bonitatem / acquiras / magnitudinem / iustitiam et c. Et in angelo malo uocamus appropriatas qualitates malignas suam / inuidiam et c. ¶ Per regulam h.

De angelo per regulam f. deducto.

contin

distincta

g

Proprii Appropriati

H c d k

quando

querit de tempore angeli. Et dicimus q angelus est in tempore: eo q est inceptus in tempore sine quo inceptus non fuisset. Ratio huius est: q hoc qd est r no erat sine tempore non potest esse. Est adhuc angelus in tempore qm ad sua contrarietate: hoc e sine successione r sine motu: s qn agit extra agit deyno nunc in alio: sicut quado agit in die dominico hoc qd agebat in die sabbati. Et est in vno tempore qn est rome de die: et est in alio tempore qn est de nocte parisius. Verumamen qn recedit a roma r est parisius/ su? recessus non est cu motu/ nec cu successione. Quonia sicut no indiget oculis ad videndum colorem: sic non indiget motu: neq successione in recessu: sed vult r est vbi vult. ¶ Per regulam i. queritur de loco angeli? Respondendum est q angelus e in loco/ eo quia in loco creatus est: s no est in loco occupans locu: quia locus no potest esse occupatus sine linea/ angulo r figura a quibus est omnis angelus se paratus. Et est in loco/ eo quia in vno loco est/ r non in alio in quo non e: et est in illo in quo agit/ in quo loco agere no potest sine presentia sua. Ratio hui? est/ eo quia cum sua essentia agi r non cuz organo. ¶ Per primam speciem regule k. queritur/ quomodo angelus est r quomodo agit? Et respondendum est q angelus habet modum essendi per compositionem suorum principiorum: vt figuratum est in secunda specie regule d. supra dicta. Et habet modum agendi cum suis principijs cum quibus causas actus exteriores: sicut cum sua bonitate bonificatum/ r cuz sua potestate significatus/ r sic de alijs. ¶ Per secundam speciem regule k. queritur/ angelus cum quo e r cum quo agit? Et respondendum est q est cum suis principijs innatis r naturalibus aggregatis vt in secunda specie regule d. significatum est. Et agit cu ipsis videlicet cum intellectu intelligit/ cu voluntate diligit/ cum memoria recollit: et si bonus est/ cuz sua bonitate bonificat/ r cum sua potestate potest r. Et si malus est/ malificat summi intelligere/ recollere r amare: et sic de alijs: hoc intrinsece r extrinsece agit cum suis principijs/ i cauendo extra cum actu qui est intra. Sicut homo qui causat mente verba que profert etc.

¶ In capitulo isto tractabim? de celo cum principijs innatis ex quibus est/ cum quibus se habet ad principia inferiora effectiue/ sicut efficiens ad suum effectum. ¶ Celum e bonum per suam bonitatem innatam: r est magnum per suam magnitudinem naturalem: r ideo sua bonitas r sua magnitudo sunt ei rationes vt bene agit magne r naturaliter in istis inferioribus mouendo se r alia. Et si dicatur q quadoq agit male/ vt Saturnus qui est malus? Respondeo q hoc est per accidens: q inferiora non recipiunt bene propter contrarietates elementorum ratione quarum Saturnus causat quadoq monstruositates i inferioribus per nimiam frigiditatem r siccitatem. ¶ Celum est magnum r durabile. magnum quo ad essentiam r agentiam: et est durabile/ eo quia est incorruptibile r immutabile: et no est aliquod neq excepto deo qd possit illud cogere/ neq suum motu impedire. ¶ Celum est durabile per se/ eo quia duratio est ei qntitas innata. ¶ Celum est per se potens/ eo quia sua potestas est qualitas sibi innata/ r sicut sua duratio est magna r bona: sic sua potestas est bona r magna. Et i isto passu apparet q celum potest seipsum mouere/ vt sua bonitas/ magnitudo r duratio no deficiant potestati/ neq potestas eis. ¶ Celum sicut habet voluntatem naturalem sibi coessentialem/ sic habet institutum naturalem sibi coessentialem cum quo gubernat suum ordinem/ r suum motum/ et actus suorum principiorum/ sine quo iuncta hoc non posset facere. Sicut leo qui cum Saturno habet vnu instinctum per calidum r siccum r frigidum/ r per nocturnitatem/ r masculinitatem/ r diurnitatem/ maliciam/ plubilitatem/ r dyabolitatem. Alium vero cum Jove per bonitates/ r stagneitatem/ r dyabolitatem/ r sic de alijs. ¶ Celus habet instinctum vt supra dictum est: et habet appetitum q cum appetitu suo mouet se r inferiora vt habeat appetitum ad ipsum. Et habet vnum appetitum cum vno planeta/ r alium cuz alio/ sicut supra per instinctum exemplificatum est. ¶ Celum habet appetitum: et habet virtutem. Et sicut suus appetit? est sibi naturalis r coessentialis: sic sua virtus: et sicut est bonus/ suus appetit? per suam bonitatem/ magnus per suam magnitudinem: sic sua virtus. Et sicut habet vnum appetitum cuz leone/

De celo principia deducto.

bonum

Mag

DURA PTAS

volunt

i h k v b j

k. quomodo

Matri

k cum quo

De celo per principia deducto.

alium cum virgine/aliuz cus Saturno/
 alium cum Ioue: sic de virtute. ¶ Celū
 est virtuosum: vt dictum est: et est verū
 per se: quoniam sicut est virtuosum per
 virtutem innatam: sic est verum per ve
 ritatem innatam: per quā veritate 3 po
 nit in vero appetibilis: et ad hoc concur
 runt influxus/potestas 2c. ¶ Celū est
 verum: vt dictum est: 2c. habet defectio
 nem innatam: non dico vegetatiua/sen
 sitiuam/imaginatiua/2c. etiaz ratiocina
 tiuam/ sed motiuam: quoniam sicut plā
 ta in vegetando habet aliquam delecta
 tionem naturalem: sic celum mouendo
 seipsum 2 inferiora. Et sicut delectatio
 vegetatiue non attingitur per sensum:
 nec per imaginatione: sic de delectatio
 ne eius: sed solum intellectus hoc attingit.
 ¶ Celum habet delectatione: vt di
 ctum est: 2 sua delectatio est inconfusa
 per differentiam que est sibi principiu
 innatū in quo agit 2 causas multas dif
 ferentias delecta: do. 3^{ia} vero differē
 tia est insensibilis: eo quia est principiu
 generale. ¶ Celum est ex pluribus diffe
 rentijs/ sicut totum ex pluribus parti
 bus suis. Et concordantia est vnum prin
 cipium sibi coessentialiale cum quo causat
 multas concordias: 2 sic est vna substan
 tia habens in se plura per differentiam
 2 concordiam. ¶ Celum habet concordā
 tiaz: vt dictū est: et h3 contrarietate pe
 grinam non sibi coessentialiale: vt nō sit
 corruptibile. Sed est instrumentū quo
 contradicit inferioribus: sicut per calidū
 et frigidū/ sic cum 2 humidū/ per diu
 rnitatem 2 nocturnitatem/ 2 huiusmo
 di: cum quibus causat mensuositates/
 fulgura/ tonitrua/ infirmitates/ infortu
 ma 2 huiusmodi. Contrarietas non ē p̄
 cipium celi sibi coessentialiale: sed concor
 dantia est suum principium vt dictam
 est. Et sic celum magis agit in inferiori
 bus concordando q̄ contrariādo/ ratio
 ne cuius sunt plures sanitates q̄ infir
 mitates: plura fortuna q̄ infortunia: 2
 frequētius oritur homo cuz duob^o ocu
 lis q̄ cum vno: et sic de alijs. ¶ Celū ha
 bet sua principia innata: vt dictum est:
 cum quibus principiat inferiora effecti
 ue/ mediantibus entibus naturalibus
 inferioribus: sicut sunt celi qualitates
 et proprietates eorum. Et sicut de ele
 mentis: sicut de metallis/ 2 vegetatis/ 2
 sensuatis. Et ad hoc concurrit magnitu
 do celi que magnificat potestatem celi 2
 suum influxum/ appetitum/ virtutez/
 2 huiusmodi: vnde sequitur influentia a
 superioribus ad inferiora: et refluentia

de inferioribus vsq̄ ad lunam: 2 hec con
 tinuē: et ratio huius est: quia celū semp
 est in continuo motu. ¶ In celo est me
 dium sibi coessentialiale cū quo causat me
 dia inferiora: sicut bonificare celeste cau
 sat bonificare eternum: et mouere cele
 ste causat mouere terrenū: 2 sic de alijs.
 ¶ Celum habet medium: vt supra dictū
 est: per qd̄ 2 tū quomā principia trāseūt
 ad fines: vt in ipso quiescant: que quies
 est mouere seipsū 2 inferiora. Ratio hu
 ius est: quia ad hoc creatum est. ¶ Finis
 celi est cum maiortate: vt seruati homi
 ni/ 2 homo deo: quoniam suus finis non
 potest esse in altiori gradu: scilicet sub
 isto/ maiori fine est suus finis maior: scilicet
 cet mouere 2c. Sicut maior finis vegeta
 tiue/ vegetare: 2 maior finis sensitue est
 sentire. ¶ Dicitum est de maiortate ce
 li: 2 sua maior equalitas est equalitas sua
 rum principiorum sibi coessentialium.
 Equalitates celi participant cum mino
 ritate respectu anime: quia nō habet in
 tellectum/ memoriā/ et voluntatem/
 neq̄ meritum accipere potest.

Mrdm

finis

Maiortas

Aqualitas

De celo per regulas deo ducto.

hnm

Veritur/ vtum celū sit ab
 eterno: Et respondendum
 est q̄ non: vt signatum est
 per regulam b. Sed ad
 maiorem euidentiam hui^{us}
 scientie/ siue artis 2 doctri
 ne/ in isto capitulo intendimus explica
 re illud quod est quantum ad celum: et
 per hoc quod dicemus de celo/ dabimus
 doctrinam aruste per quā sciet agere.
 Et quia prolixitatem volumus euitare/
 applicabimus tantūmodo b. ad alias
 litteras positas in alphabeto huius ar
 tis vsq̄ ad k. 2 sicut applicabimus b.
 ad alias litteras/ ita possunt alie littere
 alijs ad inuicem applicari. ¶ Si celum
 est ab eterno/ non est creatum de nihilo:
 eo quia semper fuit/ neq̄ est factum
 de aliquo: eo quia vltra celum non est
 dare materiam de qua possit fieri/ neq̄
 infra: eo quia sua magnitudo omnia cō
 tinet. Et sic diuina bonitas non est rati
 o deo quod agit bonum celum/ neq̄
 bonitate celi: eo quia est eterna. Et sic de
 magnitudine dei que non causat magni
 tudine celi. Cū sequit q̄ mūd^o nō est ef
 fact^o q̄ ad suā bonitate 2 magnitudinez

De celo p
reglas de
ducto.

si celū ab
eterno

bonitas
Magnitudo

vt

vt

onc

ontr.

mmi

Et ideo est differentia inter bonitatem dei et bonitatem celi / siue concordantia: et sic de magnitudine que concordantiaz requirit secundum iusticiam inter causam et effectum. Et ideo priuata concordantia / outur contrarietas et iniuria / et causatur auaricia: et bonitas dei non est magis ratio ei qd agat bonum magnuz effectum / postqz deus non consentit rationi sue bonitatis: et qd omnia ista sunt impossibilia / sequitur qd celum creatum est et nouum. ¶ B. d. Si celus est eternus: plures eternitates sunt: videlicet eternitas dei et eternitas celi: et cum eternitas celi implicatur infinite eternitates: sicut innata bonitas / duratio et sic de suis stellis et reuolutionibus. Et ita cito fuit iniuria et gula: sicut iusticia et malicia: et contrarietas / sicut bonitas et concordantia in hominibus: quia nunqz fuit prius homo / neqz secundus / nec erit ultimus. Et sic deficit diuina bonitas: et non est ratio deo qd diuina bonitas precedat maliciam et eternitas dei eternitatem celi. Et sequitur etiam qd non sit alia vita: quoniam tota materia contenta per celum / non sufficeret ad resurrectionem hominum mortuorum: quod intendunt probare: et sic iusticia dei esset defectiua et impedita ad remunerandum iustos / et puniendum iniustos in eternum: et iniuria et malicia essent cause huiusmodi. Et fortitudo dei esset debilitata / et luxuria esset eterna: et quia omnia ista essent impossibilia / sequitur qd celum sit nouus et inceptum. ¶ B. e. Si celum est eternus per se / potest esse eternum: quoniam ens eternum nunqz fuit in potentia ad essendum: neqz est in potentia ad non essendum: et sic potestas dei non esset causa potestatis celi / bonitas dei bonitas celi. Etiam potestas dei non posset priuare potestatem celi / eo quia celus per se gubernatur: et sic superbia est eterna: et per consequens peccatum. ¶ Unde sequitur qd celum habet in se suum finem: et deus non est iustus finis. Quoniam priuata causa / priuatur effectus. Et quia omnia sunt mala / iniuriosa / et plena superbia: et contra regulam boni ostensum est qd sunt impossibilia: ergo de questione negatiua est tenenda. ¶ B. f. Si celum est eternum: tempus est eternum. Et sic eternitas dei non precedit tempus / quod est contra iusticiam / fidem: et acidia est eterna: et sequitur iniuria eterna: et hoc est sabile a diuina sapientia: et diuina bonitas est ratio deo qd agat bonum / mala predicta destruendo: et deus ad hoc non consentit: et

sic sua sapientia scit ipsum iniuriosum et pigrum et malum: et quoniam omnia impossibilia / ideo et. ¶ B. g. Si celus est eternum: aut est voluntas eterna generalis omnibus voluntatibus hominum / ex qua omnes alie particulares materialiter generantur: aut deus creat voluntates particulares hominum: et sicut est vna generalis / ipsa voluntas generalis est diuisibilis: et voluntates particulares sunt corruptibiles generales eternaliter. Et sic iniuria est facta istis voluntatibus particularibus que diligunt deum. Et iusticia dei non habet iudicium eternum in ipsis: neqz in voluntatibus que odiunt deum et spem: et diligunt inuidiam. Et ista sunt impossibilia: et contra iusticiam dei et bonitatem / supposito qd voluntates particulares non corrumpuntur: quoniam generalis voluntas ad hoc non posset sufficere tanqz materia: ergo est impossibile esse generalem voluntatem eternam. Et si voluntates a deo sunt create / et celum est eternum / creatio non habet finem in quo quiescat: quoniam nunqz fuit prima voluntas / neqz secunda / neqz vltima erit: et tale incognitens et quale posuimus in paragrafo b. d. ergo et c. ¶ B. h. Si celus est eternus ab eterno fuerunt virtutes et vitia: et in quantitate vitia sunt maiora qz virtutes: et diuina bonitas et charitas sunt ratio deo qd virtutes sint maiores qz vitia: et deus ad hoc non consentit: alie est iniuriosus: et contra suam charitatem et iusticiam / quod est impossibile: et sui opus est necessarium. ¶ B. i. Si celus est eternum / sua eternitas est equalis duratione eternitati dei: et veritas est medacium: et patientia in patientia sunt equaliter eterne: et quia omnia sunt contra bonitatem diuinam / iusticiam et veritatem / sequitur qd celum est nouum: et qd iustum est qd diuina bonitas et veritas sic precedant duratione celi per eternitatem earum: sicut precedunt bonitate et veritate celi / quo terminat sunt es finite / cum immensitate et infinitate earum. ¶ B. k. Si celum est eternum / ab eterno fuerunt artes liberales et mechanice: et sic non fuit quies in hac vita: et pietas et inconstantia non sunt eterne: et per consequens martellus et forpices: et ista non est / vt sit alia / eo quia vna eternitas non creat aliam: neqz in alia quiescit: et est innotitas circa nihil: et nunqz trahit ad nihil. Et quia ista mala et iniuriosa sunt / et contra diuinam bonitatem et iusticiam: sequitur de necessitate qd celus

si calin vlt -
mm snt plm -
nr chymitanti

vol.

urt

Ptas

ghr

sm

ghor

est nouum & creatum.

De celo p regulā c. deducto.

Et primā speciē regule c. queritur quid est celum? Et c̄ respondēdū q̄ est primū mobile: z est corp⁹ habens maiores magnitudinem, maiore motū: z vltra ipsum non est mobile: z est corpus per se mouens/ eo q̄ nulla mobilitas est: maior suā: z ideo motus ab ipso incipit/ naturaliter loquēdo z ab ipso remanet: et ipse est fons a quo motus aliq̄ veruatur/ sicut riuuli a fonte. ¶ Per secundā speciē queritur/ quid h̄z celum in seipso sibi coessentialē z naturale? Et respondēdū est q̄ h̄z quā motiuitatē/ mobilitatē z mouere: per suā motiuitatē h̄z formā: per mobilitatē h̄z materiā: z p̄ mouere actū cū quo creat actus extrinsecos. z h̄z suā inatā bōitatē/ magnitudinē zc. et etiam stellas/ planetas z signa/ et sic de alijs partibus suis coessentialibus. ¶ Per tertiam speciē queritur/ quid ē celum in alio? Et respondendum ē q̄ celum est in elementis agens/ mouens/ z influens/ nullam passionem in illis habens: z hoc est ratione sue magne actiuitatis z motiuitatis: etiā in seipso non recipit augmentū/ neq̄ diminutionē. Et p̄ hoc miratur intellectus: cum celum sit ita magna motiuitas/ sine aliqua alteratione z mutatione subiecti. Sed forti ficat se considerādo potestatem diuinā z infinitam/ q̄ potest creare talē effectū ad placitum. ¶ Per quartam speciē queritur/ quid habet celum in alio? Et respondendum est q̄ celum habet naturaliter dominium in elementis z elementatis cum quo causat mobilitates naturales in inferiores regiones/ quattuor temporā/ dies/ horas/ tonitrum/ fulgur/ ventū/ pluuiam/ niuē/ menstruositates/ infirmitates z huiusmodi. Et hoc facit/ quia inferiora recipiunt/ suas mobilitates z influentias/ a quibus est efficiens. ¶ Per primā speciē regule d. queritur/ de quo celū est? Respondēdū est q̄ est de seipso/ eo quia non est de aliquo materia sibi preiacente a qua sit deriuatus. Et quia est primitiue de seipso propter suā p̄mitiuitatē/ est incorruptibile: z p̄ seipm in sua motiuitate est permanēs. ¶ Per secundam speciē queritur/ celum de quo est? Et respondendum est q̄ est de partibus suis sibi coessentialibus: sicut de sua innata bōitate/ magnitudine zc.

Et hoc significatum est per secundam speciē regule d. ¶ Per tertiam speciē queritur/ celum cuius est? Respondēdū est q̄ est dei: sicut effectus est cause: et q̄ est possessus a deo/ causat in inferiorib⁹ effectus sicut deus vult. ¶ Per primam speciē regule c. queritur/ quare est celum? Et respondendum est q̄ celus est: quia est constitutū ex partibus suis coessentialibus sicut sunt sua innata bonitas/ magnitudō zc. excepta contrarietate/ que non est sibi coessentialis: quia si esset/ corruptibile esset. Est etiam in quā in ipso sua materia z sua forma celestia in ipso sunt coniuncte/ cum quibus ē necessitatū: sicut homo/ quando aia z corpus in ipso coniunguntur. ¶ Per secundam speciē queritur/ quare est celus? Et respondendum est ratione finis/ q̄ celū ē vt sit causato causans motiuitates inferiores/ cum quibus homo fit dispositus ad essendum z seruandū deo. ¶ Per primam speciē regule f. queritur/ de quantitate/ celi? Et respondendum ē q̄ celum habet quantitatem continuam/ et discretam continuam circulariter: vt in ipso figuratum est/ discretā: sicut per octauam spheram que concava est: z sic de sphaera Saturni zc. ¶ Per regulā g. queritur/ quale est celum? Et respondendum est q̄ est quale per qualitates primas z appropriatas pprie sunt sicut sua innata bonitas/ magnitudo zc. suus motus z h̄z figure: z sic de sua quantitate/ appropriate sunt: sicut caliditas z siccitas/ frigiditas z humiditas/ masculitas z femininitas/ z huiusmodi. Et dicit q̄ sue appropriate qualitates sunt i eo q̄ cum ipso agit in inferioribus: sicut sol q̄ dicitur calidus/ et siccus/ eo quia calefacit z desiccāt. ¶ Per regulam h. querit/ de tempore celi: Et respondendum est q̄ essentia octauae sphaere est in illo/ nūc in quo causata fuit: sicut circulus qui sine successione existit quo ad suam essentiam. Sed ratione sui motus causat tempus in inferioribus: sicut in Saturno q̄ mouetur successiue de vno nunc/ in aliud nunc. Et est vnus dies de octaua sphaera vsq̄ ad spheram ignis: sed sphaera ignis vsq̄ ad terram/ sunt plures dies/ z plures noctes/ ratione presentie z absentie solis: ita q̄ sol est causa quare sunt plures dies/ z plures noctes/ z h̄z zc. ¶ Per regulam i. queritur de loco celi? Et respondendum est q̄ octaua sphaera est in illo loco in quo creata fuit quo ad suam essentiam: z sic de Saturno zc. Sed ratione motus z plarium circulari-

Rogus
E. quare format
formalit
E. quare comitatus Discret
q. quare Propri
Approp.
H. qm cdk
.i. vbi cdk

de celo p regulaz c. deducto.
ut i se
in alio
folio
g. imit
lont

tionum de octava spherâ vsq; ad spheram ignis/respectu rectitudinis/est in pluribus locis: sicut Saturnus qui in vno tempore est iunctus cum ariete: et in alio tempore cum tauro. Et sic de sole q' vno tempore est in vno loco celi: in alio tempore in alio: et in vno loco causat dies artificialiter: et in alio causat noctes. ¶ Per primam speciem regule R. querit' quo est celum: Et respondendum est q' celum e' modale per particulares modalitates que sunt de sua essentia/q' sunt sue partes innate: sicut bonitas/magnitudo &c. Et sic de suo habitu/situ et huiusmodi. ¶ Per secundam regulâ R. queritur/ cū quo est celum? Respondendum est q' est cum suis partibus naturalibus cū quibus est compositum: sicut sunt sua bonitas/magnitudo &c. cum quibus causat circularitates/et mobiles bonitates/magnitudines et cetera.

quomo

Cum quo

De quarto subiecto quod e' de hoie per principia discursio.

De quart- to subie- to qd est de hoie p principia discursio.

¶ Hominis sua bonitas est et ratio q' agit bonū specifi- cū. homo quidē id qd agit p suam speciem/agit natura liter/sive moraliter. In ho- mine bonitas spiritualis et corporalis cō- iungitur ratione sue anime et corporis. Et ideo ista duplicitate rationuz habet naturā siue rationē agēdi bonum/obic- etando/intelligēdo/amādo/atq; recolen- do: corporaliter autē/sicut generādo homi- nē/et sentiēdo/et imaginando: et ab am- bobus exeunt bone operationes: vt ap- pareat in artibus liberalibus et mechani- cis. ¶ In hoie sua magnitudo e' duplex/ sicut sua bonitas. Et ideo quando homo agit bonū/cum magnitudinē agit ipsum bonum. ¶ In homine est duratio: et ipsa est ratio sue bonitatis et magnitudinis: et sic de alijs q' durent: et hoc dupliciter/ sicut superius dictū est: moraliter vero et ad placitum. ¶ In homine sua potestas est duplex/ sicut de bonitate dictum est. Et est id cuius ratione potest existere et agere. Unde igitur patet q' potest existere et agere per suam speciem. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus: p quem modum habet specificam libertatē ad agendum. ¶ In homine suus intellectus est specificatus cū quo specialiter intelli- git: non q' suus intellectus descendit ab alio intellectu/generando ipsum: neq;

Magis

Duratio

Potē

Sapient

est idem cum cū alio intellectu essentia- liter: alioquin esset genitus: et etiā post mortē hominis: esset annihilatus siue corruptus: et in tempore/loco/quātitate/ superficie et diuisione/successione/motu assuatus/figuratus/punctuatus et li- neatus: quod est impossibile. Nam hec omnia sunt de natura corporeitatis siue corporis. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q' male et false dixerunt illi qui cogitauerūt et affirmauerūt q' in omnibus hominibus non erat nisi vnus intellectus. ¶ Adhuc cognoscit intellectus nosse p hoc quod dictum est/ q' insin- ctus naturalis corporis humani coniun- gitur cū intellectu hominis: sicut de bonitate dictum est. ¶ Intellectus h' modum per quē facit speciem intelligibiles per sensitiuū et imaginatiuū in suo prop- rio intelligibili: de quibus specieb' in- telligibilibus facit scientiā. ¶ In homie sua volūtas est potentia specifica et cum q' agit speciales amabilitates: inō quidē ista volūtas descendit ab alia volūtatē generali: nam aliter esset generabilis et corruptibilis sua essentia: sicut dictum e' de intellectu: et esset destructa sua liber- tas/ ex eo quis esset necessitata ad volē- dum per suū generale principium: sicut corpus qd habet appetitū necessitatum per hoc qd est superius/ sicut qd appetit cibum/ potū aut cōitū/ aut calidū: quan- do sentit magnam frigiditatem: et sic de alijs. ¶ Adhuc si oēs haberēt vnā volū- tatē: iā omnes hoies se haberent ad ius- ticiā ad idem obiectum/ et etiā: mortuo homine/ mortua esset anima rationalis. Et sic tam non esset alia vita: neq; ius- ticiā et misericordiā dei haberent subie- ctum in quo agerent: qd est impossibile et valde absurdum differentie. ¶ Ampli' appetitus corporis et volūtatē comun- guntur: sicut de bonitate dictum est/ ra- tione cuius volūtas facit species p sen- sitiuū et imaginatiuū volēdo/ sicut intellectus intelligēdo: et sic de memo- ria que est pars anime potest dici suo modo. ¶ In homine virtus corporalis et spiritualis coniunguntur: et quia virt' spiritualis est superior: ideo format et perficit virtutem inferiorē. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quēz mo- dum morales virtutes coniunguntur a virtu- te spiritali et corporali/ sicut a forma et materia: de quibus virtutibus erimus locuti in nono subiecto. ¶ In hoie est ve- ritas spiritualis et corporalis: et q' veri- tas spiritualis est superior: ideo perficit inferiorē. Unde cognoscit intellectus q'

3)

volunt

virtu

virtu

sicut sensus nature sentit per visum et auditum / z sic de alijs: sic animaverere reru essentias attingit / intelligendo / amado z recolendo. Nam aliter inferri ageret plus cuz sua virtute / q̄ superius cuz sua: quod est absurdum / rationi intellectus. Et in isto passu gaudet multu intellectus. ¶ In homine coniunguntur naturalis gloria / spiritualis z corporalis: id est coniunguntur naturales delectationes spiritualiter z corporaliter. Unde sequitur q̄ ala habet delectationem in agendo in corpore: z corpus sub ipsa iparicndo: z homo cum istis predictis. Et corpus sub ipsa iparicndo: z homo cuz istis predictis. Et hic cognoscit intellectus per quem modum homo habet delectationem in moribus. ¶ In homine / differencie spirituales z corporales coniunguntur: ratione cuius in intellectus p̄ vnu modum intelligit cum visur: per alium cum auditur: sic de alijs: similiter z corpus per vnum modu patitur sub intellectu: et per alium sub voluntate: z p̄ alijs sub memoria: et sic per predicta cognoscit intellectus per quem modum facit ipemet scientiam discurrendo: z voluntas amationem / z memoria memorizationem. ¶ In homine / anima z corpus conueniunt inter se / componendo ipsum / anima remanente in sua essentia / z corpore in sua similitudine: et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum anima et corpus conueniunt obiectando idē obiectum corpus in videndo / audiendo / z huiusmodi: anima intelligendo / amado z recolendo. ¶ Corpus hominis est compositum ex quattuor elementis. Anima autem non est ex contrarijs: quia incorruptibilis est: et quia in homine coniunguntur anima et corpus: idcirco patitur homo contrarietates rectas z naturales ex parte corporis: ex parte vero anime obliquas z accidentales: et in isto passu cognoscit intellectus q̄ omne peccatu est per accidens. ¶ Quomodo in homine / anima z corpus coniunguntur: idcirco homo est efficiens / mouendo formam in materia p̄pter finem: videlicet mouet animam in corpore: et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum homo est principiu efficiens / materiale / formale / z finale. z in homine coniunguntur anima z corpus in quo actu significat coniunctio / q̄ est media influxu ab asa z corpore. Et istud medium est conaturalis / z substantialiter / intelligere / velle / recolere / elementare / vegetare / sentire / in agnari: sine quibus homo non esset coniunctus substantialiter.

Et tādū uiuit homo / q̄ diu ista materia lis coniunctio durat in eo: quando autem dissoluitur / illico moxat homo. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum animaz corpus coniunguntur: mensurant suos actus secundum modu dispensando z proportionado anima in fluente suam virtutem: et corpore reflicte sua / homine existēte medio in tertius numerum deducto. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modu in homine est humidum radicale z nutrimentale. Radicale est ex principijs primitiuis z p̄mixtis / z lineis cui quibus anima est coniuncta. Et humidum nutrimentale est suum instrumentum: sicut nauicula terrens in textura in qua inducitur puncti linee per motu elementariue / vegetatiue / sentitiue z imaginatiue / insinuo / z refluxuendo: z humidum radicale reuert: et seipsum augmet et de hoc quod venit extra / sic in suam speciem conuertendo per vegetatiua. Sicut vegetatiua transsubstantiat cibum in carnem / meruos / z ossa / z potum in sanguinem / z cibū z potum transsubstantiat in medullas / z etia in coleras / phlegma / z melancolia / z cerebra: z aqua oculorum / z in spuruz / et etiam in sudorem transmutat. ¶ In homine coniunguntur finis spiritualis z finis corporalis naturaliter: spirituum homo se habet ad fines supradictos ad spirituales finem cuius anima / et ad corporalem cum corpore. Et ab anima q̄ dem z corpore oriuntur siue egrediuntur fines morales / cum quibus anima z corpus inueniunt delectationes cui quibus quiescunt. ¶ In homine anima est maior imago substantialis. Sed corpus est minor imago q̄ imago anime. Iteru in corpore imaginatio est maior imago q̄ sensitua / eo quia obiectat: et etia magis mouet ipsam sentitiuaz secundariet et sensitua est maior imago q̄ vegetatiua: na super ea inserta z fundata est. Et deinceps vegetatiua est maior q̄ elementatiua / vegetatiua namq̄ super elementatiua fundatur. Et io in isto passu cognoscit intellectus q̄ sicut potentie substantialis sunt maiores z minores z similitur accidentales in homine: anima z corpus non sunt equalis / anima enim habet principia superiora: sed corpus inferiora: verumtamen coniunguntur: anima quidem est tota in corpore: et eoduerso: vt homo equaliter sit coniunctus et compositus: Quomiam homo est ex nihilo deductus respectu creatio nis: ideo est in minoritate / inductus /

flor

Dis

Cont

Cont

Prin

Nid

Humidum radicale
Nutrimentale

finis

Minoritas

minor

eum qua se habet ad res minores. Et qz in ipso homine anima z corpus continetur: idcirco homo mouet se cu anima ad minores mores: z cu corpore ad unum ra naturalia cuius quibz coponit moralita res. Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modu aia habet inclinatione ad peccatu qd intantulest pranum q nullam essentia habet: s; est habitus priuatiu; deuitas suu subiectum a fine ad que debeisse. Et in isto passu cognoscit intellectus qd est pttm: z p quez modum auget: z q sunt sua principia.

De homine per regulas deducto.

Deductio b. querit: vtrū homo sit magis cognoscibilis per affirmationē q̄ per negationē: z respondendū est q̄ sic: nā p̄dicari predicatum de subiecto affirmando est diffinire subiectū de quo p̄dicatū predicatū existente natura inter subiectū et predicatū: vt cū dicit̄ homo ē aīal rationale. Quādo autē predicatū predicat̄ de homine negatiue nulla quidē certitudo siue noticiā de homine habet: vt cū dicitur homo nō est lapis: homo nō est planta. Affirmatio est vera ponit ea q̄ sunt in subiecto: negatio autē vera semper remouet a subiecto. Itala quidem similiter habet modū remouendi a subiecto. At huc quoniam affirmatio precedit ad negationē: sicut antecededes precedit ad suum consequens: quare patet qd magis est homo cognoscibilis per affirmationē q̄ per negationē. Homine esse z ignorare quid est homo: est negligere hominis esse. Et ideo vt sciamus quid est homo z de ipso magna noticiā habeam⁹ diffiniam⁹ ipm p̄ xxx. diffinitiones largo modo sumptas: quibus p̄ vna; diffinitionem stricto modo sumptā possit diffiniri. S; homine isto modo diffinimus: vt ipsū clarius cognosciam⁹ in nro intellectu. Et iste diffinitiones erūt abstracte a p̄vili; principijs huius artis. z a. r. predicamētis: predicando de substantiā tale predicatum qd conueniat eum subiecto in natura. Et primo per primā speciem regulę c. queritur: quid est homo: z respondendū est qd est animal de quo predicantur plures bonitates differētes specie q̄ de aliquo alio animali. Homo ē animal: in quo vna eius pars est incorruptibilis. Homo est animal in q̄ sunt plures potestates q̄ in aliquo alio ani-

mali. Homo est animal qd est suo organo species intelligibiles facit. Homo est animal qd vtrū virtutibus aut vitijs. Homo est animal qd vere vitur artibus liberalibus z mechanicis. Homo est animal in quo sunt plures delectationes: q̄ in aliquo alio aīali. Homo est animal in quo sunt plures differentie q̄ in alio. Homo est animal in quo sunt plures cōcordantie q̄ in alio. Homo est animal in quo oia corporalia feruntur deo. Homo est animal qd se habet ad maiorem finem q̄ aliquid aliud animal. Homo est animal habens maiorem speciem q̄ aliud animal. Homo est animal habes plures equalitates q̄ aliud animal. Homo est animal qd magis potest se minorificare q̄ aliud aīal. Homo est substantia q̄ est ex pluribus rebus cōposita q̄ alia. Homo est substantia in qua sunt plures qualitates differētes specie q̄ in alia. Homo est substantia subsistens qualitib⁹ corporalibus z spiritualib⁹. Homo est substantia subsistens plurib⁹ relationibus q̄ alia. Homo est substantia subsistens actionibus corporalib⁹ z spiritualibus. Homo est substantia subsistens passionibus corporalibus z spiritualib⁹. Homo est substantia virtutib⁹ aut vitijs habituata. Homo est substantia existens in situ recto dum vadit aut sedet. Homo est substantia habes aliquem partem in se sine sine successione z tpe. Homo est substantia in qua aia z corpora collocant ad inuicē. Homo est ens multiplicans humanā speciem. Per secundam speciem regulę c. querit: quid habet homo in se coessentialē: z respondendū est qd homo h; substantia z accidēs sine quibus esse non pōt. Adhuc h; in se correlatiuos suos principior⁹: h; in se habitus quos acquisiuit accidentaliter. Per tertiā speciem querit: quid est homo in alio: z dicēdū est qd homo est in femina hominificas: femina autē ē i femle nutries ipm mouēs: z multiplicās de b qd euenit ei ab extra per nutrimentum. Quid quoddam opuz postū sub gallina: z tēta ipsius oui deficiebat in vna parte ipsius: ad quātitatē vnius denarij: z i medio pellicole intrancē: erat vna gutta sanguinis ad quātitatē vni grani milij: qua gutta procedebat linee rubeę z graciles ad modum capillorum: et erant assituate ad modum tele araneas:

Deductio hōis p regulas.

C

xxx diffiniti omis hōis

z predicamēta absolūta

z predicamēta

z predicamēta

hōis

hōis

z predicamēta predicamēta de subiecto est diffinire subiectum

Omni cum gutta sanguinis

Ita
vno
him
nat
pof
Egn
fur
fium
F
mm
ont
pistr
Ggl
P ror
Appr
H
gn
= dk

1. vbi
c dk

X qumto

rus/z illa gutta mouebat seipfas: et etiã
illam telam: sicut facit aranea existens in
medio sue tele. Adhuc hõ est i habitu ha
bituatus/z in situ assituar. ¶ Per quar
tam speciez querit: quid habet homo in
alio? Et respondendũ est/ qd habet in ha
bitu sciendum/z in situ figurã/z in tem
pore motũ/z in loco collocacione. ¶ Per
primã speciem regule d. queritur: homo
de quo est: et respondendũ est/ qd est de
suis primis parentibus quo ad corpus.
sed quo ad animã nequaquã: sicut su^o in
tellectus qui nõ descendit ab alio intel
lectu: vt superius iam pbatum est. ¶ Per
secundã specie querit: homo de quo est?
z respondendũ est/ qd est de sua anima z
de suo corpore: z sua aia est de suis prin
cipijs spiritualibus/z suũ corpus de suis
principijs corporalibus. ¶ Per tertiam
speciem querit: homo cuius est? z respo
dendũ est/ qd est dei: z vnus homo est al
terius sicut seruus sui dñi: z homo pecca
tor est mudi/ carnis/ z diaboli. ¶ Per pri
mam specie regule c. querit: homo qua
re est? z respondẽdũ est/ qd eõ qz de sua
animã z corpore coniunctus est: co quia
ipsa iunctio necessitat ipm esse. ¶ Per
secundã speciem queritur quare est ho
mo? z respondẽdũ est/ qd est vt intelligat/
recolat z diligit dei: z qd ad eõ beaitu
dines sempiternã recipiat. Adhuc vt sit
mediũ cũ quo/ z p qd omnia creata corpo
ralia seruietia homini/ seruiant deo. ad
huc vt homo multiplicet suam speciem.
¶ Per primã speciem regule f. queritur:
homo quantus est? huic dicendũ est/ qd
homo tantũ est quãta est sua substantia
continua/ per quãtitatem continuã quã
tam. ¶ Per secundã speciem querit: ho
mo quantus est? z huic respondendũ est
qd tantus est/ quantus est per suas par
tes discretas. Adhuc querit quãtus est
bonus aut malus zc. z respondendũ est
qd tantus est/ quãtus est suus habitus
bonitatis aut malicie. ¶ Per primã spe
ciem regule g. querit: homo qualis est?
z respondendũ est/ qd est talis quales
sunt sue proprie qualitates/ sine quibus
esse nõ potest: sicut est sua risibilitas/ fi
gura z hmoi. ¶ Per secundam speciem
querit: qualis est homo? Et huic respon
dendũ est/ qd est bonus/ aut magnani
mus zc. ¶ Per regulam h. queritur: ho
mo quando est? z est respondendũ/ qd
est tunc quando deus creat in corpore
animam rationalem/ que deducet corp^o
in speciem humanã. Adhuc est tũc quã
do est in presenti nunc/ nõ autem pre
rito z futuro/ z cũ tali nunc presenti de

ducto per regulam c. d. k. homo est co
gnoscibilis siue cognoscendus. Et istum
discursus dimittimus homini subtiliter
inueni causa beuinitatis. ¶ Per regulas
i. queritur: homo vbi est? z est responde
dum qd est in sua humanitate. Nam ex
tra ipsam nequaquã esse potest. Adhuc
homo est in loco vbi est contentus z col
locatus / z hoc per regulam c. d. k. signi
ficatum est. ¶ Per regulam k. queri
tur de homine quomodo ipse est: z quos
modo transmittit suam similitudinem
extra se. ¶ Ad primum respondendum
est qd ipse est per illum modum per que
sue partes habet modum coniungendi/
z ponendi ipsum. ¶ Ad secundũ est di
cendum/ videlicet qd habet modũ trans
mittendi suam similitudinem/ extra ge
nerando z litteras figuras a mente ab
strahendo/ cum motu manus z penne z
huiusmodi. ¶ Per secundam speciez k.
queritur: homo clm quõ est? z est dicen
dum/ qd est cum primis parentibus z cũ
sua cõessentialib^o principijs/ z etiã ac
cidentibus sine quibus esse nõ potest: et
est cum sua iusticia iustus: z cum sua ma
nu est scribes z hmoi. ¶ Alterius qritur
vtrum intellectus humanus sit de me
morã z volũtate cũ quo est vniuersalis
z particularis: z est dicendum/ qd est vni
uersalis cum principijs vniuersalib^o ani
me: sicut cũ spirituali bonitate/ magni
tudine zc. Adhuc est vniuersalis p suos
correlatiuos naturales per secundã spe
ciem. k. designatos. Particularis autẽ
est cum particularitate obiectõrũ/ z tũc
est practicus/ faciẽdo vnã specie intel
ligibilem/ z deinde aliam successiue.

De quinto subiecto quod est de imaginatione. 105

Maginatio est potentia cũ
qua animal imaginatur in
suo imaginabili intrinsec
imaginabile peregrinuz si
ue similitudinem/ aut simi
litudines corũ que fuerunt
p sentata sensui aut similia illis. ¶ Ma
ginatio est bona: bonum em effectũ de
ducit: quia si non esset imaginatio/ iã nõ
esset scientia de rebus preteritis. z ego
animal sciret reuerti ad fontem: z sic de
alijs. ¶ Imaginatio habet magnitudi
nem cum quã magnificat sua alia prin
cipia. Et istud apparet in hoc quia ima
ginatur ad placitum. ¶ Imaginatio est
durabilis: nam sua obiecta durant/ dum

De quinto subiecto quod est de imaginatione.

bona

Mag

durat

ab imaginatione obiectant. Nam sicut durat in aial rationali obiecta spiritua-
lia per memoriã extra imaginationem:
sicut durat obiecta sensibilia p. imagi-
natione extra sensus in brutis. Et in isto
passu cognoscit intellectus q. sicut ani-
ma rationalis perficit potentias inferior-
res/sic imaginatiua in brutis perficit po-
tentias inferiores. ¶ Imaginatio habet
posse in sententia: potentia quidem ima-
ginationis descendit ad posse inferi? vt
cum ipso possit agere in seipsa: sicut hu-
midũ radicale descendit ad humidũ nu-
trimentale: vt cũ illo viuere possit. ¶ Im-
aginatio habet instrumentũ naturale: vt pa-
ter in brutis/que quidem per imagina-
tionem habet industriam ad viuendum/
et ad malum euadendum: sicut capra ad
lupum. ¶ Imaginatio habet appetitum
cum quo appetit imaginari. Et in isto
passu cognoscit intellect? q. imaginatio
habet instrumentum/vt suũ actum exer-
cere/possit et obiectũ attingere. ¶ Im-
aginatio habet virtutem cũ qua abstrahit
species a sensu illo? ponẽdo in suo ima-
ginabili/in quo illas caracterizat et ima-
ginatur illas. ¶ Veritas est instrumentũ
imaginationis: vt cũ ipsa vere attingere
possit obiectũ/verũtamen quandoq. de-
ficit: sicut agens qui deficit in agibili/defi-
ciente instrumento: aut q. nescit opera-
ri cũ illo. ¶ Imaginatio causat delecta-
tionem aut tristitiam/in subiecto in quo
est. ¶ Imaginatio habet differentia/cũ
qua et per quã diuersimode agit in ob-
iecto: sicut speculum quod per suã differen-
tiam diuersas imaginationes recipit.
¶ Imaginatio concordat obiectũ cũ sub-
iecto in quo est: sicut mater que imagi-
natur filium suũ/gaudendo cũ filij ima-
gine siue similitudine ipsius acquisita
cũ sua imaginatione. ¶ Imaginatio cũ
contrarietate perditur siue resistit sub-
iecto in quo est/obiectando obiectũ odi-
bile siue inappetibile: sicut est m. im-
aginans filium suum mortuũ cũ tristitia.
¶ Imaginatio est principium efficiens/
nihil extra se transmittens et de sensiti-
uis materiã faciens/abstrahendo ab
ipsis species sensibiles cũ sua forma: vi-
delicet cum suo imaginariuo qui est for-
ma illius: vt ratione illi? in obiecta quie-
scere possit. ¶ Imaginatio est mediũ in
homine/existens inter potentiam/sensiti-
uam et intellectiuam/vt intellectus in
imaginatione possit acquirere species sen-
sibiles et imaginabiles. ¶ Et in isto pas-
su cognoscit intellectus q. species quas
acquirat de sensitiuis/et deinde ab ima-

ginatione illas haurit siue abstrahit/ex-
tra sensum/aut absq. sensu. ¶ Imagina-
tio ho. nõ est medium in bruto: s. est sua
suprema extremitas siue forma/cũ qua
sua vita est habitata atq. cõpleta: sicut
est anima rationalis et corpore humano. ¶
Imaginatio habet naturam/cũ qua qe-
scit in suo fine/qui est obiectum imagi-
natum/alioquin suum imaginari nõ eẽt
ei actus p. p. ¶ Imaginatio habet ma-
ioritatem: nã maior est sua bonitas sub-
stantialis q. accidentalis: et maior est su-
actus intrinsec? q. extrinsec?. ¶ Adhuc
habet maioritatem in obiectado leõnez
respectu capre: et habet maioritatem in
obiectando magnũ hominẽ/aut maiorẽ
illo aut maximũ illozum. ¶ Imaginatio
habet equalitatẽ in suis correlatiuis/p.
secũda speciem regule e. designationis: mi-
enim essent equales per essentiam/iam
equaliter nõ se possent habere ad obiec-
tum: quod est impossibile. ¶ Imagina-
tio ratione minoritatis est ad quã mino-
ritatem tendit/quando obiectat mini-
mum obiectum.

De imaginatione per regula-
las deducta.

¶ Verum vtrum imaginatio
sit de natura corporis: Et
respondendũ est q. sic. Nam
imaginatione nõ pot. obiecta
re obiectum denominatũ a cõ-
ditombus sensitiuis: videli-
cet a linea/figura/punctis et huiusmodi.

¶ Per primã speciem regule e. queritur:
quid est imaginatio? et respondendũ est/
q. sua diffinitio iam data est in pncipio
illius subiecti: s. q. imaginatio est diffi-
cile obiectũ intellectui: idcirco volumus
diffinire eam per decẽ diffinitiones/lar-
go modo sumptas: vt a nostro intellectu
claro cognoscatur/et erũt abstracte a. p. p.
dicamentis. Et primo sic est dicendum.
¶ Imaginatio est pars substantie anima-
te/cũm qua ipsa substantia imaginatur.
¶ Imaginatio est potentia cũ qua aial
imaginat quale/cũ qualitate: et quantũ
cum quantitate: et quõ qualitas et q. tãtas
cõiungit/aial tũc ipis imaginat q. tũm
quale adinuicem/sicut lignum longũ et
viride. ¶ Imaginatio est potentia cum
qua animal imaginat quantũ/cũ quã-
titate. ¶ Imaginatio est potẽtia cũ qua
aial p. correlatiões unaginationis/atrin-
git obiectũ imaginatũ/i imaginabili ut-

Deduct
imaginationis p
regulas
1177

C
1. p. 1

Rtas

cap.

sol.

vir

vrit

glu

Dif

Cum

Contr.

Prim.

Mrd

Et in Seneca Intellectus

F. quinn

forma

finn

F. quartm

Confin.

Disim

Notiz
Dr. Imaginatio
finn

trifeco. ¶ Imaginatio est actiua p imagi
natiua existere sub rone forme more ab
animali vt obiectum sit motum in ima
ginabili intrinseco ipsius imaginatiois.
¶ Imaginatio est passibilis in suo ima
ginabili taq in materia/vt in ipso ima
ginabili sit obiectu caracterizatu z ima
ginatu. ¶ Imaginatiua est habitus anima
lis cum quo facit species imaginabi
les. ¶ Imaginatio est potentia astitua
ta in medio cuiusdam pellicule teste cap
titis animalis/in qua apparent imagi
nationes obiectorum suo imaginatiuo/
sicut apparent imaginationes oculis in
speculo. ¶ Imaginatio est poteta in te
pore per subiectum in quo est /sine quo
non potest esse nec obiecto vti. ¶ Im
aginatio est potentia existens in loco ad
imaginandum obiectu in illo loco. ¶ Dif
finitiuus imaginationem per decem pre
dicamenta: z sicut diffinitiuus caz per
illa/ita possunt diffiniri alie potetie cor
potee per eadem suo modo. ¶ Per secu
dam speciez regule c. queritur /imagina
tio quid habet in se? Et respondendum
est q ipsa habet suos correlatiuos sine
quibus non potest esse: videlicet imagi
natiuu/imaginabile z imaginari. ¶ Per
terciam speciem queritur /imaginatio/
quid est in alio? Ad quod est dicendum
quod in homine est dispositio cum q in
tellectus se disponit ad obiectanduz in
feriora: et sensus se disponit ad sentien
dum cum ipsa imaginatione/ z in bruto
ipsa imaginatio est formaz cõplemẽtu il
lius. ¶ Per quartam speciem queritur/
quid habet in alio? Et respondendum e
q habet obiectum in subiecto in quo e:
et habet inuentionem in sensatis: vt de
eis abstrahat species cuz suo lumine. vi
delicet cum suo imaginatiuo: imaginati
uius vero est inuestigatiuus specieru/
et etiam positiuus/ z clarificatiuus i suo
proprio imaginabili sibi coessentiali: sicut
crystallus qui cu sua diaphanitate co
lozat se de colore supra quem ponitur: z
etiam sicut speculum quod se habituauit
de speculatis presentatis ei. ¶ Per pma
speciem d. queritur /imaginatio de quo
est? Et respondendum est q est de seip
eo. quia species specificata est. ¶ Per se
cundam speciem queritur / imaginatio
de quo est? Et respondendu est q est de
sua materia riforma/vt cuz ipsis sit acti
ua et passiuua in subiecto in q est. ¶ Per
terciam speciem queritur /imaginatio
cui est subdita? Et est dicendum q ho
mini / et etiam anime ipsius hominiis.
In bruto autem est subdita ei / sicut ps

suo totu. ¶ Per primam speciem regule
e. queritur /imaginatio quare est? Et est
respondendum q est de suis partib/ co
stituta: videlicet imaginatiuo/ imaginabi
li et imaginari. ¶ Per secundam spe
ciem queritur /quare est? Et est dicendu
vt animal possit obiectare suuz obiectu/
imaginando in absentia sensus: et ipse
sensus cum ipsa imaginatione disponit
z proportionat se ad sentiendum sensibi
lia/ existente presentia sensus: sicut car
pentarius qui imaginatur figuram ar
chetyp ipsam deducat de potetia in actu.
Et sicut avis disponens se ad volanduz
quando ei necesse est. ¶ Per primam spe
ciem regule f. queritur /imaginatio quare
est? Et est respondendu q est tanta qta
est sua essentia ex tẽsa i suis correlatiuis:
vel quãtus est suus habitus subiecti in q
est: sicut cappa que est tanta /quãtus est
habitibus cappati. ¶ Per secundam spe
ciem queritur /imaginatio quanta est? z
est dicendum q est tanta quot sunt sua
correlatiua discreta. Sed hic miratur
intellectus que est causa quare imagi
natio crescit aut decrescit suum actum:
sicut quando homo imaginatur vnum
pariuum lapidem: z imaginatur eundẽ
ita magnum sicut montem: deinde refle
cit se supra se/considerando q in bruto
imaginatio imaginatur obiectum/ illo
modo quo sensus sentit siue apprehen
dit ipsum obiectum / z non aliter / sicut
capra que imaginatur lupũ: si sicut sen
sus suus sentit siue apprehendit illum:
non autem q possit imaginari ipsuz ita
magnum sicut montem: quia si sic posset
crescere suum imaginari / iam faceret
scientiam: quod est impossibile. Sed q
imaginatio est subdita intellectui: z in
tellectus est altior potentia q illa: ideo
intellectus vtitur ea super sensu/ intan
tum q facit illam imaginari vnum lu
pum ita magnum sicut vnum montem.
Et isto passu cognoscit intellectus q quẽ
modũ geometria mensurat celum z alti
tudines illius. Et etiam arithmetica p
quem modum numerat diuitates infini
tas cum geometria/ diuidendo vnã par
tez in duas/ et deinceps in infinitas par
tes. Et etiam cognoscit per quem mo
dum logicus vtitur secundariis inten
tionibus adiunctis primis. ¶ Adhuc co
gnoscit q aliquid est in intellectu quod
nunq fuit in sensu: lupus enim magnus
sicut mons / nunq fuit in sensu. Et cũ
intellectus hec omnia cognouerit/ dein
de intelligit q totaliter proculdubio
ipse est alia essentia remota ab alijs

Disim
finn
m abw
m ali
D. quo
nim
Nat
finn

essentia corporeis z ab ipsarum conditio-
nibus. Et de hoc plurimum gaudet
quia ipse intelligit se immortalē z incor-
ruptibilem. ¶ Per primā speciem regule
g. queritur / imaginatio cui est proprie-
tas: Et quid est propriū ipsi imaginatio-
ni. ¶ Ad primū est respondendū qz ima-
ginatio ē pprietas animali cui ē. ¶ Ad
secundū ē pprietas animalis cui ē. ¶ Ad
terciū est obiectare similitudinē sensus
in absentia ipsius sensus: sed de hoc
miratur intellectus cū imaginatio non
habeat scilicet auditū / oculos zc. quomō
pōt attingere similitudines sensus quosqz
recondatur attractionē adamatis attra-
hentis ferruz per suā speciem: z reubarba-
rum attrahētē colerā similitur per suā:
sic animal attrahit species seu similitu-
dines per suā speciem mediāte imagina-
tione in absentia sensus. ¶ Per secundā
speciem querit / que est appropriata quali-
tas ipsius imaginatiōis: Et est dicendū
qz similitudo sensati abstracta ab ipso
z deducta in imaginatiōem: sicut ē color
colorati / z quāritas quātificati / z sonus
cāpane / z frigiditas aque zc. cum quibz
imaginatio obiectat obiectū imaginan-
do. ¶ Per omnes species regule h. que-
ritur / imaginatio quando est: Et est di-
cendū qz est in illo tēpore in quo animal
est: qz animal sit / absqz imaginatiōe esse
non potest: sicut absqz sensitiva esse non
potest. modum autem per quē imagina-
tio est discurrebilis per species h. dimit-
timus bene intueti illas causa breuita-
tis. ¶ Per regulā i. querit / imaginatio
vbi imaginatur suū obiectū: Ad quod re-
spondendum est qz in sua essentia: vidē-
tur in suo imaginabili intrinseco z sub-
stantiali: extra qz z sine quo nullū ima-
ginabile imaginari pōt: nam sicut calidus
non potest esse calidus nisi in calidi-
tate: sic obiectum imaginatum nō po-
test esse imaginatū / nisi in predicto ima-
ginabili intrinseco z substantiali ipsi
imaginatiōis: quod est vniuersale sub-
iectum ad omnia imaginabilia. ¶ De
discursu autem imaginatiōis deducit
per omnes species i. hic non tractamz:
sed dimittimus ipsū discursum bene
intuenti: sicut supradictum est in regula
h. ¶ Per primā regulā k. queritur /
imaginatio quomodo obiectat suū obie-
ctum. Sed intellectus prima fronte im-
peditus est ad respondendum / eo quia
ille modus non est sensibilis vsqz quo re-
cordatus est quattuor species regule k.
cum quibus intendit solutionem dicte
questionis. Nam in animali / sensitiva z

imaginatio sunt partes cōposite ad in-
uices / habentes vnum organū composi-
tū / vna existente in alta: rōne cuius ima-
ginatio abstrahit a sensatiōis similitudi-
nes mediāte sensitiva cum quibz obie-
ctat obiectum / sicut sicut ignis mixt^o euz
aqua / attrahit similitudines ab illa euz
quibus calefacit carnes: vt apparet per
cotūz quādo imaginatio imaginat^o ino-
dum per quem fit cotūz. ¶ Per secundā
regulā k. queritur / imaginatio euz quo
imaginatur suū obiectū: Et responde-
ndum est qz cum organo in quo est: videli-
cet cū illa pellicula iniranea existente t
capite de qua superius locuti sumus: et
attingit obiectū cū cōplexione predictē
pellicule: videlicet cū melācola. Nam
ultima ipsius pellicule est coagulata ra-
tione frigiditatis que causat restrictio-
nem sicut plumbū qd claudit partes exi-
sentes retro in speculo: vt dyaphaneitas
nou sit transparentis in illā partem.
Predicta autem pellicula a parte ante /
videlicet versus frontē / est porosa ratiōe
siccitatis que est proprietās terre: qz qui
dē est abstracta z euacuatiua / in qua frō-
te homo cum intellectu inuenit species.
Animalia autem bruta cū instinctu / spe-
ciebus presentatis cū intellectu aut in-
stinctu ipsi faciei subiate pellicule. Qui
videlicet intellectus z instinctus sunt p-
sentatiōnes specierū predictē faciei per
suā species: sicut adamas est attrahens
ferrum per suam speciem: et tunc ante
dicta pellicula colorat z pingit z induit
se de imaginibus per suam speciem: si-
cut facit speculum per suam. ¶ Adhuc
imaginatio attingit obiectum euz dispo-
sitione sensitivē: et etiam cum suā: z euz
propozitione vtriusqz: et cum appetitu z
obiectione: z cum inuentione specierum
et cum descensu ipsiusmet imaginatiō-
nis ad sensatum incedante sensitiva. Et
postmodum cum accessu recedēte a sen-
sato ad ipsam imaginationem median-
te sensitiva: et etiam cum nutrimento
specierum: et sic de alijs que possent dici
cum quibus imaginatio attingit suū
obiectum. Et in isto passu cognoscat in-
tellectus qz sicut ipse est valde occupat^o
et oneratus per suum obiectū: sic z ima-
ginatio per suum suo modo.

De sexto subiecto quod
est de sensitiva per princi-
pia deducto.

Scaba Immanuelus . 83.

g. q. h
Prop

Approp

l. quando
c. k

l. vbi
c. k

A. K. g. m

e sexto
pictio
est de
sistua
r pinci
a dedu-
Bonni
Mag
Dnr
Ptar
sap
vol
vurt
vrit
plo
dif

Ensiua est potentia cum qua animal sentit: r etiāz est sensatū in quo animalis sensitiua est sensus cōmū- res. ¶ Sensitiua est potētia bona/ eo quia causat cū sua bonitate bonū sentire: r quādo additur magnitudo/ bonum r magnū sentire. ¶ Sensitiua est magna potētia/ eo quia causat magnū sentire: vt patet in coitu r tactu ferri calidū: aut in tactu aque bullientis. ¶ Sensitiua durat p duratiōe subiecti in quo est/ cū innata bonitate/ magnitudine r cū. ¶ Sensitiua per suā potēstatē potest existere r agere. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ aīal sentit per suā speciē: sicut adamas attrahit speciē per suā. ¶ Sensitiua h̄z instinctū innatū: vt patet in homine habente timorem de serpente quem videt: r similiter capra de lupo: et sicut catulus nō vidēs qui h̄z instinctum r appetitū r tactū: et inuenit mamillā: r imaginatur illāz. Et isto passu cognoscit intellectus que sunt principia disponētia imaginatiōē ad imaginandū. ¶ Sensitiua causat in animalī appetitum ad sentiendum: vt mediante animalī i quo est/ possit suū actū exercere. ¶ Sensitiua habet virtutem sentiēdi: vt patet in suis particularib⁹. nam sicut visus nō potest videre sine aere illuminato: neq̄ etiā potest videre/ nisi sit de virtute innata habitatus/ et in ipsa assituatus. ¶ Sensitiua vere sentit per veritatem: sicut manus tangens ferrū calidūz/ vere sentit calidum. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ ipse vere intelligit obiectum suum. Nā aliter potētia sensitiua que est inferior q̄ intellectus per suum actum/ esset superior: et intellectus quiescēt potētia superior q̄ sensitiua/ esset inferior: quod est impossibile: de quo impossibile valde est gaus intellectus. ¶ Animal per sensitiuā habet delectationē sentiēdi: vt patet quando videt pulchra figurāz: r quando audit pulchra cantilenāz: r huiusmodi. ¶ Sensitiua p differētiā h̄z sensus particulares mediātibus organia cū quib⁹ obiecta differūt: sicut color qui est obiectū visus/ r sonus/ auditus/ r huiusmodi: sed miratur intellectus vtrū iudiciū obiecti fiat p sensum cōmūne aut particulare: donec recordat aquā fontis habētē multos riuulos/ que est i se vna essentialiter/ r in suis riuulis: sed vnum sitūz r vnā figurā habet in vno riuulo/ r aliū r aliam in aliō riuulo: similiter sensus

cōmūnis vnum sitū r vnā figuram h̄z in vno organo/ r alium r aliū in altero organo. ¶ In sensitiua consistit concordātia innata: cū qua potētia/ obiectum r actus vt plures concordant in vno: videlicet in sensitiua/ que est essentia coloris: quod patet per suos relatiuos per secūsdā speciē cōiungitatos. Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū sensus sentit sensatum cū habitu peregrino ex quo sensatus est habitatus: sicut per videre coloratū: et per odorare odoratum. ¶ In sensitiua est contrarietas p accidēs: sicut in gustu amaritudinis r in tactu asperitatis/ r huiusmodi. ¶ Sed miratur intellectus quid causat contrarietate in sensu/ vlt q̄ recordatur sensitiuam esse cōpositā ex quatuor elemētis/ que quidez causant in elemētato contrarias qualitates habitus/ siuis/ actiones/ passionēs: sicut quelibet plāta est agens p suā speciē/ sicut pomū per dulcedinez/ r absinthii p amaritudinē. ¶ Itēz considerat intellectus q̄ infirmitas sensus causat monstruositates: sicut hō infirm⁹ qui in cibo dulci inuenit amaritudinem per accidēs. ¶ Sensitiua in principio assituata est efficiens/ eo qz causat cibū per sapore r per coitū/ delectationem et dulcedinē: ipsa quidē sensitus est forma in animalī quidē/ que mouet eam i materia: vt materia sit disposita ad recipiēdiū passionēs/ vt sequatur finis: videlicet sensatum: sicut coloratum/ odoratum: et huiusmodi. ¶ Animal per sensitiuāz est sensatum: sicut coloratus est per colorē/ odoratus p odore. ¶ Sensus cōmūnis ē mediū: sensus autē particulares sunt extremitates: sicut circūferentia centri est extremitas ipsius centri/ r situs assituatus/ r habitus habitatus. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ sensus cōmūnis est causa sensorum in q̄m sensata sunt/ ipso sensu cōmūni vidēt suis particularibus sensibus tanq̄ instrumentis: sicut pomū qd est sensatum per sensum cōmūne vident gustu/ odoratu/ r visu/ et tactu/ r affatu: per quē nominatū ē pomū: r auditu per quē est auditū. ¶ Itēz sensitiua est existens inter vegetatiuāz r imaginatiuāz: sicut linea inter duo pūctā. ¶ Imaginatiua quidem in sensitiua fundata est r sensitiua i vegetatiua: vt imaginatiua possit imaginari conditiones vegetatiue/ mediante sensitiua. Et hoc patet per diffinitionem mediū/ r per eius scalam designatam in secunda figura. ¶ In sensitiua consistit finis innatus: ad quēz finem se mouet videlicet

Comur

Contray

Prmmp

Med

fims

Scala Intelligitur

ad sensatum cũ suo instinctu z appetitu z sic de alijs principijs innatis. Sicut homo qui cum pedibus suis z visu mouet se ad locũ in quo quiescere desiderat: et in isto passu cognoscit intellectus q̄ sensitua cum suis principijs innatis agit. ¶ *¶* Una sensitua est maior altera sensitua: sed hoc est per accidens. *¶* Nã sic in alijs aqua alicuius fontis est maior in frigiditate/sapore: z sanitate/ratione maioris dispositionis qualitatis sui situs: sic vna sensitua est maior altera rone maioris dispositionis qualitatis sui sit^o quo ad speciez subiecti in quo est: sicut aquila que hz maiorẽ sensitua per visum/ q̄ aliud animal: z vultur per odoratum q̄ aliud: z canis per auditũ q̄ aliud: homo autẽ per gustũ tacitũ q̄ aliud. ¶ *¶* In sensituis cõsistit qualitas inter potentiam/ obiectũ z actum: z hoc intrinsece quod ad suos correlatiuos: videlicet ad sensitiuũ sensibile/ sentire. Verũtamen non dico q̄ ad obiectum peregrinũ: sicut sapor sensitus pomũ/ z sapor causatus a sentire. ¶ *¶* Una sensitua minor est q̄ altera sensitua secundũ subiectũ in quo est. Nam quis non viuens de rapina/ non sentit tantum per gustũ/ quantũ quis viuens de rapina: z sic de alijs suo mō pot̄ dici: vt in capitulo maioriutis significatũ est.

Minorit

eguali

Minorit

De sensitua p̄ reglas d̄ducta.

vñ

De sensitua per regulas d̄ducta.

Queritur/etrum sensitua sit a generãte/vel a creatẽ: z respondẽdũ est q̄ a generãte: vt patet in hoc qd̄ aial absq̄ sensitua non potest sentire conditiones corruptas q̄ debet sentire z in imaginatione z non in se: eo qz non est inserta z fundata in vegetatiua naturaliter. ¶ *¶* Adhuc martinus non esset filius iohannis secũda specie: qd̄ est ipsibile. ¶ *¶* Sed miratur in intellectu/homo qñ mouit/sensitiua quo vadit z vbi? Et est vidẽdũ q̄ ipsa vadit ad sua principia vniuersalia i quib^o remanet z stat in suo numero miraculose: supposito tñ q̄ sit resurreccio hominũ: vt iulianũz misericordia dei habeat subiectũ in qd̄ agere possint. ¶ *¶* Queritur per primam speciez regule c. qd̄ est sensitua: Et huic respondẽdum est q̄ sua diffinitio iaz data est superius. ¶ *¶* Per secundam speciez queritur/ quid habet in se sensitua: Respondẽdum est q̄ habet sua correlatiua ex quibus sensus communis est constitut^o. ¶ *¶* Per tertiam speciem queritur / quid

est in alio: Et dicẽdum est q̄ est ens causans entia sensata cum quibus sentitiua visus qui sensit coloratum inq̄tum ab eo visum est: et sicut o. factus qui causat odoratum inq̄tũ ab eo odoratus est. ¶ *¶* Per quartã speciem queritur/ sensitua quid habet in alio: Et est dicẽdum q̄ habet obiectum: sicut visus coloratus z figuratum: et olfactus odoratum: z habet noticiam de ipso obiecto: eo quia de illo facit iudiciũ. ¶ *¶* Per primam speciez regule d. queritur/ sensitua de quo est: Et respondẽdum est q̄ est de suis principijs: videlicet ex primis parentibus a quibus deriuata et genita est: nam vnus animal aliter non esset filius alterius: quod est impossibile. ¶ *¶* Per secundã speciem queritur/ de quo est sensitua: z respondẽdum est q̄ ipsa est de sua materia z forma: eo quia per suam materiã est passua: z per suam formam est actiua. ¶ *¶* Per tertiam speciem queritur sensitua cuius est? Et respondẽdã est q̄ ipsa est animalis in quo est: sicut instrumentum est sui agens viuens illo. Nã animal cuius illa sentit/ viuunt z generat aliud animal. ¶ *¶* Per primam speciez regule e. queritur/ sensitua quare est: Et respondẽdũ est q̄ ex sua materia z forma cõiuncta z constituta est. ¶ *¶* Per secundam speciem queritur/ sensitua quare est: z respondẽdũ est q̄ est vt suus instinctus z appetitus possint habere actus natura: vt aial possit habere industriam ad viuẽdum. Alterius est/ vt imaginatiua possit haurire species ab illa: z imaginari obiectatũz sensatũ: z habere actũ suũ. ¶ *¶* Per primam speciem regule f. queritur/ sensitua quanta est: Et respondẽdum est q̄ est tanta q̄tum suũ subiectũ ex ipsa est sensatũ. ¶ *¶* Sed miratur intellectus p̄ quem modum potest esse cõtinua in subiecto i quo est: z in quo sunt pilz vnguez z ossa/ q̄ non sentiunt: vsq̄ quo recordatur suã q̄tatem discretaz p̄ secundã speciem significatã. ¶ *¶* Adhuc miratur intellectus cum sensitua nō sit punctualis/ neq̄ linealis/ neq̄ figuram habeat/ per quẽ modũ habeat q̄tate: vsq̄ quo recordatur cristallum positum supra coloratũ: z de illo se colorat: sic sensitua a q̄tate subiecti in quo est/ est q̄ta et habituata. Nam quantitas punctualis z linealis multiplicat suam speciem in sensitua: sicut coloratum in cristallo multiplicat suum colozẽ predicto cristallo. ¶ *¶* Et in isto passu cognoscit intellectus per quẽ modum vnus habitus est positus supra alium. ¶ *¶* Per pri-

hñ m a

D. T. Prim

Mat

Por

E gr̄e

for

si

F. qñm̄n

Com

Questio notabilia

C est m sc

hñ m si

est m nio

Scola Ambrōsius

mam speciem regule q. queritur q sunt
 appropriate qualitates sentitine: Et re
 spondendum est q est sensatum in qm
 est acquisitū ex alio: z est positū in ipsa
 sentitina: sicut lapis coloratus/ q per vi-
 sum est sensatus: sicut pomū odoratum
 quod per olfactum est sensatum: et sic de
 alijs. Et in isto passu cognoscit intel-
 lectus q sicut imaginatiua multiplicat
 suam: sicut sentitina suam. ¶ Per re-
 gulam h. queritur / per quem modum
 sentitina cōsistit in tempore z motu: uz
 ipsa non sit punctualis neq linealis: et
 respondendum est q consistit per subie-
 ctum in quo est. Et hoc approbat in regu-
 la b. c. d. k. vt apparet bene inuenti: et
 hec declaratio sufficiat causa breuitatis.
 ¶ Per regulā i. queritur / sentitina vbi
 sentit: Et respondendum est q in sensi-
 bili intrinseco quod est de essentia senti-
 tine. Nam extra tale sensibile nullū ob-
 reatum est sensatum: sed in isto passu mi-
 ratur intellectus quomodo lapis est sen-
 satus: z sic de alijs / cum non sit colloca-
 tus i essentia sentitiue siue sensus / neq
 etiam cū oculis particeps per contactū/
 quia si sic visus attingeret substantiam
 z auditus campana: et adhuc brutū at-
 tingeret substantia: et sic haberet scien-
 tiam: qd est impossibile. Sed recorda-
 tur roiam multiplicatam suum odorem
 in aere qui cum ipsa rosa participat per
 contactum. Similiter visus multipli-
 cat suam speciem in aere qui participat
 cum visu z obiecto colorato z sensato: et
 hoc sufficit quo ad speciem regule i. cā
 breuitatis. ¶ Per primā speciem regule
 R. querit / sentitina quomodo sentit: sed
 intellectus in puina fronte est impeditus
 ad respondendūz predictae questionī / eo
 qua ille modus non est sensibilis: z q
 voluit declarare secundum sensum fuit
 impeditus: sed descendit ad imagina-
 tionē in qua modus ille est imaginabi-
 lis / z ad memoriam in qua regula R. est
 memorabilis: z tunc intellectus respon-
 det prelibate q̄stioni: videlicet sentitina
 siue sensus hz modū sentiēdi p mixtionē
 sui instinctus z appetitus z virtutis: et
 sic de alijs p̄ncipijs cū quibus haurit z
 colligit similitudinē elementorū quib⁹
 sensat ipsa obiecta / sicut coloratū a quo
 haurit z colligit similitudinem eius in
 qua similitudine sensus / videlicet visus
 ponit suā similitudinē. Et cū istis simili-
 tudinib⁹ substantiat coloratū. ¶ Per secū-
 dā regulā k. querit / sentitina siue sensus
 cā qua sentit: Et respondendū ē q est
 cū sua specie / sicut adamas q cū sua spe-

cie attrahit ferrū. Et etiā sentit cū sua
 instrumentis naturalib⁹: videlicet audi-
 tu / visu zc. Adhuc sentit cū speciebus ac-
 quisitis cū quibus sentit obiecta pegri-
 na: z etiā cū suo instinctu / z appetitu / vir-
 tute / posse zc. cum quibus mouet organa
 sua ad sentiendum.

De septimo subiecto videli-
 cet de vegetatiua per principia
 deducto.

Vegetatiua ē bona: vt patet
 in plantis q p bonitates sunt
 bone ad seipias z q ad alia
 que viuūt ex illis / que qdē
 abis illis viuere nō possēt:
 neq tale esse habent / s̄re possent.
 ¶ Vegetatiua est magna: nā ambit z cō-
 prehēdit omne vegetatiuū z plantatūz /
 ipsa vegetatiua: z hīc querit intellect⁹
 vtrū vna z eadē sit vegetatiua que ē in
 animalib⁹ z illa que i plantis: Cui respo-
 dendū ē q vna eadē est vegetatiua in ge-
 nere: sed est plures differentes specie in
 diuersis subiectis rōne ipsorū nō autem
 rōne sumet. Nā qui diceret q ratiōne
 sumet vegetatiua esset plures / diceret
 quidē q vnum esset plura: z plura esset
 vnu: qd est impossibile: qre patet q vna
 z eadē est in genere: plures autē differen-
 tes specie in diuersis subiectis. ¶ Uege-
 tatiua durat per suam specificam dura-
 tionē: sed querit intellect⁹ de quo durat
 ipsa: cū suū subiectū in quo est / sit corru-
 pibile: sed recordat elementatiua de q
 durat: sicut flama ignis i lāpade ex oleo
 ¶ Vegetatiua est potēs p suā specificāz
 potētate in q oēs potēstates vegetabi-
 les plantarū z animalū sunt plantate z radi-
 cate. ¶ Vegetatiua hz instinctū cuius quo
 quodlibet vegetatiuū se habet ad suam
 operationē / specificando / habituādo se
 de suo specifico habitu / situ / q̄ritate / q̄li-
 tate z huiusmodi. ¶ Vegetatiua hz ap-
 petitū: videlicet vt hoc qd ē elementatum
 sit vegetatū: sicut visus q hz appetitum
 ad hoc qd est coloratum z per ipsum sit
 sensatū: ipse quidem appetitus est gene-
 ralis ad oēs appetit⁹ q sunt in genere ve-
 getatiue. ¶ Vegetatiua ē de virtute ha-
 bituata / q̄ritata / q̄licata / assituta /
 zc. vt patet in plāta. Nā illud qd euenit
 ei per terrā / aquā / aerē / ignē / in quo est
 plantata / transmutat per suam specificāz
 et hoc idem facit per cibum z potum.
 Adhuc vegetatiua habet virtutē in plā-
 tis de qua medici habent experientias.

De septimo subie-
 cto videlicet de ve-
 getatiua per princi-
 pia deduc-
 to.

Dur

Potēt

sup

vol

virt

q. q̄l
 Doy

f. qm
 k

vbi
 k

x gmo

cm g°

vint

glo

Dis

/

Comur

Contra

Analoga

Princip

Mir d

¶ Vegetatiua ratiōe veritatis vere vegetat z veras cōditiones hz. s. verā substātiā/qualitatē zc. sine quibus in veritate sua nō esset plantata. ¶ Vegetatiua hz delectationē in persuādō suū esse/multiplicādō suā specie vt apparet in plantis que generāt q̄tū possunt euitando non esse. ¶ Vegetatiua ē radicata z plātata i differentia: vt plures species sint de suo genere: sed querit intellect⁹ q̄ est; causa q̄ viridis color est generalior in plantis q̄ alius color: vsq̄quo recordat terrā z squā que cōponū viridē colorē in quib⁹ maxime plāta est radicata/z nutrita. ¶ Adhuc miratur intellect⁹: quare ficulnea nō generat superficiē durā fructuosā sicut facit nux: z quare rosa hz colorē rubcū/z lilii album: sed recordat magnitudinē ratiōe cuius differentia est magna. ¶ Vegetatiua hz concordātiām ad hoc vt iue species cōueniāt inter se i aliquibus reb⁹: sicut cōcordant piper/et alliu in caliditate/lactuca quidēz cucurbita in frigiditate: et multe res in eodez colore/situ z huiusmodi: et hoc idem⁹ de vegetatiua que est in animalib⁹ potest dici suo modo: vegetatiua quidēz semper sequitur vegetandō maiorē completionē subiecti in quo est. Contrarietas ē subiectū in quo vegetatiua est plātata: vt contrarietas sicā corruptiōis: sicut concordantia est causa generationis: s; querit intellectus/que est causa quare realgal interficit animal/triuicū autem ipsum viuificat: et quare alliu z cucurbita contrariantur: sed recordatur magnitudinē in qua contrarietas vegetatiōis ē plantata. ¶ Vegetatiua est principium/ in ipsa quidē vegetas sine cōpositū trāsmittit vnā specie in aliā/z forma in ipsa vegetatiua est aliud principiu in quo cōpositum trāsmutat formā nouā in suā antiquā: et hoc ppter finem: videlicet vegetatū in quo species sit genita: multiplicata. ¶ Vegetatiua est medium genera le existens inter elementariam z sensitua: sicut linea inter duo puncta: vegetatiua quidē in ipsa elementariā ē inserta z plantata: sensitua autem in ipsa vegetatiua: et q̄ sensitua est finis: idco est supra vegetatiua/z influit ei⁹: z vegetatiua refliuit sensitue seipsam cuius suis principijs specificis: et idcirco q̄ ipsa vegetatiua est supra elementariāz influit/et elementariāz refliuit vegetatiue. et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum plante z animalia viuūt z nutriuntur et cresunt per vegetati-

uam/et de vegetatiua z per elementariāz: z de elementariāz: et iste quidēz passus est vtilis medico. Adhuc cognoscit intellectus q̄ arbor est medium et subiectum siue instrumentum in quo et cum quo vegetatiua: habet finem actus: et similiter sua principia habent actus suos: sicut aqua intrans aliquid vas per aliquod foramen illius: z criens illud idem vas per aliud foramen eius: demyialis: z hoc per modū generatiōis/z corruptionis/z priuationis. ¶ In vegetatiua finis habet suas species in se: z cūda figura/in angulo de sine designatas. ¶ Finis priuationis est in vegetatiua causa corruptionis: z sensitua z elementariā sunt termini vegetatiue in quibus ipsa vegetatiua terminatur. Finis perfectionis est obiectū z subiectus ipsius vegetatiue. ¶ In vegetatiua plātatum yna planta est maior altera: similiter i vegetatiua alicui vno aial ē ināi altero: nā vn⁹ leo est maior altero leone vel alio aial: sicut capra lepore/z hmoi. ¶ Vegetatiua est: vt vegetatiua in maioriāte possit esse plātata. Et hoc quo ad maioriāte deccin predicamentorum z principiorum huius artis. Sed miratur intellectus que ē causa quare vna magna arbor est in potentia in vno paruo grano: sed recordatur scintilla ignis exuntē a lapide/hoie percutiente ipsuz lapidē cū calide: q̄ quidē scintilla magna flamma est in potentia respectu materie elementis. ¶ Adhuc miratur intellect⁹ que maiores fructus in eadē arbore inueniuntur cui⁹ idem sunt specie: et similiter potest queri de folijs: sed recordat questio nem prelibatam scintille: z inconstitiam apud eum soluta est talis questio. ¶ In vegetatiua ē equalitas: vt multe plāte possunt esse equales per specie: et similitur multa alia: sicut iste leo z ille leo: q̄ sunt equales per specie: et similitur spiper z alliu sunt equaliter in gradu caliditatis: z multa poma in eodē pomario/que sunt equalia in odore/sapore/colorē z huiusmodi. Hoc autem esse non posset: nisi vegetatiua i equalitate esset plātata z radicata. ¶ De minoritate quidē vegetatiue sic potest dici: sicut de ei⁹ maioriāte dictuz est: nā relatiue se habēt. vegetatiua vero reducibilis est per minoritatem ad non esse: eo quia est: non erat anteq̄ creata fuisset.

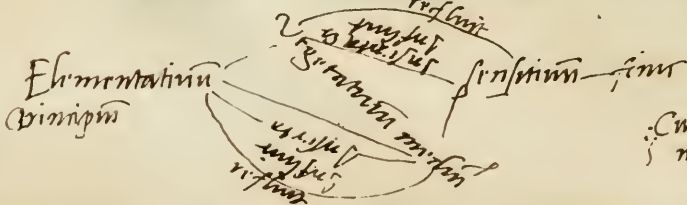
finis

Ala

igh

Nino

De vegetatiua per regulas deducta.

Cur in plantis folia
sunt sic gha mir d

vegetativus
vnn

De nouem subiectis.

fo. lxiij.

Affatus
E
P
si n fms

de vege-
tius per
glas de
acta.

e-o

C. qd
p p f

W. s. f.

in v. nio

in v. nio

D.
in quo
Prmi
M. natu.

D Er regulam b. querit / vtrū
vegetatiua sit potentia sen-
sata. Et respondendū est q
sic / aliquantū videlicet se-
cūdm coniunctionem sine
compositionem quā habet vegetatiua
cum sensitiua in subiecto in quo est. Et
alio modo per vocem sicut affatus qui
nominat eāz per audituz qui audit no-
men suum. Alii hō sensus ipsaz sentire
nō possunt. Et in isto passu cognoscit in-
tellectus q affatus est sensus postq sen-
sū suum obiectum ē dat auditui audibi-
le. ¶ Per primam speciem regule c. que-
ritur quid est vegetatiua? Et responde-
dum est q est potentia transmutas vna
speciem in aliam: sicut in animalibus in
quibus transmutat cibum in carnem: et
in plantis elementariam in semetipaz
¶ Per secundā specie queritur / vegeta-
tiua quid habet in se? Et respondenduz
est q habet suos correlatiuos ex quibus
est. Et cum quibus habet suas operatio-
nes videlicet cum vegetatiua / vegetabi-
li z vegetare. Nam in suo vegetabili ve-
getat omnia vegetabilia peregrina: si-
cut sensitiu⁹ in suo sensibili sentiat om-
nia sensibilia peregrina adhuc: z sicut
calesfactiua in suo calesfactibili calefa-
cit omnia calesfactibilia. ¶ Per tertiam
speciem queritur / vegetatiua quid est i
alio? Et respondendum est q est in sen-
sitiua fundamentum: in elementatiua
autem est fundata z in predicamento ē
idem quod est: videlicet est pars substā-
tialis ipsius substantie in qua est / q̄ti-
tate quidem vegetatiue existente supra
q̄titate elementatiue: et sic potest dici
de sua quātitate z relatione zc. Et in
isto passu cognoscit intellectus q vege-
tatiua est altior potentia q̄ elementati-
ua: sed dubitat intellectus / vtrum rela-
tio sua sit accidens vsqz quo recordatur
suam relationē substānalem habentes
relationez accidentales existēte ei instru-
mentum / z habitum cū quo agit in subie-
cto in quo est: sicut substantia que cum
suo accidente agit. ¶ Per quartā specie
queritur / vegetatiua quid habet i alio?
Et respondendū est q in substantia ele-
mentariue habet suam substantiam: z i
quātitate elementatiue hz suam quātitate:
z sic de alijs pdicamento: et i isto pas-
su cognoscit intellectus per quē modum
vegetatiua in elementatiua ē assituata
z collocata. ¶ Per primam speciem re-
gule d. queritur vegetatiua de quo est?
Et respondendum est q est de suis prin-
cipijs specificis cum quibus agit. ¶ Per

secundam speciem queritur / de quo ve-
getatiua est: et est dicendū q est de suis
correlatiuis. ¶ Per tertiam specie queri-
tur / vegetatiua cuius est? et responde-
dū est q est subiecti in quo est: sicut ps
que est sui totius / z instrumentum agē-
tis. Vegetatiua enim est par animalis cū
qua ipsum agit z viuit. Et similiter pla-
ta. ¶ Per primam speciem regule c. que-
ritur / vegetatiua quare est? et responde-
dū est q: quia est ex suis partib⁹ con-
substantialibus constituta: videlicet de
suis correlatiuis. ¶ Per secundā speciem
queritur / vegetatiua quare est? Et re-
spondendū est: vt sit vegetatum z vt vi-
ua / nutritur et crescat: et in generatio-
ne vnam speciem in aliam transmutet.
¶ Per primam speciem regule f. queri-
tur / vtrum vegetatiua habeat quantita-
tem continuam in subiecto in quo est?
Et respondendū est q sic: vt possit esse in cō-
tinuo motu. ¶ Per secundam specie q̄ri-
tur / vtrū vegetatiua habeat q̄titate dis-
cretā: et respondendū est q sic: vt possit
ēē in motu successiuo. Sed mirat intel-
lectus per quē modū pot habere in subie-
cto q̄titate cōtinuāz discretā. quousqz
recordat q per respectū ad suā essentia
est in continuo q̄titate: z per respectū
ad correlatiua / habet q̄titate discretā.
¶ Per primā specie regule g. queritur /
vegetatiua quā proprietatem hz pprietē
et est dicendū q illā qualitate generalē
a qua descendit qualitates particula-
res: sicut caliditas piperis / z alij zc. q̄ de-
scēdit a caliditate gnali: z sicut frigiditas
lactuce z cucurbitę q̄ descēdit a ge-
nerali frigiditate zc. de qua generali q̄-
litate elementalī / proprietates ppria ip̄s⁹
vegetatiue est deriuata: sicut a generali
quantitate elementorū deriuatur quan-
titas vegetatiue / generalē quātitatem
sine proprietate vegetatiue dicimus esse
trāsmutationē vnius substantie in aliaz.
¶ Per secundā speciem queritur / quid ē
qualitas appropriata vegetatiue? et est
respondendum q vegetatio facta est in
vegetatiua per motū celi effectiue: sicut
visio lapidis que ē per accidēs. ¶ Per
regulā h. querit / per quē modū vegeta-
tiua cōsistit in tempore? Sed hic impe-
ditus est intellectus ad respondendum
quousqz recordat elementatiua a qua ve-
getatiua in fluxu est: cum qua sic cōsistit
in tempore z in motu: sicut per ipsaz cō-
sistit in quantitate / qualitate zc. Ratio
huius est quare essentia elementatiua
est punctualis z linealis: essentia autēz
vegetatiue nequāqz: et hoc p regulaz c.

Coste

E. quare
forma

fma

E. quare
Continua

Discreta

G. quare
Propriu

Appro.

H. quando
c. d. k.

1. K. 9mo
c. d. K.

A. R. significatū est: bene intueti. ¶ Per regulā i. queritur: vegetatiua vbi vegetat vegetatū: ad qđ rñdendū est. qđ i suo vegetabili intrinseco z ei p subiectuali extra qđ z sine quo vegetare nō pōt: sicut calefactiūū extra suū calefactibile/calefacere nō pōt. **L**ocus quidez vegetatiue est: cognoscibilis p regulā. c. d. R. 3^{pa} hō vegetatiua attingit substantiā/eo quia participat cū ea p contactū. ¶ Per p̄mā regulā R. querit: vegetatiua quō vegetat vegetatū: z est dicendū qđ vegetat p illū modū. quē hz quo ad suos correlatiuos: vegetatiuus nāqz ponit in suo vegetabili intrinseco formā z materiā q̄ eue niūt ei de elementatiua. Et in ipso vegetabili mutat suā substantiā in aliā/vegetatiuo expolite formā z materiāz ab elementatiua/veniente ab ea. Et ex illis induit vegetatiua ipsa vegetatū nouū. ¶ Sed ad istū modū cōcurrūt multū: ino di/videlicet modus pportionis/mot⁹ generationis/corruptiois/privatiois/z augmentationis/z hmoi imponēdo partē in partē: z partes in toto/z eōuerso/et toto trāsmittēte suā similitudinē suo as simulo. ¶ Per scđam speciē R. querit. cū quo vegetatiua vegetat⁹ z respondendū est qđ vegetat ipsum cum suis p̄p̄is correlatiuis. s. vegetatiuo/vegetabili/et vegetare/qui sunt ei coessentiales. **N**āz vegetatiuus in suo vegetabili intrinseco/vegetat omnia vegetabilia peregrina mediante vegetare. **A**d huc vegetat cum principijs huius artis/videlicet cū bonitate/magnitudine. ¶ Et hec que de vegetatiua dicta sunt sufficiūt: z de ipsa multa sint dicēda: verūtamē quicqđ de ipsa dici potest/ in predictis implicatum est.

durat tanto qđ corruptio vno elemento/immediate z p̄tinus generat aliud/nulis eius speciebus differētib⁹/ neqz eoz conditionibus: eo quia nullum elementū est corruptibile: quo ad suam essentiam. ¶ **E**lementatiua est potens p suā speciē z insistentem fm id qđ est/ z agendo fm id qđ agit/que quidez potestas ei in aliquo nō deficit. ¶ Elementatiua em sic pōt elementare elementata: sicut vegetatiua vegetare vegetata/ z insentiua sentire sensata: z imaginatiua imaginari imaginata. ¶ Elementatiua hz instinctū generalem/ a quo descendit instinctus generis z ab illis instinctus z indiuiduati z elementati descendit. Et de hoc experimētum habem⁹ in quattuor temporibus anni: videlicet in vere/estate/autūno z hyeme/ in quibus elementatiua habet diuersas operationes. Et etiā in quattuor regionibus: videlicet in oriente/ z occidente/ meridie z septentrione. Et hoc idem dici potest de vita plantarū z animalū. **A**d huc habet instinctū repēdiendi virtutes planetarū et octauę sphere. Et in isto passu cognoscit intellectus causas/quare quodlibet elementum agit per suam speciē. ¶ Elementatiua habet appetitum ad elementanda/ elementata/ratione cuius appetitus elementa inrante mixturem: z compositionē vno elemento habente appetitū sursum/ alio autem deorsum: vt ipsa sub elementatis existere possit. Et in isto passu cognoscit intellectus quid est causa motus elementoz generādo/corruptēdo z privādo. ¶ Elementatiua habet generalem virtutem a qua descendūt speciales virtutes elementoz: que quidez virtutes sunt fundamenta virtutibus vegetatis et sensatis. verūtamē suā virtus quōqz est defectiua p monstruositates causatas ab elementoz contrarietatibus. ¶ Elementatiua hz varias cōditiones/ vt vna species nō se trās mutet in aliam speciē. Et in isto passu Alchimiſte dolent z habent occasionem fiendi. ¶ Elementatiua habet naturalē defectationem sic elementādo/ sicut habet vegetatiua in vegetādo/ z insentiua in sentiēdo: rōne cui⁹ elementatiua magnificat z multiplicat acus suos q̄tum potest/ vt sua elementata in magna defectatione esse possint. Et in isto passu cognoscit intellectus qđ est causa infēsi caloriz/saporiz/ z coloriz z hmoi. ¶ Elementatiua per suam differentiam habet diuersa subiecta/ in quibus est diffusa: sicut in quattuor massis que sunt obiecta sensuum: sicut ista flamma/ iste aer/ ista

Prms

Sap

vol

urt

is

is

Glo

Dif

De octauo subiecto: scilz de elementatiua per principia deducto.

De octauo subiecto: scilz de elementatiua p principia deducto.

Elementatiua est potentia cum qua elementa intrāt cōpositionē z existūt sub elementis. ¶ Elementatiua est potētia: bona: nam sine ipsa corporalia essent ociosa/ z denūata a suo fine ad quem sunt: z mūdus nullū haberet perfectionē. Et ideo quātū est bona tantū est ratio bonoz agit bonū. ¶ Elementatiua est magna potentia: z qđ per suam magnitudinēz ambit multa/ z sua magnitudo multū magnificat suam bonitatem z duratiōē zc. ¶ Elementatiua

bona

Magna

Durat

Alchimiſte j

Aqua ista terra quibus utimur. ¶ Tez- rum elementatua est in metallis / plan- tis & animalibus / non q̄ in illis ipsa sit obiectum sensibus. Sed tantum imagi- nationi & intellectui. Et isto passu cogno- scit intellectus que fuit cā deceptiois il- lozum philoſophozum dicentium elemē- ta non esse actu in elementis / sed tantum ipsa in illis esse in potentia & virtute.

¶ Elementatua rātionē suē concordā- re / finis / magnitudinis / bonitatis / pote- statis / instinctus / appetitus / & virtutis / in eorum elementatua est remissa & con- fracta: vt fiat temperamentum inter q̄li- tates contrarias / aqua mordente ignez cum sua frigiditate / & igne aquam cum sua caliditate: et vere terram cū sua hu- miditate: & terra aerem cum sua siccitate: vt elementatua possit generare ele- mentatum / elemētando: sicut digestiua digerere digestum: & faber mollicare ferrum cum caliditate: vt fiat clauus: et in isto passu cognoscat intellectus q̄ con- cordantia est causa generatiois in ele- mentatis. ¶ Elementatua est ex cōtra- rijs qualitibus habitata & assituata: videlicet ex caliditate / frigiditate / hu- miditate & siccitate / leuitate / ponderosi- tate / raritate & densitate: vt contrarietas sit causa corruptionis in elementatis.

¶ In elementarijs sunt quattuor prin- cipia: elementans enim est vnum princi- pium efficiens / mittendo formaz in ma- teriam vt sequatur finis: videlicet ele- mentatum. ¶ Adhuc concurrunt in hoc principia huius artis. scilicet bonitas / magni- tudo &c. & etiā motus celi / qui causat in inferioribus motus elementatiue. ¶ Ami- plius in ipsa elementatua sunt decem predicamenta in quibus ipsa est diffusa & similiter regule huius artis. Principia vero sunt intellectiua / maxime obiectiue regule aut subiectiue loquēdo cōpara- tiue: et in isto passu cognoscat intellectus q̄ principia obiectant obiectum elemen- tatum & regule sustinent illud. ¶ Elemē- tariua est mediū existens inter elemen- ta simplicia & elementata / sicut sensus particularis existunt inter sensum com- mune & sensata. Et in isto passu cogno- scit intellectus motum elementatiue a quo est influxus: & a quo est refluxus: et in quo subiecta ē discursus. ¶ Finis ele- mentatiue ē habere & generare elemēta- tū in quo quiescat vltra qd elemētariua nullū appetit h̄. Si em̄ appeteret ali- quid aliud vltra iuu elemētariua finem elemētati nō esset suus proprius finis: s̄ sic plus quiesceret in hoc qd non egre-

ditur a sua natura / q̄ in hoc qd egredi- tur & faber plus quiesceret in clauo fabri- cato / q̄ in suo filio generato ab eo: & leo plus quiesceret venādo / q̄ suū similem generādo: quod est impossibile. ¶ Tre par- tet. q̄ finis elementatiue est habere & ge- nerare elementum / vt in ipso quiescere possit. Et in isto passu cognoscat intelle- ctus q̄ sic quiescit elementatiua in ele- mentato / sicut vegetatiua inuegetato / & sensitiua in sensato / & imaginatiua in imaginato / & intellectus in intellecto.

¶ Elemētariua ē in subiecto maior quo ad vna q̄litatē & nō quo ad alia: sicut in pipere ē maior quo ad caliditatē / q̄ quo ad siccitatē. ¶ Adhuc quo ad siccitatē / magis q̄ quo ad hūiditatē. ¶ Te magis q̄ ad hūiditatē / q̄ quo ad frigiditatem. Et in isto passu cognoscat intellectus per que modū maioritas elemētatiue ē sub- alternata in subiecto in quo est: vt rūtū secūdu iuuētū & sene cutē nō est itēma elemētariua maior est in medio q̄ in ex- tremitatibus: videlicet in medio etatis q̄ in iuuētute & senectute: sicut sol qui maior & calidior est in caliditate in mer- die q̄ in mane & sero effectiue. ¶ Elemē- tariua in equalitate est assituata. Ele- mēta nāq̄ eq̄les essentias habēt p̄ q̄tita- tem / vt p̄portio possit esse in elementa- tis: vt ista rosa & illa rosa sint equalēs in specie: et sic de alijs suo mō. Nam alias vnu elemētū corrūpet aliud elemētū p̄ essentia & natura: aut vnu elemētū trāsmutaret aliud in suā essentia: sicut si rosa trāsmutaret lilium aut violaz in suam essentia. ¶ Elemētariua i minoritate est assituata: eo qz sua p̄cipia p̄m̄tiua fue- rūt de nihilo deducta & creati: itē elemē- tariua scōz qd ē i minori elemētato ē qd de maior: q̄titate & h̄ituata & assituata.

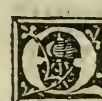
Maio

equal

Minoritas

De elemētariua per regulam deducta.

Vnum

¶ Verū / vtrem elemētariua differat ab elemētis p̄ essen- tia: et respōdētū ē q̄ nō: qz si differret p̄ essentia: itā ele- mēta nō haberet subiectum in quo essentia cōposita: neqz elemētariua esset a generare: sed a create & q̄litate elemētariua mutarent in nouū subiectum sicut caliditas & ignis q̄ est in lapide / non esset eadē p̄ specie cū caliditate ignis q̄ est in sphaera ignis: quod est impossibile sicut humanitas que nō differat ab ani- ma & corpe / prout coniunguntur: h̄uani-

De elemē- tariua p̄ regulā de- ducta.

ont

Contra

Prædicamenta

Mixt

finis

generantur Crantur ;

scititates / due igneitates / due aereitates / due aqueitates / 2 due terreitates / 2 per consequens octo elementa sicut octo qditates qd supradicte sunt: qd e absurdum dicere: sicut e absurdum dicere duas albedines / gñre / 2 duas vegetatiões / 2 duas sensatiões. ¶ Ampli⁹ esset destruct⁹ appetit⁹ natural⁹ eo qd non haberet obiectum: ignis vñus nō appeteret aliū ignez: neq ignis appeteret terrā / postq̄ per se esset sicus: et sic de alijs elementis pot dicitur suo mō: et esset destructa appropriata qualitas: et etiā secunda species regule g. significās illā qualitātē. ¶ Iterum esset destructus motus habēs appetitum sursum: et ille habēs deozium: et per consequens natura esset destructa / eo qd nō haberet subiectū in quo esset sustentata: et etiā destructa elementatiua: 2 per consequens elementata / vegetata 2 sensata. *Adhuc* omne corpus existens sub luna esset compositū in vacuitate finis / in tanto qd finis nature esset sic habitus priuatiuis nature: sicut ceatas visus / et iudicatus auditus. Et qd hec omnia sunt valde impossibilia: patet ergo per regulam h. 2 per diffinitionē veritatis qd omnia elementata sunt mixta i spheris suis 2 in massis similiter: 2 in elementatis iā magis sunt mixta 2 composita: sicut in plantis in quibus sunt composita cū vegetatiua / et in animalibus cum sensitiua et imaginatiua: 2 hoc mediante elementatiua composita cum ipsis. ¶ Sed hic miratur intellectus / terra que est inferius / per quē modū potest ascendere superius: videlicet i spherā ignis / eo quia aer est in medio contrariarū terre. Et si mulier ignis descendere ad nos inferi⁹: eo qd aqua est tria illi: vñs quo recordatur scālā concordantie in secunda figura designatam. Nam ignis descendit sic dādo de sua caliditate aerē: et puenit cum eo descendendo: 2 aer dādo de sua humiditate aque: 2 conuenit cum ea descendendo: 2 sic transit ignis in aquam per humiditātē calefactā: et aqua descendit ad terrā dādo ei de sua frigiditate calefacta 2 humefacta: et terra ascendit ad ignem dādo ei de sua siccitate calefacta / hūefacta 2 frigefacta. Et qm qditates nō dimittunt suum proprium subiectum / qualitātibus ascendētibus et descendētibus: ideo ascendunt 2 descendunt. Et sic sequitur circularis motio et mixta. ¶ Per primam regulam R. queritur / elementatiua quomō est mixta 2 composita ex quattuor elementis: sed recitatur intellectus paragraphum loci

supradictum in quo solutio questionis est implicata et significata: et hoc sufficit ad declarandum questionē p̄clibatā causa breuitatis. ¶ Per secundam regulam R. queritur / elementatiua cum quo elementat elementata: Et respondendū est qd cum instinctu et appetitu principiorum ex quibus est / sequendo motum quem habet secundum naturam diffinitionum principiorum: et sic de regulis in quibus consistit suus transitus. Et hoc idem dici potest per impessiones quas habet in decē predicamentis / suo tamen motu moto per generalem motum celi. Sed declarare hoc / esset longū: sed ipsa declaratio sans scibilibs ē sciēti hęc artē.

K. cum quo

De nono subiecto quod est de instrumentalitate.

Oni subiectus est de artificio: 2 hz tres species. ¶ Prima est de moralibus. ¶ Secūda de artibus liberalib⁹. ¶ Tertia de mechanicis. De prima. s. de moralibus hic tractabimus. De secūda 2 tertia tractabimus in vñdecima parte hui⁹ libri: videlicet in applicatione. ¶ Secundum est qd de moralitate possunt tractari duobus modis. s. secundū virtutes 2 secundū vitia. Et primo de iusticiā que est in genere virtutis tractabimus.

De nono subiecto Moral⁹ qd est de Art⁹ lib⁹ instrumentalitate. Art⁹ Arch⁹

De iusticia p̄ principia deducta

Oniā iusticia est applicabilis ad suū genus: videlicet ad virtutē que ē principis vñū huius artis: 2 similiter de equalitate pot dicitur et ideo sicut ista duo principia sunt deducta p̄ principia 2 regulas vt patet in octaua parte huius libri que est de mixtione principiorum: idcirco iusticia applicabilis est ad virtutem 2 equalitatem secundum qd ipse sunt deducte per principia 2 regulas. Nam particulare secundum conditiones ipsius vniuersalis: sed ad maiorem euidētiā iusticie volumus discurrere eam per principia 2 regulas huius artis. ¶ Iusticia ē habitus cum quo iustus iuste agit quoniam bonitas est ratio bono qd agit bonum: ideo iustum est qd bonum agit bonum. Quapropter quando agit bonū / iuste

De iusticia per principia deducta.

Iustitia applicat ad virtutem et equalitatem

bonitas

K. mo

Non pars

agit: vnde patet q*uod* iusticia oritur de ratione bonitatis. Et in isto passu cognoscit intellectus q*uod* iusticia oritur ex parte suo actus: q*uod* bonitas est disponens ipsas iusticia in quantum est ratio bono q*uod* ipse agit bonus: quoniam magnitudo est id ratione cuius duratio zc. sunt magne: ideo magnitudo est dispositio magne iusticie/bonitatis z durationis: vt si bonus agit bonum magnus z durabile zc. tunc tempus iusticie erit magnus habitus collectus de bonitate/magnitudine/ duratione zc. Et in isto passu cognoscit intellectus q*uod* que ad modum magna iusticia est connera cum principis/et ab eis deriuata: sicut bonitas/magnitudo zc. durat p*er* durationem/ sic iusticia durat per illam/ supposito in q*uod* non superueniat iniuria. Et in isto passu cognoscit intellectus p*er* que modum durat habitus iusticie/ dato q*uod* homo vtat altera virtute/ aut ipse dormiat. Et in isto passu est intellectus moralis et practicus.

¶ Postquam bonitas est ratio bono q*uod* agit bonum/ z magnitudo disponit q*uod* illud bonum sit magnus/ z duratio disponit q*uod* sit durabile: z potestas no est ratio q*uod* bonum possit existere z agere bonus/ iusticia disponit vt sit deducta per illud agere. et q*uod* bonus agit bonum/ tunc iusticia est oritur/ z est de potentia in actum deducta.

¶ Iusticia per intellectum est intelligibilis/ z p*er* voluntatem amabilis. Et ideo intellectus z voluntas ipsa obiectant/ postquam iusticia est nata/ actus iusticie remanet in potentia. ipsa namq*ue* iusticia in duratione/ z potestate zc. est gubernata.

¶ Iusticia per bonitatem/ magnitudinem zc. est disposita: z ideo per voluntatem est amabilis. nam omne bonus est amabile: z ideo quando diligitur cum dispositione bonitatis/ magnitudinis zc. tunc iusticia de potentia in actum deducit.

¶ Iusticia est virtus/ que quidem virtus est suum gen*eris*: eo q*uod* sub virtute consistunt multe virtutes: et ideo sicut virtus in coram omni ex bonitate/ magnitudine zc. sic iusticia oritur p*er* eodem modum q*uod* que virtus moralis oritur. Et in isto passu cognoscit intellectus p*er* que modum particulare cum suo vniuersali regit z dirigitur. Et isto passu iusticie debet valde congaudere/ eo q*uod* in se passus est regula generalis infallibilis ad omnia iura.

¶ Iusticia sine veritate esse non potest: z ideo q*uod* est cum illa: sequitur q*uod* illa sit cognoscibilis per illum modum q*uod* que veritas est cognoscibilis in discursu principiorum z regularum.

Et in isto passu cognoscit intellectus q*uod* iusticia est facilius ad cognoscendum cum discursu veritatis posito in mixtura principi

porum regularum. In gloria bonitas/ magnitudo zc. habent delectationem z quietem: ipsam aut habere non possent absq*ue* iusticia. Et ideo q*uod* sunt in delectatione conscientia non mordeat: eo q*uod* iusticia est in illa delectatione. vñ sequitur q*uod* quies conscientie significat z declarat iusticia in illa delectatione. ¶ Iusticia ratione differentie habet duas partes: videlicet pondus et proportionem: quo ad pondus est intensio: sed quo ad proportionem est extensio: z ideo in causis quoadmodum requiritur iudicium intensiue/ z quoadmodum extensiue/ sicut q*uod* subiectus iudicij est dispositum z ordinatum ad recipiendum iudicium. ¶ Iusticia p*er* concordantiam principiorum oritur et viuunt: ideo in cognoscendo concordantiam principiorum ad vnum iudicium cognoscit iusticia cum suis conditionibus. n*on* cognita causa cognoscitur effectus. ¶ In iniuria est iniusticia iusticie: eo q*uod* iniuria est habitus priuatiuus/ z q*uod* concordantia est amica principiorum: ideo iusticia est habitus positiuus. Nam vnum contrarium cognoscitur p*er* reliquum. ¶ Iusticia dicit siue significat essentialiter/ sed ius significat esse iusticie: z quia essentia in suo esse est substantiata/ ergo iusticia in iure est substantiata. vnde patet ex predictis q*uod* iudex in principio absolutio est causa efficiens/ que quidem iusticia est principium formale z ius materiale: eo quia per iusticiam formatum est. Iudicium no est principium finale: eo q*uod* in ipso est quies. ¶ Iusticia est medium iter actorem z reum/ cuiusq*ue* iudex dat vnicuiusq*ue* ius suum. Nam sicut iusticia non potest esse medium absq*ue* iudicare/ neq*ue* etiam absq*ue* bonificare/ magnificare zc. vt suus iudicare sic sit mixtum cum bonitate/ magnitudine zc. ¶ Fines iusticie est quies principiorum: eo quia sine iusticia quiescere non possunt. Vnde sequitur q*uod* iusticia est subiectum finale in quo principia habent pacem inter actorem z reus reddendo vnicuiusq*ue* q*uod* suum est. ¶ Iusticia est maior per substantiam q*uod* per accidens. vnde sequitur q*uod* sua maior maiortas est substantialis/ z sua maior minoritas est accidentalis. Ipsa quidem maior maioritas est cum maiori bonitate/ magnitudine zc. et maior minoritas est cum minori bonitate et magnitudine zc. Et ideo in causis iudex debet cognoscere q*uod* est iusticia maior aut minor/ in cognoscendo iusticiam substantialem z accidentalem: z ista noticia est in causis valde necessaria: n*on* iusticia quoniam stat p*er* actorem substantiata/ z pro reo accidentaliter z eorsus/ vt patet per esse z bene esse: esse enim in cau

Mag.
Durat

glor

diff

Comor

ant

Plur
Prin

Mud

fini

Maw

Rfur

voluit

vnt

veritas

Iusticia Est forma
Ius est in Iusticia

Iusticia hinc originem non gerit
satis est, ut nimmer ex istis
paup*er*u linguam videret, et ex vphim sua vlti
antim et mirum

no dicit necessitate: sed bene esse contingentiā /z in isto passu cognoscit intellectus q̄ necessitas nō hz legē. ¶ **Qualitas** est habitus iusticie: eglitas qdē generatior est ipsa iusticia. Et ideo secūdu q̄ e q̄ litas est discursus in tractatu principioꝝ: sic d̄z iusticia discerri in eodē: vt iam in prædicto est: et in isto passu cognoscit intellectus q̄ bonus z equum est reddere vnicuiq̄ quod suū est: cū bonitate / magnitudine zc. ¶ **In causis vna iusticia ē maior altera iusticia: et illa que ē minor: distat magis a magnitudine bonitatis / durationis zc. q̄ illa q̄ tantū non distat ab eodē /z in isto passu cognoscit intellectus q̄ iudex possit cognoscere in causis minorē iusticia cūz minorē magnitudine bonitatis / duratiōis zc. que cum maiori tate iusticie concordat.**

De iusticia per regulas deducta. *hru m f*

Dicitur regulam b. querit / iusticia corrupta in hoīe / an ipsa reuertatur in eundē nūcūꝝ quando iniuria corrūpitur? Et respondendū est q̄ nō. Nam sicut naturaliter materia disponitur z proportionatur successiue forma i instanti in ea introducitur: sic habitus moralis successiue disponit z proportionatur z in instanti pficitur: et ideo quando habitus corrumpitur / ipse in instanti corrumpit. ¶ **Per primā speciē regule c. querit iusticia quid est? Et respondendum est q̄ est illa forma cui proprie competit iudicare.** ¶ **Per secundā speciē c. querit iusticia quid habet in se essentialiter? Et respondendū est q̄ habet suos correlatiuos morales videlicet iustificatiuum / iustificabile z iustificare cum quibus est habitus: sed hic dubitat intellectus: vtrū iusticia remaneat habitus quando homo non vtrū illa / aut doimit / aut vtrū alia virtute? Et respondendum est q̄ est sic: iusticia enim nō corrumpitur: nisi quando iniuria introducit. ¶ **Per tertiam speciē queritur / qd est iusticia in alio? Et respondendum est q̄ est in causis causa /z in alijs virtutibus est connexio earum: sicut humilitas z patientia / que iuste se conueniunt.** ¶ **Per quartam speciē queritur / iusticia quid hz in alio? Et respondendū est q̄ hz obiecta in causis / q̄ iuste sunt obiectata: etiā habet impressiones principioꝝ****

rum z regularū /z decē predicamentoz. ¶ **Per primā speciē regule d. querit / iusticia de quo est? Et est dicendū q̄ ipsa est de disponētia principioꝝ z regularum /z decē predicamentoz /z co qz sub ipso ē.** ¶ **Per secundā speciē querit / iusticia de quo est? Et dicendū est q̄ ipsa est de sua specifica materia z forma / que descendunt per differentiam z proprietatem a generali virtute: vt iustū p iusticiā in iudicio possit agere.** ¶ **Per tertiam speciē queritur / iusticia cuius est? Et respondendum est q̄ est iusti: sicut cappa cappati.** ¶ **Per primā speciē regule e. queritur / iusticia quare est? Et respondendū est q̄ est ex tuncq̄ bilibus z are principioꝝ collecta est: videlicet ex iustificatiuo / bonificatiuo zc. z iustificabili z bonificabili z iustificare / bonificare z magnificare zc. Et in regulis assuita est per proprietate z improopia z specifica materia et forma inducta est: nam sicut eadem qlitas: videlicet eadem significatas est per vnā formā specificā in rosa /z p aliam in viola: sic eadē virtus est per formam z materiam specificas iniusticias /z per alias in prudentia. ¶ **Per secundā speciē querit / iusticia qre est? Et respondendū est: vt principia a quibz descendit habeat actus rectos in causis. Adhuc est: vt cuius habeat pacē z bonū publicū.** ¶ **Per primā speciē regule f. querit / iusticia q̄ta est? Et respondendū est q̄ est q̄ta continue siue habeat q̄titate continue: eo quia est habitus continuus: nō aut quia punctualis: neqz linealis: qz nō est de conditione corporis: neqz crescit: neqz descre scit: licet suū actus q̄nqz sit magnus: q̄nqz paruus: sicut idē martellus qui q̄nqz dat magnū icū / quādoqz paruū / secūdu agētis voluntate vtrū illo ad placitū suū.** ¶ **Per secundā speciē regule g. querit / q̄ sunt sue q̄titates discrete? Et respondendū ē q̄ sunt ille quas hz p differentia. iusticia est vna q̄titate hz in iudice: alias in actore: alia vero in reo: sicut eadē aq̄ vna sitū hz in vase circulari z aliū in vase triangulari.** ¶ **Per primā speciē regule g. querit / iusticia qualis? Et est dicendū q̄ est talis qlis est per bonitate / magnitudinem zc. sine quibus esse non potest.** ¶ **Per secundā speciē g. querit / iusticia qualis est? Et est dicendū q̄ est talis qualis potest esse per connexionem aliarum virtutum que habent per iusticiam actus rectos.** ¶ **Per regulam h. queritur / per quem modum consistit iusticia in tempore successiue de vno obiecto i aliud: sicut nauis i motu continuo lo-****

D. dr q̄
Primit
Ant
Post
E. quare
forma

formatus
E. quare
Conti

Distinta

G. qualitas
Propri

App

H. q̄n
c d v

r glit
n
uno
De iusticia per regulas deducta.
C. qd
m si
F. m si
in alio
in alio

caliter: s3 iusticia p̄sistit sic absq̄ successione in tpe in subiecto in quo est sicut homo sedens in nauemouente: r in motu continuo. Et quo ad species t̄pis illa sufficienti cā breuitatis. ¶ Per regulā i. querit iusticia quō p̄sistit in loco cū ipsa nō sit p̄ticularis neq̄ linealis. Ad qd̄ respondendū est q̄ p̄sistit in loco p̄ illū modū q̄ dictus est in regula. h. nā mediante subiecto in quo est iusticia/ ipsa consistit in loco p̄ accidē. Et hoc sufficiat de speciebus loci cā breuitatis. ¶ Per primam speciez regule r. querit iusticia quō est: r r̄ndendū est q̄ est per illum modū per quē a suis principis collecta est: r in regulis posita est cū diffinitionib⁹ principior/ r cū assuatiōib⁹ regularū r specierū. Et hoc significatū ē p̄ hoc qd̄ de ea supra dictū est. ¶ Per secundā regulā r. querit iusticia quō est: r r̄ndendū est q̄ est cū materia r forma specificis ex q̄bus est: r cum differentia que diuidit generale virtutem in multos habitus: r est cū proprietate que specificat ei talē materiam r nō aliā/ r talem formā r nō aliā: vt sit oīno virtus specialis. Adhuc est cū agente qui acquirit ipsam/ r est cum bonitate: qz bona est. r sic de alijs sine quibus esse non potest.

De prudentia per principia deducta.

Lomo subsistens rōni bonitatis qn̄ ipsa est ratio bono q̄ bonus agat bonū/ tūc tēpotus bonus est de prudentia habitat⁹: qn̄ autem nō subsistit rōne bonitatis/ tūc t̄pis est impudēs. ¶ Homo disponēs suā bonitatē cum magnitudine/ vt ipsa sit magna ratio bono q̄ agat magnū bonū/ prudens est. ¶ Homo antiquus suā prudentiā p̄seruando cū eā in causis/ cū illa quidem prudens submittit prudentias nouas. ¶ Prudentia cum potestate pot̄ r potestas cū prudentia est gubernata r acquisita. ¶ Prudentia est habitus scientie per intelligere/ r fidei p̄ credere. ¶ Prudentia primo r principaliter est habit⁹ per amorē: secundarie aut̄ per timorem: nā timor consequitur amorē. ¶ Prudentia qn̄ est bona/ tunc t̄pis est virtuosa: qn̄ autēz est mala/ tunc est vitiosa. ¶ Prudentia cū veritate est vera: s3 cū falsitate est falsa. ¶ Prudentia cum parua pena disponit magnā gloriā. ¶ Prudentia disponit differentias: sed impudentia confusione.

¶ Prudentia concedit virtutē cum virtute: sed imprudentia/ virtū cū vitio. ¶ Prudentia cōtradicit ignorantie que est sua inimica: r imprudentia tradit intellectui qui est: suis inimicus. ¶ Prudentia conseruat causas finē q̄ ipse sunt assuatiē in principio. Impudentia autē illam assuatiōem corrumpit r destruit. ¶ Prudentia disponit mediū existens p̄posito maliter inter principium r finē. Impudentia autē agit per oppositū. ¶ Homo prudens cum fine perfectionis quiescit: sed hō impudens cū fine imperfectionis/ laborat. ¶ Prudentia cū maioriā bonitatis magnitudinis/ est maior. Impudentia cum maioriā malicie est maior. ¶ Prudentia cū equalib⁹ causis equalificat suos actus: s3 imprudentia cū incēlibus vult illos cocquare. ¶ Prudentia cum maioriā fugat impudentiam. Impudentia autē cū minoritate fugat prudentiam.

De prudentia per regulas deducta.

Ceritur vtrū prudentia simpliciter sit de genere scientie: r r̄ndendū est q̄ nō. ¶ Homo credēs veris causis prudēs est. ¶ Per primā speciez regule c. queritur: prudentia quid est: Et est dicendū q̄ ipsa est habitus cū quo prudens ante eligit magnū bonū q̄ paruum/ r ad bonas cōtingentias se disponit/ r a malis se deuitat et segregat. ¶ Per secundā speciem querit: prudentia quid habet in se cōsentiale/ cui r̄ndendūz est qd̄ h3 suos correlatiuos/ sine quibus prudens agere nō pot̄. ¶ Per tertiam speciez querit: quid est prudentia in alio: r respondendū est q̄ est in bonitate bona: s3 ē mala in malis: r est i virtutibus foris: r in peccatis debilis. ¶ Per quartā speciez querit: prudentia quid habet in alio: dicendū est q̄ in virtute habet meritū: s3 in peccato culpam. ¶ Per primā speciez regule d. prudentia de q̄ est: r r̄ndendū q̄ ipsa est de fantasmatib⁹ que intellectu acq̄rit p̄ diligentē r experientia vt fugiat labores: r in fine quiescat. ¶ Per scōam speciez q̄rit: prudentia de q̄bus est: r est dicendū q̄ est de suis iuris r bilib⁹ q̄ solū ei cōpetūt. ¶ Per tertiaspeciez q̄rit: prudentia cū est: r dicendū est q̄ ipsa est subiecti in q̄ est/ sicut cappa capati. ¶ Per primā speciez regule e. q̄rit: prudentia que est: r r̄ndendūz est q̄ est co

.i. ubi
c. d. k

.k. quo mō

.k. cum q̄

bonit
Deductio
prudentie
p̄ principia

Mag

Oratio

Prin

Sup

vd.

vnt

vnt

glo

Dif

Corn
Cont

Prin

Art

Sum

Mino

Egl

Mino

Deductio
prudentie
per regula
-C
ip̄ m 51

Prin

m ab

Prin ab

D. r g

Prin

Mn

Prin

E. gr

for

qz ex suis tuis z bilibus specificis cōstituta est. ¶ Per secūdā speciē querit / prudentia quare est? et respondēdū ē qz ipsa est propter utilitatem prudentis vt euz ipsa acquirat quietē. ¶ Per primā speciē regule queritur / de continētia cōstituta prudentē. Ad quod respondendū est qz prudentia inq̄tum est habitus / hz sic conuinuam cōstituta: sicut cappa cappati. ¶ Per secūdā speciē querit de discreta cōstituta prudentē: et respondendū est qz ipsa hz discreta cōstituta rōne differentie suozū correlatiuozū. ¶ Per primā speciē regule querit de prudentia que est sua ppria passio z qualitas: Cui respondendū est qz est prudentia. ¶ Per secūdā speciē queritur / que est appropriata qualitas prudentē: Et respondendū ē qz est bonitas in bonis z malicia in malis. ¶ Per regulā h queritur de tēpore prudentē: Et respondēdū ē p regulas c.d.k. Nā ille significat modū quo prudentia consistit in tēpore p hoc qd est: z p ea de qbus est: z per modum quē habet in tēpore qn̄ prudens vtitur prudentia in tēpore. ¶ Queritur p regulā i. prudentia vbi est? Et respondendū est qz in regulis c.d.k. extra quas in subiecto esse nequaq̄ potest. ¶ Adhuc est in factis prudentia euz quibus ipse prudenter agit. ¶ Per primam regulā k. queritur / prudentia quomodo est? Et respondendū est qz ipsa est per illū modū quē prudēs hz / causando eā / z colligēdo similitudines principiozū z regularū ex quib⁹ est. ¶ Per secūdā regulā k. queritur / prudentia cū quo est? Ad qd respondendū est qz ipsa est cum prudentia / diligentia / scientia aut credulitate / dispositione z pportione / sine quibus esse nō potest.

De fortitudine per principia deducta. 107

Fortitudo sub ratiōe bonitatis nutritur / coloratur z disponitur / z pportionatur z cōditionatur. ¶ Fortitudo cū magnitudine bonitatis / magnitudinis / durationis zc. exceptis cōtrarietate z minoritate / ē impugnabilis z defendibilis. ¶ Fortitudo antiquata cū duratiōe bonitatis / magnitudinis sibi submittit fortitudines nouas. ¶ Fortitudo cū potestate bonitatis / magnitudinis zc. olap. ¶ Fortitudo fortior ē cū intelligere qz cū credere. ¶ Fortitudo fortior ē cū amare qz cū timere: sicut

ne fortitudine nulla virt⁹ ē fortio. ¶ Fortitudo cū veritate causat audaciam z victoriam. ¶ Fortitudo cū delectatione facit hoies magnanimū. ¶ Fortitudo cū alijs virtutib⁹ diuersificat actus suos. ¶ Fortitudo cū maiore virtute maiore cōcordantiā hz. ¶ Fortitudo in peccatis ē habit⁹ pnuatiuus. ¶ Fortitudo hz picipia specificis / vt actus specificos habere possit. ¶ Fortitudo est mediū existens inter virtutē z virtutē. ¶ Fortitudo euz sine ultimo causat audaciā z victoriā. ¶ Fortitudo maior est p ea que sunt subalternā: qz per ea que sunt equalitā. ¶ Fortitudo est fortior cū causis equalibus qz cū inequalibus. ¶ Fortitudo minor est euz maiori virtutē / z etiam est pugnabilis z deuincibilis cum illo.

De fortitudine per regulas deducta.

Trū fortitudo sit fortior p pspertates qz p adueritates? Et respondēdū est qz sic cū pspertate eim̄ pugnat cū acritate z amore. Cū adueritate aut̄ pugnat cū patientia z timore. ¶ Queritur per primā speciē regule e. fortitudo quid est? et respondendū est qz est habitus ponēs fortificabilia cōtra vitia. ¶ Per secūdā speciē qrit / fortitudo qd hz in se sibi cōsentanea: et respondēdū est qz ipsa hz suos correlatiuos cum quibus est habit⁹. ¶ Per tertiā speciē queritur / qd est fortitudo in alio? ad dicendū ē qz ipsa est in bonitate bona et magna in magnitudine: nāna virtus p accidēs ē habit⁹ alteri⁹ virtutis. ¶ Per quartā speciē querit / qd habet in alio? et respondendū est qz habet in bonitate bonū actū: z in magnitudine magnū zc. et in iusticia iustū: sicut bonitas qd est fortis in fortitudine. ¶ Per primā speciē regule d. querit / fortitudo de quo ē? Ad qd respondendū est qz ipsa est de actib⁹ superiorum potētiarū: videlicet de intelligere / dilgere z recolere. ¶ Per secūdā speciē querit / fortitudo de quo ē? Ad qd respondendū est qz ipsa est de suis tuis z bilib⁹ / vt ipsa possit habere actū specificū. ¶ Per tertiā speciē qrit / fortitudo cuius est? Cui dicendū est qz ipsa est subiecti in quo ē / eo qz sibi instrumētū est. ¶ Per primā speciē regule e. querit / fortitudo qre est? et est respondēdū qz ipsa ē qz habitus acquisitus est. ¶ Per secūdā speciē queritur / fortitudo quare est? Et

virt
Anno
Prim
Mrd
fmir

De fortitudine per regulas deducta.
- C. qm̄d
ist m sr
ht m se
ist m alio
ht m alio

D. dr quo
Primi
Mati n
Pos. r.
E. qm̄n
form
fimal

fina
E
vnt
vnti
fnt
g. gh
vnp.
ppro
t. gn
dk
vbi
dk
qmo
m g
Gom
De fortitudine per principia deducta.
Mag
vrat
D. dr
sup
vbl.

F. quatuor
C. m. h.

Dis. m. h.
G. q. h.
Propri.

App.

H. q. n.
c. d. k.

v. b. y.
c. d. k.

K. quomo

K. m. quo

bonnar

May

D. n. y.
B. t. m.

respondendum est qd ipsa est vt alie virtutes contra vitia vicioriam habere possint. ¶ Per primam speciem regule f. queritur / fortitudo qta est. Ad qd dicendum est qd ipsa est tanta qta ipsa est habet acquirunt. ¶ Per secundam speciem queritur / fortitudo qta est discretum. Cui respondendum est qd ipsa hz fortitatem discreta p qua suu actuz crescit aut decrescit. ¶ Per primam speciem regule g. queritur / que est propria qlitas fortitudinis. Ad qd dicendum est qd virtutias / iustitias cu qua est in sua continua qlitate pmanes sicut homo in sua risibilitate. ¶ In isto passu cognouit intellectus qd essentia sua non crescit / nec decrescit. ¶ Per secundam speciem queritur / que est appropriata qualitas fortitudinis. Ad qd respondendum est qd est iusticia zc. Nam sicut iusticia p fortitudinis est fortis: sic fortitudo per iustitiaz est iusta: et in isto passu cognouit intellectus qd virtus per appropriatam qualitatez crescit / aut decrescit actu suu scdm qd illa qualitas est ei infusa. ¶ Per regulam h. querit / fortitudo qn consistit in tempore. Ad qd respondendum est qd per illu modu qui significatur per regulam c. d. k. Na per tertiam speciem c. est in subiecto mobilis z successiua secundum motu z successioez subiecti i quo est. ¶ Per quartam autem speciem habet nouitatem: z sic de alijs regulis suo modo. ¶ Per regulam i. queritur / fortitudo vbi est. Et respondendum est qd ipsa est in victoria: sicut agens in effectu suo: sicut patet p tertiaz speciem regule c. Et sic de d. k. dici potest suo modo. ¶ Per primam regulam k. queritur / fortitudo / quomodo est. Et e dicendum qd ipsa est per illu modu que hz in diffinendo se p alias virtutes / causando suas similitudines. ¶ Per secundam regulam k. queritur / fortitudo cum quo est. Ad quod dicendum est qd ipsa est cu principijs z diffinitionibz aliaru virtutu z cu alijs virtutibus / maxime cum potestate / voluntate / spe z charitate sine quibus esse non potest.

De temperantia per principia deducta. 108

Emperantia subsistens roni bonitatis hz bonu acum. ¶ Temperantia cu magnitudine e magna: z hz magnu actu. ¶ Temperantia qm magis durat / ratominus de labore hz. ¶ Temperantia absq potestate

aliarum virtutum potestatem habere no pot. ¶ Temperantia p suu actu est scibilis. ¶ Temperantia est amabilis i verbis z in expetis z in mesa. ¶ Temperantia est illa virtus q frequenter e necessaria. ¶ Temperantia cu iustate causat actu suu. ¶ Temperantia causat quiete / sanitate e delectatione. ¶ Temperantia tempore distigit inter maius z minus eligendo equalitatez. ¶ Temperantia cocordat cetera res ad vnus sine. ¶ Temperantia maxime cotradicit gula. ¶ Temperantia i principio oportet qd sit fortis vt sequat mediu / z per mediu se qua finis. ¶ Temperantia est mediocritas mensura diminuendo magis / in augmetando min. ¶ Temperantia cu sine quietis in labore. ¶ Temperantia cu maiore virtute e maior. ¶ Temperantia cu rebz equilb. crescit suu actu. ¶ Temperantia cu minoritate laborat: z cum ea est infirma.

De temperantia p reglas oducta

Tru temperantia sit necessaria oibus virtutibus. Et responde da e qd sic vt virtutes habeant actus temperatos. ¶ Per primam speciem regule c. queritur / quid est temperantia. Respondendum e qd est illa virtus cum q ho hz actus temperatos. ¶ Per secundam speciem regule c. querit / temperantia qd hz in se cocsentialiter. Ad qd respondendum est qd ipsa hz suos correlatiuos sine quibus esse non pot / cu quibus e habet / subiecti i quo est. ¶ Per tertiam speciem querit / temperantia qd est in alio. Et respondendum est qd ipsa est in agete mensura q cu ea mensurat actus suos temperatos. ¶ Per quartam speciem querit / temperantia qd est in alio. Cui respondendum est qd ipsa hz in principijs actu suuz / z in iusticia iustuz / z prudencia prudetez / z in fortitudine forte. ¶ Per primam speciem regule d. querit / temperantia de quo est. Ad qd respondendum e qd ipsa est de similitudinibz actu aic: videlicet de similitudinibus itelligendi / diligendi z recolendi. ¶ Per secundam speciem querit / temperantia de quo est. Ad qd respondendum est qd ipsa est de actibus temperantia imagiatur / sentitue / in subiecto i quo e. ¶ Per tertiam speciem querit / temperantia cui est. Ad qd dicendum e qd ipsa est subiecti cui est habet. ¶ Per primam speciem regule e. querit / temperantia de quo est. Cui dicendum e qd ipsa e. Na causata e p tepatu rocinari / maglari / sentire. ¶ Per secundam speciem querit / temperantia que e. Et respondendum e qd ipsa est vt subiecti in quo est / habeat p ea actus temperatos. ¶ Per primam speciem regule f. querit / temperantia qta est discre

Sap.
volunt
unt
vnt
qu
Dis
Cum
Cont
Prin
Mia
firi
Mau
Equa
rino

De temperantia p reglas deducta.

C. i. ist m. s.

ht m. s.

im ab

ht m. s.

D. Pri

Ma

Pos

F. for

fima

F. Cont

ter: Ad qđ respondēdū est qđ ipsa hz qđ tatem discretā: cū qua crescit z decreuit suos actus. ¶ Per primā speciem regulę s. querit qđ est. ppria qualitas temperantie: Ad qđ respondēdū est qđ est abstinentia. ¶ Per secūdā speciem querit qđ est qđitas appropinquata temperantie: et respondēdū est qđ ē bonitas / magnitudo equalitas z iusticia. ¶ Per regulā h. queritur qđ temperantia consistit in tempore: Ad quod dicendū est qđ ipsa consistit p illū modū p quē subiectū in qđ est consistit in illo temperantia existente habitu hz subiectū suos actus cū illa. ¶ Per regulā i. queritur temperantia ubi est: Et respondēdū est qđ est in subiecto in quo est: sicut cappa in cappato / vel efficiā in effectu. ¶ Per primā regulā h. querit temperantia quō est: Ad qđ respondēdū est qđ ipsa ē p illū modū p quem hō cū actibus superiorum potentiarū secūdū intelligere / diligere z recolare: temperat actus inferiorum potentiarum: videlicet imaginari / affari / comedere zc. Et hoc signatur per regulā c. d. h. ¶ Per secūdā regulā h. queritur temperantia cum quo est: Ad qđ respondēdū est qđ ipsa est cum iusticia / prudentia zc.

De fide per principia deducta.

De fide p principia deducta.

vult

long

Et analogiam oportet nos discernere istud capitulum: vnde videmus p quem modū fides est superius: z intellectus inferius: et primo p bonitatem: qđ intellectus nō pot tantum obiectare deū qđ tū ipse obiectabilis ē: iō diuina bōitas est rō deo qđ pponat se intellectui hūano / obiectādo z credēdo: hoc quidē intelligens bonū est: z tunc tēporis intellectus obiectat deum credendo ipsum esse vñū infinitū z eternū creatorē / saluatorē: z huiusmodi. z hoc intellectus facit supra suā naturā: et talem obiectationē dicimus esse sanctā si dem admirabilem z bonā. ¶ Deus est magnum obiectum / z secūdū suā magnitudinem intellectus nō pot ipsum naturaliter obiectare: idcirco deus magnificat intellectus: vt magnifice agat supra suā naturā simpliciter credēdo: et sic fides ascendit sup intellectus: sicut oleum ascendit super aquā. Nā qđ intellectus attingit deū esse vñū cū fide / credit magis esse vñū qđ cum intelligere intelligat ipsum esse vñū: intellectus enim al-

tior est per magnitudinem cum credere absq; labore / qđ cū intelligere cum labore. ¶ fides durat per durationem a deo data / intelligere aut durat per scientias acquisitā: vñ patet qđ fides est superius: sed intellectus est inferius: et qđ homo fide habitus / peccat p auariciā / aut luxuriā zc. fides durat in subiecto sub portione / z cū difformitate. Nam subiectū nō est dispositū cum iusticia / prudentia zc. ¶ Sicut alius qui nō est dispositus: vt serico sit indutus. ¶ Prima causa plus pot qđ secūda / z qđ secūda potest cū prima: tunc potest supra seipsā. Quapropter intellectus pot per primam causam credere in eam: sed qđ potest p se / est intelligere deū z adiuuāte tamen credere ad suum intelligere: sicut dixit Esaias: nisi credideritis nō intelligetis: sicut alius hō qui non erat philosophus: et in posterū fuit philosophus / vñ non erat philosophus / credebatur deum esse: sed cum fuit philosophus intellexit deū esse. Et tunc intellectus ascendit ad illū gradum intelligendo / in quo erat credēdo. Verū tamen non dico qđ propter hoc fides destruat: sed qđ ipsa ascendit in altiore gradum obiectando / plus credēdo deum esse / qđ intelligendo ipm esse: sicut oleū in vase in quo est supra aquā. Et qui adderet pl^u de aqua ducto vasi / aqua quidem ascenderet ad illum locū in quo erat oleum. Et deinde oleus ascēderet in altiore locum in quo nō erat. ¶ Deus est intelligibilis per suā naturā. Et ipse causat qđ intellectus humanus intelligat multum per naturā / deo habituante illum de fide: vt ipse cum fide adiuuet eum ad intelligendum. Intellectus enim plus potest ascendere ad primum intelligibile: videlicet ad deum cum duobus habitibus / qđ cum vno tantum: sicut ipse plus potest cum prudentia z fortitudine / qđ cum prudentia tantum: quando intellectus intelligit obiectum primum / fides disponit ipsum intellectum ad intelligendum. Sicut charitas disponit voluntatem ad amandū obiectum primum. Et sicut voluntas nō posset amare obiectum primum sine charitate: sic intellectus nō potest intelligere obiectum primum sine fide. Unde patet qđ sicut charitas nō corrumpitur quando voluntas amat primum obiectum: sic fides nō destruitur quando intellectus intelligit primum obiectum. Nam potentia nō contradicit sue dispositioni communi. Per illam enim ascendit et fortificatur. ¶ fides est

vult

plur

sup

vult

R. iij

Analogia, proprietas, proportio, similitudo, communis natura.

vnt

virtus existens habitus in intellectu: alioquin fides non posset esse virtus: neque habitus: sicut charitas que non posset esse habitus: nisi voluntas esset ei subiectum. Et ideo sicut charitas facit ascendere voluntatem ad amandum obiectum virtus: sic fides facit ascendere intellectum ad intelligendum obiectum virtuosum. ¶ **Fides** cum veritate est habitus intellectus: et ideo quod intelligit obiectum primum cum veritate ipsius intelligitur. **Nam** absque veritate eum intelligere non potest. Et ideo veritas est principium fidei: et intellectus commune: verumtamen fides in veritate est superius in credendo: intellectus autem inferius in intelligendo: ideo quando intellectus ascendit in altiore gradu in veritate: et similiter fides ascendit in altiore gradu in ipsa veritate. **Nam** habitus est inferius: sed habitus est inferius: sicut homo cappa tuus ascendens in monte cuius corpus est inferius: et sua cappa in ipso superius. ¶ **Intellectus** non potest intelligere deum nisi cum labore: sicut homo ascendens in monte quod in illum ascendere non potest nisi cum labore: sed cum intellectus ascendit ad deum cum fide non laborat: sed potius in illo se delectat credendo: et quod potentia altior est sine labore quam labore: ideo intellectus est altior credendo divinam gloriam quam intelligendo. ¶ **Intellectus** non distinguit credendo modaliter et necessitate: sed largitate et confusione: sed intellectus cum intelligit vere necessitate quidem et inconfuse intelligit: et ideo intellectus in credendo est instantaneus: intelligendo autem successivus: quare patet quod intellectus altior est in credendo quam intelligendo: cuius ratione suus actus est super sua natura credendo: sicut actus est super sua natura calefaciendo. ¶ **Fides** est habitus a deo datus: et sic a deo gubernatur: sicut a deo creatur: unde patet quod intellectus non potest tale habitum gubernare: nam super sua natura est: verumtamen disponit se ut succubatur ei: timendo deum offendere non credendo in eum. Et sic oportet concordantiam inter intelligere et credere. **¶ Illa** lex quecumque sit per fidem oportet quod sit vera. Sicut per bonitatem oportet esse bonam: et per magnitudinem magnam etc. Et ideo lex illa oportet quod sit vera: id est quod fides est altior in veritate: et magis contra peccata: et in isto passu cognoscit intellectus: quod lex oportet quod sit vera: aut lex christiano: aut sarraceno: aut iudeo: etc. ¶ **Fides** in principio disponit intellectum ad intelligendum: ut per regulam b. patet. Et quoniam intellectus est in aliquo gradu in intelligendo: fides disponit il-

lum in illo gradu credendo: ut ascendat in alium gradum intelligendo: et sic de gradu in gradu: quousque intellectus ascendit ad primum obiectum: et in ipso quiescit intelligendo: sed maxime in via credendo. ¶ **Fides** est in medio cum quo intellectus acquirit meritum: et ascendit ad primum obiectum: quod quidem influit in intellectu fidei: ut ipsa sit intellectui vnus pes ad ascendendum. Et intellectus habet alium pedem de sua natura: videlicet intelligere: sicut homo ascendens scalam cum duobus pedibus. Et in primo scalone primo ponitur pes fidei. Et in illo met pes intellectus ascendendo gradatim. Et in secundo scalone primo ponitur pes fidei: et deinde pes intellectus ascendendo gradatim cum prioritate fidei: et cum posterioritate intellectus: et similiter sicut in disputatione primo ponitur dubitatio: deinceps affirmatio vel negatio. Credere non est finis intellectus: sed intelligere: verumtamen fides est suum instrumentum ad elevandum suum intelligere cum credere: ideo sicut instrumentum consistit inter causas et effectum: sic fides consistit inter intellectum et deum: influxa fide a deo in subiectum: ut per ipsum queat in obiecto primo. ¶ **¶ Illa** fides que est maior in bonitate / magnitudine etc. et etiam in spe / charitate etc. oportet quod sit vera: sed fides est contraria quod sit minor et falsa. Alioquin principia positiva succubent principia negativa: quod est impossibile. Et in isto passu cognoscit intellectus: que fides est maior et verior: illa habente maiorem virtutem et maius obiectum. ¶ **¶ Illa** fides que potest credit esse equalitatem in rationibus dei oportet quod sit vera. Sed illa que ponit in illis inequalitatem oportet quod sit falsa. in deo namque non est prius neque posterior: quia divina bonitas / magnitudo etc. sic oportet quod habeant suos correlatiuos equales: sicut intellectus et voluntas habeant potentias equales. Et in isto passu cognoscit intellectus: que fides est vera. ¶ **¶ Cum** minore fide / intellectu non potest elevari suum intelligere: sed cum maiore. Et in isto passu cognoscit intellectus: quod suum maius: intelligere: non est contra suum maius credere: sicut in ascendendo scale vnus pes non est contra alterum: etiam in currere / vnus pes non est contra alterum.

Mrd

firis

Maid

eglit

Nino

vrit

glo.

8.

om

Prmr

De fide per regulas deducta. 109

e fides
gulas
ducta.

Supposito q intellect^o possit
intelligere de deo ea que p
fidem potest credere: fides
quidem destrueretur: r per
consequens meritū: sicut dicitur:
fides non habet meritū: cui hūana
ratio prebet experimentum? Ad qd
respondendū est q non. Ratio hūana ē: qz
fides quidem ascendit supra intellectū:
vt iam ostensum est: nam meritum fidei
consistit prius. **Meritum autē intellect^o**
posterioris: sed si essent in eodem gradu/
bene sequeretur qd dicitur. **¶ Per primā**
speciē regule c. queritur: quid est fides?
Ad quod respondendū est q ipsa est virtus
a deo data: vt per ipsam credamus
id quod per eam intelligere non possu-
mus. **¶ Per secundā speciē querit/** quid
habet fides in se essentialiter? Et re-
spondendum est q habet suos correlati-
uos cum quibus est habitus. **¶ Per ter-
tiā speciē querit/** quid est fides in alio?
Ad qd dicendum est q ipsa est habitus
in intellectu/ existens supra habitū quez
ipse hz per scientiam: vt apparet p gustū
gustantiē vinū doli quo iudicat quale ē
ipsum vinū gustatū. Sed qz possibile est
vinū alterari in alio tēpore: id intellect^o
non hz scientiā certā p intelligere: sed p
fidē credit quod tale sit. **¶ Adhuc fides**
est in bonitate bona /z in magnitudine
magna &c. **¶ Per quartā speciē querit/**
quid hz fides in alio? Et respondendum
est ipsa hz intelligibilitatē in intellectu:
r hz in volūtate amabilitatē: ab ipsa est
amata est: r in memoria recolibilitatē:
qz ab ipsa recolta est. **¶ Per primā speci-**
ciem regule d. querit/ fides de quo est?
Et est respondendū q ipsa est de seipā:
eo qz creatura est. **¶ Per secundā speciē**
querit/ fides de quo est? Et est respōde-
ndū q ipsa est de suis tuis r bilibus cū
quibus ipsa est virtus specialis. **¶ Per**
tertiā speciē querit/ fides cuius est? Et
est dicendū q ipsa est subiecti in quo est
sicut cappa cappati. **¶ Per primā speciē**
regule e. queritur/ qre est fides? Et re-
spondendū q est eā qz suā cā est. **¶ Per**
secundā speciē qrit/ qre ē fides? Et est re-
spondendū q ipsa est vt intellectus per
eā possit credere id qd seipsum nō po-
test intelligere. Sicut imaginatio est: vt
hō imaginetur id quod p sensum nō po-
test sentire. **¶ Per primā speciē regule f.**
querit/ qsta est fides cōtinuē? Et respon-
dendū ē q ipsa est tāta qstū homo po-
test cū ipsa obiectare obiecta. **¶ Adhuc**
est continua/ eo qz est habitus indiuisibi-
lis. **¶ Per secundā speciē qrit/** qsta est fi-

des discrete: Ad qd respondendū ē q ipsa
est tāta quot sunt sui correlatiui quibus
credit aut deest sui actū. **¶ Per pri-**
mā speciē regule g. querit/ que est pri-
mā qstas fides? Et respondendū ē q cre-
dulus. Nulli enim alteri virtuti compe-
tit. **¶ Per secundā speciē querit/** que ē
appropriata qstas fides? Et respondendū
est q tua bonitas/magnitudo: iste et
rōnes alijs virtutibus cōpetunt: sicut et
isti. **¶ Per regulā h. querit/** de tēpore fi-
dei? Ad qd respondendū est per tertiā spe-
ciē regule c. q ipsa est in tēpore: eo qz ip-
so ipso est noua. Et p qrtā speciē c. ipsa hz
corruptionē in tpe/ qñ hō non credit de
deo ea q de illo credere solebat: et re-
suscitādo in tēpore: qñ hō resurgit credē-
do de deo ea q credere solebant de illo.
¶ Adhuc est i tēpore: nā qñ hz magnū
actu/qñqz paruū. **¶ 3° est in tpe /** qñqz
em obiectat vnū obiectū/qñqz aliud. Et
sic de regula d. R. dicit pot suo mō. **¶ Per**
regulā i. qrit/ fides vbi est? Ad qd respo-
ndendum ē p secām speciē regle c. q ipsa
est in suis correlatiuis: et per tertiā spe-
ciē c. respondendū est q ipsa est in intel-
lectu/ sicut habitus in suo subiecto: r sic
de regula d. R. dicit potest suo mō. **¶ Per**
primā speciē regule R. qritur/ fides quo
modo est? Ad qd respondendū est q ipsa
est per illū modū que hz pūmū obiectū
in ponēdo se obiectū intellectui: et credē-
do ipse intellectus obiectat ipsum supra
suum intelligere. **¶ Per secundā regulā R.**
querit/ fides cū quo est? **¶ Et est responde-**
dū q ipsa est cū potētia obiecto r actu.
per intellectū quidē est cū potentia qui
effectiue r moraliter vult fide: et est cū
obiecto: videlicet cū deo sine quo eē non
potest: cū actu: videlicet cū credere: sed
hic dubitat intellectus ipse qrendo / qñ
non credit: sed intelligit vbi ē fides: Ad
qd rñdendū est q fides est in ipso et
intellectu/ eo qz iuis habitus est. Et tūc
tēporis credere est in illo in potētia: sed
reduct ad actū qñ intellect^o credit.

De spe per pncipia deducta.

Spes ē habitus memorie: vt
per ipsāz memoriam sperā-
do possit ascendere ad pūmū
obiectū sicut intellect^o cre-
dēdo. **¶ Et primo de boni-**
tate dicēdū ē. **¶ Bonū ē me-**
morie q recolat naturaliter deū qstūm
pōtēz qñ magis nō pōt naturaliter adiu-
uat spes moraliter/ deo obiectare se me.

G.
Propri
Appro.
st.
c. d. k.
J.
c. d. k.

K.
K.

De spe p
pncipia
deducta.
Bonit

C.
m. f.

m. f.

m. alio

m. alio

D.
Prim

nat

parf.

E

r

m

F

m

is m

Nonna pars

motie rone sue bonitatis: z memoria sic obiectat deus supra suas vires sperado/ sicut volutas cu charitate ascendit ad deum amando. Et hoc memorie valde est bonu. Memoria magis est magna per duos actus qz p vnu tantu: videlicet p sperare z recolare qz per recolare tantu. Idcirco magnitudo dei magnificat memoria: hō nuntis / qñ hō magnifice se disponit ad recolendu deū cū habitu spei: vt memoria qñ non pot est recolare qz possit euz sperare. Et hoc memorie magnum est. Spes cū subiecti dispositione durat l subiecto: videlicet cū recolare deus rone sue bonitatis / magnitudinis / eternitatis zc. Sz qñ memoria nō se disponit ad recolendu z pccm est suus habitus: tūc spes nō hz subiectū i q durare possit: z sic deficiat. Memoria euz suo posse pot recolare: z sicut cu posse dei mediāte spei pot sperare in deo: z sic analogice loquedo / posse spei est supius: posse aut memorie est inferius / rone cui posse existēs inferius ascendit ad obiectū cū posse existēte supius: sicut posse intelligendi euz posse credēdi. Memoria peccator intelligēs in hora sue mortis sua magna pctā / z magna iusticiā dei: est circa desperationē cū intelligere z recolare. Sed spes q est habitus memorie ascendit ad diuinā misericordiam / deo obiectāte se peccator habētū suum. Et tūc peccator: plogat se ad desperationē: hoc aut facere nō possit / nisi spes esset habitus memorie. Quñ hō est in bello aut in mari cū magna tormētā: aut hz magnā indigentia alicui⁹ reuertitūc tps sua volūtas est intantū remissa et cofracta: ppter nimū timorē / q ipsa nō potest eleuare suum amare ad deū: sed memoria obiectās deū cum spe excitat voluntatē ad amandū illum cum charitate. Et tunc voluntas cofortata z confortata est per memoriā. Et sic de intellectu potest dici qui non inuenit aliud remedium / nisi sperare in deo. Memoria cum spe virtuosa est sicut voluntas cum charitate. Et sicut voluntas est virtuosa ab hz charitate: sic memoria sine spe. Quoniam memoria z voluntas sunt inter se adinuicē coadiuantes: ideo memoria cum spe adiuuat voluntatem: et voluntas memoriā cum charitate: vt ipse sunt virtuose. Spes cum veritate est vera / et cum falsitate falsa. Et in isto passu cognoscit intellectus qz pctō qñ pot fugere a pctō z nō vult: sz pponit exire: tūc ipse credit habere spes z ipam nō hz. Spes em cū pctō nō pot participare in subiecto. Peccator euz spe hz de-

ctationē: sed absqz spe tristitia z dolorē. Nā euz spe hz amare sine spe aut hz odire. Et in isto passu cognoscit intellectus qz pctō qz spe ascendit ad amandū: sine spe descendit ad oditendū z desperadū: pueritēdo amare z sperare i odire z desparare: tristitia z dolorē qz sunt in tali pctōe qz possit estimare. In hoc recolare z sperare est differētia: sicut inter intelligere z credere ratio hui⁹ est: qz sperare est superius: sed recolare est inferius recolare est actus naturalis: sz sperare est actus supernaturalis. Sperare z recolare inuenit inter se. Nā recolare disponit sperare: supposito tñ qz sperare sit cū bonitate / magnitudine zc. Et sperare facit ascendere / recolare gradatiz: vt sperare p ascēsu recolēdi possit ascendere. Sicut cappa qz ascendit in motū p ascensum cappati. Spes legitima z spes spuria opponunt / intantū qz in eodē subiecto stare nō pnt. Nā abs daret oppositū in obiecto. Spes legitima est illa qz est cū bonitate z veritate z hui⁹ est z malitiam z falsitatē. Spes aut spuria ē illa qz euz malicia z falsitate est hō bonitate / veritate zc. Et in isto passu dicit memoria qz tot pctōes recolit habituosas spe spuria z difformata. In principio / hō sperās in deo est efficiēs: et spes est forma. Et illa qz hō recolit / sunt materia et summs obiectus est finis / recolare subsistēte ad sperare. Spes est medium existēs inter peccatorē z deū: eo qz ipa ē nuna / amboz / deo influētē spei peccatoris: z peccatorē refluētē suū bonū z magnum recolare deo. Quñ peccator siue hō indigēs recolēs deū sine spe inuenit requie in suo recolare. Ratio hui⁹ ē: qz suū recolare nō est in illo gradu in quo inuenit reqēs. Quñ aut spes iūgit: tūc ascendit recolare cū spe ad illū gradū in quo inuenit requies. Illa spes qz est maior rone bonitatis magnitudinis / est signū z lumē vere fidei siue legis. Nā minor si deo siue ley non pot stare in maiori spe. Sed maior spes stat in maiori fide siue lege: alioqn elset dare oppositū in obiecto. Et in isto passu cognoscit intellectus qz popul⁹ consistit in lege vera. Sperare z recolare possunt esse inuicē in summo obiecto: in eodē tpe: sed nō equalit: eo qz sperare ē pri⁹: recolare aut posterius. Sicut velle z amare in eodē tpe pnt esse in vno z eodē subiecto. Amare tñ p pri⁹ / qz est habitus: velle aut p posterius / qz est habitus de charitate: sicut in altitudine motus i qua cappa ē supra cappatū. Memoria cū minoritate hz reco-

May

Durat

Ptas

sup

volunt

virt

virtus

qz

Dif

Com

Cont

Prin

Mrd

hms

Mare

qz

Mi

Orns

Sper misericordiam

Punitur

lere: cū maioritate aut sperare. Et ideo qñ appetit eleuare suū recolere siue sperare: in? quidē appetit? est difformis. **Accensio** enim est de genere maioritatis. Et tō memoria qñ credit ascendere/ ipsa dēcedit. Et isto passū cognoscit intellectus per quem modum peccatoris cadunt in desperationem. **Potentia** enim cum minori habitu ascendere non potest: sed cum maiori.

De spe p regulas deducta.

Duerit v trū spes sit habitus memorie? Et rñdēdū est qñ sic: eo qz in tpe necessitatis memoria sperādo pfortat r cōsolat intellectū r volūtatē. Et recolere sic ascēdit ad summū obiectū p sperare: sicut intelligere per credere: et velle per amare. Item sperare non est de genere certitudinis que quidem est de genere scientie. neqz em est de genere voluntatis. **Voluntas** enim multa vult: in quibus non sperat: vnde sequitur q postq spes non est de genere intellectus/neqz de genere voluntatis: q ipsa sit de genere memorie. Et cum in aīa non sint nisi iste res potentie supradicte: amplī? spes nō est de genere imaginatiue neqz sensitue. **¶ Per primā** speciē regule c. querit/ qd ē spes. Et rñdēdū est q est virt? cui pprie cōperit sperare. **¶ Per scđaz** speciē queritur/ spes qd hz in se cōessentialiter? Ad qd dicendū est q ipsa hz suos correlatiuos speciales cū quib? agit per speciem suam. **¶ Per terciā** speciē querit/ qd est spes i alio. Et rñdēdū est q ipsa est virtus specialis in alijs virtutib?: r etiam nunciū cōsolāz/ r cōfortāz/ r cōsulens/ r huiusmodi. Adhuc est in bonitate bona/ r in magnitudine magna r c. est in imaginatiua inimaginabilis: r in sensitua insensibilis: r in subiecto indiuisibilis. **¶ Per quartā** speciē querit/ quid hz spes in alio? Et dicēdū est q ipsa hz sperare in recolere: sicut charitas hz amare in velle: r fides credere in intelligere. Adhuc hz bonū actū in bonitate: r magnum in magnitudine r c. iustū in iusticia r c. **¶ Per primā** speciem regule d. querit/ spes de quo est. Et rñdēdū est q est de scđpā/ eo qz habit? creat? est. **¶ Per scđam** speciē querit/ spes de quo est? Ad qd dicendū est q ipsa est de suis specificis similitudinib? diuinitatis a relationis memorie/ quarū ē habit?. **¶ Per terciā** speciē querit/ cui? ē spes? Et ē re-

spōdendū q ipsa ē memorie sicut instrumentū est agētie. **¶ Per primā** speciē regule e. querit/ spes quare est? Ad qd respondendū est q ipsa est ex eo qz sua cā est: sicut dies artificialis est/ qz sol sup terrā ē. **¶ Per scđaz** speciē querit/ spes quare est? Et rñdēdū est q ipsa est vt memoria possit leuare suum recolere in tpe necessitatis/ cōsulēdo/ adiūuādo/ cōfortādo. **¶ Cōsulēdo** intellectui suū intelligere/ r volūtatū tuū velle/ vt ascendere possint ad summū obiectū. **¶ Per primā** speciē regule f. querit/ spes quāta ē r quāta? Et est respondendū q ipsa hz qūtatē magnā r cōtinuā. **¶ Officiū** em magnū habet consolādo/ cōfortādo r eleuādo alias potentias ad summū obiectū: sua quidez qūtatē indiuisibilis est: cum nō sit punctalis neqz linealis. **¶ Per secundā** speciē f. queritur/ de qūtatē discretā spei? Ad qd respondendū est q ipsa habet quantitātē discretam respectu suozū correlatiuozū cū quibus habet differentias: cum quibus crescit aut decrescit ad placitū actus suos. **¶ Per primā** speciē regule g. queritur/ que est propria qualitas spei? Et respondendū est q est sperare. Nam sperare nō cōperit nisi spei tantū. **¶ Per scđam** speciē queritur que est appropriata qualitas spei? Ad qd dicendū est q bonitas/ magnitudo r huiusmodi. **¶ Per regulā** queritur de tempore spei? Et est respondendū q est in tempore: habitus enim nouus est r dēpēdet a preteritis. Et est in tempore presenti/ eo quia ipsa est: Adhuc quia habet suum actum r ambit tempus futurū: nam illud sperat. Et hoc per regulam c. d. r. signatū est. Et in isto passū cognoscit intellectus q spes in tempore valde magnus habitus est. **¶ Per regulam i.** queritur/ vbi habet spes actum suum? Et respondendū est q ipsa habet illum in memoria recolibilitatem extra quam non potest habere illum. Nam extra recolibilitatem memorie/ obliuio est habitus punitiuus. Et hoc per regulam c. d. r. signatū est. **¶ Per primam** regulē r. queritur/ spes quomodo est/ r quomodo corumpitur? Ad qd dicendū est q ipsa est per modū que habet memoria/ disponēdo actum suum cū principijs r cū alijs virtutib?: sicut homo in tpe necessitatis qñ se non pōt adiūuare cū suis virtutibus/ adiūuar se cū bonitate dei r c. Et similiter cū miserordia r cū charitate dei/ r hmōi. **Sua** rō destructio est quādo in subiecto i quo est/ euenit peccatū

de spe p
estās de
ucta.

C.
m sc
fm si
in nlu
ri aho
D
rim
Ant
hna.

F.
form
final
F.
Cont

Dismit
G.
Prop.
Appro.
H.
c. d. k.

I.
c. d. k.

K

qđ malū est /z cōtra misericordiā z cha-
ritatē deu/ratione cuius peccator priua-
tā spe cadit i desperatiōe. ¶ Per scđaz
regulā. R. querit / spes cum quo est: ad
qđ rñdendū ē q ipsa est cū dispositiōe
subiecti in quo est: z cū habitibus pun-
cipiorū z virtutū: z maxime cum summo
agente qui ipsam speciem causat/z sub-
iectum ex ea habituāt z induit.

De charitate per principia
deducta. 109

Charitas
per princi-
pia dedu-
cta.

Charitas est habitus volū-
tatis: z charitas ratiōe sine
bonitatis eleuat voluntatē
ad amandū diuinam boni-
tatem plus q̄ semetipsam.

¶ Charitas ratiōe sine magnitudinis
oia bonā facit cōia. ¶ Charitas euz sua
duratiōe facit durare / amare cā boni-
tate / magnitudine zc. ¶ Voluntas cum
posse charitatē vincit omnia. ¶ Charitas
cum magna duratiōe disponit intelle-
ctum ad intelligendū summū intelligen-
bile. ¶ Quoniam deo est summe amabilis:
ideo voluntas cū charitate eleuat suūz
amare ad diligendū plus deū q̄ semet-
ipsam. Quonia deus est per se amabilis
z non per se credibilis / necq̄ sperabilis:
inquantū est de seicido charitas est alio-
tū virtus q̄ alie virtutes. ¶ Charitas
cum veritate uiuit: euz uincit imāgi-
nabilia et sensibilia. ¶ Charitas in om-
nibus inuenit delectatiōe. ¶ Charitas
nō distinguit inter propriū z cōe. ¶ Cha-
ritas ad verū bonū z cōcordantē finem
reducit oia. ¶ Charitas nō inuenit cō-
trarium. ¶ Volūtas per charitatem est
prius in amore: z per velle est posterius
in illo. ¶ Charitas est mediū existēs in-
ter amicū et suūz amatū. ¶ Charitas in
omnibus quiescit. Illa lex cum qua cha-
ritas ē maior / est z verior q̄ aliqua alia
lex. ¶ Charitas omnia bona coequat.
¶ Charitas cū minoritate est infirma.

De charitate p regulas de-
ducta.

Charitas
per regu-
las dedu-
cta.

Verit / virtū charitas sit ha-
bitus volūtatīs. Et rñden-
dū est q̄ sic: vt volūtas cum
charitate possit plus deum
diligere q̄ seipam. Et pri-
mum tantū quantum seipam. ¶ Per pri-
mā speciem regule. c. querit / qđ est chari-
tas? Et rñdendū est q̄ charitas est illa
virtus cū qua volūtas ascēdit ad dilige-

dū deū z primū suū supra suū posse na-
turale. ¶ Per scđam speciem querit / cha-
ritas qđ hz in se libi cōsentuale. Et re-
spōdendū est q̄ suas specificas relatio-
nes cū quib⁹ est specificata virt⁹. ¶ Per
tertā speciem querit / quid est charitas
in alio? Ad qđ est dicendum q̄ ipsa est in
bonitate bona / in magnitudine magna /
z in oibus virtutib⁹ imperatrix z guber-
natrix. ¶ Per quartā speciem querit / qđ
hz charitas in alio. Et respōdendū est q̄
ipsa hz in oibus quicquid vult. ¶ Per pri-
mā speciem regule d. querit / charitas
de quo est? dūcēdū est q̄ ipsa est de seipā:
eo q̄ creata est. ¶ Per scđaz speciem que-
ritur / charitas de quo est? vt dicendūz
est q̄ ipsa ē de sititudinib⁹ correlatiuoz
volūtatīs / de q̄bus in suo capto locutus
mus. ¶ Per tertā speciem querit / chari-
tas cui⁹ est? Ad qđ rñdendū est q̄ est vo-
lūtatīs: nā suus habit⁹ est. ¶ Per primā
speciem regule e. querit / charitas quare
est? Et est rñdendū q̄ ipsa est / q̄ effect⁹
dei est. ¶ Per scđam speciem querit / cha-
ritas quare est? Et rñdendū est q̄ ipsa est
vt volūtas possit amare deū sup suos vi-
ribus: et etiā suūz amicū z suūz inimicū.
Et in isto passu cognoscit intellect⁹ quare
charitas est alioz virt⁹. ¶ Per primā
speciem regule f. querit / de quantitate pri-
mā charitatē? Ad qđ rñdendū est q̄ ipsa
hz admirabile quātitatē / eo q̄ volūtas
cum ipsa diligit deū / z suūz amicū / z suūz
inimicū. ¶ Per scđam speciem querit / de
quātitate discretā charitatē? Et rñde-
ndū est q̄ ipsa hz quantitatē discretā ra-
tione differentie suozū correlatiuoz euz
quib⁹ crescit aut decrescit ad placitum
suū actū / suā quantitate cōtinua existē-
te sine diuisione / z augmentatiōe / z di-
minutiōe. ¶ Charitas em̄ nō est habi-
tus punctualis necq̄ linealis. ¶ Per pri-
mā speciem regule g. querit / que est pri-
mā qualitas charitatē? Et rñdendū
est q̄ est suū specificū amare. ¶ Per se-
cundā speciem querit / que est appropia-
ta qualitas charitatē? Ad qđ rñdendū
est q̄ bonitas zc. Nāz bona est zc. Nam
iusta est zc. ¶ Per regulā h. queritur de
tpe charitatē? Cui rñdendū est per ter-
tiā speciem regule. c. q̄ ipsa est in illo sine
successiōe / eo q̄ habitus spiritualis est
sed est in successiōe mediante subiecto
in quo est / z in quo influit / z refluit act⁹
suos / mutādo obiecta: z hoc per regulā
c. d. R. signū ē. ¶ Per regulā i. querit / cha-
ritas vbi est? Et rñdendū est q̄ ipsa est in
subiecto habituatiue: z i obiecto obiecti
ue. Et hoc per regulā c. d. R. signū ē. ¶ Per

.K.
bonit
Mag.
Dnr.
Ptar
sap
vol.
vnt
equalit
Gtona
Aif
Cvncord
Contra
Prin.
Mrdm
fimm
Mmo
Eg
Mimo
vtrū
C.
ifm si

hm si
im ab
ffitali
D.
prim
Mat
Pof.
E
for
fma
F.
Cont
Disrr
G.
Prop
Appro
H
c. d. k.
L.
c. d. k.

primam regulam queritur/charitas quomodo est? Et respondendum est qd est per illum modum per quem est similitudo collecta a voluntate deducta per principia exceptis contrarietate et minoritate: et cuius est in speciebus regularu subiecta/deo existente sua ca et voluntate existente suo obiecto cum dispositione sine peccato. ¶ Per secundam regulam queritur/charitas cum quo est? Ad quod respondendum est qd est cum agente: videlicet cu deo qui est sua causa: et cu sua voluntate que est suuz subiectum: et est cu principijs et regulis suo modo: et cum alijs virtutibus sine quibus esse non potest.

De patientia per principia deducta. 110

Quonia patientia e habitus voluntatis: non voluntas cu bonitate sue patientie vincit sua malitiam. ¶ Voluntas cum magnitudine patientie vincit iram. ¶ Patientia cu duratiae durat contra impatentiam. ¶ Patientia cu potestate charitatis et humilitatis oia vincit. ¶ Patientia cu deliberatione intellectus ois viuit et nutrit. ¶ Patientia cu charitate est de genere humilitatis. ¶ Patientia sub charitate est maior virtus qd sub aliq alia virtute. ¶ Contra veram patientiam nulla ira stare potest. ¶ Patientia cu passioe acquirit leuitiam et delectationem. ¶ Patientia non distinet inter vituperantem et vituperatum. ¶ Patientia cu charitate/ pietate et humilitate est conca. ¶ Patientia non curat de vindicta. ¶ Patientia in principio habet passionem/ in fine actionem et victoriam. ¶ Patientia est in medijs existens inter laborem et quietem. ¶ Homo de patientia habituat tempore est in quiete. ¶ Patientia cu maiori labore est maior virtus. ¶ Patientia coequat prosperitates et aduersitates.

Homo cum minoritate patientie est in periculo.

Verum patientia sit fortior virtus absolute/ qd ipatientia virtus: et respondendum est qd sic/ eo quod patientia e habitus positius: ipatientia aut priuatiu. Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modus huius peccat. ¶ Per primam speciem regule c. qd est patientia: Ad quod dicitur

du est qd est virtus q mouet voluntate ad eligendum passiones sup virtutibus suis. ¶ Per secundam speciem querit/ qd hz se patientia coessentialiter? Ad quod dicitur e qd hz similitudines passiuas principiorum cum quibus patit. ¶ Per tertiam speciem queritur/ patientia qd est in alio? et respondendum est qd ipsa e habitus vincens et pacificas duos homines inter se litigantes. Et est in quidam consolata qn aliter factu se non potest habere. ¶ Per quartam speciem querit/ quid hz patientia in alio? et respondendum est qd ipsa hz in voluntate actione p punit: voluntas in seipsa p posterius. ¶ Per primam speciem regule d. queritur/ patientia de quo est? et respondendum est qd ipsa est de suis bilibus specificis cu quibus e specificis virtutibus. ¶ Per tertiam speciem querit/ patientia cuius est? Cui respondendum est qd ipsa est voluntatis qd cu ea summittit se ad passiones. ¶ Per primam speciem regule e. queritur/ patientia que est? et respondendum est qd ipsa est: nam charitas/ prudens/ iusticia/ fortitudo et humilitas causant illam in disposita et proportionata voluntate/ submittendo eam alteri voluntati. ¶ Per secundam speciem querit/ patientia que est? Ad quod dicitur qd vi intellectus voluntas habeat de liberationem continuam/ eligendo vultu. ¶ Per primam speciem regule f. querit/ de quietate continua patientie? et respondendum est qd ipsa hz continua quietate/ eo quod non est habitus punctualis/ necque linealis/ necque diuisibilis. ¶ Per secundam speciem querit/ de quietate discreta patientie? Ad quod respondendum est qd ipsa hz quietate discretam. Nam ex pluribus passionibus est. ¶ Per primam speciem regule g. queritur/ qd est propria quietas patientie? et respondendum est qd passibilis. Nam ipsa soli patientie coequat per virtutem enim patientie patiens patitur. ¶ Per secundam speciem querit/ qd est appropriata quietas patientie? Et respondendum est qd bonitas/ magnitudo et victoria/ iusticia et. ¶ Per regulam h. querit/ de tempore patientie? Ad quod respondendum est qd tertiam speciem regule e. qd ipsa est in tempore nona. Et per quartam speciem emittit est in illo successiuo/ ipsa existente in vno tempore sub vna passione: et in alio tempore sub alia: et sic de alijs secundum quod per regulam e. d. k. signatum est. ¶ Per regulam i. querit/ de loco patientie? Et respondendum est qd sua loca sunt bilitates principiorum: vt cu ipsis et in ipsis sit specificis virtutibus siue habitibus: et hz per regulam e. d. k. signatum e. ¶ Per primam regulam k. querit/ patientia quomodo est? Et respondendum est qd ipsa est per illum modum per quem collecta est ex bilibus principiorum in te

est in se
est in se
est in alio
est in se
D.
Primit
formal Ros
F.
formal
formal
F.
Conti.
Disint
G.
Propriu
Appro.
F.
c. d. k.
i.
c. d. k.
K

K.
patie
p prin
cia de
ta.
mo cu
nourta
patien
est in
riculo.

C.
ist m fr
ht m fr
i m n

poze ne: essitatis cum deliberatione vt
ira et impatiētia nō ouatur. Et hoc p
regulā c. d. R. signatum est. ¶ Per secundā
regulā R. querit/patiētia cū quo est: Et
respondendū est q̄ ipsa est cum deli-
beratione intellectus et voluntatis: et est
cum victoria bonitatis et magnitudinis
et. excepta contrarietate. Et est cū alijs
virtutibus cum quibus est connexa sine
quibus esse non potest.

De pietate p̄ p̄cipia d̄ducta.

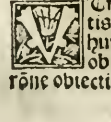
De pieta
te per p̄ci-
pia de-
ducta.

Quātas cum bonitate pi-
etatis se disponit ad habēdū
dū dolozes de lāguore proxi-
mi sui. ¶ Magnitudo pieta-
tis mouet volūtātē ad habē-
dū dolozē magnū de aduer-
sitatibus sui amici et etiā inimici. ¶ Pie-
tas durat cū charitate/humilitate/pati-
ētia et māsfuetudine. ¶ Volūtās cuius pote-
state pietatis potest causare in corde su-
spira: et in oculis lachrymas et fletus: et
in anima tristitia. ¶ Intellectus intelli-
git q̄ signa pietatis sunt charitas/hūili-
tas/patiētia/māsfuetudo/suspira et fle-
tus. ¶ Pietas est amabilia/co qz cū ipsa
volūtās destruit suā crudelitātē. ¶ Pie-
tas cū charitate/humilitate et. ostendit
se esse virtutē. ¶ Cetera pietas est vera me-
diana volūtatis. Volūtās cū pietate pu-
rat q̄ suus lāguor et sua tristitia sint sua
gloria et sua delectatio. ¶ Pietas mediā-
te habitu charitatis nō distinguit inter
propriū et cōmune. ¶ Homo pius cū pieta-
te cōcordat et pacificat inimicos. ¶ Pie-
tas cū charitate et humilitate/patiētia et
māsfuetudine/pradicat impietati/ā est
sua inimica. ¶ Pietas est principii
formale et humile: suspira et fletus sunt sua
materia: tactus est suus finis. ¶ Pietas
in medio charitatis consistit. ¶ Pietas si-
ne actu nō desicit. Et in isto passu cogno-
scit intellectus q̄ volūtās cū pietate se de-
lectat: qm̄ pius dolet et fletus/suspirat. ¶ Al-
la lex cū q̄ maior pietas potest haberi oportet
q̄ sit vera. ¶ Homo pius languores
suos coequat cū lāguoribus proximi sui.
¶ Pietas cum minoribus signis ostendit
se esse minorem.

De pietate p̄ reglas d̄ducta.

De pieta
te per re-
gulas de-
ducta.

Trū charitas sit habitus pieta-
tis: et respondēdū ē q̄ sic. Ratio
huius est qz charitas rōne summi
obiecti est prius: pietas autem
rōne obiecti inferioris ē posteri. ¶ Per

primā speciē regule c. querit/quid est
pietas: Ad q̄b̄ dicendū ē q̄ ipsa est virtus
cū qua volūtās mouet se ad habēdū do-
lozē de lāguoribus proximi sui. ¶ Per secundā
speciē c. querit. quid h̄z pietas in se
coessentialiter: Et est dicendū q̄ ipsa h̄z
suos correlatiuos cū quibus est specialis
virtus. ¶ Per tertiā speciē querit/quid ē
pietas in alio: Et respondēdū est q̄ ipsa ē
virtus significata in suis significatiuis:
videlicet in charitate/humilitate/pati-
ētia/māsfuetudine/suspiris/fletibus et hu-
iusmodi: sicut vinū signat videri rōne ra-
mi existētis corā taberna. ¶ Per quartā
speciē querit/quid h̄z pietas in alio: Et
respondēdū ē qz h̄z sua signa in hoīe pio-
sicut impietas h̄z sua signa in hoīe im-
pio. ¶ Per primā speciē regule d. querit/de
quo est pietas: et respondēdū est q̄ ipsa
est de seipsa/co qz est habitus acquisitus.
¶ Per secundā speciē querit/de quo est
pietas: Et respondēdū est q̄ ipsa est ex
illa materia signata p̄ sua signa. ¶ Per
tertiā speciē querit/pietas cuius est: et
respondēdū ē q̄ ipsa ē subiecti in quo est:
sicut instrumentū agentis. ¶ Per primam
speciē regule f. querit/pietas q̄ta ē con-
tinue: et respondēdū est q̄ ipsa ē tāta q̄ta
p̄ sua signa est significata. ¶ Per secū-
dā speciē querit/que est q̄tas discretā
pietatis: Et respondēdū ē q̄ ipsa habet
q̄tātē discretā cū qua auget et decre-
scit suū actū sine augmentatiōe et dimi-
nutiōe q̄tatis priusue esse essentie. ¶ Per
primā speciē regule g. querit/q̄ ē p̄pria
q̄tas pietatis: et respondēdū est q̄ com-
passio quam h̄z de lāguore proximi sui.
¶ Per secundā speciē querit/q̄ ē approp-
riata q̄tas pietatis: Et dicendū ē q̄ tri-
sticia. Nā tristitia ē forma cōmūnis: et sic
de charitate/hūilitate: et sic de alijs suis
signis. ¶ Per regulā h. querit/de tēpo-
re pietatis: Et dicendū est per tertiā re-
gulā c. q̄ ipsa est i tēpore/qm̄ p̄ sua signa
est significata et sic de alijs c. d. R. signa-
tis. ¶ Per regulā i. querit/de loco pieta-
tis: Et est respondēdū q̄ pietas est in
hoīe pio: et est in oībus illis signis cū qui-
bus est signata. ¶ Per primā regulā R.
querit/pietas quō est: Ad q̄b̄ est dicen-
dū q̄ ipsa est per illū modū quē h̄z ho-
mo pius ad acquirēdū illā cū charitate/
humilitate/patiētia et māsfuetudine et.
¶ Per secundā regulā R. pietas cū quo est
Cui respondēdū ē q̄ ipsa ē cuius suis signis: si-
cut faber cū suis instrumentis: videlicet
cū fornace/incudē/martello/fozicipibus
et. ¶ Diximus de nouē virtutibus: et sicut
diximus de ipsis p̄ principia et regulas:

ht m o
D.
Prim
Mort
Pos
F.
Cont
Dis
G.
prop
App.
H
c. d. k
I
c. d. k
K
K

fic pot dici de vnijs contrarijs eis: vide- licet de iniuria/impudencia/obcultate cor- dis/teperantia/infidelitate/ desperatione/ crudelitate/impatentia/impiccate.

De auaricia p picipia oducta

uaricia cu sua malicia pcedit bonitate q no fit ro bono q agat bonuz de bonis. Auaricia cuz sua magnitudine magnificat malicia/ duratione/potestate cu suo actu. Quato durat auaricia/ tato durat suos acti infatigabiles: et ppter hoc auarus augmetado diuitias/ credit qescere/ sed no pot. Potestas auaricie est habitus priuatiuus potestatis largitatis: sicut fure itas potestatis audi. Quapropter auarus no hz potestate quietentem. Sicut fides elenat intellectum ad credendu veritates sup suis viribus: sic auaricia eleuat intellectu ad credendu3 falsitate sup viribus suis: sicut auarus credit esse largus: sic charitas exaltat uoluntate ad diligendu super suis viribus. sic auaricia eleuat illa ad diligendu futura: z non quietescit in his que hz. Ho auarus qtomagis hz tato magis se credit esse uirtuosum. Ho auarus credit hoc qd est ueru/ q salum sit: z e conuerso sicut infidelis. Na auaricia z fastitas conuenit: sicut largitas z ueritas suo mo. Auarus no se delectat in his q hz: ad hoc enim indigenit se credit: neq in his que sperat: no est hz illa. Ho auarus no distinguit inter largitate z auaricia3/ eo qz credit q hoc qd est auaricia/ sit largitas. Auarus tone auaricie cu aliquo hoie uirtuoso cocordantia habere no pot: na illa obus uirtutibz contradicit. Ho auarus qtomagis est diues/ tantomagis contradicit primo suo: qz fini bonoru est contrari. Ho auarus puerit principia positiua in priuatiua: et sic qtomagis credit qescere/ tantomagis laborat: sicut aliqd ho credes meli? uidere cuz oculis obsecatis/ q cu uidebu. Ho auarus cu sua auaricia omnia coniungit z mensurat. Ho auarus cu sine priuatioidis quietescit sicut ho patiens famem/ z illi placet pati illa. Ho auarus cu maioribz diuitijs e magis auarus: vn patet q qto magis hz/ tato magis appetit habere. Ho auarus no coequat: na auaricia consistit in extremis. Minor auaricia minora signa hz: sicut maior maiora habet.

De auaricia p reglas oducta.

Tru auaricia sit generali peccati obiectiue: Et respiciat p regulam dcdm est q sic qz plura z diuersa obiecta z appetit. Per prima specie regule querit/ quid est auaricia?

Et respondendu est q auaricia est peccatu qd deniat bona a fine ad que ipsa sunt. Per secunda specie querit/ quid auaricia hz in se cocensualiter? Et respondedu est q hz correlatiuos priuatiuos: sicut largitas habet suos positiuos. Per tertia specie querit/ quid est auaricia in alio? Et respondedu est q ipsa e in hoie auaro habit? priuatiu? cuz quo sibimet causat paupertate/ z tristitiaz/ z laborem: sicut ho cappat? nimia z magna cappa causat sibimet tediuz z laborem. Ho auarus habitu priuatiu habitus/ in suis diuitijs/ neq in alijs hz requit: sed potius laborem/ z angustiam. Per prima specie regule dicitur/ auaricia de quo est? Et respondendu est q ipsa est de seipia: non est hz natura: neq est creatura/ eo qz est peccatu: neq est uirtus. Per secunda specie querit/ auaricia de quo est? Et respondendu est q ipsa est ex defectu moiali hois: sicut furditas ex defectu nature: na sicut furditas est habitus priuatiu? cotra habituz positium auditus: sic auarus est cotra habituz positium largitatis: et in isto passu cognoscit intellectu de quo est peccatu. Per tertia specie querit/ cui? est auaricia: et respondendu e q est hois auari: sicut cappa cappati. Per prima specie regule querit quare est auaricia? Et respondedu est q illa e: qz ho no uult habere largitate: sicut nudeitas hois est/ qz homo indutus no est. Per secunda specie querit/ auaricia quare est? Et respondendu est: vt homo non habeat largitate/ neq requit in suis bonis. Per prima specie regule queritur de quantitate continua auaricie? Et est respondendu q ipsa hz qtitate cotinua: na habitus cotinuu est: sicut cappa cappati. Per secunda specie querit de qtitate discreta auaricie? cui dicendu est q ipsa hz qtitate discreta: vt ipsa possit augere z diminuire actus suos ad placitum. Per prima specie regule querit/ q est propria qtitas auaricie? Ad qd est dcdm q est insaturabilitas: et in isto passu cognoscit intellectu q auarus qtomagis hz/ tantomagis appetit hfc. Per secundam speciem queritur/ que est appropiata qualitas auaricie? Et respondedu est q est paupertas/ labor/ tristitia/

De auari
ap prin
dia de =
icta.
Mag
Dn
Pot
cap.
vir
uirtu
glo
Dis
Contra
Dntr
Prin
Mrd
fi
Morio
Eg
Mino

De auari
cia p regu
la. C.
Per prima specie regule
querit/ quid est auaricia?
Et respondendu est q auaricia est peccatu qd deniat bona a fine ad que ipsa sunt.
Per secunda specie querit/ quid auaricia hz in se cocensualiter?
Et respondedu est q hz correlatiuos priuatiuos: sicut largitas habet suos positiuos.
Per tertia specie querit/ quid est auaricia in alio?
Et respondedu est q ipsa e in hoie auaro habit? priuatiu? cuz quo sibimet causat paupertate/ z tristitiaz/ z laborem: sicut ho cappat? nimia z magna cappa causat sibimet tediuz z laborem.
Ho auarus habitu priuatiu habitus/ in suis diuitijs/ neq in alijs hz requit: sed potius laborem/ z angustiam.
Per prima specie regule dicitur/ auaricia de quo est?
Et respondendu est q ipsa est de seipia: non est hz natura: neq est creatura/ eo qz est peccatu: neq est uirtus.
Per secunda specie querit/ auaricia de quo est?
Et respondendu est q ipsa est ex defectu moiali hois: sicut furditas ex defectu nature: na sicut furditas est habitus priuatiu? cotra habituz positium auditus: sic auarus est cotra habituz positium largitatis: et in isto passu cognoscit intellectu de quo est peccatu.
Per tertia specie querit/ cui? est auaricia: et respondendu e q est hois auari: sicut cappa cappati.
Per prima specie regule querit quare est auaricia?
Et respondedu est q illa e: qz ho no uult habere largitate: sicut nudeitas hois est/ qz homo indutus no est.
Per secunda specie querit/ auaricia quare est?
Et respondendu est: vt homo non habeat largitate/ neq requit in suis bonis.
Per prima specie regule queritur de quantitate continua auaricie?
Et est respondendu q ipsa hz qtitate cotinua: na habitus cotinuu est: sicut cappa cappati.
Per secunda specie querit de qtitate discreta auaricie?
cui dicendu est q ipsa hz qtitate discreta: vt ipsa possit augere z diminuire actus suos ad placitum.
Per prima specie regule querit/ q est propria qtitas auaricie?
Ad qd est dcdm q est insaturabilitas: et in isto passu cognoscit intellectu q auarus qtomagis hz/ tantomagis appetit hfc.
Per secundam speciem queritur/ que est appropiata qualitas auaricie?
Et respondedu est q est paupertas/ labor/ tristitia/

H
c. d. k.

L.
c. d. k.

et huiusmodi. ¶ Per regulam h. querit de tempore auaricie? Et respondendum est q' homo auarus est in tempore de auaricia habitum habens dolere de peccatis cogitando q' plura potuisset acquirere / et laborat in tempore presenti cum bonis: / habet dolere: quia non vult futuris. Et hoc per regulam c. d. k. signatum est. ¶ Per regulam i. querit auariciabi est? Et est respondendum q' ipsa est i' habitib' p'iuatiua euz quisbus est signata: figurata: videlicet i' malicia / iniuria / mendacio / inconstancia / et huiusmodi. Et hoc per regulam c. d. k. signatum est. ¶ Per primam regulam k. queritur auaricia quomodo est? Et est dicendum q' ipsa est per modum nolendi: videlicet quia voluntas non vult habere largitatem. ¶ Per secundam regulam k. queritur auaricia cum quo est? Et est respondendum q' ipsa est cum potentissimis inferioribus contra superiores: videlicet cum imaginatiua / sensitiua / contra intellectum amatiuum / et reuoluitiuam: que quidem seipsum diffiniam cum auaricia bonorum sensibiliu et imaginabilium.

De gula per principia deducta.

De gula per principia deducta.

Omo gulosus cum nimia comestione et potatione facit sibi malum: et tamen credit bene facere. ¶ Homo gulosus euz magnitudine magnificat suum malum. ¶ Labores hominis gulosi plurimurant sine delectatione. ¶ Gulosus euz potestate gule non potest contra gulam. ¶ Gula est peccatum quod disponit intellectum ad credendum q' ipsa non sit peccatum. ¶ Gula est peccatum quod disponit voluntatem ad appetendum nimiam comestionem et potationem: sicut fides disponit intellectum ad credendum. ¶ Gula est peccatum quod simpliciter est contra omnes virtutes. ¶ Gula est habitus mendax. Nam cum ipsa homo decipit semetipsum: et per ipsam ad infirmitatem et mortem disponit se. ¶ Gula causat delectationem in gustu: labores autem et dolores in tactu. ¶ Gulosus confundit et intenebrat omnes potentias superiores et inferiores. ¶ Gulosus condonat nimiam comestionem euz nimia potatione. ¶ Gula contradicit curialitati et sanitati et diuitiis. ¶ Gula in principio dat leticiam: sed in fine dat tristitiam. ¶ Gula non mensurat cibum / neque potum. ¶ Gulosus causa gule non inuenit re-

M
D.
C.
S.
V.
Virt
D.
C.
Contr.
Pri
Mrd

quem. ¶ Maiores proprietates et delectationes gulosi sunt nimia comestio et potatio. ¶ Gulosus non mensurat cibum equali mensura: non enim coequat suam digestionem et retentionem cum sua appetitu: et homo minus gulosus est circa sanitatem: qui autem magis gulosus est / circa infirmitatem.

Mn.

L. J.

De gula per regulas deducta.

Trum gula sit maior habitus voluntatis quam intellectus? Et respondendum est q' sic. ¶ Gulosus namque euz voluntate appetit cibum potum. Cum intellectu autem discernit inter maius et minus. ¶ Unde sequitur q' intellectus disponit gulam per ignorantiam / voluntas per appetitum. ¶ Per primam speciem regule c. queritur quid est gula? Et respondendum est q' est peccatum cum quo gulosus nimium comedit et bibit. ¶ Per secundam speciem queritur gula quid habet in se coessentialia? Et respondendum est q' habet correlative p'iuatiuos contra relatiuos positiuos temperantia: sicut homo monstruosus habet suos correlatiuos contra naturales correlatiuos. ¶ Per tertiam speciem queritur quid est gula in alto? Et respondendum est q' ipsa est in mensa incurabilis / et in homine derisibilis / et in societate mendax / et in homine est pigritia / infirmitas / et dolor / et in maripio prodigalitas. et in anima peccatus et culpa. ¶ Per quartam speciem queritur quid habet gula in alto? Ad quod dicendum est q' habet in subiecto in quo est dominium: nam sicut homo cum obedientia disponit se ad passionem / sic cum gula ad subugationem. ¶ Per primam speciem regule d. queritur gula de quo est? Et respondendum est q' ipsa non est de aliquo primitiue. Nam peccatum est: et quia peccatum nihil est / et nihil non est ex aliquo: ideo patet q' gula non est ex aliquo. ¶ Per secundam speciem queritur gula de quo est? Et dicendum est q' ipsa est ex defectu moralitate hominis: sicut surditas est ex defectu motu nature. ¶ Per tertiam speciem queritur gula cuius est? Ad quod dicendum est q' ipsa est subiecti cuius est: sicut cappa cappati. ¶ Per primam speciem regule e. queritur gula quare est? Et respondendum est quia habitus acquisitus est g-

De gula per regulas deducta.

C.
ipm

hm

vm

hm

nlr
D.
Prim

Mort

Pos
E.
fur

fin
F
m
d
G
Appo
H
1
K
K
Mag

gulosum: sicut cappa p cappatū. ¶ Per
scdm specie querit gula quare est: Et
rñdendu est vt qd per illā sit derisus/pi
ger/pauper/inrimus/z qñs mortuus/
z in gehenna positus. ¶ Per primā speciem
regule r. querit gula qñta est: Et rñden
dum est q ipsa hz utantū magnā qñtu
tate cōtinuā: q ipsa est indiuisibilis: z gu
losus cū ipsa iaturari non pōt. ¶ Per se
cundā sp. cie querit qñta est gula discre
tue: Ad qd rñdendu est q ipsa est tanta
quor viribus gulosus vñt illā augmē
tando/aut diminuēdo actus suos ad pla
citū suū. ¶ Per primā speciem regule g.
querit q est ppria qualitas gule: Et re
spondēdu est q infatigabilitas aie per
gultuz vitia suas vires. Et in isto passu
cognoscat intellect⁹ per quē modū gula
inoleuat appetitū intellect⁹ sup viribus
illius: sicut ignis subleuat aquā/ calefa
ciendo illā sup virib⁹ suis. ¶ Per scdm
specie g. querit q est appropiata qua
litas gule: z huc rñdēdu est q incurialita
tas/derisio/paupertas/ctāctas/z hmōi.
Et in isto passu cognoscat intellect⁹ q pri
mā sp. cie appetit aie. Sed scda corpo
rōne cuius gula plus efficit in aia/z de
inde in corpore. ¶ Per regulā h. querit/
de tpe gule: Et rñdēdu est q ipsa est in
illo habitus nouus. ¶ Adhuc est in tpe:
qz ipsa tpe pteritur vñt. Nam gulosus
cōdolet: plus nō potauerit z comedē
rit. Et similiter pteritur vñt/ qz mediā
te illo habet ptaucā. Et similiter futuro
vitur: quando desiderat comedere z bi
bere. ¶ Item in inferno vñt illo in quo
ipse pauerit fame et sitim inestunabi
les z sempiternas. Per regulā i. querit
tur gula vbi est: Et respondēdu est q
ipsa est in suis correlatiua habitus pri
uatiuus/et in illis in quibus est. Et hoc
per regulam c. d. k. signatum est. ¶ Per
primam regulā k. queritur gula quo
modo est. Et est respondēdu q sicut
temperantia est per modum pōstiuum
sic gula est per modum priuatiuus. Su
losus enim non habet modum/ neqz men
suram in comedendo/ neqz in bibendo.
¶ Per scdm regulam k. queritur gula
cum quo est: Ad quod dicendum est
q: eūz iua causa sicut cappa cū suo cap
pato q per illū est facta siue artificata.

ctiue magnificat magnitudinē z penam
ratiocinantes. Et in isto passu cognoscat
intellectus per quē modū oitur conscie
tia. ¶ Luxuria ratione duratōnis de
lectabilis corporaliū causat durabiles
penas in inferno. ¶ Luxuria submitit
potestatem spiritalēz potestati corpo
rali. Et in isto passu cognoscat intellect⁹
per quem modū luxuriosus est ligatus.
¶ Luxuria peruerit intellectū ad cre
dēdu q ipsa non sit peccatū: sicut ana
rica peruerit illū ad credēdu q ipsa
nō sit peccatū. Et in isto passu cognoscat
intellectus q est obstinatio peccatoris.
¶ Luxuria ratiōe pulchritudinis faciei
mulieris filocapit luxuriosum ad amā
dum turpitudines z fetores inferiores
quos mulier habet in se. Et homo mul
tum filocapit per luxuriā credit se esse
multū virtuosum. Et de tali credulitate
multū miratur intellectus. ¶ Luxuria
est habitus mendax/ eo qz incipit cū pul
chritudine z quiescit in turpitudine. Et
hoc qd est malū/ habet ipsūm pro bono.
¶ Luxuriosus per delectationē quā ha
bet in vidēdo/audiēdo/imaginando et
cogitādo/z tangēdo/ in via amittit glo
riam paradisi: z acquirit penas sempit
ernas oibus suis potentis in inferno.
¶ Luxuriosus non distinguit inter tur
pitudines et pulchritudines mulieris.
Nā ex istis facit vñū finē/vñum quietē.
¶ Luxuriosus cōcordat pulchritudines
z turpitudines ad vñum finem. ¶ Luxu
riosus contradicit castitati per luxuriā:
vt per castitatem ipse non habeat felicitā
tem. Verū tamen hoc non credit facere.
¶ Luxuria incipit cū sensitiua: z multi
plicat causatū cū imaginatiua/ vsqz quo
in ratiocinatiua sit pctm. ¶ finis luxu
rie influit sensitiua: et sensitiua refluit
fini. Et hoc mediāte imaginatiua/ vsqz
quo in peruersa ratiocinatiua peccatū
est. ¶ Luxuriosus primo quiescit in pul
chritudinib⁹: deinde in turpitudinibus
z fetoribus. ¶ Maior luxuria cū maiori
bus signis se ostēdit z demonstrat. ¶ Vir
et mulier equaliter peccant per luxu
riam: et non equaliter se diligūt. ¶ Lu
xuria minor est per corpus: maior autē
tem per animam. Nam per corpus est
in fieri: per animam autem est in fa
cto esse.

Durat.
Pot
Sap.
glo
Aif.
Comv.
Contra
finir
Mau
Egli

De luxu
ria ppri
cipia de
ducta.

Luxuria ratione bonitatis ta
ctiue malefacit z inculpat bo
nitatem castitatis. ¶ Luxuria
ratione magne dulcedinis ta

De luxuria per regulas de
ducta.

Deluxuria p regulas deducta.

Veruz luxuria ante incipiat per imaginationē/ q̄ p ientium? Et r̄ndendū est q̄ sic. Imaginatio enim propinquoior est r̄comatue q̄ ientia. ¶ Per primā speciem regule c. queritur qd est luxuria? Et r̄ndendū est q̄ ip̄a est p̄tinētiā pp̄ue cōp̄ent luxuria. ¶ Per sc̄dam speciem regule c. queritur luxuria in se cōsistentialiter? Et r̄ndendū est q̄ ip̄a habet uos correlatiuos cū quib⁹ est p̄tinētiā speciale. ¶ Per tertiam speciem querit qd est luxuria in alio? Et r̄ndendū est q̄ ip̄a est in alia p̄tinētiā intentum. Sed in corpore extēsius. Et in isto passu cogno. t̄ intellectus per quē modū luxuria est in alia sine successione: et in corpore cū successione. ¶ Per quartam speciem querit qd h̄z luxuria talio? Et r̄ndendū est q̄ in h̄oie in quo est/ altitudine per dominationē: sicut cappa in cappato per ornamentū. ¶ Per primā speciem regule o. querit luxuria de quo est? Et r̄ndendū est q̄ ip̄a est de sc̄pia: eo q̄ est peccatū qd nō est de aliquo: peccatū em̄ nihil est. ¶ Per sc̄dam speciem querit luxuria de quō est? Et r̄ndendū est q̄ ip̄a est de morali monstruositate: eo q̄ h̄bit⁹ p̄tinētiā est in moralib⁹: sicut surditas in naturalib⁹. ¶ Per tertiam speciem querit luxuria cuius est? Et r̄ndendū est q̄ ip̄a est subiecti in quo ē: sicut cappa cappati. ¶ Per primā speciem regule c. queritur luxuria quare est? Et r̄ndendū est q̄ ip̄a est q̄ habet acq̄ilitus ē. ¶ Per sc̄dam speciem querit luxuria quare est? Et r̄ndendū est q̄ ip̄a est ut nō sit calitas: sicut surditas est: ut nō sit auditus: et sicut aqua calida est: ut nō sit frigiditas. ¶ Per primā speciem regule f. querit q̄ta est luxuria p̄tinētiā? Et r̄ndendū est q̄ ip̄a h̄z q̄tate cōmūta: eo q̄ h̄bitus indiuuib⁹ est. ¶ Per sc̄dam speciem querit luxuria quāta est discretiue? Ad qd est dicendū q̄ est tāta q̄tū luxuria p̄t̄ augere aut diminuerē actus suos: et in isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ eadē essentia et etiā habitu cōsistit q̄tatis discreta p̄ plures act⁹ differetes numero. ¶ Per primā speciem regule g. querit q̄ est p̄tinētiā qualitas luxurie: et est dicendū q̄ est illa p̄ quā est speciale vitii. Sicut calitas est pp̄ua qualitas ignis. ¶ Per sc̄dam speciem querit q̄ est approp̄iata q̄litas luxurie: et est r̄ndendū q̄ est calitudo cū qua caro luxuriosi crescit. Per regulā h. querit de tpe luxurie? Et r̄ndendū est q̄ luxuria est in vno tpe p̄ aptitudinē ratione sensitiue et imaginatiue: et in alio tempore per factū esse ratione cōceptua

anime. Et hoc per regulā c. o. R. signatū est. ¶ Per regulā i. querit luxuria ubi est? Et est r̄ndendū q̄ ip̄a est in sententiā imaginatiua p̄ instrumentale: in alia autē per essentiā et habitū. Et hoc per regulā c. o. R. signatū est. ¶ Per primā regulā k. querit luxuria quo est? Ad qd est dicendū q̄ ip̄a est per modum videndi/audiendi/ tangendi/ imaginandi. et per modū anime concipiēti et imperantis. ¶ Per sc̄dam regulā k. querit luxuria cum quo est? Et r̄spōndendū est q̄ ip̄a est cum peruersis motibus: sicut aqua calida que est cum sua peruersa et cōtraria natura: videlicet cū caliditate. Et sicut intellectus cum ignorātia et auditus cum surditate.

J. c. d. k. J. k. k.

ist in se

ht in se

est in alio

ht in alio

D.

Primi

Mm

Rosir.

.E.

formal

sim

F

Cont

Disor

.G.

Rup.

Appro.

.H.

c. d. k.

De superbia per principia deducta. 112

Superbia ratione sue malicie facit desiderere subiectum in quo est: sicut humilitas facit ascendere subiectū in quo est. ¶ Magnitudo superbie parificat subiectum suū: sicut hūiltas magnificat suū. ¶ Duratio superbie disponit subiectū ut ipsum habet in gehenna penas sempiternas. ¶ Potestas superbie contra potestatem humilitatis stare non potest. ¶ Ille est superbus qui credit habere sua bona naturalia et suas virtutes a temetipso. ¶ Homo diligens seipsum q̄ deum est superbus. ¶ Superbus quando corrigitur credit se esse virtuosum: et corrigens q̄ sit vitiosus. ¶ Superbia est habitus mendax: nam credit ascendere et descendit. et etiā quādo credit verum dicere/ dicit falsum. Homo superbus nō quietit cū aliquo: neq̄ aliquis cum eo. ¶ Superbus nō distinguit inter sui superbiā et alterius humilitatem. ¶ Superbia cū omnibus virtutibus concordantiā habet. ¶ Superbia oibus virtutibus contradicit. ¶ Superbia est principiu: q̄ id qd est superius/ facit descendere: qd autē inferius est/ facit ascendere. ¶ Superbia impedit mediū existens inter principū et finem. Quā superbia ip̄a dicitur et non ascendit. ¶ Superbus nunq̄ inuenit quietē. ¶ Maior superbia maiora signa habet. ¶ Superbus non inuenit sibi equalem/ neq̄ vult sociari. ¶ Maior superbia est per corpus in motu autem per animam.

De superbia p p̄ticipia deducta.

M. D.

P.

D. v̄

Cont currit p̄tinētiā

M. v̄

De superbia p regulas deducta.

ve super a p regu a p deduz a. C. p m fr f m fr m nlu f m nlu D. Primi Not Regis F fur. firm F zenti Disint

Truz superbia sit maxime per intellectuz q̄ p voluntatem. Et est r̄ndendum q̄ per intellectū. nam intellectus est primus in obiectādo. Sed voluntas obiectādo in eligendo. ¶ Per primā speciem regule c. queritur / quid est superbia? Ad q̄ dicitur est q̄ ipsa est peccatū q̄ quāto credit ascendere / tanto descendit. ¶ Per secundam speciem queritur / superbia qd̄ habet in se coessentialiter? Et respondendū est q̄ ipsa habet suos correlatiuos priuatiuos z oppositos relatiuis positiuus humilitatis. ¶ Per tertiam speciem querit / quid est superbia in alio? Ad q̄ dicitur est q̄ ipsa est in intellectu indicatiua: in voluntate electiua: z in memoria conseruatiua: z in omnibus peccatis imperatrix. ¶ Queritur per quartam speciem quid habet superbia in alio? Et r̄ndendum est q̄ ipsa habet in subiecto in quo est descensum sicut anima in corpore currente motum. ¶ Per primam speciem regule d. queritur / superbia de quo est? Et est respondendum q̄ ipsa est de suis correlatiuis existentibus priuatiuis ad relatiuos positiuos hūilitatis. Sicut nox que est absentia diei: et surditas est absentia auditus. ¶ Per secundam speciem queritur / superbia de quo est? Et respondendū est q̄ ipsa est de suis correlatiuis specificis ex quibus est peccatum specificum. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ prima species habet respectum ad defectum sui contrarij: secūda autem ad se tantum. ¶ Per tertiam speciem queritur / superbia cuius est? ad q̄ dicitur est q̄ ipsa est sui subiecti: naz suus habitus est. ¶ Per primam speciem regule e. queritur / superbia quare est? Et est respondendum quia de subiecto in quo est humilitas / est absentata: sicut cecitas est in eo: quia de subiecto in quo est visibilitas / est absentata. ¶ Per secundam speciem queritur / superbia quare est. Et respondendum est q̄ ipsa est vt humilitas non possit esse: sicut finis ignis est in colerico / vt finis aque non sit in illo. ¶ Per primam speciem regule f. queritur de continua quantitate superbie? Et respondendum est q̄ superbia habet illam: nam habitus indiuisibilis est: ipsa enim quando generatur in instanti generatur. Et quando corrumpitur in instanti / corrumpitur. ¶ Per secundam speciem queritur de quantitate discreta superbie? Et respondendum est q̄ ipsa habet illam. Nam ex pluribus principijs

priuatius est: videlicet ex priuata bonitate / humilitate zc. ¶ Per primam speciem regule g. queritur / que est prima species superbie? Et respondendum est q̄ est ascensum indebitum. ¶ Per secundam speciem queritur / que est qualitas appropriata superbie. Et respondendum est q̄ est descensum debitum violento: cōtrario autem modo potest dici de humilitate. ¶ Per regulam h. queritur de tempore superbie? Et respondendum est per primam speciem regule d. q̄ ipsa est tū: quando incipit esse: videlicet quando humilitas corrumpitur in subiecto: et superbia introducit in illo / vt puta quando dicitur. Generatio vni? est corruptio alterius. Et hoc idem signatur: est per regulam k. ¶ Per regulam i. queritur / superbia vbi est? Et est respondendum q̄ ipsa est in subiecto in quo erat humilitas aut esse debebat. Et hoc per regulam c. d. k. signatur est. ¶ Per primam regulam k. queritur / superbia quo modo est. Et est respondendum q̄ ipsa est per modum contrarium modo humilitatis: sicut amare quod est per modum delectationis: odire autem per modum passionis. ¶ Per secundam regulam k. queritur / superbia tū quo est? Et respondendum est q̄ ipsa cum punitione humilitatis / obedientie / iusticie / et huiusmodi: et etiā cum omnibus alijs que de ipsa predicantur.

Prop. Appro. J. c. d. k. Auctori tas. 1. c. d. k. k. k.

De accidia per p̄cipia deducta.

Omo accidiosus ad agendū malū / est velox et sollicitus: sed ad agendū bonū est piger. ¶ Accidiosus ad euitandum vtile coe est sollicitus. ¶ Accidia durat euz superbia / pigris / ira et huiusmodi. ¶ Accidia impedit homines qui proponunt agere bonum et euitare malum: et non possunt. Nam eorum potestas ab accidia est carcerata. ¶ Accidia alterat et inficit intellectum: et ipsa ab illo ignoratur. ¶ Accidia facit voluntatem pigram ad diligendum bonum: sollicitā aut ad amandum malum. ¶ Accidia iudicat pigris / p̄ vte: sed diligentiā boni pro vito. ¶ Accidia in veris est pigra: s̄ i falsis sollicita. ¶ Accidiosus nō se delectat cū habitib⁹ positiuis / s̄ cū priuatiuis. ¶ Accidiosus ratione a. a. cidie z pigris sui intellect⁹ nō distinguit

De accidia p̄ p̄cipia deducta. Dnr vol.

Comov

Contr.

in faciendo scientiaz / sed confundit illa.
 ¶ Accidiosa concordat suas potentias superiores z inferiores in omnibus potentis. Na cu ipsa est piger in acquirendu de virtutes. ¶ Accidiosa contradicit diligente virtutum eius sollicitudine vitiorum. ¶ Accidia percurrit principia positiua in priuatiua. Quapropter accidiosus murmurat z fingit se vaticinatores: z dat consilium qn non est necesse: z reprehendit de bonis: z est inimicus finis. Adhuc formā ligat / materiā corrumpit: vt ipse agēs de pigritia sit habituatius. ¶ Accidia impedit mediū: vt principiu debitum non inueniat finem in quo descat. ¶ Accidiosus cōtra finem quiescit: sed in fine laborat. Na accidia est inimi ca finis perfectionis. ¶ Maior accidia ē fons omnū vitiorum. ¶ Accidiosus eius sua accidia est fons omnium vitiorum. ¶ Accidiosus cum sua accidia coequat actus vitiorū / vt accidia sit fons contra diligentia virtutū. ¶ Minor accidia ē circa minorē diligentiam / circa maiorem / aut nequaquā.

De accidia p reglas deducta.

De accidia per regulas deducta.

Queritur / vitrum accidia sit peccatu mortu? Et respondēdu est qd sic ipsa enīz impedit omnes actus virtutū. ¶ Sed hic miratur intellectus: cum accidia sit peccatū mortale: z per multa signa sit signata z figurata / quare est ita parū nota ab hominibus / vsqz quod recordatur maiorem partem hominū esse habituatā de accidia. ¶ Per primā speciē regule c. queritur / quid est accidia? Et respondēdu ē qd accidia est peccatum cuius quo accidiosus dolet de bonis pximi sui: sed gaudet de malis illius. ¶ Per secūda speciē queritur / qd hz accidia in se coessentialiter? Et respondēdu est qd ipsa hz suos correlatiuos qd sunt de correlatiuis / priuatiuis charitatis. Na hō charitatu? gaudet de bonis pximi sui: z dolet de malis illius. ¶ Per tertā speciē querit / quid ē accidia in alio? Et respondēdu est qd ipsa est in bonis pigra z maluola: in malis aut veloz z sollicita z electina. ¶ Per quartā speciē querit / accidia qd hz in alio? Ad qd dicēdu est qd ipsa hz in oibus peccatis suis act? ¶ Per primā speciē regule d. qrit / de quo est accidia? Ad qd dicēdu ē qd ipsa ē de absentia charitatis in subiecto in q charitas erat: sicut conueniēs qd nō est / qz suū antecessēs nō est. ¶ Per secūda speciē querit / accidia de q

est: Ad qd dicēdu est qd ipsa est de suis priuatiuis / correlatiuis specificis cū qd bus est peccatū specificū. ¶ Per tertiaz speciē querit / accidia cuius est? Et respondēdu ē qd ipsa est subiecti in quo ē: sicut surditas surdi. ¶ Per primā speciē regule e. queritur / accidia quare ē? Et respondēdu est qd ipsa est ex eo qd habitus acquisitus est: sicut dies est: qd sol lucet super terrā est. ¶ Per secūda speciē querit / accidia qre est? Et respondēdu est vt charitas non habeat subiectus in quo existere possit: ipsa namqz habitū priuatu? est contra habitū positiuū charitatis / impediēdo ei finē. ¶ Per primā speciē regule f. aritur / de corinuis qritate accidie? Et respondēdu est qd ipsa habet illā in omnib? vitis causalis ab ea. ¶ Per secūda speciē querit / de contina qritate accidie? Et respondēdu est qd ipsa hz illā in omnibus vitis causalis ab ea. ¶ Per secūda speciē queritur / de qritate discretas accidie? Et respondēdu est qd ipsa habet qritates discretas rōne differētie vitiorū in quibus hz differentes act? ¶ Per primā speciē regule g. queritur / que est propria qualitas accidie? Ad qd dicēdu est qd est pigritia. nam absqz ea agere non potest. ¶ Per secūdas speciē queritur / que est appropriata qualitas accidie? Et est respondēdu qd maluolētia / iniquitas: accidiosus enim per eā gaudet de malis / z dolet de bonis. ¶ Per regulā h. queritur / de tēpore accidie? Et respondēdu est p regulā c. qd ipsa est in illo pigra: vt subiectum in quo est non agat aliquid vtile / dum tempus habet. ¶ Per regulā i. queritur / accidia vbi est? Ad quod dicēdu est qd ipsa est in pigritia anime imaginatiōis et sensitiue: que quidem negligunt agere bonum: sed diligunt agere malum. ¶ Per primam regulam k. queritur / accidia quomodo est? et respondēdu est qd ipsa est per modum existētie contrarium modo charitatis. Nam sicut charitas habet modum essendi in diligendo bonum pximi sui: z in odiendo malum de malis illius / sic accidia est per cōtarium modū. ¶ Per secūdam regulam k. queritur / accidia cum quo est? Ad quod dicēdu est qd ipsa ē cum habitibus priuatiuis virtutum: vj delictis cum iniuria / imprudentia z c. Ad huc est cum pigritia / ira z huiusmodi.

urs
E
for.
fin
F
cont

Disim

Q

Prop.

Appn

H
c. d.

I
c. d. t

K

K

C.
ist m su

ht m su

i m alio

ht m alio

D.
Prim

Alm

De invidia per principia deducta.

de inuidia per nuptia ducta. Mag Dur Ptas sup. vol. virt. virt. glo. Dif. Com. Contr. fi. Nno

Quidus appetit habere bona aliena contra rationem quapropter malis sequitur illum in rebus spiritualibus. Et si hoc vere inuidus sepe cognosceret: iam inuidia non haberet. Mag Dur Ptas sup. vol. virt. virt. glo. Dif. Com. Contr. fi. Nno

possidet/credit esse minor: et quod illa que inuidet/sunt maior: sed cura sustinet querendo que est utilitas et finis illius.

De inuidia per regulas deducta.

Trum inuidia sit generalis peccatum obiective et auaritia? Et respondendum est quod sic. Nam auarus non obiectat tantum quantum inuidus. Auarus namque hoc quod obiectat/credit habere: inuidus autem multa obiectat que sunt impossibilia ad habendum illa. Per primam speciem regule queritur quid est inuidia: ad quod est dicendum quod ipsa est peccatum cum quo inuidus appetit habere aliena absque ratione. Per secundam speciem queritur quid habet inuidia in se essentialiter: respondendum est quod ipsa habet suos correlative priuatiuis cum quibus? est id quod est. Per tertiam speciem queritur quid est inuidia in alio: et respondendum est quod ipsa est in inuidio habitus cum quo inuidiosus semper laborat cum tristitia et dolore. Per quartam speciem queritur quid habet in alio: ad quod dicendum est quod ipsa habet in inuidioso altitudinem et pretiositatem: sicut cappa in cappato. Per quintam speciem regule queritur inuidia de quo est? ad quod respondendum est quod ipsa est de suis correlative priuatiuis et specificis cum quibus est peccatum specificum: sicut furdeitas de suis/et audire de suis. Per sextam speciem queritur inuidia de quo est? ad quod respondendum est quod ipsa est de suis specificis relative: sicut cecitas de suis. Per tertiam speciem queritur inuidia cuius est? ad quod respondendum est quod ipsa est subiecti in quo est habitus: sicut malivolentia est voluntatis et obliuio memorie/et ignorantia intellectus. Per primam speciem regule queritur inuidia que est. Et respondendum est quod est ex eo quod ipsa est effectus ab inuidioso causatus: sicut furdeitas est effectus causatus a defectu auditus. Per secundam speciem queritur inuidia iure est? et respondendum est quod ipsa est subiecti in quo est inuidia/patiatur laborem: et in inferno perpetuum dolorem et tristitiam. Per primam speciem regule queritur de continua constantitate inuidie: et respondendum est quod ipsa habet eam tantam constantiam cum ea inuidiosus potest mensurare auaricia/luxuriam gulam et huiusmodi. Per secundam speciem queritur de constantitate discreta inuidie: et re-

De inuidia per regulas deducta. C. est in se. hnt in se. est in alio. hnt in alio. P. Primum. Nnt. Pof. E. form. final. F. Conti. Difini.

spondendū est q̄ ipsa habet illā. Nā mul-
 tos actus differētes numero habere po-
 test. ¶ Per primā speciem regule s. querit-
 ur: quē est ppria qualitas inuidie? Ad
 qd̄ dicendū est qd̄ est quedā passio quaz
 inuidus habet i appetēdo aliena. ¶ Per
 scōdam speciem querit̄ quē est appropriata
 q̄litas inuidie. Ad qd̄ dicendū ē q̄ ē inui-
 diā. Nā ipsa ē iusticia ē et imprudētia ē
 impulsū etiā est: z sic de alijs. ¶ Per re-
 gulā h. queritur de tpe inuidie. Ad qd̄
 dicendū est q̄ ipsa est in eo sicut habit-
 nouus in subiecto: quā in vno tpe habet
 vnum actū: z in altero aliū? Adhuc quia
 suū subiectū est aliquo tpe in vno loco z
 alio tpe in alio loco z hmoi. ¶ Per regu-
 lam i. querit̄ inuidia vbi est? Et respon-
 dendū est q̄ ipsa est in aia a qua fabri-
 cata est: z etiā in imaginatiōem me-
 diam ipsa facta est. Et etiā in sensibili-
 bus quib⁹ signata z figurata est. ¶ Per
 primā regulam k. queritur inuidia quō-
 dō est? Ad qd̄ est dicendū q̄ ipsa est per mo-
 dum obiectandi aliena cōtra rationem
 cum actibus infectis subiecti in quo ipsa
 est. ¶ Per scōdam regulā k. queritur/in-
 iudia cū quo est? Et r̄spondendū ē q̄ ipsa
 est cū habitibus priuatiuis ex quib⁹ est:
 videlicet cū malicia/inuidia z hmoi.

quēdo. ¶ Homo iratus cōcordat vitium
 cū vitio: sed potest dari remediū in con-
 cordādo virtutē cū virtute. ¶ Homo iras-
 tus cōtradicit patientie/cuius in mediū
 cōsistit vt resistat ei cū patientia. ¶ Ira
 incipit cū audire: sed corūpit cū amare.
 ¶ Ira mensurat sine mentura: remediū
 cōsistit in mensurādo cū mensura. Nul-
 lus hō quieticit cū ira: ois hō cū patientia
 quieticit. ¶ Maior ira absq̄ maiori pa-
 tientia est impugnabilis: nō aut econuer-
 so: et in isto passu cognoscit intellect⁹ q̄
 virtus absolute fortior est vitio. Ira co-
 equat act⁹ intellectus z voluntatis in fu-
 rore/ quoz remediū pōt dari in coequā-
 do illos cū abstinentia/patientia z chari-
 tate. ¶ Minor ira cum maiori patientia
 deuincitur.

Com
 Com
 Prm
 Med
 Ann
 Mau
 Mi

q.
 Propri
 Appro.
 f.
 c. d. k.
 l.
 c. d. k.

k.
 k.

De ira p regulas deducta.

trum ira sit general⁹ pec-
 catum q̄ aliqd̄ aliud pecca-
 tum? Et r̄ndendū est q̄ sic
 in furore namq̄ intellectus
 nullaz deliberationē habet.

De ira
 reglas
 ducta.

De ira p principia deducta.

Voluntas mouet se cū ira ad
 odiendum bonū absq̄ deli-
 beratiōe. Et ideo remediū
 cōsistit cum deliberatione.
 ¶ Ira cū magno furore vin-
 cit oia: sed remediū dat cū
 magna abstinentia z deliberatiōe. ¶ Ira
 q̄dm durat/ iadiu durat suus actus. Re-
 medium consistit in obiectando obiectū
 peregrinuz: z in illo perseuerare. ¶ Po-
 testas ire cū potestate patientie z absti-
 nentie z etiā deklberationis deuincitur.
 ¶ Ira confundit intellectū/ eo qz aufert
 ab illo intelligere: remediū aut est red-
 dere suum intelligere intellectui. ¶ Ira
 peruertit volūtātē in odiēdo qd̄ d̄ dil-
 gere: suū hō. remediū ē abstinentia vsq̄
 refurgat p diligere. ¶ Volūtās cū ira est
 in vitio: remediū hō eius est vt cū absti-
 nentia sit in virtute. ¶ Intellect⁹ cū ira
 nō intelligit virtutē: sed in hoc cōsistit re-
 mediū/ videlicet per patientiā cognos-
 feat eā. ¶ Homo irat⁹ cū odire patit̄ eā
 vim/ q̄cit aut per amare z curat. ¶ Irat⁹
 nō distinguit inter sui malū z alte-
 rius malū: remediū hō. cōsistit in distin-

De ira p
 principia
 deducta.
 May
 Dm
 Pm
 sap.
 volut
 virt

Diff

¶ Per primā speciem queritur c. queritur /
 quid est ira: ad qd̄ est dicendū q̄ ipsa est
 peccatū cū quo voluntas sine delibera-
 tione odit bonū z diligit malū. ¶ Per se-
 cundaz speciem queritur/ quid habet sibi
 cōsentiale: Cui r̄spondendū est q̄ ipsa
 habet suos correlatiuos confusos ratio-
 ne furoris. ¶ Per tertiā speciem queritur /
 quid est ira in alio: Cui dicendū est q̄
 ipsa est in voluntate ligamē cum quoz vo-
 luntas se ligat ad odiendum absq̄ quo-
 ratione: z intellectus ad ignorandū: z me-
 moria ad obliuiscndū. ¶ Per quartam
 speciem querit̄/ quid habet in alio: Ad qd̄
 r̄spondendū est q̄ ipsa habet in volun-
 tate imperiū/ eo qz imperat ei odire bo-
 num z diligere maluz. Adhuc habet do-
 minum in intellectu z in memoria. Nāz
 intellectus imperat ignorare: memore
 autē obliuisci. ¶ Per primā speciem regu-
 le d. queritur/ ira de quo est? Et r̄ndendū
 est q̄ ipsa non est de aliquo. Nam
 peccatum est: peccatū namq̄ non est de
 aliquo materialiter loquendo. ¶ Per se-
 cundam speciem queritur / ira de quo
 est? Ad quod r̄spondendū est q̄ ipsa
 est de suis specibus correlatiuis cū quib⁹
 bus est in sua specie. ¶ Per tertiā spe-
 ciem queritur / ira cuius est? Ad quod
 est dicendū q̄ ipsa est subiecti in quo
 est. ¶ Per primam speciem regule e.
 queritur/ ira quare est? Et r̄spondens

C.
 m
 h
 m
 m
 D.
 Pri
 Mar
 Pos.
 E.
 for

fallitas

fi.
F
nh
fn
J
no.
pp.
l.
d k.
l.
d k
k.

dam est q ipsa est: quia ipsa est in sub-
 lecto in quo non sunt charitas/patien-
 tia z abstinentia. ¶ Per secundam speciē
 queritur /ira quare est? Et huic respon-
 dendum q est vt virtutes non habeant
 actus suos. ¶ Per primam speciem re-
 gule s. queritur /ira quanta est continue?
 Et respondendum est q ipsa est tanta
 quantum priuat actus a charitate / pa-
 tientia / abstinentia : et etiam a iusticia
 et prudentia / et huiusmodi. ¶ Per secū-
 dam speciē queritur / de quantitate di-
 creta ire? Et huic dicendum est q ipsa
 habet eam quantum crescit aut decrecit
 actum suum. ¶ Per primam speciem re-
 gule g. queritur / que est propria qualitas
 irae? Et dicendum est q est furor. Nā
 soli ei competit. ¶ Per secundam speciē
 queritur / que est appropriata qualitas
 irae? Ad quod dicendum est q ē impatiē-
 tia / inabstinentia: z huiusmodi. ¶ Per re-
 gulam h. queritur / de tempore ire? Et
 dicendum est q ira est in illo. Nam ha-
 bitus nouus est: z in illo multiplicat suū
 actum. ¶ Per regulam i. queritur / ira
 vbi est? Et respondendum est q est in
 voluntate odiendo / z iniuria iniuriādo /
 z huiusmodi. Et etiam est in motum
 quanto magis mota est / tanto magis
 multiplicat suum actum. ¶ Per primam
 regulam k. queritur / ira quomodo est?
 Ad quod dicendum est q ipsa est modo
 peruerso intellectus voluntatis et me-
 moue / z imaginationis ire / peruersio-
 ne existente sub ratione cause furoris / z
 sine deliberatione. ¶ Per secundam re-
 gulam k. queritur / ira cum quo est? Et
 respondendum est q ipsa est cum sensibi-
 libus imaginabilibus: et etiam cum
 peruersa anima / et cum habitibus pri-
 uatiuis principiorum: videlicet cum ma-
 licia / z huiusmodi.

De falsitate p principia de-
ducta. 113

Momo falsus decipiens alii
 decipit seipsum: cuius cog-
 nitio est per definitionem bo-
 nitas. ¶ Falsitas cum sua
 magnitudine non cognoscitur:
 sed cognoscitur cum magnitudine
 legalitatis. ¶ Falsitas durat / dum non
 cognoscitur: nam quando cognoscitur /
 corrumpitur. ¶ Falsitas nō habet posse
 contra intelligere: sed contra credere
 prudentia quidem est sua inimica. ¶ Fal-

De falsi-
 tate p
 ipia de-
 ducta.
 Mag
 Du
 Boh.

stas cum credere decipit intelligere.
 ¶ Falsitas sub vmbra legalitatis facit
 se diligere: z finis legalitatis ipam offē-
 dit z probat. ¶ Falsitas cum hypocrisis
 fingit se esse virtutes: prudentia autem
 destruit et manifestat illam qualis est.
 ¶ Falsitas cum actu veritatis non agit:
 vnde sequitur q ipsa cum actu verita-
 tis cognoscitur. ¶ Falsitas promittit de-
 lectiones: sed dat penas: z per hoc ipa
 cognoscitur. ¶ Falsitas non distinguit
 sed confundit. Idcirco a distinctione co-
 gnoscitur. ¶ Homo falsus concordat sen-
 sibilis z eorum signa: vt decipiat imagi-
 nationem z intellectū / qui cum sua con-
 cordantia enucleat predictam falsitatem.
 ¶ Falsitas contradiicit fini cum quo con-
 tradicitur falsitati. ¶ Falsitas in princi-
 pio se delectat: in fine autem trahitur /
 cuius ratione agnoscitur. ¶ Falsitas ab-
 strahit medium existens dispositum in-
 ter principium z finem. Et ideo per hoc
 cognoscitur. ¶ Homo falsus in principio
 quiescit: in fine autem laborat / ratione
 cuius ipsa falsitas est cognita. ¶ Maior
 falsitas cum maiori legalitate agnoscitur.
 ¶ Homo falsus coequat simile cū simi-
 li / cuius ratione falsitas est cognita. ¶ Fal-
 sitas cum minori virtute cognoscitur.

sup
vol.
vvt
vrit
glo.
Dif
Conu
Coman
Primi
Ardu
fmr
Mai
g
Mont

De falsitate per regulas de-
ducta.

Mtrum falsitas sit ita fortis
 sicut legalitas? Et rñden-
 dum est q non: eo q lega-
 litas est habitus positius:
 sed falsitas puatiu. ¶ Per
 primam speciē regule c. que-
 ritur falsitas / qd est? Et rñdendū est q
 ipa est pctm cū quo hō decipit z decipit.
 ¶ Per secundam speciē querit / qd hz falsi-
 tas in se sibi consistat? Et rñdendū ē q
 ipa hz suos correlatiuos ex quibus sua es-
 sentia consistit. ¶ Per tertiam speciē qrit /
 qd est falsitas in alio? Et rñdendū est q
 ipsa est in sensibilibus deceptiua per cō-
 traria signa: z in imaginatione est dece-
 ptiua per ignorantiam intellectus: z in
 fine est inimica. ¶ Per quartam speciē
 queritur / quid habet falsitas in
 alio? Ad quod est dicendum q ipsa ha-
 bet in principis priuatiuis actus suos
 contra principia positius. ¶ Per quī-
 tam speciē regule d. queritur / falsi-
 tas de quo est? Et respondendum est q
 ipsa est de se ipsa. Nam peccatum est

De falsi-
 tate p re-
 gulas de-
 ducta.
 .C.
 ist m se
 in m se
 ist in alio
 in in alio
 D.
 Primit

Non pars

Not

¶ Per secundam speciem queritur / falsitas de quo est? Ad quod respondendum est quod ipsa est de suis principijs specificis priuatis cum quibus ipsa est speciale peccatum: sicut turditas de suis cum quibus est monstruositas specialis. **¶** Per tertiam speciem queritur / falsitas cuius est? Et respondendum est quod ipsa est subiecti in quo est: sicut habitus. **¶** Per primam speciem regule e. queritur / falsitas quare est? Et respondendum est quod ipsa est: quia i subiectio non est legalitas. **¶** Per secundam speciem queritur / quare est falsitas? Et est respondendum quod ipsa est: ut hoc deceptiatur: sicut instrumentum est: ut mediante illo sit effectus ab aliquo. **¶** Per primam speciem regule f. queritur / quanta est falsitas continetur? Et respondendum est quod ipsa est tanta quantum subiectum de ipsa agere potest. **¶** Per secundam speciem f. queritur / quanta est falsitas discretiue? Ad quod dicendum est quod ipsa habet certitatem discretam causatam a principijs priuatis. **¶** Per primam speciem regule g. queritur / que est propria qualitas falsitatis? Ad quod est dicendum quod est deceptio: nam illius actus specialis est. **¶** Per secundam speciem queritur / que est qualitas appropriata falsitatis? Ad quod est dicendum quod est mendacium / hypocrisis et huiusmodi. **¶** Per regulam h. queritur de tempore falsitatis: Et respondendum est quod ipsa est in tempore: eo quod habitus nouus est: et in illo habet actus suos. **¶** Per regulam i. queritur / falsitas ubi est? Et respondendum est quod ipsa est in hominibus mendacibus et hypocritis et deceptoribus. **¶** Per primam regulam k. queritur / falsitas quomodo est? Et respondendum est quod ipsa est per modum figmenti decipiendi et mentiendi et huiusmodi. **¶** Per secundam regulam k. queritur / falsitas cum quo est? Et respondendum est quod ipsa est cum dissimulatione atque deceptioe et huiusmodi: ut per hoc quod dictum est / signatum est.

tie non habet posse. **¶** Intellectus cum inconstancia non habet forte intelligere. **¶** Constantia cum inconstancia non est amabilis. **¶** Constantia cum inconstancia non est virtus. **¶** Constantia et inconstancia non possunt esse simul in veritate. **¶** Inconstancia non est de genere delectationis / sed de genere laboris. **¶** Constantia aperit et diltinguit differentias: inconstancia autem claudit et obscurat eas. **¶** Constantia et inconstancia non concordant in genere nec in specie. **¶** De ratione inconstantie est quod in principio debet ei resisti. Nam postmodum graue est ei resistere. Quoniam constantie est et per prius: ideo omnis inconstancia est per posterius. **¶** Constantia coniungit: sed inconstancia disiungit. **¶** Homo constans quiescat cum constantia: inconstans autem cum inconstancia laborat. **¶** Maior inconstancia supra maiorem constantiam esse non potest: neque habere gradum. **¶** Constantia et inconstancia ratione liberi arbitrii equaliter sunt eligibiles: sed non sunt equaliter mesurabiles. **¶** Minor inconstancia cum maiori constantia de facili vincitur.

De inconstancia per regulas deducta.

Truz inconstancia sit magis habitus voluntatis quam intellectus? Et respondendum est quod sic. voluntas quidem magis est alterabilis quam intellectus. Ratio huius est: quia intellectus est firmiter fixus: voluntas autem subito est alterabilis. Quapropter intellectus cognoscit quod remedium contra inconstantiam est auferre subitaneam voluntatis / ponendo eam in discurfu cum intellectu. **¶** Per primam speciem queritur / quid est inconstancia? Et respondendum est quod ipsa est inuolulus deuiatus a fine constantie. **¶** Per secundam speciem queritur / inconstancia quid habet in se coessentialia? Ad quod respondendum est quod ipsa habet suos correlatiuos cum quibus est id quod est. **¶** Per tertiam speciem queritur / quid est inconstancia in alio? Et respondendum est quod ipsa est in voluntate imperatrix / et in intellectu inobediens / et in imaginatione ueraciously / et in sensibilibus labilis. **¶** Per quartam speciem queritur / quid habet in alio? Et respondendum est quod ipsa habet defectum fortitudinis in uoluntate / et in permissione deceptioe. **¶** Per primam speciem regule d. queritur /

Posl
E.
form

final
F.
Cont

Distin

Prop.

Approp.

J.
c. d. k.

l.
c. d. k.

k.

k.

De inconstancia per principia deducta. 14

De inconstancia per principia deducta.

Constantia est habitus in quo bonitas est ratio bono quod agat bonum: et quia inconstancia hoc impedit / non ipsa est peccatum. **¶** Inconstancia cum magnitudine constantie deuiatur. **¶** Inconstancia quod diu durat / tandem constantia est in priuante. **¶** Potestas inconstancia contra potestatem constantiam

Mag.
Dunt
Pit.

C.
est in s
h in s

sp m

h in n

D.

Prim
Mar
Pos.
E.
form

inconstancia de quo est: ad qd dicendum est q ipsa e de semetipso: eo qz e peccatu est q per se cadit specie querit / inconstancia de quo est: Et est dicendum q ipsa est ex suis principijs priuatiuis q specificis cu quibus est hoc q hoc. ¶ Per tertia specie querit / inconstancia cui? est: Cui respondendum est q ipsa est subiecti in quo est suus habitus. ¶ Per prima speciem regule e. querit / inconstancia qre est: Et respondendum est q ipsa est qz in subiecto in quo est / constantia non est: sicut caliditas q est in aqua calida: na in ea non e frigiditas. **Uñ cognoscit intellectus** p que modum sunt. similes habitus naturales habitibus moralib. ¶ Per secunda specie regule e. querit / inconstancia quare est: Ad qd dicendum q ipsa est vt constantia non habeat esse. Et in isto passu cognoscit intellectus q peccatu nihil e: eo qz est contra esse. ¶ Per prima speciem regule f. querit / inconstancia qta est: Et respondendum est q ipsa est tuta quatuor constantia imedit. ¶ Per secunda specie querit / de qtuare discreta inconstancia: Ad qd dicendum est q ipsa hz illa: qz voluntas est sepe alterabilis in practica. ¶ Per prima speciem regule g. querit / q est pposita qtuas inconstantie: et respondendum est q e alteratio voluntatis. ¶ Per secunda specie regule g. querit / q est appropriata qtuas inconstantie: Et huic respondendum est q e debilitas fortitudinis cordis. ¶ Per regula h. querit / de repute inconstantie: et respondendum est q ipsa e in illo repute in quo voluntas est alterabilis r habitata ex illa. Adhuc est in te pote in quo voluntas cu inconstancia agit contra constantia. ¶ Per regula i. querit / inconstancia ubi est: et respondendum e q ipsa est in debilitate voluntatis r etiam i priuatione perseuerantie r in suis locis supradictis. ¶ Per prima regula k. querit / inconstancia quid est: tur respondendum est q ipsa est p contrariu modu p quem est qta tia: qz quide p modu discursiuuz / deliberatiuuz electiuuz cu pudetiaz maxime cu fortitudine. ¶ Per secunda regula l. querit / inconstancia cuz quod est: et huic respondendum est q ipsa est cu subitanea alteratione: r est cum sua causa eius est effectus: et cum priuatione constantie sicut ymbra que est cum priuatione lucis. ¶ Diximus de nouem subiectis discursis sine deductis per principia r regulas huius artis: et per ca que de ipsis diximus: de alijs quidem per gremis eis attributis poterit artista dicere artificialiter simili modo,

Decima pars principalis huius libri que est de applicatione.

Applicatio diuidit in .xv. partes. ¶ Prima pars est p implicitum r explicitum. ¶ Secunda p abstractu r concretu. ¶ Tertia p prima figuram. ¶ Quarta per secula figuram. ¶ Quinta per tertia figuram. ¶ Sexta p quarta figuram. ¶ Septima per diffinitioes. ¶ Octaua per regulas. ¶ Nonna p tabula. ¶ Decima p euacuacione tertia figure. ¶ Undecima p multiplicacione qre figure. ¶ Duodecima p mixtionez principioru. ¶ Tertidecima p noue subiecta. ¶ Quartidecima p centu formas. ¶ Quintidecima p questiones: r primo de prima pte dicendum est.

Decime parus principalis

De applicatione per implicitum et explicitum.

Applicatio q fit p implicitu r explicitu fiat sic: videlicet q recipiantur termini qui sunt in qstioe: vt si querat viruz sit de. ¶ In qstioe ista p viru / est applicata b. r in b. e applicata boitas r differentia: et sic arista dz se adiuuare cu istis terminis q sunt sub b. r si uult se iuuare / appllet illos terminos applicatos in ipsa qstioe q sunt applicati i artes: sicut sunt magnitudo / eternitas r c. qm si de e / est p infinita magnitudine / eternitate r. si no sut infinita magnitudo r eternitas / sequit q de no fit: r sic habebit camera b. c. d. ¶ Deinceps discurrat p istos terminos ad pbadiu deu esse vel ad improbadum sicut tres termini sunt discursi p principia r regulas: si vero i qstioe sunt duo termini explicati: vt si querat / ytrum deus sit eternus: r occurat ad aliu terminu explicatu i ipsa qstioe: vez ad potestate r. na si e eternus / pot esse etern: r si no e / no pot ee etern. ¶ **Uñ** r tres terminos explicati: sicut querere / ytrum sit bonu q de sit intantu infinitus per sua magnitudine: sicut p sua eternitate et sic habet camera b. c. d. et i b. e impli-

Primus pars principalis de applicatione per implicitu r explicitu.
Uñ sit Primus terminus

Secundus terminus

Tertius terminus

fina
F.
Com
Dis.
G.
prop
App.
H.
c. d. k.

2.
d. k.

X.

X.

Applicatio in primis in .15. partibus

- 1. Implicitu r Explicitu
- 2. abstractu et concretu
- 3. prima fig.
- 4. secunda fig.
- 5. tertia fig.
- 6. quarta fig.

- 7. diffinitioes
- 8. per Regular
- 9. per Tabula
- 10. euacu. 3. fig.
- 11. multiplic. 4. fig.
- 12. per mixtura pprimi
- 13. per 9. subiecta
- 14. per centu for.
- 15. 9. questiones

Decima pars.

catā bonitas / differētiā / z vtrū: z in e. ma-
gnitudo / cōcordātia z quid est: z in d. du-
ratio / contrarietas / z de quo. In istis q̄-
dē terminis sunt implicatē diffinitiones z
species regularū. Et sic nota camera ap-
plicetur ad ppositū. s. ad cōclusionē: et
sicut exēplificāmus in predictis: ita po-
test exēplificari in alijs. ¶ **Uterius si q̄-**
ratur / vtrū deus sit magis actū p suum
intelligere q̄ p suā eternitatē. applicet
maius ad maioritātē: z minus ad mino-
ritatē. Qm̄ em̄ est de genere minorita-
tis. **Quia autē** de genere maioritatis: et
si querat / vtrū sit ita potens per suā po-
testatē: sicut per suā volūtātē. recurrať
ad equalitatē in q̄ cōparatio est implica-
ta: sicut mai⁹ in maioritātē / z minus in
minoritatē: z si q̄rat / vtrū deus sit iust⁹:
recurrať ad virtutē: iustus em̄ est de ge-
nere virtutis: et recurratur ad bonitatē:
cum sit bonam q̄ deus sit iustus: z sic de
alijs suo modo.

*vtrū dicitur sit
magis actū q̄
suum intelligere*

De applicatione per abstra- ctum et concretum. 114

Secunda
ps decime
p̄is prin-
cipalis que
est de ap-
plicatōe p
abstractū
z concretū.

*abst.
substant*

*abstrahim
abstractū*

*abstrahim
abstractū
concretū
abstractū
concretū
abstractū*

Sta applicatiō q̄ttuor mo-
dis est dicēda. ¶ **Prim⁹** mo-
dus est q̄n terminū positi in q̄
suo h̄t abstractionē sub-
stātiāle: sicut sunt termin⁹
abstract⁹ z concret⁹. Ignēitas z ignis.
Ignēitas q̄dē est essētia substantiālis:
ignis autē est termin⁹ p̄cret⁹ z substantiā-
lis. ¶ **Secūdu⁹** est q̄n abstractū ē acciden-
tale siue accidēs: z suū concretū sit: sicut
q̄ntitas z q̄ntū: q̄ntū dico inq̄ntū est habi-
tus: z sic ē accidētale siue accidēs. ¶ **Ter-
tiū** est q̄n abstractū ē substantiā: z p̄cretū
est accidēs: sicut ignēitas z calidū. Ca-
lidū dico inq̄ntū est habit⁹: q̄ sic est acci-
dēs. ¶ **Quart⁹** est q̄n abstractū ē acci-
dēs: z suū concretū ē substantiā: sicut albe-
do z albu⁹: et dico albu⁹ sub rōne corpis d
albedie habituari: et sic ē substantiā z nō
accidēs. Q̄s isti quattuor modi sunt im-
plicati i terminis q̄stionis z ecōuersio: z
sic debēt explicari in cōclusionē ad istos
quattuor modos / vt intellectus non deci-
piatur per variatiōem mediū.

Tertiāps
decime p-
tis prin-
cipalis q̄ est
de applica-
tōe p̄ pri-
mam figu-
ram.

Stūdu q̄ dicitū est fiat affir-
mādo vel negādo: videlicet
circulariter p cōfusiōnem
subiecti z p̄dicati: sicut bo-
nitas magna i magnitudo

bona: z si nō conuertant sicut eternitas /
magnitudo: ita aliqua magnitudo nō ē
eternitas z ecōuersio: nec aliqua boni-
tas est magna: quia aliqua bonitas est
parua: et sic de alijs suo modo.

De applicatione per secun- dam figuram. 114

Applicatio p ipsam secūda si-
gurā fit p p. os triāgulo: z
per scalas politas sup angu-
los: in quibus scalis est im-
plicatū principij generalis
sumi / z principij specialissi-
mum / z principij subalterni. Principij
generalissimū / sicut differētia nō habēs
aliquid supra se. Principij specialissimū
sicut differētia existēs inter istū lapidē
z istā plātā. Subalternū vero / sicut dif-
ferentia existēs inter sensibile z sensi-
bile zc. ¶ **Et etiam** in ista scala est impli-
catus ascensus z descensus intellectus:
et extra istas scalas ascensus z descen-
sus intellectus nequaquā esse p̄t impli-
catus. ¶ **Dicimus** tamen q̄ termini se-
cunde figure sunt explicabiles secūdam
q̄ in ipsa figura iacent secūdam q̄d de
ipsa dicimus. ¶ **Uterius** dicimus q̄ se-
cūda figura est applicabilis ad primam /
sicut ponere differentiam inter bonita-
tem et bonitatē zc. et ponere cōcor-
dantiā inter bōitatē z bōitatē: vt signa-
tum est in tertia figura.

Quarta
ps decime
p̄is prin-
cipalis q̄
de applica-
tione z
secundam
figuram.

De applicatione ad tertiam figuram. 114

Applicatio q̄stionis ad ter-
tiam figuram fiat sic: vide-
licet si materia q̄stionis
est de b. applicet c. ad b. z si
non sufficit c. ad b. applicet
d. ad b. Et sic deinceps vsq̄
ad camera b. ¶ **Et respiciat** significata
camerarum / affirmādo aut negādo: tali
mō q̄ littera remaneat cū suis conditio-
nibus et suis significatis. Verū tamen
si materia q̄stionis cōmpetit c. appli-
cetur alie littere ad c. sicut dicimus de
b. Et hoc idem potest dici de d. e. zc. et
talis applicatio est infallibilis z valde
generalis.

Quinta
ps decime
p̄is prin-
cipalis q̄
de applica-
tione ad
tertiam.

De applicatione ad quartā figuram. 114

Septa ps
recte p
is punci
alis que
st de ap
licatione
id quartā
figuram.

Applicatione q̄rte figure fit sic: vi-
delicet si materia q̄stiois cōpe-
tit camerā b.e.d. applicetur ad
ipsam camerā: et si materia cō-
petit b.c. z cū e. non cum d. voluatur cir-
culus minor z ponatur e. sub c. z fiat ca-
mera b.e.e. Et recipiatur significata lit-
terarū cū quibus solvatur q̄stio: z sicut
diximus de istis: z ita pot̄ dici de alijs.
¶ **I**sta applicatio est magis generalis
q̄ illa de tertia figura: eo q̄ camera est
de tribus litteris: z in tanto est genera-
lis q̄ oēs cameras tabule continet in se.

Notā a ap-
plicationē
et rics ge-
neraliorē.

quinq̄s potentie sunt ei partes discrete/
eo quia sunt differentes. ¶ Per regulas
g. homo est ens cui proprie competit ho-
minificare: z ens r̄iibile: z est ens scri-
bens z equitās/z huiusmodi. ¶ Per re-
gulā h. homo est ens in tempore intelli-
gēs/legēs zc. ¶ Per regulā i. hō est ens i
vinca sodiens: z in ecclesia est deum ro-
gans. ¶ Per regulam modalitatis ho-
mo est ens habens modum mechanizā-
di z generandi alium hominem. ¶ Per
regulam instrumentalitatis homo est
substantia generans alium hominēz cū
muliere: z cum martello est ens agens
clauum z huiusmodi. Et sicut dedimus
exemplum de homine: ita potest dari
de alijs suo modo. ¶ Et in isto passu da-
ta est doctrina per quam homo t̄at fa-
cere diffinitiones diuersimode de vna
z eadem re: ipsa cognita per vniuersas
cogitationes seu diffinitiones que pri-
us ignota erat. Et ideo artista d̄ diffinire
taliter q̄ diffinitiones remaneat illese.

g.
pro App.
H.
c. d. k.
- 3.
k.
k.

7 De applicatiōe p̄ diffinitioēs.

Septima
de ame-
tis prin-
cipalis q̄ ē
applicati-
ōe p̄ dif-
finitioēs.

Secūdu modū huius artis/ar-
tista debet diffinire terminos
q̄ sunt in q̄stione/ siue sint ex-
plicati aut implicati: sicut si
querat/ vtrū de? sit infinitus?
Et tūc respondēs d̄z diffinire deū z fini-
tatem/ dicendo sic deus est ens sic perfe-
ctum q̄ extra se nō indiget aliquo alio:
et infinitas est ens cui competunt infini-
ta correlatiua sine quibus esse minime
potest. ¶ **U**terius/ sicut dicitur. bonitas
est ens ratione cuius bonus agit bonus:
sic potest dici q̄ magnitudo est id ratio-
ne cuius magnus agit magnus: et sic de
alijs suo modo. ¶ **U**terius quidem ter-
minus positus in questione / potest qui-
dem multipliciter diffiniri/ dicurrendo
per species regularum. ¶ **E**t primo per
species regule c. sic homo est animal ra-
tionale: et hoc per primā speciem: per secū-
dā vero speciem/ hō est animal habēs sua
correlatiua propria: videlicet homini fi-
cantem/ hominificabile: z hominificare.
¶ **E**t p̄ tertiā speciem hō est animal in me-
chanicis agēs/ sicut in scriptura scribēs:
z in equo equitās/ z hmōi. ¶ **E**t per q̄r-
tā speciem eiusdē regule/ homo est ens
habens maiorem possessionem in brutis
z plantis. ¶ **P**er primā speciem regule d.
hō est ens primitiuū in nobilitate sensi-
tuitatis. ¶ **P**er secundā speciem homo est
ens constitutum ex anima z corpore.
¶ **P**er tertiā speciem hō est ens cui sunt
subdita brutā z plāte/ z hmōi. ¶ **P**er pri-
mā speciem regule c. homo est substantia
per suā humanitatē. ¶ **P**er secundāz spe-
ciem homo est ens creatū ad teruendū
deo cum vegetatiuis z sensitiuis. ¶ **P**er
regulam f. homo est ens quātum z con-
tinuum per suam elementatiam/ vege-
tatiuam/ sensitiuam/ imaginatiuam/ et
ratiocinatiuam/ ex quibus est. Et iste

Defi:
C.
p̄ i se
m se
in alio
F in alio
D.
1.
3.
E.
F.

8 De applicatiōe ad regulas.

Quando queritur de aliquo
dubio/ debet artista appli-
care illud dubium ad regu-
las successiue. Nā sicut chi-
stallus positus in colore ru-
beo/ se habituat in ipso: et etiam si ponā-
tur in viridi/ se habituat de ipso: z sic de
alijs. sic quando discurretur ignotum p̄
regulas z species regularum/ tunc igno-
tum est coloratum siue declaratum per
species regularum in quibus est positū
subiectiue et obiectiue: et tunc intelle-
ctus cognoscit p̄ species regularū illud
quod erat prius ignotum. Et sicut dedi-
mus exemplum de homine diffinito per
regulas/ sed ratione maioris declaratio-
nis volum⁹ exemplificare de natura de-
ducta per regulas. ¶ **P**er primam spe-
ciem regule c. dicim⁹ q̄ natura est essen-
tia in suo naturali concreto subsistentata
et mota per actum naturā in quo actu
est in quiete. ¶ **P**er secundam speciem
est essentia habens cōnaturalia correla-
tiua: videlicet naturalium/ naturabile
et naturare/ sine quibus esse non po-
test. ¶ **P**er tertiam speciem natura ē in
subiecto in quo est actus z passibilis cō-
naturare. ¶ **P**er quartā speciem natura
h̄z in subiecto in quo est actioem/ epas-
sionē z actū: z hoc p̄ agentem naturalem
z per naturalem formam/ materiam z

Octaua
psdecime
ptis prin-
cipalis q̄ ē
de appli-
catiōe ad
regulas.
C.
est in se
h̄t in se
F in alio
h̄t in alio

D.

finem/et cum naturalibus instrumentis.
¶ Per primam speciem regule o. natura est essentia primitiua. ¶ Per secundam speciem est de suis correlatiuis ascendendo ad essentia: z suu coëctū est de ipsis descendendo z contrahedo. ¶ Per tertiam speciem natura est subiecti in quo est/ eo qz de ipsa naturaliter agit. Per primam speciem regule e. natura est: qz est ens ptinens in se sua correlatiua ex quibus est. ¶ Per secundam speciem natura est vt alia entia habeant existentia z agentia naturaliter. ¶ Per regulam f. natura est essentia habens continua existatē z indiuisibile: z sua coëctra sunt ei q̄tates discrete. ¶ Per regulam g. natura habet proprias actiones z passiones: sicut natura ignis per calefactionē: appropriatas vero habet sicut habet aqua calefacta q̄ h̄z calefactiuū/calefactibile et calefacere. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ natura est in tpe continue z successiue: continue quidē per q̄tate continua: successiue autē p discretas q̄tates in quib⁹ est natura in tpe. ¶ Per regulam i. natura est in loco: sicut contentū in continente/ z agens in agibili. Et est in subiecto in quo est sustentata z mota. ¶ Per regulam modalitatis natura habet modū miscēdi/ generādi z corūpēdi/ z h̄mōi. ¶ Per regulas instrumentālitatis natura est cum suis instrumentis: sicut substantia cū suis accidentibus: et mechanicus cum suis instrumentis: et sic de alijs. Sic quidē natura discursu per species regularūz est quidē cognita per intellectū/ eo qz species significat et id qd natura est per existentia z agentiam. Et sicut dixim⁹ de natura: ita potest dici de alijs: et etiā de coëctis scdm id qd sunt. ¶ De miraculo vero non sic potest dici: cuz sit supra naturā. Et sic discurrendo miracula per regulas/ cognoscit intellect⁹ miraculū per suū contrariū: eo qz miraculum intrat speciem regularū per contrariū modū per quē intrat natura. Et in isto passu cognoscit intellectus quomodo vnum contrarium cognoscitur per reliquum cū regulis.

b. c. d. que est prima colūna: sicut si queratur/ vtrū esset magnum bonū q̄ mundus esset ab eterno. Aut si querat/ vtrū sit actus infinitus/ posito q̄ bonitas sit ratio q̄ agat bonum: et q̄ magnitudo sit ratio illius actus q̄ sit magnus: z q̄ eternitas faciat durare illum actum/ ab eterno in eternum/ oportet idem durare actum infinitū. ¶ Quicquid termini questionis competat secūde colūne: sicut si queratur/ magnitudo bonitatis/ potestatis quare est: Et respondendum est q̄ est q̄ p correlatiua bonitatis/ magnitudinis z ptatis: z sic de alijs suo modo. ¶ Ampli⁹ quelibet colūna ē applicabilis ad aliā: sicut colūna scda q̄ est applicabilis cum/ primaz cum tertia/ eo q̄ cōtinet de prima b. c. z de tertia sibi: z sic de alijs: cū sint concatenate adinuicē. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ oēs colūne pnt applicari ad eandē cōclusionē. Et sic cognoscit se valde generalē p ipsam applicationē q̄ est valde generalis. ¶ Sic: qm queritur/ vtrū mundus sit eternus? tunc scda camera q̄ est b. c. t. b. applicat ad camerā superiorē. Et sic de camera que est b. c. t. et sic de alijs vsq̄ ad t. b. c. d. Ratio huius est/ qz eternitas est termin⁹ in q̄one explicat⁹. ¶ Adhuc si querat/ vtrū potestas mudi sit infinita: applicet⁹ responso ad colūna b. c. d. sicut est applicata q̄stio facta de eternitate mudi: z teneat negatiua. Quia sicut sequeret magnū incoēueniēd q̄ mundus esset ab eterno: sic sequeret magnū incoēueniēd q̄ mūdus haberet ptatē infinitā. Et sicut dicim⁹ de mundo: sic de his q̄ in se cōtinet/ dici pot. ¶ Ampli⁹ si querat/ vtrū vnus angel⁹ pducāt aliūz angelū? applicet⁹ r̄sio ad b. c. d. qm inter essentiam angeli z hois sine roie/ est magna differētia. Quia corpus hois existit sub generali materia elementoz/ ratione cuius vnus homo potest producere siue generare aliūz hominē/ z vna rosa aliā. De angelo autem non est sic. Vnus em̄ angelus non habet de quo producat aliūz angelū: cū nō sit deriuat⁹ ab vnaz eadē materia ḡnali angelica: cū sit finit⁹ l̄ sua primitiuitate. ¶ Sicut dedimus exemplum per ea que diximus de tabular: sic potest dici de pluribus alijs suo modo. ¶ Applicatio vero que fit per tabulam/ requirit q̄ conferuntur species z regule camerarum/ et applicentur ea que significant ad propositū: videlicet ad conclusionem/ affirmando vel negādo conuenienter aut inconuenienter: sicut patet per exemplū supradictū.

E.

F.

G.

H.

I.

K.

L.

Miraculū

De applicatione per tabulam.

Nonā po
decie par
tis princi
palis.
De appli
catione p
tabulam.

Applicatio tabule/ ē terminū questionū applicentur ad ipsam tabulam. Nam si terminū questionis conueniāt primē colūne videlicet

-17-

b.c.t.b.

10 De applicatione per euacuationem tertie figure.

Applicatione que fit per tertiam figuram/fit isto modo:vide licet q termini qui sunt in questione explicati/applicantur ad euacuationem tertie figure/illi camere cui magis termini conueniunt:sicut si queratur/vtrum sit magnum bonum q bonitas et magnitudo habeant correlatiua substantialia: et vtrum illa correlatiua sint in bona et magna concordantia. Et tunc talis questio applicetur ad cameram b.c. Et per ea que in ipsa camera diximus in capitulo euacuationis/questio quidam erit soluta:et sic de alijs questionibus/secundum q termini ipsarum poterunt intrare cameram/affirmando vel negando et conuenienter aut inconuenienter. ¶ Uterius si fiat questio/vtrum in eternitate contrarietatis bonitatis ab eterno possit esse. Et applicetur illa questio ad cameram b.c. et ad cameram c.d. et ad cameram d.e. Et secundum quod in ipsis cameris dicitur est/questio quidem erit soluta:et sic de alijs questionibus/secundum q termini ipsarum poterunt intrare cameram:affirmando vel negando conuenienter aut inconuenienter. ¶ Amplius questio subalterna applicetur ad questionem particularem/et conuerso: sicut si queratur/vtrum in bonitate sint magna correlatiua? Et ista questio applicetur ad istam/vtrum in bonitate Soritis vel istius rose sint magna correlatiua. Et tunc iste questiones applicentur ad cameram b.c. Et tunc inuenietur responsio ista soluta per ea que dicta sunt. ¶ Amplius querat correlatiua magnitudinis de quo sunt: et correlatiua Soritis de quo sunt? Applicentur iste questiones ad cameram c.d. et questionem subalterna applicetur ad questionem particularem: et tunc tempore inuenietur conclusio declarata et firmata per ea que ista diximus in ipsa camera: et sic de alijs cameris. Et de hoc dabimus exemplum in tractatu questionum.

ecle pa
cime p
3 princi
lis de
pplica:
one per
uacuat
3 tertie
sure.

20

positionis et minoris/in soluendo fallacias:et i doctrina per quas alie artes faciliter possunt adduci. Et ideo si artifia vult multiplicare plures rationes ad eadem conclusionem inuenire multa media et probare maiorem et minorem positionem/et soluere fallacias/et faciliter et breuiter docere alias scientias cum ista arte generali:applicet modum quem tenuimus in multiplicatione quarte figure. Nam ille modus est vniuersalis: et per illum modum/modus quidem particularis erit regulatus et lucifacatus. Nam in vniuersali relucet particulare et conuerso:et hec sufficiat.nam satis est declaratum.

12 De applicatione mixtionis principiorum et regularum.

Ars ista i duas partes diuiditur. ¶ In prima dicemus de principijs explicatis. ¶ In secunda de implicatis que applicabuntur principijs explicatis locis regularum huius artis. Ipsa vero principia vocata erunt sententiarum forme:hoc quidem facimus/et ars sit magis materialis intellectui ad inueniendum multas conclusiones. De ipsis autem parum intendimus dicere/et eo quod proluxuriam euitamus. Sed per ea que de ipsis dicemus/ potest artifia cognoscere processum cuiuslibet forme per omnes regulas: sicut fecimus in deductione principiorum explicatorum:et etiam per regulas: et pro de prima parte sic dicemus.

Quoddecima pars de cime ptis principia: lis que est de applicatione mixtionis principiorum et regularum in duas sectas particulares.

Prima pars.

Questio continet in se terminos explicatos/sicut si queratur/vtrum sit ens bonum magis eternum:recurret ad capitulum bonitatis/magnitudinis et eternitatis: et etiam videatur per quem modum bonitas est discursiva per principia et regulas:et sic de alijs principijs: et tunc concludatur affirmando vel negando secundum quod principia sunt tali modo: principia regulae remaneant illesae: tunc intellectui inuenietur veritas de bono de quo dicitur. Que veritas erit lucifacata per illum discursum: et sic de alijs. ¶ Exemplum de bonitate/magnitudine et eternitate: ut patet dari de alijs principijs. Et hec sufficiat quantum ad primam partem.

Questio sup prima parte huius duodecime ptis

Undecima pars de cime ptis principia: de applicatione per multiplicationem quarte figure.

Primum quod multiplicatio tertie figure consistit in quinq; modis: videlicet in multiplicatione/in inuentione modorum/in pbatione maioris per

De applicatione nouem subiectorum.

30

Tredeci-
ma pars
decime p-
tis princi-
palis de
applica-
tione no-
nem subie-
ctorum.

Itē est de nouē subiectis: idcirco si q̄sto erit de dco/ applicetur ad primuz subiectū: r̄ discurratur p̄ ipsuz sicut deus est discursus r̄ alio modo q̄ affirmatiua vel negatiua conueniant cum textu. ¶ Si q̄ sto est de angelo/ applicetur ad secūdu subiectū in quo angelus est discursus: et teneatur de quest. one hoc q̄d conuenit cū textu. Et sic de alijs subiectis suo mō.

applicatus r̄ fiat iudiciū secūdu q̄ differētia est dicitur p̄ omnia principia r̄ p̄ oēs regulas: et tūc abiq̄ dubio apparebit q̄ affirmatiua in q̄stione ē tenenda. ¶ Differētia em̄ est essentia r̄ sua correlatiua sunt in rōne altitudinis abstracte do: et sua corēta sunt i rōne infinitatis continēdo: et sic patet q̄ differētia cōstitit inter essentiam et esse. Et ad hoc regula b. conuenit.

De applicatione ad cētum formas.

Decima-
quarta ps
decie p̄is
principa-
lis que est
de applica-
tione ad cē-
tum for-
mas.

Decim⁹ q̄dē centū formas. Nā in abstractio ipsas q̄dez cōsideram⁹. aliq̄ erūt generalissime: aliq̄ erūt subalterne: r̄ cuiuslibet forme assignamus suū p̄cretuz: vt quibet forma intellectui magis elucescat: r̄ maxime cum quid sit/ sic quidē abstractum aut cōcretū. Nā extra ipsa nullū ens eē pōt: et primo de parte prima est dicēdū.

3 De vnitāte.

Vnitās est forma cui proprie cōpetit vnire. Et ipsa quidem est applicabilis bonitati/ magnitudini r̄ cetera. cum sit bona/ magna r̄ cetera. Sicut vnitās est bona p̄ bonitātē/ r̄ magna per magnitudinem. Sic bonitās est vna per vnitātē/ et magnitudo est alia/ vna creatura per ipsam vnitātem/ et sic de alijs. Et i isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ differētia distinguit inter bonitatem et magnitudinem: vt sicut p̄cipia differētia/ vt quodlibet p̄cipium habeat suam propriam vnitātē. Et idcirco si in questione est terminus explicatus/ recurritur ad hoc quod dicitur em̄ in discursu bonitatis r̄ magnitudinis et differētiē/ r̄ fiat responsio se-

Tert
forma
vnitāte.

1 De entitate.

Prīa for-
ma de en-
titate.

Vnitās in arte ista est terminus implicatus: r̄ sua diffinitio fieri pōt/ sicut sūt diffinitiones alioꝝ principioꝝ explicatorū hui⁹ artis/ ideo artista applicet ad diffinitionē bonitatis/ magnitudinis r̄ cetera. Sicut em̄ bonitas est cā quare aliq̄s bonus agit bonū: sic entitas est cā quare aliq̄s ens causat aliud ens. Et sicut magnitudo est cā quare bonitas ē magna/ sic entitas est cā quare bonitas est ens: et sic de alijs. Sūū cōcretū vero est/ et ens sp̄catū i secūda specie d. r̄ in prima e. et ea ex quibus est implicata/ q̄d ē in secūda specie c. sunt: et iō q̄quid quefitur de entitate r̄ ente/ applicetur ad principia explicata: r̄ ad regulas fiat tale iudiciū de ipsa/ sicut est factum de ipsa bonitate/ magnitudine r̄ cetera.

3° cūm est in discursu bonitatis r̄ magnitudinis et differētiē/ r̄ fiat responsio secundum q̄ de ipsis dicitur est. ¶ Concretum quidem vnitatis est implicatus in concreto bonitatis/ magnitudinis r̄ cetera. Nam bonus est vnus/ r̄ magnus est alii vnus. Ipse vero vnus habet sua correlatiua ex quibus est. Hoc applicabile est ad secundam speciem d. r̄ ad primam e. Et ipsa correlatiua sunt applicabilia ad secundam speciem r̄ regule c. r̄ ad primam d.

D
E
C

Ens cōcretū
D.
1 Primū.
E.
1 form.
i. c.
2 h̄ r̄ m̄ s̄

4 De pluralitate.

Pluralitas est forma aggregata de pluribus differentibus numero vt patet per secūdam speciem regule c. que est suus fons. Ipsa vero applicabilis est ad principia explicata: eo quia bona/ magna et eterna est. Et sicut est bona per bonitatem/ et magna per magnitudinē r̄ cetera. Sic bonitas r̄ magnitudo sunt plures per seipsas pluralitate. Et etiā sunt plures bonitates differentes specie. Et sic de magnitudine: vt patet per secundam speciem regule c. que est su⁹ fons.

Quar
forma
pluralit
te.
C.

2 De essentia.

Secunda
forma de
essentia.

Quoniam entitas est essentia cōuertitur: sequitur q̄ esse r̄ ens conuertantur: et iō sicut dixim⁹ de entitate r̄ ente: sic possum⁹ dicere de essentia r̄ esse. ¶ Si autem verū iter essentia r̄ esse sit differentia. Tūc responsio recurrit ad differētia q̄ est termin⁹

33

Entitas
Essentia
Comuertunt
Ens
Esse

Prīme vero cause pluralitatis plīstūt per differentīā & cōcordātiā & p equalitātē: sic de alijs correlatiuis & pluralitas est applicabilis ad ipsa principia et cōduerſo. **suū** vero cōcretū est applicabile concreto bonitatis/magnitudinis &c. Sicur patet in elementato qđ est bonū magnū & est vnū ex pluribus cōstitūtū vt pluralitas in ipſo sit sustentata.

De natura. 115

Natura est formā cui pprie cōpēt naturare. Et qz pncipia sūt naturalia p naturā: iō natura ē applicabilis ad bōitātē naturālē & magnitudinē naturālē: sic natura pot cognosci p diciturū principiorū & regulariū: de ipſo superiō largo mō dixim⁹. **¶** Alteri⁹ natura ē applicabilis ad correlatiua naturalia bonitatis/magnitudinis &c. eo qz sine concretis ipsa correlatiua naturalia esse non possunt. **¶** Concretū vero naturale applicabile ē ad cōcreta naturalia: vt patet p secundā speciē d. & p primā e. **¶** Alteri⁹ qz bōitas vnā natura hz cū magnitudine/aliā cū duratiōe &c. & cōuerſo: applicabilis est ad mixtionem/vbi diximus de bonitate deducta & magnitudine & duratiōe.

De genere. 115

Genus est ens consideratiū & valde confusum quod de pluribus differentibus specie predicatur. **De genere** autem satis diximus in logica noua quam fecimus. **¶** Ipſum quidē applicabile est ad principia explicata: eo quia per ipſum sunt generalia: sicut genus quod per bonitatem est bonum/et per magnitudinē magnum &c. **¶** Ipſum quoqz applicabile est correlatiua explicatiū eo quia ipsa correlatiua sunt generalia per ipſum & etiam sua correlatiua cognoscūt p secundā speciē regule. **¶** Alterius suū cōcretū applicabile est ad secundā speciē regule d. & ad primā e. cū qđ cognoscim⁹ qz genus est ens reale: & per se existēs: qz si nō correlatiua pncipiorū explicatorū generalia esse non possent/ neqz per consequens principia explicata generalia esse possent.

De specie. 115

Species in hac arte est principium explicatiū: & sua distinctio est ista. **Species est ens quod predicatur de pluribus differentibus numero.** **Species quod predicatur ad loca in mixtione vbi dicim⁹** bonitas magna &c. **¶** **Species quod predicatur generalissima nō omnino generalis:** qñ dicitur bonitas magna: eo qz tractata est ad speciale magnitudinē: sic de alijs. **¶** **Alterius applicabilis est ad correlatiua:** eo quia quodlibet principiorū explicatorū hz correlatiua specialia: & ppria differentia numero p differentia: sic species applicabilis ē ad differentia qđ est principium explicatiū in arte ista: que quidē differentia distinguit gen⁹ in plures species differētes numero: sicut hō qđ est vna species & leo alia. **¶** **Species applicabilis est ad mediū:** nam licet mediū consistit inter principia & finē: licet species consistit inter genus & indiuiduū: et in isto passu cognoscit intellectus qz species necessaria est ens reale: qñ sicut principia et finis non essent i extremitate mediū/mediū esset ens reale: licet neqz per consequens genus & indiuiduū essent entia realia. **¶** **Cōcretum autē speciei est speciale:** qđ quidē est applicabile ad secundam speciem regule d. & ad primā e. cū quib⁹ est cognoscibile: insensibile autē & imaginabile est. **¶** **Alteri⁹ sunt alie species quod sunt naturales:** sicut visibilitas p potentia visus & hōmō. qđ cōsistat p vnum & potentia: sicut colores & figure qđ vnum in subiecto sunt sentiat. **¶** **Alteri⁹ sunt alie species quod sunt morales consistunt in potentia:** sicut iustitias & iusticia prudentias & prudētia: credulitas & fides: et sperantias & perbitas & ille species tales sunt fantastice: sicut imaginabilia imaginatiōis: et imaginabilia intellectus: et amabilia voluntatis: et memorabilia memorie. Veritas autē in species virtutū sunt secundarie.

De indiuiduitate. 115

Indiuiduas ē diffinibilis p primā speciē regule. **¶** Nam sicut bonitas est rō bono qđ agit bonum: sic indiuiduas ē rō indiuiduo qđ pducit indiuiduū: et sicut indiuiduas est bona p bonitātē &c. sic bonitas est &c. indiuidua per indiuiduatē: & sic de suis concretis & relatiuis cū quibus essentia est indiuisibilis: que correlatiua bonitatis/correlatiua indiuiduatū sunt applicabilia: vt intellect⁹ habeat noticiā: p

Septima forma de specie.

ad Correlatiua

Ad mediū

Comū in D. f.

Octava forma de c. indiuiduitate.

uinta ma de cura.

D E

exta forma de genere.

C. D E

Decima pars

vero correlatiua sentiri neq; imaginari possunt: cum sint extra figuram in essentia posita & contenta. ¶ **Concretu** indiuidentia est indiuidentiu. Et hoc per secundam speciem d. & per primam e. est ostensibile. In elementaris vero est sensibile & imaginabile: vt patet per istam rosam & istum leonem.

Comytin

9 De proprietate. 115

Nonā forma de proprietate.

Roprietas est principiu explicatu: vt patet per regulam g. Sed in alijs principijs & regulis est principiu implicatum. Et ista diffinitio est applicabilis ad primam speciem regule c. ¶ Nam sicut bonitas est ratio quare bonus agit bonum sic proprietate est ratio quare proprius agit propriu. Et sicut bonitas habet sua propria correlatiua per proprietate: sic proprietate habet sua correlatiua bona per bonitatem. Proprietas aut applicabilis est ad differentia. Nam sicut differentia est causa differendi: sic proprietate appropria: & sic de alijs. ¶ **Aliqua** concretum proprietate est propriu ex correlatiuis concretis constitutum: & hoc per secundam speciem d. & per primam e. significatum est: sicut iste homo qui est propriu animal: & iste leo qui est aliud propriu animal: et iste equus: & ista rosa que est aliud corpus propriu: & sic in moralibus: sicut **Socrates** qui habet suu propriu equu: et **Plato** similiter: vt patet per tertiam speciem d. Et in isto passu cognoscit intellectus a quibus principijs scientia ista oritur: & in quibus principijs consistit: & quibus principijs iurista uti debet: et etiam cognoscit quia sunt applicabilis ad mixtionem principiorum & regularum.

Comytin

D. E.

10 De simplicitate. 116

Decima forma de simplicitate.

Simplicitas est applicabilis ad principia huius artis / eo quod per simplicitate sunt principia simplicia / sicut simplicitas est bona per bonitatem / magna per magnitudinem: & sicut principia explicata sunt discursi in mixtione principiorum & regularum: sic simplicitas potest discursi per omnia principia & regulara. Sua quide diffinitio est per primam speciem regule c. nam ipsa est forma quare

principia sunt simplicia. ¶ **Simplicitas** per secundam speciem regule c. habet sua correlatiua simplicia: sicut bonitas que habet simplices bonificatiu / bonificabile & bonificare / & cu simplicitate / suis correlatiuis consistit vna simplex essentia habens per primam speciem regule d. simplicita & primitiua principia. **Concretu** sive suum esse est simplex. Et hoc dignatur est per secundam speciem regule d. et per primam e.

Comytin

11 De compositione. 116

Compositio est forma aggregata de pluribus essentibus. Ipsa quidem applicabilis est ad contractionem & obuiationem principiorum explicatorum: vt patet in caplo bonitatis deducte in principia: vbi dicitur quod bonitas magna est duplicata: & bonitas magna & durabilis est triplicata &c. constituitur compositu ex pluribus principijs explicatis. Et in isto passu cognoscit intellectus vnde oritur compositio: & ad hoc consentit regula k. ¶ **Aliqua** compositio habet sua correlatiua coposita: vt per secundam speciem c. patet. & sic in creatis bonitatus quidem & magnificabilis &c. ponunt magnificabile & bonificabile: etia bonifica: & magnificare simpliciter compositum &c. et in inuenit vna essentiam constitutum: qua essentia compositio vocamus. Suum esse sive suum concretu est compositu intellectui lucefacto per secundam speciem regule d. et per primam e.

Undecima forma compositio

12 De forma. 116

Forma est applicabilis ad principia: ideo sicut principium discurretur per principia explicata et regulara: similiter forma potest discurre suo modo: hoc tamen dicitur de forma composita in creatis / eo quod bonificabile est de genere materie: s; in deo non. ¶ **Forma** est illa essentia cuius agens agit in materia naturaliter. Ipsa quidem forma composita habet sua correlatiua coposita: vt supra dictu est. Sed forma simplex in causatis non habet correlatiua / eo quod est vna pars simplex substantie: videlicet formificans sine agens quo ad primam speciem e. consideratur: & s; de de forma accidentali dici potest. Talis quide forma insensibilis et

Duodecima forma de forma

inimaginabilis est / in q̄tum extra figuram est. Concretus vero suum siue esse / est formatum: eo q̄ a forma denominatum est. ¶ **Formatum** q̄d est de genere copiosius per colorem ⁊ figuram / est visibile: ⁊ per duriciem tangibile: ⁊ in lapide de elementatiua formatū: ⁊ in planta de vegetatiua: ⁊ sic de alijs. Et hoc p̄ fecidam speciem regule d. et per primā e. signatum est.

ta est composita ex forma ⁊ materia: et ex ipsis iuncta: ⁊ in tertio numero posita. ¶ **Concretū hō siue esse** est substantiale v̄t per sc̄dam speciem regule d. et p̄ primā e. signatū est intellectui: et etiā sensitiue ⁊ imaginatiue in elementatis.

Compositū

13 De materia. 116

Materia est essentia simplex passiva: et est applicabilis ad passionē principiorū explicator: sicut ad bonificabile / magnificabile ⁊c. Que quidem sunt de genere materie ratione passionis. ¶ **Materia** vero non habet cōcreta: ⁊ hoc per sc̄dam speciem regule c. eo quā simplicitas ponit q̄ sit vna simplex pars substantie sue passio. Et suū p̄cipiū p̄mittitū p̄ primā speciem regule d. signatū est. ¶ **Concretū** vero siue materiātū est compositum ex pluribus passionibus: sicut est bonificabile / magnificabile ⁊c. ¶ **Ipsū hō materiātū** per sc̄dam speciem regule d. et per primā e. est declaratum. ¶ **Ipsū** quidem materiātū est fons a quo deriuant oēs materie particulares: sicut formatū a quo descendunt omnes forme particulares reducte de potentia in actum.

decima: tia for: a de ma: tia.

Com: .c.

D

14 De substantia. 116

Substantia est applicabilis ad triangulū contractū / in q̄tū dicit q̄ maioritas est inter substantiā ⁊ substantiā: et ideo discursus substantie est implicatus in discursu maioritatis per oīa p̄cipia ⁊ regulas: diffinitio autē est applicabilis ad diffinitionē bonitatis ⁊c. Nam sicut bonitas est ratio bono q̄ producat bonum: sic substantiā quo ad suū genus est rō q̄ p̄ducat substantiātū. ¶ **Substantiā** quidē habet sua correlatiua substantiālia per sc̄dam speciem regule c. videlicet substantiātū / substantiabile et substantiare. **Substantiarum** est applicabilis ad bonificatiū ⁊ magnificatiū: ⁊ substantiabile est applicabile ad bonificabile et magnificabile: ⁊ substantiare ad bonificare ⁊ magnificare. Et i isto passu cognoscit intellectus per quā modū substan-

decima: a rta for: a de sub: antia.

.c.

15 De accidente. 116

Accidens est implicatum in triangulo croceo: vbi s̄ maioritas est inter accidens et accidens. Et ideo suus discursus est applicabilis per per oīa p̄cipia ⁊ regulas in triangulo supradicto: discursus supradictus implicatus est. ¶ **Accidēs** quidē est forma per se nō existēs / nisi ad suum finē p̄cipialiter se habet: sed ad finē substantie. **Accidens** tamē nō habet correlatiua proprie / sed per accidēs: eo q̄ substantia ex ipō est habitata / quāta ⁊ situata ⁊c. ¶ **In capitulo bonitatis** vbi s̄ bonitas est magna ⁊c. **Accidens** oritur eo q̄ multiplicatio compositū est. Quāta per q̄titatez ortā per accidēs. Et q̄ est assuetata in subiecto / situs quidē est ortus per accidens: ⁊ sic de relatione que est accidens: ⁊ sic de alijs predicamentis: ⁊ etiā de motu / et huiusmodi. ¶ **Concretū hō accidens** ē accidentale q̄d applicabile est ad sc̄dam speciem regule d. ⁊ ad primā e. sicut archa que est subiectū accidentale / est eo q̄ habet accidentālē figuram p̄ artificis. Et sicut de logico q̄ accidentale est magister. Et sic de alijs suo mō.

Decima: quinta for: ma de accidente.

Compositū

16 De quantitate. 116

Quantitas est termin⁹ explicatus in hac arte. s. in regula f. sed sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionē bonitatis ⁊c. Nam sicut bonitas est ens rōne cui⁹ bonus agit bonū: sic quātitas est ens ratione cuius q̄tus agit / q̄tum sua primitiua et ortus sunt applicabiles ad capitulū bonitatis deducte per p̄cipia: q̄d est vna essentia et magnitudo alia: ⁊ quādo cōtrahuntur / sequitur multiplicatio: ⁊ per cōsequens q̄titas sine qua multiplicatio in creaturis fieri non potest. Et hoc per primā speciem regule b. visum est. Et i isto passu cognoscit intellectus vnde orit q̄titas. ¶ **Item q̄titas** est applicabilis ad correlatiua substantiālia per sc̄dam speciem regule c. Que correlatiua ex q̄titate in

Decima: sexta for: ma d quā: titate.

Decima pars.

mensurata sunt per differentia que faciunt ipsa differentia / in tanto q magis neq minus sunt. ¶ Quantus autem est suum cōcretum per ipsam cōtitate mensuratum: sicut albus qui per albedinem est coloratus.

17 De qualitate. . . 6

Exph. Decima se prima forma de qualitate.

Qualitas est terminus explicatus: ut patet per regulam 8. et sua quidem diffinitio est ad diffinitionem bonitatis applicabilis et. Nam sicut bonitas est ens ratione cuius bonus agit bonus: sic qualitas est forma que ponit q bonificans sit qualis/agendo: et bonificat sit qualis/patiendo. ¶ Ipsa quidem qualitas applicabilis est ad correlatiua substantia p scdm speciem et correlatiua ex qualitate sunt habituat. Et ipsa qualitas ex ipso correlatiuis assituata. Per tertiam sō speciem regule c. ponit subiectus quale in quo est: qd quidem subiectus quale est sui cōcretum. ¶ **A**mplius qualitas est applicabilis ad scdm speciem regule d. In capto bonitatis discursu per principia et regulas: et sic de magnitudine et. Nam bonitas que est principii generalissimum/nō est qualis: vltimo quo est contracta: sicut qn dicitur: qualis est bonitas: et rōdē q illa est magna et durabilis et. et tūc qualitas orta est p accidens per cōtractionem principiorum.

Cctio est terminus implicatus i correlatiuis: et ad ipsa quidem correlatiua est applicabilis. s. ad bonificatiuum/magnificatiuum et. et sua diffinitio applicabilis ē ad diffinitionem bonitatis et. Sicut enim bonitas est ens ratione cuius bonus agit bonum: sic actio est ratio in agente q agar in ipsam suum concreto: tamen non est nomen impositum per rectam lineam. Ipsam sō concretū per scdm speciem regule d. est signatum. ¶ **U**ltimius actio per primā speciem d. est declarata in correlatiuis per scdm speciem c. et hoc per diffinitionem medij: et sic de alijs suo modo.

Decima nona de actione

20 De passione. . . 6

Passio est terminus implicatus. ¶ Et est applicabilis ad correlatiua. ¶ Per secundam speciem regule c. sed ad bonificabile/magnificabile et. Ideo sicut illa correlatiua passiva sunt per mixture principiorum: sic passio que est generale principium/potest deduci per mixture principiorum et regulari. ¶ **A**mplius passio est suus cōcretus qui in passione est assituatus et de ipsa habituat. Ipsa vero passio orta est in contractione et mixture principiorum: sicut bonitas que est passio/inq̄tu est de magnitudine habituat et conuerso. Et hoc per primam speciem regule d. clarum est: et ad hoc regule la b. consentit.

Uigesima prima forma de passione c.

Cons

18 De relatione. . . 6

Decima octava forma de relatione.

Relatio est terminus implicatus: et sua diffinitio applicabilis est ad diffinitionem bonitatis et. Nam sicut bonus creat bonū per bonitatem: sic relatiuus creat relatum per relationem. Si em̄ est relatuus/sequit relatuus. Et conuerso. Si ē antecedens/sequit q sit p̄s et conuerso. Et si est concordantia/sequit q sit pluralitas: et sic d alijs. Relatus est quidem suus cōcretus de ipsa relatione: et in ipsa habituat et huiusmodi. ¶ **A**d huc relatio existens et accidens est quidem applicabile ad cōtractionem et mixture principiorum cum prima specie regule d. et cum scdm regule c. Si em̄ bonitas est magna/sequit q habeat correlatiua bona et magna/sine quibus bonitas nequaquam posset esse magna. Et sic de alijs suo modo.

21 De habitu. . . 6

Habitus est principium: et est implicatus: sed applicabile est ad principia explicata. Sicut em̄ bonus agit bonū habituatus de virtute moralis bona: sic habitans habituat se de habitu morali rōne habitus: et sic de bonitate habituata de magnitudine. ¶ **H**abituat sō est suū concretū. Nam sicut album est de albedine habituatus: et capatus de cappa/et ignis de caliditate: et iustus de iusticia: sic habituatus de habitu. ¶ **A**d huc per primam speciem regule d. et in mixture principiorum et regularum/cognoscit intellectus vnde habitus oritur: et in quibus subiectis est diffusus. Sicut intellectus qui suum

Uigesima prima forma de habitu.

19 De actione. . . 6

Intelligibile intrinsecu habituat de fantasmatibus peregrinis: vt fantasmatibus scitis/intellectus de scientia sit habituat. Et hoc p regulā b. manifestū est.

mā reglam / eo qz loc^o ē insim cū q̄ oia mobilia sūt mobilia de nouo loco ad nouum locū. ¶ **I**pe etiā loc^o applicabilis ē ad correlatiua a qb^o erit: qn ip̄a correlatiua substantiālia collocat in seip̄a correlatiua peregrina. Sicut ignis in ignibilibus etiā calore colorat aquā calefactā. Et generas in suo intrinsecō generabili generat generatum: huiusmodi. Collocatū autem est suum concretum.

22 De situ. . . 6

gesima
da for
de situ
.C.

Situs est terminus implicatus: sed est applicabilis ad correlatiua per scām specie regulē c. z. d. et p̄nam e. et etiā ad diffinitionē bonitatis zc. Sua quidē diffinitio applicabilis est. Nam postq̄ bonitas est ratio bono quare bon^o agit bonū in essentia bonitatis: sequit̄ igit̄ vt correlatiua bonitatis sint assituata z ecouersa. Et sic situs est accidens causans assituationē in principijs. ¶ Alterius per p̄nam specie regulē d. z. per cōtractionem et mixtionem principiorum z regularū cognoscit quidē intellect^o vbi situs est ortus: z vbi ducit de potētia i actū: sicut bonitas magna que est assituata: z ecouersa. Et correlatiua bonitatis sunt assituata in correlatiuis magnitudinis: z ad hoc regulā b. consentit.

25 De motu. . . 6

Motus est principij implicatū et sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionem principij: z etiā ad .x. regulā. Et sic de alijs. Nam motus est illud principij cū quo oia mobilia sunt mobilia: z sua correlatiua erūt a correlatiuis substantiālib^o / sicut accidēs a substantia. ¶ **M**or^o ē qdē insim euz quo substantia mouet se ip̄am localit^o / augmētāt^o z alterāt^o. Localit^o / sicut celū qd mouet se circularit^o cū suo appetitū qd ē h^o gñe mor^o. Augmētāt^o / sicut plāta crescēdo z gñando. Alterabilis / sicut vinū qd mutat in acetū: z aq^o de frigiditate in caliditate: z hō de sanitate i infirmitate: z iusticia in iniuriā / z hmōi. **S**ū aut^o cōcretū est res motiua. essentia hō mot^o ē insensibilis z imaginālis: s; i subiecto in quo est / est sensibilis z imaginālis: sicut visus qd attingit mouentē z motū / qn marcell^o mouet clauū. Et ta c^o qd attingit motū ipulsum. **Q**uāto dico qd attingit motū quo ad essentia ip̄ius mor^o: s; figurā tantū: et sic de alijs suo mō sicut visus qd attingit lapidē cadentē: sed nō attingit essentia mot^o / neq; lapidē: sed colorem z figurā tantū.

Uigesima
quinta for
ma de mo
tu.
*Motus est
localiter
Augment
Alterabilis
Commin*

xp̄h.
igesima
arta for
a de tpe

Tempus est principij explicatū in arte: sed grā explanationis volum^o ostēdere p quem modū est applicabile ad oia principia z regulas: sicut sua diffinitio q̄ applicabilis est ad diffinitionē principij. **T**ps est illud principij cū quo oia creata fuerūt noua. Et etiā sua diffinitio applicabilis est ad decimā regulā / eo qz tps est instrumentū cū quo sunt dies z noctes / et hōre / z mot^o / z hmōi. ¶ **A**dhuc tps ē applicabile ad correlatiua p scām specie regulē c. cū qb^o est deductū de potētia in actū: quādo agēs agit in agibile cū tpe / multiplicādo dies / horas / noctes / z sic de alijs. Sū hō cōcretū est tēporificatū.

26 De immobilitate. . . 6

Immobilitas ē principij implicatū: sed ad principij diffinitionē sua diffinitio applicabilis est. Nam sic principij est cū qre entia sunt principibilia. Sic immobilitas est principij cū quo imobilia sunt imobilia / sive pmanētia: ip̄a qdē immobilitas est applicabilis ad sua correlatiua intrinsecā / a qbus nequaq; seperari pōt. Sicut forma ab actione / z materia a passione / z calidus a caliditate / et bonus a bonitate / et homo a sua specie zc. ¶ **C**oncretum autem immobilitatis est imobile: correlatiua aut^o immobilitatis sunt imotiua / imobile

Uigesima
secta for
ma de im
mobilitate.
Commin

Exp̄h.
igesima
arta for
a de lo:

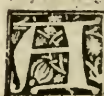
Omnis ē principij explicatū deductū p principia z regulas z sua diffinitio ē applicabilis ad diffinitionē principij. Nam loc^o est principij cū q̄ oia entia sunt p̄mentia z cōtēta. Ipe qdē est applicabilis ad deci-

Decima pars.

et mouere: sicut essentia intellectus ignis et huiusmodi: in quo sunt intellectus intelligibile et intelligere: et sunt immobilis: et hoc quia sunt permanentia per differentiam et proprietates et differentiam numerorum. Nam si essent mobilia/essentia quidem intellectus corruptibilis et alterabilis esset: et huiusmodi: et sic de essentia ignis suo modo. ¶ Immobile vero est suum concretum per primam speciem regule c. et per regulam d. hoc si gnatum est. ¶ Immobile autem secundum secundam speciem regule c. extra se non appetit quatenus: et sic de alijs.

sui contracti: ut per secundam speciem d. et prima est signatum et cum quo mouet se ad secundam speciem regule c. ut descat sicut homo quod mouet se cum sua voluntate ad amorem suum ad amatum et huiusmodi.

29 De attractione. 117

Attractio est principium implicitum: et est applicabilis ad diffusionem finis et bonitatis. Nam finis attrahit ad se quatenus: sicut bonitas bonificatum: et voluntas amatum: et animal spiritatum: et visus coloratum: et gustus sapidum: et huiusmodi. ¶ Correlatiua attractionis applicabilia sunt ad correlatiua principiorum explicatorum: per secundam speciem regule c. Nam attrahens attrahit se tractum in passione sue essentie: sicut ignis aerem in sua calefactione: ut ipse aer sit calefactus: et animal aerem: ut ipse aer sit respiratus. Et potentia obiectum: ut sit obiectatum: et sic de alijs suo modo. Quod concretum est res attracta: attrahit esse speciem: et operationes naturales ad se: ut sit agens: et per ipsum principia explicata possunt habere actum: et in secundam speciem regule c. quietem: et huiusmodi: sicut magnes quod tota specie sua attrahit ferrum: ut siccitas et frigiditas existentes in ferro artificialiter descat in excitare et frigiditate magnetis: quod est subiectum naturale: et in hoc passu cognoscit intellectus: per quem modum ea que sunt artificialiter attrahuntur per ea que naturaliter sunt.

Xix. f. ma de attractione ad finem

Comit

27 De instinctu. 116

Instinctus est principium implicitum: et est applicabilis ad sapientiam quod est principium explicitum: et per consequens est applicabilis ad diffusionem sapientie cum decima regula. Nam sicut sapientia est ens ratione cuius sapiens intelligit: sic instinctus naturalis est ens ratione cuius subiectum in quo natura est: naturaliter agit secundum totam suam speciem: sicut in planta. Nam suus instinctus se habet ad generare flores/ folia/ fructus et saporem: et huiusmodi. Et sic de brutis quod habet instinctum et industriam ad viuendum per secundam speciem regule c. ¶ Correlatiua instinctus sunt applicabilia ad correlatiua principiorum explicatorum: et sic de alijs speciebus suo modo. Si vero concretum est res instincta: ut per secundam speciem regule c. et per primam est signatum: et suus finis consistit in secundam speciem regule c.

Xxij. forma de instinctu.

ad sapientiam

Comit

28 De appetitu nature. 116

Appetitus nature est principium implicitum: et sua diffinitio applicabilis est ad voluntatem quod habet appetitum: et potest ipsum desideratum et de ipso concupiscentiam habet: sic appetitus se habet ad obiectum: ut in ipso descat sicut elementa quod habet appetitum ad elementadum: et planta ad vegetandum: et ad generare flores/ folia et fructus: et ad multiplicare suam speciem in individua. Et ad hoc concurrunt principia explicata: sicut bonitas animalis quod est in subiecto: appetitus: ut habeat actum suum. s. bonificare: et hoc per secundam speciem regule c. signatum est. Appetitus habet sua correlatiua applicabilia ad correlatiua voluntatis. Ipse est appetitus habet

ceptio est principium implicitum: et sua quidem diffinitio applicabilis est ad diffusionem principii materialis: sicut attractio ad principium formale: sicut in correlatiuis tuis quod est de genere attractionis: sicut bilis est de genere receptionis: tamen non dico quod receptio habeat correlatiua: quod si haberet non sequeretur quod bilis essent idem numero: et sicut forma et materia quod est impossibile. Sed dico quod receptio recipit receptibile per se in passione sue essentie: sicut visus colorem in suo visibili: et intellectus in suo intelligibili speciebus per se recipit: et huiusmodi. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus: obiectum non mouet potentiam: potentia mouet se cum obiecto. Nam aliter obiectum

Xx. f. ma de receptione

Xxviii. forma de appetitu nature.

ad voluntatem

obiectum non mouet potentiam
sicut potentia mouet se cum
obiecto

tamen de genere receptionis
bilis de genere attractionis

esset agens et patiens: et per ipsa potentia et actus essent cōsuli. Et agens et patiens essent idē numero in natura: et illud idē posset dici de attractione et passione/ qd est impossibile. Cōcretū hō receptionis est receptū/ qd applicabile est ad scōam specie regule d. et ad primam e. videlicet qd est constitutū de pluribus bilibus in subiecto in quo est.

hō cōcretū est plens: et hoc est manifestū per scōam speciem d. et per primā et c. Et maxime qn per scōam speciem regule e. quietat. ¶ Vacuitas autē est suū oppositum. Et sua diffinitio ē applicabilis ad p̄rarios terminos eius. Et hec per p̄dicta de euacuatione sufficiant.

Vacuitas

31 De fantasmate.

Fantasma siue species applicabilis est ad diffinitionem specie et voluntatis euz quarta specie instrumenta: lico qz nō agūt nisi cū fantasmatib⁹. fantasma quidē est applicabile ad primā specie regule d. et ad diffinitionē principij et hoc sic. Homo vidēs equū nō imaginat ipm: et qn claudit oculos/ aut equus est in absentia: tūc imaginat ipm: et fantasma est deductū de potentia subiecti in actū: et receptū in imaginatione in qua intellectus colligit ipm: et ponit ipm in suo intelligibili vt sciētia habeat: et etiā ponit ipm in memoria in qua cōseruatur: et deinde aliud fantasma acquirit: et sic de voluntate per cōcupiscibile et irascibile. ¶ Et in isto passu cognoscit intellect⁹ per quē modū generat scientis siue modus: et ad hoc cōcurrūt oīa principia explicata et regule. Nam valde difficile est generale fantasma ratione paruitatis entis in quo est. ¶ Cōcretū autē fantasmatis est res fantasmatata de pluribus similitudinib⁹ constructa. In brutis autē non transit vtrā imaginationē. Nam si transiretiam bruta haberēt sciam. Sed est permanēs in imaginatione/ vt industria habeant ad viuendū: et hoc per regulam b. manifestum est.

Trigestima prima de fantasma

33 De diffusionone.

Diffusio est principij implicatū: et sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionem bonitatis/ differētie et c. Nam bonitas est ratio producē bonū: et est diffusiuā: et dilatat se in subiecto in quo est/ cōtrahēdo se ad magnitudinē et durationē et c. differētia distinguēte diffusionē cū suis correlatiuis per scōam specie signatis. ¶ Cōcretū autē diffusionalis est diffusum: et est de diffusionone habituatū: et in ipō assuetum et c. vt per scōam specie d. et per primam e. manifestū est. Oppositū autē diffusionis est restrictio quē applicabilis est ad diffinitionē concordantie: cum ipa quidē auarus causat auariciam.

Trigestima materia forma de diffusionone

39 De digestionone.

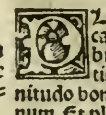
Digestio est principij implicatū. Et sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionem nutriti et maioritatis. Nam unata huius digerit virtutes peregrinas in sua specie cū sua maioritate: sicut planta in qua digerunt elementa in sua specie: sic in animali per potū et cibū. ¶ Correlatiua hō digestionis applicabilia sunt ad correlatiua virtutis et maioritatis. Suū quidē concretum est digestum de digestionone habituatum.

Trigestima quarta forma de digestionone.

32 De plenitudine.

Lenitudo est principij implicatū: et sua diffinitio applicabilis est ad diffinitionē bonitatis/ magnitudinis et c. Nam plenitudo bonitatis est ratio qd p̄cauat bonum. Et plenitudo magnitudinis est ratio qd bonitas sit plena de ipsa/ et e contrario. Et sic de aliis in mixtione principiorū et regularū signatū est. ¶ Ampliū correlatiua plenitudinis sunt applicabilia ad correlatiua bonitatis que sunt plena de correlatiuis plenitudinis. Suū

Trigestima sexta forma de plenitudine.

35 De expulsiōne.

Expulsio est principij implicatū: ipsa hō ē applicabilis ad diffinitionē p̄rarietatis. Nam vni cōtrariū expellit aliud cōtrariū in subiecto in quo est. Et hoc p̄z in aialib⁹ p̄ fecē/ vrinā et scabiē. Et in plāta p̄z sūp p̄ flores/ folia et fruct⁹/ q in ipsa nō habēt p̄manētā: et sic moralit̄ de rege expulsio de suo regno/ et peccatore de grā dei/ et de fine quare ē. ¶ Adhuc correlatiua expulsiōnis applicabilia sunt ad correlatiua con

Trigestima quinta forma de expulsiōne.

fantasma Scala Imittitur 60. 60.

Decima pars

trarietatis. Suius quoque concretus est expulsum de expulsiōne habituatū.

ipsum loquitur motu nulla nouitas esse potest eo quod simul et semel oportet quod sint. Et ad hoc consentiunt regule d. h. i.

36 De significatione. 117

Trigesima sexta forma de significatione.

Significatio est principium implicitum: sua quod diffinitio est applicabilis ad omnia principia explicita et regulas. Nam postquam bonitas et regularitas quod predicat boni: bonitas concreta ad magnitudinem significat quod bonus magnus predicat bonum magnū. Et sic de alijs. ¶ Correlatiua quoque significationis applicabilia sunt ad correlatiua bonitatis/magnitudinis et c. cuius quod correlatiua significationis bonitas quod significat hoc quod est: ea quod coniuncta in se: sui autem concretus est signatus et de ipsa habituatū. Occultatio quoque est opposita significationis/et sua diffinitio et applicabilis est ad terminos oppositos ipsius significationis.

Oppositio

37 De pulchritudine. 117

Trigesima septima forma de pulchritudine.

Pulchritudo est principium implicitum: sua diffinitio applicabilis est ad diffinitiones principiorum explicatorum. Nam bonitas et magnitudo et c. sunt pulchritudines/exceptis contrarietate et minoritate: tamen minoritas proportionata in subiecto in quo est/pulchra est: ut patet in puero puo. Correlatiua quoque pulchritudinis consistit per secundam speciem regule et c. sicut pulchra causa que naturaliter causat pulchritudinem effectum. Et sicut intellectus in imaginatione causat pulchritudinem figuram cum amore ratione finis per secundam speciem regule et c. designatur: et etiam per regulam g. p. quam consistit pulchra et maxime per propriam qualitatem que per proximam. Et sicut per maiorem magis consistit pulchritudo que per minoritatem: ut patet in rhetorica in qua rhetorice magis colorat sua verba cuius maioris fine que cum minori.

C.

38 De nouitate. 117

Trigesima octaua forma de nouitate.

Nouitas est forma prima cuius subiectum habituat de nouis habitibus: sicut celum quod habituatum est de loco/et motu: et sic de omnibus indiuiduis elementatis potest dici. Et hoc per primam speciem regule d. signatur est prima quod nouitas sic oportuit esse: sicut fuerunt primus motus/et ipsa/et loci. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quod extra

D.

39 De ydea. 117

Dea in eternitate est deus: sed in nouitate est creatura sicut figura archæ que in meditatione carpentarij fuit noua: ipsa autem deducta de potentia in actu fuit antiqua. Et satis plane manifestat in correlatiuis diuinis per secundam speciem regule et c. signatur. ¶ Diuinus est intelligens in suo proprio intelligibili infinito et eterno attrahit omnes nouitates ab omni subiecto creato denudatas: que quod nouitates sunt ydeæ diuine: sed per tertiam speciem eiusdem regule sunt creature noue/finite/et terminate.

Trigesima nona forma ydeæ.

40 De mathematica. 117

Mathematica est forma cum qua intellectus humanus denudat substantiam ab accidentibus que subsistit eis/ut generis et speciei facere possit cum quod acquirat et faciat scientiam. Ipsa quod forma mathematica est expleta et denudata mediate ydeæ denudata ab omnibus creaturis/ut ydeæ cum forma mathematica cognoscat. Et hoc patet per primam speciem regule d. et per secundam speciem regule e. et per tertiam speciem regule R. Talis quod forma est generis in omnibus formis que deducunt de potentia in actu: ut patet in nono subiecto.

XI. forma de mathematica.

41 De ente in potentia existente. 117

Ens in potentia existens est forma existens in subiecto in quo est ab eo motu/supernaturaliter/et hinc ut patet in primo in quo est potentia. Et quod de dicit illa forma de potentia in actu/committant quod in tali deductione siue generatione sua accidentia. Et quod predicta forma orta est cum antecedentis accidentibus/iam cuius ipsa habituat est: quod quod accidentia oriuntur siue orta sunt ex accidentibus in actu existentibus in subiecto in quo plerumque forma erat in potentia. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quod una substantia oriuntur ab altera substantia: et accidentia ex alteris accidentibus naturaliter. Et ad hoc consentit regula d. cum diffinitione bonitatis et potentie.

XII. forma de ente potentie existens.

D.

Itutis/principij & medij. Similr ad hoc consentit secunda species regule e. z regule. g. z quarta species regule k.

47 De puncteitate. "8

Punctus est essentia puncti naturalis q̄ est minor pars corporis: punctus q̄dē tātu ē p̄ parte minoratus q̄ indivisibilis ē intātu q̄ nec p̄ sensu nec p̄ imaginationē attrinxi pot. Et in isto passu mirat intellectus quod de puncto naturali notat h̄re pot̄ postq̄ sensibilis ē & imaginabilis: s̄ ad inviat se cū puncto morali obiectato p̄ visus & imaginationē. Et p̄ ip̄s q̄dē ascendit ad cognitionē puncti naturalis de q̄ facit sciam. Et ad hoc consentit regula b. z prima species regule d. Et sic de regula f. et i. dici potest.

16. forma e. puncteitate.

b.

43 De linea. "8

Linea naturalis est longitudo continua ex plurib⁹ punctis continuis: cui⁹ extrimitates sūt duo puncti: z est sc̄da pars corporis. Et de sc̄da: eo q̄ ex plurib⁹ punctis constituta est: vt signariū est in regula k. z i. regula f. puncti q̄dē quāritatē discretā signat: longitudo autē cōtinuam. Et in hoc ptz q̄ puncti significat quāritatē discretā. Na per punctos linea divisibilis est: latitudo orit̄ z causat̄ ex plurib⁹ lineis cōtinuis: e. p̄ nos orit̄ superficies ex longitudine z latitudine simul existētib⁹ in subiecto in q̄ sunt: p̄funditas autē ex rotunditate punctoꝝ. Na punct⁹ autē magis est rotundus in natura q̄ locus z lat⁹: vt ptz in ramis frōdētib⁹ in arborē. Adhuc rō hui⁹ est: q̄ circulus rōne celi cui⁹ lītitudō fortior figura est in motu nature q̄ aliqua alia figura. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ sunt p̄cipia primitiva corpis: videlicet punctus/linea/longitudo/latitudo/superficies z p̄funditas.

clij. forma de linea.

f. k.

44 De triangulo. "8

Triangulus est forma habēs tres angulos tribus lineis p̄tēta: sicut ptz in elementatis in qb⁹ quodlibet elementatū h̄z suū triangulū: sicut ignis q̄ habet unū angulū acutū per calidū et siccum: et alium per calidū z humidū: z aliū per siccū z frigidū. Talis q̄dēz triangulus attribuit̄

Xliij. forma de triangulo.

igni: ipse em̄ p̄ calidū et siccū regnat sup̄ alios triangulos. Sicut aer h̄z aliū triangulum p̄ humidū z calidū. Amplius aq̄ p̄ frigidū humidū: iterū z terra aliū p̄ siccum z frigidū. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ essentias ex qb⁹ corp⁹ elementatum est plenū/rōne cuius elementa se habēt ad invicē ad cōpositū p̄ differentiam/cōcordantiā z contrarietate. Sed mirat intellect⁹ quod de talib⁹ triangulis pot̄ habere sciam: cū nunq̄ fuerint i sensu. Sed recordat̄ triangulū figure plane q̄ sensibilis est: cū quo imaginat̄ z cognoscit triangulū naturālē/mediate t̄si regula k. z sc̄da species regule d. z c.

45 De quadrangulo. "8

Quadrangulus naturalis est figura habēs quattuor angulos rectos: et in quolibet angulo trianguli sunt implicati duo anguli recti / eo q̄ sunt de genere trianguli. quodlibet em̄ elementū h̄z duas qualitates: videlicet unā p̄p̄riā z aliā appropriatā: vt ptz i regula g. i quadrangulo quidē ignis habet unū angulū tanq̄ rex/ z er̄ similiter aliis zc. Et ptz: q̄ quadrangul⁹ divisibilis est in quattuor triangulos equales cū lineis diametralib⁹. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ p̄ quē modū quadrangul⁹ multiplicat̄ p̄ quattuor triangulos: z triangulus p̄ tres lineas: z linea p̄ punctos z uniuos.

Xlv. forma de quadrangulo.

g. i.

46 De circulo. "8

Circulus est figura vltima z de vltima: q̄ p̄fectior est q̄ aliqua alia figura. Ita em̄ cōtinet in se oēs alias figuras: ab ipsis quidē descendit z cōstituta est: vt ptz per sc̄dam speciem regule d. z per quartā speciem k. Circulus em̄ causat̄ ex triangulo/ quadrangulo zc. Intantū visquo sunt cōiuncti anguli z linea circulari p̄tētaliter ad similitudinem celi: que est maior figura: et ad hęc regula b. consentit.

Xlvj. forma de circulo.

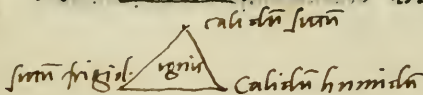
d. k.

47 De corpore. "8

Corpus est substantia ex p̄tibus/lineis et angulis plena ex longitudo/latitudine z p̄funditate affluata: z ex superficie hituata: z ex corp⁹ siccie hituata. Ita q̄dē corp⁹ h̄z tres coessentialēs. s. punctos z lineas z

Xlvij. forma de corpore.

angulos ex quib⁹ est cōpositū z plenum
z p^o tertiā quidē speciē vniū corp⁹ termi-
natur in altero. ¶ Adhuc p^o secūdā spe-
ciē d. est ex suis partib⁹ et cōessentialib⁹
p^o regulā f. hz q̄titate cōtinuā z discretā
z p^o regulā g. est aggregatio cōis ex sub-
stantiā z accidētibus cōposita: z p^o regulā
h. est in tpe. p^o regulā i. est in loco. p^o regu-
lā k. est in motu. ¶ Sed miraf⁹ intel-
lectus de octaua sphaera q̄re ipsa nō est in
alieno loco cōtenta. Et dubitat⁹ v^o q̄quo
cōsiderat q̄ corpus est finitū z de figura
habitatū: alioq̄n esset ei dare infinitūz;
quod est impossibile.

D.
F.
G.

pus est qd̄ causat suās silitudines in p̄-
dictis corpōib⁹ sphericis/vt de eo intel-
lectus noticiam habere possit: et ad hoc
consentit regula b. z k.

50 De monstruitate. 118

Monstruitas est deuiatio mo-
tus nature a termino a quo
ad terminū l. q̄ subiecto
in quo ē p^o nimā silitudinē aut
indigētia virtutis corpōis
superiorū z inferiorū desti op^o z
sinistorū z etiā existētiū a n̄o retro. Ta-
les quidē mot⁹ causant habitus priuati-
uos: vtz cecitate/ surditatem/ z h̄mōi. Rō
hui⁹ ē: qz extra secūdā speciē regulē c. ē.
Et in tertia speciē ipse mot⁹ ē imperfect⁹
z in q̄rta speciē hz illas imperfectiones
deficiente secūda speciē regulē c.

L. formi
ō monstru-
tate.

48 De figura. 118

Figura est accidēs cōstitutū
ex situ z habitu: q̄ p^o secūdā
speciē regulē c. sunt sue par-
tes: z p^o tertiā speciē eiusdē
est habitus in corp⁹. z p^o q̄r-
tā hz lineas rectas z curuās. Ipsa qui-
dē figura cū colore est obiectū visus/ cui⁹
linea aut z angulus absqz colore est ob-
iectū tact⁹: z cū oib⁹ p̄dictis est obiectū
imaginatiōis z in isto passu cognoscat
intellectus q̄ imaginatio est generalior
potētia q̄ visus/ figura aut nō est obie-
ctū intellectus sine imaginatione. Et in
isto passu cognoscat intellect⁹ q̄ mortuo
hoie aia retinet species q̄s acquisiuit cū
imaginatione: vt de hacvta z corpore in
quo fuit/ memoriā habeat.

Xliij. for-
made figu-
ra.

51 De deriuatiōe. 118

Deriuatio est subiectū ḡhale
p^o qd̄ p̄ticulare descendit ab
vniuersali/ sicut riuul⁹ a fon-
te: z linea a p̄ctiā: z triāgu-
lus a lineis: z filius a pare-
tibus p^o ḡhalia istrumēta: z cluſio a suis
p̄missis: z p^o cōsequēs ab ārecedētē z scia
a reb⁹/ mediātē in intellectu. ¶ Et intel-
lect⁹ sic cōsiderat⁹ deriuatiōē/ cōgnoscat
p^o secūdā speciē regulē c. q̄ deriuatio cō-
tinet in se correlatiua essentialia quib⁹
multa p̄ticularia deriuantur: sicut mul-
ti filiū ab eis parētib⁹: z multa elementa
ta a q̄tuor elementis generalibus: z multa
te sciētie p^o vniū intellectu inueniunt⁹: q̄pe
quidē intellectus in se zinet essentialia
z generalia relatiua cū quibus inq̄rit et
facit multas sciētias intellectus ab ea-
dē forma siue speciē deriuatas. ¶ Et in
isto passu cognoscat intellectus q̄ relati-
ua ipsius intellectus sunt superiora: scilicet
inferiores. z spēs in medio sunt: sicut in-
ter causam z effectum: et in isto passu co-
gnoscat a quo z quomodo deriuant scilicet.

L. formi
de deriu-
tione.

49 De generalibus rectitudinib⁹. 118

Rectitudines ḡhales sunt sex
qd̄ corp⁹ p^o cētrū p^o lineas
dramētrales vt per eas cor-
pus possit esse in motu: vtz
ad supiuz inferi⁹/ ah et re-
tro/ dextrē z sinistrē: iste q̄-
dē sex rectitudines sunt cōessentialia mo-
tu. ¶ Sed miraf⁹ intellect⁹ q̄re sunt sex
z nō plures/ neqz pauciores/ sed recorda-
tur motū q̄ nō pōt esse p̄fect⁹ absqz ipis:
si aut essent plures aut pauciores/ impe-
ctus qd̄ ē: vt p̄t z tertiā z q̄rta speciē
reg. le. c. z p^o secūdā speciē eiusdē si-
gnatū ē q̄ sex rectitudines p̄dicte sunt co-
essentialiter p̄tes mot⁹ in quo corp⁹ est
assuetatū z habituatū. Sed miraf⁹ intel-
lect⁹ q̄re corp⁹ sphericū nō hz tales recti-
tudes p̄dictas: sicut caput hois/ ocul⁹
pomū/ z h̄mōi. Sed recordat⁹ mūdū q̄ est
corp⁹ sphericū: qui qd̄ mūdus nō substi-
tit illis rectitudinib⁹/ eo qz p̄tūm cor-

Xlix. for-
ma de ge-
neralibus
rectitudi-
nibus.

52 De vmbra. 118

Vmbra ē habitus priuati⁹
lucis qui non potest habe-
re suās rectitudines de q̄-
bus iam superius locuti su-
mus: eo quia corp⁹ existēs
in medio/ euz impedit: z de hoc manife-
ste experimentū habemus p^o vmbra ar-
boris siue turris. Sed hic querit intel-

Lij. for-
ma de vt
bra.

ctus/vmbra cuius est color: significatio vmbre quid est? Et considerat q̄ aer est dyafanum: q̄ extra vmbra recipit colorē solus ⁊ ignis: v̄z luciditate ⁊ in loco in q̄ est vmbra recipit colorē terre: sicut cristallus in subiecto croceo habituatur se de crocitate: ⁊ quando ponitur in subiecto nigro habituatur se de nigredine. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ lux est color: s̄o is ⁊ ignis: et nigredo ē color terre ⁊ dyafanitas aeris: ⁊ albedo aque q̄ causat albedinem. Qui quidem cristallus nihil aliud est nisi aqua congelata. ¶ Figura autem vmbre est terminus in quo lux ⁊ vmbra terminantur: et ad hoc consentit definitio medij ⁊ secunda et quarta speciei regule c. ¶ Sed querit intellectus que est causa vmbre lune. Et dubitat vsq̄quo considerat q̄ luna est corpus dyafanum in quo apparet vmbra terre. Sed miratur quare nō apparet in sole qui est corpus dyafanum. Et dubitat vsq̄quo recordatur q̄ sol est coloratus a sua luce propria. Et lux lune ē sic a sole: sicut caliditas aeris est a caliditate ignis: ⁊ hoc pbant regule g. ⁊ b.

53 De speculo. 118

Speculum est corpus dyafanum dispositū ad recipiendum omnes figuras ei presentatas. Sed miratur intellectus cū vitrum sit corpus dyafanum / quare nō recipit figuras sicut speculum q̄ est vitrum? Sed recordatur capitulum vmbre cū quō declarat dubiūz. Nam vitruū siue plumbū est corpus dyafanum in vtr̄q̄ parte recipiens dyafanitatem transcurrem per se rectitudines de quibus iam locuti sumus. Sed in speculo non est sic: plumbum enim resistit aliquibus rectitudinibus ratione sue grossicietate materię ⁊ sue magne compactionis: partes quidem plumbi simul ad invicem valde compacte sunt. Et s̄o sicut arbor causat vmbra: eo quia existit in medio lucis: sic vitruū existens inter plumbum et aerem et figuram siue colorē qui ei presentatur / generat in se vmbra: similem figure et presentate p̄ similes habitus et colores. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus que hinc p̄cipia vmbre speculi: vt patet per regulas b. ⁊ g.

54 De colore et colorato. 118

Color est qualitas existens obiectum visus. Et in colorato habitus: ⁊ figura colorati est habitus colorati. ¶ Coloratus autē est substantia in qua color substantiat. ¶ Color quidem h̄z correlatiua substantialia: sed color est habitus correlatiuoz substantialiu. Et per primā speciem regule d. est de seipso: ⁊ per tertiam speciem eiusdem est colorati. ¶ Color per primā speciem regule g. est propria qualitas: in hoc vero siue in planta vera sed appropiata: est in homine picto siue planta picta ⁊ c. Virtus autē coloris nō ē ei propria: sed potius est ei appropriata: v̄ritatem colorati quidem est. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus p̄ que modū vni⁹ accidens est in alio assumatum ratione regule g. sicut dictum est de colore ⁊ colorato: sic dici pot̄ de caliditate ⁊ calido.

55 De proportione et proportionato. 118

Proportio substantialia consistit per relatiua cōsubstantialia: vt patet per infinitatem cui sunt proportionata sua correlatiua cōsubstantialia sine quibus infinitas nō posset ēē in existentia et agentia. finitus quidem non est proportionatus infiniti medietate infimre qui ei proportionatur: ⁊ hoc idem dici potest de eternante / eternato et eternare: et sic de alijs rationibus diuinis: et similiter potest dici de correlatiuis substantialibus in substantijs creatis: sicut in intellectu in q̄ intelligēs / intelligibile ⁊ intelligere sunt correlatiua ei proportionata naturaliter. Scientia autem non potest esse ei proportionata: non enim potest ei sufficere sicut ligna igni. Nam plus potest ignis ligna comburere: q̄ ipsa igni abundare: v̄rumtamen proportio accidentalis in correlatiuis bene potest existere sicut inter calefactum ⁊ calefacere. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ nullum accidēs potest proportionari substantie quo ad pondus. Nam substantia in plus se habet: accidens autem in minus. ⁊ hoc quidem clarum est per distinctionem maioritatis ⁊ minoritatis: se cūq̄ autem v̄sticiam proportio potest dari inter substantiam ⁊ accidens: et inter accidēs ⁊ accidēs. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modū membra ani-

L. iij. forma de colore ⁊ colorato.

D. 9.

Lv. forma de proportione ⁊ proportionato.

L. iij. forma de speculo.

Decima pars.

malis sunt pportionatā i eo / r mores in hōie cū quibus subiectū ē pportionatū.

regule R.

58

56 De dispositione et disposito.

Lvj. forma de dispositioe et disposito.

Dispositio substantialis ē forma in qua correlativa substantialia sunt equaliter disposita p obiectū/potentiaz / r acuz:/sicut in diuina bonitate infinita / r eterna que ē disposita ratio bono infinito / r eterno q̄ producat bonum infinitum et eternuz/qui est dispositus bonificantis: r sic de bonificare pōt dici q̄ est ei dispositus per bonitates infinitam / r eternā: verū tamen ē alia dispositio per accidentia: quod patet per tertiam speciem regule c. sicut deus qui disponit se ad iudicandum / r procedendum secundum q̄ hō se disponit ad recipiendū iudicium aut ad veniam. Non tamen dico quo ad pōdus: sed quo ad iusticia. **D**eus enim magis se disponit ad hominem ratione sue bonitatis/ q̄ hō ad ipsum sicut ignis qui est magis dispositus ad comburendum ligna/ q̄ ligna ad sufficiendum eius combustionem: et sic de intellectu humano potest dici. Intellectus quidem magis est dispositus ad intelligendum obiectum accidentale q̄ ipse obiectus/ r ab eo intelligatur: sicut intelligibilitas lapidis que non est intellectui proportionata/ altiores quidem potest intelligere: sicut sensibilitatem sentientis/ aut celi aut angeli r. que altiores intelligibilitates sunt q̄ lapidis intelligibilitates: et sic de homine potest dici: homo enim plus potest currere q̄ currat. Nā non vult currere q̄ tum potest: r sic de alijs vno modo potest dici.

57 De creatione et creato.

Lvij. forma de creatione et creato.

Creatio est i eternitate ydea per secundā speciem regule c. quare ab eterno / r in eterno est per diuinā sapiētiam scita / r p diuinā voluntatē amata: sed in ente creato est habitus / r actio respectu tertie speciei regule c. / r p quartā speciem eiusdem regule. **C**reatio que est ydea habet creacionem que creatura ē/ cū qua habet creatum nouum/ passionata sub ipsa actione / habituatum sub noua creatioe. **E**t in isto passu cognoscit intellectus per quem modum ydea transit ad ydeatum/ multiplicando suā similitudinem respectu quarte speciei

De predestinatiōe r pdestinato.

Predestinatio est in sapiētia dei/ in eternitate ydea/ sic ē ab eterno sicut in eterno: / r hoc rōne correlatiuorum secūde speciei regule c. Intellegens enim eternum in suo proprio intelligibili eterno: intelligit omnia preterita / r noua: futura / r noua sunt a parte ante. s. ab eterno: sed preterita antiqua sunt a parte post. s. in eterno. **I**decirco pdestinatus existens in medio duorum predictorum terminorum per accidens/ est de noua predestinatione habituatus: sicut cappatus de noua cappa: ideo predestinatio vna est per secundam speciem regule c. Alia vero per tertiam speciem eiusdem. Nam respectu eiusdem speciei secundae est ydea: sed respectu tertie est habitus creatus ad quem habitum se disponit libere predestinatus ad agendum bonum/ sicut cappatus qui est indutus cappa noua: / r sicut iudex qui se disponit ad iudicandum per habitum iusticie. Alioquin pdestinatio que ē ydea/ non haberet modum creandi predestinationem nouas ab eterno / r in eterno obiectatā/ quod est falsum: vt patet p̄ q̄rtā regulā r. **E**t in isto passu gaudet intellectus/ eo quia de predestinatione habet magnam declarationem: sed dolet quod talis declaratio parum est scita in mundo. **N**am infusatio predestinationis ponit multos hōies i errore / r i dubitatione.

Lvij. forma de predestinatioe r pdestinato.

59 De misericordia r misericordiato.

Misericordia est in eternitate ydea secundum respectum regule c. / r respectu tertie speciei est habitus existens in predestinato nouo qui se disponit ad contritionem / et confessionem/ et satisfactionem de commissis/ vt de misericordia habituetur: sicut predestinatus de predestinatione per bonas operationes cum sua libera voluntate amatas. Alioquin nisi peccator disponderet se ad recipiendū veniam: iam non posset esse habituatus de misericordia: sicut hō malus agens malū/ nō pōt habere habitū bonitatis. **E**t in isto passu gaudeant peccatores agens

Lix. forma de misericordia r misericordiato.

Idia
Idiatum

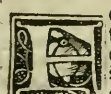
tes penitentiam. Nam deus potest plus parcere quam homo peccare. Sicut ignis qui plus potest de lignis comburere quam ligna non possent ei sufficere.

60 De necessitate et necessitato.

Necessitas est forma que aliter se habere potest: et hoc patet per secundam speciem regule c. 2. quod ab ipso necessitate esse non potest: sequitur quod necessitas est antecedens et necessitatus consequens est: sicut divina bonitas infinita et eterna: que est ratio infinita bono et eterno quod producat bonum eternum et infinitum: et ideo producit necessitatum ratione bonitatis et per consequens productus et producere sunt necessitati. Et in secunda specie regule c. patet. Quod ulterius sequitur alia necessitas et necessitatus: videlicet si homo bonus est / ad bonum necessitatus est. Sed si est malus / ad malum. Nam iusticia dei sic necessitat iudicium iudicando: sicut misericordia dei ad veniam procedo: et in isto passu cognoscit intellectus quod peccator quoniam se disponit ad recipiendum iudicium / semetipsum iudicando: ad penitentiam se disponit ad recipiendum veniam. Quod ulterius cognoscit intellectus per quem modus misericordia dei et iusticia necessitant actus suos in subiecto nouo: de cuius noticia intellectus est valde gaudiosus.

61 De fortuna et fortunato.

Fortuna est actus extra secundam speciem c. in. Et est habitus cum quo fortunatus se disponit ad illam bonam fortunam per accidens: sicut viator ieno in peregrinatione que a casu luenit aurum: ipsa que est fortuna est per secundam speciem regule d. 2. hanc esse in subiecto in que est quarta species regule c. 2. est hoc quod est per tertiam speciem d. Et est extra principium medium / et finem / concordantiam et trientem: extra autem maiorem et minoram non est. Et in isto passu cognoscit intellectus quod fortuna habet parum de esse quo ad seipsam: sed quo ad fortunatum magnam esse habet.

62 De ordinatione et ordinato.

Ordinatio est aggregatio multorum principiorum: ut unum principium cum alio desecere possit in uno fine. Ordinatum quidem est suum ceterum: et est de sua ordinatione habitum.

Ordinatio primo incipitur per secundam speciem regule c. ut sit habitus in subiecto in quo est: et habet quietem per quartam speciem c. Ipsa quidem ordinatio habet sua principia primitiva: ut patet per primam speciem regule d. 2. per distinctionem principiorum: et consequentiam per distinctionem concordantiam cuius contrarietas est sua inimica / deficiente modo per regulam R. designato.

63 De consilio et consulto.

Consilium est dubitabilis propositio: et consultus est iudicium in re quies. Consiliarius vero debet respicere illam dubitabilem propositionem per secundam speciem c. discurrere regulam b. tenendo per quem modum consultus est figuratus cum principiorum distinctionibus / et per nouum subiectum in tertia specie c. quod sit habitus de virtutibus in specie quarta c. cuius habitus sit remotus a virtutibus non in subiecto / mediantibus regulis d. e. f. g. h. i. k.

Lxxij. forma de consilio et consulto. c. 6.

64 De gratia et gratiato.

Gratia est primitiva forma in merito: ut per primam speciem d. 2. per maiorem datus gratia: et per minorem recipiens ipsam: et etiam per habitum charitatis. Adhuc gratia est in gratiato per distinctionem bonitatis: et per magnificentiam voluntatis de liberalitate habituat: propter quod in isto passu cognoscit intellectus per quem modus gratia est diffusiva in subiecto in quo est: et quoniam producit / non impeditur a principibus superioribus sed ab inferioribus: videlicet quando considerat se esse dignum recipiendi gratiam ratione sui meriti: non autem ratione largitatis et benignitatis datus gratiam.

Lxxij. forma de gratia et gratiato. D.

65 De perfectione et perfecto.

Perfectio est forma in subiecto perfecto quiescens cum qua subiectum perfectum quietat se habitando de ea que in subiecto perfecto est habitata: ut patet per tertiam speciem c. Et ista talis perfectio derivat a secunda specie c. per multos riuulos: ut per multas principia et regulas huius artis. Et talis perfectio maxime est moralis: ut apud

Lxxij. forma de perfectione et perfecto.

Lxxij. forma de necessitate et necessitato.

Lxxij. forma de fortuna et fortunato.

Lxxij. forma de ordinatione et ordinato.

paret in hono subiecto. Verūtamē est perfectio naturalis pfectissima essentialiter et naturaliter / infinite et eterne. Ipsa q̄dēz pfectissima est per sua p̄pua z cōsubstantialia relatiua p sc̄am specię c. designata. Perficiēs ei de sua pfectiōe cōsubstantiali z naturali pducit perfectū: z nō de aliquo ente: q̄ quidē perfectus est ei cōessentialis: z ambo inuicē. s. perfectiōis z perfecti / perfectiū actū. s. p̄ficere qui est essentialis z substantialis.

motus naturalis z moralis. In generatiōe quidē cognoscit viā naturālē ipsi motus: in generatiōe autē alterant forma z materia. Nā alterat in suo p̄p̄io alterabili alterat res veniētes: vt motus in fieri: z in facio esse / mediātē diffinitione mediū. Alteratio hō moralis est q̄si homo mutat se de nō habitu in aliū / sicut de iusticia in iniuriā: z de ira ad patientiā: z de logica ad medicinā: z de tristitia in gaudiū: z huiusmodi.

66 De declaratione z declarato.

67 De infinitate z infinitato.

Sexagesima sexta forma de declaratione z declarato.

Declaratio est forma in qua intellectus distinguendo q̄scit mediātē diffinitione cōcordatiē a diffinitione cōtractatis olimode segregata. ¶ Declaratū est suū in quo declaratio ē habitus: vt p̄z per tertiā specię c. Sua hō essentialis cōsistit in sc̄a specię c. in qua intelligēs declarat a se intellectū esse passiuū: z hoc p̄ intelligere. Et in isto passu cognoscit intellectus p̄ quē modū habitus oritur a substantia p accidens: vt declaratio a sc̄a fieri possit / mediātibus tñ principijs z regulis huius artis.

Infinitas est forma habens actū infinitū ab omni finito remota / q̄ abiq̄ infinitato ma nona nequaq̄z eē p̄t. Ratio huius est: q̄ in subiecto finito sua quies esse non p̄t. Ipsa quidē infinitas to. habet suos correlatiuos per sc̄am speciem c. ipsos quidē habere non p̄t abiq̄ infinita bonitate / magnitudine et eternitate zc. Nam aliter implicaret cōtradictio: videlicet qd̄ esset infinita z nō infinita: z q̄ esset impedita et nō impedita: qd̄ est impossibile. Ipsa infinitas est causa finitatis siue finiti: vt p̄z per tertiā specię c. infinitate habite actionē in infinito z in ente finito. ¶ Per quartam specię c. finitus sic habitus de p̄ssione / sicut est habitus de nouitate. Nā alis haberet vnū habitū infinitū et aliū finitū / qd̄ est impossibile. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ sicut finitas h̄z cōessentialia correlatiuos finientem / finitū z finire: sic et multos melius infinitas h̄z. s. infinentem / infinitū z finire: alioquin natura finitatis se haberet in plus. Natura autē infinitatis in minus: quod est impossibile.

Sexagesima nona forma de infinitate z infinitato.

67 De transubstantiatione et transubstantato.

Sexagesima septima forma de transubstantiatione z transubstantato.

Transubstantiatio ē actus nature i transubstantato denudato ab vna forma antiqua. Et induit forma nona vt suū actus possit eē i motu successiue in ḡnialibz z corruptibilibz. Nā absq̄z t̄ḡli transubstantiatiōe natura quidē esset ligata quo ad suū actū substantialē: z etiā quo ad actū suorū accidiū: z imutabilis esset siuis habitus p̄ uatiū: z per p̄ns diffinitioēs suorū principiorū essent destructe: qd̄ est impossibile. De ea q̄dē p̄t habere noticiā artista largo modo in septimo subiecto in quo vegetatiua deducit per principia et regulas huius artis.

70 De deceptiōe z decepto.

Deceptio est habitus positius deceptiōis z priuatiuus decepti. Et ideo p̄ sc̄am specię regle c. intelligibili p̄ receptionē ex q̄ habitus intelligibilis: z per tertiā specię regle c. Et deceptiōis est i decepto in q̄ causat deceptiōnē: decepto autē nō decepti p̄ suā sc̄am specię regle c. s. in tertiā deceptiōis cum quo deuat se a fine ad quē est. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus vnde oritur peccatū z vbi p̄manet.

Septuagesima forma de deceptiōe z decepto.

68 De alteratione z alterato.

Sexagesima octaua forma de alteratione z alterato.

Alteratio est forma nata in alterato: vt p̄z per tertiā specię c. Et ista talis alteratio oritur ab alteratione existente in se: cūda specię c. sicut riuius a fonte. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus vnde

71 De honore et honorato.

74 De comprehensione et apprehensione.

xxij. forma de honore et honorato.

Onor est habitus actiuus in honore: passiuus autem in honorato: et idem honoratus est in plus quam honoratus: et idem in secunda specie regule c. causat habitum honoris: et in tertia est honoratus: et in quarta habet habitum honoris: et honoratus recipit: et in tertia recipit: et in quarta eiusdem habet habitum honoris. Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum idem habitus est in multis nunc assuetus. Et ulterius cognoscit per quem modum vituperatus est magis habitus de vituperatione quam vituperatus. Et de tali noticia per artem sic inuenta est valde gaudius intellectus.

72 De capacitate et incapacitate.

xxij. forma de capacitate et incapacitate.

Capacitas est forma cuius quae pars tantum potest continere et recipere quantum potest ei euenire. Incapacitas autem est in contrario. Capacitas quidem consistit per secundam speciem regule c. per quam est habitus positus existens in tertia et quarta specie eiusdem regule. Et hoc cum definitionibus principiorum et speciebus regularum. Incapacitas autem in secunda specie non est causata: habitus namque priuatiuus est et remotus ab omni officio principiorum et regularum. Veritatem incapacitas vicina est definitioni contrarietatis et minoritatis. Et in isto passu cognoscit intellectus quid est causa ruditatis intellectus et crudelitatis et impietatis voluntatis.

73 De existentia et agentia.

xxij. forma de existentia et agentia.

Existencia est forma cuius quae existens existit hoc quod est: et agentia est forma mouens existentem ad terminum ad quem: et hoc patet per secundam speciem regule c. per regulam c. et per definitionem bonitatis et potestatis et medij. Et si addant definitiones magis sequitur de necessitate quod existentia sit tanta agentia. Et in isto passu cognoscit intellectus quod deus tantum est agens per secundam speciem regule c. et tunc per primam speciem regule c. et existens de quibus existentia et agentia noticia haberi potest in primo subiecto in capitulo in quo deus diffinitur.

Comprehensio est similitudo infinitatis: et idem agens comprehensione comprehendit et apprehensione apprehendit: sed comprehendit ratione gratie infinitatis: sed hic intratur intellectus qui est causa quare agens comprehensione obiectat apprehensio: sed recodatur hominem gustantem gutta vini/comprehendo suam quantitate in gutture cuius apprehendit quantitate vini doli: sicut intellectus qui cum sensu apprehendit essentia sensati: sed non comprehendit essentia sensati demodata a sensu. Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum comprehendens et apprehendens per discursum specierum regule c. per primam speciem regule c. comprehendit diffiniendo et per secundam apprehendit: quod seipsum non potest comprehendere: eo quod apprehendens est et per primam speciem c. comprehendens: sed in quarta specie eiusdem regule est habitus de comprehensione et apprehensione. Et in isto passu est intellectus: valde altus et subtilis.

Lxxij. forma de comprehensione et apprehensione.

75 De inuentioe et inuento.

Inuentio est forma cuius quae intellectus inuenit inuenit. ut per secundam speciem regule c. si gnaf: quod inuenies in suo inuenio proprio: inuenit inuenta peregrina: sicut intellectus in suo proprio intelligibili species euenientes facit intelligibiles: et in tertia specie est causa inuentio in inueniendo: in quarta autem specie inuenit est sui habitus. Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum facit scientiam: et quod est sui subiectum videlicet ars ista: eo quia cum principijs et regulis inuenit inuentum.

Lxxv. forma de inuentione et inuento.

76 De similitudine et assimilato.

Similitudo est forma cuius quae assimilatio assimilatio sui assimilatio: ipsa quidem similitudo oritur per principia: sicut per bonitatem: eo quod quilibet res est bona: et alia similitudo per secundam speciem regule c. sicut assimilatio quae assimilatio sibi assimilatio: ut homo pater assimilatio sibi filius.

Lxxvi. forma de similitudine et assimilato.

in specie hūana: z ponit suā similitudinē in filio p figurā aut colorē/aut huiusmodi. ¶ Amplius bonitas/ magnitudo zc. sicut similes p correlatiuos: nam sicut bōitas hz suos correlatiuos p ppos: sic z magnitudo hz. ¶ 3° tē bonitas zc. hz suos correlatiuos similes essentialiter: nam adiuuē sunt vna bonitas: et sic de alijs similitudinibus superiour: primitiuis z causatiuis a quibus descendūt similitudines inferiores/ sensibiles z imaginabiles: sicut plures homines qui sunt similes in specie/ z in moribus/ z plurā luminaria in luce/ z huiusmodi.

cognoscit intellectus q̄ falsum asserunt dicentes q̄ obiectū mouet potētia: et ad rū asserūt dicētes q̄ potētia mouet se ad obiectū cū ip̄o obiecto in tertia specie c. Potētia ē actiua z obiectū est in eodem passu: in q̄ta aut specie potētia hz actiōnē: in eadē specie obiectū hz passionem. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ motiuis naturaliter nō appetit esse im mobilis/ nec eōuerso. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quis est capax ad recipiēdū magnā dēclarationē philosophiē.

De generatione et corruptione.

Lxxix. forma de generatione et corruptione.

Lxxviii. forma de antecedente et consequente.

De antecedente et consequente.

Antecedēs ē forma causans consequentē. Consequēs autē est subiectū cū quo antecedēs quiescit: antecedens quidē cōstituit p̄ principia z regulas huius artis: z consequēs quidem ouitur ex ipsis. Nam si agens agit cum bonitate z magnitudine/ sequitur q̄ suus actus sit bonus z magnus: z p̄ consequēs q̄ sit possificatus. Et si bonitas est magna p̄ magnitudinē/ inde sequit̄ q̄ magnitudo sit bona p̄ bonitatē. ¶ Adhuc p̄ magnitudinē est infinita duratio p̄ eternitatē/ sequit̄ q̄ eternitas sit infinita immēsitās per magnitudinē: et si potestas est infinita duratio per eternitatē/ sequitur q̄ eternitas sit infinita possificatio per potestatē: z sic de alijs. ¶ Uterius p̄ secundā specie regulē c. est antecedēs ad tertiā specie c. z est antecedēs ad quartā specie regulē c. sicut bonitas cū suo bonificatiuo/ bonificabili z bonificare est habitus consecutus in homine. Et si homo habitatur de bōitate/ sequit̄ q̄ habeat meritū p̄ suā bonitatē. Et sic de alijs antecedētibz z cōsequētibz: sicut si hō est/ sequit̄ q̄ alia ē: z si due p̄misse sunt/ sequitur q̄ conclusio sit in natura.

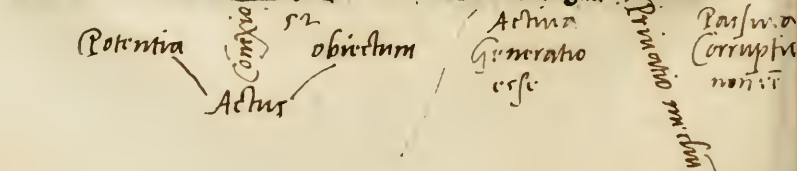
Generatio in creatis est forma cū qua agēs causat nouas formas. Sed corruptio est forma cū qua priuat formas antiq̄s. Et priuatio est forma existēs in medio carū. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū iste tres forme cōstitūt in subiecto in quo sunt: z generatiuo z priuatiuo sunt vna forma: z eadē potētia q̄ generat formas nouas posititiue: z corripit formas antiq̄as priuatiue cū vno z eodēz actu cōstituto/ de generare z corrūpere/ generabile z corrupibile nō sunt ipse. Nam diuersos fines habēt adiuuē. Nam generabile est circa esse: corrupibile autē circa nō esse: quia sint ab vno z eodēz agente z in eodē subiecto: sicut ignis qui est agēs: z ab vna qdē caliditate z eadē/ hz diuersos actus: vt apparet i dēlectādo regulā/ z in dissoluēdo/ z in molliēdo cerā generatio in tertia specie c. est actiua. ¶ Corruptio autē i eadē ē passiuā cū eodē motu naturali. Ratio cuius ē: q̄ p̄ q̄tā specie subiectū hz actionē p̄ generatiōnē/ z passionē p̄ corrupciōnē/ ip̄o subiecto habituato ē habitu priuatiuo/ z posititiuo. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū gñatio/ corruptio z priuatio sunt principia naturalia in elementarijs. ¶ Dixim⁹ de lxxv. formis q̄ sunt p̄ principia explicita huius artis q̄b⁹ possunt applicari principia implicita: sicut dōdō dicatur de gñatiōe/ corrupciōe z priuatiōe/ applicetur capitulo gñatiōis/ corrupciōis z priuatiōis tali mō q̄ ea q̄ dicta sunt in ipso capitulo nō sint lesa: nā p̄ se sūt nota. mō autē tēdūm applicare hāc artē gñālē ad artes p̄ticulares vt declarēt p̄ quē modū hec ars est gñālīs ad oēs alias artes et vt sciētēs hāc artē alias artes facit⁹ possunt addicere z habere: z primo de theologia dicemus.

Lxxviii. forma de potentia/ obiecto et actu.

De potentia obiecto et actu.

Potentia ē forma cū qua intellectus attingit obiectū. Obiectū autē est subiectū in quo intellectus quiescit: sed actus est cōceptio potētis z obiecti. Et oēs tres cōstitunt per secundā specie c. sicut in correlatiuis bonitatis in quib⁹ bonificatiuis est potētia siue forma. Raz actiuis est bonificatiuis: et obiectū passiuus quidē est: bōificare autē est actus egrediens ab ābōbus. ¶ Et in isto passu

De theologia.

81
Lxxx. for-
na d' theo-
logia. 47

Atheologia est sciētia in qua loquitur de deo. Et idcirco primū subiectū p b. designatū est locus in quo loquitur de deo artificialiter: eo quia ipse discurretur per principia & regulas: et ideo volentes loqui de deo naturaliter sine artificialiter/recurrant ad predictū subiectū: dicant de deo ea que inveniuntur in ipso. Si autē voluerint multiplicare verba q̄ sunt in ipso/applicant ea ad verba explicata q̄ sunt in prelibato subiecto/tali modo q̄ verba explicata remaneat illefa: dicendo sic. Utrū de^o possit non esse. Et recurrat ad illa que d' ipso dicuntur p b. c. zc. Et si querat / q̄re deus non posset non esse/recurrat ad regulā in qua q̄ritur / q̄re deus est: z si q̄rat utrum deus possit esse mal^o: aut utrū sint plures dii: recurrat ad locū in quo dicitur q̄ bonitas est ratio q̄ producat bonū infinitū z eternū: etiā ad illū locū in quo de^o diffinitur. ¶ Itē si queratur / q̄ lex est vera/ aut lex christianoꝝ / aut iudeoꝝ/ aut sarracenoꝝ: recurratur ad subiectū in quo de deo loquit^r: z respiciat in eo quo lex implicata est: et si predicatoꝝ de deo vult predicare / extrahat materiā sermonia de illo subiecto quod est via per diuini magna z valde diffusa materia: et sic de alijs. ¶ Et in isto passu cognoscit intellect^o p quē modū primūz subiectū est ei valde magnū obiectū de quo multum gaudius est.

tur prelibate q̄stio. Tali vero mō q̄verba explicata z implicata conueniāt rationabiliter in cōclūsiōe pposita: z isto passu cognoscit intellectus q̄ hec ars ē mirabile z valde generale subiectū in intellectum philosophi.

De geometria.

83

Geometria est ars inuenta ad mēsurādū lineas/ āngulos et figuras: et q̄ in hac arte tractatur de q̄titate signata p f. z p mediū mēsuratiōis qd designatū est p ipsum f. discurtuz p b. c. d. e. f. g. i. z k. ideo ipsa q̄titas est subiectū geometrie: sicut mēsure superiores q̄ causant inferiores: nam bonitas est vna mēsurā secūdū suā rationē: z magnitudo alia zc. Et hoc signat^r p scalas figure z p species regularis: et idcirco bonitas in tāto q̄to est mēsurat^r bonā z magnā: vt bonus z magnus producat bonum z magnum. Et hoc significatur in loco in quo locutū sumus de puncto/ linea triangulo z quadrangulo/ circulo z figura. ¶ Amplius mēsure incipiunt p correlatiuos secunde speciei regule c. z derivantur in tertiam in qua sunt habitati. mēsurans / mēsuratum z mēsurare. In quarta autem specie mēsuratus hz habitus in quātū figuratum: sicut coloratus habet colorem: et hoc significabim^o p istas duas figuras subsequētes

Lxxxij. for-
ma de geo-
metria.

q̄ mēsurat^r

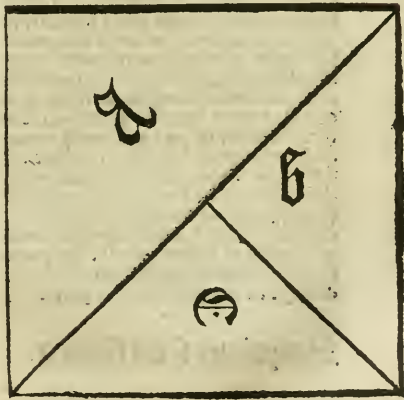
82
Lxxxj. for-
ma de phi-
losophia.

De philosophia.

Philosophia ē subiectū in quo intellect^o se cōtrahit ad omnes artes z sciētiās: et ideo philosophus p arte istā magnū subiectū intelligēdi habere pōt. Nā ipse pōt philosophari per subiecta de substantiā designata p c. d. e. f. g. h. i. z etiā per centū formas/ nā philosoph^o tractat naturaliter de angelis/ de celo/ de hoīe/ de ymaginatiua/ sensitiua/ vegetatiua z elementatiua. De miraculis autē nequaquā: nā supra naturā sunt: quapropter si aliq̄s querat philosophice/recurrat ad p̄dicta subiecta applicādo de quo querit eis. Tali autē mō respōdeat quid de q̄ q̄rit/ remaneat ille suz tenēdo de q̄stio affirmatiua aut negatiua: nā illa q̄ tractant in anteceditis subiectis clara z manifestā sunt intellectui subtiliter intelligēti. Si autē id de quo queritur sit implicatū siue pegrinū/ applicetur p̄dictis explicatis: z cū eis respōdea

Sequitur prima figura.

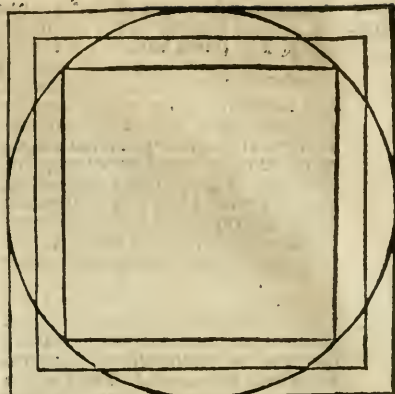

Decima pars.

E
H
I
K

Suppono q̄ isse quādrangul⁹ valeat
iij. palmos: ⁊ diuidat̄ s̄ duas ptes equa-
les per lineā diametrālē: ⁊ vna pars di-
uidatur in duas. Et maior pars vocetur
a. cōa b. et tertia c. Modo querit̄ quo-
modo intellectus incipit inuenire geo-
metriaz? Cui respondendū est per diffi-
nitionem principi ⁊ per regulā s. h. i. et
R. ⁊ etiam per subiecta per c. f. g. signā-
ta. nā intellectus per visum attingit in
ipsa figura nouē angulos. A em̄ habe-
ret tres: b. tres: ⁊ c. tres. Sed intellect⁹
attingit cū imaginatione duodecim an-
gulos. Nam si a. valet tantū q̄tum b. et
c. tot angulos habet per intellectu cū
imaginatione q̄t habet b. ⁊ c. p̄ sensuz. Sed
b. ⁊ c. habet sex: ergo a. hz sex: quoru tres
sūt actu scōm visuz: alteri s̄o tres sunt
in potētia quos intellectus cū imagina-
tione attingit extra sensum: quia nunq̄
fructū in sensu cum quibus geometria
de quātitate existenti in potentia facit
scientiā/ ipsa quantitate deducta in sen-
sum per similitudinē: ⁊ per experientā
talis scientia remanet in intellectu et
in imaginatione extra sensum: cui sciē-
tie secunda species regule c. est sūb-
iectū: ⁊ tertia ⁊ quarta sunt experitētie
dicte scie. ¶ Et in isto passu cognoscit in-
tellectus per quem modum geometria
facit scientiam: videlicet cum quantita-
te que est ei in potentia/ mensurat quā-
titatē que est in sensu. ¶ Et in isto passu
cognoscit intellectus q̄ falsa est ista p-
positio: nihil est in intellectu quin prius
fuerit in sensu. Nam linea que est in in-
tellectu/ nunq̄ fuit in sensu: ⁊ sicut tres
anguli in potentia qui sunt in a. nunq̄
fuerunt in sensu. ¶ Uterius cum intel-
lectus euz circino non possit mensurare
lineam circularē/ quomodo ipse potest
scire quot palmos habere? potest linea
circularis si extenderetur. Et tunc intel-
lectus ascendit ad mēsuras superiores
que sunt extra sensum/ de quibus iam
locuti sumus. Et post quē modū descen-
dit ad mēsuras que sunt in sensu: ⁊ per
diffinitionem medii: et per regulam f. v.
delicet per fluxū ⁊ refluxum: ⁊ per quā-
tatem discretam ⁊ continuā mensurat
circularem extra sensum: considerando
quot palmos habere potest. Et primo
facit istam figurā in qua sunt tres qua-
dranguli ⁊ vnus circulus/ vt patet.

Suppono q̄ quādrangulus minor
equipolleret quattuor palmis equalib⁹:
et quadrangulus maior valeat sex pal-
mos: ⁊ sic dico q̄ quicquid consistit inter
quattuor et sex/ equipollet quinq̄ pal-
mis. Sed circulus consistit inter quadra-
ngulum maiorem ⁊ minorem/ vt patet ad
sensum: eo quia contentus est per maio-
rem: ⁊ ipse circulus continet minorem con-
tentum linearum: ergo patet necessarie
q̄ circulus si extenderetur/ equipolleret
quinq̄ palmis existentibus inter sex et
quattuor: sicut in numero in quo secun-
da vnitas existit equaliter inter primā
vnitatem ⁊ tertiā. Et hoc idem dici pōt
de tribus vnitatibus equaliter existen-
tibus in numero nono que equaliter cō-
sistunt inter tres vnitates antepositas
⁊ postpositas. ¶ Amplius intellectus fa-
cit aliā demonstratiōē: videlicet ponit
vnum quadrangulum rubeū equaliter
inter quadrangulū maiore ⁊ minorez cū
quo quadrat circulum scōm mensuram
contentis ⁊ contenti. Nam si circulus
continet quadrangulum rubeū ⁊ eorū
uerso: vt patet in extremitatibus eorū:
tantum valet linea circuli/ quantū
linea quadranguli. Sed quadrangulum
rubeus equipollet quinq̄ palmis/ eo q̄
consistit inter quadrangulum minorem
⁊ maiore equaliter. Et hoc per experitē-
tiaz haberi potest: si quadrangulus ru-
beus extenderetur cum circino: ergo line-
a circularis equipolleret quinq̄/ si ex-
tenderetur. ¶ Termin per hanc demon-
strationem videtur quadrangulus ru-
be⁹ ⁊ circul⁹ eq̄pollere: s̄. Quater quat-
tuor valent. s̄. domos. Et similiter sex

*Ad hoc p̄p̄ositiō s̄ falsa.
Nihil est in intellectu q̄
prius fuerit in sensu.*

Sequitur sc̄da figura.

16 20 24

quater valēt siue equipollēt. xxiii. do-
 mib^o. ergo ide sequit q^o quōs q^oter equi-
 pollēt. xx. domib^o. Et sic p^o p^o q^o q^odrāgu-
 lus rub^o z circul^o epistetes equat^o iter
 q^odrāgulū maiorē z minorē adiuuēt eq^o-
 pollēt. ¶ Et i isto passu cognoscit intelle-
 ctus p. que modū de geometriā facit sciē-
 tiā / mansurādū cū hoc q^o est. extra sen-
 su: in quo sensu dat experientia: sicut
 carpētator q^o mensurat ita magnā archā
 mēte sua / quātā ipā in ligno / in potētia
 de quo ligno ipē carpētator actu / ita ma-
 gnā archā deducit / quantā mensurauit
 in potentia in predicto ligno.

¶ Per istas duas figuras quard vna
 vocat a. alia vocat b. que quidē distant
 per partes superiores z inferiores: z nō
 per partes mediocres: vt p^o p^o per tres li-
 neas. Naz due sunt longē: z vna breuis
 est. ¶ Et esset dare q^o vacuitas esset subie-
 ctum linearum longarū z linee breuias: z
 sic darent distantia z p^opinquitas i sub-
 iecto vacuo: q^o est impossibile. ¶ Et in
 isto passu cognoscit intellectus q^o aliud
 celum stellatū nō est capax ad essendū:
 vt nō sequat predictū incōueniens: neq^o
 diffinitio concordantie destruat: in dico
 q^o possibile est scōm celū esse / eo q^o po-
 testas dei est infinita: z si esset / distātie
 quidē z propinquitates essent in poten-
 tia z in dispositione: sed extra celos non
 essent actu / deficiente subiecto. scz loco
 existente inter celos vacuitate. ¶ Sed
 hic miratur intellectus que est causa cū
 sol nō sit calidus / que est ratio quare ca-
 lefacit aerem. Sed considerat q^o sol sic
 causat calorem per suam presentia: sicut
 tenebras per suam absentiam vt dies z
 noctes esse possint.

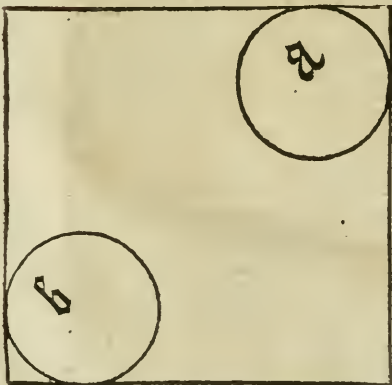
85 De astronomia. 121

xxiii. forma de
astro-
nomia.

Astronomia est pars eā qua
 astrologi cognoscunt virtutes
 z mor^o quos celū habet
 in inferioribus effectiue: in
 arte ista loquit de celo per
 d. designato. Et ideo si querat aliq^o du-
 bis de celo: recurrat ad tertiu^o subiectū.
 et respondeat dubio scōm q^o explicat
 in subiecto celestiali aut modo q^o hoc q^o
 de de celo / remaneat ille sum: vt si q^orat /
 vtrū sit aliud celū nisi celū hui^o mundi:
 Et rōdeat negatiue p. diffinitionē cōcor-
 datie. Nā si aliud eet celū / naz ambo cō-
 uenirent in corporeitate z figura absq^o
 subiecto cōi ambob^o: z implicaret p^otra-
 dictionē: q^o est impossibile. Species erū
 nō possunt esse absq^o genere: neq^o distā-
 tia z p^opinqtas eoz esse p^ont vt apparet.

Sequitur tertia figura.

De arithmetica. 122

84

Arithmetica est ars inuenta
 ad numerandū multas vni-
 tates. Principia arithmeti-
 ce sunt principia huius ar-
 tis. Nam principia primi-
 tiua in q^orum primitiua / sunt numeri:
 lia. Sicut bonitas que est vnu^o principiu^o
 in genere: et magnitudo aliud zc. Et q^o
 principia sunt mixta ad inuicē: ideo tōm
 ponit numerū numeratū habētes duas
 species: videlicet numerū parem / sicut
 duo principia: z imparem sicut tria / aut
 quinq^o principia zc. Et in istis q^odē dua-
 bus speciebus ois numerus numerat^o.
 ¶ Sunt alia principia numeri per cor-
 relatiuos scōe speciet^o regule c. confide-
 ratos: sicut in essentia bonitatis in qua
 vnus correlatiuus est bonificans: alter
 bonificat^o: z alter bonificare. Et in istis
 tribus / numerus p^oficiat quo ad essentia
 bonitatis. ¶ Bonitas in numero signifi-
 cat primā vnitatē: z bonificatus scōam
 orzam a prima vnitatē. Bonificare autē
 tertiā orzam a predictis. Et q^o iste tres
 vnitates sunt per numerū parē z impa-
 rem. ideo multiplicat numerus per pa-
 rez z impare. Sicut ter tria sunt. z vni-
 tates: z per. cōpositionē numeri paris et
 imparis inuenitur quinta vnitatis. Nam
 duo z tres sunt quinq^o vnitates. Et sic

Lxxxix.
forma de
arithmes-
tica.

C.

¶

Decima pars

de alija. Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū arithmeticus componit et multiplicat numerū. ¶ **Ampli** vt arithmeticus multiplicare possit numerū p. r. tertiā specie can figuris: sicut x. vnitates in ista litera. x. que ista significat. x. vnitates et sic vsq. e. 2 vsq. ad m. et sic de alijs. ¶ **Et in isto passu cognoscit intellectus q. arithmeticus est derivata a geometria.** Sicut cũ per figurā que est in capto geometrie/linea circularis mēsuratur a geometria cuz tribus quadrangulis: sic arithmeticus cũ istis istis videlicet. x. e. d. 2. m. mēsurat mille. Et omnia illa signantur in regula modalitatis etc. ¶ **In ista specie regule c. numerus habet figurā.** ¶ **In quarta specie regle c. in quibus figuris intellectus cũ sensu et imaginatiōe attingit multas vnitates: sicut intellectus geometrie q. attingit cũ sensu hoc qd est extra sensum: vt in figura a. 2. b. dicitur.**

sonantes siue compositae. Et sic cognoscit quare sunt quinq. vocales et non plures necq. pauciores. ¶ **Terū miratur intellectus qre ista e. est magis compositibilis cuz alijs istis in alphabeto q. a. e. t. a. q. u. et quare i. z. o. non causant consonantes/sicut faciūt a. z. u. Sed recordat triangulū cōpositū ex maiortate et minoritate quem intrat iste vocales. Nā e. h3 plus de materia q. a. e. quidē causat b. c. d. f. g. l. m. n. p. r. s. t. z. r. In alphabeto aut a. causat h. k. a. quidem maior est q. u. eo q. causat duas istas cōsonantes supradictas: sed u. causat q. tāti. Et sicut maiortas et minoritas sunt l. vocalib. et p. nōs equalitas est in o. z. i. nullā em consonantē causant. Intellectus sic cōsiderat e. maiorē q. a. rōne materie/cognoscit q. e. puenit cũ mouit terra: aut cũ motu aque. Ratio huius est q. terra h3 pl. de materia q. aqua. Sed u. cōuenit cũ motu aeris: qz h3 minus de materia q. aqua: o. autē cōuenit cũ motu celis: qz figurat in ore p. voce ad similitudinē figure circularis. Sed u. cōuenit cũ igne rōne gracilitatis et acuitatis/ex eo qz h3 min. de materia.**

vocals

85

De musica.

Lxxxv. forma de musica.

Musica est ars inuēta ad ordinandū multas voces concordantes in vno cōu sicut multa principia ad vni finem: ista definitio signat per diffinitionē concordantie et principij diffinitionē. ¶ **Terū recepta est per relationē ad correlatiuū musicę: sicut em carpentator cōcepit figurā arche in sua mente. Et ipse eā deducit de potētia in actū. Sic quidē musicus concipit vocē ordinat in mente: et ipsam deducit in tertiā specie regule e. in qua musica est habitus cũ quo musicus est practicus. ¶ **Musicus est practicus per sex gradus ascendendo et descendēdo sic dicēdo. vt re. mi. fa. sol. la.** Sed huc mirat intellectus quare sunt sex gradus: nō plures necq. pauciores. Sed recordatur capm rectitudinū supra tractatus. ¶ **Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū debet se iuuare cũ centū formis superius tractatis applicādo illis dubia quęstia. Sed adhuc miratur intellectus de quinq. vocib. quare sunt quinq. et non plures nec pauciores. Sed recordat. ist. sphaeras elementōrū et quinq. essentia que sunt per tertium et septimū subiectū signate. Et q. ipse cōstruit in motu: q. motus generat sonū: musicus a sono extrahit vocem. Inde cognoscit intellectus q. ordinata vox primitiua est per quinq. voces simplices ex quibus deriuant litterę con-****

per Comurd

ut re. mi. fa. sol. la

86

De rhetorica.

Lxxxvi. forma de rhetorica.

Rhetorica est ars inuēta cuz qua rhetoricus colorat et ornatur sua vba. Et q. ars ista est generalis: idcirco rhetorico est generale subiectum ad ordinandū sua verba: videlicet vt cũ dicit. Bonitas ē magna: et bonitas est eterna: et iam ornatur plus q. iunguntur/dicēdo sic. Bonitas est magna et eterna. Et ideo rhetoricus ornatur sua verba qn colorat pulchritū subiectū cum pulchro predicato. Sicut predicatur in figura a. omnia principia de vno eodez subiecto. ¶ **Est alius modus ornandi siue colorandi videlicet ornare principij cum suis correlatiuis. Sicut ornare bonitatem cũ bonitate/bonificatio et bonificare. ¶ **Adhuc ornare quilibet relatiuū cũ alijs relatiuis dicēdo sic: bonus/magnus et eternus p. ducit bonificatū/magnificatū et eternitatem. ¶ **Amplius est alius modus ornandi: videlicet ornare principij cũ sua diffinitione et cũ diffinitionibus alioz principioz: vt cũ dicit: bonitas bona/magna et eterna est ratio bono q. p. ducat bonū/magnū et eternū. Sicut logicus inuenit naturales cōiunctiones inter subiectus et predicatū: vt vera cōclusio sit in syllogismo. Sic rhetoricus inquiri naturales cōiunctiones inter subiectū et p.******

dicatū: vt pulchra subiectū possit ornari a suo essentiali: predicato: dicitur sic. **Do**mina regina habet pulchra facie / pulchros capillos / pulchras manus / et hmoi. ¶ **Est** adhuc alius modus ornandi subiectum per accidens: vt cū dicitur. **D**na regina habet pulchra coronā: loquitur pulchra verba: dicitur regina est bona: et hoc per reginā g. ¶ **I**tem rhetoricus ornatur cum voce significatiua: vt cum dicitur / apertus et matus qui sunt pulchriora vocabula: sicut quādo dicitur / october / et nouēber / eo quod significat flores / et folia / et autumnū cantū / et renouationē temporis / et rerū generabilium. **O**ctober autē et nouēber nequāquam. **H**oc idē potest dici de fontibus / luminibus / rivulis / pratis / arboribus / ymbus et hmoi: quod sunt pulchra vocabula secundum sensum et imaginationē: et hoc per regulam e. ¶ **R**hetoricus sicut laudat amicum suum cum pulchris verbis applicatis ad finem bonum: sic vituperat et ipermit inimicum cum pulchris verbis et remotis et deuiatis a suo fine: vt cum dicitur / religioso in honesto. **S**i ego fuisset religiosus / habuisset pulchra honesta verba: et hoc per regulam diffinitionis finis concordantiae et contrarietatis. ¶ **A**dhuc rhetoricus ornatur sua verba secundum officium gentium: vt quā homo loquitur de scientia / de largitate / et castitate / et hmoi. **E**t similiter in militia est rhetorica: quā dicitur: homo loquitur de audacia / de probitate / nobilitate / de equo de ense &c. **E**t de arte mercature. loquitur de argento / de auro / de mercibus pretiosis / et huiusmodi. **E**t in agricultura loquitur de campo / ferro / horio / et pratis et animalibus. Nam sicut mercatori est pulchrum vocabulum loqui de auro &c. sic est pulchrum vocabulum rustico loqui de campo aut ferro / et huiusmodi. ¶ **A**dhuc rhetoricus ornatur cum tribus gradibus: videlicet positio / comparatio / et superlatiuo. **S**ed ornatur plus cum comparatio / quā cum positio: et plus cum superlatiuo / quā cum comparatio: vt cum dicitur: rosa est pulchra: sed plus ornatur cum dicitur: rosa est pulchrior flos / et viola. **E**t iam plus quā dicitur: rosa est pulcherrima omnium florum. **E**t hoc per regulam diffinitionem maiorationis et minorationis. ¶ **I**tem rhetoricus ornatur quādo colorat pulchrum subiectum cum pulchro adiectiuo: aut deornatur pulchrum subiectum cum pulchro adiectiuo: vt cum dicitur: regina est bona: regina est inhonesta. Nam inhonesta pulchra vocabula est sicut malicia. ¶ **R**hetoricus cum pulchra forma colorat materiam: et cū pulchra materia colorat formam.

vt cum dicitur. **C**orpus humanū habet animam rationale: et anima rationalis habet corpus bene dispositū ad agendum bonū cum vigore / et hmoi. **E**t hoc est manifestus per scalā principij et sue diffinitionis. ¶ **A**mplius rhetoricus ornatur medium cū pulchro principio: et ornatur finem cum pulchro medio: sicut in amore in quo animans bonus amat de sua bonitate bonū amare: et amatus est ornatus et coloratus de suo amare: sicut bonus qui est habitus de bono habitu. **E**t hoc per regulam diffinitionis principij / medio / et finis. ¶ **A**mplius rhetoricus plus potest ornare sua verba cū principijs substantialibus et necessarijs: quā cum accidentalibus siue contingentibus: licet in factis: quod plus est existētia apparetia. **R**atio huius est: quod principium necessarium plus quiescit in fine: quā accidentale siue contingens. **E**t hoc per regulam triangulū maioritatis et minoritatis: et per diffinitionem principij et finis. ¶ **A**mplius rhetoricus ornatur sua verba declarando per possibile et impossibile: et per facile et difficile: et per vtile et inutile: et per frequentius et rarius / et hmoi: et hoc per regulam b. c. d. &c. ¶ **A**dhuc rhetoricus ornatur sua verba cum puerbis pulchris applicatis ad propositū: vt per regulam noua quam fecimus.

87 De logica.

Logica est ars cum qua logicus inuenit naturalem connectionem inter subiectū et predicatū: que est mediū conclusiones scilicet facere **Logice** per diffinitionem mediū inuenit mediū contiguū: et per convenientias existentes inter subiectum et predicatum: et de hoc datur exemplum in multiplicatione quarte figure. ¶ **A**dhuc logicus tractat de quinque predicabilibus et de x. predicamentis: et de hoc exemplum in tractatu centum formarum. ¶ **I**tem logicus tractat de syllogismo: et de figuris: et de fallacijs: et de omnibus istis iam superius exemplificatū est in multiplicatione quarte figure. **E**t ideo si de logica aliquid dubium occurrit sine questione peregrina / reducat ad ea que dicuntur de logica / tenēdo de questione affirmationem vel negationem tali modo quod ea que dicuntur de logica in hac arte / remaneant illece. ¶ **A**dhuc logicus facit predicatum superioris de inferiori: sicut anima de homine predicatur: et corpus de animali: et substantia de

Lxxij. forma de logica.

Rndicabula Rndicamina

corpore. ¶ **T**ertio ponit multiplicatē gene-
ris: ponit genus generalissimū: vt substā-
tiāz genus subaltermū: vt corp^o animal.
¶ Et similiter speciei multiplicatē ponit.
Nā ponit species subaltermas: sicut sunt
oīa illa que sunt inter substātiā z hoīez
in recta linea. Homo autē est species spe-
cialissima: sub ipsa enim nihil est: et oīa
sunt p^o triāgūlu maioritatis / minoritatis
z equalitatis: z per triāgūlu principij
mediū z finis: sicut bonitas q̄ est. princi-
piū generalissimū qm̄ non contrahit: qm̄
autē contrahit in medio: sicut genus siue pri-
cipiū subaltermū: sic dicens: bonitas est
magna. Nā inter generalissimū z spe-
cialissimū consistit: sed qm̄ contrahitur
ad speciem specialissimā siue ad idiuiduū
respectu finis tūc tps̄ est principij spe-
cialissimū: vt cū dicitur bonitas hoīs si-
ue petri est magna. logic^o tractat de dif-
ferentia differentiādo: z de coordinātia cō-
cordādo: z de cōtrahente contrariādo:
vnde intelligitur cognoscit p^o quē modus
logica est applicabilis siue applicanda
ad figurā a. z t. z etiā cognoscit p^o quem
modū logicus nō pōt stare corāz artista
huius artis: nā logicus volens destruere
principia huius artis q̄ sunt stabilia et
immutabilia / cōfunditur petendo ab eo
qd̄ intendit cōcludere: z intellecta cōclu-
sione cōcluditur ei cū stabilitate z imu-
tabilitate principiorū z specieruz / regu-
larū: z statim nescit quō euadet. ¶ **T**ertio
logicus tractat de differentiōe cōsideratā
p^o primā specie regule c. tātum: generalis
regule c. tractat. **L**ogic^o tractat de secū-
dā rōe intentionibus aductis primis: s̄z
generalis artista tractat de primis p^o se-
cundam speciem regule c. z per primam z
quartā de secundariis sicut logic^o. ¶ **E**t
in isto passu cognoscit intellectus q^o lo-
gica est scientia instabilis siue labilis:
de cāntem ars generalis permanens est
et stabili. **I**tem logicus facit conclusio-
nem cū duabus p̄missis: generalis au-
tem artista huius artis cum mixtione
principiorum z regularum. ¶ **A**d huc lo-
gicus non potest inuenire veram legem
cum logica: generalis autem artista cū
ista arte inuenit. Nam illa lex est vera
quam principiaz regule huius artis in-
trare possunt. ¶ **A**mplicius logica est ars
difficilis ad addiscendum: hęc autē ars
est multum facilis ratione mixtionis et
concatenationis principiorum et regu-
larum. Et ideo plus potest addiscere
artista. de hęc arte vno mense / q̄z logic^o
de logica vno anno.

Grammatica est ars ad inue-
niendū modū recte loquen-
di / recteque scribendi p^o diffi-
ciliōne differētie. ¶ **G**ra-
mmatica diuidit in .ix. modos

¶ **P**rimus modus est de grammatica: z
de numero octo partiu oratiōis. ¶ **S**ecū-
dus de casu. ¶ **T**ertius de cōiugatione.
¶ **Q**uartus de declinātiōe. ¶ **Q**uint^o de
genere. ¶ **S**ext^o de regimine. ¶ **S**epti-
mus de constructione. ¶ **O**ctauus de or-
tographia. ¶ **N**onus de figura. ¶ **G**ra-
mmatica est applicabilis siue applicanda
huic arti. Nam sicut grammatica docet
moduz recte loquēdi / recteque scribēdū
sic ars ista docet / lucire alias artes. **I**d
circo grammaticā ad hanc artem appli-
camus: vt in nostro intellectu magis cer-
ta sit et clarificata. ¶ **O**cto sunt p̄ces orā-
tiōis: vt: nomē / p̄onomē / p̄icipiuz / ver-
bum / cōiunctio / p̄positio / aduerbium
et interiectio. ¶ **N**omen applicabile est
principijs hui^o artis / sicut bonitati / ma-
gnitudini &c. ¶ **N**omina enim sunt p̄o-
nomen quod eīdez est applicabile siue
applicandum: nāz p̄nomen p^o p̄prio
nomine ponit: principia enim hui^o artis
noīa sunt: vt iam dictū est superius: z p̄-
prietatē habent: quia p̄pria nomina
sunt ratione generalitatis quā habent.
Nam applicari possunt vnicuique faculta-
ti. Principia autem alteri^o facultatis si-
ue sciētie nō possunt applicari alijs sciē-
tijs: non em̄ habēt p̄prietatē ita genera-
lē / quēadmodū principia huius artis ha-
bent. ¶ **V**erbu est applicādū secūde spe-
ciei regule c. videlicet bonificare / magni-
ficare &c. Significat em̄ actū quem ad-
modū z verbu. ¶ **P**articipij applicabile
est in eadē specie c. vt patet p^o signifi-
catiua bonificantis z bonificati / magnificā-
tiāz magnificati / z cetera. ¶ **C**ōiunctio
implicata est in eadē specie c. in bonifi-
care. Nam bonificare cōiungit bonificā-
tē: z bonificatum ad essendum vnuz cō-
cretum perfectum: sicut cōiunctio cō-
iungit diuersas dictiones ad essendum
vnā perfectam orationē. ¶ **A**d huc ad-
uerbium in eadem specie implicatur: vt
cū dicitur / bonificans bene bonificat suū
bonificatū. Nam vnūquodqz agens be-
ne intendit educere de se suum effectuz:
ergo ipsi implicatur aduerbium. ¶ **D**e
postmo est applicabilis ad quartam spe-
ciem regule c. vel ad regulam instrumē-
talitatis. Nam grammatic^o de ipsa grā

*Triangulum
corium*

*Logicus no p
corā Artista*

*Si mndi
p̄nomen*

*Logicus i scia
labilis et p̄-
stabilis*

*Hic ars p̄ vno
qua dicitur*

pr o

pron

verbū

part

con.

admit

Pr p

Imo
No
Gen.
Dat
Ann
vor
Abl.
Comg
Doch
Gen
Reg

matica facit instrumentū cum quo redu-
cit casum ad actū. ¶ Interiectio diffini-
tionis voluntas est applicanda: p voluntate
em tristitia aut leticia maxime indicat.

¶ De casu est dicendum.

¶ Nolatus casus implicat i scda specie re-
gule c. i. in bonificante. ¶ Na bonificas p
se est non descendens ab aliquo alio in
scuz est nolatus: et est principis alio-
rum casuum ab eo descendentiū. ¶ Si-
militer genitiuus implicat in scda spe-
cie regule c. videlicet in bonificato et bo-
nificare. Bonificatus em et bonificare a
bonificante sunt descendentes: sicut ge-
nitiuus et suo nolatiuo. Et etiam ad ter-
tiam specie regule d. pot applicari. Naz
illa possessionem sigmat sicut genitiuus.
¶ Adhuc datiuus implicat in scda spe-
cie regule c. i. in bonificato et bonificare.
Nam bonificans dat esse: et ambo/scz
bonificas et bonificatus/dant esse ad bo-
nificare. ¶ Adhuc accusatiuus implicat
in eadē regla. i. in tertia specie. ¶ In ipsa
em terminatur actus agentis / tanq in
patiente. Accusatiuus em est ille casus
in quo terminat actus agentis/tanq in
suo agibili siue patiete. ¶ Simplicius vo-
catus implicat i quarta specie eiusdē
regule. ¶ In ipsa nanq vocatiuus hz suuz
vocatū obiectue. Et etiam in regula b.
potest applicari: vt ptz bene intuenti na-
tura predicte regule. ¶ Ablatiuus impli-
catur in scda specie c. s. in essentia boni-
ficantis/bonificati et bonificare. Na ipsa
est principiu et causa istorū triū correla-
tiuoū essentiali et naturaliter. ¶ Con-
iugatio est implicata in scda specie re-
gule c. s. in essentia et suis correlatiuis: vt
in bonitate et suis correlatiuis. Bonitas
em est principiu et causa suouū correlati-
uoū ab ea descendentiū/ et se ad inui-
cem differentes scdm suas diuersas p-
prietates: sicut in coniugatione est dare
aliqz principiu a quo deriuentur voces
multe differentes se ad inuicē per perso-
nas/ et tpa/ et mor/ et sic de alijs. ¶ De-
clinatio implicat in scda specie regule c.
na bonificare et bonificatus descendunt
a bonificate generado: sicut vnus casus
ab alio declinado. ¶ Genus implicat in
correlatiuis scde specie regule c. Na in
in ipsa omne genus implicat. Bonificas
em signat masculū genus ratioe actio-
nis: bonificatus po femininum ratione
passionis: bonificare autem ratione neu-
tralitatis in neutrū. ¶ Regimē implica-
tur in maiori potestate et virtute respec-
tu regentis: etia in minori potestate
et virtute respectu recti siue regibilis.

Habenti em maiorem potestate et virtu-
tem competit regere et nō regi. Sed ha-
benti minore potestate et virtute compe-
tit regi et non regere. Comiti quidē com-
petit regere suū simplicē militem: et non
ecōuerso. ¶ Cōstructio implicat in tri-
gulo principij/medij et finis ratione or-
dinis debiti. Principiū em prius est me-
dio et sine scdm viam naturae: et hoc ptz
per eius diffinitionē. Et etiā mediū pri-
us est ipso fine: vt etiā ptz per eius diffini-
tionem. Et finis est vltimus: vt ptz per
eandem rationē. In fine em principium
quiescit: et hoc fit per rectū et debitū ordi-
nem. Sic quidē etiā in cōstructione sup-
positum preponit/ et appositū postponit
vt cum dicitur petrus currit. Non em bene
ordinat qui vult rectū preponere edifica-
tioni domus. fundamentū autē et paries
post edificare: nam impossibile est. ¶ Or-
thographia in regula modalitatis im-
plicatur. ¶ Ipsa em regula docet quomo-
do pars est pars: et quomodo vna pars
est in alia parte: siue cōiungit cum alia
parte. ¶ Adhuc quomodo partes sunt i
toto: et totum in suis partibus: et postmo-
dum quomodo totum transmittit extra
se suam similitudinē: sic et in orthogra-
phia in qua docet quomodo littera est
hoc quod est: et quomodo vna littera
coniungitur cum alia littera: et vna ora-
tio cū alia oratione: et vnus accentus cū alio
accentu et c. ¶ Figura implicatur in diffi-
nitione contrarietatis: et cōcordantie diffi-
nitioni quidē cōtrarietatis applicatur.
Nam inquantū figura est vitii factum
contra rectā grāmaticam/contrariatur
grammatice. Sed qz ipsa figura potest
esse in grāmatica per aliquā rationem
quam continet in se: ideo diffinitioni cō-
cordantie applicatur. Nam illa ratione
quaz habet figura/cōcordat cū grāma-
tica: et est posita i grāmatica: aliter eniz
non poneretur in ea.

Constr

Orthogra

figuras

89 Demoralitate

71/21

Oralitas est habitus ad agen-
dū bonū aut malū. ¶ De mor-
alibus tractatum in nono sub-
iecto: et ideo si queratur de ali-
qua moralitate q̄ sit in ipso subiecto ex-
plicata/ recurrať ad ipm subiectū: si
fuerit implicata/ recurrať ad ea q̄ sunt
explicitata et in ipso subiecto: sicut si que-
ratur de iniuria/ recurrať ad iusticiam.
Et si querat de largitate/ recurrať ad
auariciam. Unum enim contrarium co-

Lxxxix.
forma de
moralita-
te.

Decima pars

gnoscit per reliquū. Qui de vna virtute facit subiectū z de illa predicant p̄ncipia huius artis: ipsa q̄dē virtus multiplicat z fortificat/ non quo ad essentia/ sed quo ad actū: vt cum dicitur. Charitas est bona: charitas est magna: charitas est durabilis &c. Et sic disponit charitatem quā ipsa sit habitus cū quo hō agat charitatem bene/ z magisraliter/ z durabiliter &c. Qui autē vult destruere vitium: faciat de eo subiectū: z de ipso predicent p̄ncipia huius artis/ dicendo sic. Crudelitas est mala: crudelitas quantum est magna/ tantū est mala: quantum est durabilis/ tantū est mala z periculosa &c. ¶ Qui bene magisraliter vult vti virtute/ discurrat eaz per euacuationē tertie figure: vt euz dicitur. Charitas est bona z magna. Deinde querat q̄d est charitas bona z magna: z sic de alijs que continent in camera b. c. Et postmodū descendat ad camera b. d. Et sic de alijs: z dicat/ bonitas charitatis de quo durat? Et tūc r̄spondeat per illū modum per quē r̄ndet in illa camera de questionibus que in illa sunt/ tali modo q̄ non sequatur contrarietas inter hoc q̄d dicitur in ipsa camera: z hoc q̄d dicitur de charitate. Et hoc idē suo modo p̄t fieri de crudelitate. Et idco per talē modū charitas habebit nutrimentū: sed crudelitas nō. Bonū em̄ per se est amabile q̄ cognoscit euz magnitudine z duratione per hoc q̄d superius dictum est. ¶ In multiplicatione quarte figure potest moralis vti virtutibus cōtra vitia/ discurrendo/ sicut siue vitii per tabulā/ inquirendo mediū artificialē: sicut facit logicus scdm suam artem. Et per talē modū moralis p̄t se habitare de sicut: z denudare se de vitio: sicut de charitate z bonitate que sunt in conueniētia nature moralis: eo q̄ charitas absq̄ bonitate esse nō p̄t. Sicut homo qui sine animalitate esse non p̄t. Et de tali artificio z doctrina valde gaudet intellectus. ¶ Omne vitium z oia virtus possunt inueniri per species regularē. Vitium siue virtus est inuenibilis per vnum modū quo ad vnā speciem: z per aliū quo ad alteraz. Sicut sensus q̄ per vnum modū inuenit i pomō colorem: z per alium modū saporem: et per alium gratitatem. Similiter charitas discursu p̄ quatuor species c. inuenit diuersimode. Et sic de crudelitate p̄t dici z inueniri. ¶ Qui vult habere virtutes z evitare vitia: aut q̄ vult multiplicare sicut z diminuire vitia/ recurrat ad quartū subiectum q̄d est de hōte. Et scdm q̄ inuenit hōiem discursum p̄

p̄ncipia z regulas/ adiuet se ad acquirendum virtutes/ z ad euitandū vitia: z si ad hoc impeditur/ recurrat ad subiectū: ut imaginacionis/ z ad subiectū sensus: et tunc erit magis dispositus ad acquirendū virtutes/ z ad euitandū vitia. Si autē omnia ista nō sufficiant/ recurrat ad p̄mū subiectū/ orādo: z tūc videat p̄ quē modū deo ē discursus p̄ncipia z regulas/ habitudo se de sp̄. Et istud est vitium remediū. Et si attingit vitia/ bene quidē. Et si nō attingit ipsum/ desinit: q̄ nescit agere artificialiter de ista arte.

Documē-
tum ad vi-
tia vitāda

Trin fig

quorūm fig.

121 De politica. 9°

Politica est ars cum qua burgenses procurat publicā utilitatē ciuitatis. Ipsa quidem derivat a moralitatē et ideo politica tractabilis est p̄ nonum subiectū/ acquirendo virtutes contra vitia cū quib⁹ virtutib⁹ publica utilitas constituitur/ discurrendo politicam per p̄ncipia z regulas huius artis suo modo. sicut discurrunt virtutes et vitia in nono subiecto: z ipsa est cognita per suam diffinitionē/ z per suos correlatiuos per scdm speciem regulę c. signatos: per tertium speciem est habitus gentiū. Et per quartā speciem gentes habent habitum politicū. Et sic potest discursu politica per alias species regulari suo modo. ¶ Politia est ordo positus in sensu cum virtutibus: sicut in ciuitate in qua positū est forum rerū quibus homo vitatur causa necessitatis/ sicut victualibus z alijs rebus similibus istis. ¶ Ulterius politica est ordo quo ab bene esse: sicut pulchra assuetudo viciorū/ platearum et aliorū locorū/ z ornatus indumentorū/ z huiusmodi. ¶ Ampl⁹ politica requirit i ciuitate muros/ valla z armaturas &c. cum quibus istis oibus ciuitas possit se defendere a suis inimicis. ¶ Inter ciuitatē suū dominiū debent esse privilegia existentia sub ratione mediū: sicut logicus facit inter subiectū z predicatū/ cū diffinitione cōcordātie z finis. Et illa privilegia debēt custodire cōsules/ burgenses: vt inter dominiū z ciuitatē sit tēperamentū z ius determinatū. ¶ Politia in ciuitate est forma generalis respectu ciuitatis. In qualibet autē domo ciuitatis est forma specialis: et hoc cum medio in quo cōsurgunt forma generalis z specialis. Et hoc per diffinitionē concordantie / et per mixtionem p̄ncipiorum: ipso tamen medio ab omni con-

Xc. forma
de politia
ca.

Trin

trarietate remoto. ¶ Politica metaphy
sice sana est per mentem sanam consti-
tuitur autem & difformatur per cōsules ha-
bitatos utiq; ¶ Politica vivit cū prin-
cipijs substantialibus & necessarijs: sed
est in periculo mortis cum principijs ac-
cidentalibus & contingentibus. Et cum
politica nō sit subiectū difficile: ideo hec
que diximus de ea sufficient.

91 De iure.

Ius est actus regulat^o in ho-
mine de iusticia habitato
per primā speciē regule c.
¶ Quatuor sunt principia
punitiva iuris. s. ius diu-
inum / ius gētiū / ius naturale / & ius posi-
tū. ¶ Ius diuinū consistit p diffinitio-
nem maiōritatis / minoritatis & concor-
dātie existētiū inter deū & hominem. ¶ Ius
gētiū consistit p diffinitionē concordātie et
equitatis existētiū inter hominem & hominem.
¶ Ius autē naturale consistit necessaria
diffinitione bonitatis / magnitudi-
nis &c. ¶ Sed ius positū consistit vo-
luntaria ratione hominis / inueniendo
ipsum / ponēdo diffinitionem bonitatis /
magnitudinis &c. Et in istis terminis
sive principijs omne genus iuris conti-
netur per eadē speciē regule c. ¶ Per
tertiā speciē c. ius est in alio. Et p quar-
tā speciē eiusdē actionē habet in iudi-
cato. ¶ Tertiū ius habet formā & mate-
riam in scda specie d. & prima e. ex qbus
est. In scda autē specie e. iusticia est sub-
iectū iuris iudicio: sequit q iusticia sit
subiectū de quo predicentur principia hui⁹
artis cum diffinitionibus eorū: vt cū dē.
Iusticia est bona: iusticia est magna &c.
¶ Unde sequit q iusticia est ratio bona
& magna iudiciū / vt ipse faciat bonū & mā-
gnū iudiciū &c. Et per hoc ptz q princi-
pia huius artis sunt forme ipsius iusticie
sive qbus iusticia perfecta esse nō po-
test. ¶ Ipa qdē iusticia est subiectū eaz
que subsistēt in eo. Verūtāme ipa ius-
ticia est forma respectu iudiciū habi-
tuati de ipa. ¶ Tertiū est forma ratione
actionis quā habet iudex cum ea in iu-
dicato: & per sequens ptz q iudicatus
est sua materia / cōsiderando isto modo.
Nam supra ipsum iudiciū sit a iudican-
te: sicut actus sit in agibili ab agēte. Et
hoc clare ptz per tertiam speciē regu-
le c. ¶ In iudicio recto & perfecto sequit
ur q iudex discurrat iusticiā per prin-
cipia & regulas hui⁹ artis / sicut discursa

est in nono subiecto. Et si hoc facit / ius-
ticia cum iudicio in iudicato est forma
perfecta et necessaria: & sine aliqua con-
scientia dubitativa iudex vti potest ea
in suo iudicato. ¶ Si autem iudex eam
non discurrat per antedicta: vt supra di-
ctum est: male quidem contingenter / et
etiā cum conscientia vitur dubitati-
ua predicta iusticia: quod est anime sue
magnum & terribile periculuz. Qui em̄
magnum dānum dat absq; prudentia &
discretionē / dignus est iudicio penoso.
¶ Ius scriptum verum est: si principia
et regule huius artis in eo esse possint.
Si autē in eo esse nō possunt / tale qua-
dem ius fantasticum / & fictum / & diffor-
matū est. Principia namq; huius artis
et regule / vere & necessarie sunt sine ali-
quo defectu. Nam vnumquodq; verum est
et necessarium est / qd id quod est non po-
test aliter se habere. Sicut cristallus po-
stus supra diuersos colores coloratur:
sic leges aut canones quando ponuntur
sive applicantur istis principijs & regu-
lis huius artis colorantur: hoc est forti-
ficatur diuersis rationibus necessarijs.
Et cito iudex per istum modū videt ver-
ritatem vtriusq; partis: quod non facit
absq; predictis: immo cum magna diu-
turnitate tēporis & laboriosissimo ha-
bet videre veritatem: adhuc est dubi-
tatio. ¶ Et in isto passu cognoscit intel-
lectus q ius non est: ars: & q non potest
reduci ad artem / reducendo ipsum per
predicta principia et regulas: cum ius
non sit ars: ideo non est mirum si est con-
fusum & prolixum: & intellectus in eo im-
peditur. Subiectū iuris in aia maxime
consistit / tū p memoriā q p intellectū: qd
est ptra debitū ordinē potentiarū ipsius
aie. Nā intellectus est primitiū & in-
uestigandum & inueniendum iura: & vo-
luntas est consecutiua ad ipsum in eli-
dendo / deinceps memoria species con-
seruando. Et q vniuersale est plus q
particulare: & q memoriā est subiectū p-
ticulare particulariū ex qd nō est scia: dicit
co quo ad plures ius nō est bene dispo-
sitū / neq; bene ordinatū in aia. Et inde
ptz q deficitū principijs deficit ars.
¶ Forma iuris extra suā prā materiam
per regulam g. designatam / agere non
potest: neq; e conuerso. Et ideo necessa-
rium est iuriste vt sciat que sunt mate-
ria & forma iuris. forma respectu prin-
cipiorū huius artis est aggregatio tuorū
predictorū principiorū: videlicet / iusticia
tatiū / boni factiū / magnificatiū &c. q
rōne concordātie in yna forma cōueniū

Xc. for-
ma de iu-
re,

Conclusio
quare ius
nō est ars.

Jur
- Divinum man. in no. Coniux. imp. hōm
- Gentium Comor. & qual. imp. hōm & hōm
- Naturale bonitatis & Magnit.
- Positivum voluntatis

Nota.

Iustificabile autē z dōificabile z magnificabile zc. sunt materia iuris: forma tñ z materia discursus p rectā lineā regulā rū euz diffinitionibus principiorū. ¶ Et in isto paragrafo applicatur est qdqd de iure dici pot. ¶ In iure intellectus ē fortior cū imaginatio qz cū sensu/ eo qz alior potētia ē imaginatiua qz sensus: z cū intellectus sit alior potētia qz imaginatio: iō fortior ē in seipso qz in imaginatiōe. ¶ Et iuris sciat agere de qlibet potētia scdm qd est magis alta z minus alta: consulo iuriste qd de subiectis designatis per e. f. g. habeat noticiā. ¶ Consulo qd iurista discurrat per species regulam anteqz det iudicium. Aliquod em iudiciū est cōpetens cū vna specie/ qd nō est cōpetens cū alia: sicut in secunda specie regule c. apparet. Nā i ipsa secūda specie iura oriunt a necessitate: sed i tertia specie eiusdē regule zcurrūt a cōtingentia: et hoc manifestuz ē p diffinitionem maioritatis z minoritatis.

Documētum p iuristas.

E. F. G.

De medicina. 121

Xcix. forma de medicina.

Medicina ē habitus euz quo medicus pcurat sanitates paucitas. ¶ Medicus dicitur currere ad mīxtionē principiorū z regulaz huius artus. Nā p illū modū p quē

miscēt habitū ab ipse medicus ad habēdū habitūz cum quo sciat facere mīxtionē medicinarū/ in faciēdo decoctiones/ vnguēta/ emplāstra/ syrupos/ graduando herbas cōtra morbū. ¶ In subiecto p d. designato celū discurrūt p principia z regulas: z qz principia superiora z regule agūt in inferioribus: iō medicus recurre dicit ad antedicta subiecta: vt ipse videat sub qz cōstellatiōe infirmus patitur: cum qz scdm quā dicit agere/ siue praticare in patiēte. ¶ Ad huc medicus se dicit habitare de subiecto p d. designato: vt ipse sciat vti imaginatione/ vt intellectus qd de sensibilibus facit scientiā in predicta imaginatione/ sciat ipse ea vti extra sensum: z cum ea descendere ad sensum obiectiue: z cum sensu ascendere ad imaginationes/ tali modo qd imaginatio sit medium existens recte z ordinate inter sensum z intellectum: z hoc cum diffinitione mediū. ¶ Ad huc medicus recurrat ad subiectum per d. signatū: vt sciat vti sensu/ videndo colorem infirmi z vrine eiusdem: et respiciendo feces ipsi/ odorando anhelitum/ et audiendo plancus

Mixtura

D.

Primum documētū pro medicis.

Asphal.

Secundū documētū

Tertium documētum.

et clamores ipsius/ et suuz appetitum/ z tangendo pulsū/ z huiusmodi. ¶ Medicus enim qui sensu vti nescit/ non ē bonus medicus. ¶ Amplius recurrat medicus ad subiectū per d. designatum: vt de modo illius/ et per quem vegetariua est discursa/ sit habitatus. ¶ Per talem quidem modum medicus sciat cognoscere gradūz herbarum/ et virtutes earundem quas habent in patiente: qm si fiet decoctio de vna herba calida in arto gradu: z sicca in tertio: humida in secundo: et frigida in primo: et de alia herba frigida in quarto: et humida i tertio: et sicca in secundo: et calida in primo: et de alia herba humida in quarto gradu: frigida in tertio: calida in secūdo: z sicca in primo: tunc temporis medicus poterit cognoscere per regulam g. que herba in decoctione est pualēis/ siue habeat maiorem virtutē. ¶ Et ad hoc est dicendum qd herba calida i quarto gradu est pualēis. Ignis enim dominatur supra aerem/ dando suam humiditatem. Et aer in aqua/ dando ei de sua humiditate/ vnde patet qd ignis sit dominus aq. ¶ Amplius recurrat medicus ad subiectū p i. designatum: vt de mō illius p quē elementatiua est discursa/ ipse habitus cum qz medicus praticet in patiēte: medicus in cognoscēte naturā elementorū/ z cōpositionē eorū in patiēte: z hoc maxime cōdiātibus regulis f. g. h. i. k. ¶ Ad huc ea qz scripta siue inuēta sunt p. p. p. oratem/ Salienū/ z Auicēnā: et sic de alijs: applicet medicus principijs z regulis huius artus: z secūdū qd applicare ea poterit in ipse/ fiat iudiciū: exponēdo z declarādo auctoritates eorū. ¶ Nā sicut capis hz verā noticiā z experientiaz de bono/ aut falso auro/ fricādo ipsum super quēdas lapidē nigrum: sic medicus hz verā noticiā experientiaz z scripturaz medicine/ applicādo eas principijs z regulis huius artus/ respiciēdo quē colozē/ (methaphorice loquēdo) ab ipse predictē scripturę recipiūt. ¶ Et in isto passū valde gaudeat intellectus/ ratione cognitionis modi positui: quia ipsa potest reduci ad artes z istam artem necessarijs cōclusionibz.

G

De regimine principijs. 122

Regimen est forma euz qua princeps informat et regit suum populum ad bōa moralia: et ideo princeps habituet intellectum suuz de nono subiecto euz quo sciet

Xcix. forma de regimine principalis.

Gakmur
Amanna
Sijpporah

regere et gubernare ipsum. ¶ Item recurrat ad alia subiecta: sicut ad subiectum b. cognoscendo z diligendo ipsum: nā per eius cognitiones dirigit se ad regnandum z gubernandum. ¶ Adhuc recurrat ad subiecta e. Nam principē cognoscere modū p quē hō est assuetus in principis z regulis: quide sciet vti in civitate z in bello: z in iudicio z in consilio: z huiusmodi. Sicut enīz rusticus nescit agere equum/currere. Sic princeps absqz imaginatione ordinata nescit regnare. Intellectus quidē nescit vti rebz sensibilibus sine ordinata imaginatione. ¶ Adhuc princeps debet habere noticiā subiecti p q. designari: vti ipse sua imaginatione sciat vti in civitate z in bello: z in iudicio z in consilio: z huiusmodi. Sicut enīz rusticus nescit agere equum/currere. Sic princeps absqz imaginatione ordinata nescit regnare. Intellectus quidē nescit vti rebz sensibilibus sine ordinata imaginatione. ¶ Adhuc princeps debet habere noticiā subiecti p q. designari: vti suo sensu sciat vti quo ad seipsum: z quo ad suos officiales: z q illa q sunt sensibilia deducit de imaginatione ad intellectū: z de intellectu ad nonū subiectū. Si autē princeps dixerit q ei hec sunt difficilia: Respondetur illi q ipse ad hoc faciat secundū posse suum: et vltra posse suum habeat suos sapientes qui sciant facere: z ei consilium dare. Tali autē mō q principia z regule remaneāt absqz lesione: z princeps cū summo subiecto sit in concordantia: et ab oī contrarietate remotus. ¶ Et in illo passu cognoscit intellectus p quem motus regiminis principis reduci pot ad artem: z de eo scientiam agere. Et vti nām princeps inveniatur qui regimen suum ad artem reducat/ad quam disponat filium suum: et ipsum eam doceat: siue doceri faciat. Et per consequens omnibus principibus dō p q silio q eā addiscant.

cia. Nam ars est habitus impugnabilis. Miles quidem habens illam/habet virtutem contra illum qui arte nescit vti. ¶ Fortitudo est virtus fortificans cor: hō minio: z maxime quando de ipsa sciat habere noticiam: et ideo quātomagis ipa sciverit/zantomagis causat audaciam. ¶ Unde sequitur q si milis vult scire pfecte fortitudinem/z recurrat ad nonum subiectum in quo perfecte ipsa tractat. ¶ Miles sine fide/spe z charitate/in bello non est militis: et ideo miles se induat predicis virtutibus/deo tamē adiuuante per illum modum per quez ducuntur in nono subiecto. ¶ Miles per bonitatem vult esse bonus: z per magnitudinem vult habere magnam victoriā/z honores/z huiusmodi. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modū militia ad artem reduci potest. Et etiā cognoscit q virtutes maiores armature sunt in anima/qz armature corporis cū quibus est munitus. Nam ars non consistit in corpore: sed in anima tantū. ¶ Militi competit q sit nobilis genere: nobilitas quidem est magnus habitus in corde/a qua oritur magna audacia faciei z dextre manus/que causant victoriā/audacia cordis existēte cū illis. ¶ In bello est necessaria magna imaginatio z magnus sensus. ¶ Magnitudo dictorum est per discursum virtutum noni subiecti. Nam sicut vnus ensus cū fortiori brachio deincit alium ensis existentem in debiliore brachio: sic vnus miles cū maiori sensu z imaginatione deincit alium militem in bello. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q quandoqz pauci milites deincunt multos.

Fortitudo quid sit.

hoc est in libro
Ira vbi habet

Nobilitas

94

De militia.

Xciiiij. forma de militia.

Militia est habitus cum quo miles iuuat principem vti possit tenere iusticiam. Miles enim inuentus est vti p ipsum possit iusticia sustentari. Et ideo miles se debet

habituare de iusticia per illum modum. per quem iusticia est discursa per principia et regulas huius artis in nono subiecto: vti de ipsa miles perfectam noticiā habere possit. ¶ Quomā miles indiget prudentia in bello: ideo debet habere eā in habitu: vti cū illa fortior sit cōtra suos inimicū: scire ergo dōz eā miles secundūz quod est discursa in nono subiecto: vti cū ea artificialiter se defendat a suis inimicis.

95

De mercatā.

Mercatā est habitus inuentus cum quo mercator scit emere z vendere: vti ipse sua pecunia multiplicare possit: sicut in tractatu principiorū z regularum cognoscitur: vti

delicet per quē modū vnū principūz habet se cū alio: sicut i mercatura emēs se habet ad vendendū cū suis principis z regulis: z vendens similiter ad emendū se habet cum suis: vti quilibet possit habere hoc quod est maius per hoc qd est maius. ¶ Unde sequitur q ille mercator qui scit discurrere suum intellectū/imaginationem et sensum per principia et regulas huius artis: habet maiorem.

Xcv. forma de mercatā.

Decima pars.

scientie in emendo et vendendo/ q̄ alius mercator nesciens hunc discursum predictū. ¶ Mercator quicquid agit in emendo aut vendendo/ facit illud cū suo intellectu et voluntate et memoria: et ideo debet vti ipsius potentie secundū ordinationē naturalem ipsius aīe: videlicet q̄ intellectus sit primitivus intelligēdo: et voluntas cōsequētia eligēdo: et p̄ cōsequēs memoria species cōservādo: cū quibus fit emptio et venditio in foro: et ideo mercator vt artificialiter sciat facere/ ponat suā imaginationē et suū sensum in mercatura/ sine quibus non fiunt emptio et venditio. Et hoc sciet facere si sciat se habitare de subiectis per c. f. g. designatis. ¶ Et in isto passu cognoscat intellectus per quēz modū vnus mercator multiplicat magis pecuniam q̄ alter. ¶ In subiecto de e. tractat de homine: et p̄ consequēs de corpore eius. Nam pars illius est. Et quia emptio et venditio fiunt necessitate corporis: ideo bon⁹ mercator discurrat suū intellectus per subiectum e. vt de rebus necessarijs corporis h̄re noticiam possit. ¶ Tertia ip̄s̄ q̄ta regle c. sunt magna subiecta mercatori mediāte regula h. z. i. Nā eadē mercatura siue res ē p̄i p̄cū et magni secundū locos et t̄pis diuersitatē. Nā res siue mercature h̄nt pl⁹ de valore vno tempore q̄ in alio: et plus in vno loco q̄ in altero. Et etiam plus in vno homine causa necessitatis et vtilitatis. In altero autem homine causa boni est et honoris. ¶ Amplius secunda species regule c. mediāte regula g. causat lucrum in emptione et venditione. Proprium enīz ad altiores finem se habet q̄ appropriatum. Et ideo res que proprie est necessaria hol⁹/ magis plōngat a p̄tingētā q̄ res q̄ ē necessaria per accidēs. ¶ Mercatura in hoīe fideli et virtuoso est habitus p̄fect⁹: in hoīe autē deceptore et peccatore ē h̄tus ip̄fer: et ideo q̄ vult eē bon⁹ mercator/ habitet se de virtutib⁹ p̄ illū modū p̄ quē tractat de ipsis in nono subiecto. Nā in mercatura habit⁹ format⁹ ponit cōtātē et societātē v̄dōis: difformatus autē p̄uatiōē cōtāt⁹ et societāt⁹. ¶ Pulchra alia de mercatura possent dici: s̄z sufficiāt ea q̄ dicta sunt causa breuitatis.

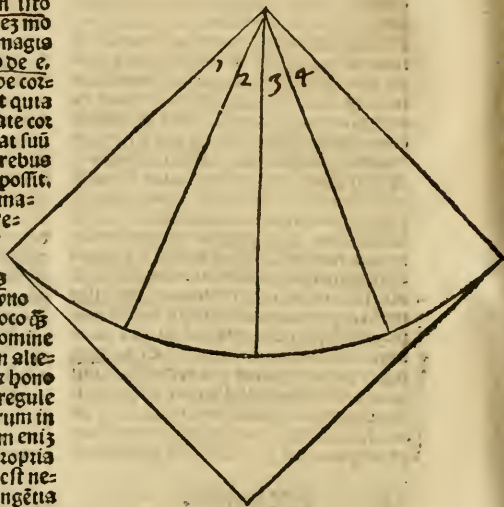
De nauigatione.

Nauigatio ē ars cū q̄ naute sciunt ire p̄ mare. ¶ Nauigatio q̄dē descendit et orit⁹ a geometria/ et motu/ t̄pe/ et loco mediātib⁹ q̄ ad suos correlatiuos p̄ scōam sp̄z

regule c. signatos: q̄ sunt motus/ mobilitas/ et mouere/ t̄pe et loco mediātib⁹. ¶ Nauis in vno t̄pe ē in vno loco: et in alio t̄pe in altero loco. ¶ Quia geometria et arithmetica descendunt ab arte ista in v̄superi⁹/ p̄bat⁹ ē in suis locis: ergo p̄z p̄ cōsequēs q̄ ars nauigationis p̄mitte ab arte ista descendit: secundarie a geometria et arithmetica: vt patet p̄ predicta. ¶ Et ad hoc declarādū/ feci hic istā figurā diuisāz in quatuor triāgulos: vt in ea patet: et ē p̄stituta ex āgulis recti/ acuti/ obtusis.

Sequitur figura nauigationis.

¶ Et suppono q̄ in illo loco in quo sunt quatuor anguli acuti/ sit trāsmōtana et portus nauis: et q̄ ibi sit nauis volēs ire per orientem: sed vadit per exaloch: et quando inuenit per quatuor miliaria/ ipsa quatuor miliaria pene exaloch non valent nisi tria versus orientem. Ratio huius ē: quia in duratione motus primo generatur vnitās siue punctus: et quando nauis inuenit per octo miliaria apud exaloch/ ipsa quidem non valent versus orientem nisi sex. Ratio huius est: quia causatur secunda vnitās que cum prima causat vnam lineam compositatā ex duabus vnitatibus siue punctis. Et quando inuenit nauis plus per quatuor miliaria/ causatur tertia vnitās: et sic causat

Xcel. for-
ma de nau-
igatione.

96

Exaloch

l. brich

v. m.

l.

m.

n.

o.

congruio p. r. m. r.

p. r. m. r.

triangulus per duodecim miliaria / ter
 quater causatur quadrangulus / quater
 tria. Et sic ostenditur per quem modum
 in motu nauis componitur triangulus
 et quadrangulus. Per modum que dedi-
 mus de motu nauis per duodecim milia-
 ria / potest nauta cognoscere quomodo p
 exaloch per centum miliaria deuiauerit
 nauis ab oriente per. 2. 5. miliaria / nauis
 admittente in quattuor miliaris penes
 exaloch / vnum miliarium apud orientem /
 motu nauis prius existente per punctum
 deinde per lineam: et postmodum per tria
 miliaria: et post per quadrangulum. Si na-
 uis recedit a portu: et vult ire versus orientem:
 sed cum vadit per meridiem: ipsa
 quidez deuiauerit in duplo ab oriente res-
 pectu deuiauerit quam facit: quando vadit
 apud exaloch. Ratio huius est: quia
 exaloch consistit in medio orientis et me-
 ridiei. Et si nauis vadit per lebeich:
 sed tamen vult ire penes orientem / cau-
 satur deuiauerit in triplo. Et si vadit per
 occidentem / causatur in quadruplo. Ostendit
 modum per quez nauis possunt ar-
 bitrari deuiauerit loci ad que intendit
 ire: et motus que dedimus est artis ad co-
 gnoscendum deuiauerit / ostendendo pun-
 cipia generalia sine quibus nauis non
 potest esse in motu. Que principia sunt
 hec: videlicet punctus / linea / triangu-
 lus et quadrangulus. Et diminutio vni-
 miliarium quattuor miliariorum penes exaloch
 et duorum octo miliariorum penes me-
 ridiem: et sic de alijs. Ad modo intendi-
 mus dare doctrinam et arte per quas nauis
 sciant cognoscere in quo loco maris e nauis:
 et hoc intendimus exemplificare / osten-
 dendo quantum distat vnum mons ab altero.
 Suppono quod sit vnum mons penes orientem
 longe a portu in quo assistit nauis per
 4. miliaria qui vocetur. l. talis mons: et
 quod sit alter mons apud exaloch / distans a
 portu per. 4. miliaria: et quod ille mons vo-
 cetur m. Et quod sit alter mons versus me-
 ridiem distans a portu per. 4. miliaria
 et quod vocetur n. Alterius suppono quod sit
 alius mons penes meridiem distans a
 portu per. 8. miliaria: et quod vocetur o. mo-
 do querit quantum distat l. ab m. et ab n. Et
 quantum distat o. ab l. et ab m. Ad prima
 questionem et secundam respondemus sic.
 Si figura habet quattuor triangulos / et per
 se patet: 2. 4. 2. 3. componunt septem: vni
 triangulus et quadrangulus habent con-
 positionem: et 7. diuiduntur in duas par-
 tes equales / qualibet habet 3. miliaria
 cum dimidio. Unde sequitur quod ab l. vsque
 ad n. sunt miliaria. 3. et dimidium / m. existe

te in medio l. et n. Ratione cuius distat l.
 ab m. per medietatem miliarium. 3. et dimi-
 dium. Ad tertia questionem responde-
 mus sic: de portu vsque ad o. sunt. 8. milia-
 ria. et ab l. vsque ad n. 3. et dimidium: vt su-
 pra probatum est: sic multiplicat. 11. et dimi-
 dium. Quapropter apparet quod l. distat ab
 o. per. 6. miliaria minus quarta: et sic solu-
 ta est tertia questio. Ad quarta ques-
 tionem respondemus sic: de portu vsque ad
 o. sunt octo miliaria: et de n. vsque sunt
 duo miliaria minus quarta: et sic sequit-
 ur quod m. distat ab o. per medietatem de-
 cem miliariorum minus quarta que sunt. 5.
 miliaria minus octaua: et sic soluta e qua-
 rta questio. Secundu quod data est ars ad co-
 gnoscendum distantias existentes inter
 l. m. n. et o. motuum per miliaria supradicta:
 sic potes cognoscere distantias aliorum mo-
 tuum per miliaria supradicta / multiplican-
 do miliaria per triangulos et quadrangulos.
 Quonia sicut arithmeticus multipli-
 cat numerum / multiplicando ter tria / et quater
 quattuor: sic nauis potest facere huius-
 mili modo. Declaratum est ergo per que
 modum possunt cognoscere nauis in quo
 loco maris est nauis / arbitrando distan-
 tias penes transmontanas ad orientem / me-
 ridiem atque occidentem exaloch / lebeich /
 maistre et grech / respectu loci maris in
 quo assistit nauis. Et ista doctrina est fa-
 cilis / breuis / et valde vtilis / et generalis /
 et particularibus applicabilis. Per re-
 gulam g. et per subiectum elementarium co-
 gnoscitur quod si motus oritur ab oriente /
 ipse habet maiorem inclinationem penes
 exaloch quam penes grecum. Exaloch enim
 est humidus et calidus. Grecus autem
 frigidus et humidus / qui causatur a trans-
 montana. Item si ventus dependet
 ab exaloch / ipse habet maiorem declina-
 tionem penes orientem quam ad meridiem:
 eo quia meridiem est calidus et siccus: et
 sic de alijs suo modo potest dici. Ad
 huc nauis debet considerare qualitas
 aëris. Nam si aer est grossus et fri-
 gidus / iam significatum est quod ventus
 oritur a transmontana. Si autem aer
 fuerit tenuis et humidus / signatum
 est quod ventus egreditur ab oriente: sed
 si aer est humidus et subtilis / signatus
 est quod ventus exit a meridie. Si vero aer
 est siccus, et frigidus / iam signatur quod
 ventus procedit ab occidentem. Subter
 secundum colores quos habent signant
 ventos: sicut nubes rubea signat orientem
 tale ventum: et si habuerit colore aureum / si-
 gnat ventum meridiem: et si habuerit colore
 albu / signat ventum septentrionalem: et si ha-

buerit colorē nigrū/signat: ventum occidentalē. ¶ **Rubres** hō quādoq; est cōposita ex pluribus coloribus: et tunc signat mixtionē ventorū: sēdm qd est magis de vno colore q̄ de alio/signat magis vnu ventū q̄ aliū. ¶ **Diuisa** quidē sēdm illam partē egredit̄ a qua ventum illius signat. Et sic de cōfucationibus et contritio suo modo pot̄ dici. ¶ **Fauonius** aque maris motus ventorū circularē signat: vento habente talem assituationē: sicut limax sine testudo habet. Qui quidē ventus est assituatus circulariter vt aqua maris ascendat: sicut facit puluis subtilis sup terrā. ¶ **Adhuc** fibulonus sicut est coloratus: propriū ventum signat: sicut in nubibus dicitur est. ¶ **De** transmontana et ferro nō oportet loqui: nam de illis experientia habemus: neq; hic est causa querēda quare attrahit ferum. **Non enim** hic est suus locus: sed potius i naturalibus habet locū: naturali quidē competit ista pctere et inquirere. Dum intellectus considerat qd supradictū est de nauigationis/gaudet: qz valde de nauigationis doctrina habituat̄ ē.

97 **De conscientia.**

Nonagessima septima forma de conscientia.

Conscientia est forma cū quā intellectus affligit animam de commissis: sēdm qd in subiecto quarto signatum est: q conscientia est forma actiua p̄ intellectū: quo ad volūtātē est electiua: quo ad memoriā est conseruatiua: ideo qui conscientia bene vult vti / deducat ipam per nouū subiectū. ¶ **Conscientia** magna causat a diffinitione malonatiua: parua aut a diffinitione minoratiua: reperata autē et virtuosa a diffinitione equalitatis et virtutis. ¶ **Conscientia** oritur a possibili et intelligere: nō autē ab im possibile et ignorare. Et ideo tractabilis est cuz diffinitione potestatis et intellectus. ¶ **Conscientia** deducta per principia et regulas est cognita: et maxime si est deducta per cōmitionē principiorū. Nam quodlibet principii declarat eaz quo ad seipm: et quo ad alia principia: ratione cuius conscientia clare causat. Et dat pro cōsilio: vt fiat contritio / et confessio / et satisfactio de commissis. ¶ **Conscientia** oritur a correlatiuis principiorū cum amore: et est in tertia specie cum timore et tristitia. In quarta autē et specie subiectū in quo est / habet cum ipa passionem mediante scōa specie regule e. ¶ **Conscientia** anteq; fiat peccatū / dispo-

nit iusticiā / prudentiā et fortitudinē: post aut peccatum / tristitiā et languores. Et ideo reducenda est ad diffinitionē principii et regulā h. ¶ **Conscientia** cum bonitate et magnitudine atq; persecrancia vniuit. Sed cum malicia et paruitate et inconstancia mouitur. Quapropter reducenda est ad diffinitionē bonitatis / magnitudinis et durationis. ¶ **Conscientia** fortificatur cuz primo subiecto / obiectādo ipm sēdm qd est discursus per principia et regulas. Et sic augez actum suū a qua oriunt̄ contritio / et confessio / et satisfactio. ¶ **Adhuc** per ipsam conscientiam / a corde suspitria oriuntur: et ab oculis lacrimae: et ab ore orationes multe: et hoc p regulā i. signatū est. ¶ **Conscientia** cuz iusticia diuina facit misericordias: et cū magnitudine et eternitate multiplicat illas: cū bonitate aut / magnitudine / et misericordia diuina mediāte / cū spe / et penitentiā dat consolationē hominibus. ¶ **Conscientia** non dormit: nec etiā hominē dormire permittit / ratione amissionis temporis et penitentie. Et idcirco vigilatio / oratio et diligentia cum timore sūt sue psanguinee suae et vicine. ¶ **Intellectus** sic considerans / cognoscit conscientiam sic discursam: q conscientia sit discursus per principia et regulas / est impugnabilis et infallibilis: de cuius cognitione est valde gauisus.

De predicatione. 98

Predicatio est forma cū q̄ predicator informat pplm ad bonos mores: se quēdos et vitādos malos: et maxime si ille modus discursus fuerit per principia et regulas hui' artis: et etiā p nouū subiectū: vt intellectus predicatoris et audientii abundet i magna materia: et talis predicatio valde utilis et valde facilis est: sicut est valde artificiatā et i magno subiecto edificata et collocata. ¶ **Predicator** sicut artificiat suū intelligere ad deducendū: sic dicitur artificiare suā volūtātē ad diligendū volūtātē audientii: vt sermo tantū valeat p existentiā / quātū valet p apparitiā. Et hoc p diffinitionē equalitatis intellectus et volūtatis: vt in sermone intellectus et volūtas eqliter q̄scant: alioq̄n sermocinator in sermone suo ē habituat̄ de vana glia. ¶ **Predicator** dicitur artificiare memoriā audientii cū artificio sui sermōis artificiat: si de subiecto predicator predicat cōiuncta i natura p subiectū / sicut iusticia dei ē magna. ¶ **Misericordia** dei est

Nonagessima octaua forma de predicatione.

magna: et vna istaru est ita magna sicut altera: ratioe cuius predicator debet existere in gaudio et timore/mediate iusticia/prudentia et spe. Et talis habitus firmior et amoris audientium/est valde rationabilis et amabilis: sicut est valde intelligibilis. ¶ Predicator sic debet agere in predicatioe/ sicut facit intellectus in inueniendo ea de quibus scientia est: intellectus enim facit scientiam de sensitiuis in imaginatioe extra sensum. ¶ Adhuc facit scientia de intelligibilibus in semetipso extra imaginatione. Sic predicator debet descendere ad sensum/ dando ei experientias sensibiles: et postmodum debet ascendere ad imaginatione/ dando ei experientias imagiabiles. ¶ Adhuc deinceps ad intellectum ascendere debet/ dando ei experientias de intelligibilibus. Et sic de voluntate et memoria potest dici suo modo. Si autem hoc non facit/ suu quidam sermo obscurat et confundit: eo quod in memoria auditu labilis est/ in intellectu ignotus est/ et in voluntate neglectus talis predicator siue sermo.

¶ In euacuacione tertie figure da exemplum euacuandi camera: et id sermocinator debet euacuare/ simili modo dictiones siue propositiones in themate positas. Et etiam debet querere mediuz faciedi conclusiones per illu modum qui datus est in multiplicatioe qrtie figure: nam per talia intellectus audientium firmior est per intelligere. Quod per credere auctoritates sanctorum: eo quod credendo intellectus agit extra suu actu naturalem qui est intelligere. Nam vnuquodque magis gaudens et contentum/ est quando suo proprio actu uti potest: et sicut de intellectu dicta est ita de voluntate et memoria dici potest suo modo.

¶ In geometria dicitur per que modum facit demonstraciones. Similiter in arithmetica dat exemplum per que modum arithmeticus numerat unitates. ¶ Adhuc in rhetorica dictum est per que modum rhetoricus ornat sua verba: et ideo sermocinator in sermone suo debet habere habitum geometrie/ arithmetice et rhetorice: ut illis sit habitus et illuminatus et illuminatus/ cuius habitus et illuminet intellectum audientium. ¶ Predicator debet esse theologus/ ut sciat loqui de deo/ etiam philosophus/ ut sciat effectum applicare ad primam causam discurrendam per subiecta. c. d. e. f. g. i. k. signata. Et si predicator hoc sciuerit facere/ magnas atque latam materiam predicandi habebit. ¶ Predicator in sermone debet distingere membra siue

siue partes sui thematis/ sui sermonis. Nam per distinctionem populus cognoscit distinctum. ¶ Adhuc debet considerare per que modum est ornata per principia regulas/ sicut datum est exemplum in centu formis. Et per tale modum intellectus predicatoris et audientium habebit magnam requiem. Quonia deus est cuius magnitudine intelligibilis/ amabilis et rescolibilis: ideo predicator debet dare magnam noticiam de deo/ ut multum intelligatur/ ametur et recolatur: et hoc potest facere cum mixtione principiorum et regularum: et etiam cum primo subiecto. Si autem hoc non facit/ suus quidem sermo imperfectus et labilis erit. *Tria loca sunt quorum vnus est omnimode perfectus absque aliqua imperfectione: et iste est eterna et infinita gloria. Alio est totaliter imperfectus: et iste est infernus in quo est pena sempiterna. Tertium autem est primum perfectus et partum imperfectus: et iste talis est iste mundus: et ideo predicator debet istos tres locos recitare/ et declarare/ et dicere quid sunt/ quod habet in se/ et propter quid sunt/ et qua voluntate habent in se. Locus enim omnimode perfectus totaliter est amabilis/ imperfectus penitus est odibilis. Qui autem partum perfectus/ et partum imperfectus/ in parte quidem amabilis est ratione siue perfectionis/ et in parte odibilis ratione siue imperfectionis. ¶ *Multum sic intellectus possiderat/ cognoscit per quem modum sermocinator potest inuim sermonem reducere ad arte predicandi/ ut artificialiter et facilius sciat facere sermones: sicut nos fecimus vnam partem sermocinandi in qua sunt centum et octo sermones constituti siue facti artificialiter.**

Tria loca

De oratione. 99

Cxxv. forma de oratione.

Ratio est forma cuius orator loquitur de deo sanctifice. ¶ Qui bene vult orare/ disponat se in bono scilicet non subiectu. Nam deus dignus est ut honoretur cum virtutibus: non autem cum vitijs. ¶ Orator siue concipulator orat siue contempletur debet ad similitudinem euacuacionis tertie figure: sic ut ipsa oratio est signata in ipsa figura per euacuacione dicendo sic. O dñe deus bone et magnifice: postquam in te tua altissima bonitas/ magnitudo habet altissimam concordantiam/ distinguendo et concordando naturaliter: et tua bonitas et magnitudo sunt in te ratione: et

Prædictator de bonitate et virtute

In autor Compositus . . . 108. sermonis

Decima pars.

producas bonū magnū naturaliter: sic de tua altissima bonitate & magnitudine q̄ producās in mūdo moraliter siue effe-ctiue multa bona & magna/cum quibus tuis populis sit bonus & magnus/te be-nedicēdo & magnificando/ & tecū concordantiā habēdo. Quoniam tu dñe es essen-tia & substantia/ & tuā bonitas & magnitu-do hñt correlatiuos bonos & infinitos ad- iuicem distinctos/ vt apparet in te. Quā tu dñe es bonus: & magn' creator. idcirco placeat tibi q̄ tuus populus sit in te bo-nus & magnus laudator: & seruitor: vt tu habeas populū tuū bonū & magnum in moribus differentibus & concordantib'.

¶ Orator siue cōtēplator: postq̄ euacua-uerit camera b. c. euacuet cameram b. d. & c. **¶** Quā altissima bōitas/ in subiecto eter-no existens distincta diffusionē: atq; ab omni cōtrarietate remota: & es de teip̄a primitiua & eterna sine aliqua subiectio-ne: sic de tua benignitate & eternitate q̄ defendas populū tuū a penis sempiter-nis.

¶ Cōtēplator siue orator postq̄ euacua-uerit totā tertiam figuram ab vno die in alium successisse: deinde transeat ad multiplicationē quarte figure/ cōtēplan-do & orādo p̄ modū ipsius figure: videli-cet p̄ colūmā b. c. d. & sic de alijs/ cōsiderā-do mediū naturālē existēs inter subie-ctū & predicatū: & dicat sic. **¶** Reuerēda bonitas postq̄ naturaliter es bonā bo-no magnoz eterno in te/ & de te sine ali-quo alio tibi peiācente: igitur habes ne tuū populū in obliuione: videtur q̄ sic. Nam in mūdo plus est de malorū de bo-no. **¶** Magnitudo quidē malicie magis durat/ q̄ magnitudo bonitatis absit do-mine: eo q̄ de tua benignissima bonita-te & magnitudine fuit deducere tuū po-pulū in tēpore: q̄ non erat: vt ipse in eter-nū te collaudaret/ benediceret & magni-ficaret.

¶ Orator euacuet sic camerā b. c. t. b. dicēdo. **¶** Domine deus altissime/ tua bonitas magna est tibi ratio/ & bona & magna ratio/ distinguendo vt p̄ducas bonū & magnū a te distinctū correlatiue: nō aut̄ quo ad essentiā bōitatis & magni-tudinis: eo q̄ essentiā tua vna est. Et q̄ hoc ita ē: ergo tua altissima p̄ductio de-scēdat ad nos benigniter & magnifice no-bis declarādo & mōstrando bonum & ma-luz: & in magnū bonum nos inducat: & a magno malo nos defendat.

¶ Orator sic orās/ itā vnū obiectū obiectādo possit: sic cut intellect' q̄ nō pōt intelligere alias species/ dum intelligit illas q̄s inuenit.

¶ Et hoc passū cognoscit intellect' per quē modū orator pōt cogere suā animā:

& ligare illā cū summo obiecto artificia-liter & continue dū orat. Et intellect' re-cordans ē arte philosophicē amoris quā fecim': q̄ esset bonū si associaret p̄dictam orationē/ siue cōiūgeret eā & c. **¶ Ampli' orator imploret & bñdicat deū p̄ illū mō-dū p̄ quē deus ē dicitur suo in primo sub-iecto. Deus em̄ non exaudit peccatores cōtra suas tones: neq; etiā cōtra earum relatiōes: q̄ iniuriaret sibi ipsi: q̄ ē im-possibile.**

¶ Et in isto passū cognoscit in-tellec' q̄ cū peccator orās sine p̄scentia & cōtritiōe nil boni impetrat oratiōe sua/ alio eū beridet & blasphemat.

¶ Terum cōtēplator siue orator rogat deū tēcū dū q̄ ipse ē prima cā/ subiectio designatis per c. d. e. f. g. i. h. & etiā p̄ k. quo ad virtu-tes. Nā p̄ cognitiones cause cognoscitur effect' & cōuersio.

¶ Et in isto passū co-gnoscit intellec' q̄ subiectus orationis ē valde magnū & diffusum.

¶ Orator/ i tua oratiōe dilige plus deū q̄ te meip̄m & etiā q̄ alia: et si hoc facis/ iustus es et prudēs: & de charitate & sanctitate habi-tuatus. Qui habitus est amicus tuus in oratiōe/ instantiū q̄ mediante ipso tua oratio venit ad p̄fectionē. Si aut̄ hoc nō facis/ nullū quidē amicū habes: imo de' est tuus inimic' eo q̄ eis iniuriā facis.

¶ Orator/ qñ orabis p̄ cōmissis/ iusti-cia dei tecū tēhas diligēdo: nō aut̄ odiē-do: q̄ si sic/ misericordia dei non posset esse tua amica: eo q̄ inuis' esses: & tuus habit' esset crudelis: & a ipse/ & charitate plongar': & etiam tuus amare in odire esset p̄uer sum: de quo odire esses in eter-nū habituar'.

¶ Cōtēplator: siue orator si non potes intelligere & attingere alti-tudinem diuinarum rationum & suoz actus: ora credēdo. Nā vltra posse nullū reprehensibile ē. Verūm tale intelligere est possibile. Tale aut̄ credere i tua ora-tione erit tu' amic' & maxime tuū intel-ligere: si ipsum h̄re potes.

¶ Orator/ in tua oratiōe excita tuā cōsciētā: & dicitur re ipsam p̄ principia & regulas: et si hoc facis/ cū ea impetrabis p̄uisionē.

¶ Et si dis-curras p̄titionē p̄ principia & regulas/ impetrabis motū a corde a q̄ egredient' gemitus & suspiria: & a corde ad oculos aqua ascēdet/ madefaciēdo tuā faciem & tuas man' & vestes: et illā aquā senties calidā: q̄ a calidoz feruēte fonte oritur: et illa aq̄ sancta p̄curabit tibi confessio-nē. Et si p̄fessionē discurris p̄ principia & regulas/ ipsa duet te ad satisfactionē & penitentiā: q̄ quidē cōiūget te cū deo i glo-ria sempiterna.

¶ Orator/ i tua oratio-ne cōsidera aduersitates & p̄p̄tates

b. c.

b. c. d.

et

quas dedit tibi per suū amorē. aduersi-
tates/ vt habeas patientiā sub sua iusti-
cia. prosperitates/ vt habeas charitatez
sub sua gratia. Et postq̄ p vniū z cūdez
amorēz sunt tibi date. p̄p̄ritates z ad-
uersitates/ benedic/ lauda z dilige diuī-
nū amorē/ z ei gratias q̄ plurimas red-
de. Nā cūz reali amore deus ipsas in te
amat: et si tu eas in deo amas/ tu' amor
procurabit quidē in gloria eterna sempi-
ternū amare. ¶ **Q** orator: si tu' intellect' ē
impeditus p tuū sensuz z imaginationē/
ascēde ad primū subiectū/ orādo: z discurre
te ipsum extrā sensum z imaginationē.
Aut si vis recendere/ orā mediate sensu
z imaginationē/ discurre orationē p
subiecta designata p s. Et tūc tēpous vi-
debis q̄ forme inferiores nihil possunt
cōtra superiorē orationē: de ista do-
ctrina multū gaudet intellect'. ¶ **Q** orator:
discurre p nonū subiectū tuā oratio-
nē/ intelligēdo/ amādo/ z recolendo/ z ti-
mendo/ sperādo/ z gratias reddendo: et
non quiescas donec a corde tuo suspiria
egrediant: z lacryme emanent: si autem
absq̄ p̄dicta q̄scas/ iā bonus z magn' orator
es. ¶ **Q** orator: adiua te cūz hoc
q̄ dicitū est in centū formis/ discurre do
vnā formā: z postmodū alias: z discurre
quālibet formā p principia z regulas: et
sic habeas magnū subiectū ad inueniē-
dū multas nouas orationes. ¶ **Q** orator
ora pro populo. Nāz vniuersalis oratio
multū placet deo: deinde ora p te: z pro
amico tuo: z p mortuis. Et hoc artificia-
liter: vt supradictū est: vt tua aīa de bōa
z magna orationē sit hīuata: z cū tali ha-
bitu sit cū deo p̄tē: ligata z p̄catenata.

De memoria per principia deducta.

Vniū memoria ē ita pfectā
potētia: sicut intellect' z vo-
lūtas/ de quibus pfecte p-
tractauimus in mixtūe p̄i-
cipioz: iō de ipsa hic volu-
mus tractare pfecte/ discurre do ipsaz p
principia z regulas: vt illā pfecte cogno-
scamus: et etiā vt demus doctrinā: vide-
licet q̄ sicut eā discurrem' p principia z
regulas: sic q̄libet forma cētū formarum
pōt discurre p principia z regulas. ¶ **De**
memoria sicut ē bona naturaliter p bonitā
tez: sic moraliter sua bonitās est ei rō q̄
recolat bonū recolibile obiectiue. ¶ De
moria p magnitudinē ē magna rōne cū
sua sua magnitudo est ei rō q̄ agat ma-

gnū recolere/ cū quo recolat magnū re-
colibile siue obiectū qd idē est: sicut cap-
patus hz vnū habitū p cappā/ z p tunica
aliū cū qua est tunica: sic memoria per
durat. onē hz vnā cōditionē: et p potesta-
tē aliā. Nā p durationē facit durare suū
recolere: z tractat d̄ p̄terit': z p p̄tātē hz
aliā p̄ditionē: z tractat d̄ p̄senti. ¶ **De**
memoria cōditionē hz cū intellectu: tūc
cū volūtate. Nā p intellectū recipit spe-
cies desideratas aut oditas: et p illum
modū p quē recipit species volūtate/ p
eūdē modū ei reddit. ¶ Memoria est ha-
bitus virtuosus naturaliter/ cōtra natu-
raliter recolit obiectū virtuosē/ moraliter
ter hz habitū virtuosū. Qñ autē recolit
habitū virtuosū/ hz habitū virtuosū per
accidēs. ¶ Memoria p veritatē ē vera: z
p eā vere attingit obiectū recolendo: qñ
attingit ip̄suz r̄p̄ctū finis/ c̄st habit'
iusus z verus: qñ autē attingit obiectūz
cōtra finē vitimā/ ē habit' iniustus z fal-
sus. ¶ Et iō passū cognoscat intellectus
per quē modum causantur virtutes z vi-
tia. ¶ Memoria cum gloria habet delecta-
tionē/ recolēdo: z cū pena habet tristi-
ciam. Item quando appetit recolere: et
nō potest recolere/ hz penam cum qua ē
habit' passiuus z priuatiuus. ¶ Memo-
ria cum differentia recolit diuersimode
obiecta: nam sicut intellectus cognoscit
differentias obiectorum: sic memoria re-
colit illas. Ratio huius est: quia differē-
rentia est ita generale principium siue
instrumētūz memorie sicut intellectus.
¶ Memoria ratiōne concordante cōcor-
dat in obiecto cum intellectu et volunta-
te/ recolendo obiectum/ intellectum/ et
amatū/ aut oditū/ vt obiectum/ pa-
tiatur per istas potētiās in eodez tēp-
ore. ¶ Memoria cum contrarietate cō-
tradicit quandoq̄ intellectū z volūta-
tē/ non reddendo eis species quas appo-
tunt recuperare: quia non est disposita
ad reddendum species: aut intellectus
z volūtas nō appetunt recuperare: qz
memoria nō reddit eis p illum modum
p quē intellectus z volūtas tradiderūt
ei: aut intellectus est lētus: z volūtas ni-
mis p̄p̄ta/ z cōuersa: aut intellect' ap̄-
petit vnā speciem/ z volūtas alias. ¶ De
in principio agit recolēdo: z memoria ē
sua forma siue instrumētū cū quo recol-
lit obiectū: et ipsū obiectū est subiectū
siue materia: recolēs autē ei suus finis: et
qñ ip̄sum recolere impedit/ memoria qd
dē patit' z p cōsequētes agēs. ¶ In memo-
ria memorari est medium inter memos-
rantem et memorālē/ cū quo memorāsa;

Pris

sup.

volunt

vnt

Gloria

Diff

vnice/ fals

Ratio Dio pla

rit

Comor.

Comor.

Prmis

Mrdm

G.

100

Et est forma de memoria per principia deducta.

bon

Mag

Decima p ars.

memorablez coniungunt. supposito qd mensuratio sit per recta linea equaliter terminata inter memorante z memoratorem. ¶ Termini memorie sunt tres: videlicet potentia/obiectum z actus: extra istos/ memoria non habet posse. Et p finem proutiois/ memoria est habitus priuatus: sicut deficientibus actu z obiecto ad eam: sicut deficientibus luce z colore ad oculos: sicut aut vltimus memorie est recolorere recolibile. ¶ Memoria rone maior ratiis vna est maior alia per essentialiam siue per quantitate. vna em memoria hz maior actu qz alia. ¶ Alterius qn memoria habet maiorē actū/ ipsa quidē est maior habitus/ non dico q sua essentialia crescat aut decrecat: eo qz nō est diuisibilis neqz corruptibilis: cum sit potentia spūalis: sed cū homo agat cum memoria ad placitum. Et sic hz ea quādoqz recollit multū: quandoqz parū. ¶ Memoria naturaliter z equaliter existit inter intellectū z voluntatem: vt equaliter recipiat z reddat species intellectas z dilectas: verūtamē quādoqz recipit species dilectas nō intellectas. Et hoc est qn credit/ z non intelligit ratione placitū agentis: qui magia desiderat credere qz intel ligere. ¶ Memoria cū minoritate est circa nihil: vñ sequit qz qn ipsa obliuiscit/ est habitus priuatius rone minoritatis.

De memoria per regulas deducta.

Decima: quinta pars decie partitio principalis de memoria per regulas deducta.

¶ Quiritur/ vtrum memoria citius recipiat species ab intellectu qz a voluntate. Et rñdendū est qz sic: ratio huius est/ eo qz intellectus facit scientiā z volūtas hz delibe rationē rone sue libertatis. ¶ Per primam speciē regule c. querit/ qd est memoria: Et dicendū est qz est potentia cui pprie competit recolorere. ¶ Per scđam speciē querit/ quid habet memoria in se coessentialiter: Ad qd dicendū est qz ipsa habet suos correlatiuos: videlicet memoratium/ memorabile et memorare. ¶ Per terciā speciē querit/ memoria qd est in alio: Et est dicendū qz ipsa est in bonitate bona obiectiue/ supposito qz intellectus z volūtas quiescāt in illo obiecto. Et est in malicia mala/ posito qz voluntas diligit illō malū. ¶ Adhuc memoria est in subiecto habitus cū quo co stodit sciētis. ¶ Per quartā speciē queritur/ qd hz memoria in alio: Cui rñdendū est qz hz in bono obiecto bonitatē/ et in magno magnitudine. z cū hz actū in

subiecto z in obiecto. ¶ Per primā speciē regule d querit/ memoria de quo est: Et est rñdendū qz est de seipsum creata est. Et ipsa quidem nō est genitrix nec facta ex aliquo ex precente. ¶ Per scđam speciē querit/ memoria de quo est: Ad qd dicendū est qz est de ius specificis materia z forma/ cū qd agitur per suam speciē. ¶ Per terciā speciē cuiusdē regule querit/ memoria cuius est: Et respondendū est qz ipsa est subiecti in quo est: sicut pars est sui totius naturaliter aut moraliter/ sicut cappa cappati. ¶ Per primā speciē regule c. querit/ memoria quare est: Ad qd rñdendū est qz ipsa est cōstituta ex sua forma z materia. ¶ Per scđam speciē cuiusdē regule querit/ memoria quare est: Ad qd dicendū est qz illa est/ vt entia sint recolta. ¶ Adhuc est vt de pteritis hō possit habere sciās. ¶ Per primā speciē regule f. querit/ vtrum memoria habeat quantitate cōtinuā: cū ipsa non sit linealis: Cui rñdendū est qz sic. ¶ Hāc potentia spūalis z finita est z indiuisibilis. Omne qdē ens finitū est qdē. Et si aliqd ens spūale ē finitū/ ipz qdē est qz tum: quare piz q memoria hz cōstituitur pzinuā. ¶ Per scđam speciē querit/ vtrum memoria habeat cōtitate discretam: Et rñdendū est qz sic vt p differentiam suos correlatiuos supradictos habere possit: p memoratiū em hz vñū correlatiuū: z per memoriale hz alterum. z per memorare habet alterus. Qui autem dicit memoria nō habere istos correlatiuos/ dicit quidē eā esse vacuatā z indigentis natura sua: qd est impossibile: quare piz q memoria hz cōtitate discretam rone correlatiuoz. ¶ Per primā speciē regule g. querit/ que est ppria qualitas memorie: Et rñdendū est qz ē sua recolibilitas sicut in hōie risibilias. ¶ Per scđaz speciē querit/ qz est appropriata q̄litas memorie: Ad qd rñdendū est qz ē habitus moralis: videlicet iusticia/ spes zc. aut inuiriā zc. aut grāmatica zc. aut militiā zc. aut agriculturā zc. ¶ Per regulam h. querit/ vtrum memoria sit in tempore: Et respondendū est qz sic eo quia noua est mediante motu subiecti in quo est: sicut anima mota in corpore mobili. Et sic de alijs speciebus regule h. potest dici suo modo/ quas habet per c. d. R. designatas: quarum declaratiōe dimit titus artūle bene intūit causa breuissimas. Cum memoria non habeat supersicem/ queritur vtrum ipsa sit in loco: Et respondendū est qz sic: sicut pars in suo toto sine cōtactu: sicut in corpore ele

D. Primi
Mnt
Ros.
F.
Fur
fimm
F.
Corn
Dsc
G.
Pro.
App.
H.
c r f k
1
r d k

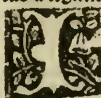
finit
Maio
Agnali
Minv.

em se
hm se
vt in alio
ht in alio

Terminij Minv. rix trij
Potentia
obiectum
Actus

metato in q̄ sunt elemētā cōposita absq̄
 contactu: contactus quidē impedit cōpo-
 sitionē: vt patz in monte denarioz ⁊ lapi-
 dum: qui quidē nō est cōpositus sed ag-
 gregatus. ¶ Querit per p̄mā speciem
 regule R. quomodo posset homo dispo-
 nere memoriā ad recolēdū q̄ ipse optat
 recolare: ⁊ nō pōt illū recolare: Et r̄ndē-
 dū ē q̄ mod⁹ p̄sistit in b: videlz q̄ hō ap-
 plicet diffinitiones principioz ⁊ species
 regularaz ad illitudines quas optat reco-
 lere. Nam sicut intellectus per similitu-
 dinē attingit similitarū: sic memoria p̄ si-
 militudinē recolit obiectū desideratū.
 Nam si q̄s videt aliquē hōlem similit̄ fi-
 lio suo: ipse tam cito recolit filiū suū per
 similitudinē illius. ¶ Per sc̄am speciez
 R. querit / memoria cum quo obliuiscit?
 Ad q̄ r̄ndēdū ē q̄ cū minoritate discursu
 sa per oia principia ⁊ species regularū.
 Nam sicut maioritas captat habitū po-
 sitiuū: sic minoritas p̄uatiuū suo modo.
 ¶ Dicit̄ ē de centū formis: et data ē do-
 c̄trīa p̄ quā artūsta sciat discurrere quā-
 libet formā per principiaz regulas hui⁹
 artis. Et in fine formarū ostendit est p̄
 quē modū artes liberales per hanc artē
 faciliter addita possunt.

alias q̄stiones peregrinas que p̄nt solui
 sc̄m modū per quē soluem⁹ alias que-
 stiones. ¶ R̄atio quare transmitemus
 aliquas q̄stiones ad sua loca est: quia
 euitamus prolixitatē: ⁊ q̄ illi qui sciunt
 istam artē poterūt illas soluere per earū
 loca in quibus solutiones earū sunt im-
 plicate. ¶ Item dicimus q̄ per q̄stio-
 nes quas faciem⁹ / dabimus doctrinaz
 ad faciendū q̄stiones / abstrahēdo illas
 a significatis regularum.

¶ Tabula sunt. lxxiij. colū-
 ne: ⁊ q̄ euitamus p̄ritatē
 ideo nolūm / facere q̄stiones
 de oibus colūnis: sed tantū
 modo. de septē colūnis per
 q̄s dabimus doctrinaz ad faciendū ⁊ sol-
 uendū q̄stiones per oēs colūnas tabule.

De questionibus prime col-
 lumne. B. L. D. T.

Et istā columnā iam feci-
 mus q̄stiones: vt patz in
 tabula: in qua probam⁹ q̄
 mundus non est eternus.
 Sed vt videat q̄ columnā
 est generalis / volum⁹ ite-
 rare eā / abstrahēdo ab ea aliquas que-
 stiones. Et sicut ipsa ē generalis: sic alie
 columnę sunt generales. ¶ Per camera
 b. c. d. querit / vtrum sit aliqua bonitas
 infinita ⁊ immensa per bonificationem /
 sicut eternitas per durationē: Et r̄ndē-
 dū est q̄: sic alioquin eternitas nō esset
 tota bona / neq̄ tota magna: q̄ est im-
 possibile. ¶ Querit / quid est infinita et
 immensa bonitas: Et r̄ndēdū est q̄ est
 essentia habēs in se multos / infinitos ⁊
 immensos correlatiuos per sc̄am spe-
 ciem c. signatos. ¶ Querit / infinita ⁊ im-
 mensa duratio de quo est: Et r̄ndēdū
 est p̄ p̄mā ⁊ sc̄am speciez regule b. ⁊ p̄
 sc̄am regule c. Et ad hoc testat regula
 b. q̄ ipsa est de correlatiuis eternis boni-
 tatis ⁊ magnitudinis / sine qb⁹ eterni-
 tas non potest esse infinita et immensa
 b. c. t. b. ¶ Vtrum bonitas possit esse ma-
 gna sine distinctione: Et respondendū
 est q̄ non: eo q̄ non esset naturaliter ra-
 tio bono q̄ ageret bonum: cum in omni
 agere oporteat esse distinguere. Querit-
 ur / quid est magna distinctio bonitatis?
 Et respondendū est q̄ illa est de suis
 correlatiuis in quibus est substantiata: ⁊
 cum quibus habet naturam: ⁊ est essen-
 tia p̄fecta b. c. t. c. ¶ Vtrum bonitas possit
 esse, magna sine concordantia: Et res

¶ ista pars
 vndecime
 partis p̄t
 cipalis de
 q̄stionib⁹
 prime co-
 lumne. B.
 C. D. T.
 vtrum

¶ Undecima pars
 principalis.

De vndecima parte princi-
 pali que est de questionibus.

Rubrica
 vndecime
 artis p̄t
 palis.

¶ Ec pars in
 sex partes siue lo-
 ca diuidit. ¶ Pr̄is
 pars ē de q̄stionib⁹
 quas faciem⁹ p̄ ta-
 bulā. ¶ Sc̄da pars
 est illa quā facie-
 mus de q̄stionibus
 per euacuationem
 tertie figure. ¶ Tertia pars est quā fa-
 ciemus de q̄stionib⁹ per multiplicacionē
 quartę figure. ¶ Quarta est de que-
 stionib⁹ quas faciem⁹ p̄ mixtionē prin-
 cipioz. ¶ Quinta est de q̄stionib⁹ q̄s fa-
 ciemus p̄ nouē subiecta. ¶ Sexta est de
 q̄stionib⁹ centū formarū. Verūtamē de
 q̄stionib⁹ aliq̄s soluem⁹ ⁊ aliq̄s trāsmite-
 rem⁹ ad loca hui⁹ libri: in qb⁹ solutiones
 earū sunt implicate et signate: ⁊ in illis
 quas soluem⁹ / docebim⁹ practica huius
 artis: ⁊ dabimus doctrinā ad soluendū

quid
 de quo

De q̄stionib⁹ p̄ tabulam.
 De q̄stionib⁹ 3. fig. - 102
 Mixtio principioz. - 102
 nouem subiecta - 103
 Centū formę

Undecima pars.

spondendū est qd nō. Nā sicut cōtrarietas se habet ad nō esse: sic concordantia ad esse. Querit/ quid est magna magnitudo bonitatis? Et rñdendū est qd est vt ipsa habeat correlatiuos et naturales b. c. t. d. ¶ Querit/ vtrū angelus sit maior celo? Et rñdendū est qd sic. Ratio huius est: qd angelus habet correlatiuos cū qb' obiectat deū: celū vero nō. ¶ Querit/ qd est magna cōtrarietas celi? Et rñdendū est qd est immobilitas quā habet/posito qd ipm nō moueat se. Sicut ignis haberet magnā cōtrarietate: si per suā leuitatē nō posset per semetipm se mouere. ¶ Queritur de quo est magnus motus celi? Et rñdendū est qd est de suis correlatiuis per scām speciez regule c. designat/ b. d. t. b. ¶ Vtrū eternitate sit differentia? Et rñdendū est qd sic: vt ipsa possit habere suos correlatiuos sine qb' non haberet naturā/ neq; bonitatē infinitam. ¶ Querit/ bonitas motus celi de quo est? Et rñdendū est qd ipsa est de se ipsa: vt per suos correlatiuos signatū est b. d. t. c. ¶ Vtrū diuina bonitas et diuina magnitudo concordent? Et rñdendū est qd sic: nam sine concordantia diuina bonitas nō haberet infinitā magnificationē neq; diuina magnitudo infinitam bonificationē. ¶ Querit/ quid est magna cōcordantia diuine eternitatis et diuine bonitatis? Et huic dicendū est qd est essentia suorum correlatiuorum: videlicet bonificatiui/ eternificatiui qd pueniunt in vno numero: et bonificabile/ eternabile i altero: et bonificaret eternare i altero. et isti tres pueniūt i vna eētia bonitatis/ et eternitatis essentialiter b. d. t. d. ¶ Vtrū licet diuina bonitas et eternitas sit prietas? Et rñdendū est qd sic/ supposito qd eternitas impediatur bonitati actum suum: et cōuerso: qd est impossibile. ¶ Supposito qd inter diuinā bonitatē et eternitatē esset cōtrarietas: querit/ illa prietas de quo esset? Et rñdendū est qd ipsa esset de principijs pūatiuis existētib' cōtra correlatiuos positiuos bonitatis/ et eternitatis: qd est impossibile: et contradictio manifesta b. t. b. c. ¶ Vtrū in simplici essentia bonitatis possit existere differentia et concordantia? Et rñdendū est qd sic/posito ipsa bonitas habeat suos correlatiuos per scām speciez c. signatos: qui quidē per differentia sunt plura: et per cōcordantia sunt idem per essentia. ¶ Queritur quid sunt differentia et concordantia in essentia bonitatis? Et respondēdū est per tertiā speciez regle c. qd ipse sūt id qd ipse sunt: adhuc sunt ipsa

met bonitas b. t. b. d. ¶ Supposito qd mūd' sit etern' vtrū i sua bonitate possent eē inuicē differentia et prietas? Et rñdendū est qd non: nulla cū bona differentia coram cōtrarietate eterna stare possent. queritur/ bona differentia de quo est? et rñdendū est qd ipsa est de correlatiuis per scām speciez d. designatis b. t. c. d. ¶ Supposito qd mundus sit eternus: vtrū in sua bonitate eterna possint esse inuicē concordantia et cōtrarietas? Et rñdendū est qd nō: aliter em concordantia haberet et bonum actū concordandi et contrariandi ab eterno et in eterno: et iam cōtrarietas: qd est impossibile. queritur/ quid est magna prietas bonitatis? Et rñdendū est qd est videlicet qd bonitas sit in subiecto naturali/ qd sit habituum de morali malicia: sicut in hoīe peccatore c. d. t. b. queritur/ quid est magna differentia eternitatis: et rñdendū est qd est illa quaz habet eternitas per suos correlatiuos. queritur/ magna differentia eternitatis de quo est? et respondēdū est per primā speciez regule d. qd ipsa est de se ipsa. Nam eternitati nulla causa potest esse picienda c. d. t. c. queritur/ quid est magna cōcordantia celi? Et respondēdū est qd sui correlatiui euz quib' est hoc qd est: et mouet seipm. Querit/ magna cōcordantia celi de quo est? Et rñdendū est qd ipsa est de suis correlatiuis cum quib' habet motum/ et naturā: et mouet et naturat omnia corpora inferiora c. d. t. d. Queritur/ quid est magna cōtrarietas prudentie et luxurie? et rñdendū est qd est moralis cōtrarietas. queritur de quo durat moralis cōtrarietas? Et rñdendū est qd ipsa durat de habitibus positiuis et pūatiuis ad inuicem resistentibus in subiecto in quo simul non possunt stare c. t. b. c. ¶ Vtrū iusticia et prudentia habeat magnā differentia et concordantia? et respondēdū est qd sic: eo qd causant magnos actus per scām merita. ¶ Queritur/ quid est magna differentia et concordantia iusticie et prudentie? et respondēdū est qd magni relatiui cum quibus differunt et cōcordāt c. t. b. d. ¶ Vtrū in essentia magna possit esse differentia et cōtrarietas? Et respondēdū est qd sic/posito qd essentia sit composita: sicut essentia hominis et elementorū. Sed in essentia simplici nequaquā c. t. c. d. ¶ Posito qd in magnitudine simplici essent concordantia et cōtrarietas: queritur/ quid esset illa magnitudo? Et respondēdū est qd esset essentia impossibile.

c.

d.

b d + c

b d + d

b + b c

b + b r

b t c d

c d + b

c d + c

c d + d

c + b c

c t b d

c t c c

Queritur magna concordantia & contrarietas de quo sunt? Et huic dicendum est per primam speciem regle d. q. est de se-
 ipis. Nam supra magnitudinem nullum eno preiacet d. e. b. c. **U**trum in eternitate sint differentia concordantia? et respondendum est q. sicnam alias in eternitate bonitas non esset ratio q. ipsa ageret bonum. Namq. eternitas sine concordantia haberet aliquid cum quo distaret a contrarietate: occisitate: qd est impossibile. Queritur differentie concordantie existentes in eternitate de quo sunt? et respondendum est q. ipse sunt de suis correlatiuis per primam speciem & scdam regule d. **Q**uerit: quid sunt in eternitate differentia & concordantia? Et respondendum est q. ipse sunt ipsamet eternitas d. r. b. d. **U**trum in eternitate possit esse inuicem differentia & contrarietas? Et respondendum est q. no: q. si sic: eternitas esset composita ex pluribus essentis contrariis & corruptibilibus: vt p. in elementatis. **P**osito q. cellu esset ex pluribus essentis contrariis: querit de quo esset sua duratio? Ad qd dicendum est q. ipsa esset ex habitibus posituius & priuatiuis qd est impossibile d. r. c. d. **P**osito q. in essentia angelica esset concordantia et contrarietas: queritur duratio angelica de quo esset? Et respondendum est q. ipsa esset de suis contrariis: qd est impossibile. queritur / quid est duratio angelica? Et respondendum est q. est concordantia ab omni contrarietate remota r. b. c. d. **Q**uerit: ytrum differentia possit esse subiectum concordantie & contrarietatis? et respondendum est q. no: eo q. concordantia se habet ad esse: contrarietas autem ad no esse in subiecto in quo sunt. queritur / quid est differentia in concordantia & contrarietate? Et respondendum est q. differentia in concordantia est principium posituum: & in contrarietate priuatiuum. **Q**ueritur de quo durat differentia? et respondendum est q. ipsa durat de suis correlatiuis concordantibus per essentia ab oib. contrarietatibus remota.

De questionibus secunde columnae. D. D. E. L.

Queritur / que est magna potentia eternitatis? et respondendum est q. est potentia infinita & eterna / vt per suos correlatiuos signatum est. querit de quo est magna potas eternitatis? Et respondendum est q. est de eternis correlatiuis. Magna potas eternitatis quare est? & respondendum est q. est

ex eo q. eternitas pot habere infinitos & eternos correlatiuos c. d. t. c. **Q**uerit quid est infinita concordantia eternitatis? et respondendum est q. ipsa est infinita essentia & eterna. querit infinita & eterna essentia de quo est? Et respondendum est q. ipsa est de infinitis et eternis correlatiuis / sine quibus non posset esse infinita & eterna c. d. t. d. **S**upposito q. in eternitate esset contrarietas: querit qd esset illa contrarietas? et respondendum est q. ipsa esset infinita & immensa essentia / ex contrariis infinitis & eternis constituta. querit magnitudo eternitatis de quo est? Et respondendum est q. est de suis correlatiuis sine quibus sua magna magnitudo est finitaz occisita c. d. t. e. querit qd est magnu principiu eternitatis? et respondendum est q. est essentia eterna & infinita. querit / magnu principium eternitatis de quo est? Et respondendum est q. est de suis correlatiuis infinitis et eternis. querit / principiu infinitu & eternum quare est? Et respondendum est q. est ex eo q. eternitas hz infinitos correlatiuos ab omni occisitate segregatos c. e. t. c. **Q**uerit qd est infinita potas? et respondendum est q. ipsa est infinita concordantia. **Q**uerit / quare est infinita potas? Et respondendum est q. est q. hz infinitos correlatiuos c. e. t. d. querit / infinita potas de quo est? Et respondendum est q. ipsa est de iuis correlatiuis ab omni contrarietate remotis: queritur quare est potestas sine contrarietate? Et respondendum est q. ipsa est essentia infinita ab omni contrarietate separata c. e. t. e. **Q**uerit quare est infinitu principiu? & respondendum est q. est: na in semetipso hz suos infinitos correlatiuos in quibus quiescit querit / quare est potas infinita? & huic dicendum est q. est ex eo q. ipsa no pot sine subiecto infinito c. e. t. c. querit / qd est magna concordantia? Et respondendum est q. ipsa est magna essentia ab omni contrarietate remota. querit / magna concordantia de quo est? & respondendum est q. est ex suis magnis correlatiuis / primitiuis & queritur / qd est magnu principiu? Et respondendum est q. est magna concordantia ab omni contrarietate remota. querit / quare est magnu principiu? & respondendum est q. est ex eo q. hz magnos correlatiuos c. e. t. e. queritur / quid est magna contrarietas principiu? Et respondendum est q. est essentia euacuans principiu a suis correlatiuis. queritur / de quo est magnu principiu? Et respondendum est q. est de suis correlatiuis a contrarietate remota. Vel est de suis correlatiuis quibus contrarietas minime potest contradicere siue resistere

d + b c

r b d

d t c d

r b c d

c d t c

c d t d

c d t e

c e t c

c r t d

c e t e

c t e d

c t r e

c t d r

De qstionibus secunde colune. C. D. E. T. c d e t

Undecima pars.

d r t c

d.e.t.c. ¶ Eternitas et potestas que per
dat: Et respondendum est quod ipse concordat ut
possint existere et agere ab eterno et in
eterno. ¶ Concordantia eternitatis et pote-
statis que sit, quid est? Et respondendum est quod
est essentia eterne potestatis. ¶ Queritur/ con-
cordantia eternitatis et potestatis de qua est? ¶ Ad quod
dicendum est quod ipsa est de eternitate et possi-
bilitate/eternitate et possibilitate/ et fieri
nare et possibilitate. d.e.t.d. ¶ Queritur/ que
contrarij fines non possunt esse ab eterno?
Et respondendum est quod ex eo quod in eterni-
tate est quod. ¶ Queritur/ que eternitatis de qua
est? Et respondendum est quod est de suis core-
latiuis ab oibus contrarijs remotis d.e.

d r t d

d r t v

d t c d

d t c v

v t c d

v t c v

r t d v

r c d v

t.e. ¶ Potestas eterna que potest ab eterno
et in eterno: Et respondendum est quod ipsa est
punitiuitas eterna. ¶ Potestas eterna
que est principij eterni? Et respondendum
est: eo quod potest ab eterno et in eterno d.
t.e.d. ¶ Positio quod celum sit eternum: queritur/
que est sua eterna concordantia et contrarietas?
Et respondendum est quod sua concordantia est una
eternitas actiua et passiuua: et sua contra-
rietas est alia eternitas que est actiua et
passiuua: quod est impossibile. Nam eternitas
non potest esse ex contrarijs: cum sit infinita.
¶ Contrarietas eterna de quo est? Et
respondendum est quod ipsa est de subiecto
naturali/ et habitu morali: sicut si cappa
tuis esset indiuus cappa ignitiua d.t.c.e.
¶ Queritur/ quid est principium eternitatis?
ad quod respondendum est quod est concor-
dantia suorum correlatiuorum. ¶ Queritur/
concordantia eternitatis de quo est? et re-
spondendum est quod est ex correlatiuis eternitatis
t.e.t.c.d. ¶ Queritur/ que concordantia et
contrarietas non possunt esse una potes-
tas? Et huic dicendum est ex eo quod con-
cordantia tendit ad esse: contrarietas autem
ad non esse contrarietas. ¶ Queritur/ quid est
contrarietas corporis et anime in homine?
Et respondendum est quod est ex contrarijs similibus
siue contrarijs correlatiuis e.t.c.e. ¶ Que-
ritur/ que est potestas prudentie et pote-
stas superbie? Et respondendum est quod pote-
stas superbie est habitus priuatiuus: prudentie
autem positiuus. ¶ Queritur/ que potestas superbie
et potestas prudentie non sunt una potestas? Cui di-
cendum est quod propter hoc et diffinitio con-
cordantie non potest concordare illas in uno
sine/ cum sint contraria principia e.t.d.e.
¶ Queritur/ que potestas non potest esse ex
contrarijs principijs? et huic dicendum est.
Nam potestas habet principia relatiua et se-
gregata a contrarietate per concordantiam.
¶ Queritur/ contraria principia de quo
sunt? Et respondendum est quod ipsa sunt ex
contrarijs similibus e.t.c.d.e. ¶ Queritur/

que concordantia est principij priuatiui:
sed contrarietas est consecutiuus: Et respo-
dendum est quod concordantia est principij
positiuus: contrarietas autem priuatiuum.
¶ Queritur/ quid est principium con-
cordantie et posterioritas contrarietatis?
et respondendum est quod punitiuitas concor-
dantie est quoad plures res se habet ad vnu
posterioritas contrarietatis est: quod quia
multa non se habent ad vnu. ¶ Queritur/
vtrum concordantia et contrarietas sint
ex vno et eodem principio? Et responden-
dum est quod non: quia non se habet ad vnu finez.

De questionibus tertie colu- ne D.E.F.L.

Queritur/ que deus est ita potestas
per sua eternitate: sicut per suum
intellectum? Et respondendum
est quod sua eternitas et suus
intellectus sunt vna et eadem
potestas. ¶ Queritur/ potestas eternitatis
de quo est? Et respondendum est quod est ex
suis correlatiuis: ut possit per ipsos ab eter-
no et in eterno existere et agere. ¶ Que-
ritur/ potestas eternitatis que est? Et respo-
dendum est quod ipsa est tanta per possibilitate
ne/ que est per durationem d.e.t.d. ¶ Que-
ritur/ que contrarietas non potest esse in pote-
statis eterna? Et dicendum est quod potestas eter-
na ita est infinita per possibilitate/ sicut
per durationem. ¶ Queritur/ potestas eterna
de quo est? et respondendum est quod est de seipsa:
ut patet per primam et secundam speciem regule
d.z.e.d.e.t.e. ¶ Queritur/ que deus non habet
principij? Respondendum est quod ipse habet
potestatem eternam cui nulla alia potestas
preiacet. ¶ Queritur/ potestas celi de qua
est? Cui dicendum est quod est de seipsa: quia
non est ex aliquo principio sibi preiacen-
te deriuata d.e.t.f. ¶ Queritur/ potestas
celi quanta est? Et respondendum est quod
est tanta que sunt sua correlatiua. ¶ Que-
ritur/ quare celum est mobile? Respon-
dendum est quod est mobile per sua corre-
latiua: ut patet per primam speciem regule
e.e. et per secundam eiusdem est mo-
bile/ ut essent inferioribus mobilitates.
¶ Queritur/ motus celi de quo est? et re-
spondendum est quod est de suis correlati-
uis sine quibus non haberet motum natu-
raliter in se/ nec extra se d.t.d. ¶ Que-
ritur/ correlatiua eternitatis que sunt? et re-
spondendum est quod sunt tot quot sunt correlati-
ua diuini intellectus: alioquin diuina
eternitas impediretur per eternam con-
trarietatem: quod est impossibile. ¶ Que-

De qstio-
nibus ter-
tie colu-
ne D.E.F.
T.

d r t d

d r t v

d r t f

d f t d

rit/correlatiua eternitatis ex quo sunt?
 Et rñdendū est q̄ sunt ex seipsis: et hoc
 p̄trarietas eterna non p̄t impedire: q̄
 non est d.f.t.e. ¶ Querit̄/quare eterni-
 tas non habet q̄tutē: et rñdendū est
 eo q̄ est ex correlatiua infinitis. querit̄
 eternare eternitatis q̄tus est: Et rñdē-
 diuz est q̄ est tantus q̄tus est intelli-
 gere diuinus. ¶ Querit̄/eternare ex quo
 est: et rñdendū est q̄ est ex eternare ⁊
 eternato: sicut intelligere diuinus est ex
 intelligente ⁊ intelligere. d.t.d.e. ¶ Querit̄
 quare in eternitate cōtrarietas nō
 est principiu: Et rñdendū est q̄ est ex
 eo q̄ eternitas nō est corruptibilis/ neq̄
 peccatrix. ¶ Supposito q̄ in eternita-
 te esset cōtrarietas: querit̄ illa de quo
 esset: et rñdendū est q̄ est de contraria-
 tiuo ⁊ eternatio/cōtrariabili ⁊ eterna-
 bili: ⁊ contrariare ⁊ eternare: q̄d est im-
 possibile. d.t.d.f. ¶ Querit̄/medium ex-
 istens inter fortitudinē fide ex quo est:
 Et rñdēdiū est q̄ est ex p̄tibus: sicut ge-
 nus ex suis speciebus. querit̄/ q̄ta est
 cōtrarietas inter fidē ⁊ infidelitatē: et
 rñdendū est q̄ tanta est q̄tus inter se
 differūt: ⁊ ipsa autē p̄tetas extra alas nō
 est in subiecto in q̄ inuicē infidelitas et
 fidelitas stare non p̄t. d.t.e.f. ¶ Querit̄
 quare eternitas est p̄mū principiu:
 Et rñdēdiū est q̄ est ex eternare est in
 ipsa p̄mū medium. querit̄ in principio
 eterno mediū q̄tus est: et rñdēdiū est
 q̄ est tantum q̄tus est mensuratur⁹ per
 eternitatem ⁊ eternatū. ¶ Querit̄ prin-
 cipiari eternū de quo est: et rñdendū
 est q̄ est de eternante principiante / et
 eternato principio. e.f.t.d. ¶ Posito q̄
 intellectus non sit coniunctus cum cor-
 pore hominis: querit̄ quare est homo?
 Et rñdēdiuz est q̄ homo est nō deficiē-
 te ei sc̄ba specie d. ⁊ e. querit̄ homo de
 quo est: et rñdēdiū est per sc̄bam speciē
 regule d. q̄ ipse est de corpore ⁊ anima
 rationali. ¶ Querit̄/cōtrarietas homi-
 nis q̄ta est: et rñdendū est q̄ ipsa est
 tanta q̄te sunt fue partes contrarie ad
 inuicē ⁊ e. f. t. e. ¶ Querit̄: si potestas dei
 est tantum prius/sicut suus intellectus?
 Et rñdendū est q̄ sic eo q̄ sunt idem
 principiu. querit̄ quare in potesta-
 te diuina non est materia: et responde-
 dum est eo quia est infinitas in qua ma-
 teria esse non potest. e. f. t. f. querit̄/qua-
 re in diuina potestate oportet esse me-
 dium: Et respondēdiū est q̄ in intelli-
 gere diuino/intelligere est medium: et
 hoc probat regula e. querit̄ posse di-
 uine potestatis quantum est: Et respon-

dendum est q̄ est tantus q̄tus est suus
 possibilitatis ⁊ suus possibilibus infi-
 nitus e. t. d. e. ¶ Querit̄/principia ho-
 minis de quō sunt: Uade ad sc̄alā angu-
 li d. sc̄be figure: ⁊ vade ad sc̄bam speciē
 regule d. querit̄ quare homo habet li-
 berum arbitrium: et respondendū est
 per p̄mā speciē regule e. eo quia ē
 de principiis contrariis: per secundā au-
 tem speciē signaturū est q̄ habet li-
 berum arbitrium ut acquirat meritum
 e. t. d. f. ¶ Querit̄ quare potestas ima-
 ginatiue non est ex contrariis: et respon-
 dendū est ex eo quia suum mediuz est
 simplex. querit̄/medium imaginatiue
 de quo ē: ⁊ vade ad sc̄bam speciē regule
 d. querit̄ mediuz imaginatiue q̄tus
 est: Et rñdēdiū est q̄ est tantum q̄tus
 est mensurātū per imaginatiuū ⁊ ima-
 ginabile e. t. e. f. ¶ Querit̄/quare ho-
 mo habet potestatem existendi ⁊ agendi:
 et respondendū est quia sua principia
 sunt ad hoc naturaliter disposita. que-
 rit̄/ q̄tus homo potest existere ⁊ age-
 re: et respondēdiū est q̄ tantum q̄tus
 sua principia sunt ad hoc disposita. f. t. d.
 e. ¶ Querit̄/principia intellectus de
 quo sunt: Uade ad p̄mā ⁊ secundā spe-
 ciē d. querit̄/principia intellectus
 quare sunt: Uade ad regulā e. ¶ Querit̄/
 principia intellectus quot sunt: Uade
 ad correlatiuos intellectus f. t. d. f.
 querit̄ instinctus celi de quo est: Uade
 ad p̄mā ⁊ secundā speciē regule
 d. querit̄/instinctus imaginatiue
 q̄tus est: Uade ad capm imaginatiue
 per intellectum ⁊ per medium signatū
 f. t. e. f. querit̄ quare medium intelle-
 ctus est: et respondēdiuz est ex eo quia
 absq̄ medio intellectus non esset p̄nci-
 pium intelligendi. ¶ Querit̄/intelli-
 gere q̄tus existit inter intelligentem ⁊
 intelligibilem: Uade ad capm intelle-
 ctus: ⁊ ad paragraphos per principiu ⁊
 mediū signatos ⁊ c. ⁊ ad paragraphū vi
 delicet q̄tutatis t. d. e. f. querit̄ influētia
 in fluxus ⁊ hoīe de q̄ ē: Uade ad para-
 phos p̄trarietatis principii ⁊ mediū qui
 sūt de subiecto hoīs ⁊ subiecto celi. que-
 rit̄ quare celum agit in homine? Uade
 ad regulam e. existentem in subiecto ce-
 li: ⁊ in subiecto hominis. querit̄ q̄tus
 celum est imaginabile: Uade ad q̄tuta-
 tem existentem in subiecto celi: et in sub-
 iecto hominis: et ⁊ subiecto imaginatio-
 nis per suam potestatem.

De questionibus quarte co- lumne. E. S. S. L.

d f t r
 d t d v
 d t d f
 d t f
 v f t d
 e f t c
 v f t f

r t d r
 r t d f
 r t c f
 f t d v
 f t d f
 f t c f
 r d v f

Undecima pars.

De q̄stio-
nib⁹ quar-
te colone.
E. f. f. C.

Queritur/quare deus potest tantū q̄tum per suam sapientiam ⁊ volūtatem? Et respondendū est per regulā e. ⁊ per primā speciē regulē g. Nā deus ita est infinit⁹ y suā infinitā p̄tate/sicut per suū infinitū intellectū ⁊ volūtate. querit̄ diuina potestas ita est ⁊ r̄ndendum est q̄ ipa est tanta q̄ta est scibilis per infinitum intellectū ⁊ volūtate infinitā. queritur diuina potestas qualis est? Et r̄ndendū est q̄ est talis qualis ipa volūtās est e. f. t. e. querit̄ quare diuina p̄tās est principū infinitū? et r̄ndendū est q̄ per suū intellectū est scita infinite. queritur diuina potestas q̄tum est scibilis? ⁊ r̄ndendum est q̄ est tantū q̄tum suis intellectus est infinit⁹ e. f. f. queritur/quare posse ē i diuina potestate mediū? Et respondendū est q̄ in diuino intellectu est intelligere mediū. Querit̄ posse diuine potestatis q̄tū est ⁊ r̄ndendū est q̄ est tantū q̄tum est intelligere diuinum e. f. t. g. queritur quare finis consistit tātum per diuinā potestatem/q̄tum per diuinum intellectū? et respondendū est per hoc q̄ deus est infinitus tantū per suū posse/quantū per suū intelligere. querit̄ finis diuine potestatis quantus est? Et respondendū est q̄ est tantus quantus est finis intellect⁹. queritur/finis diuine potestatis qualis est? et respondendū est q̄ est talis qualis competit infinito possicari e. g. t. e. Queritur quare diuina potestas est principū infinitū? Et respondendū est q̄ suum posse amatur per diuinā voluntatem. queritur qualis potestas est amata infinite? et respondendum est q̄ est illa que habet correlatiuos infinitos e. g. t. f. queritur quare diuina voluntas p̄t plus amare vnū hominem q̄ omnes? Uade ad diffinitionē voluntatis ⁊ potestatis ⁊ mediū ⁊ etiā ad scalam mediū scde figure. Querit̄ quare homo est magis amabilis a diuina voluntate? Et respondendū est q̄ est ille quē diuina voluntas potest plus diligere. queritur quare aliq̄s homo est magis amabilis q̄ omnes? et respondendum est q̄ diuina voluntas est absoluta in amando. queritur quo medio p̄t de⁹ magis amare hominē? Uade ad diffinitionem volūtatis/potestatis ⁊ mediū ⁊ etiā ad scalā mediū e. g. t. g. querit̄ quare finis diuine potestatis est tantus amabilis q̄tum finis diuine voluntatis? Et dicendum est q̄ diuina potestas est tantū potens q̄tum diuina voluntas

est volens. Querit̄ qualē finem potest diuina volūtās magis amare? Et respondendum est q̄ est illa quam diuinus intellectus potest magis intelligere. Querit̄ in isto passu cognoscit intellect⁹ qualis lex est magis amabilis e. t. e. f. Queritur quare deus potuit principare mūdum nouū? Uade ad regulā e. ⁊ ad diffinitionē mediū. querit̄ nouitas mūdī quāta est? et respondendū est q̄ ē tanta q̄ta diuina p̄tās ipam mensurare p̄t. Querit̄ in isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ impossibile est mundum esse ab eterno e. t. e. g. Queritur quare deus potest principare maius principū? et respondendū est q̄ p̄t principare maiorē finē. queritur in quali p̄ticipio habet deus maius posse? Uade ad regulā g. ⁊ ad diffinitionem potestatis ⁊ finis e. t. f. g. Querit̄ quare de⁹ potest causare maius mediū ⁊ maiorē finem? Et r̄ndendū est q̄ habet potestatem infinitā. Queritur maius mediū creatū quale est? ⁊ respondendū est q̄ est illud in quo diuina potestas h̄z mā⁹ posse ⁊ i q̄ posse ipm mediū p̄t magis quiescere. Queritur maius mediū creatū q̄tum est? et respondendū est q̄ est tantum q̄tum deus potest ipm causare f. g. t. e. queritur quare deus tantus diligit aliquod principū q̄tum diuina sapientia ipm potest intelligere? Et respondendū est q̄ diuina voluntas tantū potest per amare/quantū diuinus intellectus per intelligere. Querit̄ principū magis q̄tum est amabile? Et respondendū est q̄ est tantū amabile q̄tum est intelligibile. quale principū est magis amabile. Et r̄ndendum est q̄ est illud q̄ est magis intelligibile f. g. t. f. querit̄ quale medium est intelligibile et amabile? Ad quod dicēdum est q̄ est illud quod deus magis potest intelligere ⁊ amare. Querit̄ maius mediū q̄tum est intelligibile ⁊ amabile? Et respondendū est q̄ est tārum q̄tū de⁹ potest intelligere ⁊ amare f. g. t. g. querit̄ qualis finis est magis intelligibilis ⁊ amabilis. Et respondendū est q̄ est ille quē deus potest magis intelligere ⁊ amare. Queritur maior finis quantus est? Et respondendū est q̄ est tātus q̄tum deus potest intelligere ⁊ amare. Et in isto passu cognoscit intellectus qualis lex est v̄ra per scalam differentie et concordantie f. t. e. f. queritur quare diuinus intellectus intelligit maius principum creatum/q̄ intelligere potest? Uade ad diffinitionem intellectus ⁊ principū ⁊ maioritatis: et ad regulā e. Queritur quantū est maius

e f t e

e f f f

e f t g

e g t e

e g t f

e g t g

r t r f

r t r g

r t f g

f g t r

f g t f

f g t g

f t o f

medius quod esse potest? Et huic est addendum quod tantum quantum per divinum intellectum est magis intelligibile f.t.e.g. queritur quare divinus intellectus intelligit magis principium? Et respondendum est quod intelligit maiorem finem. Queritur quale est illud principium quod deus magis intelligere potest? Et respondendum est quod est illud quod in maiori fine quietescere potest. Principium quod in maiori fine quietescere potest? Et respondendum est quod est tantum quantum per divinum intellectum est intelligibile in maiori fine f.t.f.g. Queritur quale medium est magis intelligibile? et respondendum est quod est illud quod deus potest magis intelligere. Illud medium quod deus potest magis intelligere quantum est? et est dicendum quod est tantum quantum divinus intellectus ipsum intelligere potest g.t.e.f. queritur quale principium est magis amabile? et respondendum est quod est illud quod divina voluntas potest magis amare. Quare aliquod principium est magis amabile? Et respondendum est quia divina voluntas potest ipsum magis amare. Medium magis amabile quantum est? Cui respondendum est quod est tantum quantum divina voluntas potest ipsum magis amare g.t.e.g. queritur quale medium divina voluntas potest magis amare? et respondendum est quod est illud quod in maiori fine quietescere potest? Queritur quare divina voluntas debeat amare maius principium? Et respondendum est quod maius principium est magis amabile f.t.g. queritur quale medium est magis amabile? Et huic dicendum est quod est id in quo maior finis potest quietescere. Maius medium quod in maiori fine quietescere potest quantum est? et respondendum est quod est tantum quantum divina voluntas id amare potest t.e.f.g. queritur quare in principio oportet dare medium? Cui dicendum est per principium per ipsum medium possit transire ad finem: et in ipso quietescere. Medium per quod principium transit ad finem quantum est? Et respondendum est quod est tantum quantum mensuratum est inter suum principium et finem. Queritur quale medium est magis mensurabile? Et respondendum est quod est id quod magis existit inter principium et suum finem.

Veritas qualis virtus? Est magis intelligibilis? Et respondendum est quod est illa qua divinus intellectus maiorem non potest intelligere. queritur virtus qua divinus intellectus maiorem intelligere non potest? quanta est? Ad quod dicendum est quod illa est tanta quod divina voluntas eam magis amare non potest. queritur virtus quam deus non potest magis intelligere? et amare? quando fuit? Et respondendum est quod fuit antequam virtus que non est magis intelligibilis et amabilis f.g.t.f. Quale medium est magis intelligibile? Et respondendum est quod est illud quod est magis amabile. Queritur medium quod est magis amabile quantum est? Et respondendum est quod est tantum quantum divinus intellectus potest ipsum intelligere f.g.t.g. Queritur qualis finis mundi est magis amabilis? Et respondendum est quod est ille quo divinus intellectus non potest magis intelligere. queritur maior finis mundi quantum est? et respondendum est quod est tantum quantum divinus intellectus magis intelligere potest f.g.t.h. queritur qualis substantia est magis amabilia? et intelligibilis? respondendum est quod est illa que est remota ab omni accidente. Substantia remota ab omni accidente quando fuit? et respondendum est quod fuit antequam illa que absque accidente esse non possunt. Maior substantia creata quanta est? et respondendum est quod est tanta quod maior a divino intellectu? et divina voluntate intelligi non potest nec amari f.h.t.f. Medium quod magis a divino intellectu non potest intelligi? quoniam fuit? respondendum est quod fuit antequam illud medium quod non est tantum virtuosum. Maior virtus creata quantum est intelligibilis? et respondendum est quod est tantum quantum divinus intellectus ipsum intelligere potest f.h.t.g. Maior finis virtutis quoniam fuit? et respondendum est quod fuit antequam virtus finis que non est tantum intelligibilis. Maior finis virtutis create quantum est? Et dicendum est quod est tantum quantum divinus intellectus illud intelligere potest f.g.t.h. Maior virtus intellectus quando fuit? Et respondendum est quod antequam minor virtus intellectus. Maior virtus intellectus creata est? Et respondendum est quod est tanta creata divinus intellectus illud intelligere potest f.t.f.g. Qualis finis medium potest a deo mensurari? et respondendum est quod est finis qui est sui intelligere. finis maioris intelligere quantum est? Cui dicendum est quod est tantum quantum divinus

De questionibus ante colane. f. S. M. T.

f t g

f t f g

g t o f

g t r g

o f t g

t o f g

f g t f

f g t g

f g t h

f h t f

f h t g

f g t h

f t f g

De questionibus quinte
columnæ. f. S. M. T.

Undecima pars.

f + fh intellectus f. t. f. h. ¶ Queritur / mai^r me
 diū intellectus quando fuit. ¶ Ad quod
 dicēdū ē q̄ fuit tunc qm̄ maior intellectus
 fuit. ¶ Maius mediū intellectus q̄tum
 est? Et respondēdū est q̄ est tātū quātū
 intellectus maior est f. t. g. h. ¶ Maior fi
 nis intellectus q̄lis est? Et dicēdū est q̄
 est talis q̄ maiorē diuini intellectus in
 telligere non pōt. ¶ Maior finis intelle
 ctus quātus est? Et respondēdū est q̄ ē
 tantus q̄ta substantia absq̄ accide^re esse
 potest. ¶ Substantia q̄re sine accide^re cē
 pōt qm̄ fuit? Et dicēdū est q̄ fuit anteq̄
 substantia q̄ sine accide^re esse nō pōt g. h.
 t. f. ¶ Querit / q̄le mediū virtutis ē ma
 gis diligibile? Et respondēdū est q̄ est il
 lud qd̄ est in virtute magis amabile. q̄ri
 ritur mediū qd̄ est magis amabile quan
 do fuit? Et dicēdū est q̄ fuit anteq̄ me
 diū qd̄ non est tantū amabile. ¶ Mediū
 volūtatis q̄tū est? Et respondēdū est q̄
 est tātū q̄tū virtuosum esse pōt g. h. t. g.
 ¶ Querit / qualis virtus est magis ama
 bilis. ¶ Ad qd̄ dicēdū est q̄ est illa que
 causat maiorē finē. ¶ Finis maioris vir
 tutis qm̄ fuit? Et respondēdū est q̄ fuit
 tūc qm̄ magis amata fuit g. h. t. h. ¶ Que
 ritur / q̄lis virtus pōt esse maior creatu
 ra? Et dicēdū est q̄ est illa q̄ pōt magis
 amari. ¶ Virtus q̄ pōt in magis amari qm̄
 fuit? Et respondēdū est q̄ fuit anteq̄
 virtus que nō est tātū amabilis g. t. f. g.
 ¶ Queritur / p̄ q̄le mediū acquiri^r ma
 ior finis? et r̄dicēdū ē q̄ ē p̄ illud quo nul
 lū aliud pōt amari. ¶ Finis q̄ nō pōt ma
 gis amari / quātus est? Ad qd̄ dicēdū
 est q̄ ipse est tātū quātus finis volūta
 tis esse pōt g. t. f. h. ¶ Querit / quate me
 diū est maius quod esse pōt? Et respon
 dendū est q̄ est illud qd̄ magis diligi
 non potest. ¶ Mediū qd̄ magis diligi nō
 potest qm̄ fuit? Et respondēdū est q̄ ē tūc
 qm̄ maior voluntas est. ¶ Maior volun
 tas q̄ta est? Et respondēdū est q̄ ē tā
 tā q̄tū maius amare est g. t. g. h. ¶ Que
 ritur / maior finis volūtatis q̄lis est? et re
 spondēdū est q̄ ē talis q̄lis est p̄ maius
 amare. ¶ Finis qui est per maius ama
 re qm̄ fuit? et dicēdū est q̄ fuit anteq̄
 finis qui non est p̄ maius amare h. t. f. g.
 ¶ Queritur / q̄lis virtus se hz ad maiore
 finem? et respondēdū est q̄ est illa que
 habet maius medium. ¶ Virtus habēs
 maius mediū q̄ta est? Ad qd̄ dicēdū ē
 q̄ est tanta q̄tū est suū mediū. ¶ Virtus
 habens se ad maiorē finēz quando fuit?
 et respondēdū est q̄ ipsa fuit anteq̄
 virtus habens se ad minorē finēz h. t.
 g. h. queritur / qualis finis est maior? Et

respondēdū est q̄ ē ille in quo maior
 virtus quiescit. ¶ Virtus quiescēs in ma
 iori sine qm̄ fuit. Cui respondēdū est q̄
 fuit anteq̄ substantia que absq̄ accide^re
 te esse non pōt f. t. f. g. h. ¶ Qualis finis ē
 in maiori puatiōe? Ad qd̄ dicēdū ē
 q̄ ē ille qui est cōtra maiorē perfectio
 nem. ¶ Finis qui est in maiori p̄fectione
 quando fuit? et respondēdū est q̄ fuit
 anteq̄ finis qui est in maiori puatiōe.
 ¶ Finis existens in maiori puatiōe q̄
 tus est? et respondēdū est q̄ est tan
 tus a quanto maiori sine perfectionis
 deriuatus est.

De questionibus septe colū ne. S. B. J. L.

Queritur / q̄lis lex est magis
 vera? et respondēdū est q̄
 est illa q̄ causat maiorē vir
 tutes. querit / vbi est maior
 lex? et respondēdū est q̄ ē
 in maioribus virtutibus.
 ¶ Queritur / volūtas qm̄ est virtuosa et
 vera? et respondēdū est q̄ est tūc quan
 do est habituada de spe / pietate et chari
 tate g. h. t. g. ¶ Querit / q̄lis lex se habet
 ad magis virtuosum finē? et respon
 dendū est q̄ ē illa q̄ causat altiorē sp̄e / cha
 ritate et virtutē. ¶ Querit / volūtas qm̄ ē
 virtuosa? et dicēdū est q̄ ē tunc qm̄ se hz
 ad virtuosissimū finē g. h. t. h. ¶ Querit /
 qualis lex est maior? et respondēdū est
 q̄ est illa in q̄ sunt maiores spes et chari
 tates. ¶ Querit / volūtas qm̄ est maior? Et
 respondēdū est q̄ est tunc qm̄ de maio
 ri charitate et spe habituada est g. h. t. i.
 ¶ Querit / qualis q̄litas est virtuosa? et
 respondēdū est q̄ ē illa que p̄sistit p̄ eq̄les
 amorē / amari et amare. ¶ Querit / vbi ē
 equalitas virtuosa amari et amari? et re
 spondēdū est q̄ illa ē involūtate in qua
 charitas ē altior virtus. ¶ Querit / qm̄ i vo
 lūtate est altior virtus? Et respondēdū est
 q̄ ē tūc qm̄ equalēs suos correlatiuos
 g. i. t. g. ¶ Querit / q̄lis volūtas ē vera? et
 respondēdū est q̄ ē illa q̄ se hz ad verū finē.
 ¶ Querit / vbi est finis verus? Et respon
 dendū est q̄ ē in volūtate de spe et pa
 tiētia habituada g. i. t. h. ¶ Querit / q̄lis
 patiētia ē maior? et respondēdū ē q̄ ē illa
 que est in voluntate ex maiori spe habi
 tuata. ¶ Queritur / vbi est maior veritas?
 Et respondēdū est q̄ est in volunta
 te ex maiori spe et patientia habituada.
 ¶ Queritur quando est maior veritas?
 Et dicēdū est q̄ ē tūc quando a maiori vo

f + g h

f + g h

g h + f

g h + g

g h + h

g + f g

g + f h

g + g h

h + f g

h + g h

De q̄stio
 nibus septe
 colūne. S.
 B. J. T.

g h + g

g h + h

g h + i

g i + g

g + h

iti luntate e amata g.i.t.i. ¶ Queritur/vbi
 sunt eales veritas 2 volutas: Et dicendū
 est q in deo. ¶ Queritur qualis volutas
 est vera: Et respondendū est q est illa
 que est ex veris correlatiuis g.t.g.h. que
 ritur/qualis finis est maior: Et dicendū
 est q est ille cui cōpetit a maiori volūta-
 te amari. queritur/qñ est maior volūtas:
 Et respondendū est q est tūc qñ obiectat
 maiore finē sperado g.t.g.i. ¶ Queritur
 vbi volūtas 2 finis sunt equales: Ad qd
 dicendū est q in subiecto i q spes 2 patie-
 tia sunt eales. queritur/qñ equalitas ē
 magis amabilis: Et respondendū est q ē
 illa que est ex correlatiuis voluntatis g.
 t.h.i. ¶ Querit qualis volūtas ē maior:
 Et respondendū est q ē illa in qua est ma-
 ior charitas. ¶ Querit/qñ est maior cha-
 ritas: Et dicendū est q est tunc qñ in vo-
 luntate est maior equalitas. queritur/
 vbi est maior charitas: Et respondendū
 est q est in voluntate in qua est maior
 equalitas h.i.t.g. ¶ Queritur/virtus q
 est charitas in quo fine quietit: et dicē-
 dum est q est in fine vero. queritur/qñ
 finis est verus: et respondendū ē q ē ille
 in quo est charitas. querit/qñ ē chari-
 tas: et dicendū est q est tūc qñ est patie-
 tia h.i.t.h. ¶ Queritur/vbi ē maior cha-
 ritas: et respondendū est q est vbi est
 maior veritas. queritur/qñ ē maior cha-
 ritas: Et respondendū est q est tunc
 qñ est maior veritas h.i.t.i. ¶ Querit/
 voluntas et veritas vbi sunt equales: et
 respondendū est q est in subiecto in quo
 conuertuntur. queritur patientia 2 cha-
 ritas quādo sunt equales: et responden-
 dum est q est tunc quando virtus et ve-
 ritas sunt equales h.g.t.h. ¶ Queritur/
 quādo volūtas est maior: et responden-
 dum est q maior qñ se habet ad maiore
 finem extra suos vires p charitate. que-
 ritur qualis charitas est maior: Et dicē-
 dum est q est illa que cum maiori spe
 habet conuenientiam h.g.t.i. ¶ Querit/
 qñ in fine est equalitas: Cui dicendū
 est q est tunc qñ in ipso fine sunt ppor-
 tionate spes/charitas et patientia. que-
 ritur qualis equalitas est virtuosa: Et
 respondendū est q est illa que consistit
 per equales fines virtuosos. queritur/
 vbi sint equales fines virtuosos: et dicen-
 dū est q est in pportione spei/patiētie
 et charitatis h.t.h.i. ¶ Maior equalitas
 vbi est: cui dicendū est q est in illa lege
 in qua virtutes magis possunt esse equa-
 les. ¶ Queritur/quando est maior equa-
 litas: Ad quod dicendū est q est tūc qñ
 est maior spes 2 patientia i.t.g.h. queri-

tur/qualis veritas est maior: Et dicēdū
 est q est illa que se habet ad maiorem
 finem. ¶ Queritur vbi spes est maior: 2
 dicendū est q ē in illa lege per qua ho-
 mo sperat maiorem finem. ¶ Maior lex
 quando fuit incepta: Cui dicendū est
 q tunc quando maior veritas fuit ince-
 pia g.t.g.i. ¶ Queritur/vbi spes 2 patie-
 tia sunt equales: Ad quod dicendū est
 q est in fine earum. ¶ Queritur/qualis
 equalitas est magis vera: Et responde-
 dum est q est illa que se habet ad vero-
 rem finem g.t.h.i. ¶ Queritur/in quave-
 ritate est maior equalitas: Et responde-
 dum est q est in illa que habet veriores
 correlatiuos. ¶ Queritur/quando ē ma-
 ior equalitas: Ad quod dicendū est q
 tunc quando habet maiores correlati-
 uos i.g.h.i. ¶ Queritur/in quo fine vir-
 tutes esse possunt magis equales: Et re-
 spōndendū est q est in illo in quo spes/
 patientia et charitas habent maiores
 aptitudines. ¶ Queritur/qualis homo
 est maior: et respondendū est q est ille
 in quo virtutes sunt magis equales/aut
 fuerunt. ¶ Queritur/quando fuit ma-
 ior homo: et respondendū est q tunc
 qñ maior finis fuit inceptus.

De questiōibus septime co-
lunne. B. J. K. L.

Queritur quando habet
 charitas/patientia 2 pie-
 tas actus suos: et respō-
 dendū est q ē tūc quā-
 do hōvitur ipis. ¶ Que-
 ritur/vbi est via glorie:
 et respondendū est q
 est vbi charitas est/patientia et pietas.
 ¶ Queritur/via glorie quando est: et re-
 spōndendū est q ipsa est per modum
 quē habent inuicē charitas/patiētia et
 pietas. ¶ Querit cū quo est via glorie: 2
 respondendū ē q est cū charitate/patiē-
 tia 2 pietate h.i.t.h. ¶ Querit/qñ chari-
 tas 2 patiētia sunt maiores: et responde-
 dū est q est tunc quādo sunt contra ma-
 iorem iram 2 falsitatem. ¶ Queritur/in
 quo sunt maiores hōie charitas 2 patiē-
 tia: et respondendū est q est in illo q
 edificauit maiorem legē 2 magis virtu-
 sam h.i.t.i. ¶ Queritur, vbi ignis vege-
 tatur: et respondendū est q est in ve-
 getatiua: sicut vegetatiua vegetat in sen-
 sitiuā. ¶ Queritur/āre virtus 2 veritas
 sunt equales: et respondendū est q ē

De questiōi-
bus septi-
me colum-
ne D. J.
K. T.

hit h

hiti

18h

18g

18i

18g

18h

18i

18h

18i

18h

18g

18xi

18hi

18i

Undecima pars.

h i r k

In suis correlatiuis h.l.t.k. ¶ Queritur / vbi virtus est in minoritate: ad qd dicitur est qd est in minori veritate. ¶ Queritur qn charitas et patientia et pietas sunt in minoritate: Cui dicendum est qd est tunc qn ira / falsitas et incostantia pugnāt fortiter extra illas. ¶ Queritur / qn ira / falsitas et incostantia pugnāt extra charitatē / patientiā et pietatē: Et respondēdū est qd est cum minoritate charitatis / patientie et pietatis h.l.t.k. ¶ Queritur / qn charitas et pietas sunt maiores: Et respondēdū est qd est tūc qn charitas et pietas pugnāt viriliter cōtra irā et incostantiā. querit qn charitas et pietas vincūt irā et incostantiā: et respondēdū est qd vincūt eas p modū maiorē quē habēt cōtra minorē modum ire et incostantie. querit cū quo charitas et pietas vincūt irā et incostantiā: ad qd dicēdū ē qd cū maioribus actibus quos hnt h.l.t.i. ¶ Queritur / vbi charitas h3 maiorē delectationē: Et dicēdū est qd in maiori equalitate suoz correlatiuoz. queritur qn charitas h3 maiorē delectationē: Et dicēdū est qd tūc quādo ē cōiuncta cū pietate et patientia. ¶ Queritur / qn charitas est cōiuncta cū patientia et pietate: Ad qd dicēdū est qd p modū iunctaruz similitudinū. ¶ Queritur / cū quo charitas est cōiuncta cū pietate et patientia: et respondēdū est qd cū correlatiuis suarū virtutū h.l.t.l. ¶ Queritur / qn charitas et pietas distāt a minoritate: et respondēdū est qd tūc qn sunt maiores cōtra irā et incostantiā. querit / quō charitas et pietas distāt a minoritate: et respondēdū est qd tūc qn sunt maiores cōtra irā et incostantiā. queritur / quō charitas et pietas distāt a minoritate: et respondēdū est qd est p modū quē habent in existēdo a maioritate. ¶ Queritur / cum quo charitas et pietas distāt a minoritate: et respondēdū est qd cū maioritate quam habent ad nuicem h.l.t.l. queritur vbi charitas est maior: et respondēdū est qd in maiori substantia ab omni accidente denudata. queritur / qn equalitas est in maiori equalitate: Ad quod dicendū est qd tunc habet maiorem actum iunctum cum actu patientie h.l.t.l. ¶ Queritur / quando charitas et pietas sunt maiores: Et respondēdū est qd quando sunt in practica contra innoxem irā et incostantiā. ¶ Queritur / quando charitas et pietas distāt a minoritate: Et respondēdū est qd p modum quem habent per maioritatem queritur cum quo ira et incostantia deuiant charitatem et pietatem: et respō-

dendum est qd cum minoritate charitatis et pietatis h.l.t.l. ¶ Queritur / quando charitas / patientia et pietas sunt minores: Et respondēdū est qd tunc quādo ira / falsitas et incostantia sunt maiores. ¶ Queritur / vbi charitas / patientia et pietas sunt minores: Et respondēdū est qd in illo subiecto in quo ira / falsitas et incostantia expellunt ipsas. ¶ Queritur / quomodo ira / falsitas et incostantia corrumpunt charitatem / pietatem / patientiam: Et respondēdū est qd p modū quē habent / coequando se ad inmicem contra charitatē / patientiā et pietatē. ¶ Queritur / cum quo ira / falsitas et incostantia corrumpunt charitatem / patientiam et pietatem: Et respondēdū est qd cum minoritate quā habent charitas / patientia et pietas i.l.t.p. ¶ Queritur / vbi gloria acquisita est maior: Et respondēdū est qd in maioritate legis. ¶ Queritur / quomodo maior gloria fuit acquisita: Et respondēdū est qd quādo verior homo edificauit veriozem legem. ¶ Queritur / quomodo verior gloria fuit acquisita: Et respondēdū est qd per maiorem modum quem habebat charitas / patientia et pietas. queritur / cū quo maior gloria fuit acquisita: et respondēdū est qd cū homine de maiori charitate / patientia et pietate habitato i.l.t.i. ¶ Queritur / vbi veritas et gloria sunt equalēs: et respondēdū est qd in substantia ab omni accidente separata. ¶ Queritur / quomodo veritas et gloria sunt equalēs: et respondēdū est qd p modum quem habent ad inuicē p equalēs correlatiuos. queritur cum quo veritas et gloria sunt equalēs: Et respondēdū est qd cum suis correlatiuis equalibus i.l.t.l. ¶ Queritur / minor gloria vbi est: Et respondēdū est qd est in minore veritate / charitate / patientia et pietate. queritur / qn minor gloria ē in veritate: Et respondēdū est qd tunc quando charitas / patientia et pietas habent lentos actus: queritur / quando minor gloria est in veritate: Ad quod dicendū est qd per modum quem habent charitas / patientia et pietas. queritur / cū quo minor gloria est in minori veritate: Ad quod dicendū est qd cū minoribus actibus charitatis / patientie et pietatis i.l.t. ¶ Queritur / vbi est maior veritas: Et respondēdū est qd est vbi est sua maior equalitas. ¶ Queritur / quando est maior veritas: et dicendū est qd tūc quando est sua maior equalitas i.l.t. ¶ Queritur / vbi est minor charitas: Ad

h r

h k + k

h k + i

h k + k

h + h i

h + h k.

h k

h k

h k

h k

quod dicendum est quod in minori charitate/patientia et pietate. Queritur/quado est minor charitas? et respondendum est quod tunc quando patientia et pietas sunt minores. queritur/ quomodo charitas est minor? et respondendum est quod per modum quem habent patientia et pietas. queritur/ cuius quo charitas est minor? ad quod dicendum est quod cum minoritate/patientiar pietate. i. t. h. l. queritur/ ubi veritas est minor? et respondendum est quod est minor in sua minori equalitate. queritur/ quando veritas est minor? et respondendum est quod per modum minoritatis quem habet in sua equalitate. queritur/ cum quo veritas est minor? et respondendum est quod cum minori lege. l. t. h. i.

Queritur/ ubi est maior gloria? et respondendum est quod est ubi est sua maior equalitas. queritur/ quando est maior gloria? et respondendum est quod est tunc quando est sua maior equalitas. queritur/ quomodo est maior gloria? et respondendum est quod est per modum quem habent sua correlatiua: consubstantialia existentia equalia ab omnibus accidentibus separata. Queritur/ cuius quo est maior gloria? et respondendum est quod est cum maiore virtute suorum correlatiuorum. queritur/ quando maior gloria et minor gloria sunt inuicem? et respondendum est quod est tunc quando coniuncta est cum corpore. queritur/ quando maior gloria et minor gloria consistunt in minori subiecto? et respondendum est quod est per modum quem habent sensitua et imaginatiua cum minoritate. et ratiocinatiua cum maiore. Queritur/ quomodo minor gloria et maior gloria consistunt in subiecto ad inuicem? et respondendum est quod est per substantiales et accidentales. Queritur/ cum quo maior gloria et minor gloria consistunt in subiecto? et respondendum est quod est cum sensituiis/ imaginatiuis et ratiocinatiuis. l. t. h. l. Queritur/ quando est maior gloria? et respondendum est quod est per modum subiecti ab omni minoritate remouit. queritur/ cum quo est minor gloria? ad quod dicendum est quod est cum minori actu ipsius glorie. l. t. h. l. Queritur/ ubi est maior minoritas? et respondendum est quod est in peccato siue in minori equalitate. queritur/ quando est minor equalitas? et respondendum est quod est tunc quando est maior equalitas in priuatione. queritur/ cum quo est minus peccatum? et respondendum est quod est cum sensitua sine electioe anime. queritur/ quando est minus peccatum? ad quod dicendum est quod est cum sensitua tantum: et tunc est peccatum veniale.

De questionibus euacuationis ter tie figure.

20

De euacuatione ter tie figure sunt iuste multe distinctioes generales et solutiones earum: sic possunt fieri questiones et solutiones particularis/tenendo eundem modum quem tenemus in vniuersalibus. Modus enim particularis oritur et derivatur ab vniuersali modo: sicut effectus a sua causa.

Dicitur in camera b. c. quod bonitas est magna: et postmodum vtrum bonitas sit magna? et quia b. significat deum/ bonitatem/ differentiam/ iusticiam et auariciam. C. autem significat angelum/ magnitudinem/ concordantiam/ prudentiam/ gulam: vtrum dicitur est iam in alphabeto.

Idco possunt abstrahi de camera b. c. multe questiones particulares: vtrum quando queritur/ vtrum diuina bonitas sit magna? vtrum in diuina bonitate sint correlatiua distincta? vtrum in diuina bonitate sit concordantia. Postmodum potest queri. Quid est in deo bonitas magna? Quid sunt in diuina bonitate correlatiua? Et quid est in diuina bonitate sua concordantia. Et deinde potest queri per secundam speciem regule c. diuina bonitas magna quid habet in se sibi essentialia? Et de differentia concordantia potest dici. et postmodum potest queri per tertiam speciem regule c. sic querere: diuina bonitas magna quid est in alio? et diuina differentia quid est in alio? et diuina concordantia quid est in alio? Deinde qualiter diuina bonitas magna quid habet in alio? Diuina differentia quid habet in alio? et omnibus istis factis/ quolibet questio potest solui: tenendo eundem modum quem tenuimus in soluendo questiones generales/ descendendo a solutione vniuersali ad particularem/ concordando/ et inconueniens euitando. Nullum enim vniuersale est contra suum particulare et e conuerso. Sed exemplificare hoc/ esset nimis prolixum. Quapropter dimittimus solutiones artis huius artis causa breuitatis. Nam si quocumque modo fiat questio de diuina bonitate et magnitudine: extrahatur solutio a diffinitione dei: et a diffinitione bonitatis: et magnitudinis.

Secunda pars vnde cum principalis que est de questionibus euacuationis ter tie figure.

b c

ik

hi

hik

hik

dinis/concordando diffinitiones et species regularum/tenendo affirmatiuam aut negatiuam. **Et ista regula est infalibilis:** sicut exemplificauimus de diuina bonitate et magnitudine: ita potest dici suo modo de bonitate et magnitudine angelica: et de bonitate et magnitudine iusticie: et de bonitate et magnitudine prudentie: et de malicia: et magnitudine auaricie. Et de malicia et magnitudine gula. Et sicut diximus de camera b. c. sic potest dici de questionibus que sunt implicate in camera b. d. et in camera b. e. Et sic de alijs cameris que sunt in tertia figura. **¶ Et hec sufficiant causa breuitatis de questionibus que possunt fieri per tertiam figuram. Et in isto passu cognoscat intellectus qd tertia figura est valde generale/a quo possunt abstrahi quasi innumerabiles questiones particulares et solutiones earum.**

faciendo de subiecto predicatu/ et eouersio: sicut bonitas magna/ bonitas eterna/ bonitas potes etc. Magnitudo bona/ magnitudo eterna/ magnitudo potens etc. **¶ Idcirco si fiat questio de bonitate et magnitudine: et de bonitate et eternitate etc. recurrat ad caplm bonitatis et paragraphu bonitatis et magnitudinis. Et si questio est de bonitate et eternitate/ recurrat ad paragraphu bonitatis et eternitatis: et sic de alijs. Et extrahant solutiones ab illis locis in quibus solutiones sunt signate: et hoc sic. ¶ Dicit in primo paragrapho in capto bonitatis qd bonitas est per se ro bono qd agat bonu siue pducatur. Sed qd est magna ratio duplicata bono per magnitudinem qd producat magnum bonum: idcirco si queratur/ vtrum bonitas sit ratio deo qd producat magnum bonum: concedatur per ea que superius dicta sunt. ¶ Alterius dicitur. id. paragrapho in capitulo bonitatis qd bonitas per durationem est durabilis: et sic per durationem est ratio triplicata vt bonus agat bonu / magnus et durabilis: vt patet. qd si fiat questio vtra diuina bonitas sit ratio deo qd ipse producat bonum eternu siue durable/ recurratur ad capitulum bonitatis in tertio paragrapho. et abstrahat a textu solutio / causa mixtionis / diffinitionis / bonitatis et duratis: et sic de alijs. ¶ Alterius: quid est illud bonu magnum qd deus producat: Recurratur ad capitulum bonitatis et regularum per quas bonitas est deducta: sicut quando dicitur/ quid est bonitas: Et tunc respondeat per illum textum ad questionem scdm diffinitionem bonitatis. Si queratur/ deus de quo producat bonum? Recurratur ad capitulum bonitatis et ad paragraphum regule d. in quo queritur bonitas de quo est? et ad illo textu extrahatur solutio: et sic de alijs. ¶ Sicut dedimus exempluz de bonitate dei: ita potest dici de bonitate angeli suo modo: et de bonitate iusticie: et de bonitate prudentie: et de malicia auaricie et gula: et sic de alijs suo modo specifico. ¶ Et hec de questionibus mixtionis sufficiant causa breuitatis. Et hoc quia ars est sufficiens ad faciendum et soluendum alias questiones. ¶ Et in isto passu cognoscat intellectus qd mixtio principioz est subiectum valde generale ad faciendu multas questiones. Et qd in textu solutiones sunt implicate et signate. ¶ Et hec de quarta parte decime partis principalis.**

De questionibus multiplicationis quarte figure.

Tertia pars decime partis principalis de questionibus.

Multiplicatio quarte figure est. v. modis/ vt dictu est. Et sicut fit multiplicatio quinqz modis: sic possunt fieri questiones quinqz modis. Et sic de primo modo et alijs aliqnd dicemus. ¶ **Primus modus** subdiuiditur in. iij. partes. ¶ **Prima est:** qn probat qd triundus est nouus per viginti rationes. Et hoc per columnam b. c. d. Et sicut dicitur de mundo: sic potest dici de his que signantur per b. c. e. in alpha beto / faciendo solutiones cuiuslibet signati suo modo. sicut b. qd significat deum bonitate / differentia / iusticia / auaricia. Et sic de c. qd significat angelu / magnitudinem etc. Et d. qd significat celum / eternitatem etc. Et sic quelibet questio particularis sua solutione implicata habet. Que quide solutio potest reduci ad artem tenendo modu istius artis. Et sicut diximus de primo modo: ita potest dici de alijs suo modo. ¶ Et hec sufficiat de multiplicatione quarte figure causa breuitatis.

De questionibus mixtionis principioz et regularum.

Quarta pars decime partis principalis de questionibus.

Mixtione principioz et regularum ostenditur quomodo quodlibet principiu discurret p alia principia et reglas /

De questionibus nouem
subiectorum: et primo de pri-
mo subiecto quod est deus. Et
primo per principia. 46

Quinta
ps vndec
me partis
principa
est de q
tionibus
noue sub
iectorum:
et primo
de primo
sub
iecto quod
est deus.
Et primo
per prin
cipia.

Adcuitandū p̄oligitate/ ali
quas questiones p̄ponim⁹
facere de deo: et a textu ab-
strahere: et per textū soluere/ ad dādū doctrinam quo-
modo artista sciat abstrahere q̄stiones
a textu: et soluere eas p̄ illū textū a quo
abstrahunt. ¶ Alias q̄stiones intēdim⁹
facere/ et a textu abstrahere: sed non sol-
uere causa b̄uitatis: sed ad textū debi-
tū eas reducere/ ad dandā doctrinā: per
quē modū artista sciat soluere q̄stiones
per textū debitū. Qui quidē textus ē ge-
neralis ad multas q̄stiones. Et istū modū
et ordinem p̄ponimus tenere in alijs
subiectis. ¶ Utrū p̄ aliquē modū sit ne-
cessariū q̄ deus producat bonū? Solu-
tio: vade ad subiectū dei in paragrapho
bonitatis. ¶ Querit̄ / quare deus crea-
uit mundū? Solutio: vade ad secundū pa-
ragraphū. ¶ Utrū deus producat bonū
infinītū? Solutio in tertio paragrapho.
¶ Utrū deus possit creare ens infinītū?
Solutio in q̄rto paragrapho est signa-
ta. ¶ Utrū eternitas habeat actū infini-
tū et tōnaturā? Solutio in quinto pa-
ragrapho. ¶ Utrū deus potuisset creare
celū infinītū et eternū? Solutio in sexto
paragrapho. ¶ Utrū deus sit necessitat⁹
ad p̄ducendū infinītū? Solutio in septi-
mo paragrapho. ¶ Utrū posse primū sit
cā omnis posse creati? Solutio in octa-
uo paragrapho. ¶ Utrū deus cū suo in-
tellectu necessitet se ad producendū infi-
nitū intelligibile? Solutio in nono pa-
ragrapho. ¶ Queritur q̄re in via ignorat
sb̄ aliquibus summus p̄ducit⁹? Solutio
in decimo paragrapho. ¶ Utrū sit dare
volūtū p̄ducitū infinītū? Solutio in vnde-
cimo paragrapho. ¶ Querit̄ q̄ est causa
charitatis create? Solutio in duodeci-
mo paragrapho. ¶ Uterius fr̄idēdū ē vt
volūtās creata objectaret summū amā-
tē super suis viribus/ adiuuāte charita-
te. ¶ Utrū deus mediāte sua virtute infi-
nita p̄ducit virtuosum infinītū? Solu-
tio in decio tertio paragrapho. ¶ Queritur
q̄ ē prima cā virtutū moralium? Solu-
tio in decimo quarto. ¶ Utrū diuina sitas
possit esse oiosa quo ad suā rōnē? Solu-
tio in 15. ¶ Queritur q̄re sunt virtutes
create? Solutio in 16. ¶ Utrū de⁹ possit

tantum de sua gloria q̄ tum ipse ē? So-
lucio in 17. ¶ Querit̄ q̄re ē alia virtas? So-
lucio in 18. ¶ Utrū diuine ratiōes sine
aliqua distinctione possint habere act⁹
infinitos? Solucio in 19. ¶ Querit̄ q̄d
est prima cā multitudinis entū differē-
tū genere/ specie/ et n̄bero? Solucio in
20. ¶ Utrū in deo sit coessentialis p̄cor-
dātia? Solucio in 21. ¶ Querit̄ q̄re de⁹
creauit n̄m mūdū et nō multos? Solucio in
22. ¶ Queritur/ quare in deo nō ē extra-
rietas? Solucio in 23. ¶ Querit̄ q̄re de⁹
h̄z nollet: cū suū velle sit infinītū? Solu-
tio in 24. ¶ Utrū deus sit principū i se
p̄fectū? Solucio in 25. ¶ Querit̄ / quare
deus creauit p̄cipiare? Solucio in 26.
¶ Uterius vt cognosceret creare infinītū
vtrū deus tm̄ sit infinītū p̄ suū intrinsecū
agere/ sicut p̄ suū intrinsecū exis-
tere? Solucio in 27. ¶ Querit̄ q̄re deus
creauit media naturalia? Solucio in 28.
¶ Utrū diuine ratiōes quiescant in se
ipsis? Solucio in 29. ¶ Querit̄ / quare
deus creauit fines p̄fectos? Solucio in
30. ¶ Utrū deus esset maior simpliciter/
posito q̄ sue dignitates non haberent
actus infinitos? Solucio in 31. ¶ Que-
ritur/ quare deus creauit maioritates:
et cum quo creauit illas? Solucio in 32.
¶ Utrum in deo sit equalitas? Solucio
in 33. ¶ Queritur / quare deus creauit
equalitates? Solucio in 34. ¶ Uterius
creauit deus equalitates sic cum sua eq̄-
litate/ sicut creauit bonitates cum sua
bonitate. ¶ Queritur / quare in deo non
est minoritas? Solucio in 35. ¶ Cum in
deo non sit minoritas/ quare creauit mi-
noritates? Solucio in 36. ¶ Uterius:
quia vnum contrarium magis cognosca-
tur per reliquum.

De questiōibus dei p̄ regu-
las factis.

Queritur/ vtrū deus sit ens
necessarium/ vade ad pri-
mū paragraphū regularū
primi subiecti. ¶ Uterius
queritur/ quomodo proba-
tur deum esse? Solucio in
eodem paragrapho/ et in alijs. ¶ Que-
ritur quid est ens necessarium? Solucio
in secundo paragrapho/ et in suis conse-
quentibus. ¶ Queritur/ quomodo deus
diffinitur? Solucio: vade ad capitulum
diffinitionis dei primū subiecti. ¶ Utrū
deus de se sit actus purus? Solucio in
tertia regula primi subiecti. ¶ Querit̄ /
vtrum in deo aliquid sit de aliquo? So-

utū m̄n̄
¶ Querit̄ / quare
creauit bonitates

¶ De que-
stionibus
dei p̄ regu-
las factis.

Undecima pars

lutio in eadez regula in secunda specie.
Queritur/quare deus est necessariuz
 ens? Solutio in quarta regula in prima
 specie. **Q**Utrū deus sit deus de deo? So
 lutio in eadez regula in scda specie. **Q**Utrū
 in deo sit sc̄itas? Solutio in regula f.
Querit̄ de deo p equalitatē: et respō
 dendū est p regulā g. **Q**Utrū act⁹ etern⁹
 sit in tpe? Solutio in regula h. **Q**Utrūz
 deus sit collocat⁹ siue cōtētus? Solutio
 in regula i. **Q**uerit̄ p quē modū deus
 existit? Solutio i pia regula k. **Q**ue
 ritur/quō deus agit? Solutio in eadem
 regula. **Q**uerit̄/de cū quo ē hoc qd ē?
 Solutio in scda regula k. **Q**ueritur/
 deus cū quo agit hoc qd agit? Solutio i
 eadē regula. **Q**fecimus q̄stōes de deo
 p principia z regulas: quāpropter si fiat
 q̄stio pegrina de deo/ applicet ad textū
 siue locū ei cōpetētē: z soluat̄ p ipsuz/
 tenendo affirmationē aut negationem/
 tali modo q̄ textus non destruat̄. **Q**U
 terius si de deo multe sūt q̄stōes/ tenea
 tur modus tertie figure z septē colūna
 rū predictarū in quibus fecim⁹ questio
 nes: z dentur eis solutiones p seipsas si
 gnatas. Et hoc docet capitulū applica
 tionis. **Q**Utrūz si artista vult h̄re mltā
 media ad probādū aliquid de deo/ recur
 rat ad capitulū multiplicatiōis q̄rte si
 gure qd docet inuenire multa media: et
 docet probare p prius z posteri⁹. **Q**U
 de deo non pōt probare aliquid per p̄i
 et iō si q̄stio indiget pbatiōe p equipa
 rantia: sicut si aliq̄s vellet pbare vtrū sit
 aliqua z infinita potestas: probetur per
 infinitā eternitatē. **Q**Uterius q̄ vult p
 bare p equiparatiōem: sicut quando que
 ritur/quare in anima intellectus / me
 moria et voluntas sunt equales: Ad qd
 respondeatur: quia de⁹ est equaliter in
 telligibilis/ et amabilis/ et recolibilis.
QUterius si queratur/quare sufficiunt
 in qualibet potentia anime/ tria corre
 latia per secundam speciem c. designa
 ta: Et respondendum est q̄ in qualibet
 ratione diuina sufficiant tria correlati
 ua. **Q**Si queratur/quare deus creauit
 vnum mundūm/ z non multos? Sic p
 betur: videlicet q̄ deus est vnum: idcir
 co creauit vnum mundum. **Q**Si quera
 tur/quare deus diligit vnam creaturāz
 plus q̄ aliam? Respondendūz est/ quia
 quando creauit mundum: intelligit ima
 torem finem creationis q̄ potuit intelli
 gere. **Q**Utrūz si querat̄ vtrū deo cōpe
 tat magis creare maiora q̄ minora? Re
 spondendū est q̄ sic. **Q**Utrūz maiora magis
 conueniunt cūz suis dignitatibus q̄ mi

minora: et sic de alijs.

De questionibus secundi subiecti quod est de angelo: et primo per principia. 53

QUare āgel⁹ peccauit post q̄
 deus creauit ipsum totū bo
 nū? Et respondēdū est p diffi
 nitionē maioritatis z mino
 ritatis. **Q**Utrūz vtrū āge
 li in sua locutione habeat instrumentū?
 Et respondēdū ē q̄ sic: videlicet boni
 tatem et alia principia eis: cōnaturalia/
 quolibet habente sua correlatiua. z hoc
 signatum est per primum paragraphūz
 capitulū angelorum. **Q**Ueritur/vtrum
 vtrūz angelus producat̄ alium angelū?
 Solutio in primo paragrapho. **Q**Ue
 ritur/quare est causa magis angeli? Solutio
 in secundo paragrapho. **Q**ueritur/
 vtrum angelus sit corruptibilis? So
 lutio in tertio paragrapho. **Q**Ueritur/
 que sint instrumenta angelorum? So
 lutio in quarto paragrapho. **Q**Utrū an
 gelus nō habeat oculos: quomō intelligit
 colores? Solutio in q̄nto. **Q**ueritur/
 quō angel⁹ pōt diligerē sensibilis? Solutio
 in sexto. **Q**Ueritur/angelus quō acq̄
 rit meritū? Solutio in septimo. **Q**uerit̄/
 cū quo angelus facit sciētā? Solutio in
 octauo. **Q**Uerit̄/q̄ sint delectationes
 angelorum? Solutio in nono. **Q**ueritur/
 vtrum in essentia/ angeli sint multe res
 differētes numero? Solutio in decimo.
QUeritur/angeli cum quo cōueniūt?
 Solutio in vndecimo. **Q**ueritur/angelus
 bonus z angelus malus per quē modūz
 sunt contrarij. **Q**Utrūz queritur que ē
 pena mali āgeli? Solutio in duodecimo.
QUtrū angelus sit composit⁹? Solutio
 in decimotertio. **Q**Utrū angel⁹ habeat
 sc̄itatē? Solutio in decimoq̄rto. **Q**Utrū
 angelus sit ita perfectus p suā volūtātē
 sicut p suā bonitatē z suū intellectū/ sicut
 p suā bonitatē z suū intellectū/ sicut per
 suā volūtātē? Solutio in. 15. **Q**uerit̄ / q̄
 re āgel⁹ hz potestātē in inferiorib⁹? So
 lutio in. 16. **Q**Utrū sit bon⁹ q̄ i angelo
 su⁹ intellect⁹/ volūtāz memoria sint eq̄
 les naturaliter? Solutio in. 17. **Q**Utrū
 angelus sit bonus naturalit̄/ q̄ est cā q̄re
 est malus molaliter? Solutio in. 18.

De q̄stio
 bus secun
 di subiecti
 qd est de
 angelo. et
 primo per
 principia.

De questionibus angeli p regulas.

Documētū

De questi-
bus ange-
li p regu-
las.

Queritur per que modū pro-
batur q̄ angeli sint? Solu-
tio in prima regula. querit/
angelus quōd diffinitur? So-
lutio in secunda. ¶ Querit/
quid est natura angeli. querit/
de actio-
nibus ⁊ passionibus angelorum. ¶ Cuz
angelus non habeat imaginatiōe/cuz
quo intelligit imaginabilia? ¶ Omnes
iste questiones soluitur per secundā re-
gulam supradictam. ¶ Queritur q̄ sunt
principia innata angeli. queritur / que ē
forma angeli: ⁊ que est ei⁹ materia. q̄ri-
tur / angelus malus cuius est? solutio in
tertia regula. ¶ Queritur angelus per
quem modū habet causas. querit / vtrū
angelus quiescat cū vno fine: aut cū plu-
ribus? solutio in quarta regula. ¶ Que-
ritur de q̄ritate cōtinua ⁊ discreta age-
lorum: posito q̄ angelus nō haberet ma-
teria: vtrū possit recipere passiones? so-
lutiones in quinta regula. querit de quali-
tibus specificis angelicū quibus agit
specificis: et similiter de q̄ritantib⁹ appo-
priatis cū quib⁹ agit moraliter? solutio-
nes in sexta regula. ¶ Querit de succes-
sione ⁊ continuatione angelicū: cum an-
gelus non sit corporeus: vtrum habeat
mēsuras tēporis? solutiones in septima
regula. ¶ Utruz angelus sit collocatus.
¶ Utrū angelus trāseat p mediū? solu-
tiones in octava regula. queritur / p que
modum angelus existit in seipso ⁊ agit
extra seipsum? ¶ Querit / per que modū
angelus patitur? solutio in nona regu-
la. querit / vnus angelus cū quo intelli-
git alius? ¶ Querit / angel⁹ cuz quo tētat
homines. queritur / angelus cū quo mo-
uet lapides? solutio in decima regula
p R. signata. ¶ Utrum angel⁹ patiatur
per ignem? dicimus q̄ sic: vt patet p pri-
⁹ ⁊ per primā speciē e. ⁊ per secundā g. ⁊ p
diffinitionē diuine potestatis. Nā si de⁹
vult q̄ angel⁹ possit mouere lapides si-
ne corpore: similiter p diuinā potestatem
pōt pati p ignē. queritur / vtrū angeli sint
nostri nūcū ⁊ adiutores? et respondē-
dum est q̄ sic. ¶ Qm̄ sicut celū cum suis
principiis innatis est: cōadiuuatiū prin-
cipis elementatis effectiue ⁊ naturali-
ter: vt habeant actus suos: sic angeli ad-
iuuant: non vt habeamus virtutes mo-
rales: et hoc p regulā b. ⁊ c. p̄bati pōt.

Trum bonitas celi causet
bonitates inferiores. queri-
tur quare sūt mōstruosita-
tes? ¶ Queritur q̄ saturn⁹
dicitur malus: cū non sit ex
contrarijs? solutio in pri-
mo paragrāpho bonitatis tertij subie-
cti. ¶ Posito q̄ celū nō esset p se mobile.
queritur / vtrū p se esset magnū ⁊ dura-
bile? solutio in secūdo. ¶ Utrū celū mo-
ueat seipsum? solutio in tertio. ¶ Utrū
celū cū potestate sua possit mouere infe-
riora? solutio in quarto. ¶ Cū celū non ha-
beat intellectū: quō se ordinat ad mouē-
dū inferiora? solutio in quinto. ¶ Cum
celū nō habeat voluntatem: quid est cā q̄
moueat inferiora ad habēdū appetitū?
solutio in sexto. ¶ Utrū celū cū sua vir-
tute moueat virtutes inferiores supra
posse elementati / vegetati ⁊ sensati: sicut
charitas mouet voluntatē supra suas vir-
tes ad amādū sūmū obiectū ⁊ sūū inimi-
cū? Et rēndēdū est q̄ sic: celū tamen natu-
raliter: charitas autē moraliter: vadē ad
7. Queritur / vtrū celū h̄z veritatem inna-
tam cū qua causet veritates inferiores?
solutio in octauo. ¶ Cum celuz non h̄z
beat voluntatem / queritur vtrum ipsuz
habeat delectationem? solutio in nono.
¶ Utrū celū habeat differētiās innatas
ad disponēdū differētiās inferiorum
elementatorū? solutio in 10. ¶ Utrū con-
cordantia celi sit ei⁹ principium innatuz
cum qua disponat cōcordantias et apti-
tudes inferiores? solutio in 11. ¶ Utrū
celum habeat contrarietatem innatā?
solutio in 12. ¶ Utrū celum habeat prin-
cipium innatum cū quo principiat apti-
tudes inferiores? Et respondēdū est
q̄ sic. Nam sicut artifex cum anima de-
ducit figurāz archē de potentia in actū
sic formas sensibiles et vegetabiles: va-
de ad 13. ¶ Utrum celū habeat medium
innatum cū quo moueat ⁊ disponat me-
dia inferiora? solutio in 14. ¶ Queritur /
quis est maior firmis celi naturaliter sine
quo quiescere non potest? solutio in 15.
¶ Utrum celum habeat maioritatem
cum qua disponat ⁊ habituet aptitudi-
nes inferiores? solutio in 16. ¶ Utrum
celum habeat equalitatem innatā cū
cum qua toequet ⁊ proportionet equali-
tates inferiores? solutio in decimo septi-
mo. ¶ Queritur / quid est minoritas ce-
li? solutio in 18.

De questi-
bus tertij
subiecti q̄
est de celo
per principi-
pia.

De questionibus tertij
subiecti quod est de celo
per principia.

De questionibus celi per re-
gulas factis.

Undecima pars.

De q̄stio-
nib^o celi p
reglas fa-
cto.

Querit/quare celū nō est
ab eterno cum ip̄m nō sit
corruptibile? Vade ad re-
gulam b. tertij subiecti.
¶ Posito q̄ celuz nō mo-
ueat seip̄m: querit/vtrū
esset principū mobile natu-

raliter? Solutio in regula c. ¶ Querit/
vtruz celū habeat correlatiuos innatos
formarū: z naturarū sine q̄bus nō posset
causare correlatiuos inferiores? Solutio
in sc̄ba specie c. ¶ Querit/vtrū celuz
recipiat mai^o z min^o? Solutio in tertia
specie c. ¶ Querit/qd hz celū in inferiori-
bus? Solutio i q̄rta specie c. ¶ Querit/
quare celū est incorruptibile. Solutio i
prima specie d. ¶ Vtrū celū habeat prin-
cipia specificata cuz q̄b^o agar specificē?
Solutio i sc̄ba specie d. ¶ Querit/vtrū
mor^o celi possit resistere miraculis? So-
lutio in tertia specie d. ¶ Querit/vtruz
celū sit necessariū? Solutio i p̄ma specie
e. ¶ Vtrū sine motu celi possint eē mobi-
litates inferiores naturalr? Et r̄ndendū
est q̄ nō. Nā sicut voluntas sine chari-
tate nō posset habere ad amandū deum
supra seip̄am: neq; ad amadū suū inimi-
cum: sic ignis zc. non fe posset habere ad
mouendū aquā naturalr sine motu ce-
li. Celū em̄ est prius: ignis aut̄ posterio^r.
Et vade ad sc̄bam speciem e. ¶ Querit/
quare celū agit cū quātitate obliqua in
se: cuz recta aut̄ extra se. ¶ Querit/vtrū
celū habeat q̄titates discretas: cuz ip̄m
sit in cōtinuo motu? Solutioes i regula f.
¶ Querit/qre celuz agit p̄ specie specif-
icā. ¶ Querit/vtrū caliditas z siccitas
sint q̄titates appropriate solis? Solutio
nes in regula g. ¶ Querit/per quē mo-
dū tps celi hz rationē cause z causati/ce-
lo existēte ei subiecto? Solutio in regula
h. ¶ Vtrū celū sit in loco? Solutio in re-
gula i. ¶ Querit/p̄ quē modū celuz agit
in inferiorib^o? Et r̄ndendū est q̄ agit p̄
suū modū in modo inferiori: sicut prius
in posterioritate per suū modū. ¶ Que-
rit/celuz cum quo agit in inferiorib^o?
Et r̄ndendū est q̄ cum suis principijs
inhaus: sicut causa que cum suis causis
causas causat.

De questionibus. iiii. subie- cti quod est de homine: z primo per principia.

De q̄stio-
nib^o quar
ti subiecti.

Queritur/vtrū hō agat bonus p̄
sua specie? Solutio in princi-
pio in quarto subiecto capituli
hois. ¶ Vtrū in hōie multe ma-

gnitudines sint ei rōnes q̄ agat magnū?
Solutio in sc̄bo paragrafo. ¶ Vtrū hō
durat duplt^r? Solutio in tertio. ¶ Vtrū
hō habeat specificā potestātē ad agēdū?
Solutio in quarto. ¶ Vtrū in specie hu-
mana sit vnic^o intellect^o ad plures? So-
lutio in q̄nto. ¶ Vtrū in specie hūana sit
vna volūtas aut plures? Solutio in vi.
¶ Querit/virtutes morales a quo cau-
sant^r? Solutio in vii. ¶ Vtrū intellectus
hūanus attingat essentias rerū? Solutio
in viii. ¶ Cū aīa nō sit de natura cor-
poris: querit quare tristat de labore cor-
poris? Solutio l. x. ¶ Querit/p̄ quē mo-
dum hō facit sciam/amationē z memo-
rationē? Solutio in. x. ¶ Posito q̄ hō nō
esset cōiunctus: vtrū aīa sensitiua/ima-
ginatiua et rōnatiua possit obiectare
idē obiectū? Solutio in. xi. ¶ Vtrū p̄ctm
sit naturale? Solutio in. xii. ¶ Vtrū pri-
mitiua causalia includant in hōie? So-
lutio in. xiii. ¶ Querit/p̄ quē modū aīa z
corp^o cōiungunt^r? Querit vtrū hūidū
radicale vnaq; nurrimētali. ¶ Alterius
querit p̄ quē modū homo viuūt z mouit.
¶ Adhuc q̄rit p̄ quē modū hō trāsit i ter-
tium numerū. ¶ Ite questioes sunt se-
gnate z solute i. xiiij. me dū. iij. subiecti.
¶ Vtrum in hōie cōiungant multi fines
differētes specie et numero? Solutio in
xv. ¶ Querit/qre sunt maiores potēte z
minores in hōie? Solutio in. xvi. ¶ Vtrū
hō sit equalr cōiunct^o z cōposit^o? Solutio
in. xvij. ¶ Querit per quem modum
homo habet inclinationem ad peccan-
dum? Solutio in. xviii. paragrafo.

De questionibus hominis per regulas.

Vare hō cognoscit magis p̄
affirmationez q̄ per nega-
tionē? Solutio in regula b.
quarti subiecti. ¶ Querit/p̄
quē modū de hōie p̄nt fieri
plures diffinitiones / q̄ de aliquo alio
ente creato. ¶ Vtrū hō sit magis cogno-
scibilis q̄ angelus/aut celū/aut brutū/
aut planta/aut lapis / aut elementū?
Ite qōnes solunt in paragrafo regu-
le c. in prima specie. ¶ Queritur ex qui-
bus homo est cōpositus? Solutio i sc̄ba
specie c. ¶ Vtrum embrio in matrice nu-
triat se/aut nutrit: moueat se/aut mo-
ueat? Solutio in. iiij. specie c. ¶ Querit/
quid habet homo in seipso? Solutio in
iij. specie. ¶ Queritur que sunt princi-
pia primitiua hominis? Solutio in pri-
ma specie d. ¶ Posito q̄ hō non esset cō-

De q̄stio-
nib^o hōis
p̄ reglas.

possitua ex anima & corpore. querit / ipse
de quo esset? solutio in secunda specie d.
¶ Alterius queritur / vtrū homo moria-
tur / vel pars eius? Solutio in eadē spe-
cie. ¶ Posito q̄ aia moreret: vtrū deus
esset libimet iustus? solutio in .iij. specie
d. ¶ Querit quare homo per suaz aiam
est ens necessitatum? Solutio in prima
specie e. ¶ Vtrū aia hominis sit immor-
talis? solutio in scda specie e. ¶ Posito q̄
homo non esset conuictus: vtrum ha-
beret quantitatem continuam? solutio in
prima specie f. ¶ Cum anima non sit in
corpore per contractum: queritur per quē
modum homo est q̄tus? Solutio in scda
specie f. ¶ Vtrū hominifatio sit magis
propria qualitas in hoie q̄ iustitias?
Solutio in regula g. ¶ Querit vtrū ho-
mo sit magis qualis per virtutes q̄ per
vitium? et respondendum est q̄ sic: habi-
tus enim positius plus potest q̄ habi-
tus priuatiuus: vade ad scdam species
g. ¶ Vtrum homo sit in fieri / aut i facto
esse? solutio in regula h. ¶ Vtrum ho-
mo sit in seipso? Solutio in regula b.
¶ Vtrum homo sit sensibilis? et respon-
dendum est q̄ non. Nam accidētia sunt
sensibilis: substantia autē non: sed intel-
ligibilis. ¶ Cum homo nō sit sensibilis:
queritur / quomodo ipse intelligit? & re-
spondendum est q̄ intellectus plus pōt p̄
se / et per imaginationē / & p̄sum q̄ p̄
sensum tantum. Et vade ad regulam k.
¶ Queritur cū quo homo est vniuersa-
lis? solutio in scda regula k. ¶ Cum
essentia hois non sit sensibilis / cum quo
est intelligibilis? et respondendum est q̄
sicut deus est amatus super vires volū-
tatis per charitatem: sic humanitas est
intelligibilis per intellectū supra vires
sensūs. ¶ Queritur cum quo homo resu-
scitabit? et respondendum est q̄ cum iusti-
cia dei & suis meritis.

De questionibus quinti sub-
iecti quod est imaginatiua per
principia discursa.

Trum essentia imagina-
tionis sit maxime p̄ obie-
ctationē: vt abūdātia boni-
tatis cōsistat inter potē-
tiam intellectūā & sensi-
tiuā? vade ad primū p̄
agraphum bonitatis quinti subiecti.
¶ Vtrum magnitudo imaginationis sit
instrumentū obiectiue potentie ratio-

cinatiue? Solutio in scdo paragraho.
¶ Vtrū in brutis imaginatio sit potētia
altior? solutio i tertio. ¶ Vtrū imagina-
tiua habeat potēstatē in sensitiua & non
econuerso? solutio in quarto. ¶ Vtrum
imaginatiua habeat insinctū specificū
vt agat per suā species? solutio in quinto.
¶ Vtrū imaginatiua habeat appeti-
tum specificū vt agat per suā species? so-
lutio in .vi. ¶ Vtrū imaginatiua habeat
specificā virtutē? solutio in .vij. ¶ Vtrum
bruti per imaginationē attingat suam
essentiā & alioz essentias? Et rīdenduz
est q̄ nō: q̄ aliter ipm faceret sciam: q̄
ē impossibile: & vade ad .vij. paragrahū
¶ Vtrū imaginatio in brutis moueat se-
cū obiecto: aut obiectū moueat eā? So-
lutio in .ix. ¶ Vtrū imaginatiua sine sua
differentia specifica esset sufficiēs potē-
tia? solutio in .x. ¶ Et vtrū speculū sit
maxime imago & signū imaginationis?
Solutio in eodē. ¶ Vtruz imaginatio sit
potētia obiectiua per concordantiā po-
tentie & obiecti? solutio in .xi. ¶ Vtrum
imaginatio sit potētia cōis lenticie & tri-
sticie? solutio in .xii. ¶ Vtruz imaginatio
siue sua specifica materia posset recipere
species peregrinas? solutio in .xiii. ¶
Vtrum imaginatione deficiente siue
ip̄a non existente inter intellectū & sen-
sum / ipse intellectus posset facere sciam?
Solutio in .xiiii. ¶ Vtrū imaginatio ha-
beat quietēz specificā & pfectā? solutio
in .xv. ¶ Vtrū imaginatio habeat specifi-
cā maioratē? solutio in .xvi. ¶ Vtruz
potentia imaginationis cōsistat equali-
ter inter potētiā ratiocinatūā & sensiti-
uā? Et rīdetur q̄ sic p̄portionaliter:
sed quo ad pondus nō. Et vade ad .xvii.
paragrahū. ¶ Vtrū imaginatio sit mi-
nor i bruto q̄ i hoie: & rīdēdū est q̄ sic.
Bruti enī nō pōt imaginari montē au-
reum. Et vade ad .xviii. paragrahū.

De questionibus imaginati-
tiue per regulas.

Truz imaginatio sit de es-
sentia corporis? solutio in
regula b. ¶ Queritur per
quem modum de imagina-
tione maior noticia haberi
potest? solutio i regula c.
in prima specie. ¶ Vtrum imaginatiua ha-
beat imaginabile eōe et specificum? So-
lutio in secunda specie regule e. ¶ Que-
ritur / quid est imaginatio in homine et

De q̄stio-
nibus ima-
ginatiue
p̄ regulas

8
vtrū om̄ hūi
sit immortā.

Undecima pars

In bruto? solutio in. lxx. specie c. ¶ Utrum imaginatio habeat aptitudines ⁊ receptiones in sensatus? Solutio in. iiii. specie c. ¶ Utrum imaginatio sit species? Solutio in prima specie d. ¶ Utrum imaginatio sine sua specifica materia possit esse materia passiva? Solutio in scda specie d. ¶ Utrum imaginatio sit instrumentum? solutio in tertia specie d. ¶ Utrum imaginatio habeat causas specificas? solutio in prima specie e. ¶ Utrum mundus esset perfectus absque imaginatione? solutio in secunda specie e. ¶ Queritur imaginatio quanta est? solutio in prima specie f. queritur quod est causa quare imaginatio crescit aut decrescit suu actū sine augmentatioe ⁊ diminutione sue essentie? solutio in secunda specie f. ¶ Queritur quod est propria proprietates imaginationis? Solutio in prima specie g. ¶ Utrum imaginatio habeat habitus: cum ipsa sit habitus intellectus? solutio in scda specie g. ¶ Queritur per quos modos imaginatio sit in ipse: cum se sit immobilis? Solutio in regula h. ¶ Queritur imaginatio ubi hz suus actus? solutio in regula i. queritur unaginatō quo obiectat obiecta? solutio in prima regula k. ¶ Queritur / imaginatio cum qua complexione est activa siue receptiva? solutio in scda. regula k. queritur cum quo imaginativa decipit: ⁊ rñdendū est quod cum nimio instinctu et appetitu. ¶ Queritur quare imaginativa est insensibilis? Et rñdendū est: potentie nāqz inferiores nō ascendūt ad actūgendū superiores potentias.

De questionibus. vii. subiecti quod est de sensitiva per principia deducta. 60

De questionibus. vii. subiecti quod est de sensitiva per principia deducta.

Utrum sensus possit sentire sensatus sine bonitate? Solutio in primo paragrapho sexti subiecti. ¶ Queritur in quo sensu particulari sensitiva est magis magna? Solutio in scdo. queritur sensitiva cum quo durat? solutio in. iij. ¶ Utrum sensus senset per sua species? Solutio in. iiii. ¶ Utrum sensus habeat instinctum? Solutio in. v. ¶ Utrum sensus habeat appetitum: ⁊ quare visus se delectat in videndo? Solutio in sexto. ¶ Utrum sensus habeant virtutes specificas? Solutio in. vii. ¶ Et utrum sensus vere sentiat sensatum? Solutio in. viii. queritur quare pulchritudo est dispositio sensus? solutio in. ix.

¶ Utrum iudicium sensus consistat per eodem sensum aut particulare? Solutio in. x. queritur quod est causa quare sensus sensat sensatus? solutio in. xi. ¶ Queritur quid decipit sensum? Solutio in. xii. queritur per quem modum sensus est assiduatus in suis causis? solutio i. xiii. ¶ Utrum sensus particularis sit medium inter sensum eodem ⁊ sensibilem? Solutio in. xiiii. ¶ Utrum sensare peregrinum descendat a sensare intrinsecum? Solutio in eodem. ¶ Utrum olfactus sit sensus? Solutio in eodem. ¶ Utrum sensus habeat finem innatum? Solutio in. xv. ¶ Utrum aliqua maioritas sit principium innatum sensui? Solutio in. xvi. ¶ Queritur utrum aliqua equalitas sit principium innatum sensui? Solutio in. xvii. ¶ Utrum aliqua minoritas sit de essentia sensus? Solutio in. xviii.

De questionibus sensus per regulas discursi.

Queritur utrum sensus sit de sensu? Et utrum sensus sit inferius in vegetato? Et quando homo moritur: sensus quo vadit? Solutio in regula b. sexto subiecti. queritur quid est sensitiva? solutio in secundo capitulo: et in prima specie regule c. Nā ibi est sua diffinitio implicita. queritur utrum sensus possit sensare absque correlative innatus? solutio in scda specie c. ¶ Queritur quid est sensus in sensatis obiective? Solutio in. iij. specie c. ¶ Utrum aliquod obiectum sit de essentia sensus? Solutio in eadē. ¶ Utrum sensus possit habere obiectum extrinsecum sine obiecto intrinsecum? Solutio in. iij. specie c. utrum sensitiva hominis sit intantum naturalis sicut in bruto? solutio in prima specie d. ¶ Utrum sensus sine sua specifica materia possit esse activus atque receptivus? Solutio in secunda specie d. ¶ Utrum sensus communis possideat sensus particulares? Solutio in tertia specie d. ¶ Utrum sensus absque specifica forma ⁊ materia possit esse? Solutio in prima specie e. ¶ Queritur utrum sensus communis sit: ut sicut sint sensus particulares: et utrum sensus particulares sint ut sint obiecta sensata? Solutio in secunda specie e. ¶ Queritur quantitas sensitivae ex quo est? Solutio in regula f. ¶ Utrum sine quantitate discreta sensus particulares possint esse? Et respondendum est quod non: eo quia quilibet sen

De questionibus sensus per regulas discursi.

sus est **ſtus**. ¶ **U**trum propria qualitas
 ſenſus cauſet appropriatam qualitatē
 ſenſati? **S**olutio in prima ſpecie g. que-
 ritur ſenſibilitas lapidis a quo eſt? **E**t
 reſpondendum eſt q̄ ipſa eſt ab habitu
 ſenſus. **E**t vade ad ſecundam ſpeciem
 g. ¶ **U**trum ſenſibilitas lapidis rema-
 neat in tempore clauſis oculis. **E**t re-
 ſpondendum eſt q̄ non: ſicut ſecunda
 viſio oculorum non remanet in oculis
 clauſis. **E**t vade ad regulam h. ¶ **Q**ue-
 ritur /ybi ſenſus ſenſat ſenſatum? **S**olu-
 tio in regula i. ¶ **U**trum ſenſus artin-
 gat ſubſtantiam? **E**t dicendum eſt q̄ ſic:
 in **ſ**um eſt cui ea coniunctus: non au-
 tem inquantū eſt ab ea ſeparatus. **S**i-
 cut viſus qui non attingit ſubſtantia
 lapidis: eo quia cum ipſa non eſt coniu-
 ctus. ¶ **Q**ueritur per quem modum ſen-
 ſitiua ſenſat ſenſatum? **S**olutio in ſpe-
 cie regule k. ¶ **U**ueritur vtrum ſenſiti-
 uia ſenſat ſenſatum cum ſimilitudine
 quam ſenſit: quae ſimilitudo eſt habitus
 ſenſati: ſicut cappa cappati? **E**t vade ad
 ſecundam regulā k. ¶ **U**trum ſenſitiua ſint
 coniuncta cū ſuo proprio ſubiecto? **A**d
 quod dicendū eſt q̄ ſic: vt patet per pri-
 mam diſtinctionem concordantie ⁊ medi-
 i: et vt principium habeat medium
 per quod tranſire poſſit ad ſuum finem.
 ¶ **U**trum ſenſus ſit coniunctus cum ſen-
 ſato: puta cum lapide aut audibili ⁊c.
Et reſpondendum eſt q̄ non: eo quia
 habitus appropriatus eſt nouus eſt: ſi-
 cut cappa i cappato: cappa eſt enim nō
 coniuncta cum cappato: ſed eſt ei appli-
 cata per contactum.

De questionibus vegetati- ue per principia.

De **ſ**ti-
nib⁹ vege-
tatiue per
principia.

Vtrum vegetatiua ſit bona
 abſq̄ actu bonitatis? **E**t
 vtrum ſit bona per ſuam
 bonitatem ſpecificam? **S**o-
 lutio in primo paragrapho
 ſeptimi ſubiecti. ¶ **U**trum
 vegetatiua que eſt in brutis: ⁊ illa q̄ eſt
 in plantis ſint vna et eadem? **S**olutio
 in ſecundo. ¶ **P**oſito q̄ vegetatiua nō eſſet
 coniuncta cum vegetato: vtrum vegeta-
 tum haberet de quo durare poſſet? **S**o-
 lutio in tertio. ¶ **U**trum vegetatiua ſit po-
 tens per ſuam: poteſtatem ſpecificam? **S**o-
 lutio in quarto. ¶ **U**trum vegetatiua
 habeat inſtinctum aut vegetatum? **R**e-
 ſpondendū eſt q̄ vegetatum habet in-
 ſtinctum per vegetatiuam: ſicut ignis

per caliditatem: et **A**rtiſer per artem. **E**t
 vade ad quintum. ¶ **Q**ueritur /quid eſt
 appetit⁹ vegetatiue: ⁊ a quo oritur? **S**o-
 lutio in ſexto. ¶ **U**trum vegetatiua ſit in
 veritate ſua aſſiuata: ⁊ conuerſio. **E**t
 vtrum vegetatum ſit vere vegetatum?
Solutio in viij. ¶ **Q**ueritur q̄ eſt cauſa
 quare vegetatiua habet delectationē?
Et reſpondendum eſt ex eo q̄ habet ap-
 petitum: et vade ad ix. ¶ **U**trum vegeta-
 tiua habeat diſcrentiam innatam? **S**o-
 lutio in decimo. **E**t quare viridis color
 generalior eſt in plantis q̄ alius? **S**o-
 lutio in eodem. ¶ **U**trum inter vegeta-
 tiuam ⁊ vegetatū ſit concordantia per-
 ſecta: ſicut ipſa eſt inter roſinatuū ⁊ roſi-
 nabile: et inſ imaginatuū ⁊ imaginabi-
 le: ⁊ inter ſenſituū ⁊ ſenſibile? **S**olutio
 in xi. ¶ **Q**ueritur /que eſt cauſa corrup-
 tionis vegetatiue? **S**olutio in xij. que-
 ritur vegetatiua per quem modum eſt
 principiu? **S**olutio in xij. ¶ **U**ueritur /
 per quē modū vegetatiua ſtat ſub rōne
 medi: ⁊ per quē modū alia viuit de ea?
Solutio in xiiij. ¶ **Q**uerit⁹ per quē modū
 vegetatiua ſtat ſub rōne finis? **S**olutio
 in xv. ¶ **Q**ueritur /vtrum vegetatiua habeat
 maioritatem generale innata a qua
 deſcendat maioritates particulares? **A**d
 hoc q̄rit an in ſpecie huana vn⁹ hō eſt ma-
 ior altero? **E**t an in eadē arbore vn⁹ fru-
 ctus eſt maior alio? **V**ade ad xvij. ¶ **U**trum
 vegetatiua ſine q̄litate poſſet coequare
 multas plantas in eadē ſpecie: ſicut mul-
 tas roſas? **V**ade ad xvij. ¶ **U**trum vege-
 tatiua ſine minoritate poſſet habere of-
 ficū maiorificandi? **S**olutio in xvij.

De questionibus vegetati- ue per regulas.

Querit⁹ vtrum in alia vegeta-
 tiua ſit ſenſata? **E**t vtrum ſen-
 ſatu⁹ ſit vegetatū? **S**olutio
 in ipſa regula. ¶ **U**terius
 eſt rōndendum q̄ ſic: vt alia
 poſſit tranſire in tertiu
 numerum. ¶ **Q**uerit⁹ q̄d eſt vegetatiua?
Solutio in prima ſpecie c. ¶ **U**trum ve-
 getatiua poſſet habere actu ſine corela-
 tiuis ſibi innatis? **S**olutio in ſecunda ſpecie
 c. ¶ **Q**uerit⁹ /per quē modū vegetatiua eſt
 aſſiuata in elementariū ⁊ in x. predi-
 camētis? **S**olutio in iij. ſpecie c. ¶ **U**trum
 vegetatiua ſit in elementariū plātata?
Solutio in iij. ſpecie c. vtrum vegetatiua
 ſit potētia p̄mitiua ad vegetandū? **S**olutio
 in prima ſpecie d. ¶ **U**trum vegetatiua poſ-

De **ſ**ti-
nibus ve-
getatiue per
regulas.

Undecima pars.

fit esse sine suis correlatiuis inhiat? Solutio in secunda specie d. ¶ Utrū vegetatiua sit subdita aialī i q̄ ē? Solutio i. 3. specie d. ¶ Utrū vegetatiua sit habit⁹ necessitatē i subiecto i q̄ ē? Solutio i. 1. specie e. ¶ Queritur/utrum vegetatū sit in vegetatiua/aut in seipso p illā. ¶ Utrū vegetatiua possit esse sine q̄ritate continua euz p̄tinuo motu? Solutio in prima specie f. ¶ Positio q̄ vegetatiua non haberet q̄ritatem discretā: utrum ipsa vegetatiua posset eē de sua essentia sine qua ipsa non posset esse in motu successiuo? Solutio in secunda specie f. ¶ Utrū vegetatiua possit agere sine proprietate specifica. ¶ Adhuc queritur quod ē nomen illius proprietatis? Solutio in p̄ia specie g. ¶ Queritur/que est qualitas appropriata vegetatiue? Solutio in secunda specie g. ¶ Utrū vegetatiua cōsistat in motu cōtinuo p sua q̄ritate cōtinua: et in motu successiuo per sua q̄ritatem discretam? Solutio in regula h. ¶ Queritur/utrum vegetatiua habeat locum sibi connaturalem? Solutio in regula i. ¶ Cum potentia visua vegetatiua que est altior potentia q̄ vegetatiua: q̄re nō attingit substantiā plāte sicut vegetatiua attingit eā: ex eo quia vegetatiua participat cū ea per cōtactū: visua autē non. ¶ Queritur/p que modū vegetatiua vegetet? Solutio in p̄ia regula k. ¶ Queritur cū quo aliquid vegetatū vegetat aliud vegetatum? Solutio in regula k. ¶ Queritur/utrum vegetatiua sit sensibilis? Ad quod dicendum est q̄ non: eo q̄ est inferior potētia q̄ sensitua. ¶ Utrū vegetatiua moueat seipsam: et respondendum est q̄ sicut patet per diffinitio nem suam: et per suos correlatiuos /z p suum instinctum et appetitum.

De questionibus elementatiue per principia discursiua.

De q̄stio
bus elemē
tatiue per
principia
discursiua.

Queritur/utrum sit bonum q̄ elementa existāt sub elementatis? Solutio in p̄io paragrapho. ¶ Positio elementa non existērent in elementatis: utrum elementatiua existēret perfecte magna? Solutio in secundo. ¶ Utrum corrumpatur elementum aut elementatus? Solutio in tertio. ¶ Utrū elementatiua elemētet de elemētis elementata? Solutio in quarto. ¶ Utrum quodlibet elementum agat per suā speciem? Solutio in quinto. ¶ Queritur/q̄

est causa motiua elementatorū? Solutio in sexto. ¶ Utrum virtutes elementatorū defendant ab vna virtute? Solutio in septimo. ¶ Utrūq̄ alchimia sit p̄sibilis? Solutio in octauo. ¶ Queritur/que est causa intensitatis z exiensitatis in elemētatis? Solutio in nono. ¶ Utrum elementa sint acui in elementatis? Solutio in decimo. ¶ Queritur/que est cā temperat̄ie elementatorum? Solutio in vndecimo. ¶ Queritur/que est causa contrarietatis in elementatis? Solutio in duo decimo. ¶ Utrum aliqua obiectatio sit de essentia elementorum: z utrum vnum elementum sit subiectum alterius? Solutio in 13. ¶ Utrūq̄ i elemētis mixto sit aīcedēs z cōpositio p̄sequēs? Solutio i eodē. ¶ Utrū inter elemēta z elemēta sit dare mediū? Solutio. 14. ¶ Querit/ quid est quies elemētatiue siue elementorū? Solutio i. 15. ¶ Querit/p que modū maioritas elemētatiue est assituata i elementatis? Solutio in. 16. ¶ Utrū elementa aliquo modo sint equalia? Solutio in. 17. ¶ Querit/p que modū minoritas est assituata in elementatis? Solutio in decimo octauo.

De questionibus elementatiue per regulas.

Querit/utrum elemēta sint cōposita: z si sunt cōposita: q̄ritur vbi sunt cōposita? Solutio in regula b. queritur/ q̄d ē elemētatiua? solutio in octauo subiecto. ¶ Utrū correlatiua elemētatiue sint substantiua? Solutio i secūda regula c. ¶ Utrū elemētatiua v elemētatiua elemētet elementata ex elemētis: sicut vegetatiua ex elemētis vegetat ipsa? Solutio in secunda specie d. ¶ Utrū elementatiua sit possessa ab elemētis aut ab elemētatis? Solutio i tertia specie d. ¶ Queritur/que sunt cause elementatorū? Solutio i prima specie e. ¶ Querit/utrum absentatis elemētis ab elemētatiua ipsa eē possit in q̄re? Solutio in secunda specie e. ¶ Utrum elementatiua habeat continuā quantitatem per omnia elementa? Solutio in prima

De q̄stio
bus elemē
tatiue per
regulas.

specie f. ¶ Queritur quare elementaria habet discretas quantitates? Et respondendum est quod sic: eo quod ipsa est ex elementis: et vade ad secundam speciem f. queritur que est propria qualitas elementaria: et vtrum sint due caliditates differentes genere: et sic de duabus siccitatibus? solutio in prima specie g. ¶ Utrum elementaria habeat qualitates appropriate? solutio in secunda specie g. ¶ Utrum elementaria sit mouens et mota? solutio in regula h. ¶ Utrum elementaria sit in elementaria essentialiter: et vtrum transit in sphaeram ignis? et solutio in regula i. queritur elementa per quem modum intrant compositionem? solutio in prima regula k. ¶ Queritur elementaria cum quo consistit in motu generationis et corruptionis? solutio in secunda regula k. queritur elementaria quomodo est assituata in elementatis? vade ad regulam modalitatis. ¶ Utrum elementaria sit habitus elementatorum? vade ad capitulum habitus in centum formis. ¶ Queritur vtrum elementaria elementata in materia elementatorum? vade ad suos correlatiuos per secundam speciem regule c. significatos. ¶ Utrum sit vnus ignis aut plures: et vtrum sit quintum elementum? vade ad diffinitionem finis et concordantie.

¶ Queritur per quem modum durat iusticia? solutio in tertio. ¶ Utrum aia habuisset se de posse iusticie: quod cauissent iusta? solutio in iij. queritur per quem modum iusticia existit in potentia? solutio in v. ¶ Queritur per quem modum iusticia est amabilis? solutio in vj. queritur quomodo iusticia oritur: et ad iura applicat? solutio in vij. ¶ Utrum aia sine virtute possit causare iusticia? et iusticia iustificabilia? solutio in viij. ¶ Adhuc queritur per quem modum iurista facilius possit adducere iura naturalia? solutio in eodem. ¶ Utrum iusticia causet quietem cum iustificabilibus? solutio in ix. ¶ Queritur cum quo principio iurista potest cognoscere iusticia intentam et experientiam? solutio in x. ¶ Queritur per quem modum cognoscitur iusticia? solutio in xi. queritur cum quo cognoscitur iniuria? solutio in xij. queritur per quem modum iusticia et ius differunt? solutio in xij. ¶ Queritur per quem modum iusticia se habet ad principia naturalia? solutio in eodem. ¶ Utrum iusticia habeat medium specificum? solutio in xij. ¶ Queritur ad esse finis iusticie? solutio in xv. queritur que sine causa maioritatis iusticie? solutio in xvj. ¶ Queritur cum quo principio huius artis iusticia habet maioris convenientiam? solutio in xvij. queritur cum quo minor iusticia cognoscatur? solutio in xvij.

De questionibus noni subiecti quod est de virtutibus et vitijs.

De questionibus iusticie per regulas.

De questionibus noni subiecti quod est de virtutibus et vitijs.

Sicut sensus communis cum suis sensibus particularibus sentiat sensibilia: sic anima cum suis potentibus spiritibus iustificatur iustificabilibus: et purgatur vitabilibus. Et quod hoc facit medianibus principijs huius artis virtutibus et vitijs artificialiter: sicut logicę quod cum principijs logicę vult syllogismus. quapropter secundum modum predictum in edictis facere questiones: et per ipsum modum significatur solutiones: et primo de iusticia dicemus.

Queritur vtrum iusticia corrupta in homine ipsa reuertatur in eundem numerum / quando iniuria corrumpitur? solutio in prima regula videlicet b. in capitulo iusticie in nono subiecto. ¶ Queritur quid est iusticia? solutio in prima specie c. queritur iusticia cum quibus est habitus specificus? solutio in secunda specie c. queritur quid est iusticia in iustificabilibus? et respondendum est quod est sic in iustificabilibus causa moraliter: sicut sentita in sensibilibus naturaliter: vade ad tertiam speciem c. ¶ Queritur vtrum iusticia habeat dispositionem obiectiuam? solutio in iij. specie c. queritur que sunt principia primitiua iusticie? solutio in prima specie d. ¶ Queritur que sunt principia specifica iusticie cum quibus est forma specifica? solutio in secunda specie d. ¶ Queritur quid est possessio iusticie? solutio in iij. specie d. queritur que iusticia est necessitata? solutio in prima specie e. ¶ Queritur

De questionibus iusticie per regulas.

Iusticia qd

De questionibus iusticie per principia.

De questionibus iusticie per principia.

Queritur vtrum iusticia cum sua bonitate causet bona iusta? solutio: vade ad primum paragraphum iusticie in nono subiecto. ¶ Utrum iusticia cum sua magnitudine magnificet magna iustificabilia? solutio in secundo

quare iusticia esse? solutio i scda specie e. queritur vtrum iusticia habeat q̄titate[m] continuam? solutio in prima specie f. ¶ Utrum iusticia in subiecto in quo est sit i fieri/aut in facto esse? solutio i scda specie f. ¶ Querit. que e q̄litas propria iusticie? solutio in prima specie g. queritur q̄ qualitates sunt appropriate iusticie? solutio in scda specie g. ¶ Querit per que[m] modum iusticia existit localiter successiue? solutio in regula h. ¶ Cū iusticia nō sit punctalis neq; linealis/per quem modum consistit in loco? vincat iustificabilia? solutio in regula i. querit per que[m] modum consistit iusticia in theoria & practica? solutio in prima regula R. ¶ Queritur/ iusticia cum quibus est hoc quod est? solutio in secūda regula R. queritur/ iusticia cum quo generatur & corrūpit? & rīdendū est q̄ generatur cum suis principijs positius: & corrūpit cū p̄nacione suozū accidentiū. ¶ Queritur/ ius naturale quomodo est? vade ad paragraphum modalitatis supradictum. ¶ Queritur ius positiuū cum quo est? & respondendū est q̄ ip̄m est cuz cre dere & supponere/ & cum contingētibz obiectatis a voluntate et a memoria ex tra intelligere.

De questionibus prudentie per principia.

De q̄stio-
nibz pru-
dentie per
principia.

Multra anima sic causet pru-
dentificabilia cū prudentia
sicut sensus cōmūns sensat
cuz suis particularibz sens
sibilibz/ sensibilia? Et rīdē-
dū e q̄ sic: aliqd̄ prudentia
non esset specifica virtus: neq; anima ha-
beret illud cum quo posset p̄videre et
eligere bonum: & euitare malum. queri-
tur per quem moduz homo se habitu-
et de prudentia? solutio in primo para-
grapho prudentie in nono subiecto. ¶ Que-
ritur vtrum magnificare bonitate fit de
ratione prudentie? solutio in scdo. que-
ritur per quem modum vna prudentia
p̄ueniat alteri? solutio in tertia. ¶ Utrū
prudentia sine p̄uidentia sit ita potēs?
Solutio in. iij. querit prudentia cui? est
habiti? solutio l. v. ¶ Q̄rit q̄lis prudentia e
primitiua & qualis consecutiua? solutio
in. vi. queritur prudentia per que[m] moduz
est per rectaz lineam aut per obliquaz?
solutio in. viij. ¶ Utrū omnia p̄uidentia
sint vtilia? solutio in. viij. querit qua-
re prudentia eligit labore? solutio in. ix.
queritur per que[m] modum prudentia et

imprudentia differunt? solutio in deci-
mo. ¶ Utrum prudentia absq; alia vir-
tute possit habere existentiam? solutio
in vndecimo. queritur prudentia & im-
prudentia per que[m] media sunt contra-
riantes ad inuicem? solutio in duodeci-
mo. ¶ Queritur per quem modum pru-
dentia & imprudentia bellant in subie-
cto? solutio in. xij. queritur per que[m] mo-
dum prudentia & imprudentia opponū-
tur per mediu? solutio in. xij. ¶ Que-
ritur per quem modū prudens & impu-
dens se habent ad finem? solutio in. xv.
queritur per quem modum prudentia
et imprudentia opponuntur in maiori-
tate? solutio in. xvj. queritur vtrum pru-
dentia & imprudentia se impugnant in
equalitate? solutio in. xvij. ¶ Utrum pru-
dentia cuz minoritate possit esse in sub-
iecto? Et respondēdum est q̄ non. Nam
de ratione prudentie est eligere maiori-
tatem: & vade ad. xvij.

De questionibus prudentie per regulas.

Querit/ quare prudentia sup-
ponit contingentiam? So-
lutio in regula b. queritur
quid est prudentia? solutio
i p̄ma specie regle c. ¶ Utrū
correlatiua intellectus sint

De q̄stio-
nibz pru-
dentie per
regulas.

habituati ex correlatiua prudentie? Et
respondendum est q̄ sic: vade ad secū-
dam speciem c. queritur prudentia quid
habet per prudentia? solutio in. iij. spe-
cie c. ¶ Queritur que sunt principia p̄i-
mitiua prudentie? solutio in prima spe-
cie. ¶ Queritur per quem modum pru-
dentia est virtus specifica? solutio in
secunda specie d. queritur vtrum pru-
dentia aliquo modo possit esse peccatū?
& respondēdum est q̄ sic ratione subie-
cti quod ipsa male vitur: lic amare q̄b
est peccatum quomodo per ipsum dili-
gitur: & vade ad tertiam speciem d. que-
ritur de prudentia quare ipsa est forma-
litz? solutio in prima specie e. ¶ Utrum
discretio & dispositio sint de genere pru-
dentie? & rīdēdū e q̄ sic: vade ad. ij. spe-
cie e. ¶ Utrū prudentia sit mēsurā pruden-
tie? Et respondēdum est q̄ sic: et vade
ad primam speciem f. queritur que est
causa quare prudentia habet q̄ritates
discretas? solutio in secunda specie f.
¶ Utrum prudentia sit propria q̄ritas
prudentie? solutio in secunda specie g.
¶ Queritur/ vtrum malicia aliquo mo-

utrū prudentia
sint p̄uidentia

do possit esse qualitas prudentie? Et respondendum est qd sic sicut instrumentum qd potest esse malū quando malus agens cū ipso male agit: et vade ad secundam speciem g. ¶ Queritur virū prudentia sicut magis per prouidere futura / q̄ per eligere presentia? Ad qd dicendum est qd sic ratio huius est qd futura sunt plura per contingētia / q̄ entia presentia per experientia: et vade ad regulam h. ¶ Queritur prudentia in quibus principijs magis consistit? Et respondendum est qd in bonitate / intellectu / virtute / differentia / sine et maioriute: et vade ad regulam i. queritur per quez modū homo virtutū prudentia? solutio in p̄ma reglā k. querit prudentia cū quibus principijs est fortis? solutio in scda regula. k. et queritur virū essentia prudentie quiescat / crescat aut decrescat in subiecto in quo est? et respondendum est qd non: eo qd habitus indiuisibilibus est: qz ipsa non est punctabilis / necq̄ linealis. Sed de hoc mirat̄ intellectus: quare actus prudentie crescit: donec considerat discretas q̄tates quas habet.

De questionibus fortitudinis: et primo per principia.

Queritur virū postea fortitudo sine / ponantur fortificabilia: sicut postea potentia visiva ponuntur visibilia? Et respondendum est qd sic: qz si non / iam fortitudo non posset habere fantasmata:

sicut potentia visiva non posset habere visibilia. ¶ Queritur / fortitudo cum quibus nutritur et gubernatur? solutio in primo paragrapho fortitudinis noni subiecti. querit / fortitudo cuius quibus est impugnabilis? solutio in. ii. querit / per quem modū fortitudo est vincens et dominans? solutio in tertio. ¶ Querit que est causa quare fortitudo est fortis? solutio in quarto. queritur fortitudo cum quo est magis fortis? solutio in quinto. ¶ Utrum fortitudo sit fortior cum timore q̄ cum amore? Ad qd dicendum est qd cum amore. ¶ Amor em̄ est causa timoris. Et vade ad sextum paragraphum. ¶ Queritur / vtrū absq̄ fortitudine aliqua virtus possit esse fortis? Et respondendum est qd non. Nam aliter essent due fortitudines differentes specie. Et vade ad septimū. ¶ Querit per quez modū homo est audax? solutio in octauo. que-

rit quare homo est magnanimus? solutio in nono. querit per quez modū fortitudo et prudentia conueniūt ad inuicē? solutio in. x. querit fortitudo cū quo est maior? solutio in. xi. queritur / fortitudo quō corrupti? solutio in. xii. ¶ Utrum fortitudo sine fantasmatibus potest esse specifica virtus? solutio in. xiii. ¶ Utrū fortitudo existat medium inter iustitiam et prudentiam / et inter iustitiam et temperantiam / et inter prudentiam et temperantiam? Et respondendum est qd sic: vi virtutes sint maiores in medio q̄ in extremitatibus: et vade ad. xiiii. ¶ Fortitudo cuius q̄ causat victoriā? solutio in. xv. ¶ Fortitudo quō vici accidētia? solutio in. xvi. querit que fortitudo fortior est cū equalitate q̄ cum inequalitate? et respondendum est ex eo qd sua correlatiua sunt equalia: et vade ad regulā b. et in. xvii. ¶ Queritur / fortitudo cum quo deuinat? solutio in decimo octauo.

De questionibus fortitudinis per regulas.

Uare charitas est fortior cū prosperitatibus q̄ cū aduersitatibus? solutio in regula b. noni subiecti. ¶ Queritur quid est fortitudo? solutio in prima specie regulæ c. queritur / fortitudo vtrū habeat fortificabilia in potentia per fortificabile innatū? solutio in scda specie c. ¶ Utrum fortitudo sit habitus aliarum virtutum? Et respondendum est qd sic. Nam sine ipsa non essent fortes? solutio in. iij. ¶ Utrū fortitudo habeat in principijs suis sua fantasmata? solutio in. iij. specie c. querit que sunt principia primitiua fortitudinis? solutio in prima specie d. querit per quam naturā fortitudo habeat sua fantasmata? solutio in secūda specie d. vtrū fortitudo sit subiecti in quo est sine dispositione? solutio in tertia specie d. ¶ Querit quare fortitudo habet in potentia fortificabilia specificabilia? Et in actu quomodo est in pratica? solutio in prima specie. ¶ Queritur quare alie virtutes in bello habent victoriam contra vitia? solutio in scda specie e. ¶ Queritur fortitudo q̄ta est in alijs virtutibus et respondendum est qd ipsa est tanta q̄ta est victoria earum: et vade ad primam speciem f. ¶ Utrum fortitudo habeat actus mensuratos? solutio in secūda specie f. ¶ Utrum essentia / prudent-

De q̄stionibus fortitudinis per regulas.

De q̄stionibus fortitudinis et primo per principia.

Undecima pars.

ita crescat aut decreseat? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur / quare actus charitatis crescit aut decreseat ad placentiam? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur / vtrum fortitudo sit in tempore: cum per se sit in continuo instanti? Solutio in regula h. ¶ Queritur / vtrum fortitudo sit in victoria: a virtute? Solutio in regula i. ¶ Queritur / fortitudo quomodo causatur? Solutio in prima regula k. queritur / fortitudo cum quibus habundat? est magis habitinaria? Solutio in 2. regula k. queritur / fortitudo vtrum fortior sit cum imaginatione quam cum sensitiua? et respondendum est quod sic: eo quod imaginatiua est deliberatiua: cum sensitiua nequaquam.

De questionibus temperantie. et primo per principia. 67

De questionibus temperantie: primo per principia.

Temperantia posita temperantia / potentia auditus / ponuntur audibilia? Et respondendum est quod sic: nam sicut auditus est frustra sine audibilibus: sic temperantia sine temperabilibus. ¶ Et in isto passu cognoscitur intellectus quod quilibet virtus specifica causat suas specificas virtutes: sicut antecedens suum consequens. Et ideo intellectus per ea que cognoscit est valde moralis. ¶ Queritur / quare temperantia est amabilis? Solutio in primo paragrafo temperantie. queritur / vtrum temperantia sit magna quomodo est difficilis? Solutio in secundo. ¶ Vtrum temperantia noua sit facilis? Solutio in tertio. ¶ Vtrum temperantia possit existere per se? Solutio in quarto. queritur / vtrum temperantia extra stabilitate sit a contingencia? Solutio in 5. ¶ Vtrum temperantia sine amabilitate periclitetur? Solutio in sexto. queritur / quare temperantia frequentius est necessaria quam alia virtus? et respondendum est quia gula quotidie pugnat contra illam? Solutio in septimo. queritur / quare temperantia conuenit cum virtute? et respondendum est per hoc quia sine virtute non posset vincere gula? Solutio in 8. ¶ Queritur / quare temperantia est utilis? Solutio in nono. queritur / temperantia cum quo principio habet maiorem vigorem? Solutio in decimo. queritur / temperantia cum quo tendit ad quietem? Solutio in 11. ¶ Queritur / quid est magis inimica temperantie / aut gula / aut auaricia? Solutio in 12. queritur / temperantia in quo tempore magis indi-

get fortitudine? Solutio in 13. queritur / temperantia vbi mensuratur? Solutio in 14. queritur / quare labor est quies temperantie? et respondendum est ut acquirat meritum cum labore? vade ad. 15. ¶ Queritur / temperantia cum quo est maior? Solutio in 16. queritur / actus temperantie cum quo est? Solutio in 17. ¶ Temperantia cum quo est infirma? Solutio in 18.

De questionibus temperantie per regulas.

Queritur / temperantia per quem modum participat cum aliis virtutibus? Solutio in regula b. queritur / temperantia quid est? Solutio in prima specie c. queritur / temperantia cum quibus? et videlicet suas species? Solutio in 2. specie c. queritur / temperantia quid est in subiecto in quo est? Solutio in 3. specie c. ¶ Queritur / temperantia quid habet in aliis virtutibus? Solutio in quarta specie c. queritur / quomodo sunt principia primitiua temperantie? Solutio in prima specie d. ¶ Vtrum temperantia absque imaginatione possit habere actus suum? Solutio in secunda specie d. queritur / vtrum temperantia sit hominibus tantum? et respondendum est quod vtrumque: sed maxime hominibus: eo quod homo cum anima causat ipsam: et in tertia specie d. queritur / temperantia quare est formaliter? Solutio in prima specie e. queritur / temperantia quare est? et respondendum est ut sint temperabilia: et vade ad secundam speciem e. queritur / temperantia quanta est? Solutio in prima specie f. queritur / temperantia quot quantitates discretas habet? et respondendum est quod tot quot sunt sua temperabilia: et in secunda specie f. queritur / que est propria qualitas temperantie? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur / vtrum temperantia principiorum sint secundarie qualitates temperantie? Solutio in secunda specie g. queritur / quomodo temperantia causat suas species in tempore? Solutio in regula h. queritur / temperantia vbi causat suas species? Solutio in regula i. queritur / temperantia quomodo temperat temperabilia? et respondendum est per similitudinem: videlicet per illum modum per quem sensus sensat sensibilia: et vade ad primam regulam k. queritur / temperantia cum quo est? et respondendum est quod ipsa est cum iusticia / prudentia et queritur / vtrum temperantia sit altior

De questionibus temperantie per regulas.

D

virtus q̄ castitas? et respondendum est q̄ sic/exente: intente vero non.

De questionibus fidei per Principia. 69

De q̄stio- bus fidei p̄ principia

Trū posita fide / ponāť sic creditates: sicut posito olfatu/ponantur odorabilitates? Et respōdēdū est q̄ sic: nā sicut olfatus esset va- cuus sine odorabilitatib⁹: sic fides sine ereditatib⁹. ¶ Queritur / que est cā q̄re intellect⁹ agit sup sua natura? Solutio in. 1. ¶ parapho fidei in nono subiecto. querit / q̄ est cā quare credere ascēdit sup intelligere? solutio i. 2. ¶ Queritur / quid est fides in hoie peccatore? Solutio in. 3. ¶ Utrū fides ⁊ tellectus se possint habere circa eūdē intellectū? solutio in. 4. ¶ Queritur / p quem modū intellectus ascēdit cū fide ad sum- mū obiectū? solutio in. 5. ¶ Utrū intel- lectus possit intelligere summū obiectum sine fide? solutio in. 6. ¶ Utrum fides sit habitus intellectus? solutio in. 7. querit quis est pius in veritate: aut fides: aut intellect⁹? solutio in. 8. ¶ Querit / qua- re intellectus ascēdit cū labore intelligē- do: sed cū delectatōe credēdo? solutio in nono. ¶ Querit / p quē modū intellect⁹ est instātanens ⁊ succēssiuus obiectādo? solutio in. 10. ¶ Queritur / p quē modū intelligere ⁊ credere concordāt in eodez obiecto? solutio in. 11. querit / per qd̄ si- gnū cognoscit q̄ lex ē vera / aut lex chri- stiānoꝝ / aut iudeoꝝ / aut sarracenoꝝ? solutio i. 12. querit / p quē modū fides ē dispositio itellect⁹? solutio i. 13. querit / p quē modū fides ⁊ intellectus ascēdit ad obiectū? solutio i. 14. querit / p quē mo- dū i via fides existit iter itellectū rdeit? solutio i. 15. querit / vtrū due leges oppo- site possint eē vere ⁊ bone? solutio i. 16. querit / q̄ sunt signa cū qb⁹ cognoscit ve- ra fides ⁊ falsa fides? solutio i. 17. vtrū mai⁹ intelligere sit contra manus crede- re? solutio in. 18.

De q̄stioibus fidei p regulas.

De q̄stio- bus fidei p regulas

Queritur / qd̄ meritū sit pri⁹ aut fidei / aut intellect⁹? solutio in regula b. querit / qd̄ est fides? solutio in. 1. specie c. querit / p quē modū fides est habit⁹? solutio in. 2. specie c. querit / p quē modū ynus habitus consistit sup

aliū? solutio in tertia specie c. querit / quid habet fides in potētia anime: ⁊ eō- uerfo? solutio in quarta specie c. ¶ Utrū fides sit a generante aut a create? so- lutio in prima specie d. ¶ Utrum fide agat per formas specificā? solutio in se- cundo in secunda specie d. ¶ Utrū fides sit possessa ab intellectu? Et respondē- dum est q̄ sic: nā ipsa est habitus ipsi⁹ intellectus: et vade ad tertiam speciem d. queritur / fides a quo dependet? solu- tio in prima specie e. ¶ Utrum fides sit vt intellectus habeat altum intelligere siue creder. ⁊ solutio in secunda specie c. queritur fides quanta est? solutio: vade ad primam speciez f. queritur / que sunt quātitates dilcrete fidei? et respondē- dum est q̄ sue crudelitates: ⁊ vade ad se- cundam speciez regule f. queritur / fides cum quo agit? solutio in prima specie g. queritur / quid est dispositio fidei? solu- tio in secūda specie g. queritur / per quē modum fides consistit in tempore: cum sit immobilis: ⁊ quando ipsa corumpit- ur. ¶ Utrum eadem fides resurgat? so- lutio in regula h. ¶ Utrum fides sit in- tellectus? solutio in regula i. queritur / per quem modum deus causat fides? so- lutio in prima regula k. queritur / fides cum quo est? solutio in secunda regula l. ¶ Utrum fides sit in prima? Et respon- dendum est q̄ non: eo q̄ intellectus et ipsa non possint esse in eodem gradu. ¶ Utrum infidelis habeat fidem? Et re- spondendum est q̄ non: eo q̄ non. fides enim absq̄ eius veritate esse nō potest.

De questionibus spei in nono subiecto. Et primo per principia. 69

Utrum spes sit causa sperā- bilium? sicut gustus gustabi- lium? Et respondendum ē q̄ sic: alioquin non esset vir- tue: vritamē spes causat sperabilia moraliter: gust⁹ autem gustabilia naturaliter. ¶ Utrum spes sit habit⁹ memorie / sicut charitas voluntatis et fides intellectus? solutio. in primo paragrafo capituli spei i no- no subiecto. queritur memoria cuz que ascendit ad summū obiectum? solutio in secundo. ¶ Queritur / spes cum quo du- rat? solutio in tertio. queritur / quid est i memoria potestas superior ⁊ potestas inferior? solutio in quarto. queritur / qd̄ est magnus amicus hominis in hora sue.

De que- stionibus spei in no- no subie- cto: ⁊ prio- p principia.

Undecima pars.

mortis? solutio in. 5. ¶ Queritur/ quid e magna amica hois in suis aduersitati- bus? Solutio in. 6. ¶ Queritur/ memo- ria cu quo est virtuosa? solutio i. 7. que- ritur que est spes formata ⁊ spes diffor- mata? solutio in. 8. ¶ Queritur/ quare spes causat leticia: suu aut oppositu tris- ticia? solutio in. 9. ¶ Queritur/ que diffe- rentia inter sperare ⁊ recolare? solu- tio in. 10. ¶ Queritur/ p que modu reco- lere ⁊ sperare se disponit adiuuice? solu- tio in. 11. ¶ Queritur/ vtruz spes legitima ⁊ spes spuria possint esse in eodem subiecto? solutio in. 12. ¶ Queritur/ que est infirmitas memorie? Solutio in. 13. ¶ Queritur spes p que modum est me- diu inter deu ⁊ homines? solutio in. 14. ¶ Querit/ per que modum spes causat quiete? solutio in. 15. ¶ Queritur/ p que modu spes est signu vere legis? solutio i 16. ¶ Utru sperare ⁊ recolare se possint coequare in assumedo summu obiectu? solutio in. 17. queritur/ per quem modu peccatores cadunt in desperationem? so- lutio in. 18.

De q̄stioib⁹ spei per regulas.

De q̄stio-
nib⁹ spei p
regulas.

Vtrum spes sit habitus me- morie? Solutio in. 9. subie- cto l. capitulo spei in regula b. ¶ Querit/ qd est spes? so- lutio in prima spe c. queri- tur/ spes cui⁹ quibus agit p sua specie? solutio in. 2. specie c. querit/ quid est spes in alio? solutio in. 3. specie c. ¶ Queritur/ spes cuius est aptitudo? Solutio in. 4. specie c. ¶ Utru spes sit a generate aut a create? et respondendu est q ipsa est create? eo q supra subiectu est edificata: sicut cappa supra cappatu: et vide in prima specie d. ¶ Querit/ cor- relatiu spei a quib⁹ deriuant? Solutio in. 2. specie d. ¶ Queritur/ spes cui⁹ est instrumentu? Solutio in. 3. specie d. queri- tur/ spes que est spes? solutio in. 1. specie e. ¶ Querit/ spes quare est? Solutio in secda specie e. ¶ Utru spes sit indiuisibi- lis? Solutio in. 1. specie f. ¶ Queritur/ spes in quo crescit ⁊ descrecit? Solutio in secda specie f. ¶ Queritur/ quid est proprius actus spei? Solutio in. 1. specie g. ¶ Queritur/ q sint secudarie proprie- tates spei? Solutio in secunda specie g. ¶ Querit/ per quem modu omnia tem- pora in spe comprehenduntur? Solutio in regula h. ¶ Queritur/ spes vbi causat suas. l. paceo? Solutio in regula i. queri-

tur/ spes cu quo generatur aut corrup- pitur? Solutio in. 1. regula k. ¶ Utrum spes sit cu dispositioe subiecti in q est? so- lutio in. 2. regula k. ¶ Utru spes sit altior virtus q iusticia? Et dicendu est q sic: eo quia iusticia mensurat cu mensura Spes autem supra mensuram. ¶ Utru spes sit amica misericordie? respon- dendu est q sic: eo q sua ancilla est. ¶ Utru spes sit thesaurus pauperum? Et dicen- dum est q sic: eo quia causat leticiam ⁊ fugat tristitiam. ¶ Queritur/ quid e imi- mica spei? Et dicim⁹ q obliuio. ¶ Utruz spes causat iusticia? Et respondenduz e q sic: ho em speras ldeo iustu se reddit.

De questioibus charitatis et primo p principia. 70

Vtru charitas sit ca charita- bilis: sicut tactus est ca ta- ctibilis? Et dicimus sic: si enim charitas non esset cau- sa charitabilis: non posset ee habitus voluntatis: sicut ta- ctus sensus comunis non esset ca ad iudi- candu sensibilis. ¶ Queritur/ que chari- tas est habitus voluntatis? Solutio in primo paragraho charitatis in nono subiecto. ¶ Queritur/ que charitas facit omnia bona comunia? Solutio in secdo. ¶ Queritur/ charitas cu quo facit dura re seipsam? Solutio in. 3. ¶ Querit/ cha- ritas que vincit oia? Solutio in. 4. que- ritur/ p que modu charitas est dispositio intellect⁹ ad intelligedu summu intelli- gibile? Solutio i. 5. ¶ Queritur/ cu quo voluntas se disponit ad amadu summus amabile? Solutio in. 6. querit/ que cha- ritas est altior virtus q alie virtutes? Solutio in. 7. ¶ Querit/ cu quo charitas vincit? cum quo vincit imaginabilia ⁊ sensibilis? Solutio in. 8. ¶ Querit/ que charitas in oibus inuenit delectatione? Et respondendum est ex eo q ipsa ele- uat voluntate supra imaginabilia ⁊ sensi- bilia? Et solutio in. 9. ¶ Queritur/ qua- re charitas non qrit ea que sua sunt? So- lutio in. 10. ¶ Queritur/ que est ra- tione charitatis? Solutio in vndecimo. ¶ Queritur/ quare charitas non inuenit contrarium? Respondendum est per hoc quia ipsa vincit illud? Et solutio in 12. ¶ Queritur per quem modum cha- ritas habet pius posterius? Solutio in 13. ¶ Queritur/ quid est nuncius inter amicus ⁊ summus amatu? Solutio i. 14. ¶ Queritur/ voluntas cu quo in omni⁹

De q̄stio-
ibus chari-
tatis ⁊ pri-
mo p prin-
cipia.

quiescit? Solutio in. 15. ¶ Queritur /cū quo charitas est signum vere legis? Et respondendum est qd cū maioritate: 2va de ad. 16. ¶ Queritur /quid est signum charitatis? Solutio in. 17. ¶ Queritur /quid est corruptio charitatis? Solutio in decimo octavo.

De questionibus charitatis per regulas.

De q̄stio-
bus chari-
tatis per
regulas.

¶ Trum charitas sit habitus voluntatis? Solutio in regula b. i nono subiecto. queritur qd est charitas? Solutio in prima specie c. queritur /charitas habens specificas species cum quibus est /specificavirtus? Solutio in secunda specie c. ¶ Queritur /quid est charitas in alijs virtutibus? Solutio in tertia specie c. ¶ Queritur /q̄re charitas habet quicquid vult? Et respondendum est per hoc qd est altior virtus omnibus virtutibus: ⁊ vade in quarta specie c. ¶ Queritur /quare charitas est infusa ⁊ non acquisita? Et respondendum est per hoc quia per acquisitionem non potest esse ita alta virtus sicut est: nisi p infusionem: vade in prima specie d. q̄ritur /charitas ex quo est? Solutio in secunda specie d. ¶ Queritur /quare qualitas est voluntatis? Solutio in tertia specie d. ¶ Queritur /quid est causa charitatis? Solutio in prima specie e. ¶ Queritur /quare charitas est? Solutio in secunda specie e. ¶ Queritur /vtrum charitas habeat magnaz quantitatem? Solutio in prima specie f. ¶ Utrum essentia charitatis crescat aut decreseat? Et respondendum est qd non: ipsa enim non est habitus punctalis neq; linealis: ⁊ vade ad secundam speciem f. ¶ Queritur /qd est primitiva quantitas charitatis? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur /que est secundaria qualitas charitatis? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur /per quē modū charitas ē instantanea ⁊ successiva? Solutio in regula h. ¶ Queritur /charitas vbi est? Solutio in regula i. q̄ritur /charitas quomodo est? Solutio in 1. regula k. ¶ Queritur /charitas cum quē est? Solutio in secunda regula k. ¶ Queritur /per quod homo potest cognoscere si ipse habet charitatē aut nō? Et respondendum est per ea que de illa superius dicta sunt.

De questionibus patientie

in nono subiecto: et primo per principia.

¶ Trum patientia sit sic cā pati- bilium? sicut affectus affectabiliū est causa? Et respondendum est qd sic. Nam sicut affectus nō esset sensus absq; affectabilibus: sic nec patientia esset virtus absq; patibilibus. ¶ Queritur /patientia cum quo est habitus voluntatis? Solutio in primo paragrappho patientie in nono subiecto. ¶ Queritur /voluntas cum quo vincit iram? Solutio in secundo. ¶ Queritur /patientia cuj quo est fortis? Solutio in tertio. ¶ Utrum patientia cum adinētia et prudentia sit potens? Solutio in quarto. ¶ Queritur /patientia cum quo vivit? Solutio in quinto. ¶ Patientia cū quo est de genere humilitatis? Solutio in sexto. ¶ Patientia cū qua virtute est magis alta? Solutio in. 7. ¶ Utrum vera patientia quietat ea que sua sunt? Solutio in octavo. ¶ Utrum patientia fugat tristitiam? Solutio in nono. ¶ Utrū patientia distinguat inter suum amicū et suum inimicū? Solutio in decimo. ¶ Queritur /patientia cum quibus virtutibus est cōnexa? Solutio in vndecimo. ¶ Queritur /quare patientia vincit? Solutio in. 12. ¶ Queritur /patientia quid habet in causis? Solutio in. 13. ¶ Queritur /patientia inter que est medium? Solutio in. 14. ¶ Queritur /homo patiens cum quo quiescit? Solutio in. 15. queritur /patientia cuj quo est maior virtus? Solutio in. 16. ¶ Queritur /quod est officij patientie? Solutio in decimo septimo. ¶ Queritur /patientia cum quo periclitatur? Solutio in. 18.

De questionibus patientie per regulas.

¶ Queritur /q̄re patientia abso- lute est fortior q̄ impatien- tia? Solutio in regula b. que- ritur /quid est patientia? Solutio in prima specie c. ¶ Queritur /patientia cū quibus patitur? Solutio in secūda specie c. ¶ Utrū patientia sit in charitate mansueta ⁊ in prudētia discretata? Solutio in. 3. specie c. ¶ Utrū volūtas p patientiā habeat ea q̄ vult? Solutio in. 4. specie c. queritur /q̄ sunt principia primitiva patientie? Solutio in. 1. specie d. q̄ritur /q̄ sunt principia secūdaria p̄

De q̄stio-
bus patie-
tie i nono
subiecto ⁊
primo per
principia.

De q̄stio-
bus patie-
tie p̄ regu-
las.

Undecima pars.

tientie? Solutio in .ij. specie d. ¶ Queritur voluntas cuius quo descendit ad eligendum passionem? Solutio in .ij. specie d. querit patientia cuius quibus virtutibus est necessitata? Solutio in prima specie e. querit patientia quare est? Solutio in secunda specie e. ¶ Utrum essentia patientie habeat cum quo crescat? Solutio in prima specie f. ¶ Utrum patientia habeat qualitates discretas? Solutio in secunda specie f. querit que est propria pietatis patientie? Solutio in prima specie g. ¶ Querit que sunt secundarie qualitates patientie? Solutio in secunda specie g. ¶ Querit per quem modum patientia est in tempore instantanea per illam novitatem quam accipit in sui creatione? et successiva de uno in alio? Solutio in regula h. ¶ Querit que sunt loca patientie? Solutio in regula i. querit patientia quomodo acquiritur? Solutio in prima regula k. querit patientia cum quo fortificatur? Solutio in secunda regula k. ¶ Quid est ante contra iram? aut patientia aut abstinencia? Et respondendum est quod patientia. Nam ipsa abstinencia a patientia oritur. ¶ Utrum patientia causet equaliter a fortitudine et prudentia? Respondendum est quod sic alioquin iam patientia non esset fons abstinencie.

De questionibus pietatis in nono subiecto. et primo per principia. 71

De questionibus pietatis in nono subiecto et primo per principia.

¶ Utrum pietas sit causa pietabilis? sicut imaginatio est causa imaginabilium? Et dicimus quod sic. Quia sicut imaginatio non est habitus sine imaginabilibus? sic pietas sine pietabilibus. ¶ Querit cum quo voluntas se disponit ad habendum dolores proximi sui? Solutio in primo paragrapho pietatis in nono subiecto. querit utrum suspiria et fletus sint signa magne pietatis? Solutio in secundo paragrapho. querit pietas cum quo durat? Solutio in .ij. ¶ Queritur que sunt signa pietatis pietatis? Solutio in .ij. querit cuius quo intellectus cognoscit pietatem? Solutio i. v. ¶ Querit que pietas est amabilis. Solutio i. vj. ¶ Pietas cum quibus se ostendit esse virtutem? Solutio in .vij. ¶ Querit quid est medicina crudelitatis voluntatis? Solutio in .vij. ¶ Voluntas cum quo se consolatur? Solutio in .ix. ¶ Querit quare pietas non distinguitur inter propriam et communem? Solutio in .x. ¶ Homo pius cuius quo pacificat inimicum? Solutio in .xj. ¶ Pietas cum

quo vincit impietatem? Solutio in .xij. ¶ Queritur quid est materia pietatis? Et respondendum est quod superbia: non tamen dico per rectam lineam: sed per obliquam: videlicet est occasio: sed non tamen causa. Et vade ad .xij. ¶ Utrum pietas sit in extremis? Solutio in .xiiij. queritur cum quo voluntas se delectat in suis aduersitatibus? Solutio in .xv. ¶ Utrum maior pietas sit maius signum vere legis? Solutio in .xvi. ¶ Querit pietas cum quo mensurat? Solutio in .xvij. ¶ Queritur utrum absentia suspirii et fletus sit signum minoris pietatis? Solutio in decimo octavo.

De questionibus pietatis per regulas.

¶ Utrum charitas sit habitus pietatis? Solutio in regula b. in nono subiecto in capitulo pietatis. ¶ Querit quid est pietas? Solutio in prima specie c. queritur pietas cum quo? agit specificiter? Solutio in secunda specie c. queritur pietas cuius est signum? Solutio in tertia specie c. queritur quid habet pietas in subiecto in quo est. Solutio in quarta specie c. querit que sunt principia priora pietatis? Solutio in prima specie d. ¶ Utrum suspiria et fletus sint signa significantia materiam pietatis? Solutio in secunda specie d. ¶ Utrum pietas sit voluntatis? Et respondendum est sic: eo quia sumus primus motor est: et vade ad tertiam speciem d. ¶ Queritur cum quo cognoscitur pietas pietatis? Solutio in prima specie f. ¶ Queritur cum quo pietas crescat aut decrevit actum suum? Solutio in secunda specie. ¶ Queritur que est propria qualitas pietatis? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur que est secundaria qualitas pietatis? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur quomodo cognoscitur pietas? Solutio in regula h. ¶ Querit ubi est pietas? Solutio in regula i. ¶ Queritur pietas quomodo acquiritur? Solutio in prima regula k. queritur pietas cum quibus bene est? Solutio in secunda regula k. queritur pietas cum quibus est quomodo generat suspiria et fletus. dicendum est quod per modum quem habet charitas ad mouendum cum pietate imaginativa mouentem sensitiuam calefaciendo cor ut influat suspiria cum quibus calefaciat ascendere ad oculos calefactus: quorum calore aqua fugit lacrimando. ¶ Utrum

De questionibus pietatis per regulas.

de noue virtutibus: et sicut diximus de illis p principia z regulas: sic potest dici de vitijs et contrarijs modo contrario: videlicet de iniuria / imprudentia / debilitate cordis / intemperantia / infidelitate / desperatione / crudelitate / impatientia et impietate.

De questionibus vitiorum in nono subiecto per principia et regulas deductorum. Et primo de auaricia. 72

Tru auaricia habeat suas species sicut largitas suas Et dicitur q sic alioqn ipse non haberet euz quo essent contrarie. ¶ Querit / auaricia euz quo impedit largitatem? Solutio in primo paragrafo in capitulo auaricie in nono subiecto. queritur / auaricia cum quo magnificat malum? Solutio in. 2. ¶ Queritur / qre auarus non quiescit? Solutio in. 3. ¶ Utruz auarus possit quiescere auaricia? Solutio in. 4. ¶ Querit / qre auarus credit esse largus? Solutio in. 5. ¶ Utruz auaricia eleuet voluntate sup virib? largitaz? Solutio in. 6. ¶ Utruz ho auarus sub habitu auaricie credit aut intelligat? Solutio in. 7. ¶ Queritur / an ho auar? hoc qd est veru credat esse falsum? Solutio in. 8. ¶ Utruz auar? habeat euz auaricia aliquid in quo quiescat? Solutio in. 9. ¶ Queritur / ho auar? vtruz credit hoc qd est auaricia / sit largitas? Solutio in decimo. ¶ Utruz ho auarus cu hoie iusto prudete pcedare possit? Solutio in. 11. ¶ Querit / qre ho auarus est mal? vicinus sine focus? Solutio in. 12. ¶ Queritur / ho auar? quod se hz cu pncipijs cau salubus? Solutio in. 13. ¶ Ho auarus cu quo mensurat ea q hz? Solutio in. 14. ¶ Utruz ho auarus qrebat cu habitibus priuatiuis sicut largus cu posituis? Solutio in. 15. ¶ Querit / qd est maioritas auaricie? Solutio i. 16. ¶ qre auaricia ne consistit i medio? Solutio i. 17. ¶ Utruz minoritas auaricie sit contra largitate? Solutio in. 18.

De qstioib' auaricie p reglas.

Tru auaricia sit generali? petatur? Solutio i regla b. queritur / qd est auaricia? Solutio i prima specie. ¶ Queritur / q sit cor: relata auaricie? Solutio i. 2. specie c.

querit / qre auaricia e de gne paupertatis. Solutio in. 3. specie c. ¶ Querit / quid hz ho auarus in suis diuitijs? Solutio i. 4. specie c. ¶ Utrum auaricia habeat naturam et respondendū est q non: eo q largitas habeat ea: et vide in prima specie d. queritur / peccatū auaricie de quo e? Solutio in scda specie d. ¶ Utruz ho auarus sit auaricie? et respondendū est q sic qz sicut largus e largitatus: et vide in terna specie d. querit / auaricia qre est? Solutio in prima specie e. querit / vtruz auaricia sit vt ho no qrebat? Solutio in secunda specie e. ¶ Utruz auaricia sit compta cu largitate? Solutio in prima specie f. queritur auaricia cu quo crescit / aut de: crescit actuosius? Solutio in secunda specie f. querit / qre ho auarus qstomagus hz tato plus appetit habere? Solutio in pria specie g. querit / q sunt pportitates appropiate auaricie? Solutio in secunda specie g. queritur / quomodo ho auarus vitur tpe? Solutio in regula h. querit / auaricia vbi est? Solutio in regula i. queritur / quō auaricia est? Solutio in prima regula k. ¶ Tere respondendū est q ipsa e per modum nolendi: sicut largitas est p modum volendi. queritur / auaricia cum quo est? Solutio in secunda regula k. ¶ Utrum peruersum velle et peruersus nolle sint cause auaricie? et dicimus q sic. Ratio huius est: quia rectum velle z rectū nolle sunt cause largitatis.

De questionibus gula: et primo per principia. 72

Trum gula sic causet gulositatem: rez suas species: sicut tēperātia temperalitates: et dicimus q sic: quia si non: nam gula non haberet cum quo esset peccatum specificum: sicut tēperātia hz cu quo e virtus specifica. queritur / homo gulosus: vtruz cognoscit q nimia comestio facit sibi malū: rñ credit q faciat sibi bonū? et respondendū e q habet gulositatis facit ipsuz credere hoc qd e sup pta suū intelligere: z vide in primo paragrafo noni subiecti in c. gula. qre ho gulosus credit q nimia portatio no sit malū: et respondendū e q magna gulositas magnificat credere: z putat intelligere: z vide in. 2. queritur / qre ho est gulosus post q delectationes q hz p gula no durat tantum qstuz pene quas p illas patit: et dicendū e q e ex eo: qz supponit z no intelligit: z vide i tertio

De qstioib' bus gula: primo per principia.

De qstioibus vitioru i nono subiecto p principia z regulas deductorum z primo de auaricia.

De qstioibus auaricie per reglas.

Queritur *ſre* hō gulofus ſub habitu gūre eſt ligatus? ſolutio in .4. **Q**ueritur / q̄ eſt diſpoſitio ad peccādū? ſolutio in .5. **Q**ueritur / que eſt cā puerſi appetitus volūtatis? ſolutio in .6. **Q**uare gula eſt cōtra oēs virtutes? ſolutio in .7. **Q**ueritur / cū quo hō in mēſa decipit ſeipſum? ſolutio in .8. **Q**ueritur / cū quo gula / in quo ſenſu cauſat delectationes? in quo doloros? ſolutio in .9. **Q**uare gulofus non diſtinguit inter infirmitatem ⁊ ſanitatē? ſolutio in .10. **Q**ueritur / hō gulofus cū quo vitit concordātia? ſolutio in vndecimo. **Q** ſola quorū eſt inimica? ſolutio in .12. **Q**ueritur / q̄ ſunt ſigna gule? ſolutio in .13. **Q** Utrū gulofus peruertat mēſuram ⁊ immēſurā? ſolutio in .14. **Q**ueritur / quare hō gulofus nō inuenit quietem? ſolutio in .15. **Q** ſre reſpondēdū eſt q̄ ipſe cū gula inquirat quietē. querit / que ſunt maiores pſperitates gulofī? ſolutio in .16. **Q**uerit / cū q̄ mēſura gulofus mēſurat principia innata vegetatiue? ſolutio in .17. **Q**ueritur / cū quo homo gulofus eſt contra charitatem? ſolutio in decimo octauo.

De questionibus gule per regulas. 72

De ſtidi
bus gule p
regulas.

Vtrū gula depēdeat magis a volūtate q̄ ab intellectu? ſolutio in regula b. queritur / qd̄ eſt gula? ſolutio in p̄la ſpecie c. **Q**ueritur / q̄ ſūt inſtruoſitates gule? ſolutio in ſc̄da ſpecie c. **Q**uerit / quid eſt gula ſi ſubiecto in quo eſt? ſolutio i. 3. ſpecie c. **Q**ueritur / gula qd̄ h3 ſi ſubiecto in quo eſt? ſolutio in .4. ſpecie c. queritur / gula ſre non eſt de aliquo? ſolutio in prima ſpecie d. **Q** Utrū gula ſit de habitib⁹ p̄tinatiuis? ſolutio i. 2. ſpecie d. **Q**uerit / vtrū gula ſit ſic aut corpus? ⁊ reſpondēdū eſt q̄ ipſa eſt ale p̄lo: ſecū darie aut corpis. Nā peccatū in ala et p̄ aliam incipit: ⁊ deinde per corpus: ⁊ vide in tertia ſpecie d. **Q** Utrū gula ſit a neceſſitate aut a contingētia? ſolutio in prima ſpecie e. **Q**ueritur / gula ſre eſt? ſolutio in ſc̄da ſpecie e. **Q**uerit / ſre gulofus nō p̄t moraliter ſaturari: ſ3 tā tū ſaturat ſenſibilibiter? ſolutio in p̄la ſpecie f. **Q** Utrū eſt reſpōdēdū q̄ ipſa eſt tāta q̄tū gur o'nis ſuū actū augmentare p̄t. **Q**ueritur / p̄ que modū gula ſubleuat appetitū volūtatis / imaginatiōis

⁊ gūſtus? ſolutio in prima ſpecie g. **Q**ueritur / q̄ ſpecies gule cōp̄tūt ale ⁊ q̄ corpori? ſolutio in ſecunda ſpecie g. **Q**ueritur / quādo ſe habet gula in tempore? ſolutio in regula h. **Q**ueritur / q̄ ſunt loca gule? ſolutio in regula i. **Q**ueritur / gula quomodo eſt? reſpondendū eſt q̄ ipſa eſt per contrarium modū tēperantē: ⁊ vade ad primā regulā k. **Q**ueritur / gula cū quo eſt? ſolutio in ſc̄da regula l. **Q**ueritur / vtrū gula diſſet magis a iuſticia q̄ a prudentia? et reſpondendū eſt q̄ ſicco q̄ temperātia q̄ eſt ſuū oppoſitū / cōſiſtit p̄ eſtitate. **Q**ueritur / gula diſſet cōſtiter a ſouititudine ⁊ p̄udentia: et reſpondendū eſt q̄ ſic: eo q̄ abſq̄ temperātia in ipſis eſſe non poteſt.

De questionibus luxurie principia. 73

Vtrū luxuria cauſet luxuriabi-
lia: ſicut caſtitas cauſat caſtabilia: et dicimus q̄ ſic. Alioquin luxuria nō haberet cū quo reſtiteret caſtitati. **Q**ueritur / cū quo luxuria reſiſtit caſtitati? ſolutio in p̄lo paragrapho. **Q**ueritur / per quem modū luxuria eſt occaſio conſcientie? ſolutio in ſc̄do. queritur / culpa de quo durat ſolutio in .3. **Q**ueritur / p̄ que modū luxurioſus eſt ligatus? ſolutio in .4. queritur / luxurioſus an credat q̄ luxuria non ſit peccatū? ſolutio in .5. **Q**ueritur / luxuria quare cū pleris ſignis cauſat act⁹ ſubſtantiales? ſolutio in .6. **Q** Utrū luxuria faciat aſcendere credere ſupra intelligere? ſolutio in .7. **Q**ueritur / luxurioſus cum quo decipit ſeipſum? ſolutio in .8. **Q** Luxurioſus cū quo diſponit ſe ad labores? ſolutio in .9. queritur / quare intellect⁹ luxurioſi eſt obſtinatus? ſolutio in decimo. querit / an pulchritudo ⁊ turpitudine cōcordāt? ſolutio in vndecimo. **Q** Utrū luxuria ſit habitus contrarietatis? Ad qd̄ dicendū eſt q̄ ſic: eo q̄ ipſa eſt habitus puerſus: et vide i. 12. **Q** Luxuria quomodo eſt peccatū? ſolutio in .13. **Q**ueritur / imaginatio eſt inſtrumentū luxurie? ſolutio in .14. queritur / quid eſt vltimus finis luxurioſi? ſolutio in .15. **Q** Maior luxuria cū quo cognoſcitur? ſolutio in .16. **Q**uerit / ſre luxuria coetando ſe multiplicat? ſolutio in .17. **Q**ueritur / per quem modū luxuria in ſuo ſubiecto conſiſtit in vno: ⁊ eodem tempore in fieri: et in facio eſſe? ſolutio in .18.

De ſtidi
bus luxu-
rie p̄ prin-
cipia.

De questionibus luxurie per regulas.

De qstio-
ne luxu-
rie per re-
glas.

Quare luxuria citi⁹ incipitur
p^{er} imaginatiua^m q^{uam} p^{er} sensiti-
ua^m: cui⁹ sua signa sunt sensiti-
ua^m? Solutio in regula b. q.
ritur / quid est luxuria? So-

lutio in prima specie c. ¶ Querit^{ur} / vtrum
luxuria agat per suas speciem⁹? Solutio
in secunda specie c. ¶ Queritur / luxuria
vbi est peccatum intemum: et vbi instan-
taneum / et in instant^{er} et vbi est in succesa-
tione? Solutio in tertia specie c. ¶ Qua-
re luxuria habet in homine luxurioso ta^m
magnam potestatem? Et respondendū
est ex eo quia suus habitus est. Solutio
in quarta specie c. ¶ Cum luxuria sit
habitus causans malum magnum: qua-
re dicit^{ur} q^{uod} ipsa nihil est? Solutio in
prima specie d. ¶ Queritur / vtrum luxuria
dependeat a monstruitate morali? So-
lutio in secunda specie d. ¶ Querit^{ur} / vtrū
homo sit luxurie et contra? Solutio in
tertia specie d. queritur / quare luxuria
est: et est dicendū q^{uod} ipsa est quia sua cau-
sa sua est: Et vade ad primam speciem e.
queritur / quare luxuria est habitus pu-
uatiuus: cum sit instrumentum subiecti
in quo est? Solutio in secunda specie e.
¶ Utrum luxuria habeat quantitatem co-
tinuā? Solutio in prima specie f. ¶ Utrum
luxuria corrumpatur / corrumpeo act^{us}
suos? Solutio in secunda specie f. quare
est prima qualitas luxurie? Solutio in
prima specie g. ¶ Que est secunda luxu-
rie qualitas? Solutio in secunda specie
g. queritur / per quem modum luxu-
ria est in tempore? Solutio in regula h.
¶ Queritur / luxuria vbi causat suas spe-
cies? Solutio in regula i. queritur / luxu-
ria quomodo est? Solutio in prima re-
gula k. queritur / luxuria cum quo est?
Solutio in secunda regula l. queritur /
luxuria cum quo generatur: et cum quo
corrumpitur: et respondendū est q^{uod} ipsa
generatur cum corruptione castitatis:
et corrumpitur cum castitatis generatio-
ne. queritur / quid est remediū luxurie?
et est respondendū q^{uod} est recordari sepe
ea que de ipsa dicta sunt: imaginari pe-
nas infernales: et gloriam celestialem.

De questionibus
superbie per prin-
cipia.

Tru^m superbia sit causa su-
perbitu^m: sicut hūilitas hu-
milu^m: Et respondendū ē q^{uod}
sic: eo q^{uod} sunt habit^{us} tri-
querit^{ur} / an supbia ascenden-
do descendit? Solutio in. 1.

pagarpho. querit^{ur} / an supbia minouificat
iubictum suum: cum ipsa appetat ipm
esse magnum? Solutio in secundo. qua-
re superbia est inimica subiecto in quo
est? Solutio in tertio. querit^{ur} / quare po-
testas superbie contra potestatem qu^{am}
militati⁹ stare non potest: ad q^{uod} dicendū
est ex eo q^{uod} superbia est habitus priuati-
uus: hūilitas autē positiuus. ¶ Utrū
superbia sit habitus iuper⁹? p^{ro} credere: et
descendat per intelligere? Solutio in. 5.
queritur / q^{uare} est homo superbus: et q^{uare}
per superbia descendat: et q^{uare} per uelle
descendat? Solutio in. 6. ¶ Utrū supbia
sit per credere aut per intelligere? So-
lutio in sepumo. ¶ Utrum superbia sit
de genere virtutū? Solutio in octauo.
queritur / quare homo superbus nō des-
cendit? Respondendū est per hoc q^{uod} hūmi-
lis quietat: vnde in. 9. querit^{ur} / quare hō
superb⁹ nō distinguit: et respondendū ē
p^{ro} hoc q^{uod} nō cognoscit semetipsum: et v-
de in. 10. quare supbia h^{ab}et concordātia cū
oibus virtutib⁹: ex eo q^{uod} hūilitas cū oib⁹ vir-
tutibus concordat: et vde in vndecimo. q^{uare}
et supbia dicit virtutū? p^{ro}pter hoc q^{uod}
hūilitas contradicit oibus virtutib⁹: et solutio
in. 12. ¶ Utrū supbia sit occasio hūili-
tatis? Solutio in. 13. q^{uare} est cā q^{uare} supbia
descendit? Solutio in. 14. q^{uare} subiecta cui⁹
quo superbia ē nō quietat ob hoc quia
ipsum cū hūilitate dēscit? Solutio in. 15.
¶ Cū quo maior supbia cognouit^{ur}? So-
lutio in. 16. quare supbia nō vult sociu^m
equalē? Solutio: q^{uod} humilitas vult illuz:
et vade ad. 17. ¶ Utrū superbia sit mag-
gis per sensum q^{uam} p^{er} intellectum:posito
tamē q^{uod} intellectus credat? Solutio in. 18.

De questionibus superbie
per regulas.

Querit^{ur} / in qua potētia afe
superbia est: inferius et i
qua superius? Solutio i
regla b. ¶ Queritur / q^{uod}
est superbia? Solutio in
prima specie c. ¶ Quare
superbia est peccatū spe-
cificum? Solutio in secunda specie c.
¶ Queritur / quid est supbia in alijs pec-
catis? Solutio in tertia specie c. quid h^{ab}

De qstio-
ne supbie
per regula-De qstio-
nib⁹ sup-
bie per regu-
las.

Undecima pars

superbia in subiecto in quo est? Solutio in. iij. specie c. ¶ Superbia de quibus est habitus privatiu? Solutio in prima specie d. Querit que sunt primarie species supbie: et que sunt secundarie? Solutio in scda specie d. ¶ Utrum superbus aliquo modo sit superbie? Solutio. dicendū est q sic: q ab ipa captū est. Et vade ad tertiam specie d. ¶ Quare est supbia? Solutio in prima specie e. ¶ Querit/ supbia quo tendit? Solutio in secunda specie e. ¶ Utrū superbia cū hūitate cōtinua corūpat? Solutio in prima specie f. ¶ Queritur quare superbia hz quantitates discretas? Solutio in scda specie f. ¶ Queritur que est prima passio supbie? Solutio in prima specie g. ¶ Querit que est appropriata passio superbie? Solutio in scda specie g. ¶ Querit superbia quido incipitur? Solutio in regula h. ¶ Supbia vbi causat suas species? Solutio i reglā i. ¶ Querit superbia quomodo est? Solutio in prima regula k. ¶ Querit superbia cum quo est? Solutio in scda regula k. ¶ Utrū superbia inheret alijs peccatis? Et dicendū est q sic. Ratio huius est: qz humilitas inheret alijs virtutib? ¶ Utrū superbia inest angelo maligno? Et dicendū est q sic: nā ipse inheret malo.

¶ Querit accidia p quē modū impedit bonū? Solutio in. xij. quare accidiosus semp est i labore? Solutio i. xv. querit qd est fons vitiosi? Solutio in. xvj. ¶ Querit per quē modū accidia est fortis? Solutio in. xvij. ¶ Querit minor accidia cui est propinquas? Solutio in. xvij.

De questionibus accidie per regulas.

¶ Querit accidia quare min? cognoscit qd aliud pctm? Solutio in regula b. ¶ Querit qd est accidia? Solutio i prima specie c. ¶ Correlatiua accidie a quo sūt? Solutio in scda specie c. ¶ Accidia qd est in alijs vitijs? Solutio i. iij. specie c. querit qd hz pigritia in bonis: et qd hz in malis? Solutio in. iij. specie c. ¶ Querit qre accidia est habit? priuatiu? Solutio in pma specie d. ¶ Accidia de qb? est? Solutio in secūda specie d. ¶ Utrū accidia sit ligamē accidiosi ad agendū malū? Solutio in. iij. specie d. ¶ Accidia quare agit per suam specie? Solutio in prima specie e. ¶ Querit quare est accidia? Solutio i scda specie e. ¶ Utrū accidia possit esse mixta cū alijs vitijs sine quātitate cōtinua? Solutio in prima specie f. quare accidia habet actus successions et nō sit punctualis? neqz linealis? Solutio i scda specie f. ¶ Querit que est propria qualitas accidie? Solutio in prima specie g. queritur que sunt passionē appropriate? Solutio in scda specie g. ¶ Accidiosus qñ vitur tempore? Solutio in regula h. querit accidia vbi est? Solutio in regula i. ¶ Accidia quomodo est genta? Solutio in prima regula k. ¶ Accidia cuz quibus efficitur? Solutio in secunda regula k. querit accidia a quo causatur magis / aut ab intellectu aut a voluntate? et est respondendū distinguendo: videlicet q ipsa causatur ab intellectu per pigritia: et a voluntate magis per sollicitudinez. Ratio huius est: quia intellectus in acquirēdo species laborat: voluntas aut nequaqz. ¶ Quare ociositas et sollicitudo sūt species accidie? Et respondendū est qz intellectus non habet inherēntiam ad verū propter pigritia: et ideo causat ociositātē: voluntas autem propter inherēntiā quā habet ad malū/ causat sollicitudine.

De qstio: nibus accidie per regulas.

De questionibus accidie per principia. 74

De qstio: nib? accidie p principia.

¶ Querit vtrū accidia habeat p suā naturā acidibilia: sicut sollicitudo sollicitabilia? Et respondendū est q sic: vt habeant cum quib? sint cōtrarie. ¶ Queritur/ vtrum accidiosus rōne sue malicie sit accidiosus? Solutio in primo paragrafo. ¶ Querit q accidia ambit pigritia et sollicitudine? Solutio in scdo. ¶ Querit accidia cū quib? durat? Solutio in tertio. ¶ Quare homo volens agere bonū/ est negligēs? Solutio in. iij. ¶ Quare intellectus sub habitu accidie ignorat eam? Solutio in. v. Cū volūtas sit creata ad diligēdū bonū: qre odit illud? Solutio i. vi. ¶ Quare accidia indicat diligentia p vitio? Solutio in. viij. ¶ Quare accidia in veritate est pigra? Solutio in. viij. ¶ Quare accidiosus delectat in malis: et pigra in bonis? Solutio in. ix. quare accidia est inimica sciētie? Solutio in x. querit accidia quō agit p cōcordantiā? Solutio in. xi. ¶ Querit accidia cui est pstraria? Solutio in. xij. queritur pigritia quō se habeat in causis? Solutio in. xij.

De questionibus inuidie et primo per principia.

De q̄stio-
nib⁹ inui-
die: p̄mo
per princi-
pia.

Utrū iudicia habeat iudicia:
bilia sicut sensitiua sensibi-
lia? Ad q̄d dicitur est q̄ sic:
alioquin iudicia nō est p̄m
specifiū. Verūtāme s̄nsiti-
ua habet species naturali-
er: inuidia autē moraliter. ¶ Utrū ap-
petere bonum absolute sit bonū? Solu-
tio in primo paragrafo. ¶ Utrum ali-
qua virtus per se possit destruere inui-
diam? Solutio in sc̄do. ¶ Queritur per
quem modū deuinā inuidia? Solutio
in tertio. queritur cum quibus potesta-
tibus inuidia deuinetur? solutio in. iij. ¶
queritur que est cura cōtra inuidiā? so-
lutio in. v. ¶ Que est corruptio inuidie?
solutio in. vi. ¶ Inuidiosus utrū per q̄d
mutatur sui habitus pot esse virtuosus?
Solutio l. vii. ¶ Per quē modū inuidio-
sus seipm̄ decipit? Solutio in. viij. quare
inuidia non dat delectationē subiecto
in quo est? solutio in. ix. ¶ Querit per
quā modū inuidiosus in numerando vi-
tia/potest curari sua inuidia? solutio in
decimo. ¶ Intellectus per quem modū
agit contra inuidiam? solutio in vndeci-
mo. ¶ Inuidia et charitas cum quibus
habitus se habent? Solutio in. xij. ¶
Que est dispositio inuidie? Solutio
in. xij. ¶ Querit cum qua mensura de-
struitur mēsurā inuidie? solutio in. xiiij.
¶ Utrū inuidia possit causare quietem?
solutio in. xv. ¶ Cū qua maiortate ma-
iortas inuidie deuinetur? solutio l. xvi.
¶ Cum qua equalitate deuinēt equali-
tas inuidie? solutio in. xvij. ¶ Inuidio-
sus per quem modum se habet ad sua z
ad aliena? solutio in. xvij.

De questionibus inuidie per regulas.

Quare inuidia est generalis pec-
catū q̄ auaricia? Solutio i re-
gula d. ¶ Querit quid est in-
uidia? solutio in prima specie
c. inuidia cū q̄bus est hoc q̄d est? solutio
in sc̄da specie c. ¶ Inuidia quid est i suo
subiecto? solutio i. iij. specie c. querit/in-
uidia de quibus est peccatū specificū? so-
lutio in prima specie d. ¶ Inuidia de q̄-
bus est secūdarie? solutio in sc̄da specie
d. ¶ Utrum inuidia sit ignorantia intel-
lectus z maliuolentia voluntatis? solu-
tio in. iij. specie d. ¶ Inuidia q̄re est ef-
fectus? solutio in prima specie e. ¶ Utrū
inuidia sit inimica subiecti i quo est? so-
lutio in sc̄da specie e. ¶ Inuidia quanta

est? solutio in prima specie f. quare inui-
dia pot habere multos actus differētes
numero? solutio in. iij. specie f. ¶ Que ē
prima passio inuidie? solutio in. ij. specie
g. ¶ Querit q̄ est appropriata passio in-
uidie? solutio in. ij. specie g. ¶ Inuidia p̄
quē modū cōsistit in tpe. solutio in regu-
la h. ¶ Signa inuidie ubi sunt? solutio
in regula i. querit inuidia quō est? solu-
tio in prima regula k. ¶ Inuidia cū q̄d
signis cognoscit? solutio in. ij. regula k.
querit utrū inuidia descēdat ab intelle-
ctu aut a volūtate? et hūc dicendū est q̄
ab utroq; ab intellectu quāde rōne sup-
bie: sed a volūtate rōne auaricie. ¶ Utrū
memoria z unaginatō sit potētie cōes
inuidie? Cui dicēdū est q̄ sic: eo quia ip̄e
sunt potētie cōes intellectui z volūtati.

De questionibus ire et pri- mo per principia.

Utrum tot irascibilia sint
sub ira quot charitabilia
sunt sub charitate? Et di-
cimus q̄ nō. Sicut in na-
tura nō sūt tot monstruo-
sitates sicut p̄fectiōes. que-
ritur q̄d est remediū ire? solutio in prin-
cipio capituli siue in primo paragrafo
qui est idē. querit cū quo ira deuicitur?
solutio in. ij. ¶ Utrū actus ire sit sua du-
ratio? solutio in. iij. ¶ Potestas ire cum
qua p̄tate deuinēt? solutio i. iij. ¶ Per
quē modū prudentia vincit irā? solutio
in. v. ¶ Charitas per quē modum crescit
actū suū? solutio in. vi. ¶ Quomodo vo-
luntas transit de ira in virtutē? solutio
in. viij. ¶ Per quē modū irasci est supra
intelligere? solutio in. viij. ¶ Homo ira-
tus cū quo patitur: z cū quo resurgit ab
ira? solutio in. ix. quare homo iratus nō
distinguit inter sui malū z alterius ma-
lum? solutio in. x. ¶ Homo irat⁹ cū qui-
bus concordat: z cum quibus discordat?
solutio in. xi. querit que est dña ire? so-
lutio in. xij. ira cum quo generat: et cū
quo corrumpit? solutio in. xij. queritur
cum quo ira mensurat? solutio in. xiiij.
¶ Quare homo non quiescit cū ira? Res-
pondēdū est per hoc q̄ ira nō quiescit:
sed patientia: z vadē ad. xv. ¶ Que est
maior/aut patētia absoluta aut ira ab-
soluta? solutio in. xvi. ¶ Queritur quare
coequabilia sunt de genere ire? solutio
in. xvij. ¶ Que potest esse minor/aut pa-
tientia aut ira? solutio in. xvij.

De q̄stio-
nib⁹ ire et
primo per
principia.

De q̄stio-
nib⁹ inui-
die per re-
gulas.

Undecima pars.

De q̄stionib⁹ ire p regulas.

De q̄stio-
nib⁹ ire p
regulas.

MTrū ira sit general⁹ pec-
cati? Solutio in regula b.
Queritur quid est ira? So-
lutio in p̄ma specie. c. quare
ira est habit⁹ cōfusus? So-
lutio in sc̄da specie c. quid
ē ira i aia? solutio i. iij. specie c. Quare
ita q̄tio magis tangit? tanto magis mul-
tiplicat? Solutio in. iij. specie c. Quū
ira sit de seipsa? Solutio in p̄ma specie
d. Ira de q̄bus principijs est? Solutio
in. ij. specie d. Quū ira habeat dñum?
Solutio in. iij. specie d. Ira quare est
effectus? solutio in p̄ma specie e. Ira
quare est? solutio i. ij. specie c. quāta est
ira cōtinue in prima specie f. Ira quare
crefcit aut diminiuit actus suos: ex eo qz
irascibilia sunt species eius? z vide in se-
cunda specie f. Utrum furor sit p̄ma
passio ire? Solutio in prima specie g.
que sunt secundarie passiones ire? Solutio
in. ij. specie g. Per quē modū ira cō-
sistit in tpe? Et dicim⁹ qz per suā q̄tita-
tem est indivisibilis: z per discretā per
quā crefcit aut decrefcit actus suos suc-
cessive. z vade ad regulā h. Ira vbi ē?
Solutio in regula i. Ira quō est? So-
lutio in p̄ma reglā k. Querit ira cū q̄
est? solutio in. ij. reglā k. querit q̄ ē ma-
teria ire? Ad qd̄ dicēdū est qz irascibilia,
que ē forma ire? ad qd̄ dicēdū est qz iras-
cibilia cū qua mouet irascibilia. quāta
est actus ire? dicēdū est qz irasci qui est
ortus ab actione. z passione.

De questionibus falsitatis per principia.

De q̄stio-
nib⁹ falsi-
tatis p̄n-
cipia.

Querit vtrū falsitas habeat
tot falsificabilia quot le-
galitas hz legabilia. Et re-
spondēdū est qz non: qz falsi-
tatis est habitus priuati⁹
legalitas autem positiuus.
Utrum homo fallus possit tantū falsi-
ficare q̄tum homo legalis verificare?
Et dicēdū est qz nō: eo qz bonitas est ha-
bitus legalitatis: malicia aut falsitatis?
Et solutio ē in p̄mo paragrafo. Falsi-
tatis cum quo cognoscit? solutio in sc̄do.
Falsitas cū quo corumpit? solutio in
iij. Falsitas cū quo habet posse? Solu-
tio in. iij. querit: falsitas cū quo decipit
intellectū? solutio i. v. Quod est signū
falsitatis? solutio in. vi. Utruz ypocti-
sis sit habitus falsitatis? Solutio i. viij.

Quare falsitas cognoscitur? Solutio
in. viij. Per quēz modū delectationes
pene sunt signa falsitatis? Solutio i. x.
Utrum falsitas cōfundat differentias
vt ipsa non cognoscatur? Solutio in. x.
Queritur falsitas quomodo decipit
imaginationē? Solutio in. xi. Cū quo
falsitas deprehendit? solutio in. xij. quo-
modo per principia causalia falsitas co-
gnoscitur? Solutio in. xij. Per quem
modū mediū est signū falsitatis? Solutio
in. xij. Falsitas per quēz modum
apprehendit? Solutio in. xij. Maior
falsitas cum qua maioriore cognoscit?
Solutio in. xvi. Equalitas per quēz mo-
dum est signū falsitatis? solutio in. xvij.
Utrū mendacium sit licitū: aut maior
veritas sciri possit? Et respondēdū est
qz sic: posito tamen qz falsitas non sit cō-
sed occasio. Et vade ad. xvij.

De questionibus falsitatis per regulas.

Vtrum falsitas sit ita fortis
in cōtatione sicut legalitas?
Et respondēdū est qz nō:
eo qz fortitudo que est vir-
tus/ concordat cum legalita-
tate. Et vade ad regulāz b.
Falsitas qd̄ est? Solutio in p̄ma spe-
cie c. Essentia falsitatis cū quibus est?
Solutio in sc̄da specie c. Quid est falsi-
tatis in alijs habitibus? Solutio in. iij.
specie c. Querit/ aptitudo falsitatis p̄
quem modū est? solutio in. iij. specie c.
Quod est principium primitiuū falsi-
tatis? solutio in prima specie d. Utruz
falsitas agat per suam speciem? solutio
in sc̄da specie d. Falsitas a quo depē-
det plus/ aut a voluntate aut ab intelle-
ctu? Ad qd̄ dicēdum est qz a voluntate
tanq̄ a causa: ab intellectu autem tanq̄
ab instrumento: et vide in tertia spe-
cie d. Que est causa falsitatis? Solutio
in prima specie e. Falsitas ad quē ter-
minum tendit? Solutio in sc̄da specie e.
Falsitas quanta est continue? Solutio
in prima specie f. Que est materia
augmentatiōis z diminutiōis falsitatis.
Solutio i sc̄da specie f. Que est p̄-
maria passio falsitatis? solutio i p̄ma spe-
cie g. Que est secundaria passio falsita-
tis. solutio in sc̄da specie g. Utrum fal-
sitas cum sua discreta quantitate sit in
successione cum continua in subiecto in
quo est. solutio i reglā h. Falsitas vbi
est, solutio in regula i. Falsitas, quo

De q̄stio-
nib⁹ falsi-
tatis per
regulas.

modo est? Solutio in prima regula k.
¶ Falitas cum quo est? Solutio in scda
regla k. ¶ Querit cui repugnat magis
falitas/au prudentie aut charitati? Et
respondendū est qd charitati tanq; agno:
et prudentie tanq; leoni. ¶ Falitas cui
impugnat magis/aut imaginationi aut
sensui? Et dicendū est qd imaginationi cū
mendacio: sed sensui cum ypocriti.

De questionibus inconstan- tie per principia.

Mtrum incōstātia habeat
species sicut cōstātia? Et
respondendū est qd sic alio:
quin non posset esse habi-
tus mal' z mendax/ z hu-
iusmodi. ¶ Quare inco-
stātia est pctm? Solutio in pncipio ca-
pituli inconstantie/ siue in primo para-
grapho: Inconstantia cū quo deuincit?
Solutio in scdo. ¶ Quare cōstātia cor-
rumpitur? Solutio in. iij. ¶ Quare pote-
stas incōstātie non pōt ptra potestātē
cōstātie: ex eo qd pās pstantie cōuenit
cū esse: incōstātie aut cū nō esse: z vide
in. iij. Et in isto passu cognoscit intelle-
ctus qua de cā hō pōt resurgere a pctō.
¶ Quare incōstātia debilitat intelle-
ctū: ex eo qd ipsa est habitus alteratio-
nis: z vide in. v. ¶ Quare incōstātia
aliquo mō nō est amabilis? Solutio l. vj.
¶ Qd est signum cōstātie? Solutio in
vj. ¶ Utrū veritas sit cōis cōstātie z in-
cōstātie? Solutio in. viij. ¶ Quare incō-
stātia est de genere labous. ppter hoc
qd cōstātia est de genere quietis: z vi-
de. x. ¶ Quid agit incōstātia p differē-
tiam? Solutio in. x. ¶ Per quē modū con-
cordātia est signū incōstātie? Solutio in
xi. ¶ Per quē modū prudētia est inimi-
ca incōstātie? Solutio in. xij. ¶ Quā-
re incōstātia est posterius? Solutio in
xij. ¶ Quare pseuerātia est inimica in-
cōstātie? Solutio in. xiiij. ¶ Utrūq; sint
possi esse cōis cōstātie z incōstātie? So-
lutio in. xv. ¶ Quare maior incōstātia
non pōt esse supia maiorē cōstātia: ex
eo qd esse antecedens nō esse aut conse-
quens: z vide in. xvj. ¶ Cōstātia z in-
cōstātia per quē modū sunt equalē? So-
lutio in. xvij. ¶ Quare cōstātia faci-
liter deuincit? Solutio in. xvij.

De questionibus inconstan- tie per regulas.

Querit inconstantia cuius qua
potentia anime est magis
connexa? Solutio in regula
b. ¶ Quid est inconstan-
tia? Solutio in prima spe-
cie c. ¶ Inconstantia cū quo
est pctm specificū? Solutio in scda specie
c. ¶ Inconstantia qd est in potētis dolo:
solutio in. iij. specie c. quid habet inco-
stātia in volūtate z in intellectu? Solutio
in. iij. specie c. ¶ Utrū essentia inco-
stātie descendat ab alia essentia? So-
lutio in pma specie d. ¶ Inconstātia ex
quibus principijs specificis est? Solutio
in scda specie d. ¶ Cuius est inconstan-
tia? Solutio in tertia specie d. ¶ Que si-
militudo consistit inter habitus morales
et habitus naturales? Solutio in prima
specie e. ¶ Queritur per quem modum
intellectus cognoscit qd peccatum nihil
est? Solutio in secūda specie e. ¶ Quā-
titas inconstantie cum qua mensura
mensuratur? Solutio in prima specie f.
¶ Quantitas incōstātie in qua portātia
est? Solutio in scda specie f. que est passio
prima incōstātie? Solutio in prima spe-
cie g. que est secundaria passio incōstā-
tie: z que est suā dispositio? Solutio in se-
cūda specie fi. ¶ Per quē modū inco-
stātia consistit in tempore? Solutio in re-
gula h. ¶ Inconstantia vbi est? Solutio
in regula i. ¶ Inconstantia quomodo
est? Solutio in regula k. ¶ Inconstantia
cū quo est? Solutio in secūda regula k.
¶ Queritur/ cōstātia cum quibus vir-
tutibus pugnat maxime contra inco-
stātia: z respondendū est qd cū forti-
tudine spei z charitatis. ¶ Queritur in-
cōstātia cum quibus vitijs pugnat ma-
gis contra cōstātia? ad qd dicendū est
qd cum auaricia/ superbia z gula. ¶ Di-
scimus de questionibus istis vitorum: z etiā
de nouem subiectis: z data est doctrina
per quem modū possunt solui questio-
nes supradicte z etiam peregrine: tenē-
do modum quem tenuimus.

De questionibus vndecime partis principalis huius libri que est de applicatione ad cen- tum formas.

In parte ista faciētur qstio-
nes z solutiones eaz trans-
mittentur ad rubricas seu ca-
pitula q sunt in decima par-
te implicare: quas solutiones

De qstio-
nibus inco-
stātie per
regulas.

De qstio-
nibus vnde-
cime pris
cipialis
huius libri
q est de ap-
plicatione
ad centum
formas.

Undecima pars.

dimittimus intellectui bene intuenti. **¶** Adhuc supra quodlibet capitulum facimus multas questiones: et quilibet solutio in quolibet paragrafo erit implicata / secundum quod textus et copetit: videlicet prima questio ad primum paragrafum: et secunda ad secundum: et ita transmittetur. Non autem nominabimus siue assignabimus paragrafum cum breuitatis: sed si fine questiones et solutiones transmittimus ad capitulum siue rubricam: verumtamen alias quas questiones proponimus confestim soluerem.

De questionibus per explicitum et implicitum. 77

De questionibus per explicitum et implicitum.

Queritur / per quem modum sunt applicandæ per explicitum et implicitum. **¶** Quod applicatur ad questionem istam termini: **¶** Vtrum deus sit. **¶** Quod applicatur ad questionem istam termini: **¶** Vtrum deus sit eternus. **¶** Quod applicatur ad istam questionem: **¶** Vtrum sit bonum quod deus sit intantum infinitus per suam magnitudinem / sicut per suam eternitatem. **¶** Quod applicatur ad propositum: **¶** Vtrum deus sit magis actus per suum intellectum / quam per suam eternitatem. **¶** Quomodo applicatur ad propositum istam principia: **¶** Videlicet **¶** Vtrum deus sit infinitus: **¶** vade ad decimam partem huius libri ad rubricam per explicitum et implicitum / in qua solutiones harum questionum sunt implicite.

De questionibus per abstractum et concretum. 77

De questionibus per abstractum et concretum.

Queritur / quomodo fit applicatio principiorum per abstractum et concretum. **¶** Et respondendum est quod per quattuor modos notatos in decima parte huius libri / et predicta rubrica. **¶** Per primum modum: sicut si queratur: **¶** Vtrum ignis et igneitas differunt: applicetur ad bonitatem et magnitudinem etc. cum correlatiuis eorum: et apparebit differentia inter abstractum et concretum. **¶** Per secundum: **¶** Vtrum inter quantitatem et quantum sit differentia: applicetur bonitas accidentalium per abstractum / et bonum morale per concretum quod est quantum. **¶** Per tertium: **¶** Vtrum inter caliditatem et calidum sit differentia: **¶** Ad hoc applicetur bonitas substantialis ad calidum: et applicetur bonum accidentale per quantum: **¶** Vtrum inter albe-

dinem et album sit differentia: **¶** Applicetur bonitas accidentalium ad albedinem: et bonum substantiale ad album: sicut ad hominem album qui est substantia: **¶** Et vade ad decimam partem ad rubricam supra signatam.

De questionibus applicationis prime figure. 77

Vtrum de deo possit fieri per batio separata a pbatione propter quid per equiparationem: et quod ut cum dicitur: **¶** Vtrum in deo bonitas et magnitudo conuertantur? **¶** Ad istam questionem applicentur eternitas / potestas etc. cum suis definitionibus et cum suis correlatiuis earum per regulam c. significatus: **¶** ut fiat circulatorum subiecti et predicati: **¶** vade ad applicationem prime figure.

De questionibus applicationis prime figure.

De questionibus applicationis secunde figure. 77

Queritur / quomodo fit applicatio ad secundam figuram: sicut si queratur: **¶** Vtrum sit differentia inter bonitatem et bonitatem: applicetur termini questionis ad scalam differentie. **¶** Alteri si queratur que sunt principia generalissima subalterna et specialissima. **¶** Tertiis si queratur per quem modum secunda figura est applicabilis siue seruies prelo si: **¶** vade ad applicationem secunde figure.

De questionibus applicationis secunde figure.

De questionibus applicationis tertie figure. 77

Si queratur: **¶** Vtrum bonitas sit magna sine concordantia: aut vtrum bonitas possit habere concordantiam sine differentia: aut quomodo correlatiuis bonitatis: applicentur ad cameram b. c. et teneatur hoc quod per signa camere significatur: **¶** vade ad applicationem tertie figure.

De questionibus applicationis tertie figure.

De questionibus applicationis quarte figure. 77

Si queratur: **¶** Vtrum diuina bonitas sit ita magna: sicut diuina eternitas: et vtrum deus sit ita potens per suam potestatem sicut per suum intellectum suum voluntatem: applicentur termini prime questionis

De questionibus applicationis quarte figure.

nis ad camerā b. c. d. Et termini secunde
qōnis ad camerā e. f. g. Et teneatur hoc
qđ littere camerarū significat: et vade
ad applicationem quarte figure.

De questionibus applica- tionis diffinitionum. 78

S Queratur aliquid de aliquo:
applicetur hoc de quo querit
ad diffinitione: videlicet diffi-
nitione cum: et concludere de ipso per suam
diffinitione: sicut si queratur. Verū deus
habeat actū infinitū. Deus est ens infi-
nitum: ergo deus non est infinitus sine
actu infinito. Et sic de alijs. Et vade ad
applicationem diffinitionum.

De questionibus applica- tionis per regulas. 78

S Queratur aliqđ dubiū: appli-
cetur illud ad regulas cum sua
diffinitione: et dicatur per oēs
regulas: et tūc tale dubiū declarabit per
regulas et species earū: et sua declaratio
faciet tale dubiū trāsire ad affirmatio-
nem vel ad negationē. Et ista reglā ē infalli-
bilis: sicut signū qđ vere et infallibiliter si-
gnificat hoc cum? est signū. idē exēplū da-
tur in nouem subiectis: et vade ad appli-
cationem regularum.

De questionibus applica- tionis tabule. 78

S Queratur: verum sit actus in-
finitus et eternus: applicet ad
primā columnā: et querat per
regulā e. Quid est actus infinitus: et qđ
est in bonitate per diffinitionē bonitatis:
et quid est in magnitudine per diffinitionē
magnitudinis: et quid est in eternitate
per diffinitionē eternitatis. Et hoc per
tertiā speciem regle e. significatū ē: post cō-
cludit scđ hoc qđ sic significat. Et sic de
alijs. Et vade ad applicationē tabule.

De questionibus applica- tionis et euacuationis. iij. figure. 79

A pplicatio euacuationis tertie
figure fit isto modo: videlicet
qđ si in questione bonitas est
vnus terminus: et magnitudo alius ter-
minus: aut si bonitas est vnus terminus

et concordantia est alius terminus: et sic de
alijs: applicet questio ad camerā b. c. et
euacuet ista camera scđz modū d. atūm
euacuatione tertie figure: et appli cetur,
que hauriunt ab ipsa camera ad p. posi-
tum: et vade ad applicationem euacua-
tionis tertie figure.

De questionibus applica- tionis et multiplicationis. iij. figure. 79

Q uerit per quē modū ad vnā
et eādē cōclusionē scit hō inue-
nire. Et rōnes. ¶ Querit quō
inuenit mediū inter subiectū et predica-
tum ad faciēdū syllogismū. Quō maior
et minor. p. positiones syllogismi pbanf.
Quō soluunt fallacie per istā artē. Quō
alie scie per istā artē facilius addisci pnt.
Et vade ad applicationē quarte figure.

De qstio-
nibus appli-
cationis et
multipli-
cationis
iij. figure

De questionibus applica- tionis et mixtionis p. incipiorū et regularum. 79

Q ueritur quō principū cū prin-
cipio misset ad soluēdas que-
stiones. quō principia et regle mo-
scenf ad soluēdū qōnes. qrit per quē modū
principia implicata applicant ad prin-
cipia explicita: sicut cētū forme: aut alie
forme peregrine: vade ad applicationē
mixtionis principiorū et regularum.

De qstio-
nibus appli-
cationis et
mixtionis
principiorū
et regularū

De questionibus applica- tionis nouem subiecto:um. 79

Q uerit si qstio ē de deo / aut de
angelo / aut de celo / aut de ho-
mie / aut de imaginatiua / aut
de sensitiua / aut vegetatiua / aut eleme-
ntariua / aut de moralibus / ad qđ lo: vide-
licet recurrere: et solutionē inuenire: va-
de ad applicationē nouē subiecto:um.

De qstio-
nibus appli-
cationis no-
uem sub-
iecto:um.

De questionibus applica- tionis centum formarum: et pi- mo de entitate. 79

Q uerit qđ est entitas. Querit
qđ est cōcretū entitatis. Que
est differētia inter entitatē et
ens. Et rñdēdū est per scđam speciem regle

De qstio-
nibus appli-
cationis cē-
tū forma-
rum: et pi-
mo de en-
titate.

De qstio-
nibus appli-
cationis dif-
finitionū.

De qstio-
nibus appli-
cationis p
regulas.

De qstio-
nibus appli-
cationis ta-
bule.

De qstio-
nibus appli-
cationis et
euacua-
tionis. iij.
figure.

Un decima pars

est quā sunt concretā. Hoc idē dici pōt
pe scōam speciē regle d. 7 p. primā e. Et
vade ad centum formas ad primum ca-
pitulum entitatis.

De questi onibus essentie. 79

De q̄stio-
nib' essen-
tie.

Trū entitas essentia cōvertā-
tur? Et rñdendū est q̄ sic: alio-
quin eē z inter nō puerterētur.
¶ Utrūz ens essentiam z esse
sit differētia? vade ad centū formas ad
capitulum de essentia.

De questionibus bonitatis. 79

De q̄stio-
nib' boni-
tatis.

Querit qd est vnitās? Quare
ista bonitas est vna? Quare
ista magnitudo est vna? vtrū
in creatis bonitas/ magnitudo re. differ-
runt? Et si differāt, querit quare differ-
rant? ad qd rñdendū est vt vnitās sit vna
in multis vnitatibus: sicut differētia
multis differētib' numero. ¶ Quid est
concretū vnitatis? et si dicat vnu esse: q-
ro quare est suū concretū. Respondeo vt
vnitas habeat subiectum in quo sit sub-
stentata: z vt differētia possit sic intrare
inter vnitatē z vnu: sicut inter essentiam
z esse: z vade ad tertium capitulum qd
est de vnitatē.

De q̄stionib' pluralitatis. 79

De q̄stio-
nib' plura-
litate.

Querit qd ē plālitās? ¶ Quid
est fons pluralitatis? quid ē
causa differētia bonitatis et
magnitudinis re. ¶ Quid est concretū
pluralitatis? vade ad quartū capitulū
qd est de pluralitate.

80 De questionibus nature.

De q̄stio-
nib' natu-
re.

Querit qd est natura? ¶ Utrūz
aliq̄ p̄cipia substātia sint
naturalia? Et rñdendū est q̄
sic: vt p̄z per scōam speciē regle c. quod
ē p̄cretū nature. ¶ Natura cū quib' ē
mixta? vade ad. v. caplm qd ē de natura.

80 De questionibus generis.

De q̄stio-
nib' gene-
ris.

Querit qd est genus? Genus
qd' p̄m: p̄p̄s est applicabi-
le. ¶ Utrū bonū absolutū sit
genus? z sic de magno re. ¶ Utrū bonū

tas sit magis generalis substantialiter
q̄ accidentaliter? z rñdendū est q̄ sic. Boni-
tas em̄ per substantialiter est p̄m: per ac-
ciden' autem per posterius. ¶ Utrū gen' sit
ens reale extra aiām? Et rñdendū ē
q̄ sic: nā aliter aiā crearet differētia in-
ter speciem z species: qd est impossibile.
¶ Utrū brutū aiā possit imaginari gen-
us: z rñdendū est q̄ nō: aliter em̄ face-
ret sciam. ¶ Adhuc etiā qd imaginatio
nō attingit obiectū abstractū cū linea/ fi-
gura/ colore: z sic de alijs imagnationi-
bus: sed ipsa cōcretū attingit: sed ipsum
concretū attingit cum ipis: z vade ad. vii.
capitulū qd est de genere.

80 De questionibus speciei.

Uerit qd est species? Spe-
cies ad que loca hui' artis
est applicabilis? forma per
que modū agit per suā spe-
ciem. ¶ Utrū species sit ens
reale extra aiām? ¶ Utrū
genus sine specie possit p̄cipare cū in-
diuiduo? Quid est concretūz specie. que
est differētia inter speciē naturalem et
moralē: que sūt species s̄m̄tū z vnitōz?
vade ad. vii. caplm qd est de specie.

De q̄stio-
nib' spe-
ciei.

80 De q̄stioib' indiuiduitatis.

Querit qd ē indiuiduitas? quō
indiuiduitas est diffinibilis?
¶ Que sunt correlatiua indi-
uiduitatis: quare indiuiduū est indiui-
sibile? ¶ Utrū indiuiduum esset ex-
tra aiām? quare correlatiua indiui-
duitatis nō sunt sensibilia. quid ē p̄cretū
indiuiduitatis: ex eo qd indiuiduitas hz
p̄creta indiuisibilia? vade ad. viii. caplz
qd est de indiuiduitate.

De q̄stio-
nib' indiui-
duitatis.

80 De questionibus pprietatis.

Querit qd ē pprietās? ¶ Pro-
prietās p̄ que modū est p̄cipi-
tūz iplicitūz hac arte? ¶ Dif-
finitio pprietatis ad quā regulā est appli-
cabilis? Quare pprietās est rō pp̄io: cū
ipm p̄ducit pp̄iūz? ¶ Utrū pprietās sit
cā appropriādi: sicut differētia differēdi.
Cōcretūz pprietatis ex qd' ē? ¶ Proprie-
tas quō se hz in naturalib' z moralibus.
¶ Proprietās p̄ que modū est cā sciaz?
Et sic de mechaniciis? vade ad nonū ca-
pitulum quod est de proprietate.

De q̄stio-
nib' pprie-
tatis.

De questionibus simpliciter.

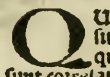
De questionibus simpliciter.

Uerit quid est simplicitas. Simplicitas cui est causa simpliciter quod est applicabilis. Que sunt correlatiua simplicitatis? vade ad x. cap. quod est de simplicitate.

De questionibus compositionis.

De questionibus compositionis.

Uerit quid est compositio? Compositio quod est applicabilis? querit vtrum oritur compositio? que sunt correlatiua compositio? vtrum compositio possit esse in composito? posito quod sua principia simplicia non sint in subiecto essentialiter? vtrum dicitur est quod non: eo quod compositum non haberet aliud quod esset: et correlatiua compositionis et scda species d. et prima e. in mundo non essent: vade ad. xj. caplm quod est de compositione.

De questionibus forme.

De questionibus forme.

Uerit quid est forma? Forma quibus principijs est applicabilis? Que est differentia inter formam creatam et incretam? vtrum forma habeat correlatiua? que ratio est de ratione forme? vtrum forma possit agere extra sua correlatiua? quare forma est extra sensum? Quod est concretus forme? que sensibilia sunt signa forme? vade ad. xij. capitulum quod est de forma.

De questionibus materie.

De questionibus materie.

Uerit quid est materia. Materia quibus principijs huius oritur applicabilis? vtrum materia habeat correlatiua? ad quod dicendum est quod non: nam ipsa iam esset de genere actionis? Concretus materie ex quibus est? Quis est vniuersalis fons materie? vade ad. xij. caplm quod est de materia.

De questionibus substantie.

De questionibus substantie.

Uerit quid est substantia. Substantia quibus principijs est applicabilis. vtrum substantia habeat correlatiua. vtrum ois substantia creata sit composita ex forma et materia. quod est concretum substantie. quare substancia

na est per se existens. Et videndum est ex quo per se forma est agens: et per materiam est patiens: et per coniunctionem eorum est composita. quare substantia substans accidens et eo quod sine ipsis esse non potest: nec agere. vtrum substantia sit sensibilis. Et videndum quod non: nam sensus non potest tantum obiectare cum accidens? vtrum substantia est. Et vade ad. xij. caplm de questionibus substantie.

De questionibus accidentis.

Uerit quid est accidens. Accidens vbi est applicabilis. vtrum accidens se habeat ad suum finem principaliter aut ad alium. Accidens a quo oritur. Quod est concretum accidentis. querit vtrum duplex sit accidens: videlicet vnum intrinsecum: aliud extrinsecum. vtrum sensus attingat accidens intrinsecum. vtrum imaginatio possit imaginari accidentis intrinsecum ab eis accidentibus extrinsecis siue sensibilibus. vtrum intellectus sine accidente intrinsecis et extrinsecis possit facere scientiam. Et vade ad. xv. capitulum quod est de accidente.

De questionibus accidentis.

De questionibus quantitatis.

Ueritur quid est quantitas. vade ad definitionem bonitatis: et diffinitio quantitates secundum modum diffinitionis bonitatis / dicendo sic. quantitas est ens ratione cuius estus estificat quantum. quantitas a quibus oritur. vtrum causa quantitates sit consequentia. Que sunt prime mensure quantitates. quid est preteritum quantitates. vade ad. xvj. caplm quod est de quantitate.

De questionibus quantitatis.

De questionibus qualitatis.

Diffinitio qualitatis per quem modum potest inueniri. vade ad definitionem bonitatis: et diffinitio ipsam secundum modum bonitatis / dicendo sic. qualitas est ens ratione cuius qualis agit quale. Qualitas cuius est habitus applicatus. qualitas in quibus est assuata. quod est concretum qualitatis. qualitas a quo oritur. Et quare est accidens. vade ad decimum septimum caplm quod est de qualitate.

De questionibus qualitatis.

Undecima pars.

8. De questionibus relationis.

De q̄stio-
bus rela-
tionis.

Queritur/relatio quibus ter-
minis ē applicabilis: vt hō
sciat ipsam diffinire? Quid
est relatus? Utrūz cōtractio
sit principū relatiōis? Utrū
principium sine correlatiuis possit esse
principium? Uade ad. 18. capitulum q̄d
est de relatione.

Tempus quid ē? Querit tē
pus quib⁹ p̄cipiū ē appli-
cabile? Tēp⁹ cū quo ē mul-
tiplicatū? Utrū motus sit si-
gnū tēporis? Quid ē cōcretū
tēp⁹? Uade ad. 23. capitulū
quod est de tempore.

De q̄stio-
bus tēp⁹.

8. De questionibus actionis.

De q̄stio-
bus actio-
nis.

Actio quib⁹ est applicabilis
vt sit terminus explicatus?
Utrū actio sit ratione cuius
agēs agit agibile? Utrū con-
cretū actiōis sit actionatū?
Cōcretū actiōis cū quibus est designa-
tum et declaratum? Uade ad. 19. capitu-
lum q̄d est de actione.

Locus quid ē? Loc⁹ ad que p̄-
cipia explicata ē applicabi-
lis? Utrū locus sit mobilis?
Loc⁹ a quib⁹ ouit⁹ q̄d ē con-
cretū loci? Utrū collocabile
z mobile sint signa loci? Et respondēdū
est q̄ sit? Uade ad. 24. capitulum quod
est de loco.

De q̄stio-
bus loci.

8. De questionibus passionis.

De que-
stioib⁹ pas-
sionis.

Passio quibus p̄cipiū est
applicabilis vt diffiniatur?
Utrū generabilitas sit fons
passiōis? Utrū passio sit ens
a quo ouit⁹ passus? Utrū pas-
sus sit concretum passionis? Passio per
quem modū est accidēs? Uade ad. 20. ca-
pitulū q̄d est de passione.

Motus ad que p̄cipia ē ap-
plicabilis? Correlatiua mo-
tus a quib⁹ correlatiuis ouit⁹
tur? Utrū nat⁹ correlatiuis
mot⁹ nascat⁹ mot⁹? Utrum
mot⁹ absolut⁹ sit innatus?
Utrū mot⁹ inat⁹ sit sensibilis? Utrū mo-
bile sit dispositio mot⁹? virū in cursu mo-
tus sit mouēs? z mot⁹? vtrū appetitus sit
cā mot⁹? virum celū mediante motu ha-
beat correlatiua? q̄d est cōcretus motus.
q̄ Utrū celū descat in motu aut i mobili?
vade ad. 25. capitulū q̄d est de motu.

De q̄stio-
bus mot⁹

8. De questionibus habitus.

De q̄stio-
bus habi-
tus.

Habitus per quem modum
est applicabilis ad p̄nci-
pia huius artis: vt cū ipsis
diffiniatur. per que modus
habitus naturalis z motus
lis differunt? Quid est concretū habit⁹
z quid habituct eum? Habitus a quo ouit⁹?
Utrum sit dare habitum intrinsecum z
extrinsecum? Uade ad. 21. capitulū q̄d
est de habitu.

Immobilitas quid est? immo-
bilitas quib⁹ p̄cipiū ē appli-
cabilis? Qd est incōcretum
immobilitatis? Que sunt cor-
relatiua immobilitatis? Im-
mobile q̄re ē immobile? querit⁹ / p̄ que mo-
dū aliq̄d mobile est immobile? Uade ad
26. capitulū q̄d est de immobilitate.

De q̄stio-
bus immo-
bilitatis.

8. De questionibus situs.

De q̄stio-
bus situs.

Situs quibus p̄ncipia hui⁹ ar-
tis est applicabilis: cū quo pōt
diffiniri? Utrū sit⁹ sit accidēs?
in quo correlatiua entū asse: uat⁹? Quid
est concretum situs? Situs a quo ouit⁹?
z ubi ē? Uade ad. 22. capitulū q̄d est de situs.

Instinct⁹ naturalis quid est? In-
stinct⁹ naturalis quib⁹ p̄nci-
piū ē applicabilis? Qd est
cōcretū instinet⁹ naturalis?
querit⁹ / q̄d ē ḡnialis fons / p̄
que quibet forma agit sc̄bz suā speciei? va-
de ad. 27. ca. q̄d est de instinet⁹ nature.

De q̄stio-
bus instin-
ctus natu-
re.

8. De questionibus temporis.

De questionibus appetitus
naturalis.

De q̄stio-
bus appe-
titus natu-
ralis.

Appetitus naturalis p̄ quez
modū diffiniri p̄t: Appete-
tus naturalis quibus princi-
pijs applicari p̄t? Quare
p̄ncipia generalia p̄cedūt
appetitū? Que sunt cause cōcreti appe-
titus? Utrū appetitus queſcit extra ap-
petibiles? Appetitus ex quo durat? Ap-
petitus ex quo crescit? Utrū appetitus
ſit mouens et motus? vade ad. 2. 8. capi-
tulum q̄d eſt de appetitu naturali.

87 De questionibus attractionis.

De q̄stio-
bus attra-
ctionis.

Atrahere diffinitio attractiois
quō fieri p̄t: Attractio ad
que p̄ncipia eſt applicabi-
lis: vtrum attractio aliquo
modo ſit de ḡne paſſionis?
Utrum attrahens attrahat attrahibile
extra ſuā eſſentiā? Attrahēs ex q̄ attra-
hit attractibile? quid eſt cōcretū attractio-
nis? vtrū attrahibile ſit ſubiectus attra-
ctionis: et ipſa ſit habitus attractibilis?
Quare eſt attractio? vtrū attrahēs attra-
hat p̄ ſuā ſpecie? Attractiones morales a
q̄b̄ attractio? deriuant? vade ad. 2. 9.
capitulū q̄d eſt de attractionibus.

87 De q̄stionibus receptionis.

De q̄stio-
bus rece-
ptionis.

Recipere q̄d eſt? Receptio ad
que p̄ncipia eſt applicabi-
lis? vtrū receptio reſpectu
ſuoz correlatiuoz ſit de ge-
nere actiois vel paſſionis?
querit̄ receptio vbi recipit
receptibile? de quo recipit illud? q̄re re-
cepit illud? vtrū recipiēs ſit de ḡne potē-
tie: et corruptibile de ḡne obiecti? Utrum
potētia moueat potētū? Q̄d eſt cōcretū recep-
tionis? Utrū ſit gen̄ generaliffimū et re-
ceptibile ſit ſubalternū? Et vtrū recepti-
bile hab. at ſpecies? vade ad. 30. capitu-
lum quod eſt de receptione.

87 De q̄stionibus fantasmatis.

De q̄stio-
bus fantas-
matis.

Fantasma quid eſt? fantasma
vtrū diffiniri poſſit? q̄b̄ princi-
pijs eſt applicabilis? Utrū
fantasmata ſunt in ſubiecto
in potētia p̄ poſſibile: aut in
obiecto p̄ materiā? potētia vbi recipit
fantasmata? vtrū fantasmata poſſint ge-
nerari ſine potētie paſſiōe? vtrū fantas-
mata ſunt in fieri p̄ ſenſum et imaginatio

nē ſine intellectu in facto eē? Per quem
modū generat̄ ſcietia ſiue meō? Per quē
modū idē fantasma recipit i diuerſo mo-
do an aia? Quare fantasma eſt magis ge-
nerale in hoīe q̄ in brutis? Utrū fanta-
ſmatū ſit ſubiectū ſiue concretū fantasmē?
vtrū fantasmātū ſit cōſtitutū ex ſimilitu-
dinib̄ p̄ncipiorū? Utrū fantasma ſit in
ſenſu? vade ad. 31. capitulum quod eſt de
fantasmate.

De questionibus plenitudinis. 83

Plenitudo q̄d eſt? Diffinitio
plenitudinis q̄b̄ p̄ncipia
eſt applicabilis? vtrū potē-
tia ſiue correlatiua poſſit
eſſe plena? vtrū elemētariū
abſq̄ eſſentijs elemētōz ſit
plenu? vtrū octoſitas ſit vacuitas potētie
q̄d eſt cōcretū plenitudinis? vtrū plenus
poſſit impleri cū nō plenis? vtrū correla-
tiua p̄ncipiorū ſunt genera plenuitū-
nis? vtrū plenus dicat eſſe et non plenus nō
eſſe? vtrū habitus poſitiuus ſit de gene-
re plenitudinis: et haberi p̄uatiū? d̄ ge-
nere vacuitatis? vtrum ḡnatio tēdat ad
plenu? et corruptio ad nō plenu? vade ad
32. capitulum q̄d eſt de plenitudine.

De q̄stio-
bus pleni-
tudinis.

De questionibus diffusionis. 87

Diffuſio q̄d eſt? Et ſua diffi-
nitio ad q̄ p̄ncipia eſt appli-
cabilis? Quot ſunt correla-
tiua diffuſiois? vtrū dicitur
ſine ſua diffuſione innata
poſſit ſe diffundere extra
aliā eſſentiā? vtrū diffuſum ſit ſubiectus
diffuſiois? et vtrū ipſa ſit habitus? Diffuſio
vtrū diffuſio ſignificet eſſentiā? vtrū dif-
fuſus ſignificet gen̄? et reſtrictio ſpecies?
vtrū diffuſio ſit cā largitiuus? et reſtrictio
auctiue? vade ad. 33. capitulum quod eſt
de diffuſione.

De q̄stio-
bus diffu-
ſionis.

De questionibus digestionis. 87

Digeſtio q̄d eſt? et ſua diffini-
tio q̄bus p̄ncipijs eſt appli-
cabilis? correlatiua digeſtio-
nis ad que correlatiua ſunt
applicabilia? Quod eſt con-
cretum ſiue ſubiectum digeſtionis? vtrū
ſpecies potentiuarum digerant et digerū-
tur. Et vtrum per eundem modum di-
gerūt in ſenſitiua: ſicut in vegetatiua
et imaginatiua: ſicut in ſenſitiua et irra-

De q̄stio-
bus dige-
ſtionis.

Undecima pars.

tionatiua: sicut in imaginatiua. yade ad 34. qd est de digestionem.

83 De questionibus expulsionis.

De q̄stio-
bus expul-
sionis.

Expulsio quid est? Et in quibus principijs sua definitio est applicabilis? Que sunt signa expulsionis? et in quibus subiecti ipsa signa consistunt? Utrū vnus fantasma expellit aliud fantasma: sicut in vegetatiua folium nouum expellit folium vetus? Utrū actus vnus habitus expellit alius actū alius habitus. Quod est concretus expulsio? Utrū peccatū expellatur a gratia diuina? Et respondendum est q̄ non. quia nunq̄ fuit in ipsa: sed expellit a peccatore p̄ ipsam. Uade ad. 35. capitulum quod est de expulsionem.

85 De q̄stionibus significationis.

De q̄stio-
bus signi-
ficationis

Significatio qd est? Et sua definitio quibus principijs est applicabilis? Utrū bonus sit signū bonitatis: et econuerso? Occultatio qd est? et sua definitio quibus principijs est applicabilis? Utrū occultatio sit signū occultationis? et econuerso? Utrū esse sit signū essentie? et econuerso? Utrū accidens sit signum substantie? et econuerso? Utrū magnitudo bonitatis sit signū bonitatis? et econuerso. ¶ Utrū vnū contrarium sit signum sui contrarij? et econuerso. ¶ Utrū imaginatio sine signo possit imaginari? et intellectus sine signo possit intelligere? Utrū actus sit signum potentie? Utrū affatus sit signum mentis? Utrū sensibile sit signum sensus. ¶ Utrū subiectum sit signum predicati? et econuerso. yade ad. 36. capitulum qd est de significationem.

87 De q̄stionibus pulchritudinis.

De q̄stio-
b^o pulchri-
tudinis.

Pulchritudo quid est? Et sua definitio quibus principijs est applicabilis. ¶ Utrū magnitudo sit pulchritudo bonitatis? Utrū correlatiuis sint pulchritudines bonitatis. ¶ Utrū virtutes morales sint pulchritudines. ¶ Utrū maioritas sit pulchritudo virtutis? Utrū vitia sint pulchritudines hominū? Utrū maioritas sit pulchritudo maioris legis. Utrū

dispositio et proportio sint pulchritudines. ¶ Utrū vltimus finis sit pulchritudo. yade ad. 37. capitulum quod est de pulchritudinem.

89 De questionibus nouitatis.

Nouitas quid est? Utrū effectus possit esse sine nouitate. ¶ Utrū tempus et locus possint esse sine nouitate? et econuerso? Quare scda nouitas antiquat primā nouitatem. ¶ Utrū infinitas et eternitas sint de genere nouitatis. ¶ Quare nobilitas consistit magis p̄ antiquitatē q̄ p̄ nouitatē. ¶ Quare noua placet hominibus: ex eo quia sumus in via. ¶ Utrū motus possit esse sine nouitate? Uade ad. 38. capitulum quod est de nouitate.

De que-
stionibus
nouitatis

87 De questionibus ydee.

Ydea qd est? Et sua definitio ydee quibus principijs est applicabilis? Utrū ydea eadem possit esse extra correlatiuos diuinos. ¶ Utrū nouitas sit effectus ydee. ¶ Utrū effectus ydee impediatur ipsam? Utrū finitum et nouum impediatur infinitum et eternum: et econuerso? Utrū ydeatus sit similitudo siue signum ydee? et utrum ydee sint infinite per causam et finite p̄ effectus? yade ad. 39. ca. qd est de ydea.

De q̄stio-
bus ydee.

De questionibus mathematicis.

Mathematica quid est? ¶ Utrū mathematica sit cā omnium scientiarum? ¶ Utrū mathematica sit signū ydearū. Quare mathematica est extra naturā: ex eo qd extra animam non est. ¶ Quare corpus est diuisibile in infinitum: ex eo quia mathematica est instrumentum infinitatis diuisionis? Quare mathematica est signum infinitatis? ¶ Utrū mathematica sit sicut habitus intellectus quo ad infinita intelligibilia: sicut fides quo ad infinita credibilia? yade ad. 40. capitulum quod est de mathematica.

De q̄stio-
b^o mathe-
mauce.

De questionibus entis
in potentia.

De q̄stio-
bus entis
in potētia

Na in potentia existens qd est: vtrū ens existens in potentia sit extra motū/ q̄ntitate z hmoi? Querit/ quomō generant accidētia: Utrum vnum accidēs oriā ab altero: sicut morā motu: z q̄ntitas a q̄ntitate: z huiusmodi. ¶ Per quē modū substantia outur ab altera substantia: vtrū accidēs ab alio accidēte: z accidēs a substantia: vade ad. 41. capitulū qd ē de ente in potentia.

84 De questionibus pūctēitatis

De q̄stio-
bus pun-
ctēitatis.

Unctēitas quid ē? ¶ Quare punctus est? ¶ Utrum punctus sit in sensu z imaginatio ne? ¶ Utrū solus intellectus attingit pūctū naturālē: cui punctus naturalis nunq̄ in sensu/nāq̄ in imaginatiōe? ¶ Querit/ cū quo intellectus facit de ipso scientiā? Quare punctus est indivisibilis? vade ad. 42. capitulum quod est de punctēitate.

84 De q̄stionibus linee.

De q̄stio-
bus linee.

Linea quid ē? Quare linea est secunda pars corporis? Utrum linea sit ex punctis? Que est prima pars corporis? ¶ Que sunt primitiue cause q̄ntitatis cōtinuēz discrete? ¶ Post q̄ linea non sit ex punctis: vtrū ipsa sit divisibilis? ¶ Que est cā lōgitudinis? Que est cā latitudinis? ¶ Sup̄ficies a q̄ causat: profunditas a q̄b' oriā. ¶ Que autem est in generatione/ aut rotunditas/ aut lōgitudō/ aut latitudo/ aut profunditas? Que sunt principia primitiua corporis? Quare circūferētia ē aliorū figurā? vade ad. 43. capitulū qd est de linea.

84 De questionibus trianguli.

De q̄stio-
bus trian-
guli.

Triangulus quid est? z vbi est triangulus naturalis? ¶ Per quem modū vnus āgulus triāguli regnat sup̄ alijs. ¶ Per quē modū triāgulus est assuatus in ḡnatio ne z corruptiōe? ¶ Querit/ āngulus triāguli ex quibus est cōpositus? i elementato: quot triāguli sunt assuati? Corpus ex quibus est plenu: vtrū aliqd sit in intellectu qd nunq̄ fuerit in sensu? vade ad 44. capi. qd est de triangulo.

De questionibus quadrāguli. 87

Quadrangulus quid est? Quadrangulus est divisibilis in quatuor āngulos rectos. Quadrangulus naturalis habet quattuor āngulos rectos. ¶ Per quē modū in elementatis sit multiplicatio naturalis? Quare in naturalibus prima multiplicatio sit p̄ lineā: z secūda p̄ āngulū acutū: z tertia p̄ āngulū rectū: z vltima p̄ circulū. ¶ Utrū in naturalibus punctus z circulus sint extremitates? Que cause sunt recititudinum z obliquitatum? vade ad. 45. capitulum quod est de quadrangulo.

De q̄stio-
bus q̄drā-
guli.

De questionibus circuli. 87

Circulus quid est? ¶ Quare circulus est vltima figura? ¶ Quare circulus continet in se omnes alias figuras ep̄stēue non econuerio? Que sunt p̄tes primitiue circuli? Circulus quare ē maior figura/ que esse potest? Utrū circulus sit signū infinitatis? vtrū motus circuli sit signū operis infiniti? vade ad. 46. capitulum quod est de circulo.

De q̄stio-
bus arcū.

De questionibus corporis. 87

Corpus quid est? Que sunt p̄tes corporis differentes specie? Utrū corpus sit ex pluribus speciebus cōstitutum? Quare corpus agit p̄ suam speciem? vtrum aliqua species sit ex pluribus speciebus cōstituta. Quare corpus tārdimō divisibile sit? ¶ Quare corpus h̄z q̄ntitatē cōtinuā z discretā? Quare vnū corp' terminat in alio corpore? ex q̄b' ē cōpositū? Quare octava sphaera nō est in loco? Quō corp' p̄stet in tpe/ loco z motu? ¶ Quare corpus ē finitū? vtrū l corp' sit mot' intrinsic' z extrinsec' vade ad. 47. capitulū qd est de corpore.

De q̄stio-
bus corp-
ris.

De questionibus figure. 87

Figura quid est? Figura p̄ quē modū est diuersimode sensibilis et imaginabilis? Figura ex quibus est? Utrum figura sit obiectum forme/ signum/ vel subiectiue. ma

De q̄stio-
bus figure

Undecima pars

terie. figura cui sensui est maius obie-
ctum: Utrum ata retineat sensibiles
per figurā post mortē: Uade ad. xlvij.
caplm qđ est de figura z cetera.

De questionibus generalium rectitudinum. 84

De qđstio-
bus gñā-
liū rectiu-
dinum.

Quare sunt sex rectitudines? et
quare sunt sex z nō plures/ne-
q; pauciores? Que sunt centri-
cauerne? Et virū motus esset
possibilis sine sex rectitudinibus? Utruz
rectitudines sex sint partes coessentialis
les ipsius motus? Utrū linea dyametrālis
sit vna rectitudo septē rectitudinū? Cuz
octaua sphaera sit corpus: quare non ha-
bet septem rectitudines/ ex eo qđ figura
octaua non habet in sua essentia lineam
diametrāle: Uade ad. xlvj. capitulum qđ
est de septem rectitudinibus.

De questionibus monstruo- sitas. 89

De qđstio-
bus mon-
struositas.

Monstruositas qđ ē? Utrū mō-
struositas sit diuinitio motus
in naturalibus? Utrū mōstruo-
sitas existat in medio habitus
positiui z priuatiui? Utrū possit dari ge-
neralis monstruositas a qua descendūt
mōstruositates particulares? Utrū mō-
struositas sit extra correlatiuos natura-
les: vade ad. l. caplm qđ est de mōstruo-
sitate. ¶ Adhuc qđ virū mōstruositas
sit a cōtingētibz: z dicendū est qđ sic: eo
qđ ipa nō hz rectū instinctū z appetitū.

89 De qđstionibus deriuationis.

De qđstio-
bus deri-
uationis.

Deriuatio qđ est? vtrum de-
riuuatio cōtineat in se corre-
latiua? Que sunt cause de-
riuationis? qui sunt effectus
deriuationis? Utrū motus
sit possibilis sine deriuatione? vtrum ex
dispositione z propositione sequat deri-
uatio? A quo z quomodo deriuant scle.
et sic querat de mechanicis: et vade ad
lv. capitulum qđ est de deriuatione.

84 De questionibus vmbre.

De qđstio-
bus vmb-
re.

Vmbra quid est? vtrū vmbra sit
habitus priuatiuus? Que est
causa vmbre? Color cuius est?

Et figura vmbre cuius est? Vmbra quo-
modo est? vtrum sit vna vmbra genera-
lis a qua descendant omnes vmbre par-
ticulares? Cū cristallus sit diaphanus:
quare est vmbrosus? Cum sol z luna sint
corpota dyaphana: quare luna est cor-
pus vmbrosus: sed sol non? Cum pecus-
lum sit dyaphanū: quare est vmbrosus.
vtrum monstruositas sit vmbra nature.
Utrum ignorantia sit vmbra intellectus
vtrū peccatum sit vmbra virtutis. vade
ad. lv. caplm qđ est de vmbra.

85 De questionibus speculi.

Speculum quid est. Quare spe-
culum recipit figuras: et vtrū
simpliciter non: vmbra speculi
a quo est. Que sunt principia vmbre spe-
culi. quare speculum integrū causat vnā
vmbra: z quando est diuisum / plures
eiusdem speciei. et respondendū est per
hoc qđ sua qđtitas est continua z diuisa.
vade ad. liij. caplm qđ est de speculo.

De qđstio-
bus specu-
li.

85 De questionibus coloris et colorati.

Color quid est. Color quid ē
in supradicto. Correlatiua
coloris de quibus correlati-
uius sunt habitus. Color
ex quibus est. Utrum possit
dari vnus color sub quo sunt plura co-
lorabilia. vtrum color colorat aerem per
suam speciem. Color quomodo est pro-
pria passio et appropriata. Quare visus
non potest attingere colorem ab qđ figu-
ra. per quem modum vnus habitus est
supra alium. Quare non sunt multe al-
bedines differentes specie. Et respon-
dendum est ex eo qđ color est genus ge-
neralissimum: et vade ad. liij. capitulum
quod est de colore.

De qđstio-
bus colo-
ris z colo-
rati.

85 De questionibus propor- tionis et proportionati.

Proportio qđ est: et sua diffi-
nitiō ad que principia est
applicabilia. Principia
proportionis qđ sunt. Utrū p-
portio sine dispositiōe z cō-
diuōe ee possit. vtrū ē ppor-

De qđstio-
bus ppor-
tionis z p-
portionati

tionem sit monstruositas? Quare infinitus & finitus non proportionantur? (¶ Posito quod finitus non haberet correlativum: virtus finitus esset ei proportionatus? Utrum novitas proportionetur eternitati? Et virtus in infinitate possit esse proportio? Uade ad. 55. capitulum quod est de proportione et proportionato.

De questionibus dispositio nis et dispositi. 85

De questionibus creationis et creati. 85

Creatio quid est? Quare est creatio in creatore et i creatore? Creatio per quem modum transit de ydea in ydeatum? Uade ad. 57. capitulum quod est de creatione et creato.

De qñtionibus creationis et creati.

De qñtionibus dispositio nis et dispositi.

Dispositio quid est? Que est dispositio substativa: et que accidentalis? Utrum lapis sit tantum dispositus quod sit sensatus? Quomodo sensus est dispositus ad sentire. (¶ Utrum sensus sit tantum dispositus quod sit imaginatio? Imaginatio est disposita ad imaginandum? Utrum imaginatio sit tantum disposita quod sit intellecta? Quomodo intellectus ad intelligere? Utrum deus sit magis dispositus quod sit intellectus? Quomodo intellectus ad intelligere? Utrum intellectus sit magis dispositus ad credere in deum quod sit intelligendum ipsum? Et respondendum est quod sic: mediante tamen fide. (¶ Utrum deus sit magis dispositus recoli quod memoria recollectionis? Et respondendum est quod sic: alioquin frustra esset spes. Utrum deus sit magis dispositus amari quod voluntas humana ad diligendum ipsum? Et respondendum est quod sic: alioquin frustra esset charitas. (¶ Utrum deus sit magis dispositus ad creare mundum quod mundus ad esse creatus? Et respondendum est quod non. effectus enim non tantum est capax per suam passionem quod tuum causa per suam actionem. Aliter enim celum esset ita capax ad essendum magnum extensum et infinite sicut ad essendum creatum ab eterno: quod est impossibile: propter quod intellectus cognoscit quod impossibile est celum esse ab eterno: et de hac cognitione voluntas valde letatur. Uade ad. 56. capitulum quod est de dispositione. (¶ Adhuc queritur: utrum deus sit tantum dispositus ad agendum infinite per suam infinitatem et eternitatem? Quomodo ad intelligendum et volendum per suum intellectum et voluntatem? Et respondendum est quod non: nam in deo non est prius nec posterius. (¶ Utrum deus sit magis dispositus ad creandum maiorem creaturam quod minorem? Ad quod dicendum est quod sic: sicut maior efficiens est magis dispositus ad faciendum: maius quod minus. (¶ Omnibus istis sic consideratis: intellectus et voluntas sunt valde dispositi ad letandum.

De qñtionibus predestinationis. 85

Predestinatio quid est? Utrum predestinatio sit ydea? Quare in predestinatione ydea precedit ydeatum creatum? Predestinatus per quem modum consistit in predestinatione? Predestinatio per quem modum est diversifera? Per quem modum predestinatio et liberum arbitrium se habent in subiecto in quo sunt. (¶ Posito quod predestinatio corrumpere liberum arbitrium: utrum mundus esset creabilis: et iusticia dei suum actum in ipso habere posset? Uade ad. 58. capitulum quod est de predestinatione.

De questionibus predestinationis.

De questionibus misericordie. 85

Misericordia quid est? Utrum misericordia sit in eternitate ydea? Utrum aliqua misericordia sit deus? Utrum deus sit magis dispositus ad parcendum quod peccator ad parcendum? Utrum predestinatio et misericordia in subiecto novo conveniant: sicut in eternitate? Utrum predestinatio possit impedire actum misericordie et iusticie? Et respondendum est quod non. Et vade ad. 59. capitulum quod est de misericordia.

De questionibus misericordie.

De questionibus necessitatis et necessitati. 86

Necessitas quid est? Necessitas quid est in deo? Necessitas quid est in subiecto novo? Utrum divina iusticia et divina misericordia necessitant hominem ad gloriam? Ipso faciente penitentiam de commissis. (¶ Utrum misericordia et iusticia dei possint tantum necessitare hominem ad beatitudinem iudicando et parcendo? Quod predestinatio

De questionibus necessitate.

Undecima pars.

et bina sapientia per intelligere? Et vade ad. 60. capitulum quod est de necessitate et necessitate.

86. De questionibus fortune et fortunati.

De questionibus fortune et fortunati.

Rortuna qd h3: Ubi est subiectu fortune. Que sunt principia fortune? Utruz fortuna habeat pl^u de esse p suu effectu q^u p semetip^s? vtru fortuna fortunet fortunatu: aut fortunat^u fortunet seipsum: cu fortuna: sicut scies q^u ait se sciere cu intellectu: Et respondendu est q^u no: q^u scies fact se sciere cu ligere: fortunatus aut facit se fortunatu cum ignotatu. ¶ Fortuna quod e. vade ad 61. capitulum quod est de fortuna.

86. De questionibus ordinatio nis et ordinati.

De questionibus ordinatio nis et ordinati.

Ordinatio quid est? Ordinatio ubi incipit: vbi desinit: q^u sunt principia primitiva ordinatio nis: vtru predestinatio et celuz possint destrucere ordinatio ne hominis: et plataru: et aliud et elem^{en}tozu: va de ad. 62. capitulu qd est de ordinatione.

86. De questionibus consilij et consulti.

De questionibus consilij et consulti.

Consilium quid est? Consilium ad q^u principia est applicabile: vtru consilium habeat principia gnalia cu quibus sit gnale? vtru consilium discursus p^{ri}ncipia et regulas sit formatu: et no discursus p^{ri}ncipia et regulas sit difformatu. vtru consilium discursus p^{ri}ncipia et regulas sit alteri: et no discursus p^{ri}ncipia et regulas sit habitabile et piculosum? vtru consilium de contingentibus sit piculosum? Quare consilium consistit magis p^{ri}ncipia q^u p^{ri}ncipia? vtru ignorantia et peccatu sunt inimice consilij? va de ad. 63. capitulum.

86. De questionibus gratie et gratiati.

De questionibus gratie et gratiati.

Gratia qd e: Gratia cu quibus principia cognoscit: vtrum gratia possit esse in subiecto indispolito: vtru gra possit esse absq^{ue} charitate: vtrum

spes cu gratia sit formata. vtru fides sine gratia sit frustra? Que virtutes rede runt maice dispositione ad recipiendu gratia: aut cardinalia et theologica? Gratia qre est: de quo est: et quata est? Et vtrum sit propia passio. Gratia quod est: et vbi est: et cum quo? Et vade ad 64. capitulum.

De questionibus perfectio nis et perfecti.

Perfectio quid est. Perfectio a quo derivat. Perfectio cu quibus quiescit: et in quo desinit. vtru lumina perfectio scit perficere perfectus de perfectio. vtru perfectus possit perficere perfectus de imperfecto: vtru potentia sine actu sit perfecta: vtru vltim^u finis sit de genere perfectio nis. vtrum perfectio moralis sit si gnium perfectio nis naturalis. vade ad. 65. capitulum.

De questionibus perfectionis et perfecti.

De questionibus declaratio nis et declarati.

Declaratio quid est? Intellectus ubi declarat dubium. Declaratio p^{ri}ncipia quomodo dicitur tanq^{uam} habitus. quid est materia declarationis? hac arte. vade ad. 66. capitulum.

De questionibus declarationis et declarati.

De questionibus transsubstantiationis et transsubstantiati.

Transsubstantiatio qd e. vtru transsubstantiatio sit fieri aut in facto esse. Transsubstantiatio quare est. Transsubstantiatio quomodo fit. Cu quo fit transsubstantiatio. Transsubstantiatio ex q^u est. Transsubstantiatio quomodo consistit in tempore et loco. vade ad. 67. capitulum.

De questionibus transsubstantiationis et transsubstantiati.

De questionibus alteratio nis.

Alteratio quid est? Alteratio naturalis et alteratio moralis per quem modum differunt. Utrum alteratio naturalis consistit per potentiaz innatam: et moralis per naturam. Alteratio ex quo est: et quare est: et quomodo est: et vbi est: et cum quo est. va de ad. 68. capitulum.

De questionibus alterationis.

De questionibus infinitatis

et infinitati. 86

aut honor honorati. vade ad. 71. capitul.

De q̄stio-
bus infini-
tatis et in-
finitati.

Infinitas quid est? Utrū infi-
nitas h̄z correlatiuos sibi
coessentiales et naturales?
Infinitas cū quibus est con-
ditionata. Utrum infinitas
possit impediri. ¶ Utrū enti
infinito competat magis infinite q̄ fini-
to finire. Utrū potentia quā h̄z ignis ad
cōburendū infinita ligna/si haberet illa/
sit signū infinitatis diuine et finire di-
tini? Utrum virtus quam h̄z intellectus
humani durans in eternum: et haberet
sufficientiam obiectorum/et multiplica-
ret numerū infinitū intelligendo/et sit
deuolūtate diligendo/sit signū infinita-
tis et sui finire. ¶ Posito q̄ celū habe-
ret memoriā innatā: et motū in eternum
numeraret et recoleret dies infinitos:
queritur/vtrum ista memoria esset signū
infinitatis et eternitatis et actūz earū:
scilicet finire et eternare? Et respondē-
dum est q̄ sicut per locum a minori pa-
ter: et regula b. hoc negare non potest: et
vade ad. 69. capitulum.

De questionibus capacita-
tis et incapacitatis. 87

Capacitas quid est? Capaci-
tas et incapacitas i q̄ differ-
runt. Quid est cā ruiditatis
intellect? Quare intellect? et
magis capax ad numeran-
dū ynitates: infinitas in numero: posito
q̄ sufficerent ei obiecta q̄ ignis ad com-
burendū omnia corpora/si de lignis ha-
beret sufficientiam. Utrum intellect? de
se sit magis capax ad intelligendum q̄
ad ignorādū. vade ad. 72. capitulum.

De q̄stio-
bus capa-
citas. et
incapaci-
tatis.

De questionibus existentie et
agentie. 87

Existentia quid est? Agentia
quid est? vtrū aliq̄ existentia
possit tantā agentia in se cō-
tinere quāta ipsa est. Utrum
principia prime figure possint
existere in aliqua essentia sine agen-
tia. vtrum intellectus separāt? possit tā-
tum intelligere q̄tum existere. vtrum
principia possint esse in subiecto absq̄
posse potestatis. vade ad. 73. capitulum
quod est de existentia.

De q̄stio-
bus exis-
tie. et agen-
tie.

86 De questionibus deceptio-
nis et decepti.

Deceptio quid est? habet? po-
sitū et p̄natiui per quem
modū differūt in deceptiōe.
Utrū decipiens decipiat se-
ipsum: et sic de decepto. De-
ceptio ex quo fit: et quomodo fit: et quo-
modo cognoscitur: et cum quo fit: et cum
quo cognoscatur: et vade ad. 70. capitul.

De questionibus comprehē-
sionis et apprehensionis. 87

Comprehensio quid est? Et
apprehensio quid est? In-
tellectus per quem modūz
est comprehendens et ap-
prehensio. Quare sentia
non potest tantūz compre-
hendere sensibile sentiendū q̄ intel-
lectus intelligendū. vtrū intellectus possit
magis comprehendere intelligibilia q̄
ignis ignibilia. Quare potentie impe-
diūt per apprehensionē et nō p̄ cōpre-
hensionē. ¶ Utrū celū mouens in eternū
cōprehenderet plures dies q̄ ignis plu-
ra ligna ad cōburendū? Ad q̄ dicendūz
est q̄ sic: quia celum causaret dies in
sua essentia: ignis autem non causaret i
se: neq̄ in alio ligna. ¶ Utrum per com-
prehensionem et apprehensionem intel-
lectus/celum et ignis sint similia signa
infinitatis dei creationis mundi. Vade
ad capitulum. 74.

De q̄stio-
bus com-
prehensio-
nis et ap-
prehensio-
nis.

De questionibus honoris et
honorati. 87

Honor quid est? Quare hono-
rās est p̄ prius: et honorat?
p̄ posterius. Quare vitupe-
rans est magis vituperat?
q̄ ille cui infertur vitupe-
ratio. Quare petens sibi honorem non
potest ab ipso saturari? Et respondēdūz
est ex eo quia soli deo debet honor ab
omnibus. Queritur/vtrum petēs magis
honorem p̄ se q̄ p̄ deo/peccet plus q̄
alius qui peccat p̄ auariciā? aut p̄ aliud
peccatū. Utrum deus requirat aliud ab
hominib? nisi honorē sibi. Quid est magis
signū honoris dei: aut honor honoratis?

De q̄stio-
bus hono-
ris et hono-
rati.

De questionibus inuentio- nis et inuenti.

87

De q̄stio- nib⁹ inue- ntiois ⁊ in- uenti.

Inuentio quid est? Quid est inuentum? Intellectus ubi inuenit inuentū? Utrū inue- ntio sit habit⁹ innatus? Utrū intellectus possit inuenire inuentū extra suam essentia? Intellect⁹ quomodo ⁊ cum quo inuenit inuentum? Utrum inuentū sit subiectum scientie? Utrum imaginatio inueniat imaginatū extra suā essentia? Et utrū sensus inue- niat sensibile extra suam essentiam? Ua- de ad. lxxv. capitulum.

De questionibus similitu- dinis et similitati.

87

De q̄stio- nib⁹ simi- tudinis ⁊ si- militati.

Similitudo quid est? Simili- tudo a quib⁹ oritur. Simili- tudo ex quibus est? Agens ⁊ patiens in quibus sunt simi- les? Queritur quomodo di- uersa sunt similia? Quare similitudo sine concordantia esse non potest? Que sunt similitudines superiores et infe- riores? Prius ⁊ posterius in quib⁹ sunt similia? Utrū deus habeat sibi simile? Utrū vna similitudo moueat alia. Utrū vnum simile sit de altero simili. Utrum intellect⁹ habeat ⁊ similia. Utrū plures sint similitudines q̄ dissimilitudines. Ua- de ad. lxxvi. capitulum.

De questionibus antecedens et consequentis.

87

De q̄stio- nib⁹ ante- cedentis et consequentis

Antecedens quid est. Et conse- quens quid est? Utrū inter an- tecedentē ⁊ consequentē stare mediū necessariū. Utrū ante- cedens et consequens possunt esse absq̄ correlatiuis principiorum. Utrum vlti- mus finis sit antecedens aut consequens. Uade ad. lxxvii. capitulum. ¶ Adhuc que- ritur cur homo sit inferius: ⁊ animal su- perius: quare homo est antecedens: ani- mal autē consequens. Quare antecedens est prius: consequens autē posterius? So- lutiones in predicto capitulo.

De questionibus potentie/ obiecti ⁊ actus.

87

Potentia/ obiecti ⁊ actus qui sunt. Utrū actus consistat in medio potentie ⁊ obiecti. Utrū act⁹ sit mouens ⁊ motus. Utrū potentia sit mouens ⁊ mota. Utrum potentia moueat se cum obiecto aut obiectū simplr moueat potentiam. Utrū mobilitas obiecti sit per prius aut per posterius. Utrū sit dare obiectū intrinsecū ⁊ extrinsecū actui q̄ obiectū est prius: aut intrinsecū aut extrinsecū. Ua- de ad. lxxviii. capitulum.

De q̄stio- nib⁹ pote- tie/ obiecti ⁊ actus.

87.

De q̄stionib⁹ generationis/ ⁊ corruptionis/ ⁊ priuationis.

Generatio qd est. Corruptio qd est. Priuatio qd est. Utrū ḡna- tio ⁊ corruptio ⁊ priuatio sint si- mul ⁊ semel in subiecto. Utrū ḡnatio sit actiua: ⁊ corruptio sit passiva. Utrū idē agens sit gignens ⁊ corrupens. Utrū priuatio sit de ḡne ḡnatiois ⁊ cor- ruptionis. Utrū priuatio dicat essentia, Utrū sensus attingat generationē ⁊ cor- ruptionem ⁊ priuationē. Utrū genera- tio ⁊ corruptio ⁊ priuatio sint principia naturalia. Utrū corruptio existat inter generationē ⁊ priuationē. Utrum corrup- tio existat inter esse ⁊ nō esse. Uade ad lxxix. capitulum.

De q̄stio- nib⁹ ḡna- tionis ⁊ cor- ruptionis ⁊ pri- uationis.

De questionibus theologie.

88

Theologia qd ē. Utrū theo- logia sit scia. Theologia p- que modū est scia. Utrū sit scibile deū esse. Utrū sit sci- bile q̄ deus nō est planta/ lapis ⁊ hmōi. Utrū correla- tiua dei sint scibilia. Utrū de⁹ possit dis- finiri. Utrū essentia dei sit scibilis. Utrū scia ⁊ charitas dei sint scibiles. Utrū ius- titia et misericordia dei sint scibiles. Utrū sit scibile deū nō esse. Utrum im- perfectio in deo sit scibilis. Utrūq̄ perfe- ctio dei sit scibilis. Utrū intellectus hu- manus acquirat maius meritū deū in- telligendo/ q̄ in eū credendo. Utrū deus sit tantum intelligibilis a nobis/ q̄ tum amabilis. Utrū fides eleuet tantū intel- lectuz ad intelligentiā dñm/ q̄ charitas voluntatem ad diligentū illum. Utrum in obiectando dominū/ spes consistat in- ter intelligere ⁊ amare. per quē moduz cognoscitur que lex est vera. per quem modum multa vera dici possunt in ma-

De q̄stio- nib⁹ theo- logie.

colligendo et amando. Uade ad. lxxx. cap.

larem cum linea quadrangulari: et conuerso. Uade ad. lxxxij. capitulum.

87 De questionibus philosophie.

De questionibus philosophie.

Philosophia quod est. Quod est maximum subiectum intellectui philosopho operantur. Intellectus per quem modus est valde generalis. Per quem modus intellectus est valde artificialis ad attingendum obiecta. Utrum philosophia sit imago theologie. Utrum intellectus absque magna dispositione et proportionem possit esse altus. Utrum deficientibus proportionem et dispositionem deficiat intellectus. Utrum intellectus absque philosophia possit in sua natura. Utrum intellectus absque arte possit esse altus. Utrum intellectus cum arte distat ab ignorantia. Uade ad. lxxxij. capitulum.

88 De questionibus geometrie

De questionibus geometrie.

Geometria quid est. Quod est subiectum geometrie. Geometria cum quo mensurat mensurabile. Utrum theologia possit sic mensurare principia prime figure: sicut geometria angulos acutos et rectos. Mensurae a quo principio oriuntur. Que sunt subiecta mensurae. Utrum quantitas sit habitus primi. Geometria quod principio explicatum est explicata in arte ista. Utrum noue subiecta sint subiecta geometrie. Utrum geometria possit mensurare noue subiecta secundum modum eorum. Geometria cum quo principio: et per quem modum est discursus per artem istam. Queritur ubi sunt loca applicabilia ad geometriam. Et respondendum est quod illic ubi locutus est de quantitate. Et per quem modum intellectus inuenit geometriam et vix ipsa. Geometria per quem modum a sensibus abstrahit mensuras mathematicas: et multiplicat illas. Per quem modum geometria cum angulis sensibilibus multiplicat angulos extra sensum. Utrum geometria faciat scientiam de quantitate sensata: aut de quantitate extra sensum. Utrum geometria sit subiectum: siue signum: siue instrumentum theologo ad mensurandum naturam: et moralem ad mensurandum moralitatem. In geometria que sunt mensure prius: et que per posterius. Per quem modum geometria potest mensurare lineam circuli: et quadratum circuli. Circulus per quem modum quadratum potest hoc est mensurare lineam circuli.

De questionibus astronomie.

89

Astronomia quid est. Utrum astronomia dependeat a geometria. Utrum sit alia octaua sphaera: siue alius mundus siue aliud celum stellatum. Cum sol non sit calidus: quare calefacit aerem. Multe alie questiones possent fieri de astronomia: quarum solutiones sunt implicite in tertio subiecto quod est de celo. Sicut si queratur: posito quod esset alia sphaera: vtrum essent distantie et propinquitates inter ipsas in actu aut in potentia. Uade ad. lxxxij. cap.

De questionibus astronomie.

De questionibus arithmetice.

89

Arithmetica quid est. Utrum arithmetica dependeat a geometria. Que sunt principia prima: et secunda arithmetice. Que est causa numeri. Numerus quot species habet. Utrum numerus par sit primus: aut numerus impar. Que sunt correlatiua numeri. Queritur per quem modum prima unitas est principium numerorum: et prima et secunda tertie unitatis. Quare numerus perficitur in tribus unitatibus. Utrum tertia unitas sit ita propinqua prime unitati: sicut secunde. que est prima multiplicatio numeri. Per quem modum geometria et arithmetica sunt similes. Uade ad. lxxxij. capitulum.

De questionibus arithmetice.

De questionibus musice.

89

Musica quid est. Quare est cum quibus principibus definitio musice significatur. Quare sunt sex gradus musice. Que sunt principia prima: et secunda vocis. Quare sunt v. vocales: et non plures: nec pauciores. Quare a quo oriuntur. Consonantes a quibus oriuntur. quare ista littera e. est magis componibilis cum alijs litteris in alphabeto: quam a. et a. quod v. et quare i. et o non causant consonantes sicut faciunt a. et v. Vocales per quem modum applicantur diuersimodis elementis. Queritur: quare o. in voce attribuitur celo. vtrum musica deficiat a geometria. Uade ad. lxxxij. capitulum.

De questionibus musice.

Undecima pars.

De questionibus rhetorice.

De q̄stio-
bus rheto-
rice.

Rhetorica quid est? Quare rhetorice est? (Que sunt principia rhetorice? (Rhetoricus quomodo cum vno principio colorat et ornat aliud? Quomodo subiectum ornat cum predicato? Quomodo subiectum ornat cum suis correlatiuis? (Quomodo vnu relatiuum ornat cum alio? (Per que modus subiecta ornant cum diffinitionibus? (Quomodo rhetoricus ornat proportionem cum naturali medio subiecti et predicati? (Rhetoricus quomodo ornat propositionem cum medio accidentalium? (Cum quibus vocibus significatiuis colorat sua verba? (Quare vox significans turpe significatum non est de ratione rhetorice? (Quare senectus/mors/october/z nouember/z hmoi/sunt signa turpius significatiuis? (Quomodo rhetoricus cum pulchris verbis laudat amicum/z vituperat inimicum? (Quomodo rhetoricus cum pulchris verbis scdm officium ornat sua verba? (Cum quot gradibus rhetoricus ornat sua verba? (Quomodo rhetoricus ornat substantiuum cum adiectiuo? (Quomodo rhetoricus ornat z colorat formam cum materia z conuerso? (Rhetoricus cum quo medio colorat principium z finem? (Quare rhetoricus ornat magis sua verba cum principijs substantialibus q̄ cum accidentalibus? (Quomodo rhetoricus colorat sua verba cum possibili et impossibili? (Quomodo rhetoricus colorat sua verba cum prouerbis siue exemplis. vade ad. lxxxvi. cap.

De questionibus logice.

De q̄stio-
bus logice

Logica quid est? Logicus cum quo concludit necessarie? (Quomodo logicus inuestigat z inquirat medium inter subiectum z predicatum? (Quomodo logicus tractat de quibus predicabilibus z de decem predicamentis? (Logica quibus principijs huius artis est applicabilis? (Quare logicus non potest stare contra naturalem? (Per quem modum cognoscit q̄ hec ars est generalis et logica particularis? quare logica est laudabilis et insatiabilis? sed hec ars nequaquam? quare logica non sufficit ad inueniendum ueram legem. Hec autem ars sic? quomodo ars ista z logica differunt? Cum scientia ista contineat in se logicam? quare est magis facilis ad

addiscendum z magis permanens logica. vade ad. lxxxvii. capitulum.

De questionibus grammatice.

Grammatica quid est? (Grammatica in quot modos diuiditur? (Quomodo grammatica applicatur ad hanc artem? Nomina grammaticae quibus principijs sunt applicabilia? (Pro-nomen quibus principijs est applicabile? (Uerbum quibus locis huius artis est applicabile? (Participium in arte ista ubi implicatur? (Coniunctio ubi implicata est in hac arte? (Aduerbium ubi implicatur? (Prepositio ubi implicatur? (Interiectio ubi est implicata? (Nominatiuus casus ubi implicatur? (Genitiuus casus ubi implicatur? (Datiuus casus ubi implicatur? (Accusatiuus casus ubi est applicabilis? (Vocatiuus casus ubi est applicatus? (Ablatiuus casus ubi est applicandus? (Declinatio ubi est applicabilis? (Coniugatio ubi est applicanda? (Genus ubi est applicandum? (Regime ubi implicatur? (Constructio ubi est applicanda? (Onographia ubi est applicanda? (Figura ubi est implicanda? (Queritur ubi est fons grammaticae in hac arte. vade ad. lxxxviii. capitulum.

De q̄stio-
bus gram-
maticae.

De questionibus moralitatis.

Moralitas quid est? (Queritur ubi sunt loca moralitatis in hac arte? (Quomodo virtus multiplicatur? quod virtutis multiplicat. quod per tertiam figuram homines virtutibus bene viuunt? z per illam vitia corrumpuntur? (Quomodo virtutes z vitia sunt inuestigabiles per quartam figuram? quomodo virtus z vitium inueniuntur? (Per quem modum homo lucratur virtutes aut peccata? (Et quod est subiectum de istis? queritur per quem modum homo potest esse altus in oratione et contemplatione. vade ad. lxxxix. capitulum.

De q̄stio-
nibus mora-
litate.

De questionibus politice.

Politica quid est? Politica vnde dicitur? (Utrum politica sit tractabilis? cum nouo subiecto? (Publica utilitas quomodo tractabilis est? (Politica cum quibus correlatiuis cognoscitur?

De q̄stio-
bus politice.

¶ Quomodo politica est ordo in sensibus: ¶ Utrum politica contineat in se bene esse. ¶ Utrum politica descendat a rhetorica: ¶ Que sunt conditiones politice: que est forma generalis politice: et que est particularis: ¶ Politica cum quibus habitus est sana: et cum quibus est infirma: ¶ Politica ex quibus vivit: et cum quibus mori: vide ad. xc. capitulum.

De questionibus iuris. 92

¶ Us quid est: quot sunt principia primitiva iuris: quod est subiectus iuris: ¶ Jus diuini quibus principis attribuitur: ¶ Jus gentium quibus principis attribuitur: ¶ Jus naturale quibus principis attribuitur: ¶ Jus positium quibus principis attribuitur. ¶ Jus per quem modum consistit in alio: ¶ Quid habet ius in alio: ¶ Jus vbi habet suam formam et suam materiam. ¶ Jus ex quo est: ¶ Jus quare est: ¶ Jus quomodo se habet in iudicio. ¶ Utrum iusticia sit forma iuris et vtrum sit subiectum eius: ¶ Per quem modum iusticia potest esse forma iuris et subiectum eius: ¶ Iusticia cum quibus principis est discussa et inuenta: ¶ Iusticia per quem modum transit de necessitate ad contingentiam: ¶ Per quem modum cognoscitur ius scriptum esse verum: quod est ius diffinitum: siue fictum: siue fantastum: queritur per quem modum ius est verum et ius necessarium: ¶ Per quem modum ius positium ad ius verum et necessarium reduci potest. vtrum ius positum quod non potest reduci ad ius necessarium: sit ius: ¶ Jus quomodo est tenabile et cognoscibile. ¶ Jus per quem modum probatur: et fortificatur: et declaratur: queritur vtrum ius sit scientia: ¶ Utrum ius scriptum sit magis per credere quam per intelligere. ¶ Per quem modum iura intelligibilia et credibilia differunt: ¶ Conscientia per que iura consistit magis aut per iura credibilia: aut per iura intelligibilia: ¶ Utrum sanitas iuris consistat per intelligere: et infirmitas sua consistat per credere. quare ius scriptum consistat magis per memoriam quam per intellectum: quare ius scriptum est tantum scriptum. vtrum credere et recollere sint cause plurimae iuris: ¶ Ius scriptum per quem modum est assuetudine in potestatis ale: ¶ Utrum esset bonum translatare ius de credere ad intelligere: ¶ Per quem modum inuenitur forma et materia iuris: ¶ Utrum iuriste faciant iniuriam iuri. Et si faciant

per quem modum ipsam faciunt. Vide ad. xij. capitulum. ¶ Vult alie questiones possent fieri: quarum in paragraphis supradictis solutiones sunt implicite. Sed miratur intellectus quare maiores domini non reducunt ius ad ipsum ex eo quia intellectus est prius: memoria autem posterius.

De questionibus medicine. 92

¶ Medicina quid est: ¶ Medicina quibus principis est reducibilis. Sanitas cum quibus principis est subiectus medicine. ¶ Per quem modum medicus ex mixtione prima causat mixtionem secundam medicinam: que sunt principia primitiva medicine. ¶ Utrum medicina requiritur imaginatio medici imaginetur imaginabilia per sensibilia. vtrum intellectus possit facere scientiam de medicina. ¶ Utrum medicina sit scientia. ¶ Medicina per quam potentiam anime est per prius: et per quam posterius. ¶ Per quomodo principium siue principium medicus vti scit medicina. que sunt signa medicis. ¶ Utrum signa medicine representent primo ad intelligere: et deinde ad credere. et sic de imaginatione et sensu. quare medicina est ita difficilis et prolixa. ¶ In decoctione herbarum que herba habet maiorem virtutem: et que minorum: facta decoctione de rosa et viola: que istarum preualeat in virtute. quomodo medicus sciat gradare decoctionem siue vnguentum. ¶ Utrum vegetatiua et elementatiua sint subiecta medicine: et si sunt. queritur per quem modum sunt discussibiles per ipsam. ¶ Medicina scripta per antiquos quomodo est tenabilis per principia et regulas huius artis. queritur per quem modum medicina positum potest reduci ad naturales medicinam. queritur vtrum medicina sit sana per intelligere: sed infirma per credere. Vide ad. xij. capitulum. ¶ Vult alie questiones possent fieri de medicina: quarum solutiones sunt in predictis paragraphis implicite.

De questionibus medicine.

De questionibus regiminis. 92

¶ Regime quid est: quod est subiectum regiminis. ¶ Utrum virtutes sint in regimine: et si sunt: queritur si sunt per illum modum per quem sunt discussa in. ix. subiecto. ¶ Utrum virtutes

De questionibus regiminis.

non discurrantur per principia generalia/sint occulte? ¶ Utrum virtus oculata sit a cōtingētia. ¶ Utrum princeps indigeat cognoscere deū p illū modū p quez est discursus in primo subiecto: et si hoc nesciat cognoscere querit viruz debeat habere consiliarium qui hoc sciat cognoscere? ¶ Utrum princeps indigeat cognitione hominis: et si ipsam nō habet: qritur/vrū debeat habere hominem cognoscentem illuz per quartuz subiectū? Utrum principi cōpetat habere cognitionem imaginationis p quintū subiectū? ¶ Utrum principi cōmpetat habere noticiā. 6. subiectū? ¶ Per quē modū regimē principum ad artem reduc i potest? ¶ Utrum princeps teneatur docere filiū suum regimē artificialiter? Uade ad 93. capitulum.

e. sciat se prolongare a cōtingētia. Per quē modū mercator dz vti tēpore/loco et persone? ¶ Cuz quo mercator sciat vti pprio a ppriatūo i mercatura? Mercatura cū quo cognoscitur q ipsa est habitus perfectus cōmētia 2 vendētia? Uade ad. 95. capitulum.

De q̄stionibus nauigationis. 93

Nauigatio quid est? Nauigatio a quibus artibus descendit? Quod est subiectuz nauigandi? Que figura ē imago nauigationis? Utrum imago siue figura sit subiectum nauigationis? Querit p quē modum miliaria causantur et multiplicantur p rectā lineaz 2 obliquā. Si qritur miliaria causant tria/inde qritur quare bis quat tuor causant sex? Per quē modū differūt theoria et practica in nauigatione? Quare quattuor miliaria causant tria miliaria. Itēz queritur qre octo penes mercediē 2 tria cuz dimidio de. l. vsq ad m. causant. 6. miliaria min? qrita? Per quē modū cognoscit mor? cōpositus ex lineis rectis et obliquis? Per quē modum nauite cognoscūt i quo loco maris est nauis? Per quē artem naute cognoscūt longitudines 2 p̄p̄nquitates mōtiū. Per quē modū vnus ventus habet maiorē inherētiam ad vnum ventuz q̄ ad aliū? Quomodo naute cognoscūt qualitates ventorum? Quomodo naute cognoscunt longitudes 2 p̄p̄nquitates ventorū? quō cognoscitur q̄litas pluuię? Quō p colores nubū cognoscuntur vēti? Quomodo pluuia significat talē ventū 2 nō aliū? fauonius quos ventos significat? fauonius quomodo est astutuus? Et vade ad. 96. capitulum.

De q̄stionibus nauigationis.

93 De questionibus militie.

De questionibus militie.

Militia quid est? Utrum victoria sit subiectuz militie? ¶ Quare est militia? Utruz miles teneatur scire quid ē iusticia? Utrum miles debeat habere prudentiam? ¶ Utrum miles debeat habere fortitudinem? ¶ Que sunt altiores armature militum/vi sint vincētes non deuicti? vrū militua ad artem liberalē reduc i potest? ¶ Utrum nobilitas sit habitus militie? ¶ Utrum militi cōpetat imaginatio discursus per. 5. subiectuz? et sensitiua p. 6. ¶ Quare aliquādo pauci milites devincunt multos? Et vade ad. 94. capitulum.

93 De q̄stionibus mercature.

De questionibus mercature.

Mercatura quid est? ¶ Emēs 2 vendēs cū quibus principis habere se debēt. ¶ Qd est subiectum mercature? Utrum acquirere manus p̄ minorū sit subiectum mercature? ¶ Per quē modū mercator se debet habere supra subiectū mercature cum natura potentiarum anime? ¶ Utrum vnus mercator sit melior mercator q̄ alter: p hoc quia iste scit melius/vi potentis inferioris et superioris? q̄ alter? ¶ Per quē modū vnus mercator scit vti melius potentis inferioribus et superioribus q̄ alter? Utrum mercatura postiuā possit reduci ad artem istam? ¶ Per quem moduz vnus mercator multiplicat magis pecuniā q̄ alter? vrū mercator cuz subiecto

De questionibus conscientie. 94

Conscientia qd est? Conscientia p quē modū est astutuā in anima? Utrum nouū subiectū sit dispositio conscientie? Que est cā conscientie magne? Que est cā conscientie pue? Subiectum conscientie tēperate cum quib? est? Conscientia vnde oritur: vnde nō? Conscientia quibus diffinitōibus principiotum est tractabilis? Conscientia cū quibus cognoscit. Qui sunt effectus conscientie. Utrum effectus conscientie sint signa? conscientia vbi ē cū amore 2 vbi cū timore. Per quē modū p̄ficiūta cō

De questionibus conscientie.

si sit i tpe. Cōsciētia cū quib⁹ uiuit: z cū quibus mouit: Cōsciētia cū quo forūficatur: Cōsciētia quō crescit: Cōsciētia cū quibus ligat⁹ z quibus dissoluit: Cōsciētia quare nō dormit: Quomodo in intellectus artificialiter cognoscit z artūgit conscientiam artificialiter: vade ad 97. capitulum.

De questiōibus predicatiōis.

Predicatio quid est? Quid ē subiectū predicatiōis? Que est magna materia predicatiōis? Utrum predicatio sine artificio sit magna?

Utrum predicatio sine arte sit a continentibus? Per quē modū predicatio est facilis et laudabilis? Predicatio p quez modū est fructuosa aut piculosa? Queritur/per quē modū predicator debet ordinare z coequare intellectu suū z voluntatem? vtrū in sermōe memoria sine artificio sit ociosa. Per quem modum vana gloria potest esse quandoq; in sermone? Utrum intellectus et voluntas equaliter debeant quiescere in sermōe? Per quem modus predicator debet habituare audientes ex amore et timore in sermone? Per quem modum intellect⁹ dz esse discursiuus p potentias inferiores z superiores in sermone? Utrum predicator debeat magis vti naturali medio inter subiectum et predicatū q̄ medio accidentalit: vtrum media naturalia z accidentalia existantia inter subiectus z predicatū inuentiatur in nouo subiecto. Per quem modum sermo est inutilis? Cū sermones sint inuti: miratur intellect⁹ q̄ gentes nō dimittunt magis peccatari⁹ quō recordari⁹ est ex eo quia sermōnatores non docent mediū naturale existens inter subiectū z predicatū? Per quem modum vocabula posita i thema te sint declaranda et euacuāda? Utrum sermo sit magis vtilis per credere q̄ p intelligere? vtrū sermōnator indigeat habiū geometrie/arithmetice et rhetorice logice? Quare sermōnator debet esse theologus et physicus? vtruz sermōnator debet se imberere ad diffinitiones vocabulorū p quez modū est facilis ad inueniendū? Utrum predicator teneat dare magnā noticiam de deo? Sermonator quibus tribus locis debeat applicare sermonē suū? Per quē modum sermo ad artē reduci pot: vade ad. 98. capitū.

De questiōibus orationis.

Ratio quid ē? Querit / quomodo fit bona oratio. Quō fit maxima / aliusima / dulcissima oratio. Quō contemplatōr ascendit. Uranduz essentiam dei cum principijs et regulis prime figure? Quomodo contemplatōr ascendit ad orandū deum et suas dignitates cū se iunda figura? Quomodo orator ascendit ad orandū deum per columnas siue per tabulam. Quomodo contemplatōr ascendit ad orandū deum p illū modū per quem ipse est discursus p primuz sit iectū? Quomodo contemplatōr ascendit ad orādū deū per. 9. subiecta si gnata per c.d.e.f.g.h.i.k. Quomō oratio ē formata aut difformata / fructuosa aut damnoza? Quomodo per iusticiā fit oratio? Quomodo fit oratio credendo siue per fidem? Quomodo fit oratio per conscientiam? Quō fit oratio cuz prope ritaribus et aduersitatibus. Quomodo fit oratio per sensum z imaginationem. Quomodo fit oratio per intellectus / memoriam et voluntatem? quomodo fit oratio per centum formas? Quomodo contemplatōr orat pro communi z pro speciali: vade ad. 99. capitulum.

De questionibus memorie.

Memoria quid est? Per quez modum memoria pfecte cognoscitur? Que est causa q̄ memoria sit disposita? ipsa sit bona moraliter. Utrum memoria habeat ita magna recolibilia: sicut intellectus intelligibilia / z voluntas amabilia. Quomodo memoria est conditionata a preteritis? Quomodo memoria pot p potestatem. Quomodo memoria est conditionata p intellectū aut volūtatem. Quomodo memoria se hz cū virtute siue cū vitio. Per quem modum memoria est vera siue falsa? Per quem habitum memoria causat delectationem aut tristitiam? Utrum memoria habeat differētiā recolēdo sicut intellect⁹ intelligēdo. Utrum memoria habeat sua concordabilia sicut intellectus et voluntas habent sua. Quare memoria contradicit intellectui z voluntati. Quomodo memoria se habet cū primū zipio. Utrum memoria habeat mediū sibi coessentia. Quis est finis memorie. Quomodo memoria est habitus puauius. Utrum vna memoria sit maior alia. vtrum essentia memorie augetur aut diminuat. vtrum memoria sit equali-

De questiōibus memorie.

Duodecima pars De habituatiōe. Decimate/ta pars,

ter cōmunic intellectui ⁊ volūtati? Quō
memoria se habet cū intelligere ⁊ crede
re: ⁊ utz velle ⁊ odire? Memoria quomō
est habitus prius tuius? Uade ad cente
mum capitulum.

De questionibus memorie per regulas.

De q̄stio
nibus memo
rie per re
gulas.

Ueritur vtrum memoria ci
uius recipiat species ab in
tellectu q̄ a volūtate? Cuz
iā sit quēsitū quid? memo
ria: modo queritur quid ha
bet in se memoria essentia
liter? Memoria quid est in sciētia? vtrū
memoria habeat actuz in subiecto ⁊ obe
iecto? vtrū memoria sit ex seipsa? vtrū
memoria agat per suā speciē? Memoria
cuius est? vtrum memoria sit ex matē
ria ⁊ forma? Memoria quo tendit. Qua
re memoria est indiuisibilis. vtrū memo
ria absq̄ q̄titate discreta possit habere
correlatiuos? que est propria aut appro
priata passio memorie? Memoria quō cō
sistit i tempore? Quare memoria est for
tiz in p̄teritis q̄ in futuris? Memo
ria vtrū conseruat suas species? Quomō
memoria disponitur ad obiectū? memo
ria cum quo obliuiscitur? vade ad rubri
cam in qua est memoria discursiua per re
gulas. ¶ Dicitū est de q̄stionibus vnde
cume partis huius libri: ⁊ data est doctri
na per quam artista sciat facere q̄stio
nes ⁊ ad loca transmittere: ⁊ in soluēdo
q̄stiones cōsistit maxime practica
huius artis.

Duodecima pars prin cipalis hui⁹ operis que est de habituatiōe.

Duodeci
ma pars
principa
lis huius
operis q̄ ē
de habi
tuatiōe.

Ec pars est
de habituatiōe hu
ius artis: ⁊ diuidit
in tres ptes. Qua
rū p̄ma est de. 13.
ptib⁹ in q̄s hec ars
diuidit. Et illas ar
tista hui⁹ artis ha
bitare dz: vt ipse
sciat applicare q̄stionem ad illum lo
cum: siue loca q̄stioni dispositum: siue
disposita secundum conditionem matē

rie q̄stionis. ¶ Secūda pars est vide
licet q̄ habitet modum ⁊ processuz hu
ius artis tenendo modum textus ad p̄
bandum ⁊ soluēdum q̄stiones per
grinas isto modo per quem sunt expli
cate in textu: si cui vnū exemplum q̄d p̄
aliud est exemplificatum ⁊ declaratum.
¶ Tertia pars est videlicet q̄ ipse habeat
modum multiplicandi q̄stiones ⁊ so
lutiones ad vnā ⁊ eandē conclusio
nem: vt per tertiam ⁊ quartā figurā si
gnificatiū ē. ¶ Et hec de habituatiōe suf
ficiat causa breuitatis.

Decimatertia ps prin cipalis hui⁹ operis que est de doctrina.

Ars ista est
de doctrina: ⁊ ipia
diuidit in. 4. ptes.
Quarū p̄ma est:
vt artista bñ sciat
alphabetum per si
guras ⁊ diffinui
nes regulas ⁊ asti
tuatiōem tabule
cordetensis. ¶ Se
cūda pars est q̄ ipse declarat bñ itē
scolariis rationabiliter: ⁊ non liget se
cum auctoritatibus aliorum: ⁊ q̄ colas
res p̄legāt textum. Et si scolares dubi
tauerint in aliquo perant a magistro il
lud. ¶ Tertia pars est: q̄ magister faciat
q̄stiones totā scolariis: ⁊ soluat eas
rationabiliter secunduz artis processuz,
nā absq̄ ratione artista non potest bene
vri ista arte. ¶ Vñ sciendum q̄ hec ars
tres amicos habet: videlicet subtilitatē
intellectus ⁊ rationē ⁊ bonā attentionē.
Sine istis q̄dē null⁹ hāc artē addiscere
pōt. ¶ Quarta pars est q̄ magister fa
ciat scolariis q̄stiones: vt ipsi de illis re
spondeāt ei. Et dicat illis q̄ multiplicēt
rationē ad vnā ⁊ eandē cōclusionem ⁊ ad
hoc vt inueniāt loca/ratiōe quorū sciant
respondere ⁊ multiplicare. Si vero scola
res nesciant respondere/nec rationē mul
tiplicare/nec loca inuenire: tūc magister
doceat scolares de predictis.

¶ Sciendum q̄ sunt tres gradus
cōparatiōis. s. bonus/melior/
optim⁹: ⁊ sic ista sciētia habet
tres gradus ad addiscēdū se
cūdū seipsum, s. hō habens

Optimū intellectum ⁊ fundatū in logica
⁊ in naturalib⁹ ⁊ diligētiā: poterit ip̄az
scire duob⁹ mensibus / vno mēse p̄ theo-
rica ⁊ altero mēse p̄ practica. ¶ Ho-
mo habens intellectū meliorem funda-
tū in logica ⁊ in naturalibus ⁊ dilige-
tiā: poterit ipsam scire quattuor mēsi-
bus / duobus per theoricā ⁊ duobus per
practicā. ¶ Homo habēs intellectū sub-
tilē ⁊ bonū ⁊ fundatū in logica ⁊ in natu-
ralibus ⁊ bonā diligētiā poterit ipsam
scire in medio anno: videlicet trib⁹ mēsi-

bus per theoricā ⁊ trib⁹ per practica.
Et si non poterit addiscere isto tempore
signū est q̄ habet rudem intellectum: et
q̄ nō habet bonam diligētiā / aut est
occupatus in alijs. Et talis homo nunq̄
ipsam addiscere poterit: verū amen ad
addiscendū hāc artē cui⁹ cōsulo q̄ p̄mo
addiscat ars breuis q̄ sic intitulat. De
cū tua gratia / sapientiarū amore / incipit
ars breuis q̄ est imago artis generalis.
Nā ita scita ab intellectu subitū ⁊ fun-
dato / ip̄e pot̄ scire generalem artē.

breuis ars

Illuminati viri magistri Raymundi Lull. sacre pagine
professoris amplissimi ars magna: generalis et vltima: quarū
uis aliarum artium et scientiarum eiusdem Lull. enucleatiua:
cum cottationibus marginalibus et tabula siue indice: finē au-
spicata est optatum Lugduni per Jacobum Marechal calco-
graphum: sumptibus vero Simonis Vincent fidelis bibliopo-
le. Anno verbi incarnati. M. cccc. xvij. quinto idus mayas.

Registrum huius operis.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R. Omnes
sunt quater in preter A ⁊ R qui sunt duertū.

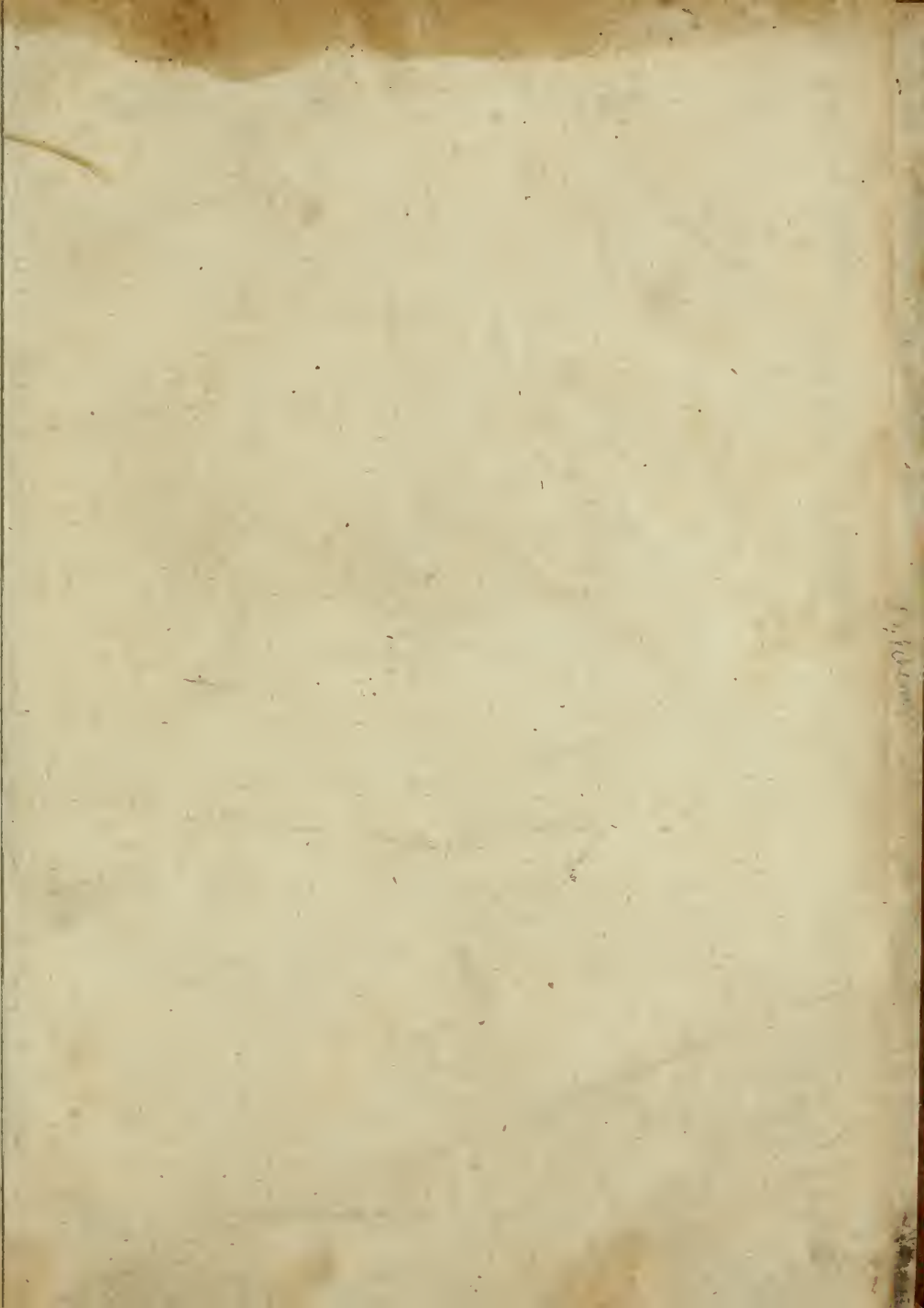
Me dedit in lucem multos laumheta per anno.

Desertam: doctis vndiq; liuor obest

Grata sophocleis rueram doctoribus olim

Sorbonicis: esse rursus habere peto

1380-825

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the upper right corner.

Handwritten text, possibly a date or reference number, located in the lower right corner.

ARS MAGNA LVII

B
C
D
E
F
G
H
I
K

RES VS ICNO-RATIVA